SFÎNTUL IOAN GURĂ DE AUR

SCRIERI

COLECȚIA
«PĂRINȚI ȘI SCRIITORI BISERICEȘTI»
APARE
DIN INIȚIATIVA PATRIARHULUI
IUSTIN
ȘI SE CONTINUĂ SUB ÎNDRUMAREA
PREA FERICITULUI PĂRINTE
TEOCTIST
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

PĂRINŢI ŞI SCRIITORI BISERICEŞTI

21

SFÎNTUL IOAN GURĂ DE AUR

SCRIERI

PARTEA ÎNTÎIA

OMILII LA FACERE (I)

CARTE TIPĂRITĂ CU BINECUVÎNTAREA
PREA FERICITULUI PĂRINTE

TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

TRADUCERE, INTRODUCERE, INDICI ŞI NOTE DE

Pr. D. FECIORU

EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ŞI DE MISIUNE
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
BUCUREŞTI — 1987

CUVÎNT ÎNAINTE

De-a lungul vremii, Biserica cea sfîntă a Mîntuitorului Iisus Hristos a odrăslit, a ocrotit și a crescut sub bolțile sale de har multe personalități alese, mistuite de rîvna slujirii lui Dumnezeu și a oamenilor.

Unii din aceștia, călăuziți de lumina Duhului Sfînt, au pătruns în tainele cele mai adînci ale teologiei, alții s-au afirmat ca mari dascăli de asceză și de înaltă spiritualitate, iar alții au rămas în inimile contemporanilor lor și ale urmașilor acestora ca neîntrecuți filantropi și iscusiți păstori sufletești. Toți însă, fără deosebire, au trăit intens aceeași dreaptă credință, aducîndu-și fiecare pe altarul acesteia prinosul strădaniilor lor duhovnicești și unindu-și glasurile într-o nepieritoare simfonie înălțată spre slava lui Dumnezeu.

Personalitatea multilaterală a Sfîntului Ioan Gură de Aur s-a făcut simțită în toate laturile vieții creștine din «secolul de aur» al Bisericii, atît prin munca stăruitoare și plină de abnegație a acestuia pentru consolidarea și afirmarea dreptei învățături de credință, cît și prin întreaga sa lucrare pusă în slujba propășirii necontenite a vieții Bisericii, pe plan pastoral, misionar și social.

În galeria marilor dascăli ai Bisericii creștine, Sfîntul Ioan Gură de Aur ocupă un loc de cinste, prin viața sa pilduitoare, precum și prin opera sa teologică, rămînînd un simbol al epocii patristice și un nume vrednic de aleasă cinstire pentru întreaga creștinătate. Dacă Sfîntul Atanasie cel Mare reprezintă peste veacuri chipul teologului frămîntat de profunzimile gîndirii și tîlcuirii adevărurilor de credință, sau dacă Sfîntul Vasile cel Mare ilustrează modelul cel mai ales al organizatorului vieții monahale și al filantropului desăvîrșit, așa cum fratele său, Sfîntul Grigorie de Nissa, întruchipează pe misticul dornic de aflarea îndumnezeirii, Sfîntul Ioan Gură de Aur este exponentul prin excelență al predicatorului creștin autentic, arta sa oratorică, iscusința exegetică și întreaga sa operă de înfrumusețare a vieții morale a credincioșilor rămînînd neîntrecute pînă în zilele noastre. Făcînd din amvonul Bisericii

din Antiohia și apoi a Sfintei Sofia din Constantinopol un al doilea altar de slujire, marele corifeu al elocinței creștine a săvîrșit astfel de acolo o adevărată Liturghie a propovăduirii lui Hristos, înălțînd cugetele ascultătorilor săi către pătrunderea adevărurilor dumnezeiești, prin luminarea minții lor cu harul dreptei credințe.

Moștenirea lăsată întregii creștinătăți de Sfîntul Ioan Gură de Aur depășește ca întindere, și nu de puține ori ca profunzime și ca realizare literară, opera celorlalți Sfinți Părinți, situîndu-se, atît prin plinătatea ei, cît și prin pulsul tainic al evlaviei pe care o cuprinde, pe piscurile de aur ale teologiei Bisericii. Nici un alt Părinte bisericesc nu s-a bucurat, ca el, de o mai mare popularitate și cinstire în rîndurile credincioșilor care, cuceriți de măiestria și adîncimea cuvîntărilor sale, căutau să transpună în propria lor viață bogăția de har desprinsă din îndemnurile și cugetările de Dumnezeu dăruitului grăitor. Cinstirea deosebită acordată ilustrului ierarh se vădește și prin faptul că opera sa a fost copiată și răspîndită neîncetat, fiecare generație creștină purtînd grija de a o încredința urmașilor în frumusețea ei autentică. Scrierile Sfîntului Ioan Gură de Aur ni s-au păstrat astfel în numeroase manuscrise, tipărite apoi și traduse în diferite limbi, pentru ca și noi cei de astăzi să ne putem împărtăși din marea comoară a înțelepciunii și a vieții lui înduhovnicite.

Autor de tratate apologetice, cuvîntări ascetico-morale și epistole, Sfîntul Ioan Gură de Aur a rămas cu deosebire celebru prin scrierile sale omiletice. Exegeza cărților Sfintei Scripturi, cartea de căpătîi a creștinilor, purtătoare a cuvîntului lui Dumnezeu, a format una din preocupările sale cele mai stăruitoare. Majoritatea acestor omilii au fost rostite în Antiohia, cetatea de baștină a Sfîntului Ioan, unde acesta și-a agonisit pregătirea de luptător al lui Hristos și călăuzitor spre mîntuire al obștii creștine, cu ajutorul harului dumnezeiesc, la care s-au adăugat rugăciunile și evlavia mamei sale, Antuza, și strădaniile teologice deprinse sub îndrumarea episcopului Meletie.

*

Volumul de față, cel de al 21-lea din Colecția «Părinți și scriitori bisericești», constituie un remarcabil eveniment editorial, prin faptul că el cuprinde, traduse și tipărite pentru prima dată în limba română, o parte din omiliile Sfîntului Ioan Gură de Aur. În valoroasa traducere, în dulcele nostru grai românesc, a eruditului și regretatului profesor de

teologie preotul Dumitru Fecioru, sînt înmănunchiate în acest volum un număr de 33 Omilii la Facere, rostite de ilustrul Părinte bisericesc în perioada Postului Mare și în cea imediat următoare Sfintelor Paști.

Legat de aceasta, sîntem datori să amintim că opera scrisă, ca și activitatea Sfîntului Ioan Gură de Aur au fost cunoscute și prețuite pe tărîmurile noastre românești încă din vremea asprei dar luminatei sale viețuiri pămîntești. Istoricii bisericești antici Socrate și Sozomen au consemnat, între altele, faptul că Sfîntul Ioan Gură de Aur a fost bun prieten cu episcopul Teotim al Tomisului, cu care a colaborat în opera misionară de aducere la sînul Bisericii lui Hristos a «nomazilor de la Istru». La fel, se relatează că în anul 404 un monah originar din părțile noastre, devenit mai apoi renumit teolog și îndrumător al vieții monahale, Sfîntul Ioan Casian, supranumit «Casian Românul», a primit harul diaconiei de la Sfîntul Ioan Gură de Aur, cel pe care mai tîrziu avea să-l apere împotriva adversarilor săi.

De-a lungul multor secole, în mînăstirile din ținuturile valahe, moldovene și transilvănene — adevărate focare de cultură în istoria noastră — osîrdia monahilor cărturari s-a făcut cunoscută și prin copierea și împodobirea cu miniaturi a manuscriselor cuprinzînd opere ale Sfinților Părinți, sau prin traducerea acestora în grai românesc. În această privință, scrierile hrisostomice s-au bucurat la noi de o atenție deosebită, așa cum mărturisesc strădaniile caligrafilor anonimi din secolele XIII—XIV, pînă la Gavriil Uric de la Neamț care, la 1443, copia cu osîrdie Mărgăritarele Sfîntului Ioan Gură de Aur, tipărite mai apoi, la 1691, prin purtarea de grijă a fraților Radu și Șerban Greceanu. Un secol mai tîrziu, Samuil Micu Clain a zăbovit și el asupra operei marelui dascăl antiohian, redînd în slovă românească o seamă de Cuvîntări, precum și vestitul tratat al acestuia Despre preoție.

Dacă adăugăm acestora și faptul că Liturghia Sfîntului Ioan Gură de Aur se săvîrșește în toate sfintele lăcașuri de închinare ale dreptei credințe românești, precum și acela că Sfîntul Ioan este — alături de sfinții capadocieni Vasile și Grigorie — oblăduitorul școlilor noastre teologice, putem pătrunde și mai bine semnificația și importanța traducerii și tipăririi în românește a acestui volum din opera neîntrecutului cuvîntător și al «lumii luminător».

Traducerea clară și competentă a acestui prim volum selectat din opera Sfîntului Ioan Gură de Aur, pe lingă care, în anii ce vor veni, urmează să vadă lumina tiparului românesc încă șapte volume masive, reprezintă rodul cel mai ales al îndelungatei trudiri a preotului profesor Dumitru Fecioru în tălmăcirea scrierilor Sfinților Părinți.

De aceea, binecuvîntînd strădaniile ostenitorului, pentru agonisita de mare preț cu care acesta a îmbogățit tezaurul ortodoxiei românești, recomandăm cu toată căldura lucrarea de față tuturor clericilor și credincioșilor Bisericii noastre dornici să adîncească veșnicele adevăruri ale dreptei credințe, să-și îndrumeze pașii pe drumul adevăratei viețuiri creștine și să soarbă har nepieritor din acest izvor nesecat, care poartă în undele sale aurul frumuseților duhovnicești.

Din partea noastră dorim tuturor cititorilor să se desfăteze duhovnicește din această tîlcuire însoțindu-l pe sfințitul autor în itinerarul său biblic spre a înțelege și a trăi cu sporită rîvnă Cuvîntul lui Dumnezeu.

Harul dumnezeiesc și binecuvîntarea noastră îi vor însoți pururea în această «iscusită zăbavă».

La Prăznuirea Sf. Marelui Mucenic Gheorghe,
Purtătorul de biruință, 1988

† TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

I N T R O D U C E R E

Noaptea tîrziu, cînd grijile scaunului arhiepiscopal nu-l mai tulburau, sfîntul Ioan Gură de Aur — ne istoriseşte viaţa sa aghiografă — se închidea în camera sa de lucru şi tîlcuia epistolele sfîntului apostol Pavel. Camera nu avea alt mobilier decît un pat modest, o masă şi un scaun, iar ca podoabă sfintele icoane, între care icoana sfîntului apostol Pavel; la această icoană îşi îndrepta necontenit privirile cînd zăbovea asupra înţelesului dumnezeieştilor cuvinte ale apostolului neamurilor. Dăduse dispoziţie să nu fie tulburat de nimeni în timpul lucrului său; nimeni să nu intre la el şi nici să treacă pe dinaintea uşii lui. După ce a tîlcuit o parte din epistolele sfîntului apostol Pavel, sfîntul Ioan Gură de Aur a fost cuprins de oarecare îndoială. Oare îi va plăcea lui Dumnezeu tîlcuirea sa? A înţeles el bine cuvintele marelui apostol? Şi s-a rugat stăruitor lui Dumnezeu să-i arate într-un chip oarecare de-I sînt plăcute explicările sale.

Între timp un curtean a căzut în dizgraţia împăratului. Curteanul a cerut printr-un cunoscut sfîntului Ioan Gură de Aur îngăduinţa de a-l primi, ca să-şi spună păsul. Arhiepiscopul a încuviinţat. Curteanul s-a hotărît să se ducă noaptea la palatul arhiepiscopal, ca să nu fie văzut de duşmanii săi. Într-o seară, a venit şi l-a rugat pe ucenicul sfîntului Ioan Gură de Aur, pe Proclu, arhiepiscopul de mai tîrziu al Constantinopolei, să-l anunţe. Proclu, înainte de a intra, s-a uitat printr-o crăpătură în camera în care lucra sfîntul şi a văzut că arhiepiscopul nu era singur, ci în spatele lui stătea un bărbat aplecat spre el şi cu gura la urechea lui. Proclu, intrigat că dascălul său este cu cineva în cameră, a căutat să audă ce spune acel bărbat, dar n-a putut înţelege nimic. Văzînd că nu poate intra, s-a întors şi a spus curteanului că nu-l poate anunţa, pentru că altul se află cu arhiepiscopul; să mai aştepte pînă ce va pleca acela. După cîtva timp, Proclu s-a dus din nou; dar iarăşi l-a văzut pe străin tot acolo; s-a dus şi a treia oară, dar în zadar. Nu după mult timp a tocat pentru slujba de noapte. Atunci Proclu a spus curteanului să se ducă acasă şi să vină în seara următoare, că nu-l mai poate introduce, pentru că arhiepiscopul îşi începe rugăciunea, care durează pînă dimineaţa. Curteanul a venit şi a doua seară, dar n-a putut fi introdus pentru ace-

eași pricină ca și în seara trecută. Mirarea lui Proclu era mare ; cine putea fi străinul acela care intră neobservat ? Și s-a hotărît să nu mănînce, să nu bea, să nu doarmă și să nu se dezlipească de ușă pînă nu va afla cine este acel bărbat. Și a făcut așa. Seara, cînd a venit curteanul, încredințat că nimeni n-a intrat la arhiepiscop, i-a spus că va vorbi negreșit cu el, că n-a văzut pe nimeni intrînd. Totuși, ca și mai înainte, s-a uitat înăuntru și a văzut iarăși pe acel bărbat. Proclu a spus atunci curteanului să se ducă la casa sa și să se roage singur lui Dumnezeu pentru mîntuirea lui, că bărbatul care vine la arhiepiscop este trimis de Dumnezeu, că intră în cameră fără să fie văzut. A doua zi dimineață, sfîntul Ioan Gură de Aur și-a adus aminte de curteanul care trebuia să vină la el și l-a întrebat pe Proclu de nu l-a căutat cineva. Proclu i-a răspuns că da, dar i-a povestit totodată și pricina pentru care nu l-a putut introduce. Cînd a terminat de vorbit, Proclu și-a aruncat ochii la icoana sfîntului apostol Pavel și, minunat peste măsură, a spus arhiepiscopului că bărbatul care era în cameră cu el seamănă cu cel zugrăvit pe icoană. Așa a aflat sfîntul Ioan Gură de Aur că Dumnezeu i-a ascultat cererea, trimițînd pe însuși autorul epistolelor să-i dicteze tîlcuirea.

Sfîntul Isidor Pilusiotul (†435) confirmă cele spuse de tradiția aghiografă, spunînd în una din scrisorile sale că dacă sfîntul apostol Pavel ar fi vorbit atica, n-ar fi tălmăcit mai frumos epistolele sale decît sfîntul Ioan Gură de Aur.

Iar Ioan Moshu (sec. VI), în capitolul 128 al Limonarului său, ne transmite această istorisire despre sfîntul Ioan Gură de Aur :

Ava Atanasie ne povestea că a auzit de la Iania, sora episcopului Adelfie :

Cînd Ioan Gură de Aur, episcopul Constantinopolei, a fost surghiunit în Cucuson, a găzduit în casa noastră. Cît a stat la noi, noi am avut mare îndrăznire și dragoste către Dumnezeu. Fratele meu, episcopul Adelfie, mi-a spus : Cînd a murit fericitul Ioan în surghiun, m-a cuprins o durere nespus de mare, că acest bărbat, dascălul întregii lumi, care a înveselit cu cuvintele sale Biserica lui Dumnezeu, n-a adormit întru Domnul pe scaunul său. Și eu m-am rugat lui Dumnezeu, cu multe lacrimi, să-mi arate în ce stare se află el. După ce m-am rugat multă vreme, într-o zi, am căzut în extaz și am văzut un bărbat frumos la chip, care m-a luat de mînă și m-a dus într-un loc luminos și slăvit. Acolo mi-a arătat pe predicatorii credinței și pe dascălii Bisericii. Eu mă uitam de jur împrejur să văd pe cel pe care-l doream, pe marele Ioan. După ce mi-a arătat pe toți și mi-a spus numele fiecăruia, m-a apucat iarăși de mînă și m-a scos afară. L-am urmat întristat că n-am văzut împreună

cu părinţii pe cel întru sfinţi Ioan. La ieşire, cel ce stătea la poartă, văzîndu-mă trist, mi-a spus :

— Nici unul din cei care vin aici nu iese întristat !

Eu i-am răspuns :

— Asta mi-i durerea, că n-am văzut cu ceilalţi dascăli pe prea iubitul meu Ioan, episcopul Constantinopolei.

Acela m-a întrebat iarăşi :

— Vorbeşti de Ioan, dascălul pocăinţei ?

— Da, i-am răspuns eu.

— Pe el, mi-a spus acela, nu-l poate vedea om în trup, pentru că el stă acolo unde este tronul Stăpînului.

*
* *

Sfîntul Ioan Gură de Aur, care slujeşte chiar la treptele tronului lui Dumnezeu, care cu gîndirea sa acoperă tot cerul teologiei ortodoxe, s-a născut în Antiohia înainte de 347, probabil în 344 ; după unii între 344 şi 347, după alţii în 345, după alţii între 344 şi 345, iar după alţii cu zece ani mai tîrziu, în 354. Tatăl său, Secundus, era unul din generalii orientului, iar mama sa, Antusa, făcea parte din cele mai nobile familii din Antiohia. Copilul lor, Ioan, a avut nefericirea să-şi piardă tatăl la puţin timp după naşterea sa. Mama sa, rămasă văduvă la 20 de ani, a renunţat pentru totdeauna la căsătorie şi s-a consacrat educaţiei şi instrucţiei fiului ei. Antusa, care se alătură cu tot atîta cinste de alte mame celebre din istoria creştinismului — de Emilia, mama sfîntului Vasile cel Mare şi a sfîntului Grigore al Nisei, de Nona, mama sfîntului Grigore din Nazianz, şi de Monica, mama fericitului Augustin —, şi-a crescut copilul cu o grijă deosebită şi cu un devotament asemănător sacrificiului. Averea, pe care o avea şi de la părinţii ei şi de la soţul ei, era îndestulătoare pentru a-i da fiului ei una din cele mai alese instrucţii, atît clasică cît şi creştină.

Instrucţia clasică a făcut-o sub îndrumarea vestitului retor Libaniu şi a filosofului Andragatie ; Libaniu l-a preţuit atît de mult pe fiul Antusei, că întrebat pe patul de moarte pe cine lasă urmaş, a răspuns : «Pe Ioan, dacă nu mi l-ar fi furat creştinii». Antusa, mama sa, a făcut singură alegerea acestor dascăli. Recunoştinţa, pe care sfîntul Ioan Gură de Aur o avea faţă de mama sa, a exprimat-o într-o pagină celebră a uneia din lucrările sale : «Cuvînt către o văduvă tînără». «Mi-amintesc, spune el, că într-o zi, pe cînd eram tînăr, dascălul meu a lăudat pe mama mea înaintea unei asistenţe numeroase. A întrebat, după cum îi era obiceiul, pe

cel de lîngă el, cine eram. I s-a răspuns că eram fiul unei văduve. M-a întrebat apoi pe mine, cîți ani are mama mea și de cîți ani era văduvă. I-am răspuns că de patruzeci de ani și că a pierdut pe tatăl meu la douăzeci de ani. Atunci Libaniu surprins a strigat, uitîndu-se la asistență : «Ah, ce femei se găsesc printre creștini !». Atîta admirație și un elogiu ca acesta provoacă o astfel de purtare, adică refuzul unei a doua căsătorii, nu numai la noi creștinii, ci și la păgîni !» [1].

Instrucția creștină a primit-o întîi în casa părintească, sub îndrumările mamei sale, apoi de la oamenii înduhovniciți ai timpului său : Meletie, episcopul Antiohiei, care l-a și botezat, Diodor, starețul unei mînăstiri din Antiohia și profesor la școala teologică, ascetul Carterie ; la aceștia trebuie să adăugăm lectura neobosită a tuturor lucrărilor scriitorilor creștini de pînă la el și în special a marilor teologi alexandrini.

În timpul școlarității sale, tînărul Ioan a avut un prieten foarte bun, pe Vasile, care întrecea în dragostea ce-i purta pe toți prietenii săi. «A fost, spune sfîntul Ioan Gură de Aur în tratatul său despre preoție, lîngă mine tot timpul. Una ne era și rîvna și dorința, născute din aceleași năzuințe. Nu numai cînd mergeam la dascăli, dar și cînd i-am părăsit, cînd a trebuit să ne hotărîm ce drum este mai bun pentru noi de ales în viață ; și atunci am fost tot de o părere» [2]*. Dar cînd a fost vorba ca cei doi prieteni să îmbrățișeze «viața cea fericită a monahilor, filosofia cea adevărată»* [3]*, unitatea dintre cei doi prieteni s-a șubrezit, pentru că tînărul Ioan, doritor de succese lumești, a îmbrățișat profesiunea de avocat și își petrecea tot timpul la tribunal, după cum însuși mărturisește* [4]*. Totuși prietenul său Vasile nu l-a părăsit ; dimpotrivă, «nu se îndura, spune sfîntul Ioan Gură de Aur, să mă lase singur nici o frîntură din zi. Nu înceta rugîndu-mă să părăsim casa părintească și să trăim amîndoi în deobște. Mă convinsese. Și lucrul era aproape să se împlinească ; dar jelaniile mamei mele m-au împiedicat să fac prietenului meu acest har, dar mai bine spus, să primesc eu de la el acest dar. Cînd mama a simțit ce am de gînd să fac, m-a luat de mînă și m-a dus în camera ei. S-a așezat alături de mine, pe patul în care m-a născut. A început să verse rîuri de lacrimi și să adauge cuvinte mai jalnice ca lacrimile. Plîngînd, mi-a grăit așa : «Eu, copilul meu, n-am avut norocul să mă bucur multă vreme de frumoasele însușiri ale tatălui tău. Așa a vrut Dumnezeu. Moartea lui a urmat nașterii tale și te-a lăsat pe tine orfan, iar pe mine*

1. MG, 48, 599.
2. MG, 48, 623.
3. MG, 48, 624.
4. MG, 48, 625.

văduvă înainte de vreme. Numai cele ce suferă văduvia pot cunoaște bine greutățile văduviei. Graiul nu-i în stare să zugrăvească furtuna și viforul îndurat de o fată tînără ca mine, abia ieșită din casa părintească, neiscusită în treburile gospodăriei și aruncată dintr-o dată într-o durere atîta de mare și silită să facă față unor griji mai presus de vîrsta și firea ei. Trebuie să pună la treabă pe slugi, să fie cu luare aminte la răutățile lor, să zădărnicească intrigile rudelor, să îndure cu curaj amenințările celor care strîng birurile și neomenia slujbașilor la plata impozitelor. Dacă răposatul tată lasă în urma sa un copil, alte greutăți pe capul tinerei văduve. Dacă e fată, e drept, vin pe capul mamei și așa mulțime de griji ; totuși e scutită de cheltuieli și de frică ; dar de e băiat, o năpădesc în fiecare zi nenumărate temeri și mai multe griji. Nu mai vorbesc de cheltuielile de bani, pe care trebuie să le facă, dacă dorește să-l crească așa cum trebuie crescut un copil de starea lui. Dar nici unul din aceste necazuri nu m-au făcut să mă căsătoresc a doua oară și sa aduc un nou soț în casa tatălui tău. Am rămas în mijlocul frămîntărilor și tulburărilor. N-am căutat să scap de cuptorul de foc al văduviei. Mai întîi am fost ajutată de mila cea de sus ; apoi, nu mică mîngîiere mi-a adus în acele clipe cumplite și vederea necontenită a chipului tău, care-mi păstra icoana însuflețită a răposatului tău tată, cu care semeni atîta de mult. De aceea, chiar pe cînd erai prunc, pe cînd încă nu învățaseși să vorbești, pe cînd copiii bucură mai cu seamă pe părinți, mult m-ai mîngîiat. Nu poți, apoi, să-mi spui și să mă învinuiești că da, am îndurat văduvia cu curaj, dar silită de văduvie am împuținat averea tatălui tău. Știu că mulți copii, rămași fără tată, au pățit așa. Eu, însă, ți-am păstrat neștirbită întreaga ta avere. N-am cruțat, însă, nici o cheltuială, ca să-ți pot da o creștere aleasă și să-ți fac un nume ; dar toate aceste cheltuieli le-am făcut din averea mea, din averea cu care am venit de la părinții mei. Să nu socotești că-ți spun acestea ca să-ți reproșez ceva ! Îți cer, însă, un har pentru toate cîte pentru tine am făcut : nu mă lăsa văduvă a doua oară, nici nu-mi aprinde din nou în suflet stinsa mea durere. Așteaptă sfîrșitul meu. Poate peste puțin voi pleca și eu. Voi tinerii aveți nădejde să ajungeți la adînci bătrîneți ; dar noi, cei bătrîni, nu așteptăm altceva decît moartea. Cînd mă vei da pămîntului și vei pune oasele mele alături de oasele tatălui tău, pleacă în călătorii cît mai îndepărtate, străbate orice mări vrei. Atunci nimeni nu-ți va pune piedici. Dar atîta vreme cît mai am în mine suflare, îngăduie să locuiești alături de mine. Să nu superi pe Dumnezeu în zadar și fără de folos, aducînd necazuri atît de mari peste capul meu, care cu nimic nu ți-am greșit. Dacă ai, însă, vreo pricină să mă învinuiești că te silesc să-ți administrezi

singur averile, te rog, nu te uita că-ți sînt mamă, nu ține seamă de creșterea ce ți-am dat, nu ține seama de dragostea ce-ți port! Nu ține seama de nimic! Fugi de mine, cum fugi de vicleni și de dușmani! Dar dacă fac totul ca să-ți dau cît mai mult răgaz pe calea vieții, pe care vrei să apuci, acest lanț, de n-ar fi altă pricină, da, acest lanț să te țină alături de mine. De ai spune că ai nenumărați prieteni, care te iubesc, află, dragul meu, că nici unul nu-ți va oferi bucuria unei libertăți atît de mari cum ți-o ofer eu, pentru că nici unul nu poartă grijă, la fel ca mine, de bunul tău nume» [5].

Și fiul Antusei, trecut de 18 ani, convins de lacrimile și cuvintele mamei sale, n-a urmat îndemnurile și sfaturile prietenului său Vasile, dar a făcut din casa sa, alături de mama sa, mînăstire; și vreme de trei ani a stat lîngă mama sa, închis în casă, studiind Sfintele Scripturi, citind lucrările scriitorilor creștini de pînă la el și ducînd viață de ascet. În acest timp, episcopul Meletie l-a făcut anagnost, adică citeț, în biserica episcopală, intrînd astfel în rîndul clericilor. Nu mult după aceea, prin 374 sau 375, după ce mama sa a părăsit lumea aceasta, tînărul Ioan a putut să-și împlinească dorul său făurit cu prietenul său Vasile, de a îmbrățișa adevărata filosofie, adică de a se face monah. S-a retras în munții învecinați cu Antiohia și s-a pus sub ascultarea unui bătrîn ascet sirian. În sihăstria acestuia a stat patru ani. Dorind, însă, să ducă o viață și mai desăvîrșită, după pildele sfinților sihaștri, care se nevoiau în munții Antiohiei, s-a adîncit în pustietatea muntelui și a trăit vreme de doi ani de unul singur într-o peșteră, supunîndu-și trupul la nevoințe mai presus de fire. Asceza exagerată la care s-a supus i-a șubrezit mult sănătatea, îmbolnăvindu-se de stomac. Sfîntul Meletie, aflînd de starea șubredă a sănătății sale și totodată avînd nevoie și de un ajutor, l-a silit să se coboare din munți și să vină în oraș. Tînărul monah a făcut ascultare; și odată cu această coborîre a început urcarea sa pe cele mai înalte trepte ale oratoriei creștine și ale teologiei ortodoxe. La începutul anului 381 sfîntul Meletie îl hirotonisește diacon. Și a slujit sfîntul Ioan cinci ani ca diacon, fiindu-i împărțită munca sa între opera de catehizare a catehumenilor și scrierea lucrărilor sale din tinerețe, între care neegalatul său tratat despre preoție. În anul 386, urmașul sfîntului Meletie, Flavian, l-a hirotonit preot. A ajuns pînă la noi predica rostită de sfîntul Ioan în ziua hirotonirii sale, pe care o avem tradusă în românește de părintele profesor Ioan Coman [6]. *Timp de 12 ani, din 386 pînă în 397, noul preot al catedralei episcopale din Antiohia, a doua metropolă*

---

5. MG, 48, 627.
6. Glasul Bisericii, 16 (1957), 883—888.

a imperiului bizantin, prin frumusețea și tăria cuvîntului său, a stăpînit viața spirituală a Antiohiei. A vorbit neîncetat: în fiecare duminică și sărbătoare, precum și în fiecare vineri; iar în timpul postului mare, în fiecare zi; a predicat în toate bisericile orașului și în cele din jurul orașului. Temele predicii sale erau variate: făcea teologie, explicînd și demonstrînd cu inepuizabile dovezi scripturistice taina de răscruce a creștinismului, Sfînta Treime; polemiza cu ereticii de toate nuanțele ai vremii sale: manihei, marcioniți, valentinieni, arieni, anomei și alții; nici pe evrei nu i-a uitat; acestora le demonstra că adevăratul Dumnezeu este Cel propovăduit de noua credință, de Dumnezeul întrupat; le dovedea că toate prescripțiunile legii vechi au trecut; era pentru evreii din Antiohia un nou Pavel; comenta Scriptura, fie versete izolate, fie versetele în șir ale unei cărți din Biblie; fiecărei omilii, în care comenta textul Sfintei Scripturi, nu-i lipsea concluzia morală, cu învățăminte pentru viața de toate zilele a creștinului; proslăvea pe sfinți și pe mucenici, cum puțini îi mai proslăviseră pînă atunci. Cu predicile și cuvîntările lui, sfîntul Ioan Gură de Aur a cîștigat sufletele ascultătorilor săi, sufletele tuturor cetățenilor frumoasei și măreței Antiohii; toți se îndesau să-i soarbă din gură cuvintele, iar tahigrafii din slujba editorilor de lucrări erau de față la toate vorbirile sfîntului Ioan pentru a prinde cu prescurtările lor cuvintele lui de aur și de foc; pe urmă, sfîntul Ioan lua stenogramele lor, corecta eventualele greșeli și le înapoia acestora ca să le ducă editorilor. Pe atunci nici nu era vorba de drept de autor. În toate predicile sale domina o tentă deosebită, tenta aceea care l-a înălțat pe sfîntul Ioan în împărăția cerurilor la treptele tronului Dumnezeirii: dragostea de oameni și mai ales dragostea de cei striviți de nevoile vieții, de oropsiții soartei, dragostea de cei păcătoși, de frații cei mici ai lui Hristos; de aceea, un alt predicator ortodox, discipol la depărtare de secole al celui cu gură de aur, Ilie Miniat, îl numește pe dascălul său «mîngîierea păcătoșilor». Dar sfîntul Ioan Gură de Aur a cîștigat sufletele întregii cetăți a Antiohiei — nu numai a creștinilor, ci și ale celor de altă credință: iudei și păgîni — în zilele de groază prin care a trecut Antiohia în anul 397, cînd poporul antiohian s-a răsculat și a dărîmat statuile familiei imperiale și chiar ale împăratului Teodosie din centrul orașului, revoltat din pricina noilor impozite puse de împărat locuitorilor. În acele zile de groază, sfîntul Ioan Gură de Aur n-a stat izolat, ci s-a făcut una cu toți locuitorii metropolei, pe care mînia împăratului hotărîse să-i treacă prin foc și sabie. Atunci, în acele zile, sfîntul Ioan Gură de Aur a rostit acele 21 celebre cuvîntări la statui. Și în timp ce Flavian, episcopul Antiohiei, era dus la Constantinopole pentru a se

arunca la picioarele împăratului spre a cere milă pentru păstoriţii săi, preotul Ioan a rămas în mijlocul lor pentru a susţine moralul antiohienilor, pentru a le potoli frica şi pentru a scoate din evenimentele grele ce-i ameninţau lecţii de îmbărbătare şi de îndreptare a moravurilor ; că sfîntul Ioan Gură de Aur nu s-a mărginit numai să mîngîie sufletele descurajate şi îngrozite, ci mai mult să le schimbe, prin biciuirea păcatelor de care era plină Antiohia. Şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, sfîntul Ioan Gură de Aur a biruit, a potolit groaza din sufletele tuturor cetăţenilor oraşului — creştini (ortodocşi şi eretici), iudei, păgîni —, iar episcopul lor, sfîntul Flavian, le-a adus bucuria că împăratul i-a iertat.

În timpul celor 12 ani de predică, numele predicatorului din Antiohia a crescut din ce în ce mai mult, iar faima lui ajunsese pînă în capitala imperiului, în Constantinopole. Şi pe cînd toţi credincioşii din Antiohia se gîndeau ca Ioan să-i urmeze bătrînului Flavian pe scaunul Antiohiei, Dumnezeu a rînduit ca viaţa lui să ia o altă cale pentru slava Bisericii, dar pentru îndumnezeitul predicator al Antiohiei, timpuri de osteneli strălucite, dar şi timpuri de suferinţe, de duşmănii şi uneltiri, de surghiun, de prigoană şi jertfă.

În anul 397 moare Nectarie, arhiepiscopul Constantinopolei. Cu toate că erau mulţi pretendenţi la acest scaun, printre care şi un preot, Isidor, susţinut de Teofil arhiepiscopul Alexandriei, totuşi Dumnezeu a rînduit ca pe scaunul care fusese onorat, puţină vreme, de sfîntul Grigore din Nazianz înainte de Nectarie, să fie înălţat sfîntul Ioan Gură de Aur. Şi Dumnezeu a împlinit lucrul acesta prin atotputernicul Eutropiu, primul ministru al împăratului Arcadiu. Eutropiu îl cunoscuse pe sfîntul Ioan în timpul unei călătorii în Antiohia şi aflase de vrednicia şi de talentul său oratoric. Şi pentru că Eutropiu se temea şi de împotrivirea poporului antiohian, care n-ar fi fost de acord cu plecarea predicatorului lui iubit, dar şi de un refuz din partea lui Ioan, pe care-l ştia fără ambiţie şi cu totul legat de oraşul său natal, s-a hotărît să-l fure. A recurs la o viclenie : a convins pe împărat să scrie guvernatorului Antiohiei să-l trimită pe Ioan la Constantinopole fără să prindă de veste poporul. Şi astfel guvernatorul l-a poftit într-o zi pe preotul Ioan să-l însoţească în afară de oraş pentru a vizita bisericile mucenicilor ; acolo, l-a suit într-o trăsură şi a poruncit să-l ducă la Constantinopole. Teofil, arhiepiscopul Alexandriei, care dorea să-şi pună omul lui pe scaunul episcopal din capitala imperiului, s-a împotrivit la început ; dar pînă la sfîrşit a fost silit, vrînd-nevrînd, să-l hirotonească, fiindu-i teamă de Eutropiu. Hirotonirea sfîntului Ioan ca arhiepiscop al Constantinopolei s-a făcut la 17 decembrie 397, iar intronizarea, la 28 februarie 398.

Cu venirea sfîntului Ioan Gură de Aur în capitala imperiului începe viaţa lui de mucenicie. Ajuns arhiepiscop al Constantinopolei, sfîntul Ioan Gură de Aur a socotit o datorie sfîntă să lucreze pentru însănătoşirea vieţii bisericeşti. În acest scop a luat aspre măsuri împotriva clericilor care ţineau în locuinţele lor călugăriţe, împotriva clericilor care se îmbogăţeau de pe urma preoţiei, împotriva clericilor care duceau o viaţă nevrednică de preoţi, care erau robi pîntecelui, desfătării şi desfrînării, care trăiau ca nişte paraziţi şi linguşitori. Şi putea face aceasta, pentru că el însuşi ducea o viaţă simplă şi sărăcăcioasă, atît în îmbrăcăminte, cît şi la masă. A poruncit ca din economiile realizate de pe urma cheltuielilor fără rost în palatul arhiepiscopal să fie ajutaţi săracii şi văduvele. A zidit spitale pentru bolnavi, case de adăpost pentru bătrîni şi săraci; a organizat într-un mod sistematic opera de asistenţă socială. Pe lîngă opera socială, sfîntul Ioan Gură de Aur a făcut şi operă misionară. A adus la ortodoxie pe mulţi dintre goţii care locuiau în jurul Constantinopolei; le-a dat o biserică în care să slujească, le-a hirotonit preoţi dintre goţi şi a dat dispoziţie ca slujba bisericească şi predica să se facă în limba gotă. A trimis apoi monahi pentru răspîndirea creştinismului în Sciţia, Persia şi Fenicia. Sfîntul Ioan Gură de Aur, prins de atîtea griji din lăuntrul şi din afara Bisericii, a găsit totuşi timp şi să predice şi să scrie.

La începutul arhiepiscopatului său lucrurile au mers bine; chiar împărăteasa Eudoxia îl preţuia, că în timpul ducerii unor sfinte moaşte de la Biserica Mare din Constantinopole la Biserica sfîntului Toma din afară de oraş, împărăteasa a urmat pe jos în timpul nopţii cortegiul, iar în predica rostită cu acest prilej, arhiepiscopul laudă zelul şi credinţa împărătesei.

Dar măsurile administrative, reformele introduse în viaţa clerului şi predicile sale, care biciuiau pe faţă viciile, au creat duşmănii şi nemulţumiri.

Au nemulţumit în primul rînd pe oamenii palatului arhiepiscopal: aceştia s-au văzut lipsiţi dintr-o dată de luxul şi banchetele cu care-i obişnuise fostul arhiepiscop Nectarie, pentru că sfîntul Ioan introdusese în palat vieţuire ascetică; el însuşi mînca o dată în zi, mîncări simple; mînca singur la masă şi apa îi era băutura.

Au nemulţumit pe clericii abuzivi şi nedemni; au nemulţumit pe clericii care exploatau pe credincioşi în folosul lor; au nemulţumit pe călugăriţe şi pe vagabonzi, pe care i-a pus la treabă; au nemulţumit pe episcopii simoniaci, pe care i-a caterisit la sinodul convocat de el la

Efes în 401; au nemulțumit pe doamnele din anturajul împărătesei, care s-au simțit insultate, că în predicile sale sfîntul Ioan mustra pe femeile care își etalau luxul lor și în biserică.

Sfîntul Ioan Gură de Aur și-a creat apoi și dușmani personali, pe trei episcopi: Acacie al Bereii din Siria; acesta, prieten cu sfîntul Ioan, a venit în Constantinopole ca să-l viziteze; dar pentru că arhiepiscopul nu i-a dat o locuință pe placul lui, s-a supărat și s-a jurat că se va răzbuna; episcopul Severian al Gabalei, care prin intrigi și minciuni căuta să-i ia scaunul; și Antioh al Ptolemaidei. În sfîrșit și-a mai făcut și un alt mare dușman, tocmai pe Eutropiu, omul prin a cărui putere și inițiativă fusese adus sfîntul Ioan pe scaunul arhiepiscopal al Constantinopolei. Și iată pricina: Eutropiu era un om lacom; vindea funcțiile publice și confisca în folosul său averile celor condamnați de tribunal. În predicile sale, sfîntul Ioan condamna niște abuzuri ca acestea; și poate că Eutropiu ar fi suportat predicile lui Ioan și ar fi tăcut, pentru că se știa vinovat, dar n-a mai putut suporta cînd Ioan s-a împotrivit cu tărie lui Eutropiu cînd acesta a cerut împăratului să suprime dreptul de azil al Bisericii. Eutropiu s-a mîniat și a obținut de la împărat suprimarea acestui drept de azil. S-a întîmplat, însă, că nu după mult timp, revolta unui ofițer got a avut ca rezultat căderea în dizgrație a lui Eutropiu. Și el, care suprimase dreptul de azil al Bisericii, el, pentru a-și salva viața, s-a refugiat în biserică, un loc pe care-l refuzase celor persecutați de el. Soldații împăratului au venit la arhiepiscop să-l ceară; arhiepiscopul a refuzat și, în prezența lui Eutropiu, a rostit celebrul cuvînt către Eutropiu, care are ca temă textul scripturistic: «Deșertăciunea deșertăciunilor, toate sînt deșertăciuni»[7]. Soldații, neputîndu-l lua pe Eutropiu, l-au luat pe arhiepiscop și l-au dus în fața împăratului. Și pe cînd sfîntul Ioan era dus de soldați la împărat, Eutropiu a părăsit biserica și a fugit în Cipru, unde a fost omorît după cîtăva vreme. Un alt prilej pentru sfîntul Ioan Gură de Aur de a rosti cel de al doilea cuvînt despre Eutropiu, în care arată că dacă Eutropiu ar fi rămas în biserică n-ar fi fost prins și ucis. În finalul acestui cuvînt, arhiepiscopul vorbește de folosul pe care-l are cel ce rămîne în biserică și citește Scripturile.

Dar dușmanul cel mai puternic, care a dus și la deznodomîntul tragic al vieții sfîntului Ioan Gură de Aur, a fost însăși împărăteasa Eudoxia. Supărarea ei a venit de acolo că arhiepiscopul a intervenit pe lîngă împărăteasă în favoarea unei văduve, căreia împărăteasa îi luase întreaga avere la moartea soțului ei surghiunit. O astfel de intervenție

7. Ecl., 2.

Eudoxia a socotit-o drept insultă. Duşmănia ei a crescut şi mai mult cînd doamnele de onoare au convins-o că Hrisostom a vizat-o şi pe ea în cuvintele sale rostite împotriva femeilor care fac lux şi se împodobesc.

Se crease astfel o atmosferă potrivnică arhiepiscopului Constantinopolei ; atmosfera era încărcată, trebuia numai o mică scînteie ca să declanşeze tragedia. Şi scînteia aceasta a fost adusă de aşa numiţii Fraţi Lungi. Aceştia au fost izgoniţi din Alexandria de Teofil pentru învinuirea că sînt origenişti ; ei au venit la Constantinopole să se plîngă arhiepiscopului spre a le face dreptate. Sfîntul Ioan Gură de Aur le-a oferit găzduire în casa de oaspeţi a Bisericii Învierii, dar nu i-a primit în comuniune cu el ; i-a sfătuit ca plîngerea lor să o adreseze împăratului. Împăratul le-a ascultat plîngerea, a găsit-o îndreptăţită şi a poruncit să fie chemat Teofil la Constantinopole pentru a fi judecat. Teofil a venit la Constantinopole, dar cu alte gînduri. A adus cu el mulţi episcopi egipteni şi l-a convins şi pe sfîntul Epifanie să-l însoţească. Episcopul Salaminei s-a lăsat convins, mai ales cînd a auzit că este vorba de origenism, el care era un înfocat duşman al lui Origen. Epifanie, însă, ajuns în Constantinopole, şi-a dat seama de ce uneltea Teofil împotriva arhiepiscopului Constantinopolei şi a plecat din capitala imperiului spre patria sa.

Teofil era chemat de împărat ca acuzat ; dar el, prin intrigile lui, prin coaliţia cu cercurile duşmănoase de la palatul imperial şi cu cercurile nemulţumite ale clerului, în frunte cu cei trei duşmani personali ai sfîntului Ioan Gură de Aur, a reuşit să se transforme din acuzat în acuzator şi a obţinut de la împărat aprobarea de a ţine un sinod care să judece pe sfîntul Ioan Gură de Aur pentru învinuirile aduse de duşmanii lui. Teofil cu episcopii aduşi din Alexandria, cu cei trei duşmani personali ai sfîntului Ioan şi cu episcopii nemulţumiţi din Constantinopole au ţinut în 403 un sinod aproape de Calcedon, într-un loc numit La Stejar. Teofil, însă, n-a avut nici curajul şi nici îndrăzneala să prezideze el sinodul, ci l-a pus preşedinte pe Pavel, mitropolitul Heracleii[8]*. Acuzaţiile împotriva sfîntului Ioan au fost aduse de doi diaconi din Constantinopole, pe care sfîntul Ioan îi excomunicase, pe unul pentru omor, iar pe celălalt pentru adulter. Cei doi diaconi au formulat aceste acuzaţii avînd făgăduinţa că vor fi primiţi în Biserică ; ceea ce s-a şi întîmplat după exilarea lui Hrisostom.*

8. Nu mult după sinodul de la Stejar, chiar în anul 403, Pavel, mitropolitul Heracleii, a murit în chip surprinzător.

I s-au adus 29 capete de acuzaţie, între care şi acestea :

— că a vîndut vasele sfinte ale Bisericii şi a risipit veniturile Bisericii [9] *;*

— că a insultat pe episcopi, alcătuind cărţi calomnioase împotriva clerului [10] *;*

— că în Biserica Sfinţilor Apostoli a lovit în faţă pe Memnon aşa de tare că i-a curs sînge din gură, după care a săvîrşit sfînta taină ;

— că intervine în eparhii străine şi hirotoniseşte episcopi [11] *;*

— că mănîncă singur la masă şi că nu este ospitalier [12] *;*

— că primeşte în camera sa femei una cîte una, fără să fie cineva de faţă [13] *;*

— că nu se închină nici cînd intră, nici cînd iese din biserică [14] *;*

— că mănîncă după sfînta împărtăşanie anaforă [15] *;*

— că a împărtăşit pe unii după ce mîncaseră [16] *;*

— că a primit şi are în Biserică păgîni, care au vorbit de rău pe creştini [17]*.*

---

9. E adevărat, sfîntul Ioan Gură de Aur, pentru a veni în ajutorul celor săraci şi pentru a zidi locaşuri de asistenţă socială — spitale, aziluri pentru bătrîni, orfelinate şi alte instituţii de acest gen — a vîndut unele vase ale Bisericii, care nu mai erau de folos şi a întrebuinţat veniturile Bisericii în scopurile amintite.

10. Este vorba de lucrările sfîntului Ioan Gură de Aur în care condamna obiceiul împămîntenit în Constantinopole de a trăi sub acelaşi acoperiş clericii — episcopi şi monahi — cu călugăriţele.

11. Sfîntul Ioan Gură de Aur a ţinut la Efes, în anul 401, un sinod în care au fost depuşi din treaptă episcopii simoniaci şi au fost hirotoniţi alţii în locul lor.

12. Sfîntul Ioan Gură de Aur mînca singur la masă din pricina bolii sale de stomac dobîndită în anii sihăstriei sale în munţii de lîngă Antiohia ; de multe ori voma în timpul mesei şi nu dorea să facă şi pe alţii părtaşi ai suferinţei sale.

13. În scrisoarea către episcopul Chiriac, faţă de această acuzaţie exclamă : «Spun că m-am culcat cu femei. Dezbrăcaţi-mi trupul meu şi veţi găsi mortificarea mădulărilor mele !» (MG, 52, 683).

14. Au adus această acuzaţie omului care învăţa pe credincioşii săi că ceea ce este apa pentru peşti aceea este rugăciunea pentru creştin.

15. Paladie, în «Dialogul» său (MG, 47, 5—82), spune că aceasta este singura acuzaţie adevărată din toate acuzaţiile aduse sfîntului Ioan Gură de Aur. Într-adevăr, sfîntul Ioan recomanda credincioşilor săi ca după ce se împărtăşeau să ia anaforă, ca nu cumva, fără să vrea, să arunce odată cu scuipatul şi rămăşiţele din sfintele taine.

16. Tot în Scrisoarea către episcopul Chiriac sfîntul Ioan Gură de Aur, revoltat de această acuzaţie, spune : «Multe au tîlcuit împotriva mea ! Spun că am împărtăşit pe unii după ce au mîncat. Dacă am făcut una ca asta, să fie şters numele meu din cartea episcopilor, să nu fie scris în cartea credinţei ortodoxe ! Dacă am făcut una ca asta, să mă scoată Hristos din împărăţia Sa ! Iar dacă tot mai susţin asta, dacă tot se încăpăţînează, să-l doboare atunci şi pe Pavel, care a botezat o întreagă casă după ce au mîncat ! Să-l doboare chiar pe Domnul, Care după cină a împărtăşit pe apostoli». (MG, 52, 683).

17. Duşmanii sfîntului Ioan Gură de Aur au transformat în acuzaţie rîvna arhiepiscopului de a converti pe păgîni la creştinism.

Sfîntul Ioan Gură de Aur a fost chemat să se prezinte în fața sinodului lui Teofil. La această chemare, arhiepiscopul Constantinopolei a adunat în locuința sa mai mult de 40 de episcopi și a răspuns că nu se prezintă decît cu condiția plecării din sinod a celor patru episcopi, care sînt pe față împotriva lui, adică: Teofil, Severian, Acacie și Antioh. În urma acestui răspuns, sinodul lui Teofil l-a caterisit. Împăratul Arcadie a confirmat hotărîrea și a poruncit să fie exilat. Poporul capitalei, care adora pe episcopul său, a căutat să împiedice plecarea lui; dar sfîntul Ioan, pentru a nu provoca vărsări de sînge, s-a dat de bună voie în mîna ostașilor și s-a lăsat dus în surghiun. N-a ajuns, însă, decît pînă în Bitinia, că împărăteasa înspăimîntată de un zgomot puternic din camera sa și socotindu-l o amenințare dumnezeiască, a rugat pe împărat să-l cheme înapoi pe arhiepiscop. Sfîntul Ioan a fost adus înapoi; poporul l-a primit cu entuziasm, cerînd să fie înscăunat îndată pe tronul episcopal; sfîntul Ioan, însă, a cerut ca intronizarea să se facă de un sinod mai mare decît acela care îl depusese. Pe cînd se petreceau aceste lucruri, Teofil, de frica poporului, a fugit, pe ascuns, în grabă din Constantinopole.

Dușmanii arhiepiscopului, însă, nu s-au lăsat; după două luni au început din nou să se miște. Și au găsit un prilej potrivit: în marea piață din fața senatului și a bisericii Sfînta Sofia a fost înălțată o statuie de argint a împărătesei Eudoxia. Cu prilejul inaugurării ei, s-au făcut serbări mari, cu muzică, dansuri și spectacole teatrale. Zgomotul a turburat liniștea din biserica Sfînta Sofia, unde Ioan săvîrșea sfînta liturghie. În predica rostită de pe amvon, arhiepiscopul a protestat împotriva zgomotului. A fost de ajuns să i se aducă împărătesei la cunoștință protestul arhiepiscopului, că Eudoxia s-a pornit din nou cu ură împotriva sfîntului. Dorind să scape definitiv de el, a scris lui Teofil; acesta i-a răspuns că ar putea fi îndepărtat definitiv în chip canonic dacă s-ar convoca un sinod care să-l depună din treaptă cu motivarea că fiind depus de un sinod n-a fost repus în drepturi tot de un sinod. Sinodul a fost convocat în martie 404 și a hotărît depunerea din treaptă pe temeiul motivelor date de Teofil al Alexandriei. În seara Sîmbetei Mari, pe cînd sfîntul Ioan Gură de Aur se pregătea să săvîrșească botezul catehumenilor, au intrat în biserică soldați și au scos afară pe toți credincioșii aflați înăuntru. Poporul a fost silit să săvîrșească Paștele în afara orașului. Timp de două luni, sfîntul Ioan nu s-a arătat, pînă cînd la porunca împărătească a trebuit să plece. Și sfîntul Ioan, pentru a nu atrage asupra credincioșilor urgia împărătească, pe ascuns, s-a predat în mîinile soldaților. Cînd poporul a aflat de plecarea în surghiun a păstorului lui, a fost cuprins de furie. Incendiul care a cuprins biserica Sfînta Sofia și

palatul senatului a atras asupra prietenilor lui Hrisostom, între care 40 de episcopi, persecuția împăratului.

A fost dus din Constantinopole, fără să i se spună locul surghiunului ; abia în Niceea l-a aflat : Cucuson, în Armenia. Călătoria pînă acolo, o călătorie extrem de obositoare, a durat 70 de zile. A trecut prin Ancira și prin Cesareea ; episcopii din aceste orașe, spre deosebire de credincioși, care l-au primit cu mare cinste, i-au pus viața în primejdie. De aceea sfîntul Ioan, în una din scrisorile sale, spune : «De nimic nu mă tem mai mult decît de episcopi, afară de cîțiva» [18]. *În scrisorile sale sfîntul Ioan se plînge de suferințele la care a fost supus atît din pricina climei ținutului, cît și din pricina lipsei celor de neapărată trebuință. A fost de două ori bolnav. Peste acestea mai erau și năvălirile isaurilor, din pricina cărora în iarna anului 406 a trebuit să se mute într-o fortăreață din apropiere, de unde în primăvară s-a întors iarăși în Cucuson. Din îndepărtatul lui surghiun, sfîntul Ioan a stat în necontenită legătură epistolară cu prietenii săi și cu cei care i-au rămas credincioși, fie clerici, fie laici ; n-a încetat să se intereseze de problemele bisericești și mai ales de opera misionară, pe care o începuse în Constantinopole. Dar corespondența lui cu cei din afară, grija arătată de el pentru treburile bisericești, precum și vizitele dese ale antiohienilor, au neliniștit pe dușmanii săi, care vedeau în toate acestea putința unei întoarceri a lui Ioan pe scaunul său ; și au reușit în 407 să obțină de la împărat transferarea sfîntului Ioan din Cucuson într-un loc mai îndepărtat de capitala imperiului, Pitiunta, un orășel așezat pe țărmul oriental al Mării Negre. Epuizat de boală și de slăbiciune, pe o arșiță cumplită de vară, a lunii iulie 407, excortat de soldați, sfîntul Ioan a trebuit să ia drumul ultimului său surghiun. Nu putea face decît trei kilometri pe zi. După trei luni de călătorie obositoare, la 13 septembrie, ajunge într-un sat în apropiere de Comana, unde se afla o bisericuță a sfîntului mucenic Vasilisc* [19]. *Lîngă capela sfîntului Vasilisc era locuința preotului și cîteva case. Sfîntul a poposit în casa preotului. Noaptea, în vis, i s-a arătat sfîntul mucenic Vasilisc și i-a spus : «Curaj, frate Ioane, mîine vom fi împreună !». A doua zi dimineața, era 14 septembrie, cu puterile slăbite, s-a rugat sfîntul de căpetenia soldaților să amîne plecarea cu cinci ceasuri. Nu i s-a îngăduit și au plecat la drum. Dar nu făcuseră decît cîtăva cale și sfîntul Ioan Gură de Aur a fost cuprins de o slăbiciune atît de mare, încît a trebuit să recunoască și neomenosul ostaș că nu mai poate continua drumul. A dat poruncă să fie adus înapoi la biserica sfîntului Vasilisc. A*

---

18. Scrisoarea 9, 4 c către Olimpiada, ediția Anne-Marie Malingrey.
19. Vasilisc a fost episcop al Comanei ; a suferit mucenicia în timpul persecuției lui Maximin, în anul 311 în Nicomidia Bitiniei.

intrat în biserică, a cerut veşmintele bisericeşti şi şi-a schimbat toată îmbrăcămintea sa pînă la încălţăminte. Hainele sale le-a dăruit celor din jur. Apoi, îmbrăcat cu hainele de slujbă, a săvîrşit sfînta liturghie şi s-a împărtăşit cu prea curatele Taine. După împărtăşire a înălţat rugăciunea de mulţumire, a dat sărutarea cea mai de pe urmă celor care erau lîngă el, s-a culcat spunînd cuvintele: «Slavă lui Dumnezeu pentru toate!». După ce şi-a făcut semnul sfintei cruci şi a rostit cuvîntul: «Amin», şi-a dat sufletul.

Aceasta s-a petrecut în ziua de 14 septembrie, ziua praznicului Înălţării Sfintei Cruci. Biserica Ortodoxă, pentru a nu lăsa ca pomenirea marelui ierarh, păstor şi teolog, să fie eclipsată de strălucirea praznicului Înălţării Sfintei Cruci, a mutat ziua pomenirii sale la 13 noiembrie.

În cinstea sfîntului Ioan Gură de Aur, Biserica Ortodoxă a mai rînduit şi alte zile de pomenire: 15 decembrie, în care se pomeneşte hirotonirea sa ca arhiepiscop al Constantinopolei; 27 ianuarie, cînd se săvîrşeşte pomenirea aducerii moaştelor sfîntului Ioan Gură de Aur în Constantinopole, săvîrşită în anul 438 de Proclu, arhiepiscopul Constantinopolei, ucenicul sfîntului Ioan Gură de Aur; şi la 30 ianuarie — de Sfinţii Trei Ierarhi — cînd se prăznuieşte amintirea lui cu ceilalţi doi mari dascăli ai Bisericii: sfîntul Vasile cel Mare şi sfîntul Grigore Cuvîntătorul de Dumnezeu.

Pentru frumuseţea şi strălucirea cuvintelor sale, sfîntul Ioan a fost numit de contemporanii săi «Hrisoroas», adică: «rîu în ale cărui valuri curge aur»; numele acesta i-a fost dat de marele epistolograf Isidor Pilusiotul; cu un secol mai tîrziu, i s-a adăugat la numele său de Ioan supranumele de «Hrisostom», adică «Gură de Aur», care va însoţi permanent numele fiului bunei mame şi evlavioasei creştine Antusa.

*
* *

Bunul Dumnezeu a rînduit ca viaţa acestui strălucit sfînt să fie scurtă; după unii 60 de ani, după alţii 63, iar după alţii 52 de ani; în schimb, însă, a fost bogată în fapte şi scrieri. Scrierile sale — ajunse pînă la noi — umplu 18 volume din Patrologia greacă a lui Migne, volumele 47 pînă la 64. Dacă ar fi tipărite în volume de cîte 350—400 pagini, de mărimea volumelor din colecţia «Izvoarele Ortodoxiei», ar umple 80 de volume. Au fost şi sînt o mină de aur pentru teologii din răsărit şi din apus, din timpurile vechi şi din timpurile noi; toţi le-au folosit fără să împuţineze şi fără să secătuiască gîndirea celui cu gura de aur şi cu mintea de sclipirea fulgerului. Autorul lor va rămîne veşnic izvorul la care vor alerga toţi cei însetaţi de frumuseţile gîndirii şi vieţuirii creştine.

Aceste însuşiri deosebite au făcut ca Sfînta Liturghie alcătuită de el să se săvîrşească în bisericile ortodoxe în toate zilele anului, cu excepţia cîtorva zile. Acesta este omagiul pe care ortodoxia îl aduce marelui ei teolog.

*
* *

SCRIERILE SFÎNTULUI IOAN GURĂ DE AUR, DUPĂ STRUCTURA LOR, SE POT ÎMPĂRŢI ÎN:

I. Tratate
II. Cateheze
III. Scrieri despre Sfînta Scriptură
IV. Comentarii la Sfînta Scriptură
V. Omilii
VI. Cuvîntări
VII. Ecloge
VIII. Scrisori
IX. Cărţi de cult

I. Tratate

a) *Tratate pastorale :*

— Despre preoţie, Cartea I—VI, MG, 48, 623—692.

— E primejdios lucru şi pentru predicator şi pentru ascultători, ca predicatorul să predice pe placul ascultătorilor, MG, 50, 653—662.

b) *Tratate cu privire la viaţa monahală :*

— Către Teodor cel căzut, I—II, MG, 47, 277—316.

— Către cei care atacă viaţa monahală, I—III, MG, 47, 319—386.

— Comparaţie între împărat şi monah, MG, 47, 387—392.

— Către călugării care locuiesc la un loc cu călugăriţele, MG, 47, 495—514.

— Călugăriţele nu trebuie să locuiască la un loc cu călugării, MG, 47, 513—532.

— Către Stagirie ascetul, I—III, MG, 48, 423—494.

— Despre feciorie, MG, 48, 533—596.

c) *Tratate cu privire la căsătorie :*

— Laudă lui Maxim. Cu ce femei să ne căsătorim, MG, 51, 225—242.

— Către o femeie rămasă văduvă de tînără, MG, 48, 599—610.

— Către aceeaşi, Despre monandrie, MG, 48, 609—620.

d) *Tratate pedagogice şi morale :*

— Despre slava deşartă şi despre creşterea copiilor, editată în: *Jean Chrysostome*, Sur la vaine gloire et l'éducation des enfants. Introduction, texte critique, traduction et notes par Anne-Marie Malingrey, Paris, 1972, 64—196 (Sources Chrétiennes, 188).

— Către Dimitrie, Despre căinţă, MG, 47, 393—410.

— Către Stelehie, Despre căinţă, MG, 47, 411—422.

— Nimeni nu poate vătăma pe cel care nu se vatămă singur, MG, 52, 459—480.

c) *Tratate apologetice şi dogmatice :*

— Dovedire către iudei şi eleni că Hristos este Dumnezeu, MG, 48, 813—838.

— Către iudei, I—VIII, MG, 48, 843—942.

MG — Migne, Patrologia greacă.

— La fericitul Vavila și împotriva lui Iulian și către eleni, MG, 50, 533—572.

— Cuvînt către cei care s-au scandalizat din pricina nenorocirilor întîmplate și din pricina prigoanei și tulburării venite peste popor și mulți preoți; despre neputința de a înțelege pe Dumnezeu; către iudei, MG, 52, 479—528.

— Împotriva anomeilor, I—XII, MG, 48, 701—812.

— Despre soartă și providență, I—VI, MG, 50, 749—774.

II. Cateheze

— Cateheza I—II, editate în MG, 49, 223—240.

— Cateheza I—VIII, editate în: *Jean Chrysostome*, Huit catéchèses baptismales inédites, texte critique, traduction et notes de Antoine Wenger, Paris, 1957 (Sources Chrétiennes, 50).

III. Scrieri despre Sfînta Scriptură

— Sinopsa Sfintei Scripturi, MG, 56, 313—386.

IV. Comentarii la Sfînta Scriptură

— Din comentarul la Cărțile Împăraților, MG, 64, 501—502.

— Din comentarul la Iov, MG, 64,504—656

— Comentar la Proverbe, MG, 64, 659—740.

— Din comentarul la profetul Isaia, MG, 56, 11—94.

— Din comentarul la profetul Ieremia, MG, 64, 739—1038.

— Comentar la profetul Daniel, MG, 56, 193—246.

— Comentar la Epistola către Galateni, MG, 61, 611—682.

— Din comentarul la epistola lui Iacov, MG, 64, 1039—1052.

— Din comentarul la Epistola I a lui Petru, MG, 64, 1057—1058.

— Din comentarul la Epistola II a lui Petru, MG, 64, 1051—1060.

— Din comentarul la Epistola I a lui Ioan, MG, 64, 1060—1061.

V. Omilii

a) *Omilii la cărți din Vechiul Testament:*

— Omilii la Facere, I—LXVII, MG, 52—53, 23—580.

— Omilii la Psalmi (3—12; 41; 43—49; 108—117; 119—150), MG, 55, 35—498.

b) *Omilii la texte din Vechiul Testament:*

— Cuvîntul I—IX la Facere, MG, 54, 581—620.

— La cuvintele din Psalmul 48, 17, I—II, MG, 55, 499—511.

— La cuvintele din Psalmul 145, 2, MG, 55, 519—528.

— La Serafimi, I—VI, MG, 56, 97—142.

— La cuvintele din Isaia, 45, 7, MG, 56, 141—152.

— La cuvintele din Ieremia, 10, 23, MG, 56, 153—162.

— Despre obscuritatea profețiilor, I—II, MG, 56, 163—192.

c) *Omilii la cărți din Noul Testament:*

— Omilii la Matei, I—XC, MG, 57—58, 13—794.

— Omilii la Ioan, I—LXXXVIII, MG, 59, 23—482.

— Omilii la Faptele Apostolilor, I—LV, MG, 60, 13—384.

— Omilii la Romani, I—XXXII, MG, 60, 391—682.

— Omilii la I Corinteni, I—XLIV, MG, 61, 11—382.
— Omilii la II Corinteni, I—XXX, MG, 61, 381—610.
— Omilii la Efeseni, I—XXIV, MG, 62, 9—176.
— Omilii la Filipeni, I—XV, MG, 62, 177—298.
— Omilii la Coloseni, I—XII, MG, 62, 299—302.
— Omilii la I Tesaloniceni, I—XI, MG, 62, 391—468.
— Omilii la II Tesaloniceni, I—V, MG 62, 467—500.
— Omilii la I Timotei, I—XVIII, MG, 62, 501—600.
— Omilii la II Timotei, I—X, MG, 62, 599—662.
— Omilii la Tit, I—VI, MG, 62, 663—700.
— Omilii la Filimon, I—III, MG, 62, 701—720.
— Omilii la Evrei, I—XXXIV, MG, 63, 13—236.

d) *Omilii la texte din Noul Testament :*

— La Matei, 6, 10—13, MG, 51, 41—48.
— La Matei, 9, 37, MG, 63, 515—524.
— La Matei, 15, 21—28, MG, 52, 449—460.
— La Matei, 18, 23—26, MG, 51, 17—30; MG, 64, 444—452.
— La Matei, 26, 39, MG, 51, 31—40.
— La Luca, 5, 18—24, MG, 51, 47—64.
— La Luca, 16, 20—31, MG, 48, 963—1054.
— La Ioan, 5, 2—16, MG, 48, 801—812.
— La Ioan, 5, 19, MG, 56, 247—256.
— La Ioan, 11, 1—45, MG, 50, 641—644.
— La începutul Faptelor Apostolilor, I—IV, MG, 51, 65—112.
— La Romani, 5, 3 şi 8, 28, MG, 51, 165—172.
— La Romani, 12, 20, MG, 51, 171—186.
— La Romani, 16, 3, MG, 51, 187—208.
— Fragment din omiliile la Romani, MG, 64, 1037.
— La I Corinteni, 7, 2, MG, 51, 207—218.
— La I Corinteni, 7, 39—40, MG, 51, 217—220.
— La I Corinteni, 10, 1, MG, 51, 241—252.
— La I Corinteni, 11, 19, MG, 51, 251—261.
— La II Corinteni, 4, 13, MG, 51, 271—302.
— La II Corinteni, 11, 1, MG, 50, 301—310.
— La Galateni, 2, 11, MG, 51, 371—388.
— La Filipeni, 1, 18, MG, 51, 311—320.
— La I Timotei, 5, 9, MG, 51, 321—338.
— La II Timotei, 3, 1, MG, 56, 271—280.

VI. Cuvîntări

a) *La praznice împărăteşti :*

— La Naşterea Domnului, MG, 49, 351—362; 56, 385—396.
— La Botezul Domnului, MG, 49, 363—372.
— La trădarea lui Iuda, I—II, MG, 49, 373—392.
— La cimitir şi la crucea Domnului, MG, 49, 393—398.
— La cruce şi la tîlhar, I—II, MG, 49, 399—418.
— La înviere şi împotriva beţivilor, 50, 433—442.

— La sfintele Paşti, MG, 52, 765—772.
— La Înălţarea Domnului, MG, 50, 441—452; 52, 773—792.
— La Rusalii, I—II, MG, 50, 453, 470.

b) *La sfinţi:*

— La Ana, I—V, MG, 54, 631—676.
— La Avraam, MG, 50, 737—746.
— La David şi Saul, I—III, MG, 54, 675—708.
— La muceniţa Drosida, MG, 50, 683—694.
— La Eleazar şi cei şapte copii, MG, 63, 523—530.
— La sfîntul Eustaţiu, arhiepiscopul Antiohiei, MG, 50, 597—606.
— La sfîntul sfinţit mucenic Foca, MG, 50, 699—706.
— La sfîntul sfinţit mucenic Ignatie, Purtătorul de Dumnezeu, MG, 50, 587—596.
— La Ilie şi la văduvă, MG, 51, 337—348.
— La sfîntul mucenic Iulian, MG, 50, 665—676.
— La sfinţii mucenici Iuventin şi Maximin, MG, 50, 571—578.
— La sfîntul mucenic Lucian, MG, 50, 519—526.
— La sfinţii Macabei şi la mama lor, I—IV, MG, 50, 617—628.
— La Melchisedec, MG, 56, 257—262.
— La sfîntul Meletie, arhiepiscopul Antiohiei, MG, 50, 515—520.
— La sfîntul apostol Pavel, I—VII, MG, 50, 473—514.
— La sfînta muceniţă Pelaghia, MG, 50, 579—584; 585—586.
— La Petru apostolul şi Ilie profetul, MG, 50, 725—736.
— La sfîntul mucenic Roman, MG, 50, 607—612; 611—618.
— La sfînta întîia muceniţă şi apostol Tecla, MG, 745—748.
— La sfîntul mucenic Varlaam, MG, 50, 675—682.
— La sfîntul mucenic Vasu, MG, 50, 719—724.
— La sfîntul sfinţitul mucenic Vavila, MG, 50, 527—534.
— La sfintele muceniţe Vernica şi Prosdoca şi Domnina, mama lor, MG, 50, 629—640.
— La mucenici, MG, 50, 645—654; 661—666.
— La sfinţii mucenici egipteni, MG, 50, 693—698.
— La toţi sfinţii din toată lumea care au suferit mucenicia, MG, 50, 705—712.

c) *La diferite împrejurări:*

— Cînd a fost hirotonit preot, către sine, către episcop şi către mulţimea de popor, MG, 48, 693—700.
— La calende, MG, 48, 953—962.
— La statui, I—XXI, MG, 49, 15—222.
— După cutremur, MG, 50, 713—716.
— La Eutropiu, I—II, MG, 52, 391—414.
— *Cînd Saturnin şi Aurelian au fost exilaţi*, MG, 52, 413—420.
— Despre întoarcerea sfîntului Ioan din Asia la Constantinopole, MG, 52, 421—424
— Cînd a trebuit să primească pe Severian, MG, 52, 423—426.
— Rostită înainte de exil, MG, 52, 427—432.
— Rostită cînd a plecat în exil, MG, 52, 435—438.
— Rostită după întoarcerea din primul exil, MG, 52, 439—442; 443—448.
— În cinstea lui Diodor episcopul, MG, 52, 761—766.
— Rostită în Biserica de la Piatra cea Veche, MG, 63, 462—468.

— Rostită cînd împărăteasa a venit la miezul nopţii în Biserica cea Mare, MG, 63, 467—472.

— Rostită cînd împăratul a venit în Biserica Apostolului şi Mucenicului Toma, MG, 63, 475—478.

— Rostită în Biserica Învierii, MG, 63, 477—486; 493—500.

— Rostită în Biserica Sfînta Irina, MG, 63, 485—492.

— Rostită în Biserica Sfinţilor Apostoli, MG, 63, 491—494.

— Rostită în Biserica Sfîntului Pavel, MG, 63, 499—510.

d) *morale*:

— Nu trebuie să anatematizăm nici pe vii, nici pe morţi, MG, 48, 945—952.

— Despre diavol, I—III, MG, 49, 241—276.

— Despre pocăinţă, I—IX, MG, 49, 277—350.

— Despre învierea morţilor, MG, 50, 417—432.

— Despre rugăciune, I—II, MG, 50, 775—786.

— Despre schimbarea numelui, I—IV, MG, 51, 113—156.

— Despre milostenie, MG, 51, 261—272.

— Despre desfătarea celor viitoare, MG, 51, 347—354.

— Să nu dăm în vileag păcatele fraţilor noştri, MG, 51, 353—364.

— Să nu ne deznădăjduim, MG, 51, 363—372.

— Împotriva celor ce părăsesc biserica şi se duc la hipodrom, MG, 56, 263—270.

— Despre dragostea desăvîrşită, MG, 56, 279—290.

— Despre înfrînare (în latină), MG, 56, 291—294.

— Despre mîngîiere în faţa morţii (în latină), I—II, MG, 56, 293—306.

— Nu trebuie să ne ducem la hipodrom, MG, 63, 511—516.

— La pocăinţa ninevitenilor, MG, 64, 423—434.

VII. Ecloge

Eclogele, în număr de 48, sînt extrase, aranjate pe teme, din toată opera sfîntului Ioan Gură de Aur. Ele sînt alcătuite de Teodor Dafnopates, scriitor bizantin din secolul al zecelea. *Haidacher*, unul din cei mai buni cunoscători ai operei sfîntului Ioan Gură de Aur, a identificat locurile de unde au fost luate extrasele: *Studien über Chrysostomus-Eklogen*, în: Sitzungsber. der k. Akad. der Wiss. in Wien, Philos.-Hist. Kl., Bd. 144, 4, Viena, 1902.

— Ecloga 1, Despre dragoste, MG, 63, 567—580.

— Ecloga 2, Despre rugăciune, MG, 63, 579—590.

— Ecloga 3, Despre pocăinţă, MG, 63, 589—596.

— Ecloga 4, Despre post şi castitate, MG, 63, 595—602.

— Ecloga 5, Despre fericire şi nefericire, MG, 63, 601—606.

— Ecloga 6, Despre învăţătură şi sfătuire, MG, 63, 605—616.

— Ecloga 7, Despre smerenie, MG, 63, 615—622.

— Ecloga 8, Despre suflet, MG, 63, 621—624.

— Ecloga 9, Să nu dispreţuim Biserica lui Dumnezeu şi sfintele taine, MG, 63, 623—632.

— Ecloga 10, Despre providenţă, MG, 63, 631—638.

— Ecloga 11, Despre bogăţie şi sărăcie, MG, 63, 637—646.

— Ecloga 12, Despre lăcomia la mîncare şi beţie, MG, 63, 645—652.

— Ecloga 13, Despre boli și doctori, MG, 63, 651—656.

— Ecloga 14, Despre femei și podoabe, MG, 63, 657—666.

— Ecloga 15, Despre lăcomie, MG, 63, 665—672.

— Ecloga 16, Despre îngîmfare și slava deșartă, MG, 63, 671—678.

— Ecloga 17, Despre invidie, MG, 63, 677—682.

— Ecloga 18, Despre ură și vrăjmășie, MG, 63, 681—686.

— Ecloga 19, Despre tristețe și mîhnire, MG, 63, 685—690.

— Ecloga 20, Despre mînie și furie, MG, 63, 689—694.

— Ecloga 21, Despre conducere, putere și slavă, MG, 63, 695—702.

— Ecloga 22, Despre răbdare și îndelungă răbdare, MG, 63, 701—716.

— Ecloga 23, Despre milostenie și iubirea de străini, MG, 63, 715—752.

— Ecloga 24, Despre păcat și mărturisire, MG, 63, 751.

— Ecloga 25, Despre judecata viitoare, MG., 63, 743—754.

— Ecloga 26, Despre virtute și viciu, MG, 63, 753—764.

— Ecloga 27, Despre creșterea copiilor, MG, 63, 763—772.

— Ecloga 28, Despre jurămînt, MG, 63, 771—778.

— Ecloga 29, Despre lipsa de răutate, blîndețe și despre ținerea de minte a răului, MG, 63, 777—788.

— Ecloga 30, Cuvînt de laudă la sfîntul apostol Pavel, MG, 63, 787—802.

— Ecloga 31, Despre moarte, MG, 63, 801—812.

— Ecloga 32, Despre bărbăție și putere, MG, 63, 811—818.

— Ecloga 33, La sfîntul praznic al Stîlpărilor, MG, 63, 817—822.

— Ecloga 34, La sfînta Naștere a lui Hristos, MG, 63, 821—834.

— Ecloga 35, Despre pocăință, MG, 63, 833—840.

— Ecloga 36, Cuvînt de laudă la sfîntul apostol Pavel, MG, 63, 839—848.

— Ecloga 37, Despre tăcere și despre cele ce nu se pot grăi, MG, 63, 847—848.

— Ecloga 38, *Să nu ne rușinăm a mărturisi sfînta cruce*, MG, 63, 849—854.

— Ecloga 39, Dumnezeu ne-a dat multe căi ca să nu păcătuim, dacă voim, MG, 63, 853—860.

— Ecloga 40, Trebuie să facem totul pentru mîntuirea fraților noștri, MG, 63, 859—864.

— Ecloga 41, Trebuie să imităm pe slugile noastre ori de cîte ori aceia muncesc pentru că le e frică de noi, ca și noi de frica lui Dumnezeu să facem la fel, MG, 63, 863—868.

— Ecloga 42, Să nu ne tulburăm cînd vedem că cei buni o duc rău, iar cei răi au de toate, MG, 63, 867—874.

— Ecloga 43, Cel care disprețuiește pe cele de aici le are și pe acestea și pe cele de dincolo, MG, 63, 873—880.

— Ecloga 44, Despre zdrobirea inimii, despre răbdare și despre dorul bunătăților viitoare, MG, 63, 879—888.

— Ecloga 45, Să nu plîngem tare pe cei care mor, MG, 63, 887—892.

— Ecloga 46, Chiar dacă sîntem vinovați de multe păcate, ne putem mîntui prin mărturisire, MG, 63, 893—896.

— Ecloga 47, Să nu ne apropiem cu nevrednicie de sfintele taine, MG, 63, 895—900.

— Ecloga 48, Ce să facă creștinul ca să moștenească viața veșnică, MG, 63, 898—902.

VIII. Scrisori

a) *Scrisori către persoane oficiale* : MG, 52, 529—542 ; 64, 493—496.

b) *Scrisori către Olimpiada*, MG, 52, 549—642 şi în : *Jean Chrysostome*, Lettres à Olympias, Seconde édition augmentée. Introduction, texte critique, traduction et notes par Anne-Marie Malingrey, Paris, 1968 (Sources Chrétiennes, 13 bis).

c) *Scrisori către alte persoane* : MG, 52, 642—748 ; 755—760 ; 56, 517—518 ; 64, 496—500.

IX. Cărţi de cult

a) *Slujba Sfintei Liturghii* : MG, 63, 902—922.

b) *Rugăciuni* : MG, 63, 923—928 ; 64, 1061—1068.

*

* *

Omiliile la Facere ale sfîntului Ioan Gură de Aur — 67 la număr — sînt traduse acum pentru întîia oară în limba română.

S-au propus diferite date cu privire la timpul cînd au fost ţinute şi la locul unde au fost rostite : Savilius (†1622) a fost de părere că marele ierarh le-a rostit în epoca sa constantinopolitană [20] ; Viaţa anonimă a sfîntului Ioan Gură de Aur istoriseşte că au fost ţinute în al doilea şi al patrulea an al arhiepiscopiei sale, adică în 399 şi 401 [21] ; Tillemont (†1698) şi Montfaucon (†1741) au ajuns la concluzia că omiliile au fost rostite în anul 395, deci în Antiohia [22] ; Bonsdorff este pentru anul 389 [23] ; prinţul Max von Sachsen împărtăşeşte opinia lui Savilius şi a Vieţii anonime, că adică au fost rostite în Constantinopole [24] ; G. Rauschen le plasează în anul 388 [25] ; această dată este acceptată şi de Otto Bardenhewer [26] şi Chrysostomus Baur [27].

Dacă asupra anului în care au fost rostite aceste omilii mai pot fi discuţii, apoi cu privire la perioada anului în care s-au rostit nu se pun probleme, pentru că însuşi sfîntul Ioan Gură de Aur ne oferă puncte de reper în omiliile la Facere.

Omiliile la Facere se împart în două grupe : prima grupă, Omiliile II—XXXII au fost rostite în cele patruzeci de zile ale postului mare, cu excepţia cîtorva zile, pînă în Săptămîna Mare ; grupa a doua, Omiliile XXXIII—LXVII, după Sfintele Paşti.

Omilia I a fost rostită în Duminica lăsatului sec de brînză, iar Omilia II, a doua zi, luni, prima zi din postul mare [28]. În Omilia XII sfîntul Ioan Gură de Aur arată pri-

---

20. J. Bareille, Prefaţa de la *Oeuvres complètes de Saint Jean Chrysostome*, VII, Paris, 1867, 1.

21. *Ibidem*, 1.

22. *Ibidem*, 3—4.

23. Chrysostomus Baur, *Der heilige Johannes Chrysostomus und seine Zeit*, I, München, 1929, 235.

24. *Ibidem*, 235—236.

25. Jahrb. der christl. Kirche, 295, 522—524.

26. Otto Bardenhewer, *Geschichte der altkirchlichen Literatur*, III, München, 1923, 388.

27. *Op. cit.*, 235.

28. «Cînd mă gîndesc la schimbarea grabnică petrecută astăzi şi mă duc cu gîndul la neorînduiala zilei de ieri, mă mir şi mă minunez de puterea postului ; că a intrat în cugetul fiecăruia, i-a schimbat gîndul, i-a curăţit mintea, nu numai a conducătorilor, ci şi a conduşilor ; nu numai a bărbaţilor, ci şi a femeilor ; nu numai a celor liberi, ci şi a robilor ; nu numai a bogaţilor, ci şi a săracilor ; nu numai a celor ce şi-au făcut cultura în limba greacă, ci şi a celor barbari. Dar pentru ce vorbesc eu

cinile care l-au făcut să întrerupă Omiliile la Facere în unele zile din postul mare [29]; în Omiliia XV spune că a trecut jumătate din postul mare [30]; în Omilia XXIV marele predicator amintește ascultătorilor săi că mai sînt două săptămîni pînă la Paști [31], iar în Omilia XXX, că a ajuns la sfîrșitul sfîntului post de patruzeci de zile [32]; în sfîrșit, în Omilia XXXIII, pe care o rostește după Sfintele Paști, arată pricinile pentru care n-a continuat comentarul la Cartea Facerii în Săptămîna Mare [33]. În Omilia

---

de conducători și de supuși? Chiar cugetul celui ce poartă pe cap diadema împărătească arată aceeași supunere ca și ceilalți. Nu mai poți vedea astăzi deosebire între masa bogatului și masa săracului; pretutindeni mîncăruri simple; s-au dus mîncărurile scumpe și gătite cu migală; astăzi ne apropiem de masa aceasta săracă cu mai multă plăcere decît atunci cînd ni se puneau în față mîncăruri pregătite cu fel de fel de dresuri și mult vin» (M.G., II, 1).

29. «Haide să-mi împlinesc astăzi făgăduința, să vă țin obișnuitul cuvînt de învățătură și să leg cele ce v-am grăit mai înainte cu cele ce am să vă spun acum. Știți că de două ori m-am grăbit și am vrut să fac aceasta, dar grija de frații mei mi-au mutat limba spre sfătuirea lor. Odată, cînd am căutat să conving cu multe rugăminți și sfaturi pe frații noștri slabi cu duhul, care din obișnuință și prejudecată s-au despărțit de adunarea aceasta duhovnicească și ne-au stricat bucuria sfintei sărbători; cînd i-am rugat să nu se mai despartă multă vreme de turma lui Hristos și nici să nu mai rătăcească în afara acestui staul duhovnicesc, să fie adică uniți cu noi cu cuvîntul și cu numele, să nu mai urmeze iudeilor, care șed în umbră și mai stau lîngă opaiț după ce a răsărit Soarele dreptății. Altă dată, cînd am vorbit catehumenilor adunați aici, i-am îndemnat să alerge la chemarea cea duhovnicească, să scuture de pe ei tot somnul și toată trîndăvia și, cu dor fierbinte și cu rîvnă puternică, să se pregătească pentru primirea darului împărătesc, să se grăbească spre Acela, Care dăruiește iertare de păcate și dă cu dărnicie mii de bunătăți. Așadar după ce am dat potrivita putere de grijă și le-am dat leacul trebuitor rănii și celor care greșesc cu privire la sărbătoarea Paștelor și care își aduc mari pagube prin păzirea acelei neînsemnate prescripțiuni a legii mozaice și după ce am dat și sfaturile cuvenite catehumenilor, este firesc, deci, ca după ce m-am împotrivit bolilor care ne asaltau, să vă întind astăzi tuturor îndeobște masa cea duhovnicească» (Omilia XII, 1).

30. «Numai dacă noi, îngrijindu-ne de mîntuirea noastră, nu căutăm numai să treacă timpul, nici nu ne uităm dacă a trecut jumătate din postul mare, ci dacă am săvîrșit vreo faptă bună în acest timp, dacă am scăpat de vreuna din patimile ce ne turburau» (Omilia XV, 5).

31. «Dacă ați asculta de cuvintele mele, ați alunga tristețea care v-a cuprins mai înainte sufletul. Mai ales acum, cînd a rămas puțin din postul de patruzeci de zile, veți putea să vă ștergeți și păcatele și să atrageți asupra voastră și multa iubire de oameni a lui Dumnezeu. Stăpînul n-are nevoie de multe zile, nici de vreme îndelungată; dacă voim, putem îndrepta mult păcatele noastre chiar în aceste două săptămîni» (Omilia XXIV, 8).

32. «Iată am ajuns la sfîrșitul sfîntului post de patruzeci de zile; am terminat bogăția postului și cu harul lui Dumnezeu am ajuns la liman... Și după cum corăbierii, alergătorii și atleții își măresc străduința și luarea aminte atunci cînd ajung la sfîrșit, tot așa se cade să facem și noi, pentru că am ajuns și noi, cu ajutorul lui Dumnezeu, în Săptămîna Mare» (Omilia XXX, 1).

33. «Văzînd că ați venit azi cu drag la biserică și că vi-i mare dorul de ascultarea cuvîntului meu, vreau să vă plătesc datoria, ce-o datoram dragostei voastre. Îmi dau seama că mulți poate ați uitat că vă eram dator din pricina zilelor multe ce s-au scurs între timp, iar cuvîntul meu a fost atras spre alte subiecte. Sărbătorile Paștilor au întrerupt șirul tîlcuirii. Nici nu era cu cale ca de sărbătoarea crucii Stăpînului să vă vorbesc de altceva; trebuia să întind masă potrivită acestei împrejurări. De aceea cînd a sosit ziua vînzării Domnului am întrerupt șirul tîlcuirii și obligat de vînzare mi-am ascuțit limba împotriva vînzătorului și iarăși am vorbit de cruce. Apoi, cînd a venit ziua învierii trebuia neapărat să vorbesc dragostei voastre de învierea Stăpînului; și iarăși în zilele următoare am căutat să vă fac dovada învierii cu minunile

XLIV, sfîntul Ioan Gură de Aur spune că în ajun vorbise despre femeia samarineancă [34], deci în Duminica a cincea după Paşti; pe temeiul acestei mărturii urmează că pînă la Duminica samarinencii rostise 12 omilii, iar restul de 23 de omilii după această duminică. Nu ştiu cum s-ar putea împăca aceste mărturii cu spusele lui Chrysostomus Baur că ultimele 35 de omilii la Facere au fost rostite după Rusalii [35].

*

* *

Şi acum la sfîrşitul acestei introduceri sînt dator cu două lămuriri:

— Literatura străină şi română cu privire la viaţa, opera şi gîndirea sfîntului Ioan Gură de Aur va fi publicată în volumul 26 al acestei colecţii, cînd se vor publica Omiliile la Epistola către Romani ale sfîntului Ioan Gură de Aur;

— Pentru identificarea locurilor din Sfînta Scriptură am folosit, ca de altfel în toate traducerile mele, pentru Vechiul Testament: *Biblia adică Demnezeeasca Scriptură a Legii Vechi şi a celei Nouă*, Bucureşti, 1914, iar pentru Noul Testament, textul revizuit de Mitropolitul Irineu Mihălcescu şi Profesorul Teodor M. Popescu, pe care le socot a fi pînă acum cele mai bune texte ale Sfintei Scripturi în limba română.

săvîrşite după înviere; atunci am tîlcuit şi din Faptele Apostolilor; şi din ele am întins obişnuitul ospăţ şi am făcut în fiecare zi cuvînt de sfătuire celor de curînd învredniciţi de harul botezului. Acum, dar, trebuie neapărat să vă aduc aminte de datoria ce v-o datorez şi să caut s-o plătesc» (Omilia XXXIII, 1).

34. «Cuvîntul despre femeia samarineancă ne-a arătat îndestulător ieri şi nespusa îngăduinţă a Stăpînului şi covîrşitoarea Lui purtare de grijă de ea, dar şi recunoştinţa ei» (Omilia XLIV, 1).

35. Chrysostomus Baur, *op. cit.*, 235.

Pr. D. FECIORU

OMILII
LA FACERE

OMILIA I

Cuvînt de sfătuire la începutul sfîntului post de patruzeci de zile

I

Mă bucur şi mă veselesc cînd văd biserica lui Dumnezeu împodobită cu mulţimea fiilor ei, iar pe voi toţi strînşi aici cu multă bucurie. Cînd mă uit la chipurile voastre vesele, am cea mai mare dovadă de bucuria ce vă stăpîneşte sufletele, aşa precum şi un înţelept spunea : «*Cînd inima se veseleşte, înfloreşte faţa*» [1]. De asta şi eu, cu mai multă tragere de inimă m-am sculat să iau parte împreună cu voi la această duhovnicească bucurie ; vreau să vă fiu vestitorul sosirii sfîntului post de patruzeci de zile, leacul sufletelor noastre.

Ca un părinte iubitor, Stăpînul nostru obştesc al tuturora, vrînd să ne spălăm păcatele, a pus la îndemîna noastră postul acesta sfînt pentru tămăduirea păcatelor noastre.

Nimeni, dar, să nu fie trist ; nimeni să nu pară amărît, ci să salte, să se bucure şi să slăvească pe purtătorul de grijă al sufletelor noastre — Care ne-a deschis această minunată cale — şi cu mare bucurie să primească venirea postului acestuia ! Să se ruşineze păgînii, să-şi acopere feţele iudeii, văzîndu-ne cu cît drag îmbrăţişăm venirea postului şi să cunoască, chiar din fapte, cît de mare este deosebirea dintre noi şi ei. Să numească ei sărbătoare şi prăznuire beţia, petrecerile desfrînate şi celelalte fapte urîte, care se nasc de obicei din ele ! Biserica lui Dumnezeu, însă, să numească sărbătoare pe cele împotriva lor : postul, dispreţul pîntecelui şi orice altă virtute adusă de acestea. Că acolo e adevărată sărbătoare, acolo unde e mîntuire sufletelor, unde e pace şi înţelegere, unde e alungat orice gînd lumesc, unde e izgonit strigătul, zgomotul, umbletele bucătarilor, tăierile de animale ; unde, în locul acelora, sălăşlu-

1. *Prov.*, 15, 13.

lește liniștea, pacea, dragostea, bucuria, bunătatea și alte nenumărate bunătăți.

Haide, dar, să vorbesc puțin dragostei voastre despre post, rugîndu-vă, mai întîi, să ascultați cu liniște mare cuvintele mele, ca să plecați acasă cu frumoase roade sufletești. Că nu ne-am adunat aici fără rost și în zadar, ca unul să vorbească, iar altul să aplaude spusele și cu asta să plecăm de aici, ci ca eu să vă spun ceva folositor, ceva care să vă ajute la mîntuirea voastră, iar voi să plecați de aici după ce ați cîștigat ceva din predica mea, după ce ați cules mult folos sufletesc.

Da, Biserica este un spital duhovnicesc și se cade ca aceia care vin aici să primească leacuri potrivite, să și le pună pe rănile lor și așa să plece acasă. Că numai ascultarea predicii fără împlinirea prin faptă a cuvintelor predicii e fără de folos. O spune fericitul Pavel. Ascultă! *«Nu auzitorii legii sînt drepți la Dumnezeu, ci făcătorii legii se vor îndreptăți»* [2]; iar Hristos, grăind către popor, în predica de pe munte, spunea: *«Nu tot cel ce-Mi spune: Doamne, Doamne, va intra în împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Celui din ceruri»* [3]. Știind, dar, iubiților, că nu ne e de vreun folos ascultarea predicii, dacă nu-i urmează împlinirea ei prin fapte, să nu fim numai auzitorii predicii, ci și făcătorii ei, pentru ca faptele ce urmează cuvintelor să ne fie temei de multă îndrăznire către Dumnezeu.

Desfaceți-vă, dar, sînurile minții voastre și așa să primiți cuvintele mele despre post! Și după cum cei ce vor să se căsătorească cu o fată cuminte și cu bună-cuviință, împodobesc peste tot cu perdele camera de nuntă, curăță toată casa, îndepărtează slujnicele rele, și așa își aduc mireasa în casă, tot așa și eu vreau ca voi să vă curățiți cugetul, să vă luați rămas bun de la petreceri și de la îmbuibări și așa să primiți, în sînurile deschise ale minții voastre, pe mama tuturor bunătăților, pe dascălul cuminteniei și al întregii virtuți, adică postul, pentru ca voi să simțiți mai multă plăcere, iar postul să vă dea leacul trebuincios. Dacă doctorii, cînd au de dat doctorii celor ce vor să-și curețe stomacul de sucuri rele și stricate, poruncesc bolnavilor să se înfrîneze de la mîncare, ca să nu fie mîncarea piedică puterii doctoriei, ci să lucreze și să-și împlinească lucrarea ei, apoi cu mult mai mult se cuvine ca noi, cei ce avem să primim leacul acesta duhovnicesc, adică postul, acest fel deosebit de mîncare, să ne curățim cugetul, să ne facem mintea mai ușoară pentru ca întunecată de beție, să nu ne fie postul zădarnic și nefolositor.

2. *Rom.*, 2, 13.
3. *Matei*, 7, 21.

II

Știu că pe mulți au să-i mire cuvintele ce le voi spune azi; dar, vă rog, să nu fim robi obișnuinței, ci să ne călăuzim viața după dreapta judecată.

Avem noi, oare, vreun cîștig de pe urma îmbuibării de fiecare zi și a beției? Dar pentru ce vorbesc, oare, de cîștig? Dimpotrivă, avem multă pagubă și nespusă vătămare. Cînd mintea ni se întunecă de multă băutură, chiar de la început a pierit tot cîștigul postului. Spune-mi, te rog, ce e mai dezgustător, ce e mai urît decît un om care suge vin pînă la miezul nopții, iar în zori, la ivirea razelor de soare, miroase ca și cum ar fi fost muiat în vin? E dezgustător celor care-l întîlnesc, e disprețuit de slugi, e luat în rîs de toți care înțeleg cît de cît cum trebuie să fie un om, dar mai presus de toate atrage asupra lui mînia lui Dumnezeu din pricina beției și a necumpătării lui nepotrivite și nefolositoare. «*Bețivii*, spune Pavel, *nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu*»[4]. Poate fi, oare, o mai mare ticăloșie decît aceea de a fi izgonit din pridvoarele împărăției pentru o plăcere vătămătoare și de scurtă durată?

Dar să nu dea Dumnezeu ca cineva din cei veniți aici să fie stăpînit de această patimă! Dimpotrivă, după ce am mîncat și astăzi cu toată filosofia și cumințenia, după ce ne-am scăpat de furtuna și turburarea pe care o aduce de obicei beția, să intrăm în limanul sufletelor noastre, adică în post, ca să putem culege de pe urma postului, cu îmbelșugare, roadele cele bune. Că după cum îmbuibarea cu mîncare este pricină și prilej de nenumărate rele pentru oameni, tot așa postul și disprețul pîntecelui ne este totdeauna pricină de nespuse bunătăți. La început, cînd a făcut Dumnezeu pe om, știind că postul trebuie să-i fie mai cu seamă leacul pentru mîntuirea sufletului, îndată, chiar de la început, i-a dat celui întîi-zidit această poruncă și i-a zis: «*Din tot pomul cel din rai să mîncați, dar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mîncați*»[5]. Icoană a postului a fost spusa: «*Din acesta mănîncă!*» și: «*Din acesta nu mînca!*». Adam trebuia să păzească porunca și n-a făcut-o. A fost biruit de neînfrîngerea pîntecelui; n-a ascultat și a fost osîndit la moarte. Vicleanul demon, vrăjmașul acela cumplit al neamului nostru, a văzut traiul din paradis al celui dintîi zidit, a văzut viața aceea lipsită de necazuri, a văzut că omul, îmbrăcat cu trup, trăiește ca un înger pe pămînt; de aceea, vrînd să-l împiedice și să-l doboare, cu nădejdea unor mai mari făgăduințe, i-a luat omului și pe cele ce le avea în mîini. Atît de cumplit lucru este să nu rămîi în hotarele tale proprii, ci să dorești mai mult! Asta o arată un în-

4. *I Cor.*, 6, 10.
5. *Fac.*, 2, 16—17.

țelept cînd spune: «*Prin pizma diavolului moartea a intrat în lume*» [6]. Ai văzut, iubite, că de la început din pricina îmbuibării cu mîncare a venit moartea pe lume? Iată, însă, că și mai tîrziu dumnezeiasca Scriptură învinuie necontenit îmbuibarea cu mîncare și băutură. Uneori spune: «*A șezut poporul de a mîncat și a băut și s-a sculat să joace*» [7], iar alteori: «*A mîncat și a băut și s-a îngrășat și s-a îngroșat și a zvîrlit din picioare cel iubit*» [8]. Locuitorii Sodomei au atras asupra lor urgia cea mare a lui Dumnezeu și din pricina asta, pe lîngă celelalte păcate. Ascultă că o spune proorocul: «*Aceasta e fărădelegea Sodomei, că s-au desfătat cu săturare de pîine*» [9]. Îmbuibarea este, deci, un fel de izvor, un fel de rădăcină a tuturor relelor.

III

Ai văzut cît de vătămătoare este îmbuibarea? Vezi-mi acum și cîte bunătăți aduce postul!

Moise a putut să ia plăcile legii după ce a postit patruzeci de zile [10]. Dar cînd, la coborîrea de pe munte, a văzut nelegiuirea poporului, a aruncat la pămînt și a sfărîmat plăcile pe care cu atîta înfrînare le dobîndise, pentru că a socotit că este o nebunie ca un popor beat și nelegiuit să primească legea Stăpînului [11]. De aceea acest minunat prooroc a avut iarăși nevoie de alte patruzeci de zile de post ca să poată primi și aduce de sus alte plăci în locul celor sfărîmate din pricina fărădelegii poporului [12]. Marele Ilie a postit atîtea și atîtea zile; și, pentru că a postit, a scăpat de tirania morții, s-a urcat în cer cu o căruță de foc [13] și nici pînă azi n-a știut ce-i moartea. Iar Daniil, bărbatul doririlor [14], după ce a postit multe zile, a fost învrednicit de acea minunată vedenie [15]; a pus frîu furiei leilor și i-a făcut blînzi ca niște oi, nu schimbîndu-le firea, ci schimbîndu-le voința, cu toate că le rămăsese cruzimea [16]. Ninivitenii, apoi, folosindu-se de post, au schimbat hotărîrea Stăpînului [17]. Au pus la post nu numai pe oameni, ci și pe animale; și așa, despărțindu-se fiecare de obiceiurile lui rele, a aplecat spre milostivire pe Stăpînul tutu-

6. *Înț. Sol.*, 2, 24.
7. *Ieș.*, 32, 6.
8. *Deut.*, 32, 15.
9. *Iez.*, 16, 49.
10. *Ieș.*, 24, 18; 31, 18.
11. *Ieș.*, 32, 19.
12. *Ieș.*, 34, 28.
13. *IV Regi*, 2, 11.
14. *Dan.*, 9, 23.
15. *Dan.*, 10, 5—7.
16. *Dan.*, 6, 16—23.
17. *Iona*, 3, 7—10.

rora. Dar pentru ce să mai vorbesc de robi — cu toate că pot înşira şi pe alţii mulţi, atît din Vechiul cît şi din Noul Testament, care au strălucit prin post — cînd ar trebui să venim la Stăpînul nostru obştesc al tuturora? Că şi Domnul nostru Iisus Hristos, şi El, după ce a postit patruzeci de zile, a început lupta cu diavolul [18], dîndu-ne tuturor pildă, ca să ne înarmăm cu postul; şi după ce ne-am întărit cu postul să pornim la lupta cu diavolul.

Dar poate că cineva din cei care au privirea pătrunzătoare şi sînt ascuţiţi la minte mă va întreba:

— Dar pentru ce Stăpînul a postit tot atîtea zile cît şi robii şi n-a depăşit numărul de zile?

— Nu s-a petrecut asta fără rost şi la întîmplare, ci cu înţelepciune şi potrivit nespusei Lui iubiri de oameni. Ca să nu se creadă că a venit în aparenţă pe pămînt, ca să nu se creadă că n-a luat trup sau că a fost în afară de firea omenească, de aceea a postit tot atîtea zile şi n-a mai adăugat zile, ca să închidă gura celor cu gînd neruşinat de ceartă. Dacă aşa, că a postit patruzeci de zile, şi tot mai sînt unii încă şi acum care îndrăznesc să spună că n-a avut trup omenesc, ce n-ar fi îndrăznit să zică dacă prin preştiinţa Lui nu le-ar fi tăiat şi acest prilej? De asta n-a vrut să postească mai multe zile, ci tot atîtea cît şi robii, ca să ne înveţe cu fapta că a avut şi El acelaşi trup ca şi noi, că nu era în afara firii omeneşti.

IV

Ne-au arătat, dar, şi robii, ne-a arătat-o şi Stăpînul, că mare e puterea postului şi mult e cîştigul pe care postul îl aduce sufletului. Aşa că rog dragostea voastră ca, odată ce cunoaşteţi folosul postului, să nu pierdeţi din pricina trîndăviei folosul acesta, nici să vă întristaţi la venirea postului; dimpotrivă, să vă bucuraţi şi să vă veseliţi, potrivit spuselor fericitului Pavel: «*Cu cît se strică omul nostru din afară, pe atît se înnoieşte cel din lăuntru*» [19]. Postul este hrană sufletului; şi după cum hrana trupească îngraşă trupul, tot aşa şi postul face mai puternic sufletul, îl face mai uşor, îi dă aripi, îl face să stea la înălţime, să se gîndească la cele de sus şi să se ridice mai presus de plăcerile şi dulceţile acestei vieţi. Şi după cum corăbiile uşoare străbat mai iute mările, iar dacă sînt încărcate peste măsură se scufundă, tot aşa şi postul face mai uşoară mintea şi o pregăteşte să străbată cu uşurinţă oceanul acestei vieţi; o face să se îndrăgostească de cer şi de cele din cer, să socotească o nimica pe

18. *Matei*, 4, 1—11.
19. *II Cor.*, 4, 16.

cele din lumea aceasta și să treacă pe lîngă ele mai cu multă nepăsare decît pe lîngă umbră și vis. Bețiа și îmbuibarea dimpotrivă, îngreunînd mintea și îngrășînd trupul, robesc sufletul, îl asediază din toate părțile, nu-i lasă sănătoasă puterea de judecată, îl fac să se arunce în prăpăstii și să lucreze totul împotriva mîntuirii lui.

Să nu rînduim, dar, cu trîndăvie, iubiților, cele ce privesc mîntuirea noastră, ci, cunoscînd cîte rele aduc bețiа și îmbuibarea, să căutăm să fugim de vătămarea adusă de ele.

Bețiа și îmbuibarea sînt oprite nu numai în Noul Testament, unde filosofia e mai înaltă, luptele mai grele, sudorile mai multe, iar răsplățile și cununile nespuse, ci și în Vechiul Testament, cînd oamenii stăteau încă în umbră, cînd erau cu ochii ațintiți la opaiț, cînd primeau treptat-treptat învățături și erau hrăniți ca și copiii cu lapte, nici atunci nu erau îngăduite bețiа și îmbuibarea. Și ca să nu socotiți că spun acestea învinuind fără temei desfătarea cu mîncări și băuturi, ascultați pe profetul care spune: «*Vai de cei ce vin la ziua cea rea*[20], *de cei ce dorm pe paturi de fildeș și se răsfață în așternuturile lor, de cei ce mănîncă iezi din turme și vițel de lapte din mijlocul cirezilor*[21], *de cei ce beau vin strecurat și se ung cu cele mai de frunte parfumuri*[22] *și le socotesc pe toate ca și cum ar sta și nu ca și cum ar fugi*»[23]. Ați văzut cît de mult învinuiește profetul desfătarea? Și gîndește-te că le vorbea iudeilor, unor nesimțitori, unor nerecunoscători, care se îmbuibau în fiecare zi! Uită-te cîtă precizie în cuvinte! După ce a osîndit îmbuibarea și îmbătarea cu vin, a adăugat: «*Și le socotesc pe toate ca și cum ar sta și nu ca și cum ar fugi*»; aproape că le-a spus că desfătarea cu ele este numai pînă la buze și gîtlej și nu merge mai departe. Da, plăcerea e scurtă și trecătoare, pe cînd durerea adusă de desfătare e continuă și fără de sfîrșit. «Cu toate că ei știu asta din viața cea de toate zilele, spune profetul, totuși *le socotesc pe toate ca și cum ar sta*, ca și cum ar rămîne și *nu ca și cum ar fugi*, ca și cum ar zbura, ca și cum n-ar rămîne decît puțin».

Așa sînt toate cele omenești, toate cele trupești; nici n-au apucat să vină, că și zboară. Așa e desfătarea, așa e slava omenească, așa e puterea, așa e bogăția, așa e fericirea acestei vieți! Nu au nimic trainic, nimic statornic, nimic nemișcat. Trec mai repede ca apa rîurilor și lasă pustii și goi pe cei îndrăgostiți de ele. Cele duhovnicești, însă, nu sînt așa; sînt trainice, statornice, neschimbătoare, întinse cît toată veșnicia.

20. *Amos*, 6, 3.
21. *Amos*, 6, 4.
22. *Amos*, 6, 6.
23. *Amos*, 6, 5.

Nu este, oare, o mare nebunie să schimbi pe cele statornice cu cele nestatornice, pe cele veșnice cu cele vremelnice, pe cele ce rămîn necontenit cu cele ce zboară, pe cele ce ne aduc în veacul ce va să fie multă desfătare cu cele care ne pricinuiesc acolo mare osîndă ?

Gîndindu-ne, dar, la toate acestea, iubiților, să ne îngrijim mult de mîntuirea noastră și să dispreţuim desfătarea cea nefolositoare și vătămătoare. Să îmbrățișăm postul și toată filosofia credinței; să ne schimbăm mult viața și să ne grăbim în fiecare zi spre săvîrșirea faptelor bune, pentru ca în tot timpul sfîntului post de patruzeci de zile neguțătorind neguțătoria cea duhovnicească și adunînd multă avere de virtuți, să fim învredniciți să ajungem și sfintele Paști și cu îndrăznire să ne apropiem de masa cea înfricoșătoare și duhovnicească, să ne împărtășim cu conștiință curată cu acele tainice și nemuritoare bunătăți și să ne umplem de harul lor, cu rugăciunile și solirile celor ce bine au plăcut lui Hristos, Dumnezeul nostru Cel iubitor de oameni, cu Care Tatălui împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere, cinste, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

OMILIA A II-a

La începutul facerii lumii
«La început a făcut Dumnezeu cerul şi pămîntul» [1]

I

De multă bucurie sînt astăzi plin, cînd văd doritele voastre chipuri. Nu se bucură şi nu se veselesc atîta părinţii cei iubitori de copii, cînd îi înconjoară copiii şi cînd le fac multă plăcere cu purtările lor frumoase şi cu dragostea lor, cît mă bucur şi mă veselesc eu acum, cînd văd această adunare duhovnicească a voastră strînsă aici cu atîta bună-cuviinţă şi cu dor înflăcărat de a auzi dumnezeieştile cuvinte, cînd vă văd că aţi dispreţuit hrana trupească şi v-aţi grăbit spre cea duhovnicească, arătînd prin fapte cuvîntul Domnului ce spune : *«Nu numai cu pîine va trăi omul, ci cu tot cuvîntul care iese din gura lui Dumnezeu»* [2].

Haide, dar, să fac şi eu ceea ce fac plugarii ! Aceia, cînd văd ogorul curăţit şi scăpat de toate buruienele netrebnice, aruncă seminţele cu multă dărnicie ; tot aşa şi eu, pentru că acum, cu harul lui Dumnezeu, mi-i curăţit acest ogor duhovnicesc de patimi supărătoare, pentru că e izgonită departe desfătarea, iar în cugete nu mai este nici turburare, nici furtună, ci seninătate şi linişte deplină, iar mintea vă e întraripată şi, ca să spun aşa, îndreptată spre cer, gîndind cele duhovniceşti în locul celor trupeşti, haide, dar, să grăiesc dragostei voastre cîteva cuvinte şi să îndrăznesc a vă vorbi astăzi despre nişte lucruri mai înalte, oferindu-vă învăţături din dumnezeieştile Scripturi. Dacă nu vom face aceasta acum, cînd e post, cînd e nesocotit pîntecele şi cînd e atîta seninătate de gînduri curate, cînd vom putea oferi dragostei voastre aceste învăţături ? Cînd e desfătare, îmbuibare şi nepăsare mare ? Dar atunci nici eu n-am să pot face aceasta cum trebuie, nici voi nu veţi putea primi ceva din cele spuse, căci veţi fi prinşi de turburarea gîndurilor ca de întuneric. Acum, şi nu altă dată, este timpul unor astfel de învăţături, acum cînd trupul nu se mai ridică împotriva sufletului, ci este uşor de înfrînat,

1. *Fac.*, 1, 1.
2. *Matei*, 4, 4.

cînd este supus și ascultător, cînd sînt potolite mișcările trupului și rămîn în hotarele lui.

Postul este seninătatea sufletelor noastre, podoaba bătrînilor, pedagogul tinerilor, învățătorul celor ce trăiesc în curăție trupească și sufletească. Postul împodobește ca o diademă orice vîrstă și pe bărbați și pe femei. Nicăieri nu mai e astăzi turburare, nici strigăt, nici tăiere de vite, nici alergăturile bucătarilor. Toate s-au dus, iar orașul nostru seamănă cu o femeie cuminte, cu bună-cuviință și înțeleaptă. Cînd mă gîndesc la schimbarea grabnică petrecută astăzi și mă duc cu gîndul la neorînduiala zilei de ieri, mă mir și mă minunez de puterea postului; că a intrat în cugetul fiecăruia, i-a schimbat gîndul, i-a curățit mintea, nu numai a conducătorilor, ci și a condușilor; nu numai a bărbaților, ci și a femeilor; nu numai a celor liberi, ci și a robilor; nu numai a bogaților, ci și a săracilor; nu numai a celor ce și-au făcut cultura în limba grecească, ci și a celor barbari. Dar pentru ce vorbesc eu de conducători și de supuși? Chiar cugetul celui ce poartă pe cap diadema împărătească arată aceeași supunere ca și ceilalți. Nu mai poți vedea astăzi deosebire între masa bogatului și masa săracului. Pretutindeni mîncăruri simple: s-au dus mîncărurile scumpe și gătite cu migală; astăzi ne apropiem de masa aceasta săracă cu mai multă plăcere decît atunci cînd ni se puneau în față mîncăruri pregătite cu fel de fel de dresuri și mult vin.

II

Ați văzut, iubiților, chiar de la început, puterea postului? De asta și eu vă vorbesc astăzi cu mai multă tragere de inimă decît mai înainte; știu că arunc semințele într-un pămînt gras și arat adînc, în stare să-mi întoarcă îndată înmulțite rodurile semințelor aruncate.

Să aflăm, dar, dacă vreți, puterea cuvintelor citite astăzi din fericitul Moise. Dar fiți cu luare aminte, vă rog, la cele ce voi spune. Nu spun cuvintele mele, ci pe acelea pe care harul lui Dumnezeu mi le va da spre folosul vostru.

— Care sînt aceste cuvinte?

«La început a făcut Dumnezeu cerul și pămîntul» [3].

Se cade să ne mirăm aici, pentru ce acest fericit profet, care a trăit mai tîrziu, după multe generații, ne-a lăsat nouă acestea. Nu fără rost, nici în zadar.

La început, cînd a făcut Dumnezeu pe om, Dumnezeu vorbea cu oamenii, atît cît era cu putință oamenilor să-L audă. De pildă, a venit la

3. *Fac.*, 1, 1.

Adam și i-a vorbit; a certat pe Cain; a stat de vorbă cu Noe; a fost oaspetele lui Avraam. Dar nici cînd toți oamenii au căzut în grele păcate, nici atunci Creatorul tuturora nu și-a întors desăvîrșit fața de la neamul omenesc. Cînd, în sfîrșit, oamenii au ajuns nevrednici de a mai vorbi cu Dumnezeu, Dumnezeu, vrînd să reînnoiască prietenia cu ei, le-a trimis scrieri ca unor oameni care stau departe, pentru a atrage la El toată firea omenească. Aceste scrieri le-a trimis Dumnezeu, dar le-a primit Moise.

— Ce spun scrierile?

— *«La început a făcut Dumnezeu cerul și pămîntul».*

Uită-te, iubite, cît de minunat și cît de deosebit este acest prooroc! Toți ceilalți prooroci au spus sau cele ce aveau să se întîmple după multă vreme sau cele ce aveau să se întîmple în vremea lor, pe cînd fericitul Moise, care a trăit după multe generații de la facerea lumii, condus fiind de mîna cea de sus, a fost învrednicit să spună acelea care fuseseră create de Stăpînul tuturor înainte de nașterea lui! De asta a și început spunînd așa: *«La început a făcut Dumnezeu cerul și pămîntul».* Aproape că ne strigă tuturora cu voce tare și ne spune: «Rostesc, oare, acestea fiind învățat de oameni? Nu! Cel care a adus pe acestea de la neființă la ființă, Acela a mînat și limba mea spre grăirea lor!». Așa că vă rog să luăm aminte la cele spuse, nu ca și cum le-am auzi de la Moise, ci de la Dumnezeul universului prin gura lui Moise. Să zicem adio gîndurilor noastre, spunînd: *«Gîndurile oamenilor sînt sfioase și cu greșeală cugetările lor»* [4]. Să primim cu multă recunoștință cuvintele Scripturii; să nu depășim măsura noastră, dar nici să iscodim cele mai presus de noi, așa cum au pățit dușmanii adevărului, care, voind să cerceteze totul cu propriile lor gînduri, nu s-au gîndit că este cu neputință omului să cunoască desăvîrșit creația lui Dumnezeu. Dar pentru ce vorbesc eu de creația lui Dumnezeu? Nu ne e cu putință să cunoaștem desăvîrșit nici lucrurile ieșite din mîna omului. Spune-mi, te rog, cum iese aurul din meșteșugirea minerului? Sau cum se face din nisip sticla cea atît de transparentă? Dar nu poți spune! Dacă nu poți cunoaște, omule, acestea pe care le avem înaintea ochilor și pe care le săvîrșește priceperea omenească, datorită iubirii de oameni a lui Dumnezeu, cum poți cunoaște desăvîrșit pe cele create de Dumnezeu? Ce iertare mai poți avea? Ce cuvînt de apărare, cînd ești atît de nebun de-ți închipui cele mai presus de firea ta? Este semnul celei mai mari nebunii să spui că toate s-au făcut dintr-o materie preexistentă și să nu mărturisești că Dumnezeu, Creatorul universului, le-a adus din neființă. Așadar,

4. *Inț. Sol.*, 9, 14.

acest fericit profet, închizînd gurile celor lipsiţi de judecată şi avînd a începe cartea a început aşa: *«La început a făcut Dumnezeu cerul şi pămîntul»*.

Cînd auzi *«a făcut»*, nu iscodi nimic altceva, ci caută în jos şi crede în cele ce s-au spus. Dumnezeu este Cel Ce face şi preface pe toate şi le rînduieşte pe toate după voinţa Lui. Uită-te la covîrşirea pogorămîntului! Nu spune nimic de puterile nevăzute! N-a spus: «La început a făcut Dumnezeu pe îngeri sau pe arhangheli». Nu fără rost, nici în zadar ne-a deschis nouă această cale de învăţătură. Vorbea iudeilor, unor oameni îndrăgostiţi peste măsură de cele din lumea aceasta, unor oameni care nu puteau să-şi închipuie nimic spiritual; de aceea Moise îi duce deocamdată de la cele materiale la Creatorul universului, pentru ca din creaturi, cunoscînd pe Meşterul întregului univers, să se închine Celui Ce-a lucrat totul şi să nu se mai oprească la creaturi. Dacă Moise, făcînd asta, iudeii totuşi n-au contenit a îndumnezei creaturile şi a se închina celor mai de necinste animale, unde n-ar fi ajuns cu nebunia, de nu s-ar fi folosit Moise de un pogorămînt atît de mare!

III

Să nu te miri, iubite, dacă Moise apucă această cale cînd grăieşte, atunci, la început, iudeilor celor atît de înguşti la minte, de vreme ce şi Pavel, pe timpul harului, cînd propăşise atît de mult predica, avînd a le vorbi atenienilor îşi începe învăţătura de la cele văzute, grăindu-le aşa: *«Dumnezeu, Care a făcut lumea şi toate cele ce sînt în ea, Acesta fiind Domnul cerului şi al pămîntului, nu locuieşte în temple făcute de mîini, nici nu se slujeşte de mîini omeneşti»* [5]. Pavel apucă această cale, pentru că ştia că această învăţătură le e pe măsura priceperii lor. Povăţuit de Duhul Sfînt, Pavel dădea învăţătura pe măsura înţelegerii celor ce primeau învăţăturile lui. Şi ca să vezi că deosebirea de persoane şi îngustimea minţii ascultătorilor este pricina acestui lucru, ascultă-l pe Pavel! Cînd le scrie colosenilor nu mai apucă această cale, ci le vorbeşte altfel, spunînd: *«În El s-au făcut toate cele din ceruri şi cele de pe pămînt, cele văzute şi cele nevăzute, fie tronuri, fie domnii, fie începătorii, fie stăpînii, toate prin El şi în El s-au făcut»* [6]; iar Ioan, fiul tunetului, striga zicînd: *«Toate prin El s-au făcut şi fără de El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut»* [7]. Moise, însă, n-a grăit aşa. Şi pe bună dreptate. Nici nu era potrivit să dea hrană tare celor care aveau încă nevoie să fie hrăniţi cu

5. *Fapte*, 17, 24—25.
6. *Col.*, 1, 16.
7. *Ioan*, 1, 3.

lapte. După cum învățătorii, care iau de la părinți pe copiii mici ca să-i învețe carte, le predau cele dintîi elemente de învățătură, iar profesorii, care urmează acestora, după ce iau copiii, le predau învățăturile cele mai desăvîrșite, tot așa a făcut și fericitul Moise, dascălul neamurilor, tot așa și fiul tunetului. Moise, luînd pe oameni la început, i-a învățat pe ascultătorii săi primele elemente; iar cei care i-au luat de la Moise le-au predat învățături mai desăvîrșite.

Deocamdată am aflat pricina pogorămîntului, anume că Moise, grăind sub inspirația Duhului, a dat învățăturile lui pe măsura înțelegerii ascultătorilor. Totodată, prin cuvintele: *«La început a făcut Dumnezeu cerul și pămîntul»*, a smuls de la început toate ereziile care aveau să răsară ca neghina în Biserică. De vine maniheul [8] sau Marcion [9] sau Valentin [10] sau filosofii greci și-ți spun că materia a preexistat, spune-le lor: *«La început a făcut Dumnezeu cerul și pămîntul»*. Spui că nu cred în Scriptură? Atunci întoarce-le spatele ca unor nebuni, ca unor ieșiți din minți! Căci ce iertare poate avea omul care nu crede în Creatorul universului și socotește adevărul minciună? Culoarea feței lor li-i plăsmuită, își acopăr chipul cu masca blîndeții, ascund lupul în pielea oii. Tu, însă, nu te lăsa înșelat! Dimpotrivă tocmai pentru asta urăște-l mai mult, că vine la tine, semenul lui, cu chip fățarnic de om blînd, dar pornește război împotriva lui Dumnezeu, Stăpînul universului, fără să-și dea seama că aleargă împotriva mîntuirii lui. Noi, însă, să stăm pe piatra cea tare și să ne întoarcem iarăși la aceste cuvinte de temelie: *«La început a făcut Dumnezeu cerul și pămîntul»*.

Iată că strălucește firea dumnezeiască chiar din felul în care a fost creată lumea. Dumnezeu a făcut lumea într-un chip cu totul contrar de cum obișnuiește să lucreze omul; a întins mai întîi cerul și apoi a zidit pămîntul; mai întîi acoperișul și apoi temelia. Cine a mai văzut, cine a mai auzit așa ceva? Niciodată nu s-ar putea face așa o clădire omenească! Dar cînd Dumnezeu poruncește, toate se pleacă, toate se supun voinței Lui. Să nu iscodim, dar, operele lui Dumnezeu cu mintea noastră

8. Adept al lui Manes, fondatorul maniheismului. Manes, născut în Mesopotamia pe la 215—216, mort în 276, a fost mai mult un întemeietor de religii decît un eretic creștin. A încercat să unească creștinismul cu păgînismul oriental, împrumutînd din creștinism și din religia persană elementele noii sale religii.

9. Marcion, s-a născut în orașul Sinope din Pont pe la anul 85. Tatăl său, care era episcop, l-a excomunicat pentru învățăturile sale greșite. Ducîndu-se la Roma, a fost excomunicat în anul 144. A murit pe la anul 160. Marcion a fost cel mai periculos eretic din secolul al doilea. Sfîntul Policarp al Smirnei l-a numit «întîiul născut al lui satan».

10. Valentin, eretic gnostic din secolul al doilea, s-a născut probabil în Alexandria. A răspîndit erezia sa în Egipt și Asia, iar între anii 136 și 165 în Roma. Descoperit aici ca eretic, a fost izgonit din Roma și a fugit în Cipru.

omenească, ci, povățuiți de operele Sale, să-L admirăm pe Meșter. «*Cele nevăzute ale Lui*, spune Scriptura, *se văd de la zidirea lumii, uitîndu-te la făpturi*» [11].

IV

Iar dacă dușmanii adevărului stăruie, susținînd că e cu neputință să fie adus ceva la existență din ceea ce nu există, să le grăim așa : Din ce a fost făcut cel dintîi om ? Din pămînt sau din altceva ? Negreșit că ne vor răspunde și vor fi de acord cu noi că din pămînt. Să ne spună acum nouă : Cum s-a făcut din pămînt carnea ? Că din pămînt se face lutul, cărămida, oalele, vasele ! Cum, dar, s-a făcut din pămînt carnea ? Cum s-au făcut oasele, nervii, arterele, mușchii, pielea, unghiile, părul ? Cum s-au făcut dintr-o singură materie atîtea organe atît de deosebite în ce privește calitatea lor ? La aceste întrebări n-au să poată deschide gura niciodată ! Dar pentru ce vorbesc eu de trupul nostru ? Să ne spună nouă de pîinea cu care ne hrănim în fiecare zi ; cum se face că, fiind de un singur fel, se preface în sînge, în flegmă, în fiere și în fel de fel de sucuri ? Apoi pîinea este de cele mai multe ori de culoarea grîului, pe cînd sîngele este roșu sau negru. Așadar, dacă nu pot să ne spună despre acestea, care se petrec sub ochii noștri în fiecare zi, cu atît mai puțin vor putea să ne spună de creațiile lui Dumnezeu. Iar dacă și după atîta bogăție de dovezi, ereticii stăruie, cu gîndul de a-și întări ambiția lor, noi nici așa să nu încetăm a le spune din nou aceleași cuvinte : «*La început a făcut Dumnezeu cerul și pămîntul*». Aceste singure cuvinte sînt îndestulătoare să dărîme toate turnurile dușmanilor și să smulgă chiar din rădăcină toate gîndurile omenești ; iar dacă ei ar voi vreodată să pună capăt certei, aceste cuvinte ar putea să-i ducă pe calea adevărului.

«*Iar pămîntul era nevăzut și netocmit*» [12].

Spune-mi, te rog, pentru ce a făcut Dumnezeu cerul luminos și desăvîrșit, iar pămîntul netocmit ? N-a făcut-o fără de rost nici pe aceasta, ci pentru ca, aflînd tu puterea Lui creatoare din partea cea mai bună a universului, să nu te îndoiești, nici să socotești că pămîntul s-a făcut așa din pricina slăbiciunii puterii Lui. De altfel și pentru altă pricină Dumnezeu a făcut pămîntul netocmit. Pămîntul este mama și hrănitoarea noastră ; din el am fost făcuți și din el ne hrănim ; el ne este și patrie și mormînt de obște ; în el ne întoarcem iarăși, după ce ne-am îndulcit din el cu mii și mii de bunătăți ; de aceea Dumnezeu a arătat pămîntul ne-

11. *Rom.*, 1, 20.
12. *Fac.*, 1, 2.

tocmit şi fără de formă, ca nu cumva oamenii, din pricina nevoii ce o au de el, să-l cinstească mai mult decît merită, ca nu cumva să socotească binefacerile pămîntului datorate naturii pămîntului şi nu datorită Celui ce l-a adus din neființă la ființă. De asta a spus:

«Iar pămîntul era nevăzut şi netocmit».

Poate că chiar de la început am chinuit mintea voastră cu gînduri greu de priceput; de asta se cuvine să opresc aici cuvîntul meu, rugînd dragostea voastră să vă aduceți aminte de cele spuse şi să vă răsune necontenit în minte. Iar la plecarea de aici, după ce ați stat la masă, întindeți şi masa cea duhovnicească. Bărbatul să spună unele din cele grăite aici; să le audă soția, să le învețe şi copiii, să le învețe şi slugile! Să ajungă, deci, casa biserică, pentru ca să fie pus pe fugă diavolul, să fie alungat acel demon rău, vrăjmaşul mîntuirii noastre şi să se sălăşluiască acolo harul Sfîntului Duh şi toată pacea şi înțelegerea să întărească pe cei din casă. Dacă vă veți aduce aminte de cele spuse pînă acum şi dacă veți primi cu şi mai multă tragere de inimă cele ce voi semăna mai tîrziu, apoi şi eu voi predica cu mai mult drag şi cu mai mult belşug cele date mie de harul lui Dumnezeu, cînd am să văd că au odrăslit semințele pe care le-am aruncat. Pentru că şi plugarul cultivă cu mai multă tragere de inimă ogorul, cînd vede semințele răsărite; atunci e gata să semene cu sîrg şi altele.

V

Aşadar, ca să mă faceți mai rîvnitor, păstrați bine cele ce-am spus pînă acum şi sîrguiți-vă ca împreună cu dreptele învățături să aveți şi viața curată. *«Să lumineze,* spune Hristos, *lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri»* [13]. Viața voastră să fie pe măsura învățăturilor, iar învățăturile să predice viața, căci *«credința fără fapte este moartă»* [14], iar faptele fără credință sînt tot moarte. De avem învățături sănătoase, dar viață ticăloasă, de nici un folos nu ne sînt învățăturile; şi iarăşi, dacă avem viață curată, dar şchiopătăm în ce priveşte învățăturile, nici aşa nu avem vreun cîştig. De aceea trebuie ca din amîndouă părțile să întărim această zidire duhovnicească. *«Tot cel ce aude aceste cuvinte ale Mele,* spune Hristos, *şi le face pe ele, se va asemăna bărbatului înțelept»* [15]. Vezi, dar, că Hristos vrea ca noi să nu auzim numai, ci să şi facem şi

13. *Matei*, 5, 16.
14. *Iacov*, 2, 26.
15. *Matei*, 7, 24.

să ne arătăm prin fapte ascultarea. Hristos a numit *«înțelept»* pe omul ale cărui fapte urmează cuvintelor ; pe cînd pe cel care se mărginește la cuvinte l-a numit *«fără de minte»* [16]. Și pe bună dreptate. Unul ca acesta, spune Hristos, și-a zidit casa pe nisip [17] ; de aceea casa nici n-a putut înfrunta viforul vînturilor, ci iute a căzut. Așa sînt sufletele trîndave, care nu sînt întărite pe piatra cea duhovnicească. Că nu e vorba aici de o clădire sau de o casă, ci e vorba de sufletele care se turbură din pricina oricărei ispite. Prin cuvintele : vînt, ploaie și rîuri [18], Domnul a vrut să ne arate șirurile de ispite. Omul tare, cu grijă de el și treaz, ajunge prin aceste ispite mai puternic ; și cu cît se prelungesc necazurile, pe atît îi crește și bărbăția ; pe cînd omul trîndav și nepăsător se clatină și cade îndată, de-ar veni doar o boare trecătoare de ispită ; cade, nu din pricina naturii ispitelor, ci din pricina slăbiciunii voinței. De aceea trebuie să priveghem, să fim treji și pregătiți totdeauna spre toate, ca să fim tari, cînd ne merge bine ; și cu mintea trează, cînd vin peste noi necazuri. Să-I fim foarte recunoscători bunului Dumnezeu și să-I mulțumim necontenit. Dacă ne vom rîndui așa viața noastră, ne vom bucura de mare ajutor de sus și vom putea trece în liniște și viața aceasta, iar pentru viața ce va să fie vom dobîndi multă îndrăznire înaintea lui Dumnezeu, de care dea Dumnezeu să avem parte cu toții, cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

16. *Matei*, 7, 26.
17. *Matei*, 7, 26.
18. *Matei*, 7, 25, 27.

OMILIA A III-a

La cele rămase ale cuvintelor : «La început a făcut Dumnezeu cerul şi pămîntul», pînă la : «Şi a fost seara şi a fost dimineaţa, zi una»[1]

I

Cu o comoară se aseamănă citirea dumnezeieştilor Scripturi. După cum dacă ai putea lua dintr-o comoară o parte cît de mică, te poţi îmbogăţi cu ea, tot aşa şi cu dumnezeieştile Scripturi ; într-un cuvînt cît de mic poţi găsi putere mare de gînduri şi nespusă bogăţie. Cuvintele dumnezeieşti, însă, nu-s numai comoară, ci imită şi izvorul care dă drumul la curgeri bogate de ape. Şi asta am aflat-o ieri prin fapte cu toţii. Că tîlcuind cuvintele de la începutul cărţii Facerii : *«La început a făcut Dumnezeu cerul şi pămîntul»* [2] am terminat toată învăţătura, dar nici aşa n-am putut să înţelegem totul. Că mare este bogăţia acestei comori şi mare este belşugul curgerilor de apă ale acestui izvor duhovnicesc ! Să nu te minunezi că am păţit aceasta ! Şi cei dinaintea mea au scos după puterea lor apă din acest izvor şi vor încerca să facă acelaşi lucru şi cei de după mine, dar cu toate acestea nu vor putea desăvîrşit să-l sece ; dimpotrivă, curgerile de apă cresc mereu şi apele se umflă. Aşa e natura apelor celor duhovniceşti ! Cu cît ai vrea să scoţi din dumnezeieştile Scripturi mai multă apă, cu atît mai mult harul cel duhovnicesc creşte şi izvorăşte. De asta şi Hristos spunea : *«De înseteează cineva, să vină la Mine şi să bea. Din pîntecele celui ce crede în Mine rîuri de apă vor curge, precum a zis Scriptura»* [3]. În aceste cuvinte Hristos ne arată bogăţia apelor. Aşadar, pentru că aşa este firea acestor ape duhovniceşti, haide ca fiecare din noi să aducem vasele minţii noastre ca să le umplem şi aşa să plecăm cu ele acasă. Cînd va vedea harul Duhului că ni-i clocotitor dorul şi trează mintea, har bogat ne va dărui.

1. *Fac.*, 1, 1—5.
2. *Fac.*, 1, 1.
3. *Ioan*, 7, 37—38.

Deci, după ce ne-am depărtat de cele lumești, după ce am tăiat grijile, care puteau înăbuși ca niște mărăcini cugetul nostru, să ne mutăm întreaga noastră minte spre dorirea celor duhovnicești, ca să plecăm de aici încărcați cu mult folos și cu cîștig mare și frumos.

Dar ca să vă fac mai lămurit cuvîntul meu, reamintesc pe scurt dragostei voastre cele grăite ieri, ca să unesc, ca într-un singur trup, cele ce voi grăi astăzi cu cele ce v-am grăit ieri.

V-am arătat ieri, după cum vă amintiți, că fericitul Moise, istorisindu-ne creația acestor stihii văzute, spunea : *«La început a făcut Dumnezeu cerul și pămîntul ; și pămîntul era nevăzut și netocmit»* [4]. Și v-am spus și pricina pentru care Dumnezeu a făcut pămîntul netocmit și fără de formă și cred că țineți minte bine tot ce eu v-am spus. Astăzi trebuie neapărat să mergem mai departe. După ce Moise a spus : *«Și pămîntul era nevăzut și netocmit»* ne arată precis ce *«era nevăzut și netocmit»*, grăind :

«Și întuneric era deasupra adîncului și Duhul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apei». [5]

Uită-te aici cît de scurte sînt cuvintele fericitului prooroc ! Nu istorisește pe larg pe toate cele create, ci ne-a arătat numai elementele principale ale creației ; amintește numai de cer și de pămînt și lasă la o parte pe toate celelalte. Fără să vorbească undeva de crearea apelor, spune : *«Și întuneric era deasupra adîncului, și Duhul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apei»*. Că întunericul și adîncul apelor acopereau fața pămîntului. Învățam, deci, de aici că tot ce se vedea era adînc de ape acoperit de întuneric și că era nevoie de un Creator înțelept, care să îndepărteze această urîțenie și să înfrumusețeze totul.

«Și întuneric era deasupra adîncului și Duhul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apei».

— Ce vrea să spună prin aceste cuvinte : *«Duhul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apei»* ?

— După părerea mea, aceste cuvinte arată că în ape era o energie plină de viață ; nu era simplu o apă stătătoare și nemișcătoare, ci mișcătoare, care avea putere de viață în ea. Că ceea ce-i nemișcător este negreșit nefolositor, pe cînd ceea ce se mișcă este capabil să facă multe.

---

4. *Fac.*, 1, 1—2.
5. *Fac.*, 1, 2.

II

Deci, ca să ne arate că apa aceasta, multă și nespus de-ntinsă, avea o putere plină de viață, Moise a spus : *«Și Duhul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apei»*. Nu fără rost o spune mai dinainte asta dumnezeiasca Scriptură, ci pentru că avea să ne spună mai tîrziu că prin porunca Creatorului universului au fost și animalele aduse la ființă din aceste ape. De aceea ne învață chiar de pe acum că apa aceasta nu era o simplă apă, ci una care era în mișcare, care se frămînta și cuprindea totul. Și pentru că urîțenia se întindea peste tot, Dumnezeu, marele Meșter, a poruncit și a împrăștiat urîțenia ; a adus la ființă frumusețea aceasta nespusă a luminii văzute, a izgonit întunericul și a luminat totul, că spune Scriptura :

«Și a zis Dumnezeu : «Să se facă lumină» și s-a făcut lumină» [6].

A spus și s-a făcut. A poruncit, întunericul a fost alungat și lumina a fost adusă. Ai văzut putere nespusă ? Dar cei încurcați cu rătăcirea ereziei nu iau aminte la șirul celor spuse, nici nu ascultă pe fericitul Moise, care a spus : *«La început a făcut Dumnezeu cerul și pămîntul»* și apoi a adăugat : *«Și pămîntul era nevăzut și netocmit»*, pentru că era acoperit de întuneric și de ape — că așa hotărîse Stăpînul dintru început să facă pămîntul —, ci spun că materia a preexistat și a preexistat și întunericul. Ce nebunie ar putea fi, oare, mai mare ca aceasta ? Auzi că *«la început a făcut Dumnezeu cerul și pămîntul»* și că a făcut pe cele ce sînt din cele ce nu sînt și mai spui că a preexistat materia ? Care om cu mintea întreagă ar îndura una ca aceasta ? Este, oare, om Creatorul, ca să aibă nevoie de o materie preexistentă, pentru a-și arăta arta Sa ? Este Dumnezeu ! Lui I se pleacă toate ; creează cu cuvîntul și cu porunca. Iată ! A spus numai și a și fost adusă la ființă lumina și a și plecat întunericul.

«Și a despărțit Dumnezeu lumina de întuneric» [7].

— Ce înseamnă *«a despărțit»* ?

— A dat fiecăruia un loc propriu, a rînduit fiecăruia un timp potrivit.

Și cînd a făcut aceasta, atunci a pus fiecăruia numele ce i se potrivea :

«Și a numit Dumnezeu lumina zi și întunericul l-a numit noapte» [8].

6. *Fac.*, 1, 3.
7. *Fac.*, 1, 4.
8. *Fac.*, 1, 5.

Ai văzut împărțire nespus de bună, creație minunată, care depășește orice înțelegere, făcută numai prin cuvînt și prin poruncă? Ai văzut de cît pogorămînt s-a folosit acest fericit prooroc, dar, mai bine spus, iubitorul de oameni Dumnezeu, prin gura profetului, ca să învețe neamul omenesc să cunoască ordinea celor create, să cunoască cine este Creatorul universului, să știe cum a fost adus la ființă fiecare?

Pe atunci, pe timpul lui Moise, oamenii erau încă nedesăvîrșiți și nu puteau să se ridice la înțelegerea lucrurilor celor mai înalte; de aceea Duhul cel Sfînt a istorisit așa pe toate acestea, coborînd limba profetului la puterea de înțelegere a ascultătorilor. Și ca să cunoști că din pricina nedesăvîrșirii minții lor s-a folosit de acest pogorămînt în istorisirea sa, ascultă pe fiul tunetului. Cînd oamenii au propășit în virtute, Ioan Evanghelistul n-a mai mers pe această cale, ci pe una care ducea pe ascultători la o învățătură mai înaltă. Că, după ce a spus: *«La început era Cuvîntul și Cuvîntul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvîntul»* [9], a adăugat: *«Era Lumina cea adevărată, Care, venind în lume, luminează pe tot omul»* [10]. După cum la facerea lumii, cînd, la porunca Stăpînului, a fost adusă la ființă lumina aceasta materială s-a ascuns întunericul acesta văzut, tot așa și acum lumina cea spirituală a alungat întunericul înșelăciunii și a condus la adevăr pe cei rătăciți.

III

Să primim, dar, cu multă încredere învățăturile dumnezeieștii Scripturi. Să nu ne împotrivim adevărului, să nu rămînem în întuneric, ci să ne grăbim către lumină și să facem fapte vrednice de lumină și de zi, precum ne îndeamnă și Pavel, zicînd: *«Să umblăm cuviincios, ca ziua»* [11] și să nu lucrăm faptele întunericului.

«Și a numit Dumnezeu lumina zi și întunericul l-a numit noapte».

Dar trebuie neapărat să vă spun și cuvintele pe care puțin mai înainte le-am lăsat la o parte.

După ce dumnezeiasca Scriptură a spus: *«Să se facă lumină și s-a făcut lumină»*, a adăugat:

«Și a văzut Dumnezeu că lumina este frumoasă» [12].

9. *Ioan*, 1, 1.
10. *Ioan*, 1, 9.
11. *Rom.*, 13, 13.
12. *Fac.*, 1, 4. Cu privire la această traducere: «că lumina este *frumoasă*», depărtată de traducerea veche a Bibliilor românești, să se vadă ce am spus în nota 18 de la Omilia II la Hexaemeron a Sfîntului Vasile cel Mare.

Priveşte-mi, iubite, şi aici, cît de mare este pogorămîntul cuvintelor! Ce? Nu ştia, oare, Dumnezeu că lumina este frumoasă înainte de a o face? Trebuia să vadă Creatorul frumuseţea ei, după ce lumina fusese adusă la fiinţă? Care om cu mintea întreagă ar putea spune aceasta? Dacă un om, care are o meserie oarecare, ştie la ce are să folosească un lucru făcut de el mai înainte de a-l face şi mai înainte de a-i da forma cuvenită, apoi cu mult mai mult Creatorul universului, Care cu Cuvîntul le-a adus pe toate de la nefiinţă la fiinţă, ştia că lumina este frumoasă, chiar mai înainte de a o crea.

— Dar atunci pentru ce a folosit Moise aceste cuvinte?

— Acest fericit prooroc le-a folosit pogorîndu-se la chipul în care oamenii vorbesc şi gîndesc de obicei. După cum oamenii, după ce fac un lucru oarecare cu multă luare aminte, cînd ajung la capătul muncii lor şi pun la probă lucrul făcut, laudă ce au săvîrşit, tot aşa şi dumnezeiasca Scriptură pogorîndu-se la slăbiciunea înţelegerii noastre a spus întîi: «*Şi a văzut Dumnezeu că lumina este frumoasă*», apoi a adăugat: «*Şi a despărţit Dumnezeu lumina de întuneric; şi a numit Dumnezeu lumina zi şi întunericul l-a numit noapte*». A împărţit fiecăruia locul său propriu, fixîndu-le de la început unele hotare, pe care să le păzească mereu neîmpiedicat. Şi orice om cu judecată poate vedea că de atunci şi pînă acum nici lumina n-a depăşit propriile ei hotare şi nici întunericul n-a călcat rînduiala sa, făcînd amestec şi turburare. E îndestulător numai acest lucru ca să-i facă pe cei ce vor să se îndărătnicească să asculte şi să se supună cuvintelor dumnezeieştii Scripturi, să imite şi ei rînduiala acestor stihii, a luminii şi a întunericului, care păzesc neîmpiedicat drumul lor şi nu depăşesc măsurile proprii, ci-şi cunosc propria lor natură.

Apoi după ce a dat fiecăruia un nume, le strînge pe amîndouă la un loc şi zice:

«*Şi a fost seară şi a fost dimineaţă, zi una*» [13].

A numit o zi sfîrşitul zilei şi sfîrşitul nopţii, ca să fie o ordine şi un şir în cele văzute, şi ca să nu fie nici un amestec.

Şi putem şti, învăţaţi fiind de Duhul cel Sfînt prin gura acestui fericit profet, ce lucruri au fost create în ziua întîia şi ce lucruri în celelalte zile. Şi acesta este tot un pogorămînt al iubitorului de oameni Dumnezeu.

Nu putea, oare, mîna Lui cea atotputernică şi nesfîrşita Lui înţelepciune să aducă la fiinţă pe toate şi într-o singură zi? Dar pentru ce spun eu într-o singură zi? Putea să le aducă într-o clipită! Dar pentru că

13. *Fac.*, 1, 5.

Dumnezeu n-a adus la ființă pentru trebuința Lui nimic din cele ce sînt — că El n-are nevoie de nimic, fiind desăvîrșit, ci a făcut totul din pricina iubirii Sale de oameni și a bunătății Lui — pentru aceea le creează treptat, iar prin gura fericitului profet ne învață lămurit despre cele ce s-au făcut, pentru ca, știindu-le bine, să nu cădem în greșelile celor ce judecă mînați de gînduri omenești. Dacă chiar așa stînd lucrurile, mai sînt unii care spun că toate cele din lume s-au făcut de la sine, ce n-ar fi îndrăznit cei care se străduiesc să spună și să facă totul împotriva propriei lor mîntuiri, dacă Dumnezeu nu s-ar fi folosit de un atît de mare pogorămînt și învățătură?

IV

Ce poate fi mai ticălos și mai nesocotit decît a încerca să spui și să susții că toate cele ce există s-au făcut de la sine și, gîndind așa, să lipsești creația de purtarea de grijă a lui Dumnezeu? Spune-mi, cum se poate susține că atîta podoabă și atîtea stihii pot fi conduse fără un conducător, care le ține pe toate? Corabia n-ar putea nicicînd străbate valurile mării fără un cîrmaci, nici soldatul n-ar putea săvîrși o faptă de vitejie fără un general, nici o casă nu s-ar putea înălța fără un arhitect, iar lumea aceasta mare și podoaba acestor stihii au putut veni, oare, de la sine și la întîmplare, fără să fie cineva care să le conducă pe toate și care, potrivit înțelepciunii lui, să țină și să păstreze pe toate cele ce se văd? Dar pentru ce să ne mai încăpățînăm să dovedim acestor oameni acelea pe care, după cum spune proverbul, le vede și un orb? Totuși să nu încetăm a le pune înainte învățăturile Scripturii și a ne da toată silința ca să-i scăpăm de înșelăciune și să-i readucem la adevăr. Da, sînt încă stăpîniți de înșelăciune, dar sînt frații noștri și se cuvine să avem mare purtare de grijă de ei; să nu stăm nicicînd nepăsători, ci, cu multă luare aminte, să facem tot ce stă în puterea noastră, să le dăm leacul potrivit, ca odată și odată să se întoarcă la învățătura cea sănătoasă! La nimic nu ține Dumnezeu atîta de mult ca la mîntuirea sufletului. O strigă Pavel, spunînd: *«Cel Care voiește ca toți oamenii să se mîntuiască și la cunoștința adevărului să vină»* [14], și iarăși, Însuși Dumnezeu o spune: *«Nu voiesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu»* [15]. Cu acest scop a adus Dumnezeu la ființă toată această lume! Ne-a creat pe noi, nu ca să ne piardă, nici ca să ne trimită în iad, ci ca să ne mîntuiască, ca să ne scape de înșelăciune și să ne dăruiască desfătarea împărăției. Nouă ne-a pregătit această împărăție nu după ce ne-a

14. *I Tim.*, 2, 4.
15. *Iez.*, 18, 23.

făcut pe noi, ci înainte de întemeierea lumii, după cum Însuşi spune: *«Veniţi binecuvîntaţii Părintelui Meu de moşteniţi împărăţia cea pregătită vouă de la întemeierea lumii»* [16]. Vezi cît de iubitor de oameni este Dumnezeu, că înainte de facerea lumii, înainte de a aduce pe lume pe om, i-a pregătit omului mii şi mii de bunătăţi, ca să ne arate cîtă purtare de grijă are de neamul nostru şi că vrea ca toţi să ne mîntuim.

Avînd, dar, un Stăpîn ca Acesta, aşa de iubitor de oameni, aşa de bun, aşa de blînd, să ne îngrijim de mîntuirea noastră şi de mîntuirea fraţilor noştri. Temei de mîntuire ne este nouă cînd nu ne străduim numai pentru mîntuirea noastră, ci şi cînd căutăm să fim de folos semenilor noştri, cînd îi povăţuim pe calea adevărului. Şi ca să vezi ce mare bine este să poţi mîntui şi pe altul odată cu tine, ascultă ce spune profetul ca din partea lui Dumnezeu: *«Cel care face om cinstit dintr-un om nevrednic, va fi ca gura Mea»* [17].

— Ce vor să spună cuvintele acestea?

— «Cel care duce pe un om de la înşelăciune la adevăr, spune Dumnezeu, cel care întoarce pe semenul său de la păcat la virtute, acela, atît cît omeneşte este cu putinţă, Mă imită pe Mine».

Că Însuşi El, Dumnezeu fiind, nu pentru vreo altă pricină a îmbrăcat trupul nostru şi S-a făcut om pentru mîntuirea neamului omenesc. Dar pentru ce spun că a îmbrăcat trupul nostru şi că a îndurat toate cele omeneşti, cînd a primit şi crucea, ca să ne slobozească de blestem pe noi, care eram supuşi păcatului. O strigă asta Pavel, spunînd: *«Hristos ne-a răscumpărat din blestemul legii, făcîndu-Se pentru noi blestem»* [18]. Aşadar dacă El, Dumnezeu fiind şi avînd fiinţa aceea care este mai presus de înţelegere, a primit, din pricina iubirii Lui nespuse de oameni, toate acestea pentru noi şi pentru mîntuirea noastră, ce n-ar trebui să facem noi pentru semenii noştri, pentru mădularele noastre, ca să-i smulgem din gîtlejul diavolului şi să-i ducem pe calea virtuţii? Cu cît sufletul e mai bun decît trupul, cu atît au dreptul la mai mare răsplată decît cei care ajută cu bani pe cei nevoiaşi, cei care prin sfaturi şi necontenită învăţătură aduc pe cei nepăsători şi pe cei căzuţi pe calea cea dreaptă, arătîndu-le urîţenia păcatului şi marea frumuseţe a virtuţii celei după Dumnezeu.

---

16. *Matei*, 25, 34.
17. *Ier.*, 15, 19.
18. *Gal.*, 3, 13.

V

Ştiindu-le, dar, pe toate **acestea**, **să** vorbim semenilor noştri de mîntuirea sufletului în locul tuturor celorlalte vorbe lumeşti, făcîndu-i să aibă şi ei aceeaşi grijă. Cît de dorit ar fi, cît de dorit ar fi ca sufletul să audă necontenit aceste cuvinte, ca să poată ieşi din adîncul păcatelor în care trăieşte şi să poată birui atacul patimilor, care necontenit asediază sufletul nostru. Dar pentru asta avem nevoie de multă luare aminte, că necontenită ne este şi lupta, iar răgaz nu avem nicicînd. De aceea şi Pavel spunea efesenilor în epistola sa : «*Lupta noastră nu este împotriva sîngelui şi trupului, ci, împotriva începătoriilor, împotriva stăpîniilor, împotriva stăpînitorilor lumeşti ai întunericului veacului acestuia, împotriva duhurilor răutăţii din văzduhuri*» [19]. «Să nu socotiţi, ne spune Pavel cu alte cuvinte, că ne stă în faţă o luptă uşoară ; nu avem de luptat cu semeni de-ai noştri şi nici armele de luptă nu ne sînt egale. Sîntem îmbrăcaţi cu trup şi ni s-a poruncit să luptăm cu puteri fără de trup ! Dar să nu vă temeţi ! Da, e neegală lupta, dar puterea armelor noastre este mare !». Aproape că a spus : «Pentru că ştiţi cine sînt vrăjmaşii, nu vă pierdeţi curajul, nici nu şovăiţi în faţa luptei, ci *luaţi armura lui Dumnezeu pentru a putea sta împotriva uneltirilor diavolului*» [20]. Multe sînt uneltirile lui, multe căile lui, prin care încearcă să pună piedică celor mai trîndavi ! De aceea trebuie să cunoaştem bine uneltirile lui ca să scăpăm de laţurile lui şi să nu-i lăsăm nici o portiţă de intrare. Să ne păzim bine limba, să punem strajă ochilor, să ne curăţim mintea şi să fim totdeauna gata de luptă, ca şi cum ar năvăli asupra noastră o fiară sălbatică ce încearcă să ne vatăme. Pentru asta şi Pavel, sufletul acela care a ajuns pînă la cer, dascălul neamurilor, limba întregii lumi, cel care a făcut şi a gîndit totul pentru mîntuirea ucenicilor săi, după ce a spus «*luaţi armura lui Dumnezeu*», a adăugat iarăşi, pentru a ne întări din toate părţile şi a ne face nebiruiţi, grăind aşa : «*Staţi, deci, tari, încingîndu-vă mijlocul cu adevărul şi îmbrăcîndu-vă cu platoşa credinţei şi încălţîndu-vă picioarele întru gătirea Evangheliei păcii, luînd peste toate pavăza credinţei, cu care veţi putea stinge toate săgeţile cele aprinse ale vicleanului ; luaţi şi coiful mîntuirii şi sabia Duhului, care este cuvîntul lui Dumnezeu*» [21]. Ai văzut că ne-a înarmat toate mădulările ? Şi ca şi cum ar fi avut de gînd să ne trimită la luptă, aşa, mai întîi ne-a încins cu cingătoarea, ca să ne fie uşor drumul, apoi ne-a dat platoşa, ca să nu fim răniţi de săgeţi ; apoi ne-a asigurat picioa-

---

19. *Efes.*, 6, 12.
20. *Efes.*, 6, 11.
21. *Efes.*, 6, 14—17.

rele și în sfîrșit ne-a întărit din toate părțile cu credința. «Această armură, aceasta, spune Pavel, va putea stinge și săgețile cele aprinse ale vicleanului !».

— Dar care sînt săgețile diavolului ?

— Poftele cele rele, gîndurile cele necurate, patimile cele pierzătoare, mînia, invidia, gelozia, urgia, ura, pofta de bani și toate celelalte păcate. «Pe toate acestea, spune Pavel, va putea să le stingă sabia Duhului». Dar pentru ce spun să le stingă ? Va putea chiar să taie capul vrăjmașului.

Ai văzut cum a întărit Pavel pe ucenicii lui ? Ai văzut că i-a făcut mai tari ca fierul pe cei ce erau mai moi decît ceara ? Pentru că lupta noastră nu este împotriva sîngelui și trupului, ci împotriva puterilor celor netrupești, de aceea nici nu ne-a dat arme trupești, ci toate duhovnicești și așa de strălucitoare, ca demonul acela viclean să nu poată suferi nici strălucirea lor.

VI

Înarmați dar cu niște arme ca acestea, să nu ne temem de luptă, nici să fugim de încăierare, dar nici să ne trîndăvim ! După cum dacă sîntem treji, demonul acela viclean nu biruie nicicînd puterea armelor noastre — și dacă voim putem să-i facem netrebnice armele lui —, tot așa, dacă ne trîndăvim, armele nu ne sînt de nici un folos, pentru că dușmanul mîntuirii noastre priveghează necontenit și face orice împotriva mîntuirii noastre. Să ne întrarmăm, dar, de pretutindeni ! Să fim cu luare aminte la cuvintele pe care le rostim ; să ne ferim de faptele care pot să ne vatăme ; și, odată cu înfrînarea de la bucate și cu celelalte fapte bune, să fim darnici și cu cei săraci, cunoscînd cîtă răsplată ne stă înainte dacă ajutăm pe cei nevoiași. *«Cel ce miluiește pe sărac,* spune Scriptura, *împrumută pe Dumnezeu»* [22]. Vezi ce împrumut neobișnuit și nemaiauzit ! Unul primește împrumutul și altul este obligat să-l dea înapoi ! Dar nu numai atît, ci și aceea că acest împrumut nu aduce cu el nici nerecunoștința, nici vreo altă pagubă. Dumnezeu, apoi, nu făgăduiește să dea, ca aici pe pămînt, un procent de unu la sută, ci de o sută de ori mai mult decît împrumutul. Și nu se mărginește la atîta, ci dă atîta de mult în viața de acum, iar în veacul ce va să fie dă viață veșnică. Aici pe pămînt, dacă ne-ar făgădui cineva că ne dă numai de două ori cît l-am împrumuta, i-am da cu dragă inimă toată averea noastră, deși de multe ori nerecunoștința e mare și multe sînt poftele lacomilor.

22. *Prov.*, 19, 17.

Mai mult chiar, aici pe pămînt mulți oameni de foarte bună credință nu întorc împrumutul, fie din nerecunoștință, fie că sînt împiedicați de multe ori de sărăcie. Dar cu împrumutul pe care-l facem Stăpînului tuturor nu se petrece lucrul acesta; împrumutul rămîne întreg și Dumnezeu ne făgăduiește să ne dea aici înapoi de o sută de ori mai mult decît am dat, iar în veacul ce va să fie ne pregătește viață veșnică. Ce cuvînt de apărare mai putem, oare, avea dacă nu ne silim, dacă nu ne grăbim să primim însutit în locul celor puține, cele viitoare în locul celor de acum, cele veșnice în locul celor vremelnice, ci încuiem cu plăcere banii cu uși și cu zăvoare și nu vrem să dăm acum celor săraci banii, care stau încuiați fără rost și în zadar, ca să ne bucurăm în veacul viitor de ajutorul pe care aceștia ni-l pot da? *«Faceți-vă prieteni cu bogăția cea nedreaptă, ca, atunci cînd veți săraci, să vă primească în corturile lor cele veșnice»* [23].

Știu că multora nu numai că nu le plac cuvintele mele; dimpotrivă, cînd le aud le socotesc basme și povești și nu iau aminte la cele ce spun. Dar eu sufăr și mă doare inima și pentru aceea că nici viața cea de toate zilele, nici făgăduința asta mare a lui Dumnezeu, nici frica de cele viitoare, nici predicile mele din fiecare zi n-au putut mișca inima unora ca aceștia. Totuși nici așa n-am să încetez a predica pînă ce, prin continua predicare am să pot birui, pînă ce am să-i fac să se trezească pe aceia și să-i ridic din somnul lor adînc și din beția, pe care a adus-o peste ei pofta de bani, întunecîndu-le mintea. Știu, știu că pe lîngă harul lui Dumnezeu și predicile mele continui și rîvna dată de post vor putea, în sfîrșit, să-i scape de boala aceasta cumplită și să-i facă deplin sănătoși, ca să scape și ei de pedeapsa gătită unora ca aceștia și să scap și eu de tristețe și să înalț pentru toate slavă Tatălui și Fiului și Sfîntului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

23. *Luca*, 16, 9.

OMILIA A IV-a

«Şi a zis Dumnezeu : «Să se facă tărie în mijlocul apei ; şi să fie despărţind apa de apă». Şi s-a făcut aşa» [1]

I

Văzîndu-vă, iubiţilor, că veniţi la biserică în fiecare zi cu tragere de inimă, mă bucur nespus şi nu încetez a slăvi pe iubitorul de oameni Dumnezeu pentru sporul vostru cel duhovnicesc. După cum foamea este semn al bunei stări trupeşti, tot aşa şi rîvna de auzirea cuvintelor dumnezeieşti este dovada cea mare a sănătăţii voastre sufleteşti. De aceea şi Domnul nostru Iisus Hristos, în fericirile acelea rostite pe munte, spunea : *«Fericiţi cei ce flămînzesc şi însetează de dreptate, că aceia se vor sătura»* [2]. Cine ar putea să vă laude după cum se cuvine că v-aţi învrednicit de această fericire a Stăpînului universului şi că aşteptaţi şi bunătăţile cele nenumărate ? Aşa e Stăpînul nostru ! Cînd vede că un suflet se apropie cu mare dor şi cu înflăcărată rîvnă de cele duhovniceşti, îi dă cu îmbelşugare harul şi-i dăruieşte şi bogatele Lui daruri. De aceea mă aştept şi eu, ca, pentru folosul vostru, să-mi dea şi mie mai bogat cuvîntul învăţăturii spre zidirea dragostei voastre. Pentru voi şi pentru sporul vostru duhovnicesc îndur toată această osteneală ; ca voi să urcaţi mai iute spre culmile virtuţii şi să fiţi tuturor celor ce se uită la voi dascăli ai vieţuirii celei după Dumnezeu, iar eu să capăt şi mai multă îndrăznire, văzînd că nu m-am ostenit în zadar şi fără de folos, ci că în fiecare zi a sporit sămînţa aceasta duhovnicească şi că nu mi s-au întîmplat şi mie cele întîmplate semănătorului din pilda evanghelică. Acolo numai o parte din seminţe a scăpat ; trei părţi s-au pierdut. O parte din seminţe, căzută pe cale, a rămas fără rod ; o altă parte a fost înăbuşită de spini ; o altă parte, căzută pe piatră, a rămas deasupra pie-

1. *Fac.*, 1, 6.
2. *Matei*, 5, 6.

trei și n-a putut să facă rod [3]. Aici, însă, cu harul lui Dumnezeu, nădăjduiesc ca toate semințele să cadă pe pămînt bun și unele să aducă o sută, altele șaizeci, iar altele treizeci. Asta îmi va spori rîvna, asta îmi va deștepta mintea, că știu că nu vorbesc în zadar și fără rost, ci că primiți cuvintele mele cu urechi deschise și cu mintea încordată!

Nu vă spun aceste cuvinte ca să vă lingușesc, ci mă gîndesc la rîvna cu care ieri mi-ați ascultat cuvintele. Vă vedeam pe toți, pe cînd vă vorbeam, atîrnați de buzele mele, făcînd totul ca să nu scăpați nimic din cele spuse. De altfel și necontenitele aplauze au fost cea mai mare dovadă că primeați cu plăcere cuvintele mele. Iar cel care ascultă cu plăcere ce i se spune arată că i se înfig în minte spusele și că rămîn neșterse cele scrise de el pe latul minții. Cine ar putea, după vrednicie, să vă laude pe voi, iar pe mine să mă fericească, pentru că grăiesc la urechile celor ce ascultă? «*Fericit este,* spune Scriptura, *cel ce grăiește la urechile celor ce ascultă*» [4]. Aceasta se datorește postului; acest leac a lucrat mîntuirea sufletelor noastre. Dacă postul a arătat chiar de la început o putere atîta de mare, la cît folos nu trebuie să ne așteptăm că ne va aduce cu scurgerea zilelor postului mare? Numai, vă rog, «*lucrați cu frică și cu cutremur la mîntuirea voastră*» [5] și nu lăsați nici o portiță de intrare dușmanului mîntuirii voastre. Cînd vede acum bucuria voastră cea duhovnicească, înnebunește și se sălbăticește și «*umblă răcnind ca un leu, căutînd pe cine să înghită*» [6]. Dar dacă sîntem cu mintea trează, cu harul lui Dumnezeu, pe nimeni nu poate birui.

II

Așa sînt armele noastre cele duhovnicești cu care ne-a înarmat harul Duhului, precum am învățat ieri dragostea voastră. Așadar, dacă ne întărim necontenit cu ele toate mădulările, nici una din săgețile slobozite de vrăjmaș nu poate să ne-atingă, ci se întorc la el fără să ne fi făcut ceva; că harul lui Dumnezeu ne face mai tari decît oțelul; și, dacă voim, ne face desăvîrșit nebiruiți. După cum cel care izbește în oțel nu vatămă oțelul cu nimic, ci el își irosește propria-i putere, iar cel care lovește cu picioarele în bolduri își umple de sînge picioarele lui, tot așa va fi și cu noi și cu vrăjmașul mîntuirii noastre, dacă ne întărim necontenit cu armele date nouă de harul Sfîntului Duh. Atît de mare e puterea lor, că

3. *Matei,* 13, 3—8.
4. *Înț. Sir.,* 25, 12.
5. *Filip.,* 2, 12.
6. *I Petru,* 5, 8.

vrăjmașul nu poate înfrunta nici strălucirea lor, ci i se orbesc privirile din pricina strălucirii slobozită de ele. Cu aceste arme, vă rog, să ne întărim necontenit; cu ele să ieșim în piață, cu ele să întîlnim prietenii, cu ele să facem lucrurile noastre. Dar pentru ce vorbesc de piață? Chiar cînd venim la biserică să avem cu noi armele acestea, să le avem și cînd plecăm acasă și cînd dormim și cînd ne deșteptăm; în nici o clipă din toată viața noastră să nu le lepădăm; să plece cu noi și de aici de pe pămînt, ca să ne fie dincolo temei de mare îndrăznire. Armele acestea nu îngreunează trupul ca celelalte arme; îl fac ușor, îl fac să zboare și-i dau adaos de putere. Numai să curățim în fiecare zi armele acestea, ca, strălucitoare la vedere, să orbească datorită luminii lor de fulger ochii vicleanului demon, care uneltește totul împotriva mîntuirii noastre.

Haide, dar, pentru că v-am întrarmat îndeajuns, să vă întindem obișnuita masă și să punem înaintea dragostei voastre urmarea celor spuse ieri! Să-l facem iarăși pe fericitul Moise, minunata gazdă care dă ospățul, să-l facem iarăși pe marele profet povățuitor al acestei învățături frumoase. Să vedem care sînt acelea pe care vrea să ne învețe astăzi. Să fim cu mare luare aminte la spusele lui. Nu grăiește cu propria-i putere, ci grăiește acelea pe care harul Duhului i le-a insuflat; pe acelea le rostește cu propria lui limbă, ca să învețe neamul omenesc.

Deci după ce a terminat cuvîntul despre ziua cea dintîi și după ce a spus că după facerea luminii *«a fost seară și a fost dimineață, zi una»* [7], a spus iarăși:

«Și a zis Dumnezeu: «Să se facă tărie în mijlocul apei; și să fie despărțind apa de apă» [8].

Uită-mi-te aici, iubite, la înlănțuirea învățăturii. După ce Moise ne spusese mai înainte că după facerea cerului și a pămîntului *«pămîntul era nevăzut și netocmit»* și pentru că ne-a adăugat și pricina, — că era nevăzut, pentru că era acoperit de întuneric și de ape — că apă și întuneric era peste tot și nimic altceva — după ce ne mai spusese că la porunca Stăpînului a fost adusă la ființă lumina și s-a făcut despărțire între lumină și întuneric, iar lumina a primit numele de zi și întunericul numele de noapte, vrea acum să ne învețe iarăși că după cum Dumnezeu, aducînd pe lume lumina, a despărțit întunericul și a pus fiecăruia un nume potrivit, tot așa la porunca Lui a despărțit și mulțimea de ape.

---

7. *Fac.*, 1, 5.
8. *Fac.*, 1, 6.

III

Uită-te la puterea nespusă, care depăşeşte orice minte omenească! Porunceşte numai, şi una din stihii este adusă la fiinţă, iar alta se retrage.

«Şi a zis Dumnezeu : «Să se facă tărie în mijlocul apei ; şi să fie despărţind apa de apă».

— Ce înseamnă cuvintele «Să se facă tărie» ?

— Este ca şi cum ar spune cineva cu glas omenesc : Să se pună între ele un zid, o îngrăditură, care să despartă apele.

Şi ca să cunoşti marea ascultare a stihiilor şi covîrşitoarea putere a Creatorului, Moise a spus : *«Şi s-a făcut aşa»* [9].

A spus numai, şi fapta a şi urmat.

«Şi a făcut Dumnezeu tăria ; şi a despărţit Dumnezeu între apa care era sub tărie şi între apa care era deasupra tăriei» [10].

După ce s-a făcut tăria, Dumnezeu — spune Moise — a poruncit ca o parte din ape să se poarte sub tărie, iar altă parte să fie pe spatele tăriei.

Dar ar putea să mă întrebe cineva :

— Ce este tăria ? Este, oare, apă condensată, aer concentrat sau altă substanţă ?

— Orice om care gîndeşte bine n-ar putea susţine una sau alta. De aceea se cuvine ca, plini de pricepere, să primim cele spuse de Sfînta Scriptură şi, nedepăşind hotarele firii noastre, să nu cercetăm cele mai presus de noi, ci numai aceasta să ştim şi să reţinem că la porunca Stăpînului a fost adusă la fiinţă tăria, care face despărţire între ape, aşa că unele sînt jos, iar altele sus.

«Şi a numit Dumnezeu tăria cer» [11].

Vezi că şi acum dumnezeiasca Scriptură s-a folosit de aceeaşi înlănţuire de fapte ? După cum a spus ieri : *«Să se facă lumină»* [12] şi, după ce a fost adusă lumina, a adăugat : *«Să se despartă lumina de întuneric»* [13] şi a numit lumina zi, tot aşa şi astăzi a spus : *«Să se facă tărie în mijlocul apei»* [14]. Şi după cum ne-a dat învăţătură cu privire la lumină, tot aşa ne învaţă şi despre rostul tăriei : *«Ca să despartă apa de apă»* [15]. Şi după

9. *Fac.*, 1, 6.
10. *Fac.*, 1, 7.
11. *Fac.*, 1, 8.
12. *Fac.*, 1, 3.
13. *Fac.*, 1, 4.
14. *Fac.*, 1, 6.
15. *Fac.*, 1, 6.

cum atunci, după ce ne arătase rostul luminii, a dat nume luminii, tot așa și aici a dat nume tăriei: *«Și a numit tăria cer»*, ceea ce se vede.

Poate că voi fi întrebat:

— Cum, însă, unii vor să spună că s-au făcut mai multe ceruri?

— N-au fost învățați asta de dumnezeiasca Scriptură, ci mînați de propriile lor gînduri. Fericitul Moise nu ne-a spus nimic de asta. După ce ne-a spus: *«La început a făcut Dumnezeu cerul și pămîntul»* [16], apoi după ce ne-a arătat pricina pentru care pămîntul era nevăzut — pentru că era acoperit de întuneric și de apele adîncului — după facerea luminii, folosindu-se de o ordine și de o înlănțuire oarecare, spune: *«Și a zis Dumnezeu să se facă tăria»* [17]. Apoi după ce ne-a arătat precis rostul acestei tării, spunînd: *««Ca să despartă apa de apă»* [18], a numit cer tăria care face despărțirea între ape. Care om, după o învățătură atît de precisă, ar mai putea îngădui pe cei care voiesc să grăiască întemeiați numai pe judecata lor și care încearcă, împotriva dumnezeieștii Scripturi, să spună că sînt mai multe ceruri?

Dar iată, mi se poate obiecta:

— Iată că fericitul David, înălțînd laudă lui Dumnezeu, a spus: *«Lăudați-L pe El cerurile cerurilor»* [19].

— Nu te turbura, iubite, nici nu socoti că Sfînta Scriptură se contrazice cumva, ci află adevărul celor spuse; și cunoscînd adevărata ei învățătură, astupă-ți urechile față de cei ce grăiesc împotriva acestei învățături.

IV

Ascultați cu multă luare aminte ce vreau să vă spun, ca să nu fiți zdruncinați cu ușurință de cei care vor să spună tot ce le trece prin minte.

Toate cărțile dumnezeiești ale Vechiului Testament au fost scrise dintru început în limba ebraică. În privința asta toți sînt de acord cu noi. Nu cu mulți ani înainte de venirea lui Hristos, un împărat, Ptolomeu, cu mare rîvnă pentru strîngerea de cărți, după ce a adunat multe și felurite cărți, s-a gîndit că trebuie să le aibă și pe acestea. A trimis, dar, după niște iudei din Ierusalim și le-a poruncit să traducă dumnezeiasca Scriptură în limba greacă. Și i s-a adus la îndeplinire porunca. Dar și asta a fost lucrarea rînduielii lui Dumnezeu, ca să culeagă folos din dumnezeieștile cărți nu numai cei care cunoșteau limba ebraică, ci

16. *Fac.*, 1, 1.
17. *Fac.*, 1, 6.
18. *Fac.*, 1, 6.
19. *Ps.*, 148, 4.

şi toţi locuitorii pămîntului. Şi lucru minunat şi străin este că n-a făcut lucrul acesta un iudeu, ci un închinător la idoli, unul potrivnic religiei iudaice. Aşa sînt toate rînduielile Stăpînului nostru. Totdeauna, prin cei potrivnici Lui, răspîndeşte poruncile adevărului.

N-am istorisit dragostei voastre fără rost acestea, ci ca să puteţi şti că dumnezeiasca Scriptură n-a fost scrisă în limba aceasta, adică în limba noastră, ci în limba ebraică. Cei care cunosc bine limba ebraică spun că cuvîntul cer este de numărul plural la evrei; aceasta o mărturisesc şi cei care cunosc limba siriană. Nimeni dintre iudei n-ar spune în limba lor *cer*, ci *ceruri*. Asta e pricina că fericitul David a spus: «*cerurile cerurilor*», şi nu pentru că sînt mai multe ceruri — că nu ne-a învăţat asta fericitul Moise —, ci pentru că în limba ebraică se obişnuieşte să se întrebuinţeze pluralul pentru cuvîntul cer. Că dacă ar fi fost mai multe ceruri, n-ar fi lăsat Duhul cel Sfînt să nu ne vorbească prin gura acestui fericit profet şi de facerea celorlalte ceruri.

Ţineţi, vă rog, bine minte lucrurile acestea, ca să puteţi închide gura celor ce vor să aducă în Biserică învăţături potrivnice şi ca să cunoaşteţi cu siguranţă puterea celor scrise în dumnezeieştile Scripturi. De asta şi veniţi des la biserică, iar eu vă predic mai des, ca să fiţi pregătiţi să lămuriţi pe oricine vă întreabă.

Dar, dacă vreţi, să ne întoarcem la şirul cuvîntării noastre.

«Şi a numit Dumnezeu tăria cer şi a văzut Dumnezeu că este frumos» [20].

Uită-te cît de mare este pogărămîntul cuvintelor din pricina slăbiciunii omeneşti! După cum la facerea luminii a spus: «*Şi a văzut Dumnezeu că lumina este frumoasă*» [21], tot aşa şi acum la facerea cerului, adică a tăriei, a spus: *«Şi a văzut Dumnezeu că este frumos»*, ca să ne arate prin aceste cuvinte nemeşteşugita frumuseţe a cerului. Cine nu se va mira, cine nu se va minuna, că în atîta scurgere de vreme cerul şi-a păstrat în floare frumuseţea lui şi cu cît trece vremea cu atît se continuă şi frumuseţea lui? Ce poate fi mai frumos decît ceea ce a fost lăudat de Creator? Dacă noi la vederea unui lucru desăvîrşit, făcut de un om, îi admirăm forma, aşezarea, frumuseţea, analogia, ritmul şi toate celelalte însuşiri, cine poate lăuda după vrednicie un lucru creat de Dumnezeu şi mai ales cînd Însuşi Stăpînul l-a lăudat? Scriptura a grăit aşa pe măsura înţelegerii noastre; şi vei vedea că Moise la fiecare din cele create a grăit aşa, tăind mai dinainte îndrăzneala celor ce mai tîr-

20. *Fac.*, 1, 8.
21. *Fac.*, 1, 4.

ziu aveau să-şi ascută limba împotriva creaţiei lui Dumnezeu şi aveau să zică : «Pentru ce a fost făcut cutare sau cutare lucru ?» Luîndu-o, dar, înainte celor ce vor încerca aceasta, Moise a spus : *«Şi a văzut Dumnezeu că este frumos».* Iar cînd auzi că Dumnezeu a văzut şi a lăudat, înţelege cuvintele acestea într-un chip vrednic de Dumnezeu, aşa cum se potriveşte cu Dumnezeu. Cel Care a creat cerul cunoştea, înainte de a-l crea, frumuseţea creaturii Sale ; dar pentru că noi sîntem oameni şi nu putem, din pricina slăbiciunii noastre, înţelege altfel, de aceea Dumnezeu a pregătit limba fericitului profet să se folosească de aceste cuvinte grosolane pentru învăţătura neamului omenesc.

V

Cînd înalţi, deci, privirea şi priveşti frumuseţea, măreţia şi folosul cerului, urcă-te atunci de la cer la Creator — aşa precum spunea un înţelept : *«Din măreţia şi frumuseţea făpturilor se cunoaşte în* chip *asemănător Făcătorul»* [22] — şi vezi şi din crearea acestor stihii cît e de mare puterea Stăpînului tău ! Un om cu suflet ales, dacă ar vrea să cerceteze pe fiecare din cele văzute — dar pentru ce spun eu pe fiecare din cele văzute ? — dacă ar vrea să cerceteze bine trupul lui, va vedea chiar în cele mai mici organe ale trupului lui puterea nespusă şi nepovestită a lui Dumnezeu. Dacă aceste lucruri văzute sînt îndestulătoare să ne arate măreţia puterii Creatorului, ei bine, dacă te-ai urca la puterile cele nevăzute, dacă ai înălţa gîndul nostru la oştile îngerilor, ale arhanghelilor, ale puterilor celor de sus, ale tronurilor, ale domniilor, ale începătoriilor, ale stăpîniilor, ale heruvimilor, ale serafimilor, care minte, care cuvînt ar fi în stare să ne spună măreţia Lui nepovestită ? Dacă David, fericitul prooroc, la vederea frumuseţii celor văzute a strigat, zicînd : *«Cît s-au mărit lucrurile Tale, Doamne ! Toate întru înţelepciune le-ai făcut»* [23], şi era un bărbat învrednicit cu atîta duh, învrednicit să cunoască cele nevăzute şi ascunse ale înţelepciunii Lui — ce mai putem spune noi, care sîntem pămînt şi cenuşă, care trebuie să cătăm necontenit în jos şi să ne minunăm de nespusa iubire de oameni a Stăpînului tuturor ? Dar pentru ce vorbesc eu de proorocul David ? Fericitul Pavel, sufletul acela care a ajuns pînă la cer, omul care îmbrăcat cu trup s-a luat la întrecere cu puterile cele fără de trup, omul care mergea pe pămînt, dar cu rîvna păşea în cer, întrezărind o parte din rînduielile lui Dumnezeu — adică aceea cu privire la iudei şi la eleni, cum unii au fost

22. *Înţ. Sol.*, 13, 5.
23. *Ps.*, 103, 25.

scoşi afară, iar ceilalţi aduşi în locul lor —, cuprins de nedumerire şi de ameţeală, a strigat cu glas mare şi a zis : *«O, adîncul bogăţiei şi înţelepciunii şi cunoştinţei lui Dumnezeu ! Cît sînt de cu neputinţă de cercetat judecăţile Lui şi de negăsit urma căilor Lui !»* [24].

Dar cu acest prilej tare aş vrea să spun celor ce îndrăznesc să iscodească naşterea Fiului lui Dumnezeu şi încearcă să micşoreze vrednicia Sfîntului Duh : «Spuneţi-mi, vă rog, de unde îndrăzneala asta atît de mare ? De la ce furie pornind aţi ajuns la o atît de mare nebunie ? Dacă Pavel, omul acesta atît de mare şi atît de valoros, a spus că judecăţile Lui, adică rînduielile şi conducerea Lui, sînt cu neputinţă de cercetat, şi n-a spus neînţelese, ci cu neputinţă de cercetat, că nu primeşte nici cercetare să fie, iar urma căilor Lui spune el că este de negăsit — că numeşte căi hotărîrile şi poruncile Lui — cum îndrăzniţi voi să iscodiţi fiinţa Unului-Născut şi să micşoraţi, atît cît vă stă în putinţă, vrednicia Sfîntului Duh ?».

Vedeţi, iubiţilor, ce rău mare este să nu fii cu mare luare aminte la cele scrise în dumnezeiasca Scriptură ! Aceştia, dacă ar fi primit cu inima curată învăţăturile dumnezeieştii Scripturi şi n-ar fi pus în ele gîndurile lor n-ar fi căzut într-o nebunie atît de mare. Dar eu n-am să încetez nici aşa de a le grăi lor cuvintele dumnezeieştii Scripturi, iar vouă de a vă cere să vă astupaţi urechile faţă de pierzătoarele lor învăţături.

VI

Nu ştiu, însă, cum s-a făcut că iarăşi, luat de cuvînt, am ajuns să vă vorbesc de acestea, depărtîndu-mă de subiect ; de aceea trebuie să întorc iarăşi cuvîntul meu la cele spuse mai înainte.

«Şi a numit Dumnezeu tăria cer. Şi a văzut Dumnezeu că este frumos. Şi a fost seară şi a fost dimineaţă, ziua a doua». [25]

După ce a dat nume tăriei şi după ce a lăudat ce s-a făcut, a pus capăt zilei a doua şi a zis :

«Şi a fost seară şi a fost dimineaţă, ziua a doua» [26].

Ai văzut că ne învaţă precis că Dumnezeu a numit sfîrşitul luminii seară, iar sfîrşitul nopţii, dimineaţă ; şi pe amîndouă le-a numit zi, ca să nu ne înşelăm, nici să socotim că seara este sfîrşit zilei, ci să ştim bine că lungimea amîndurora face o zi ? Se poate dar spune, pe bună dreptate, că seara, sfîrşitul luminii, şi dimineaţa, sfîrşitul nopţii, fac o

24. *Rom.*, 11, 33.
25. *Fac.*, 1, 8.
26. *Fac.*, 1, 8.

zi deplină. Asta vrea să arate dumnezeiasca Scriptură prin cuvintele: *«Şi a fost seară şi a fost dimineaţă, ziua a doua»*.

Poate că am lungit prea mult cuvîntul, dar fără voia mea, tîrît, cum s-ar putea spune, de înlănţuirea cuvintelor, ca de un şuvoi puternic. Dar voi sînteţi de vină, voi care ascultaţi cu plăcere cuvintele mele. Că nimic nu poate însufleţi atîta pe un vorbitor, nimic nu-i poate da o bogăţie mai mare de gînduri ca atenţia ascultătorilor. Şi după cum nişte auditori nepăsători şi neatenţi îl fac mai trîndav pe cel ce are darul vorbirii, tot aşa voi, cu harul lui Dumnezeu, chiar de-aş fi mai fără de glas decît pietrele, sînteţi în stare să mă treziţi din amorţeala mea, să mă deşteptaţi din somn şi să mă siliţi să spun ceva folositor, ceva care să ducă la zidirea voastră sufletească.

Aşadar, pentru că sînteţi învăţaţi de Dumnezeu [27] şi în stare, după fericitul Pavel, să sfătuiţi şi pe alţii [28], haide să vă rog, dacă nu altă dată, cel puţin în timpul acestui post, să vă îngrijiţi mult de virtutea cea după Dumnezeu şi să nu vă săturaţi de auzirea predicii mele, deşi vă vorbesc în fiecare zi de aceleaşi lucruri. Mie, după cum spune fericitul Pavel, nu mi-i greu să vă vorbesc de aceleaşi lucruri, dar vouă vi-i de folos [29]. Că sufletul nostru, fiind trîndav, are nevoie de continuă aducere aminte. Şi după cum trupul acesta are nevoie în fiecare zi de hrană trupească, ca nu cumva să nu mai poată lucra din pricina prea multei slăbiri, tot aşa şi sufletul are nevoie de hrană duhovnicească şi de vieţuire curată, pentru ca, obişnuindu-se să facă cele bune, să nu mai poată fi biruit, de uneltirile vicleanului.

VII

Să cercetăm, dar, în fiecare zi tăria sufletului nostru şi să nu încetăm nicicînd de a ne examina pe noi înşine. Să ne facem o socoteală nouă înşine de ce am băgat şi ce am scos din el; ce cuvînt folositor am rostit, ce cuvînt rău a ieşit din gura noastră; şi iarăşi, ce cuvînt folositor am băgat prin auz în sufletul nostru; şi iarăşi ce cuvînt, care poate să vatăme, l-am lăsat să intre înăuntru. Să punem limbii canoane şi îngrădiri, ca să gîndim cuvintele înainte de a le rosti; să ne instruim mintea să nu dea drumul nici unui gînd vătămător; dacă intră din afară un astfel de gînd, să-l alungăm ca de prisos şi în stare să ne vatăme, iar dacă se naşte în mintea noastră, să-l izgonim iute cu gîndurile cele binecredincioase. Să nu socotim că e de ajuns pentru mîntuire să stăm nemîn-

27. *I Tes.*, 4, 9.
28. *Rom.*, 15, 14.
29. *Filip.*, 3, 1.

cați pînă la lăsatul serii! Dacă iudeilor celor fără de judecată le spunea Stăpînul cel iubitor de oameni prin profetul: *«Iată șaptezeci de ani! Oare post Mi-ați postit Mie? Și dacă veți mînca și veți bea, oare, nu voi mîncați și beți?* [30] *Acestea zice Domnul atotțiitorul: judecați cu dreptate; fiecare să fie milostiv și îndurător cu semenul său; pe văduvă, pe orfan, pe străin și pe sărac nu asupriți; și, în inimile voastre, fiecare să nu păstreze răutate împotriva fratelui lui»* [31]. Dacă, deci, acelora care stăteau în umbră și erau cuprinși de întunericul înșelăciunii, nu le-a fost de nici un folos postul singur, de vreme ce n-au făcut fapte bune și n-au izgonit din inimile lor răutatea ce o purtau semenilor lor, ce cuvînt de apărare mai putem avea noi, cărora ni se cere mai mult, cărora nu ni s-a poruncit să facem numai acestea, ci și să iubim pe dușmani și să le facem bine? Dar pentru ce spun: Să le facem bine? Trebuie să ne rugăm pentru ei, să rugăm pe Stăpînul, să-I cerem să poarte de grijă de ei! Acest lucru, mai mult decît toate, ne va fi de ajutor în ziua cea înfricoșătoare și vom șterge cu totul păcatele noastre, dacă ne purtăm așa cu dușmanii noștri.

Da, porunca este mare și grea; dar dacă te gîndești la răsplata ce se dă celor ce o îndeplinesc, nu ți se mai pare deloc grea, oricît ar fi de grea.

— Care e răsplata?

— *«Dacă faceți aceasta,* spune Domnul, *veți fi asemenea Tatălui vostru Celui din ceruri»* [32]. Și ca să facă mai lămurit cuvîntul, a adăugat: *«Că răsare soarele Lui peste răi și buni și plouă peste drepți și nedrepți»* [33]. «Imită, îți spune Domnul, pe Dumnezeu după puterile tale omenești! După cum Acela face să răsară soarele nu numai peste cei drepți, ci și peste cei ce fac rele, și după cum El nu dă ploi numai peste cei buni, ci și peste cei răi, tot așa și tu, dacă nu iubești numai pe cei ce te iubesc, ci și pe cei ce te dușmănesc, imiți, după puterea ta, pe Dumnezeu».

Ai văzut cum Hristos a urcat pe cea mai înaltă culme pe cel ce poate săvîrși această virtute? Dar nu te gîndi, iubite, numai la aceea că e grea porunca! Ci mai înainte de asta, gîndește-te de ce mare cinste ai să fii învrednicit. Cinstea aceasta să-ți facă ușoară greutatea și povara. N-ar trebui, oare, să mulțumești că, făcînd bine dușmanului, găsești prilej să ți se deschidă ușile îndrăznirii către Dumnezeu și să ți se șteargă păcatele?

30. *Zah.*, 7, 5—6.
31. *Zah.*, 7, 9—10.
32. *Matei*, 5, 45.
33. *Matei*, 5, 45.

Dar poate că dorești să te răzbuni pe dușmanul tău, să-i plătești la fel, ba poate chiar mai mult celui ce ți-a făcut rău. Și ce folos ai de aici, cînd pe lîngă că nu ai nici un cîștig cu răzbunarea ta, mai ai să fii și osîndit pentru fapta asta înaintea înfricoșătorului județ pentru că ai falsificat legile date de El? Spune-mi, dacă un împărat de pe pămînt ar da o lege ca supușii săi sau să iubească pe dușmani, sau să fie osîndiți la moarte, spune-mi, n-ar alerga toți de frica morții acesteia trupești să împlinească legea? De cîtă osîndă nu ești vrednic, dar, dacă de frica morții trupești, pe care și fără asta o aduce negreșit asupra noastră legea firii, primești să faci orice, iar de frica morții celei veșnice nici nu-ți pasă, disprețuind legea dată de Stăpînul tuturor?

VIII

Dar fără să-mi dau seama spun aceste lucruri unor oameni care nu iubesc la fel nici pe cei care îi iubesc pe ei. Cine ne va scăpa, oare, de osînda aceea, cînd nu numai că stăm departe de porunca iubirii de vrăjmași, dar nici nu facem ce fac vameșii? *«Dacă iubiți pe cei ce vă iubesc,* spune Hristos, *ce lucru mare faceți? Nu și vameșii fac așa?»* [34] Ce nădejde de mîntuire mai avem, cînd nici asta nu o facem? De aceea, vă rog, să nu fim fără inimă, ci să îmblînzim cugetul nostru și mai întîi să ne învățăm să întrecem în dragoste pe aproapele nostru; și, după cum spune fericitul Pavel, să socotim pe ceilalți a fi mai de cinste decît noi [35]; să nu suferim a-i iubi mai puțin decît ne iubesc ei, ci să-i întrecem în dragoste, să nu ne lăsăm întrecuți, să le arătăm o dragoste mai mare și mai fierbinte. Dragostea mai cu seamă ține și susține viața noastră și prin asta ne deosebim de animale și de fiare; prin putința noastră — și asta atîrnă de voința noastră — de a păstra rînduiala cuvenită nouă și de a ne uni strîns cu semenii noștri.

Să silim, apoi, cugetul nostru să sfîșie fiara aceea sălbatică, mînia adică; să-i punem în față chinurile înfricoșătorului județ; să-i arătăm că va avea parte de mari bunătăți dacă se împacă cu vrăjmașii, iar dacă se încăpățînează, va fi pedepsit cumplit. Nu se cuvine să ne pierdem vremea în zadar, ci în fiecare zi și în fiecare ceas să avem înaintea ochilor scaunul de judecată al lui Hristos; să ne întrebăm care sînt acele fapte care ne pot da multă îndrăznire înaintea lui Dumnezeu și care sînt acelea care ne măresc osînda.

34. *Matei*, 5, 46.
35. *Filip.*, 2, 3.

Frămîntînd așa acestea în gîndurile noastre, vom birui patimile, vom potoli și vom omorî zburdările trupului nostru, «*mădulările noastre cele pămîntești*, după cuvîntul fericitului Pavel, *desfrînarea, necurăția, patima, pofta cea rea, mînia, lăcomia* [36], slava deșartă, invidia». Dacă omorîm aceste patimi, ca să nu mai lucreze în noi, vom putea primi harul Duhului, care este «*dragostea, bucuria, pacea, îndelungă răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blîndețea, înfrînarea* [37]. Acestea să arate deosebirea între un creștin și un necredincios! Acestea să ne fie semnele după care să ne recunoască lumea! Să nu ne împodobim numai cu numele de creștin, nici să ne mîndrim cu înfățișarea! Dar, mai bine spus, chiar dacă am avea însușirile pe care le-am enumerat mai sus, nici atunci să nu ne mîndrim, ci, mai cu seamă, atunci să ne smerim. Că spune Hristos: «*Cînd veți face toate, să ziceți: «Slugi netrebnice sîntem»* [38].

Dacă vom fi cu luare aminte asupra noastră și ne vom îngriji de mîntuirea noastră, vom putea să ne fim și nouă de foarte mare folos, scăpînd de chinurile cele viitoare și să fim și dascăli folositori celor ce privesc la viața noastră, pentru ca, sfîrșind bine această viață să ne învrednicim în cea viitoare și de iubirea de oameni a lui Dumnezeu, pe care face Dumnezeu ca noi toți să o dobîndim cu harul și cu îndurările Domnului nostru Iisus Hristos, împreună cu Care Tatălui slavă, putere și cinste în vecii vecilor, Amin.

---

36. *Col.*, 3, 5.
37. *Gal.*, 5, 22.
38. *Luca*, 17, 10.

OMILIA A V-a

«Şi a zis Dumnezeu : «Să se adune apa cea de sub cer într-o adunare și să se arate uscatul» [1]

I

Haide să întind și astăzi dragostei voastre masă din cuvintele fericitului Moise și să privim cu luare aminte la cele create de Stăpîn în ziua a treia. Dacă cei care sapă pămîntul aurifer, cînd găsesc vine de pămînt cu cîteva firişoare de aur, nu se opresc pînă ce nu dau la o parte tot pămîntul, ca să se coboare în adîncul lui spre a aduna de acolo bogăție mare, apoi cu mult mai mult noi, care avem de căutat nu firicele de aur, ci ne așteptăm să găsim comoară nespusă, se cuvine să căutăm comoara aceasta în fiecare zi, ca să adunăm din ea multă bogăție duhovnicească și așa să ne întoarcem acasă. Bogăția cea materială naște de multe ori primejdii celor ce o stăpînesc, dar chiar înainte de primejdii, după ce-i desfată puțină vreme, zboară pe neașteptate, luată fie de calomniatori, fie de tîlhari, fie de spărgători, fie de slugile care o păzesc și fug cu ea. Bogăția cea duhovnicească, însă, nu suferă unele ca acestea ; nu poate fi luată, pentru că e adăpostită în vistieriile minții noastre ; oricare ar fi uneltirile, nimeni nu poate pune mîna pe ea, afară numai dacă noi, trîndăvindu-ne, dăm prilej celor ce vor să ne-o răpească. Că dușmanul nostru, adică vicleanul diavol, cînd vede că am strîns bogăția duhovnicească, se înnebunește, scrîșnește din dinți și stă nespus de atent ca să găsească prilej potrivit să ne ia ceva din cele puse înăuntrul sufletului nostru. Şi nu-i alt prilej potrivit pentru el decît numai trîndăvia noastră. De aceea se cuvine să fim necontenit treji ca să oprim atacurile lui. Dacă diavolul vede că sîntem treji și cu multă luare aminte de noi înșine, după un atac sau două își dă seama că încearcă zadarnic și pleacă rușinat, cunoscînd că nu va avea nici un cîștig, pentru că paza noastră e mare.

Ştiind, dar, că trebuie să fim gata de luptă toată viața noastră, să ne înarmăm în așa fel ca și cum am avea pe vrăjmaș necontenit în fața

---

1. *Fac.*, 1, 9.

noastră și ne-ar pîndi neîncetat, că doar-doar, ațipind puțin, i-am da prilej să ne atace. Uită-te la cei care au multe averi! Cîtă grijă nu au de paza lor cînd se așteaptă la un atac dușman! Unii le încuie cu uși și cu zăvoare, ca să le pună în siguranță; alții le îngroapă în pămînt, ca nimeni să nu poată ști unde au fost puse. Tot așa se cuvine ca și noi, care strîngem bogăție de virtute, să o păzim cu toată grija; să n-o punem în văzul tuturora, ci s-o ascundem în vistieria cea mai sigură a sufletului nostru; s-o ferim de toate atacurile celui ce se străduiește să ne-o ia, pentru ca, păzind-o nefurată, s-o putem avea ca merinde la plecarea noastră din viața de aici. Și după cum cei care sînt într-o țară străină, cînd au de gînd să se întoarcă în patria lor, se străduiesc și caută cu multă vreme înainte să strîngă încetul cu încetul atîtea merinde cîte pot să le ajungă pentru lungimea drumului, ca nu cumva, fără să-și dea seama, să piară de foame, tot așa și noi, ca și cum ne-am găsi aici într-o țară străină — că și sîntem străini și trecători — să ne îngrijim de pe acum să ne strîngem mai dinainte merinde de virtuți, pentru ca atunci, cînd va porunci Stăpînul, să ne întoarcem în patria noastră, să fim pregătiți, ca pe unele merinde să le luăm cu noi, iar pe altele să le trimitem înainte. Că așa e natura acestor merinde; acelea pe care voim să le trimitem mai dinainte, prin săvîrșirea faptelor bune, ajung înaintea noastră acolo; ne deschid ușile îndrăznirii celei către Stăpînul, ne pregătesc intrarea, ca să intrăm în toată voia și să găsim multă bunăvoință la Judecător.

II

Și ca să vezi, iubite, că așa stau lucrurile, gîndește-mi-te că acela care face cu dărnicie milostenie și trăiește aici cu cuget curat va găsi, la plecarea lui de pe lumea asta, multă milă la Judecător și va auzi, pe lîngă altele, și acele fericite cuvinte: «*Veniți, binecuvîntații Părintelui Meu, de moșteniți împărăția gătită vouă de la întemeierea lumii, că am flămînzit și Mi-ați dat să mănînc*»[2]. Același lucru se petrece și cu celelalte virtuți. Așa se întîmplă și cu mărturisirea păcatelor și cu rugăciunile stăruitoare. Dacă în viața aceasta ne spălăm prin mărturisire păcatele și căpătăm iertare de la Stăpînul, plecăm dincolo fără de păcate și cu multă îndrăznire înaintea lui Dumnezeu. Căci cel care nu și-a spălat păcatele în viața de aici nu va găsi dincolo nici o mîngîiere. «*În iad,* spune Scriptura, *cine se va mărturisi Ție?*»[3] Și pe bună dreptate. Acesta este timpul nevoințelor, al întrecerilor, al luptelor; celălalt, al cunu-

2. *Matei,* 25, 34—35.
3. *Ps.,* 6, 5.

nilor, al răsplăților, al premiilor. Să ne luptăm, dar, așa ca și cum am fi în stadion, pentru ca atunci, cînd va trebui să se dea cununa și să se răsplătească ostenelile, să nu fim făcuți de rușine, ci să primim cu îndrăznire cununa pe capetele noastre.

N-am făcut dragostei voastre introducerea aceasta fără rost și în zadar, ci cu gîndul de a vă aduce aminte în fiecare zi de faptele cele bune, pentru ca, ajungînd desăvîrșiți și strălucitori, prin viața voastră virtuoasă să fiți neprihăniți și curați, să fiți fii neîntinați ai lui Dumnezeu și să vă arătați ca niște luminători în lume, avînd în voi cuvîntul vieții, spre lauda mea în ziua lui Hristos, pentru ca numai cu arătarea voastră să fiți de folos celor cu care vă întîlniți, iar cei care stau de vorbă cu voi să se împărtășească din viețuirea voastră curată și din mireasma voastră duhovnicească. După cum întovărășirea cu cei răi vatămă de obicei pe cei ce se amestecă cu ei, precum spune și fericitul Pavel : «*Vorbele rele strică obiceiurile bune*» [4], tot așa și întovărășirea cu cei buni folosește nespus de mult celor care se apropie de ei. Asta e pricina că Stăpînul nostru cel iubitor de oameni a îngăduit să se amestece cei buni cu cei răi, ca să cîștige cei răi ceva din această întovărășire și să nu rămînă mereu în răutatea lor, ci, avînd mereu sub ochi pilda acelora, să culeagă ceva din această întovărășire. Atît de mare putere are virtutea, că este respectată și mult lăudată chiar de cei care nu o practică ; tot așa și cu păcatul ; îl osîndesc necontenit chiar cei ce-l săvîrșesc. Atît de evident și de lămurit este lucrul acesta, că n-ai să găsești repede pe cineva care să se laude cu păcatul ; și ceea ce-i mai minunat este că adeseori îl osîndesc cu cuvîntul și caută să ascundă de oameni ceea ce săvîrșesc cu fapta. Și acesta este un semn al iubirii de oameni a lui Dumnezeu făcut cu neamul omenesc, că a pus în fiecare din noi conștiința, judecător drept, care știe precis ce este binele și ce este răul. Conștiința mai cu seamă ne ia orice cuvînt de apărare ; pentru că noi nu cădem în păcate din neștiință, ci din trîndăvia sufletului și a nepăsării față de virtute.

III

Să ne gîndim totdeauna la aceste lucruri și să avem mare grijă de mîntuirea noastră, pentru ca nu cumva, trecînd vremea, să ne trezim cu pagube nespus de mari.

Dar destul cu introducerea ! Să auzim, dacă vreți, care sînt învățăturile pe care vrea să ni le dea astăzi harul Duhului prin gura lui Moise.

4. *I Cor.*, 15, 33.

«Şi a zis Dumnezeu : «Să se adune apa cea de sub cer într-o adunare şi să se arate uscatul». Şi s-a făcut aşa» [5].

Uită-mi-te aici, iubite, la minunata înlănţuire şi ordine. La început a spus : *«Pămîntul era nevăzut şi netocmit»* [6], pentru că era acoperit de întuneric şi de ape ; apoi, în ziua a doua, poruncind să se facă tăria, a despărţit apele şi a numit tăria cer ; acum ne învaţă iarăşi că în ziua a treia a poruncit apei celei de sub cer, adică de sub tărie, să se adune într-o singură adunare şi să se arate uscatul. Şi s-a făcut aşa. Pentru că toate erau pline cu apă, Dumnezeu a poruncit ca mulţimea de ape să se adune într-o adunare, ca astfel să se arate uscatul. Observă că ne arată treptat-treptat frumuseţea şi podoaba pămîntului.

«Şi s-a făcut aşa».

— Cum ?

— Cum a poruncit Stăpînul. A spus numai şi a urmat fapta. Aceasta-i propriu lui Dumnezeu, să se plece creaturile voinţei Lui.

«Şi s-a adunat apa cea de sub cer în adunările sale şi s-a arătat uscatul» [7].

După cum la crearea luminii, fiind întuneric peste tot, a poruncit să se facă lumină şi a despărţit lumina de întuneric, aşa că lumina a fost partea zilei, iar întunericul partea nopţii, iar la facerea tăriei a poruncit ca unele ape să fie deasupra tăriei, iar altele dedesubtul tăriei, tot aşa şi acum porunceşte apelor de sub tărie să se adune într-o singură adunare, ca să se arate uscatul, şi atunci îi dă şi uscatului un nume, precum dăduse luminii şi întunericului.

«Şi s-au adunat apele în adunările lor şi s-a arătat uscatul. Şi a numit Dumnezeu uscatul pămînt» [8].

Ai văzut, iubite, că Dumnezeu dezbracă, ca să spun aşa, pămîntul, care era nevăzut, netocmit şi acoperit cu ape, ca de nişte perdele, ne arată faţa lui şi-i pune nume ?

«Şi adunările apelor le-a numit mări» [9].

Iată că şi apele au primit un nume. Precum un meşter mare, cînd are de făcut un obiect oarecare cu ştiinţa lui, nu dă nume acestui obiect pînă ce nu-l termină de făcut, tot aşa şi Stăpînul cel iubitor de oameni

5. *Fac.*, 1, 9.
6. *Fac.*, 1, 2.
7. *Fac.*, 1, 9.
8. *Fac.*, 1, 9—10.
9. *Fac.*, 1, 10.

n-a dat nume stihiilor pînă ce prin porunca Lui n-a primit fiecare locul său. Astfel și-a primit pămîntul numele lui și și-a căpătat forma lui, iar apele s-au strîns și au fost învrednicite și ele de un nume.

După ce a spus : *«A numit adunările apelor mări»*, a adăugat iarăși :

«Și a văzut Dumnezeu că este frumos» [10].

Pentru că firea omenească este slabă și nu poate lăuda după vrednicie făpturile lui Dumnezeu, de aceea dumnezeiasca Scriptură, luîndu-o înainte, ne arată lauda dată de Însuși Creatorul făpturilor Sale.

IV

Cînd, deci, auzi că Însuși Creatorului I-au apărut frumoase făpturile, mirarea îți va fi și mai mare și nici nu vei putea găsi un cuvînt mai mare de laudă și de admirație ca acesta. Ai un Stăpîn care face astfel de lucruri, care nici nu pot fi lăudate după cuviință ! Într-adevăr, cum ar putea omul lăuda sau cînta, după vrednicie, operele lui Dumnezeu ?

Și uită-mi-te acum, în cele ce urmează, la înțelepciunea nespusă a meșterului Dumnezeu ! După ce ne-a arătat fața pămîntului, îi dăruiește, prin poruncă, frumusețea cuvenită lui, împodobindu-i fața cu felurimea semințelor.

«Și a zis Dumnezeu : «Să răsară pămîntul iarbă verde, care să semene sămînță după fel și după asemănare și pom roditor, care să facă rod, a cărui sămînță să fie în el după asemănare, după fel, pe pămînt». Și s-a făcut așa» [11].

— Ce înseamnă : *«Și s-a făcut așa»* ?

— Stăpînul a poruncit și îndată pămîntul s-a deșteptat spre a naște și a ajuns gata să odrăslească semințele.

«Și a dat pămîntul iarbă verde, care să semene sămînță, după fel și după asemănare și pom roditor cu sămînță, după fel, pe pămînt» [12].

Gîndește-mi-te aici, iubite, cum s-au făcut toate pe pămînt la cuvîntul Stăpînului. Nu era om care să-l lucreze, nu era plug, nu erau boi de ajutor, nu avea pămîntul nici vreo altă îngrijire, ci a auzit numai porunca și îndată a dat rodurile lui. Din aceasta să învățăm că și acum nu munca plugarilor, nici osteneala lor, nici vreo altă oboseală care se face la lucrarea pămîntului ne aduce nouă belșugul de roade, ci, înaintea tuturor acestora, cuvîntul lui Dumnezeu, care i-a fost grăit pămîntului din-

10. *Fac.*, 1, 10.
11. *Fac.*, 1, 11.
12. *Fac.*, 1, 12.

tru început. De altfel dumnezeiasca Scriptură îndreaptă lipsa de judecată de mai tîrziu a oamenilor, istorisindu-ne cu de-amănuntul toate, în ordinea creației lor, ca să surpe pălăvrăgelile celor ce grăiesc în zadar, întemeiați pe propriile lor gînduri, și care încearcă să spună că pentru creșterea roadelor e nevoie de ajutorul soarelui. Sînt și alții care încearcă să atribuie asta chiar unora din stele. De aceea ne învață Duhul cel Sfînt că, înainte de crearea acestor stihii, pămîntul, ascultînd de cuvîntul și porunca lui Dumnezeu, a dat toate semințele, fără să aibă nevoie de ajutorul cuiva. I-a fost de ajuns, în loc de orice altceva, cuvîntul acela care a spus: *«Să răsară pămîntul iarbă verde»*.

Urmînd, dar, cuvintelor dumnezeieștii Scripturi, să întoarcem spatele celor ce grăiesc tot ce le trece prin minte. Chiar dacă oamenii lucrează pămîntul, chiar dacă animalele le stau într-ajutor, chiar dacă pămîntul este bine cultivat, chiar dacă are parte de buna întocmire a văzduhului și de celelalte ajutoare, totuși, dacă n-ar fi voia lui Dumnezeu, toate ar fi în zadar și de pomană; oamenii n-ar avea nici un cîștig de pe urma multei lor munci și osteneli dacă n-ar fi mîna cea de sus care să le stea în ajutor și să ducă la desăvîrșire semințele aruncate în pămînt.

Cine nu s-ar mira, cine n-ar rămîne mut de admirație la gîndul că acest cuvînt al Stăpînului, Care a spus: *«Să răsară pămîntul iarbă verde»*, acesta, coborîndu-se în sînurile pămîntului, a împodobit fața pămîntului cu fel de fel de flori, ca și cum ar fi așternut deasupra lui un minunat covor. Și puteai vedea că dintr-o dată, pămîntul, mai înainte fără de formă și netocmit, a primit atîta frumusețe, că aproape-aproape să se ia la întrecere cu cerul. Că după cum cerul, nu după multă vreme, avea să se împodobească cu felurimea stelelor, la fel și pămîntul așa a fost împodobit cu fel de fel de flori, încît chiar Creatorul l-a lăudat. Că spune Scriptura:

Și a văzut Dumnezeu că este frumos» [13].

V

Ai văzut că Scriptura spune că Dumnezeu, la fiecare creație, a lăudat ceea ce a creat? Aceasta, pentru ca mai tîrziu omenirea, instruită de aceste cuvinte, să se urce cu mintea de la creaturi la Creator. Dacă făpturile lui Dumnezeu sînt de așa fel încît depășesc firea omenească

13. *Fac.*, 1, 12.

și nimeni nu le poate lăuda după vrednicie, ce mai poți spune de Creatorul lor? *«Și a văzut Dumnezeu că este frumos»*.

«Și a fost seară și a fost dimineață, ziua a treia» [14].

Ai văzut că prin repetarea cuvintelor de mai înainte, Scriptura vrea să fixeze în mintea noastră puterea celor spuse? Ar fi trebuit să spună: «Și a fost ziua a treia». Dar iată că la fiecare zi spune așa: *«Și a fost seară și a fost dimineață, ziua a treia»*, nu în zadar, nici fără rost, ci ca să nu confundăm ordinea, nici să socotim că odată cu venirea serii s-a terminat ziua, ci ca să vedem că seara este sfîrșit al luminii și începutul nopții, iar dimineața, sfîrșit al nopții și plinirea zilei. Asta vrea să ne învețe fericitul Moise prin cuvintele: *«Și a fost seară și a fost dimineață, ziua a treia»*.

Și să nu te miri, iubite, dacă dumnezeiasca Scriptură spune aceste cuvinte de repetate ori. Dacă după atîta repetare, iudeii, oamenii aceștia stăpîniți încă de rătăcire și împietriți la inimă, se încăpățînează și socot seara începutul zilei următoare, înșelîndu-se pe ei înșiși și înnebunindu-se singuri, stînd încă în umbră, cînd adevărul s-a arătat tuturora, stînd tot lîngă opaiț, cînd Soarele dreptății își trimite pretutindeni razele Sale, deci dacă Scriptura n-ar fi fost atît de precisă în învățătura sa, cine ar mai fi putut suferi încăpățînarea acestor oameni fără de minte?

Dar aceia să-și aștepte plata nebuniei lor! Noi, însă, care am fost învredniciți să primim strălucirile Soarelui dreptății, să ascultăm de învățătura dumnezeieștii Scripturi; și, urmînd rînduiala ei, să depozităm în vistieriile minții noastre învățăturile cele sănătoase; iar odată cu păzirea lor să ne îngrijim mult de mîntuirea noastră și să fugim de învățăturile care ne vatămă, ca niște otrăvuri, sănătatea sufletului nostru. De toate învățăturile de acest fel să ne depărtăm! Mult mai mare e vătămarea asta și cu atît mai mare cu cît e mai bun sufletul decît trupul. Otrăvurile aduc moartea aceasta trupească, dar otrăvurile care vatămă sănătatea sufletului aduc moarte veșnică.

— Care sînt otrăvurile care ne vatămă sufletul?

— Multe și felurite! Dar mai cu seamă goana nebună după slava omenească și neștiința de a o disprețui. Aceasta este pricina multor rele. Iar dacă avem oarecare bogăție duhovnicească, ne-o ia și ne lasă lipsiți de folosul ei. Poate fi, oare, ceva mai cumplit decît această vătămare, cînd ne ia și ceea ce ni se pare că avem? Așa a ajuns fariseul acela mai

14. *Fac.*, 1, 13.

mic decît vameşul[15], pentru că n-a putut să-şi înfrîneze limba, ci prin ea, ca printr-o portiţă, a dat afară toată bogăţia lui. Atît de mare rău este slava deşartă!

VI

Spune-mi, te rog, pentru ce umbli înnebunit după lauda oamenilor? Nu ştii că este ca umbra, ba mai trecătoare decît umbra? Aşa se risipeşte şi se pierde în aer lauda de la oameni! În afară de aceasta oamenii sînt schimbători şi nestatornici; aceiaşi oameni astăzi te laudă şi mîine te bîrfesc. Cu lauda lui Dumnezeu nu se întîmplă niciodată asta! Să nu fim, dar, fără de minte, nici să ne înşelăm singuri în zadar şi fără rost. De facem vreo faptă bună şi n-o facem numai pentru aceea ca să plinim porunca Stăpînului nostru şi ca să fim cunoscuţi numai de El, ne-am ostenit în zadar şi ne-am lipsit de rodul faptei noastre bune. Omul care face o faptă bună, ca să vîneze slavă de la oameni, poate că o dobîndeşte, poate că nu; că de multe ori, tocmai pentru că o face cu acest scop, nici n-o poate dobîndi; dar fie că o dobîndeşte, fie că nu, şi-a luat îndestulătoare plată aici, şi nu va mai primi dincolo nici o răsplătire pentru fapta lui.

— Pentru ce?

— Pentru că luîndu-o înainte s-a lipsit de dărnicia Judecătorului, preferînd cele de aici în locul celor viitoare şi slava de la oameni în locul laudei dreptului Judecător. Şi dimpotrivă, dacă facem vreo faptă duhovnicească numai cu scopul de a plăcea ochiului aceluia neadormit, căruia toate sînt goale şi descoperite[16], şi cămara noastră ne rămîne nefurată şi răsplata întreagă; iar aşteptarea aceasta bună ne dă şi multă mîngîiere, pentru că, odată cu păstrarea răsplăţii noastre în vistieria cea nejefuită, va urma şi slava de la oameni. Atunci ne bucurăm de mai multă slavă cînd dispreţuim slava, cînd n-o căutăm, cînd n-o urmărim. Şi pentru ce te minunezi că se întîmplă asta cu cei care se îndeletnicesc cu filosofia cea duhovnicească, cînd chiar cei mai mulţi dintre oamenii prinşi cu totul de treburile din această lume, chiar ei nesocotesc şi dispreţuiesc pe cei ce umblă după laudele oamenilor? Şi vei vedea că toţi îşi bat joc de cei care se dau în vînt după slava deşartă! Poate fi, oare, o ticăloşie mai mare decît aceea ca noi, care ne îndeletnicim cu cele duhovniceşti, să ne dăm în vînt ca şi aceia după lauda de la oameni şi să nu ne mulţumim cu lauda cea de la Dumnezeu? Aşa precum spune şi Pavel: *«A cărui laudă nu este de la oameni, ci*

15. *Luca*, 18, 9—14.
16. *Evr.*, 4, 13.

de la Dumnezeu» [17]. Uită-te, iubite, la cei care conduc caii în hipodrom! Tot poporul este de față; se înalță mii și mii de aplauze, dar ei nu-și întorc capetele, nici nu simt vreo plăcere de pe urma laudelor acelora, ci se uită numai la unul singur, la împăratul care stă în mijloc și la semnul aceluia privesc, nesocotind mulțimea de popor; și numai atunci se mîndresc cînd împăratul le pune pe capul lor cunună. Fă și tu, iubite, ce fac aceia! Nu pune mult temei pe laudele oamenilor, nici nu fi virtuos de dragul laudelor, ci așteaptă lauda de la dreptul Judecător! Uită-te la semnul Aceluia și așa rînduiește-ți toată viața ta, ca și aici să fii hrănit necontenit cu bune nădejdi, iar dincolo să te desfătezi de veșnicele bunătăți, pe care facă Dumnezeu ca noi toți să le dobîndim, cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

---

17. *Rom.*, 2, 29.

OMILIA A VI-a

«Şi a zis Dumnezeu : «Să se facă luminători în tăria cerului, ca să lumineze pe pămînt, ca să despartă între zi şi între noapte ; şi să fie spre semne şi spre vremi şi spre zile şi spre ani» [1]

I

Vreau să-mi încep obişnuitul cuvînt de învăţătură, dar preget şi şovăi. Nor de tristeţe a venit asupră-mi şi mi-a înnourat şi turburat cugetul ; dar mai bine spus, nu numai nor de tristeţe, ci şi de mînie, că nu ştiu ce să fac ; nedumerirea îmi stăpîneşte mintea. Cînd mă gîndesc că puţin a suflat diavolul şi aţi dat uitării repetatele mele cuvinte de învăţătură şi îndemnurile mele din fiecare zi, că aţi alergat cu toţii la acel alai drăcesc şi că aţi umplut hipodromul, cu ce tragere de inimă voi putea să predic iarăşi, cînd s-au risipit atît de neaşteptat cele ce v-am spus mai înainte ? Ceea ce-mi măreşte tristeţea şi-mi face mai cumplită mînia este că odată cu îndemnurile mele aţi aruncat din sufletul vostru şi cinstirea cuvenită acestui sfînt post de patruzeci de zile şi aşa aţi intrat cu totul în mrejele diavolului. Cum poţi, oare, îndura, chiar de-ai avea sufletul de piatră, o nepăsare atît de mare ? Mă ruşinez, credeţi-mă, şi-mi roşeşte obrazul, cînd văd că m-am ostenit zadarnic şi am semănat pe piatră ! Eu, însă, să ştiţi, îmi am desăvîrşită plata, fie de ascultaţi spusele mele, fie de nu le ascultaţi. Am făcut tot ce trebuia să fac : am dat argintul la zaraf, am predicat. Teamă mi-i şi mă neliniştesc numai de aceea, să nu vă fiu eu pricină de mai grea osîndă. Că *«sluga aceea,* spune Domnul, *care a ştiut voia Domnului său, dar n-a făcut-o, se va bate mult»* [2]. Nimeni din voi nu poate spune că n-a ştiut, că eu în fiecare zi am făcut să răsune la urechile voastre aceleaşi învăţături, în fiecare zi v-am arătat şi cursele diavoleşti şi uşurinţa mare a virtuţii, dacă voim să fim cu mintea trează. Oare nu ştiţi că dumnezeiasca Scriptură îi aseamănă cu cîinii pe cei care îşi neglijează aşa

1. *Fac.*, 1, 14.
2. *Luca*, 12, 47.

mîntuirea lor, și vin uneori aici, iar alte ori intră în mrejile diavolului? Scriptura spune: *«Omul care se depărtează de păcatul lui, dar se întoarce iarăși la el, este asemenea cîinelui care se întoarce la vărsătura lui»* [3]. Vezi cu cine se aseamănă cei care au alergat la acel spectacol nelegiuit? N-ați auzit, oare, pe Hristos zicînd: *«Tot cel ce aude aceste cuvinte ale Mele și nu le face asemăna-se-va bărbatului fără de minte, care și-a zidit casa pe nisip și au venit rîurile, au suflat vînturile și au lovit în casa aceea și a căzut și a fost căderea ei mare»* [4]. Cei care au alergat la hipodrom au ajuns mai răi decît acesta. Casa aceluia a căzut, după ce a fost lovită; Domnul a spus că au venit rîurile și vînturile, nu ca să ne spună de mulțimea apelor și de tăria vînturilor, ci ca să ne arate strașnica năvală a ispitelor; a vorbit de căderea casei, nu ca să ne gîndim la o casă materială, ci la sufletul care nu poate înfrunta loviturile ispitelor ce vin peste el. Pe voi nu v-a mișcat nici vîntul, nici rîurile nu s-au năpustit asupra voastră, ci a bătut numai o mică suflare diavolească și v-a aruncat pe toți la pămînt. Poate fi, oare, o nebunie mai mare? Spune-mi la ce ți-a folosit postul? Ce ai cîștigat din venirea la biserică? Cum să nu vă plîng pe voi, cum să nu mă nefericesc pe mine? Pe voi, că ați pierdut dintr-odată tot ce-ați adunat, că ați deschis vicleanului diavol ușile minții voastre, ca să intre și să vă ia cu multă ușurință toată bogăția voastră duhovnicească; iar pe mine, pe bună dreptate, să mă nefericească, că am grăit unor urechi amorțite și am îndurat atîta pagubă, semănînd în fiecare zi fără să pot culege ceva. Credeți că mă sîrguiesc să vă predic numai pentru a vă încînta auzul sau pentru că doresc laudele voastre? Dacă n-ați cîștiga nimic din predicile mele, atunci ar fi mai bine să tac. N-aș vrea să vă măresc osînda. Ați pățit și voi ce pățește un negustor care face comerț pe mare, căruia după ce a strîns multă marfă, după ce și-a umplut corabia cu multe bogății, i se scufundă corabia cu oameni cu tot, venind peste ea o furtună neașteptată și biruindu-o furia vînturilor; și ajunge negustorul acela tuturora priveliște vrednică de milă, rămînînd dintr-o dată gol și sărac lipit pămîntului, după ce avusese multă și nespusă bogăție. Așa v-a lăsat și pe voi diavolul. A găsit corabia voastră cea duhovnicească plină de multă bogăție; văzîndu-vă nespusa voastră comoară, pe care ați putut-o aduna atît din post, cît și din repetatele predici, a adus înaintea voastră, ca o furtună, alergările acelea de cai, nefolositoare și vătămătoare, și v-a lăsat goi și lipsiți de toată bogăția voastră.

---

3. *Prov.*, 26, 11.
4. *Matei*, 7, 26-27.

II

Îmi dau seama că v-am mustrat cu asprime; iertaţi-mă, vă rog. Aşa e cînd te doare sufletul. N-am grăit acestea din ură, ci din dragoste şi din purtare de grijă. De aceea lăsînd la o parte asprimea, de vreme ce am oprit întinderea rănii, vreau să vă dau bune nădejdi, ca să nu vă pierdeţi nici nădejdea, nici curajul. Nu se întîmplă cu cele duhovniceşti ce se întîmplă cu cele materiale. În cele materiale nu este cu putinţă ca un om să ajungă îndată bogat, după ce a rămas sărac lipit pămîntului; în cele duhovniceşti, însă, datorită iubirii de oameni a lui Dumnezeu, e de ajuns numai să voim să ne osîndim faptele noastre şi să punem capăt trîndăviei, că putem să ne întoarcem îndată la bogăţia de mai înainte. Aşa e Stăpînul nostru! Atît e de darnic şi de mărinimos! Strigă prin profetul, zicînd: «*Nu vreau moartea păcătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu*» [5]. Ştiu că sînteţi oameni simţitori şi vă daţi seama de greşeala voastră. Cunoştinţa mărimii păcatelor micşorează calea întoarcerii la virtute. Dar să nu-mi aduci înainte iarăşi cuvintele acelea ale înşelăciunii diavoleşti şi să-mi spui: «Ce păcat e să vezi cai alergînd?» Că dacă ai vrea să cercetezi cu judecată toate cele ce se petrec la hipodrom, ai vedea că toate sînt pline de lucrare satanică. Nu vezi acolo numai cai alergînd, ci auzi şi strigăte, înjurături şi nenumărate cuvinte urîte; vezi acolo femei stricate şi tineri afemeiaţi. Ţi se par, oare, mici lucrurile acestea pentru a-ţi robi sufletul? Dacă de multe ori întîlnirile întîmplătoare pun piedică, doboară şi coboară în prăpastia pierzării pe cel ce nu ia aminte, ce nu poate păţi unul care se duce singur acolo şi-şi satură ochii cu priveliştile acelea nelegiuite? Nu pleacă, oare, de acolo ca un desăvîrşit desfrînat? Stăpînul nostru Cel iubitor de oameni, însă, cunoscînd că firea noastră cade iute în ispită şi că viclenia diavolului este iscusită şi felurită, a căutat să ne întărească bine; şi voind să ne facă să nu cădem în cursele diavolului, ne-a dat această lege, spunînd: «*Oricine caută la o femeie, spre a o pofti, a şi făcut preadesfrînare cu ea în inima lui*» [6]. A numit preadesfrînare desăvîrşită căutătura cu poftă la o femeie. Să nu-mi spui dar: «Cu ce mă vatăm dacă mă duc la hipodrom?» Chiar numai alergarea cailor este în stare să strecoare multă pierzanie în suflet. Ce iertare mai putem avea, ce cuvînt de apărare ne mai rămîne, cînd ne pierdem timpul cu lucruri fără de folos, care nu numai că nu ajută cu nimic sufletul, ba îl mai şi vatămă, cînd schimbăm cuvinte fără rost şi grăim vrute şi nevrute?

---

5. *Iez.*, 18, 23.
6. *Matei*, 5, 28.

Aici, dacă lungesc cît de cît cuvîntul de învățătură, mulți se supără, se plictisesc, spun că-i doare trupul și că obosesc! Și spun asta cînd acoperișul acesta minunat e în stare să le ușureze șederea aici; nu-i supără frigul, nici ploaia, nici tăria vînturilor; la hipodrom, însă, se dezlănțuie și iureș de ploaie, suflă și vînturi puternice, iar uneori îi topește raza fierbinte a soarelui; și stau acolo, nu un ceas sau două, ci cea mai mare parte din zi. Și nici bătrînul nu-și respectă părul său alb și nici tînărul nu roșește în fața pornirilor celor cu părul alb. Atît de mare e înșelăciunea, că primesc cu plăcere în suflete momeala aceea și nu se gîndesc că plăcerea aceasta vătămătoare este scurtă și trecătoare, pe cînd durerea e continuă, iar învinuirea conștiinței cumplită. Mă uit acum la fețele unora, mă gîndesc la starea sufletului lor și văd cît de mare le e acum căința ce le macină sufletul. Dar ca să nu mai cădeți iarăși în aceleași păcate și nici să alergați iarăși la acele adunări drăcești, după ce v-am sfătuit atît de mult, trebuie să-mi dați mărturie că nu o veți mai face. Nu e totdeauna bine să dai leacuri plăcute! Cînd buboiul nu dă înapoi, trebuie să întrebuințăm și leacuri care ustură și dor, pentru ca vindecarea să se facă degrab.

III

Să cunoască, dar, toți cei ce s-au făcut vinovați de păcate, că dacă și după această sfătuire a mea, stăruie mai departe în trîndăvia lor, n-am să mai rabd, ci am să mă folosesc de legile Bisericii, ca să-i dăscălesc cu multă asprime, ca să nu mai cadă în astfel de păcate și nici să mai asculte cu atît dispreț cuvintele dumnezeiești. Cuvintele acestea nu le spun despre toți cei de aici, ci numai de cei vinovați. E drept, cuvîntul meu se adresează tuturora, dar fiecare din ascultători să ia leacul potrivit. Cel cu păcate să pună capăt trîndăviei, să nu meargă mai departe, ci cu sîrguința pe care o va arăta să se ridice și să-și îndrepte păcatele; cel fără de păcate să se întărească și mai mult, ca să nu fie prins în lațul diavolului și nici să mai păcătuiască vreodată.

Dar ca să vă dovedesc cu fapta că din dragostea și puterea de grijă de voi mi-i îndurerat sufletul și că am grăit cuvintele acestea, temîndu-mă tare de mîntuirea voastră, haide ca iarăși, hrănindu-mă cu bune nădejdi, să vă pun înainte cuvîntul obișnuit de învățătură, arătîndu-vă bunăvoința părintească pe care v-o port. Dar vă rog fiți cu luare aminte la ce am să spun ca să culegeți mai mult folos și așa să plecați acasă.

Este de neapărată trebuință să spun dragostei voastre textele care au fost citite:

«Şi a zis Dumnezeu : «Să se facă luminători în tăria cerului, ca să lumineze pe pămînt şi să despartă între zi şi între noapte ; şi să fie spre semne şi spre vremi şi spre zile şi spre ani. Şi să fie spre luminare în tăria cerului, ca să lumineze pe pămînt». Şi s-a făcut aşa» [7].

Ieri ne-a învăţat fericitul Moise că Făcătorul universului a împodobit urîţenia pămîntului cu ierburi, cu fel de fel de flori şi cu plante ; astăzi vorbeşte de podoaba cerului. După cum pămîntul s-a împodobit cu cele ce-au ieşit din el, tot aşa şi cerul acesta văzut a fost făcut de Dumnezeu mai strălucitor şi mai frumos, împodobindu-l cu fel de fel de stele, şi cu crearea celor doi mari luminători, soarele şi luna.

«Şi a făcut Dumnezeu cei doi luminători mari ; luminătorul cel mare spre stăpînirea zilei şi luminătorul cel mai mic spre stăpînirea nopţii şi stelele» [8].

Ai văzut înţelepciunea Creatorului ? A spus numai şi a fost adus la fiinţă stihia aceasta minunată, soarele. Pe acesta îl numeşte luminătorul cel mare şi spune de el că a fost făcut spre stăpînirea zilei. Soarele face mai strălucitoare ziua, slobozind razele sale pline de lumină şi arătînd în fiecare zi proaspătă frumuseţea sa. Se arată odată cu zorile şi deşteaptă pe fiece om la munca sa. Vrînd fericitul profet David să înfăţişeze frumuseţea soarelui, a spus : *«Şi el ca un mire ce iese din cămara lui, bucura-se-va ca un uriaş care aleargă drumul lui ; de la marginea cerului ieşirea lui şi oprirea lui pînă la marginea cerului»* [9]. Vezi că ne-a arătat şi frumuseţea lui şi iuţeala lucrării lui ? Prin cuvintele : *«De la marginea cerului ieşirea lui şi oprirea lui pînă la marginea cerului»*, ne-a arătat că într-o clipită de vreme străbate întreaga lume, că-şi sloboade razele sale de la o margine la alta a pămîntului şi că aduce mare folos. Nu încălzeşte numai, ci şi usucă ; şi nu usucă numai, ci şi arde şi ne aduce multe şi felurite foloase. Mare este minunea acestei stihii ! Nimeni n-ar putea-o spune după cum merită. Spun aceste lucruri şi laud cu cuvîntul stihia, ca să nu te opreşti aici, iubite, ci să porneşti de la ea şi să duci minunea la Făcătorul stihiei. Cu cît va fi arătată mai mare stihia, cu atît vei arăta mai mare minunea Creatorului.

IV

Dar păgînii, minunîndu-se de soare şi admirîndu-l, n-au putut pătrunde lucrurile şi n-au lăudat pe Creatorul lui, ci s-au oprit la această stihie şi au îndumnezeit-o. Pentru aceasta şi fericitul Pavel spune : *«Şi*

7. *Fac.*, 1, 14—15.
8. *Fac.*, 1, 16.
9. *Ps.*, 18, 5—7.

au cinstit făptura și l-au slujit ei în locul Făcătorului» [10]. Poate fi, oare, o faptă mai prostească decît asta, că neputînd cunoaște din făpturi pe Făcător, să cazi într-o rătăcire atît de mare, încît să iei făptura și zidirea drept Creator? De asta și dumnezeiasca Scriptură, știind mai dinainte că cei trîndavi sînt înclinați spre rătăcire, ne învață că soarele a fost creat după trei zile, după ce au răsărit toate semințele din pămînt, după ce pămîntul și-a primit podoaba sa, pentru ca nimeni din cei de mai tîrziu să nu poată spune că fără lucrarea soarelui n-ar fi ajuns la desăvîrșire cele din pămînt. De asta îți arată, înainte de crearea soarelui, pămîntul acoperit cu de toate, ca să nu atribui soarelui desăvîrșirea roadelor, ci Creatorului universului, Carele spusese dintru început: *«Să răsară pămîntul iarbă verde»* [11]. Dacă cineva mi-ar spune că ajută și soarele cu ceva la creșterea roadelor, n-am să-l contrazic; așa cum pot spune că și plugarul ajută cu ceva la lucrarea pămîntului, dar nu mă gîndesc să atribui totul plugarului; dimpotrivă, oricît ar lucra plugarul, dacă Cel Care dintru început a deșteptat pămîntul prin porunca Sa, n-ar voi să miște pămîntul ca să facă roade, n-ar fi de nici un folos ostenelile lui cele multe, cu toată munca lui, cu tot ajutorul soarelui, al lunii și al bunei întocmiri a văzduhului, nu va fi nici un cîștig, dacă dreapta Celui de sus n-ar fi alăturea. Cînd mîna aceea puternică vrea, atunci și lucrarea acestor stihii este mare.

Cunoscînd bine aceste lucruri, căutați să închideți gurile celor ce mai vor încă să meargă pe calea cea rătăcită și să nu îngăduiți să fie dată făpturilor cinstea ce se cuvine Făcătorului. Asta e pricina că dumnezeiasca Scriptură nu ne vorbește numai de frumusețea soarelui, nici numai de măreția lui și de folosul lui — ca atunci cînd spune: *«Ca un mire»* [12], sau: *«Bucura-se-va ca un uriaș, care aleargă drumul lui»* [13] — ci ne vorbește și de slăbiciunea lui, de nimicnicia lui. Ascultă ce zice în altă parte: *«Ce este mai luminos decît soarele? Și acesta scade!»* [14]. «Să nu te înșele priveliștea lui, ne spune Scriptura. De ar voi Creatorul să poruncească, ar pieri ca și cum nici n-ar fi fost!». De-ar fi înțeles păgînii aceste lucruri, n-ar fi rătăcit atît de mult, ci ar fi văzut bine că se cuvine să se ridice de la contemplarea creaturilor la Creator.

Apoi, tot pentru asta Dumnezeu a creat soarele în ziua a patra, ca să nu socotești că datorită lui aveam ziua. Ce am spus despre semințe, aceea voi spune și despre zi, că fuseseră trei zile înainte de crearea soa-

10. *Rom.*, 1, 25.
11. *Fac.*, 1, 11.
12. *Ps.*, 18, 5.
13. *Ps.*, 18, 6.
14. *Înț. Sir.*, 17, 26.

relui. Dar a voit Stăpînul să facă cu ajutorul acestei stihii şi mai strălucitoare lumina zilei. Acelaşi lucru putem să-l spunem şi de luminătorul cel mai mic, de lună ; fuseseră trei nopţi înainte de facerea ei. Dar şi luna, adusă la fiinţă, ne dă folosul ei, că împrăştie întunericul nopţii ; şi aproape că putem spune că, împreună cu soarele, împlineşte acelaşi rost faţă de toate celelalte făpturi.

Soarele a fost hotărît *«spre stăpînirea zilei»*, iar *«luna spre stăpînirea nopţii»*.

— Ce înseamnă : *«Spre stăpînirea zilei»* şi *«Spre stăpînirea nopţii»* ?

— Soarele a luat în stăpînire ziua, iar luna, noaptea, pentru ca unul, cu razele sale, să facă ziua mai strălucitoare, iar cealaltă, cu lumina ei, să risipească întunericul şi să dea oamenilor putinţa de a se îndeletnici cu uşurinţă cu treburile lor. Atunci călătorul îndrăzneşte să plece în călătorie, corăbierul să dea drumul corăbiei ca să străbată mările. Fiecare din cei ce au o îndeletnicire îşi îndeplineşte atunci în toată tihna lucrul său.

După ce fericitul Moise ne-a învăţat folosul acestor luminători, continuă :

«Şi stelele. Şi i-a pus pe ei Dumnezeu în tăria cerului, ca să lumineze pe pămînt şi să stăpînească peste zi şi peste noapte şi să despartă între lumină şi între întuneric»[15].

V

Iată că ne-a arătat şi folosul mare al acestor luminători.

«Şi i-a pus pe ei în tăria cerului».

— Ce înseamnă : «i-a pus» ? Că ar putea spune cineva că i-a fixat !

— Doamne fereşte ! Că-i vedem într-o clipită de vreme mergînd multă cale, că nu stau niciodată într-un singur loc, ci-şi îndeplinesc drumul ce li s-a poruncit de Stăpîn să-l facă.

— Atunci ce înseamnă : *«i-a pus»* ?

— Cuvintele acestea sînt în locul cuvintelor : «Le-a poruncit să fie în cer». Şi ai să vezi mai departe în Scriptură că spune : *«Şi a pus pe Adam în rai»* [16] ; asta nu înseamnă că l-a fixat în rai, ci că a poruncit să fie în rai. În acelaşi chip putem spune şi despre stele, că Dumnezeu a poruncit să fie în tăria cerului, ca să trimită lumina lor pe pămînt. Gîndeşte-te, iubite, ce frumoasă e priveliştea cerului înstelat în miez de noapte ! E mai încîntător decît multe livezi şi grădini cu flori ! E împodobit, ca şi cu nişte flori, cu fel de fel de stele, care-şi trimit pe pă-

15. *Fac.*, 1, 16—18.
16. *Fac.*, 2, 8.

mînt lumina lor. Că de asta au și fost puse pe cer, ca să lumineze pe pămînt și să stăpînească ziua și noaptea, lucru pe care îndeobște îl spunem și de luminătorii cei mari; că după ce ne-a vorbit de creația celor doi luminători și a stelelor, grăiește despre toți în general, spunînd: *«Ca să stăpînească peste zi și peste noapte și să despartă între lumină și între întuneric».* După cum poți vedea ziua stelele mergînd pe cer — că lumina soarelui prin marea ei strălucire, le acoperă rostul lor — tot așa nici soarele nu se arată vreodată noaptea, pentru că luna cu lumina ei e îndestulătoare să lumineze întunecimea nopții. Fiecare dintre stihii își păstrează drumul său și nu-și depășește propria măsură; ascultă de porunca Stăpînului, și-și împlinește lucrarea ei. Cine poate vorbi de toate celelalte foloase pe care luminătorii aceștia și stelele le aduc neamului omenesc?

«Să fie, spune Scriptura, *spre semne și spre vremi și spre zile și spre ani»* [17].

— Ce înseamnă: *«Spre semne și spre vremi și spre zile și spre ani»?*

— Dumnezeiasca Scriptură vrea să ne învețe că drumul acestora ne ajută să cunoaștem vremile, schimbarea solstițiilor, numărul zilelor, drumul anului. Cu ajutorul lor putem cunoaște pe toate. Corăbierul numai după ce privește drumul stelelor, după ce se uită la cer și le cercetează bine pe toate, numai după aceea pornește pe mare și străbate oceanele; uneori, cînd noaptea e întunecoasă tare, numai uitîndu-se la stele poate să conducă corabia și cu ajutorul științei sale să scape viața celor din corabie. Plugarul iarăși, tot uitîndu-se la cer, știe cînd trebuie să semene, cînd să desfunde pămîntul, cînd să are, cînd să ascută secera, ca să culeagă grînele. Și în viața noastră zilnică, nu puțin ne ajută luminătorii aceștia la cunoașterea vremilor, la numărul zilelor și la ciclul anului. Poți găsi încă multe alte lucrări săvîrșite de aceste creaturi care stau în ajutorul omului, lucrări pe care n-ai putea să le enumeri pe toate cu de-amănuntul. De aceea trebuie să ne dăm seama cît de mare e folosul acestor luminători, întemeiați numai pe cîteva fapte pe care le putem ști; și, minunîndu-ne de creaturi, să ne închinăm Creatorului lor, să-L lăudăm și să ne uimim de nespusa Lui dragoste pentru neamul omenesc; că nu pentru altcineva a adus pe toate acestea pe lume, ci numai pentru om, pe care avea să-l pună, nu după multă vreme, împărat și domn peste toate cele create de El.

«Și a văzut Dumnezeu că este frumos» [18].

---

17. *Fac.*, 1, 14.
18. *Fac.*, 1, 18.

Vezi că de fiecare zi dumnezeiasca Scriptură ne arată că i-au plăcut lui Dumnezeu cele ce fuseseră create, ca să taie orice pricină celor ce ar îndrăzni să învinuiască cele create de El? Că acesta-i scopul urmărit de dumnezeiasca Scriptură se vede lămurit din repetarea acestor cuvinte la fiecare zi. Ar fi fost de ajuns ca, după ce ar fi creat pe toate, să fi spus o singură dată, că toate cîte a făcut sînt frumoase foarte; dar pentru că Dumnezeu cunoştea covîrşitoarea slăbiciune a gîndurilor noastre, spune aceste cuvinte în fiecare zi a creației, ca să ne învețe că toate au fost aduse la ființă cu o deosebită înțelepciune şi cu o nespusă iubire de oameni.

«Şi a fost seară şi a fost dimineață, ziua a patra» [19].

După ce a terminat podoaba cerului, înfrumusețîndu-l cu stele şi aducînd la ființă pe cei doi mari luminători, a pus capăt zilei, şi a spus: *«A fost seară şi a fost dimineață, ziua a patra»*. Uită-te că de fiecare zi zice aşa, vrînd ca prin repetarea învățăturii să fixeze în mintea noastră dogmele dumnezeieşti.

VI

Să ținem, dar, toate aceste învățături strîns lipite pe latul inimii noastre; şi, scuturînd de pe noi orice fel de trîndăvie, să păstrăm cu străşnicie dogmele cele sănătoase, iar pe cei prinşi în mrejele rătăcirii păgîneşti să-i învățăm, cu toată blîndețea, să nu amestece rînduiala; să nu părăsească pe Creator şi să se închine creaturilor, care au fost făcute pentru mîntuirea noastră şi folosul nostru. Chiar de-ar plesni de necaz păgînii de mii şi mii de ori, eu am să strig cu voce tare că toate acestea au fost create pentru om, pentru că Creatorul nu avea nevoie de nici una dintre ele, că este desăvîrşit; dar, ca să-şi arate dragostea Sa față de noi, le-a adus pe lume pe toate acestea ca să arate cît de mult cinsteşte Dumnezeu neamul omenesc şi ca, povățuiți de aceste creaturi, să-I dăm lui Dumnezeu închinăciunea cuvenită.

Cîtă nebunie nu-i să te pleci în fața frumuseții creaturilor, să te opreşti la ele şi să nu-ți ridici privirea minții la Cel ce le-a adus la ființă, dînd crezare fericitului Pavel, care spune: *«Cele nevăzute ale Lui se văd de la zidirea lumii, cînd te uiți la făpturi»* [20]. Ce spui, omule? Privind cerul, te minunezi de frumusețea lui, de felurimea stelelor, de covîrşitoarea lui strălucire! Dar nu te opri aici, ci du-te cu mintea la Creatorul lor! Te uimeşte iarăşi lumina soarelui, te minunezi cînd vezi cît ți-i de

19. *Fac.*, 1, 19.
20. *Rom.*, 1, 20.

folos şi-i admiri frumuseţea lui cînd vezi că razele lui îţi luminează faţa? Dar nu te opri aici ci gîndeşte-te că, dacă făptura aceasta este atît de frumoasă şi de minunată, încît depăşeşte orice minte omenească, apoi cît de frumos şi de minunat trebuie să fie Cel ce a adus-o la fiinţă numai prin poruncă şi cuvînt! La fel gîndeşte şi despre pămînt. Cînd îl vezi împodobit cu flori, ca şi cum ar fi împodobit cu o haină înflorată, cînd vezi că se aşterne pe toată faţa lui covorul de verdeaţă, nu te gîndi că prin puterea pămîntului s-au născut din el acestea, nici la ajutorul soarelui sau al lunii, ci gîndeşte cu cap şi judecată că, chiar înainte de crearea acestora, a spus Dumnezeu atît: *«Să răsară pămîntul iarbă verde»* [21] şi îndată s-a împodobit faţa pămîntului.

Dacă vom frămînta în mintea noastră în fiecare zi aceste gînduri, vom fi nişte oameni înţelepţi şi vom înălţa Stăpînului cuvenita doxologie, dar mai bine spus, doxologia cea după putere. Să-L slăvim, dar, nu numai prin asta, ci şi prin viaţa noastră curată; să nu mai cădem iarăşi în aceleaşi păcate! Să spunem adio înşelăciunilor diavoleşti şi să atragem bunăvoinţa cea de sus prin luare aminte de noi înşine, prin rîvnă mare şi prin mărturisire cu inima zdrobită. Din pricina marii Lui iubiri de oameni, lui Dumnezeu Îi este de ajuns numai să ne depărtăm de păcate. Dacă vom face asta, vom porni cu uşurinţă şi spre săvîrşirea faptelor bune.

Să nu se mai vadă nimeni, vă rog, în hipodrom şi nici să vă cheltuiţi vremea în adunări nefolositoare. Să nu mai pierdeţi vremea la jocul de zaruri, în gălăgia ce se face acolo şi la alte adunări vătămătoare. Spune-mi, te rog, care ţi-i folosul postului, de stai toată ziua nemîncat, dar te aşezi la jocul de zaruri, stai la pălăvrăgeli nefolositoare, iar adeseori îţi mai iroseşti ziua întreagă şi înjurînd şi bîrfind?

Nu, vă rog, să nu fim atît de nepăsători cu mîntuirea noastră! Ci, mai bine, vorbele noastre să ne fie necontenit despre cele duhovniceşti, să luăm o carte dumnezeiască în mînă, să chemăm pe vecini şi să întărim minţile noastre şi ale celor de faţă cu cuvintele dumnezeieşti, ca aşa să putem scăpa de uneltirile vicleanului, să culegem mari bunătăţi de pe urma postului şi să ne bucurăm de iubirea de oameni a lui Dumnezeu, cu harul şi cu îndurările Unuia-Născut Fiului Său, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere, cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

---

21. *Fac.*, 1, 11

OMILIA A VII-a

«Şi a zis Dumnezeu : «Să scoată apele tîrîtoare cu suflete vii şi păsări zburătoare pe pămînt sub tăria cerului». Şi s-a făcut aşa. Şi a făcut Dumnezeu chiţii cei mari şi tot sufletul vietăţilor ce se tîrăsc, pe care le-au scos apele după felul lor»[1]

I

Îndeajuns am mustrat ieri pe cei ce s-au dus la hipodrom, ca să le arăt cumplita vătămare ce au îndurat ; că au pierdut dintr-odată bogăţia cea duhovnicească adunată cu postul şi au ajuns pe neaşteptate săraci lipiţi pămîntului de multa lor avere.

Haide, să folosesc astăzi leacuri mai pline de dulceaţă, să le punem pe rănile sufletelor lor, ca şi cum le-aş pune pe mădularele mele. Da, ieri le-am dat leacuri mai amare, nu atît ca să-i întristez şi să le măresc durerea, cît ca să pot vindeca boala cu amărăciunea lor. Tot aşa obişnuiesc să facă şi doctorii şi părinţii. Doctorii pun mai întîi cataplasme mai dureroase şi numai după ce a ieşit rădăcina buboiului dau şi doctorii care pot alina durerile ; părinţii, apoi, cînd văd că se obrăznicesc copiii îi ceartă la început cu asprime, dar după aceea le dau învăţături şi sfaturi. Tot aşa şi eu ; dacă ieri am fost mai aspru la cuvînt, apoi astăzi îmi voi îmblînzi cuvîntul, ca şi cum aş avea de tămăduit propriile-mi mădulare. După cum sporul vostru duhovnicesc îmi dă mai multă îndrăznire şi bogăţia mea duhovnicească este să vă văd propăşind în cele duhovniceşti, strălucind în virtute şi depărtîndu-vă de cele ce pot a vă vătăma, tot aşa mă umplu de tristeţe şi, ca să spun aşa, ruşinea-mi stăpîneşte sufletul, cînd vă văd împiedicaţi şi subjugaţi de înşelăciunile drăceşti. Că, după cum spune fericitul Pavel, *«atunci trăiesc, cînd voi staţi tari în Domnul»* [2].

---

1. *Fac.*, 1, 20—21
2. *I Tes.*, 3, 8.

Ca niște oameni desăvîrșiți și plini de înțelegere, așa să dați uitării cele din urmă și să căutați la cele dinainte; și după ce reînnoiți făgăduințele făcute lui Hristos, păziți-le pe viitor cu trăinicie; închideți, cu minte înțeleaptă, orice intrare uneltirilor diavolului; prin rîvna voastră de acum înainte scuturați murdăria pusă pe voi din pricina trîndăviei. Biruiți-vă obișnuința deșartă și vătămătoare, gîndindu-vă că grozăvia nu-i numai aceea că voi care veniți la biserică vă pricinuiți multă vătămare, ci și aceea că sînteți altora mulți pricină de poticnire. Cînd păgînii și iudeii văd pe unul din voi că vine la biserică în fiecare zi, că ascultă necontenit predica și cînd îl văd apoi că dintr-o dată se arată în hipodrom și că se amestecă cu ei, cum să nu socotească înșelăciune credința noastră, cum să nu aibă despre noi toți aceeași părere? Oare nu auzi pe fericitul Pavel îndemnînd cu glas puternic și sfătuind: *«Nu fiți poticnire»* [3]. Apoi, ca să nu socotești că porunca aceasta îi privește numai pe creștini, a spus mai întîi: *«Nici iudeilor, nici elenilor»* și apoi a adăugat: *«nici Bisericii lui Dumnezeu»* [4]. Nimic nu vatămă și nu pîngărește atît religia noastră ca prilejurile de atac pe care le dăm noi necredincioșilor. Cînd necredincioșii văd pe unii din noi strălucind în virtute și cu dispreț mare pentru lucrurile din lumea aceasta, unii din ei se înăbușă de necaz, iar alții de multe ori rămîn muți de uimire că nu ducem aceeași viață cu ei, deși avem aceeași fire. Dar dacă văd pe unul din noi cu un păcat cît de mic, îndată își ascut limba împotriva noastră a tuturora și pornind de la păcatul unuia osîndesc pe toți creștinii. Și nu se mărginesc la atîta, ci îndată, din pricina păcatelor creștinilor, încep să vorbească împotriva Stăpînului, îndrăznesc să hulească pe Stăpînul obștesc și socot că le poate fi păcatul altora scuză pentru propria lor rătăcire.

II

Că nespus de mare primejdie aduc asupra lor cei ce dau prilej să fie hulită credința noastră, ascultă strigătul profetului, care vorbește ca din partea lui Dumnezeu: *«Vai de voi, că din pricina voastră, se hulește numele Meu între neamuri»* [5]. Înfricoșător e cuvîntul acesta și plin de cutremur! Cuvîntul *«vai»* este ca un plînset pentru cei care au să primească osînda aceea înfricoșătoare. După cum îi așteaptă o pedeapsă atîta de cumplită pe cei care din pricina vieții lor păcătoase dau prilej păgînilor și iudeilor să fie hulită credința noastră, tot așa viața curată

3. *I Cor.*, 10, 32.
4. *I Cor.*, 10, 32.
5. *Isaia*, 52, 5.

a celor ce se îngrijesc de virtute este pricină de nenumărate cununi. Asta ne învață Hristos cînd spune: *«Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri»* [6]. În chipul în care aceia, scandalizați de păcatele unora, își ascut limba împotriva Stăpînului nostru, tot așa, cînd oamenii vă văd că sînteți virtuoși, nu se mărginesc să vă laude numai pe voi, ci, văzînd că faptele voastre vă luminează și vă umplu de strălucire fețele voastre, aduc slavă Tatălui vostru Celui din ceruri. Iar cînd se face asta, iarăși vi se înmulțește răsplata; și pentru lauda adusă de aceia lui Dumnezeu, Stăpînul vă dăruiește nenumărate bunătăți: *«Pe cei ce Mă slăvesc, îi voi slăvi»* [7], spune Domnul.

Să facem, dar, totul, iubiților, ca să fie slăvit Stăpînul nostru și să nu dăm nimănui prilej de poticnire. Necontenit ne dă această învățătură dascălul lumii, fericitul Pavel, uneori spunînd: *«Dacă mîncarea face sminteală fratelui meu, nu voi mînca carne în veac»* [8], iar alteori, în alt loc, zice: *«Așa păcătuind împotriva fratelui și lovind cugetul lui cel slab, păcătuiți față de Hristos»* [9]. Cumplită e amenințarea și aduce cu ea grozavă osîndă! «Să nu socotești, vrea să spună Pavel, că se mărginește numai la acela vătămarea! Se urcă la Însuși Hristos, Care s-a răstignit pentru acela! Așadar dacă Stăpînul tău nu S-a dat în lături de a Se răstigni pentru el, oare tu să nu faci totul ca să nu-i dai fratelui tău prilej de poticnire?» Și vei vedea că pretutindeni Pavel dă aceste sfaturi ucenicilor săi. Că aceasta este ceea ce ține viața noastră. De aceea și în altă epistolă scrie așa: *«Nu căutați fiecare ale sale, ci fiecare pe ale altora»* [10]; și iarăși în altă parte: *«Toate îmi sînt îngăduite, dar nu toate zidesc»* [11]. Ai văzut pricepere apostolică? «Dacă îmi este îngăduit să fac ceva, spune Pavel, și asta nu mă vatămă cu nimic, totuși nu vreau să fac lucrul acela, dacă prin el nu zidesc pe semenul meu». Ai văzut ce suflet plin de iubire? Ai văzut că niciodată nu caută pe ale sale, ci prin tot ce face arată că cea mai mare virtute este a te îngriji mult de zidirea semenilor?

Cunoscînd, dar, aceste porunci, să le păzim, vă rog; să ne ferim de tot ce poate pîngări bogăția virtuții noastre și să nu facem niciodată ceea ce vatămă pe aproapele. O faptă ca aceasta ne mărește și păcatul și ne face osînda și mai grea. Să nu disprețuim nici pe cel mai neînsem-

6. *Matei*, 5, 16.
7. *II Regi*, 2, 31.
8. *I Cor.*, 8, 13.
9. *I Cor.*, 8, 12.
10. *Filip.*, 2, 4.
11. *I Cor.*, 10, 23.

nat om și să nu spunem cuvintele acelea de gheață: «Ce-mi pasă mie de se poticnește cutare!» Ce spui, omule? Ce-ți pasă? Ți-a poruncit Hristos ca așa să lumineze viața ta, ca să fii nu numai tu lăudat de cei ce te văd, dar să fie slăvit și Stăpînul tău, și tu faci tocmai dimpotrivă, faci să fie hulit în loc de slăvit și nici nu-ți pasă? Unde-i sufletul evlavios care cunoaște bine legile lui Dumnezeu?

III

Dacă cineva mai înainte a rostit cu nepăsare, tîrît de obișnuință, aceste cuvinte, acum îl rog, primindu-mi sfatul, să pună capăt acestor vorbe deșarte. Să se ostenească să facă toate în așa chip ca să nu fie osîndit nici de ochiul cel neadormit, să nu fie învinuit nici de conștiință și nici să pornească pe cei ce-l văd la hulă împotriva Stăpînului. De rînduim viața noastră cu atîta pază, vom avea parte și de mare dragoste din partea Stăpînului și vom scăpa și de uneltirile diavolului. Da, diavolul, cînd va vedea că sîntem așa de treji și cu atîta luare aminte, se depărtează de noi acoperit de rușine, că se gîndește că încearcă zadarnic.

Dar destul cu cuvintele introducerii! Haide să punem înaintea dragostei voastre textul care a fost citit, să vă întindem ospățul cel duhovnicesc și să vedem ce ne învață și astăzi fericitul Moise, dar, mai bine spus, să vedem ce vrea să ne învețe Duhul cel Sfînt prin gura acestuia.

— Ce ne spune?

«Și a zis Dumnezeu: «Să scoată apele tîrîtoare cu suflete vii și păsări zburătoare pe pămînt sub tăria cerului». Și s-a făcut așa» [12].

Uită-te cît de bun e Dumnezeu! Ne învață toată crearea lumii într-o oarecare ordine și înlănțuire. Mai întîi ne-a învățat că prin porunca Lui a deșteptat pămîntul pentru facerea de roduri; apoi ne-a învățat că a creat pe cei doi luminători, cărora le-a adăugat fel de fel de stele, prin care a făcut mai strălucitoare frumusețea cerului. Astăzi, deci, vine la ape și ne arată că, prin cuvîntul Lui și prin porunca Lui, apele au dat din ele vietăți însuflețite. *«Să scoată apele tîrîtoare cu suflete vii și păsări zburătoare pe pămînt sub tăria cerului»*. Spune-mi care cuvînt ar putea înfățișa minunea? Care limbă va fi îndestulătoare pentru a lăuda pe Creator? A spus numai atît: *«Să răsară pămîntul»* [13], și îndată l-a trezit spre naștere. Acum spune: *«Să scoată apele»*. Vezi că sînt la fel poruncile Lui? Acolo: *«Să răsară»*, aici: *«Să scoată apele tîrîtoare cu*

12. *Fac.*, 1, 20.
13. *Fac.*, 1, 11.

sufletele vii». După cum pămîntului i-a spus atît numai «*Să răsară*», şi pămîntul a dat fel de fel de flori, de ierburi şi de seminţe, şi cu un singur cuvînt au fost aduse toate la fiinţă, tot aşa şi acum a spus : «*Să scoată pămîntul tîrîtoare cu suflete vii şi păsări zburătoare pe pămînt sub tăria cerului*» şi dintr-odată au fost create atîtea feluri de tîrîtoare, atît de deosebite păsări, că nici nu este cu putinţă a le înşira cu cuvîntul. Spusa e scurtă, un singur cuvînt, dar felurile de animale, multe şi deosebite.

Dar asta să nu te uimească, iubite ! A fost cuvînt al lui Dumnezeu ; şi cuvîntul Lui a dăruit existenţă celor create. Vezi că toate au fost aduse din nefiinţă la fiinţă ? Ai văzut cît de precisă e învăţătura ? Ai văzut cît pogorămînt a arătat Stăpînul faţă de neamul omenesc ? De unde am fi putut şti noi acestea cu atîta precizie, dacă El, pentru multa şi nespusa Lui iubire de oameni, nu ne-ar fi învrednicit să ne înveţe prin gura profetului, ca să putem cunoaşte şi ordinea creaţiei şi puterea Creatorului şi că s-a făcut faptă cuvîntul Lui şi că acest cuvînt a dăruit celor create şi existenţă şi venirea la existenţă.

IV

Dar sînt unii oameni fără judecată, care, chiar după atîta învăţătură, încearcă să nu creadă ; unii nu îngăduie ca lumea aceasta să aibă un creator ; alţii spun că lumea şi cele din lume s-au făcut de la sine ; în sfîrşit, alţii spun că toate s-au făcut dintr-o materie preexistentă.

Uită-te cît de mare e înşelăciunea diavolului ! Cum a abuzat de uşurătatea gîndirii celor ce slujesc înşelăciunii ! De asta fericitul Moise, insuflat de dumnezeiescul Duh, ne învaţă cu atîta precizie, ca să nu pătim la fel cu ei, ci să putem şti bine şi ordinea în care au fost create fápturile şi chipul în care a fost creată fiecare făptură. Dacă Dumnezeu nu s-ar fi îngrijit de mîntuirea noastră ca să conducă limba profetului, ar fi fost de ajuns să spună că Dumnezeu a făcut cerul şi pămîntul şi marea şi animalele şi n-ar mai fi pus nici ordinea zilelor, nici ce s-a făcut în ziua întîia şi ce s-a făcut în zilele următoare. Dar ca să nu le rămînă celor fără dreaptă judecată nici o umbră de apărare, împarte aşa de bine şi ordinea celor create şi numărul zilelor şi ne învaţă toate cu mult pogorămînt, ca, aflînd tot adevărul, să nu mai dăm atenţie la rătăcirile celor ce grăiesc orice, întemeiaţi pe propria lor gîndire, ci să putem şti puterea nespusă a Creatorului nostru.

«*Şi s-a făcut aşa*». A spus : «*Să scoată apele tîrîtoare cu suflete vii şi păsări zburătoare pe pămînt sub tăria cerului*» şi a ascultat stihia şi a împlinit ce i s-a poruncit». «*Şi s-a făcut aşa*» cum a poruncit Stăpînul.

«Şi a făcut Dumnezeu chiţii cei mari şi tot sufletul vietăţilor tîrîtoare, pe care le-au scos apele după felul lor şi toată pasărea zburătoare, după fel. Şi a văzut Dumnezeu că sînt frumoase. Şi le-a binecuvîntat Dumnezeu, zicînd: «Creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi apele mării şi păsările să se înmulţească pe pămînt» [14].

Uită-mi-te iarăşi aici cît de mare este înţelepciunea Duhului! După ce fericitul Moise a spus: *«Şi s-a făcut aşa»*, ne arată cu de-amănuntul şi spune: *«Şi a făcut Dumnezeu chiţii cei mari şi tot sufletul vietăţilor tîrîtoare, pe care le-au scos apele după felul lor şi toată pasărea zburătoare, după fel. Şi a văzut Dumnezeu că sînt frumoase»*. Cu aceste cuvinte spulberă îndrăzneala acelora ce rostesc orice fără să gîndească. Şi pentru ca să nu poată spune cineva: «Pentru ce au fost făcuţi chiţii? Ce rost au? Ce folos avem prin crearea lor?» de aceea Moise, după ce a spus: *«A făcut Dumnezeu chiţii cei mari şi tot sufletul vietăţilor tîrîtoare şi păsările»*, a adăugat îndată: *«Şi a văzut Dumnezeu că sînt frumoase»*. Ca şi cum ar fi spus: «Pentru că tu nu cunoşti pricina celor ce au fost făcute, nu căuta să blamezi făpturile!» Cînd auzi că Stăpînul hotărăşte şi spune că sînt frumoase, pentru ce te mai înnebuneşti şi îndrăzneşti să zici: «Pentru ce s-au făcut?» Pentru ce huleşti spunînd că au fost făcuţi în zadar? De eşti om cu judecată vei putea şi din creaţia acestor făpturi să cunoşti şi puterea Stăpînului tău, şi nespusa Lui iubire de oameni; puterea Lui, că a făcut, cu cuvîntul şi cu porunca, să aducă la fiinţă din ape astfel de vietăţi; cu iubirea Sa de oameni, că după ce le-a adus la fiinţă le-a dat lor un loc propriu şi le-a rînduit partea cea nesfîrşită a mării, ca să nu vatăme pe nimeni, ci să locuiască în ape; iar prin înfăţişarea lor să ne arate puterea covîrşitoare a Creatorului, fără să aducă vreo vătămare neamului omenesc. Socoteşti, oare, că este mică partea aceasta a iubirii de oameni a lui Dumnezeu, ca chiţii să-ţi fie de un îndoit folos? Chiţii îi duc pe cei ce vor să judece sănătos la cunoaşterea de Dumnezeu şi-i fac să se minuneze de măreţia iubirii Sale de oameni, că a scăpat neamul omenesc de vătămarea lor. Da, Dumnezeu n-a creat pe toate cele de pe lume numai pentru trebuinţa noastră, ci şi datorită marii Lui dărnicii: unele făpturi au fost aduse pe lume pentru trebuinţa noastră, altele ca să predice puterea Creatorului. Cînd auzi, deci, că *«a văzut Dumnezeu că sînt frumoase»*, nu îndrăzni să te împotriveşti dumnezeieştii Scripturi, nici nu iscodi, nici nu spune: Pentru ce s-a făcut cutare şi cutare lucru?

«Şi le-a binecuvîntat Dumnezeu şi a zis: «Creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi apele mărilor şi păsările să se înmulţească pe pămînt».

---

14. *Fac.*, 1, 21–22.

V

Aceasta este binecuvîntarea! Ca să se înmulţească! Pentru că vietăţile create de El erau însufleţite şi pentru că voia să se continue neamul lor, de aceea a adăugat: *«Şi le-a binecuvîntat Dumnezeu şi a zis: «creşteţi şi vă înmulţiţi»*. Cuvîntul acela le ţine pe acestea pînă astăzi; şi a trecut atîta lungime de timp şi nu s-a împuţinat nici una din aceste vietăţi. Că binecuvîntarea lui Dumnezeu şi cuvîntul care spune: *«Creşteţi şi vă înmulţiţi»* le-a dăruit lor şi existenţa şi întreaga lor dăinuire.

«Şi a fost seară şi a fost dimineaţă, ziua a cincea» [15].

Ai văzut că dumnezeiasca Scriptură ne-a arătat şi vietăţile care au fost făcute în ziua a cincea? Dar aşteaptă puţin şi vei vedea iarăşi iubirea de oameni a Stăpînului tău! N-a trezit numai apele pentru naşterea de vietăţi, ci a poruncit şi pămîntului să scoată vietăţi pămînteşti. Că nu-i nepotrivit să vorbesc puţin astăzi şi de cele ce au fost făcute în ziua a şasea.

Scriptura spune: *«Şi a zis Dumnezeu: «Să scoată pămîntul suflet viu după fel, cu patru picioare şi tîrîtoare şi fiare pe pămînt şi dobitoace şi toate cele ce se tîrăsc pe pămînt, după fel» Şi s-a făcut aşa»* [16].

Vezi că şi pămîntul, slujind poruncii Stăpînului, dă un îndoit rod? Mai înainte a dat plantele şi seminţele; acum pămîntul dă vietăţi însufleţite, animale cu patru picioare, tîrîtoare, fiare şi dobitoace. Iată ceea ce am spus şi mai sus aceea se arată şi acum, anume că Dumnezeu n-a creat pe toate numai pentru trebuinţa noastră, ci şi pentru dărnicia Lui, pentru ca noi, văzînd bogăţia nespusă a făpturilor Lui, să ne uimim de puterea Creatorului şi să putem şti că toate acestea au fost aduse la fiinţă cu o înţelepciune şi bunătate nespusă, spre cinstirea omului ce avea să fie făcut.

«Şi a făcut Dumnezeu — spune Scriptura — *fiarele pămîntului după felul lor şi dobitoacele după felul lor şi toate tîrîtoarele pămîntului după felul lor. Şi a văzut Dumnezeu că sînt frumoase»* [17].

Unde sînt acum cei ce îndrăznesc să spună: Pentru ce s-au făcut fiarele? Pentru ce s-au făcut tîrîtoarele? Să asculte dumnezeiasca Scriptură, care spune: *«Şi a văzut Dumnezeu că sînt frumoase»*. Spune-mi: Însuşi Creatorul laudă cele făcute şi tu îndrăzneşti să le găseşti vină? Nu-i asta o mare nebunie? Da, între seminţe şi între pomi, pă-

15. *Fac.*, 1, 23.
16. *Fac.*, 1, 24.
17. *Fac.*, 1, 25.

mîntul n-a dat numai pomi roditori, ci și neroditori ; n-a dat numai ierburi folositoare, ci și ierburi ai căror folos nu-l știm, ba de multe ori chiar vătămătoare. Dar pentru asta cine va îndrăzni să blameze cele făcute ? Nimic nu s-a făcut în zadar, nimic nu s-a făcut fără rost ! N-ar fi fost lăudate de Creator, dacă n-ar fi fost create spre oarecare trebuință ! După cum copacii nu sînt toți roditori, ci mulți sînt neroditori, și cu toate acestea nu mai puțin decît cei roditori ne sînt de o minunată trebuință, fie că ne slujesc la odihna noastră, fie la facerea caselor, fie că facem din ei multe alte lucruri pentru înlesnirea noastră ; și, în general vorbind, nu este creat nimic fără vreun scop oarecare, chiar dacă noi oamenii nu sîntem în stare să cunoaștem cu precizie scopul fiecărei creaturi, așadar după cum cu copacii, tot așa și cu animalele ; unele sînt bune de mîncare, altele ne slujesc, tot așa și cu fiarele și cu tîrîtoarele ; nu ne sînt de puțină trebuință. Iar dacă ai vrea să cercetezi cu minte luminată, ai vedea că, chiar acum cînd ni s-a luat stăpînirea ce-o aveam peste ele din pricina neascultării celui întîi-zidit, chiar acum ne sînt de mare folos. Doctorii folosesc multe fiare și tîrîtoare pentru facerea de doctorii, care pot contribui la sănătatea trupurilor noastre. De altfel ce vătămare de pe urma creației fiarelor, cînd și ele, ca și cele blînde, aveau să ajungă sub stăpînirea celui ce avea să fie creat nu după multă vreme ? Deocamdată spun numai atît.

VI

Se cuvine, dar, să cunoști covîrșitoarea iubire de oameni a Stăpînului tuturor, pe care a arătat-o neamului nostru ! A întins cerul, a așternut pămîntul, a creat tăria, ca un zid despărțitor între ape ; a poruncit apoi să se adune apele ; apele le-a numit mări, iar uscatul, pămînt ; a împodobit pămîntul cu semințe și cu celelalte ierburi ; a trecut apoi la crearea celor doi mari luminători și a feluritelor stele, ca să împodobească cu ele cerul ; a adus apoi la ființă din ape viețuitoare însuflețite și păsările zburătoare pe pămînt sub tăria cerului. A împlinit astfel numărul celor cinci zile. Și pentru că trebuia să fie create din pămînt animale, a poruncit Dumnezeu să fie aduse și acestea la ființă ; unele pentru hrana noastră, altele bune să ne slujească ; au mai fost create și fiarele și tîrîtoarele. Deci, după ce a împodobit totul, după ce a pus în toate cele văzute cuvenita rînduială și frumusețe, după ce a pregătit masă scumpă plină cu fel de fel de mîncăruri, îmbelșugată și bogată, după ce a înfrumusețat în fel și chip cele de sus și cele de jos, și a făcut, ca să spun așa, palat împărătesc, strălucitor peste tot, ei bine atunci a creat pe

cel ce avea să se bucure de toate aceste frumuseți. I-a dat stăpînire peste toate cele văzute și arată cu cît este mai de preț decît toate cele ce fuseseră create cel ce avea să fie plăsmuit, de vreme ce poruncește ca toate cele făcute să fie sub stăpînirea și conducerea lui.

Dar, ca să nu lungesc prea mult cuvîntul, să mă mulțumesc cu cele spuse. Să păstrez pentru ziua următoare cele despre crearea acestei minunate ființe, cuvîntătoare și însuflețite, omul, făcîndu-vă și acum obișnuita rugăminte, ca să țineți minte ce v-am spus și, pornind de la toate cele ce vedem pe lume, să înălțați doxologie Stăpînului. Iar dacă nu ajungeți sau nu puteți pricepe rațiunea tuturor creaturilor, asta să nu vă fie vouă temei de necredință, ci pricină de slavoslovie. Cînd gîndul rămîne neputincios și mintea nu mai poate cuprinde, du-te cu mintea la măreția Stăpînului tău și tocmai de aici conchide că atît de mare e puterea Lui, că noi nu putem ști precis nici rațiunea celor făcute de El. Atunci, ai o minte cu judecată sănătoasă și un suflet treaz. Elenii pentru asta au rătăcit, că au îngăduit totul minții lor și n-au voit să știe că mintea omenească e slabă; au gîndit la lucruri mai presus de puterile lor, au depășit măsura propriilor lor hotare și au căzut din vrednicia cuvenită lor. Într-adevăr, oameni cinstiți cu rațiunea, oameni care au primit de la Creator un rang atît de înalt, care sînt mai de preț decît toate făpturile cele văzute, ei bine aceștia au coborît la atîta lipsă de judecată că s-au închinat cîinilor, maimuțelor, crocodililor și la alte animale și mai necinstite decît acestea. Dar pentru ce vorbesc eu de animalele necuvîntătoare? Mulți dintre ei au căzut în atîta nebunie și nesimțire, că s-au închinat și la ceapă și la alte buruieni mai de nimic. De aceea profetul, arătîndu-le, pe acestea, spunea: *«S-au alăturat dobitoacelor celor fără de minte și s-au asemănat lor»* [18]. «Omul care a fost cinstit cu rațiune, vrea să spună profetul, și învrednicit cu atîta înțelepciune, a ajuns asemenea animalelor necuvîntătoare, ba poate și mai rău». Acelea, pentru că sînt lipsite de judecată, nici nu sînt osîndite; pe cînd omul, cinstit cu rațiune, care s-a coborît la lipsa de rațiune a acelora va fi, pe bună dreptate, pedepsit mult, pentru că s-a arătat un nerecunoscător față de atîta binefacere. Asta e pricina că au numit dumnezei pietrele și lemnele și au îndumnezeit aceste stihii văzute. Și odată ce s-au abătut de la calea cea dreaptă, au pornit spre prăpastie și s-au rostogolit în adîncul răutății.

---

18. *Ps.*, 48, 21.

VII

Dar noi nici aşa să nu deznădăjduim de mîntuirea lor, ci să facem tot ce stă în puterea noastră, să vorbim cu ei cu tot dragul şi îndelungă răbdare, arătîndu-le şi cît de nebunească le e credinţa lor şi cît de mare le e vătămarea. Niciodată să nu pierdem nădejdea mîntuirii lor. Poate că se vor încredinţa cu trecerea timpului, mai ales dacă noi ducem o astfel de viaţă, că nu le dăm nicicînd prilej de a ne ataca credinţa. Da, mulţi din aceştia cînd văd că unii din noi se numesc creştini doar cu cuvîntul şi cu numele, dar la fel cu ceilalţi oameni, răpesc, se lăcomesc, pizmuiesc, uneltesc, urzesc viclenii, că fac şi celelalte fapte urîte, o duc în petreceri şi mîncăruri cu nemiluita, nici nu mai iau în seamă sfaturile noastre cu cuvîntul; socotesc înşelăciune credinţa noastră şi cred că toţi creştinii sînt la fel cu ei. Gîndeşte-mi-te de cîte osînde nu sînt vrednici unii ca aceştia, cînd nu numai că adună focul cel nestins peste capetele lor, dar mai sînt şi altora pricină de pierzanie dacă stăruiesc în rătăcire, că le astupă urechile ca să nu mai audă învăţăturile despre virtute şi pe lîngă asta mai dau şi pricină de hulire a celor virtuoşi. Dar grozăvia grozăviilor este că prin ei se huleşte Stăpînul tuturor. Vezi cît de mare e prăpădul acestui păcat? Vezi că cei care săvîrşesc acest păcat nu sînt vinovaţi de o osîndă mică, ci de foarte grea osîndă, de vreme ce au să fie osîndiţi pentru toţi, nu numai pentru pierderea lor, ci şi pentru poticnirea celor prinşi în mrejele înşelăciunii, ale păgînilor adică, şi pentru învinuirea celor virtuoşi şi pentru hulirea lui Dumnezeu?

Gîndindu-ne, dar, la toate acestea, să avem grijă de mîntuirea noastră. Să ne dăm toată silinţa să trăim după voia lui Dumnezeu, ştiind că datorită purtării noastre sau vom fi osîndiţi, sau vom avea parte de iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Să ne purtăm în aşa fel ca să trăim şi noi cu conştiinţă curată şi să aducem la adevăr, prin purtarea noastră cea după placul lui Dumnezeu, şi pe cei prinşi în mrejele înşelăciunii. Să facem aşa ca toţi creştinii să se bucure de nume bun, dar mai presus de toate să fie slăvit Stăpînul nostru, ca să ne acopere şi mai mult cu purtarea Sa de grijă. Da, cînd oamenii cîştigă văzînd viaţa noastră şi laudă pe Dumnezeu, atunci şi noi ne bucurăm de mai mult ajutor din partea Lui. Care om poate fi mai fericit decît acela care trăieşte în aşa fel că oamenii se minunează de el şi spun: «Slavă Ţie, Dumnezeule! Ce fel de oameni sînt creştinii! Cîtă filosofie arată viaţa lor! Cum dispreţuiesc cele lumeşti! Pe toate le socotesc umbră şi vis şi nu se alătură de nimic din cele văzute, ci, ca şi cum ar locui într-o ţară străină, aşa-şi chiver-

nisesc viaţa, grăbindu-se în fiecare zi pentru plecarea de aici !» Cîtă răsplată de la Dumnezeu crezi că aduc aceste cuvinte încă de aici celor ce vieţuiesc aşa ? Şi lucru minunat şi de mirare e că aceia care grăiesc aşa de noi se desprind îndată de înşelăciune şi vin la adevăr. Şi este lămurit oricui cîtă îndrăznire le va prilejui şi dincolo celor care aici sînt pricina unor astfel de cuvinte !

Ştiind, dar, că sîntem răspunzători şi de folosul şi de vătămarea semenilor noştri, să ne rînduim aşa viaţa noastră, ca nu numai nouă să ne fim de ajuns, ci ca să fim temei de învăţătură şi celorlalţi, pentru ca şi aici să atragem asupra noastră ajutor mult de la Dumnezeu, iar în veacul ce va să fie să ne bucurăm din belşug de iubirea de oameni a lui Dumnezeu, cu harul şi cu îndurările Unuia-Născut Fiul Său, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

OMILIA A VIII-a

«Şi a zis Dumnezeu : «Să facem om după chipul Nostru şi după asemănare şi să stăpînească peştii mării şi păsările cerului şi dobitoacele şi fiarele şi tot pămîntul şi toate vietăţile care se tîrăsc pe pămînt» [1]

I

Haide să pun şi astăzi înaintea dragostei voastre cele citite adineaori, pentru că aţi ascultat ieri cu mult drag cuvintele mele, rugîndu-vă mai întîi să fiţi cu mare luare aminte la cele ce spun şi să păstraţi în mintea voastră cele ce am grăit mai înainte, ca să nu-mi fie zadarnică şi fără de rost atîta osteneală. Strădania mea este ca voi să cunoaşteţi bine puterea cuvintelor Scripturii, în aşa fel ca să nu le cunoaşteţi numai voi, ci să fiţi şi dascălii altora, ca să puteţi, după cum spune fericitul Pavel, să vă zidiţi unul pe altul [2]. Că de propăşiţi în Domnul şi aveţi spor în învăţătura celor duhovniceşti, mă bucuraţi şi pe mine mult. Aceasta-mi este toată fericirea ! Aceasta mi-i cea mai mare sărbătoare ! «*Care este nădejdea noastră sau bucuria sau cununa laudei noastre ?* spune Pavel. *Oare nu şi voi* [3] şi sporul vostru după Dumnezeu ?» Fiecare dascăl cînd vede că şcolarii lui ţin bine minte învăţăturile date şi că dau roadă prin fapte, le predă cu mai mult drag mai departe învăţăturile. Aşa şi eu ; cu cît vă văd cu mintea mai trează, cu dorul înmulţit şi cu mintea înaripată, cu atît sînt mai plin de rîvnă în a vă pune înainte mai din belşug învăţătura. Cu cît văd că cresc mai mult în voi apele acestea duhovniceşti, cu atît creşte şi în mine izvorul pentru zidirea voastră şi pentru folosul sufletesc. Aici nu se întîmplă ce se întîmplă de obicei cu banii. Acolo, cel care dă vecinului bani îşi micşorează averea şi cu cît dă mai mult cu atît îşi împuţinează mai mult avuţia ; aici cu totul dimpotrivă ; atunci mai cu seamă îmi creşte avuţia, atunci îmi sporeşte mai mult această bogăţie duhovnicească, atunci cînd o revărs din belşug celor ce vor să se adape din această învăţătură.

1. *Fac.*, 1, 26.
2. *I Tes.*, 5, 11.
3. *I Tes.*, 2, 19.

Aşadar, pentru că lucrul acesta îmi este mie temei de şi mai multă bogăţie şi avere, iar voi sînteţi nesăturaţi de această duhovnicească hrană, haide să vedem ce ne învaţă astăzi fericitul Moise prin cele citite, dar, mai bine spus, ce ne grăieşte harul Duhului, nouă tuturora, prin limba acestuia.

«*Şi a zis Dumnezeu : «Să facem om după chipul Nostru şi după asemănare»* 4.

Să nu trecem, iubiţilor, cu uşurinţă pe lîngă cele spuse, ci să cercetăm fiecare cuvînt, să ne coborîm în adînc spre a descoperi puterea ascunsă în aceste scurte cuvinte. Da, cuvintele sînt puţine, dar mare e comoara ascunsă în ele şi se cuvine ca acei cu mintea trează şi sînt cu luare aminte să nu se oprească la suprafaţa lor. Cei care caută aur, această comoară materială, nu sapă numai la suprafaţă, nici nu caută aurul numai acolo, ci cînd se coboară în adîncul pămîntului, atunci sapă sînurile pămîntului şi aşa, cu măiestria lor, despart aurul de pămînt şi, după multă osteneală, adeseori abia de pot găsi o fărîmă de aur. Aici nu-i aşa. Osteneala e mai mică, iar averea nespusă. Aşa sînt toate cele duhovniceşti.

II

Să nu fim dar mai răi ca aceia care se dau în vînt după cele materiale, ci să căutăm şi noi comoara aceasta duhovnicească, ascunsă în cuvintele acestea ! Să vedem mai întîi ce e nou şi nemaiauzit în ele şi pentru ce s-a folosit de cuvinte atît de schimbate acest fericit profet, dar mai bine spus, iubitorul de oameni Dumnezeu, Care grăieşte prin profet şi spune : *«Să facem om după chipul Nostru şi după asemănare»*. Mai înainte, după ce a făcut cerul şi pămîntul, L-am auzit spunînd : *«Să se facă lumină»* 5 ; şi : *«Să se facă tărie în mijlocul apei»* 6 ; şi *«Să se adune apa într-o adunare şi să se arate uscatul»* 7 ; şi : *«Să scoată apele tîrîtoare cu suflete vii»* 8. Ai văzut că numai cu cuvîntul şi cu porunca a făcut toată zidirea creată în cinci zile ? Uită-te cîtă deosebire astăzi în cuvinte ! N-a mai spus : «Să se facă om».

— Dar ce ?

— *«Să facem om după chipul Nostru şi după asemănare»*.

---

4. *Fac.*, 1, 26.
5. *Fac.*, 1, 3.
6. *Fac.*, 1, 6.
7. *Fac.*, 1, 9.
8. *Fac.*, 1, 20.

— Care este lucrul nou? Care este lucrul nemaiauzit? Cine este, oare, Creatorul acesta Care are nevoie să se sfătuiască atîta și să gîndească atîta ca să facă pe om?

— Să nu rămîi uimit, iubite! Omul este mai de preț decît toate ființele văzute! Pentru el, Dumnezeu a adus la ființă pe toate acestea: cerul, pămîntul, marea, soarele, luna, stelele, tîrîtoarele, dobitoacele, toate viețățile necuvîntătoare.

— Dar pentru ce, dacă omul este mai de preț decît toate, pentru ce a fost făcut pe urmă?

— Pentru o pricină foarte dreaptă. După cum atunci cînd are să vină un împărat într-un oraș este nevoie să meargă înainte însoțitorii și toți ceilalți, ca să pregătească palatul împărătesc și așa intră împăratul în palat, în același chip și acum. Vrînd Dumnezeu să-l pună pe om peste toate cele de pe pămînt ca împărat și stăpînitor, i-a zidit mai întîi această locuință frumoasă, lumea; și numai după ce a fost gata totul l-a adus pe om, ca să o stăpînească. Ne arată Dumnezeu, chiar prin fapte, cît de mult prețuiește această ființă.

Dar să întrebăm pe iudeu și să vedem ce spune! Cui au fost adresate cuvintele: *«Să facem om după chipul Nostru»*? Scrierea, în care se găsesc cuvintele acestea, este a lui Moise, în care iudeii spun că cred, dar nu cred; precum zice și Hristos: *«Dacă ați crede în Moise, ați crede și în Mine»* [9]. Da, ei au scrierile lui Moise, dar noi avem înțelesul lor. Cui au fost adresate cuvintele: *«Să facem om»*? Cu cine se sfătuiește Stăpînul? Nu pentru că are nevoie de sfat și de gînduri — Doamne ferește! — ci pentru că vrea, sub înfățișarea cuvintelor, să arate cinstea covîrșitoare ce o dă omului pe care avea să-l creeze. Ce spun, dar, iudeii, care au încă voal pe inimile lor și nu vor să înțeleagă nimic din cele scrise în Scriptură? Ei spun că aceste cuvinte au fost adresate îngerului sau arhanghelului. Ce nebunie! Ce mare nerușinare! Cum poți gîndi, omule, ca Stăpînul să se sfătuiască cu îngerul, Creatorul cu creatura? Nu le este îngăduit îngerilor să stea la sfat cu Dumnezeu; datoria lor e să stea drept înaintea lui Dumnezeu și să-L slujească. Și, ca să afli asta, ascultă pe marele glăsuitor Isaia, care spune despre cele mai înalte puteri îngerești: *«Am văzut heruvimii stînd în dreapta lui Dumnezeu și serafimii; și-și acopereau fețele lor și picioarele cu aripile»* [10]. Își acopereau fețele, pentru că nu puteau îndura lumina fulgerătoare a lui Dumnezeu; și stăteau înaintea Lui cu multă frică și cu cutremur. Creaturile lucrul acesta trebuie să-l facă, să stea drept înaintea Stăpînului.

9. *Ioan*, 5, 46.
10. *Isaia*, 6, 2.

III

Dar iudeii nu înţeleg nimic din cuvintele Scripturii şi grăiesc ce le trece prin minte.

Deci după ce am spulberat pălăvrăgeala lor, se cuvine să învăţăm pe fiii Bisericii adevărul spuselor Scripturii.

Cine este, dar, Acela, Căruia Dumnezeu I-a zis : «*Să facem om*» ? Cine altul decît «*Îngerul de mare sfat, Sfetnicul minunat, Domn puternic, Domnul păcii, Părintele veacului ce va să fie*» [11], Unul-Născut Fiul lui Dumnezeu, Cel de o fiinţă cu Tatăl, prin Care s-au adus toate la fiinţă ? Lui I-a spus : «*Să facem om după chipul Nostru şi după asemănare*». Cuvintele acestea dau o lovitură de moarte şi celor care gîndesc ca Arie [12]. N-a spus poruncitor : «Fă», ca unui inferior, sau ca unuia mai mic după fiinţă, ci ca unuia care este de aceeaşi cinste : «*Să facem*». Şi cuvintele celelalte arată identitatea de fiinţă : «*Să facem*, spune Dumnezeu, *om după chipul Nostru şi după asemănare*».

Dar la auzul acestor cuvinte se năpustesc alţi eretici, care pîngăresc dogmele Bisericii şi zic : «Iată, a spus : «*După chipul Nostru*». Şi vor să spună că Dumnezeu are chip de om. Dar cea mai mare nebunie este să cobori la chip omenesc pe Cel fără de formă, fără de chip, neschimbător şi să dai Celui fără de trup forme şi mădulare ! Poate fi, oare, o nebunie asemenea aceleia să nu vrei să cîştigi din învăţătura Scripturilor insuflate de Dumnezeu, ci dimpotrivă să vrei să te vatămi cu ele ? Aşa fac cei bolnavi şi cei care au vederile ochilor slabe. După cum aceştia se feresc de lumina soarelui din pricina bolii lor de ochi, iar cei bolnavi nu se ating nici de mîncărurile cele mai sănătoase, tot aşa şi cei bolnavi

11. *Isaia*, 9, 6.

12. Arie s-a născut în Libia pe la mijlocul secolului al doilea ; a fost ucenic al preotului Lucian din Antiohia şi al ereticului Pavel din Samosata. Stabilit în Alexandria, s-a amestecat, laic fiind, în schisma meletiană ; întors în sînul Bisericii, este hirotonit diacon de episcopul Petru al Alexandriei (†311). Datorită talentului său oratoric şi culturii sale filosofice reuşeşte să fie numit de episcopul Ahila (311—312) preot la cea mai de vază biserică din Alexandria. Pe la 315, sub episcopul Alexandru (312—328), Arie a început să răspîndească, prin predici şi scrieri, învăţăturile lui eretice. A fost condamnat în 318 de un sinod local din Alexandria, iar în 325 de întîiul sinod ecumenic. Arie, însă, prin legăturile pe care le avea la curtea imperială, reuşeşte să determine pe împăratul Constantin cel Mare (†337) să exilèze pe episcopul Alexandriei, sfîntul Atanasie cel Mare († 375) şi să hotărască primirea lui Arie în Biserică. Dar în ajunul duminicii în care urma să aibă loc primirea oficială, degetul lui Dumnezeu l-a lovit şi a murit într-un closet public din Constantinopole. — După învăţătura lui Arie, Cuvîntul nu este veşnic ; a fost un timp cînd nu era ; a fost făcut din nefiinţă ; deci existenţa Lui are început. Este Fiu al lui Dumnezeu numai prin har, aşa cum au fost şi drepţii ; nu este Dumnezeu adevărat, ci străin de Dumnezeu şi întru totul neasemănător Tatălui ; este o creatură, care, crescînd în har şi merite, a ajuns vrednic de a fi slăvit. A fost creat pentru două scopuri : să creeze lumea şi să mîntuie pe oameni. Pentru a mîntui pe oameni, Cuvîntul S-a întrupat, dar a luat un trup fără suflet, căci Cuvîntul a luat locul sufletului.

cu sufletul şi orbi la minte nu pot căuta la lumina adevărului. Tocmai de aceea noi să ne plinim datoria noastră şi să le întindem mînă de ajutor, vorbindu-le cu multă blîndeţe. Şi fericitul Pavel ne îndeamnă la fel, zicînd : *«Să povăţuim cu blîndeţe pe cei ce stau împotrivă, că doar le va da Dumnezeu pocăinţă spre cunoaşterea adevărului şi se vor trezi din cursa diavolului, prinşi fiind de el, pentru a-i face voia»* [13]. Vezi că îi arată cu cuvîntul că sînt cufundaţi ca într-o beţie ? Cuvîntul «*se vor trezi*» arată că stăteau cufundaţi jos undeva. Şi iarăşi, prin cuvintele : «*prinşi fiind de diavol*», aproape că vrea să spună că sînt prinşi în mreaja diavolului. Ne trebuie multă blîndeţe şi îndelungă răbdare ca să-i putem smulge şi scoate din cursele diavolului. Să le spunem : «Treziţi-vă puţin, uitaţi-vă la lumina dreptăţii, gîndiţi-vă la înţelesul adevărat al cuvintelor !»

Da, după ce Dumnezeu a spus : *«Să facem om după chipul Nostru şi după asemănare»*, nu S-a oprit aici, ci, prin cuvintele ce le-a adăugat, ne arată ce înţeles trebuie să dăm cuvîntului «*chip*».

«Şi să stăpînească peste peştii mării şi păsările cerului şi peste toate tîrîtoarele care se tîrăsc pe pămînt» [14].

Deci prin cuvîntul «*chip*» trebuie înţeles *stăpînire* şi nimic altceva, că Dumnezeu l-a creat pe om ca să fie stăpîn peste toate cele de pe pămînt ; şi nimic nu este pe pămînt mai mare decît el, ci toate sînt sub stăpînirea lui.

IV

Iar dacă şi după ce le-am explicat adevăratul înţeles al cuvintelor, ereticii tot se încăpăţînează să spună că cuvîntul «*chip*» înseamnă «formă», atunci să le grăim aşa : Atunci nu numai bărbatul, ci şi femeia este după «*chipul*» lui Dumnezeu, că amîndoi au aceeaşi «formă». Dar explicaţia aceasta nu are raţiune. Ascultă pe Pavel, care spune : *«Bărbatul nu e dator să-şi acopere capul, pentru că este chip şi slavă a lui Dumnezeu ; iar femeia este slavă a bărbatului»* [15]. Bărbatul stăpîneşte, femeia se supune, aşa cum dintru început i-a spus Dumnezeu femeii : *«Către bărbatul tău întoarcerea ta şi el te va stăpîni»* [16]. Aşadar întrucît cuvîntul «*chip*» are înţeles de «*stăpînire*» şi nu de «*formă*», şi omul stăpîneşte pe toate, iar femeia se supune, pentru aceea spune Pavel despre bărbat că este chip şi slavă a lui Dumnezeu, pe cînd femeia este slavă a

13. *II Tim.*, 2, 25—26.
14. *Fac.*, 1, 26.
15. *I. Cor.*, 11, 7.
16. *Fac.*, 3, 16.

bărbatului. Dacă ar fi vorbit despre forma lor, nu i-ar fi despărțit, pentru că aceeași formă are și bărbatul și femeia.

Ai văzut cît de puternic a ieșit adevărul la lumină, că nu le mai rămîne celor ce grăiesc cu nerușinare nici un cuvînt de apărare? Dar cu toate că așa stau lucrurile să nu încetăm a ne purta cu ei cu îndelungă răbdare *«că doar le va da Dumnezeu pocăință spre cunoașterea adevărului»* [17]. Să nu stăm de piatră. Să ne purtăm cu ei cu multă blîndețe, poate că îi vom putea smulge din înșelăciunea diavolului. Iar, dacă vrei, să le astupăm iarăși gura cu fericitul Pavel, care grăiește așa locuitorilor Atenei: *«Nu trebuie să socotim că Dumnezeirea este asemenea aurului sau argintului sau pietrei sau cioplitурii meșterului și gîndului omului»* [18]. Ai văzut pe înțeleptul dascăl cu cîtă precizie le-a spulberat toată înșelăciunea? A spus că Dumnezeirea se deosebește de om nu numai în ce privește forma trupească, dar nici gîndirea omului nu-i în stare să-și închipuie cum e Dumnezeirea. Spuneți-le necontenit aceste lucruri! Nu încetați a face tot ce stă în puterea voastră, doar-doar se vor pleca, doar-doar vor vrea să caute la adevăr.

Da, să nu încetați a le vorbi lor cu multă blîndețe și precizie, iar pe voi vă rog să țineți cu scumpătate dogmele Bisericii, fără să amestecați înlănțuirea celor spuse; iudeilor să le grăiți ca pentru ei, arătîndu-le că la facerea omului Dumnezeu n-a grăit către una din puterile slujitoare, ci către Însuși Unul-Născut Fiul lui Dumnezeu; celor care gîndesc ca Arie, iarăși să le dovediți cu cuvintele Scripturii că Fiul este de aceeași cinste cu Tatăl; iar celor care-și închipuie că Dumnezeirea are formă omenească să le puneți în față cuvintele fericitului Pavel. Smulgeți pe de o parte învățăturile nesănătoase și pierzătoare de suflet, care au crescut ca niște neghine în învățăturile Bisericii, iar pe de altă parte străduiți-vă să țineți cu tărie învățăturile cele binecredincioase. Vreau și mă rog ca toți să țineți loc și de dascăli și să nu fiți numai ascultători ai spuselor mele; să le duceți și altora, să-i pescuiți pe cei ce sînt încă rătăciți și să-i aduceți pe calea adevărului, după cum spune Pavel: *«Să vă zidiți unul pe altul»* [19]; și *«Lucrați cu frică și cu cutremur la mîntuirea voastră»* [20]. Așa, Biserica își va spori mulțimea credincioșilor, iar voi avînd multă grijă de mădularele voastre, de semenii voștri, vă veți bucura de mai mult ajutor de sus.

17. *II Tim.*, 2, 25.
18. *Fapte*, 17, 29.
19. *I Tes.*, 5, 19.
20. *Filip.*, 2, 12.

V

Dumnezeu nu vrea ca un creştin să se mulţumească numai cu mîntuirea lui, ci să zidească şi pe alţii, nu numai prin învăţătură, ci şi prin viaţa şi purtarea sa. Nimic nu îndeamnă pe cineva pe calea adevărului ca viaţa curată. Oamenii nu se uită atît la ce spunem noi, cît la ce facem noi. Şi ca să vezi că lucrurile aşa stau, iată! Chiar dacă am filosofa noi de nenumărate ori cu cuvîntul şi am vorbi despre supunerea la voia lui Dumnezeu, dar dacă atunci cînd se iveşte prilejul nu arătăm prin fapte ce am spus, nu foloseşte atît cuvîntul nostru, cît vatămă fapta; dar dacă şi înainte de a vorbi şi după ce am vorbit arătăm prin faptă că ne supunem voii lui Dumnezeu, sîntem crezuţi cînd dăm sfatul, pentru că împlinim cu fapta ce sfătuim. Hristos pe aceştia i-a fericit, spunînd: «*Fericit cel ce face şi învaţă*»[21]. Uită-te că întîi a pus fapta, apoi învăţătura. Cînd fapta merge înainte, chiar dacă nu urmează învăţătura, fapta e de ajuns să înveţe mai puternic decît glasul pe cei ce o văd. Asta să urmărim totdeauna, ca să învăţăm întîi cu fapta şi apoi cu cuvîntul, ca să nu auzim şi noi de la Pavel: «*Tu care înveţi pe altul pe tine nu te înveţi?*»[22] Cînd sfătuim pe cineva să facă vreo faptă bună să ne străduim să facem noi mai întîi fapta aceea, ca să dăm sfatul cu mai multă îndrăznire. Toată grija noastră să ne fie pentru mîntuirea sufletului, cum am putea înfrîna săltările trupului, ca să postim cu adevărat, adică să ne oprim de la rele. Acesta e postul. Că pentru aceasta ne oprim de la bucate, ca să înfrînăm tăria trupului, să facem calul uşor de strunit. Se cuvine ca acela care posteşte mai înainte de toate să-şi înfrîneze mînia, să fie învăţat să fie bun şi blînd, să aibă inima zdrobită, să smulgă din minte gîndurile poftelor celor rele, să aibă înaintea ochilor ochiul cel neadormit al lui Dumnezeu şi scaunul cel drept de judecată; să fie mai presus de bani, să fie darnic atunci cînd face milostenie şi să izgonească din sufletul său orice răutate faţă de semenul său. Acesta e adevăratul post, după cum spune şi Isaia, vorbind din partea lui Dumnezeu: «*Nu acest post am ales Eu, zice Domnul; de ţi-ai îndoi ca un cerc grumazul tău, de ai aşterne sub tine sac şi cenuşă, nici aşa nu veţi chema post primit, zice Domnul*»[23].

— Dar spune-mi, care post?

---

21. *Matei*, 5, 19.
22. *Rom.*, 2, 21.
23. *Isaia*, 58, 5.

— *«Dezleagă învoielile cele făcute cu sila*[24], *frînge cu cel flămînd pîinea ta, adu în casa ta pe săracul fără adăpost»*[25]. «Şi dacă vei face asta, spune mai departe Dumnezeu, *«atunci va ieşi dimineaţa lumina ta şi sănătatea ta va înflori»*[26].

VI

Ai văzut, iubite, care este adevăratul post? Aşa să postim şi să nu gîndim fără rost ca foarte mulţi, care mărginesc postul la atîta numai că stau nemîncaţi pînă seara. Nu ni se cere atîta nouă, ci ca împreună cu oprirea de la mîncăruri să ne oprim şi de la faptele care ne vatămă şi să ne dăm multă sîrguinţă pentru săvîrşirea faptelor celor duhovniceşti. Cel care posteşte trebuie să fie smerit, liniştit, blînd, dispreţuitor al slavei vieţii de aici. Cum a dispreţuit trupul, aşa se cuvine să dispreţuiască şi slava deşartă şi să se uite numai la Acela Care cercetează inimile şi rărunchii[27]; să se roage cu toată sîrguinţa, să se mărturisească lui Dumnezeu şi să se ajute după putere prin facerea de milostenii. Această poruncă de a face milostenii, da, aceasta mai cu seamă, poate să ne şteargă toate păcatele, să ne smulgă din focul gheenii; numai să facem milostenia din belşug, şi nu de ochii oamenilor. Dar pentru ce spun eu: Nu de ochii oamenilor? Dacă sîntem oameni cu judecată ar trebui să facem această faptă bună numai pentru ea însăşi şi pentru dragostea de cei de o fire cu noi, nu pentru răsplăţile făgăduite de Stăpînul. Dar pentru că nu ne putem urca cu mintea pînă la atîta înălţime, măcar pentru răsplata de la Dumnezeu să facem milostenie; să nu urmărim deloc slavă de la oameni, pentru ca nu cumva să facem şi cheltuieli şi să fim lipsiţi şi de răsplată. Să nu căutăm numai asta cînd facem milostenia, ci şi cînd facem orice faptă bună; să nu o facem de dragul laudei de la oameni. Că n-avem nici un folos nici de postim, nici de ne rugăm, nici de facem milostenie, nici de săvîrşim vreo altă faptă bună, dacă nu o facem numai pentru Acela Care ştie şi cele tainice şi cele ce se află în adîncul cugetului nostru. Dacă aştepţi, omule, răsplată de la Acela, pentru ce mai vrei să fii lăudat de oameni? Dar pentru ce spun eu lăudat? De multe ori oamenii nu ne laudă, ci ne pizmuiesc. Sînt unii aşa de răi, că întorc pe dos şi faptele cele bune făcute de noi. Şi acum te întreb: Pentru ce ţii atît de mult la judecata lor stricată? Ochiului celui neadormit nu-i este tăinuită nici una din faptele noastre; gîndindu-ne la aceasta, trebuie să ne rînduim cu atîta grijă viaţa noastră, că nu după

24. *Isaia*, 58, 6.
25. *Isaia*, 58, 7.
26. *Isaia*, 58, 8.
27. *Ps.*, 7, 10.

multă vreme vom da socoteală şi de cuvintele şi de faptele şi chiar de gîndurile noastre. Să nu dispreţuim, dar, mîntuirea noastră. Nimic nu este egal virtuţii, iubitule! În veacul ce va să fie virtutea ne scoate din gheenă şi ne dăruieşte desfătarea împărăţiei cerurilor, iar în veacul de acum ne face să fim mai presus de cei ce uneltesc în zadar şi fără rost împotriva noastră; ne face mai puternici nu numai faţă de oameni, ci şi faţă de demoni şi de duşmanul mîntuirii noastre, diavolul. Cu ce poate fi egală virtutea, cînd face pe cei ce o practică să fie mai presus nu numai de oamenii vicleni, ci chiar şi de demoni? A fi virtuos înseamnă a dispreţui toate cele omeneşti, a te gîndi în fiecare clipă la cele viitoare, a nu rămîne uimit de nimic din cele de aici, ci dimpotrivă a şti că toate cele omeneşti sînt umbră şi vis, dacă nu chiar mai puţin decît atît. A fi virtuos înseamnă a sta ca un mort faţă de lucrurile din viaţa aceasta; şi ca un mort, aşa de nesimţitor să fii faţă de cele ce vatămă mîntuirea sufletului. A fi virtuos înseamnă să trăieşti numai pentru cele duhovniceşti şi numai pe acelea să le săvîrşeşti, precum zice şi Pavel: *«Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăieşte în mine»* [28].

Aşadar şi noi, iubiţilor, ca unii ce ne-am îmbrăcat în Hristos, aşa să lucrăm toate, ca să nu întristăm Duhul cel Sfînt. Cînd sîntem tulburaţi de patimi sau de pofte rele sau de ură sau de mînie sau de invidie, să ne gîndim la Cel ce locuieşte în noi şi să alungăm departe de noi nişte gînduri ca acestea. Să ne ruşinăm de covîrşitorul har dat nouă de Dumnezeu; să înfrînăm toate patimile trupului, ca, luptînd după lege [29] în această scurtă şi trecătoare viaţă, să fim învredniciţi de acele mari cununi în ziua aceea ce va să fie, ziua cea înfricoşătoare nouă, celor păcătoşi, dar dorită celor îmbrăcaţi cu virtutea, şi să fim învredniciţi de acele nespuse bunătăţi, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

---

28. *Gal.*, 2, 20.
29. *II Tim.*, 2, 5.

OMILIA A IX-a

În continuare la cuvintele : «Să facem om după chipul Nostru»[1] şi către cei ce spun : «Pentru ce au fost create fiarele ?» şi : «Ce folos avem că au fost aduse la fiinţă ?» Dar mai cu seamă chiar aceasta arată şi cinstea dată omului şi nespusa iubire de oameni a lui Dumnezeu

I

Plugarii cei harnici, cînd văd cîmpul arat adînc şi gras, aruncă din belşug seminţele, îl îngrijesc necontenit şi mult, îl cercetează în fiecare zi, ca nu cumva buruienile, care-i pot vătăma semănăturile, să-i zădărnicească mai dinainte toată osteneala. Tot aşa şi eu, cînd văd dorul vostru cel duhovnicesc şi dragostea voastră mare de ascultarea predicilor mele, mă străduiesc în fiecare zi să semăn în sufletele voastre ideile dumnezeieştilor Scripturi, arătîndu-vă şi învăţăturile care pot vătăma sămînţa aceasta duhovnicească, ca să nu cuprindă, nici să tulbure învăţătura sănătoasă a dogmelor cu vătămarea celor ce încearcă să introducă în învăţăturile Bisericii gîndurile lor. Datoria voastră este, deci, să păstraţi cu grijă cele ce v-am încredinţat, să le ţineţi minte fără de greşeală, ca să puteţi urmări cu uşurinţă şi cele ce vă voi mai spune. Dacă eu nu cobor acum în adîncimile ideilor Scripturii, iar dacă voi nu vă încordaţi mintea, acum cînd e post, cînd mădularele ne sînt uşoare pentru înot, iar privirea minţii mai pătrunzătoare, cînd nu ne tulbură iureşul rău al petrecerilor, iar duhul e mai treaz ca să nu fie înăbuşit, apoi cînd voi putea face asta ? Cînd sînt petreceri, beţii, îmbuibarea pîntecelui şi celelalte rele care se nasc de aici ? Oare nu vedeţi că cei care vor să găsească pietrele preţioase din mare nu stau sus pe ţărm, nici nu numără valurile, ca aşa să le găsească, ci se coboară chiar în adîncul mării, se coboară, ca să spun aşa, în înseşi sînurile adîncului, ca astfel să găsească ce urmăresc ? Şi ce mare folos poate aduce vieţii noastre găsirea pietrelor acelora ? Dare-ar Dumnezeu să nu aducă vătămare mare şi pagubă multă ! De aici se nasc mii şi mii de rele ; din înnebuni-

1. *Fac.*, 1, 26.

rea după averi, din furia după bani. Şi cu toate că se naşte din acelea atîta pagubă, totuşi cei care se îndeletnicesc cu aceste meserii nu pregetă a le face. Se expun primejdiilor, îndură oboseală multă, ca să poată găsi ce caută. Cu dumnezeieştile Scripturi, cu aceste pietre preţioase şi duhovniceşti nu este aşa, nu vezi nici primejdie, iar oboseala nu e mare, dar cîştigul nespus; numai să facem cu tragere de inimă tot ce ne stă în putinţă. Harul lui Dumnezeu e gata şi caută pe cei ce vor să-l primească din belşug. Aşa e Stăpînul nostru; cînd vede că sufletul ni-i treaz şi dorul clocotitor, ne dă cu îmbelşugare bogăţia Lui, depăşind prin dărnicia Lui cererea ce I-o facem.

II

Ştiindu-le, dar, pe acestea, iubiţilor, să ne curăţim cugetul de lucrurile cele lumeşti; şi lărgindu-vă latul minţii voastre, primiţi cu multă tragere de inimă cele date de Duhul, ca întocmai ca un pămînt gras şi roditor să înmulţiţi seminţele aruncate, ca să faceţi unul o sută, altul şaizeci, iar altul treizeci [2].

Aţi auzit în zilele trecute de înţelepciunea nespusă a Celui Ce a zidit toate cele văzute, că le-a adus pe toate acestea la fiinţă numai cu voinţa şi cuvîntul. A spus: «*Să se facă*» şi s-au făcut; îndată au fost aduse pe lume toate stihiile; a fost de ajuns cuvîntul ca să fie făcute toate; nu pentru că era cuvînt, ci pentru că era cuvînt al lui Dumnezeu. Vă aduceţi aminte de cele spuse de mine celor ce susţin că toate cele din lume s-au făcut dintr-o materie preexistentă, încercînd să introducă în învăţăturile Bisericii flecărelile lor. Aţi aflat, apoi, pentru ce a făcut cerul desăvîrşit, iar pămîntul fără formă şi netocmit. Şi v-am spus atunci că pentru două pricini: una, ca să nu punem la îndoială puterea Stăpînului, socotind că din pricina slăbiciunii puterii Sale a făcut pămîntul aşa, odată ce cunoaştem din creaţia stihiei celei mai bune, a cerului adică, puterea Sa; a doua este aceasta: pămîntul ne este şi mamă şi hrănitor; din el ne hrănim, din el avem celelalte desfătări şi în el ne întoarcem iarăşi; pămîntul ne este şi patrie şi mormînt; deci, ca nu cumva trebuinţa mare ce-o avem de el să ne facă să gîndim lucruri mari despre pămînt, Dumnezeu ne-a arătat la început pămîntul fără formă, ca să ne învăţăm şi prin fapte, că nu firii pămîntului se datoresc toate cele spuse mai sus, ci puterii Celui Ce l-a adus la fiinţă. Aţi aflat iarăşi că a despărţit apele, aducînd la fiinţă tăria aceasta văzută; aţi văzut animalele cele însufleţite, pe care le-au dat apele şi pămîntul.

2. *Matei*, 13, 3 –8.

Nu în zadar, nici fără de rost sînt silit să repet și să spun acum a doua oară acestea dragostei voastre; pe de o parte ca acelora ce le-au ascultat să le fie pricină a le ține mai bine minte, iar pe de altă parte ca acelora ce n-au fost atunci de față să le fie îndestulătoare învățătura de acum, ca să nu aibă vreo pagubă, pentru că n-au fost atunci aici. Că și părinții, care-și iubesc copiii, păstrează mîncare copiilor care au lipsit de la masă, pentru ca atunci cînd vin la masă păstrarea mîncării să le mîngîie absența. De aceea și eu, cînd vă adunați aici cu toții, mă îngrijesc de voi ca de propriile mele mădulare. Socotesc propășirea voastră duhovnicească slavă a mea; de aceea doresc ca toți să fiți desăvîrșiți și plini de fapte bune spre slava lui Dumnezeu, spre numele bun al Bisericii și spre lauda mea.

Dacă nu vi se pare că vă plictisesc, haide să amintesc dragostei voastre pe scurt cele ce v-am spus ieri. Ați văzut deosebirea dintre crearea făpturilor și facerea omului; ați auzit de cîtă cinste a învrednicit Dumnezeu pe începătorul neamului nostru că, chiar la facerea lui, a arătat prin înseși cuvintele întrebuințate — prin cuvinte potrivite, negreșit — cinstea celui ce avea să fie făcut, spunînd: *«Să facem om, după chipul Nostru și după asemănare»* [3]. Ați aflat atunci ce înțeles are cuvîntul *«chip»*; că el nu înseamnă asemănarea omului cu Dumnezeu după ființă, ci asemănarea cu El în ce privește stăpînirea; nu în ce privește chipul formei, ci în ce privește stăpînirea; de aceea a și adăugat: *«Să stăpînească pești mării și păsările cerului și fiarele și tîrîtoarele pămîntului»* [4].

III

Dar la auzul acestor cuvinte sar păgînii și spun că nu găsesc adevăr în cuvintele acestea pentru că nu stăpînim noi fiarele, cum s-a făgăduit, ci ele ne stăpînesc pe noi.

Aceasta mai ales nu-i adevărat. În ziua de azi, cînd apare omul, fiarele o iau îndată la fugă. Iar dacă uneori ne atacă, o fac fie silite de foame, fie pentru că noi le atacăm; așa că asta se întîmplă din pricina noastră, nu pentru că fiarele ne stăpînesc. La fel ca și cu hoții; dacă nu ne trîndăvim, ci ne înarmăm cînd ne atacă hoții, atunci lucrul acesta nu se datorește stăpînirii lor asupra noastră, ci purtării noastre de grijă pentru scăparea noastră.

Să auzim totuși cele spuse de Scriptură: *«Să facem om după chipul Nostru și după asemănare»* [5]. După cum cuvîntul *«chip»* înseamnă stăpî-

3. *Fac.*, 1, 26.
4. *Fac.*, 1, 26.
5. *Fac.*, 1, 26.

nire, tot așa cuvîntul «asemănare» înseamnă ca noi să ajungem, atît cît ne stă în puterea noastră omenească, asemenea lui Dumnezeu; să ne asemănăm adică lui Dumnezeu în ce privește bunătatea, blîndețea, virtutea, precum zice și Hristos: *«Fiți asemenea Tatălui vostru Celui din ceruri»* [6]. După cum pe acest pămînt larg și încăpător sînt unele animale blînde, iar altele sălbatice, tot astfel și pe latul sufletului nostru sînt gînduri nesocotite și dobitocești, sălbatice și pline de cruzime. Pe acestea, dar, trebuie să le ținem în frîu, să le supunem și să le dăm în stăpînirea rațiunii.

— Dar cum poți supune un gînd sălbatic? m-ar întreba cineva.

— Ce spui, omule? Supunem leii, le îmblînzim sufletele lor și te îndoiești dacă poți îmblînzi sălbăticia unui gînd? Și doar la fiare sălbăticia este firească și blîndețea nefirească; pe cînd la tine dimpotrivă, blîndețea este firească, și nefirească sălbăticia și cruzimea. Nu vei putea, oare, păstra în tine ce e firesc, tu, care scoți din sufletul unei fiare ce e firesc și pui în el ce e nefiresc? Ce osîndă nu meriți, oare? Și lucru mai minunat și mai ciudat decît acesta este că atunci cînd e vorba de firea leilor mai este altă greutate pe lîngă asta: animalul nu are rațiune; și totuși de multe ori vedem lei îmblînziți duși prin piață și mulți negustori răsplătesc adeseori chiar cu bani pe cei care pot, prin arta și înțelepciunea lor, îmblînzi fiarele, pe cînd sufletul tău are și rațiune, are în el și frica de Dumnezeu și mult ajutor în multe privințe. Nu-mi veni, deci, mie cu scuze și pretexte! Este cu putință, dacă vrei, să fii și liniștit și bun și blînd. *«Să facem,* spune Dumnezeu, *om după chipul Nostru și după asemănare».*

IV

Dar să ne întoarcem iarăși la cele de care vorbeam mai înainte. Am dovedit în cele spuse mai înainte că omul avea la început stăpînire desăvîrșită peste fiare. Că a spus Dumnezeu: *«Să stăpînească peste peștii mării și peste păsările cerului și peste fiarele și tîrîtoarele pămîntului»* [7]. Nici eu n-am să fiu împotrivă că acum ne temem, ne e frică de animale și că nu mai avem stăpînire asupra lor; dar asta nu arată că e mincinoasă făgăduința lui Dumnezeu. La început lucrurile nu stăteau așa, ci fiarele se temeau, tremurau și se supuneau omului, stăpînul lor. Cînd omul a pierdut îndrăznirea din pricina neascultării, i s-a tăiat și stăpînirea. Că toate animalele erau supuse omului, o spune Scriptura. Ascultă! *«Și a adus Dumnezeu la Adam fiarele și toate necuvîntătoarele,*

6. *Matei,* 5, 45.
7. *Fac.,* 1, 26, 28.

să vadă ce nume le va pune» [8]. Cînd Adam a văzut animalele alăturea de el, n-a fugit, ci, ca un stăpîn, care pune nume robilor de sub stăpînirea sa, așa a dat și el nume tuturor fiarelor. *«Și numele pe care l-a dat Adam, acela a fost numele animalului»* [9], spune Scriptura. Acesta este semnul stăpînirii. Asta e pricina că Dumnezeu vrînd să-i arate lui Adam că e stăpîn peste toate cele văzute, i-a dat să pună nume animalelor. Dovada aceasta e îndestulătoare să arate că la început animalele nu înfricoșau pe om. Dar mai este și o altă dovadă, nu mai neînsemnată decît aceasta, ci chiar cu mult mai puternică.

— Care e dovada?

— Vorbirea șarpelui cu femeia. Dacă șarpele l-ar fi înspăimîntat pe om, femeia n-ar fi rămas locului la vederea șarpelui, n-ar fi primit sfatul lui, n-ar fi vorbit cu el cu atîta liniște, ci îndată ce l-ar fi zărit s-ar fi spăimîntat și ar fi fugit. Așa, însă, vorbește și nu se teme. Nu era pe lume fricos. Dar cînd a intrat în lume păcatul, i s-a luat omului și cinstea și stăpînirea. Și după cum se întîmplă cu slugile: slugile cele bune sînt frică pentru slugile celelalte, iar slugile rele se tem de cei de o seamă cu ei, tot așa s-a întîmplat și cu omul. Atîta vreme cît omul avea îndrăznire înaintea lui Dumnezeu, fiarele se temeau de om; dar după ce a păcătuit s-a temut el și de cea din urmă făptură. Dacă nu primești spusele mele, dovedește-mi că înainte de păcat animalele îl înfricoșează pe om. Dar n-ai să poți. Și este semn nespus de mare al iubirii de oameni a lui Dumnezeu, că a intrat frica în om după căderea lui în păcat. Dacă omul ar fi păstrat mai departe cinstea dată lui și după călcarea poruncii, nu s-ar fi sculat ușor din cădere. Dacă oamenii s-ar fi bucurat de aceeași cinste, fie de ascultau, fie de nu ascultau, s-ar fi învățat să facă și mai mult rău și nu s-ar fi depărtat repede de păcat. Dacă acum cînd sînt amenințări, pedepse și chinuri, oamenii nu înțeleg să se înțelepțească, ce n-ar fi ajuns de n-ar fi fost pedepsiți pentru păcatele lor? Deci Dumnezeu, purtîndu-ne de grijă și îngrijindu-se de noi, ne-a luat această stăpînire.

V

Și aici uită-mi-te, iubite, la nespusa iubire de oameni a lui Dumnezeu! Adam a nesocotit întreaga poruncă, a călcat întreaga lege; dar Dumnezeu, milostiv fiind și biruind cu bunătatea greșelile noastre, nu i-a luat toată cinstea, nici nu l-a scos din toată stăpînirea, ci a lăsat în afara stăpînirii lui numai acele animale care nu-i ajută mult la trebuințele

8. *Fac.*, 2, 19.
9. *Fac.*, 2, 19.

vieții; pe animalele de neapărată trebuință și pe cele folositoare și care slujesc mult vieții noastre, pe acelea le-a lăsat să ne fie supuse și roabe. A lăsat cirezile de boi, ca să arăm, să brăzdăm pămîntul, ca să aruncăm semințele; a lăsat animalele de povară, ca să ne ajute la ducerea poverilor; ca să ne micșoreze oboseala noastră; a lăsat turmele de oi, ca să avem cu ce ne face haine; și a lăsat și alte feluri de animale, care ne dau mult ajutor. Cînd Dumnezeu l-a osîndit pe om din pricina neascultării, a spus: *«În sudoarea feței tale să-ți mănînci pîinea ta»* [10]; dar pentru ca să nu-i fie sudoarea asta și osteneala aceasta de nesuferit, i-a ușurat greutatea și povara sudorii cu o mulțime de animale, care stau într-ajutorul oboselilor și greutăților noastre. Dumnezeu a făcut la fel ca un stăpîn iubitor de oameni și purtător de grijă, care, după ce-și bate sluga, îi tămăduiește rănile. Dumnezeu l-a osîndit pe păcătos, dar cu orice chip vrea să-i facă această osîndă mai ușoară; l-a osîndit la sudoare și osteneală continuă, dar a făcut ca multe feluri de animale să-l ajute la munca lui. Deci, dacă ai cerceta bine și cu judecată sănătoasă, ai vedea că Dumnezeu și cînd i-a dat omului cinstea și cînd i-a luat-o și cînd l-a făcut să tremure în fața fiarelor, pe toate le-a făcut cu multă înțelepciune, cu multă purtare de grijă, cu multă iubire de oameni. Pentru toate acestea să-I mulțumim lui Dumnezeu, să fim recunoscători Celui Care ne-a făcut atîta bine. Nici nu ne cere Dumnezeu ceva greu și împovărător, ci numai să mărturisim că ne-a făcut atîtea faceri de bine și să-I mulțumim pentru ele; nu pentru că are nevoie de ele — că este desăvîrșit — ci ca noi să învățăm să cunoaștem pe Dătătorul bunătăților; să nu fim nerecunoscători, ci să facem fapte de virtute vrednice de binefacerile Lui și de o atît de mare purtare de grijă. Făcînd așa, Îl chemăm și mai mult în ajutor.

Vă rog, dar, să nu ne trîndăvim, ci fiecare din voi să se gîndească în fiece clipă, de e cu putință, nu numai la binefacerea ce a făcut-o Dumnezeu cu tot neamul omenesc, ci și la binefacerile făcute cu fiecare din noi; nu numai la cele mărturisite și știute de toți, ci și la cele personale și tăinuite celorlalți oameni. Așa vei putea mulțumi necontenit Stăpînului. Aceasta-i cea mai mare jertfă, cea mai desăvîrșită ofrandă; aceasta ne este pricină de îndrăznire înaintea lui Dumnezeu. Și cum? Am să vă spun eu! Cel care frămîntă necontenit în mintea lui aceste gînduri, cel care-și cunoaște bine nimicnicia sa, cel care se gîndește la nespusa și covîrșitoarea iubire de oameni a lui Dumnezeu, Care rînduiește viața noastră nu după cum merită păcatele noastre, ci după bunătatea Lui, ei

10. *Fac.*, 3, 19.

bine, un om ca acesta își pleacă gîndirea, își zdrobește cugetul, își micșorează toată mîndria și îngîmfarea, învață să fie smerit, să disprețuiască slava acestei vieți, să-și rîdă de toate cele văzute, să se gîndească la bunătățile cele viitoare, la viața cea veșnică și fără de sfîrșit. Un om cu un astfel de suflet aduce lui Dumnezeu jertfă adevărată și bine plăcută, după cum spune profetul: *«Jertfa lui Dumnezeu duh umilit; inimă înfrîntă și smerită, Dumnezeu nu va urgisi»* [11]. Pe slugile cele cu judecata sănătoasă nu-i îndreaptă atît pedepsele și osîndele, cît binefacerile și conștiința că nu sînt pedepsiți după cît merită pentru păcatele lor.

VI

Să ne zdrobim, dar, vă rog, cugetul nostru, să ne smerim, și mai ales acum, cînd vremea postului ne dă mult ajutor. Dacă sîntem însuflețiți de astfel de gînduri, ne vom putea face și rugăciunile cu mintea trează; și, mărturisindu-ne păcatele, vom pogorî de sus asupra noastră mult har. Și ca să vezi că astfel de suflete îi plac Stăpînului, ascultă că o spune El: *«La cine voi căuta, decît numai la cel blînd și liniștit, la cel care tremură de cuvintele Mele?»* [12]. De aceea și Hristos grăind ucenicilor Săi spunea: *«Învățați de la Mine că sînt blînd și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre»* [13]. Omul care se smerește cu adevărat pe sine nu va putea niciodată să se supere, nici să se mînie pe semenul său, pentru că sufletul său e totdeauna potolit și se gîndește numai la viața și faptele sale. Poate fi, oare, o mai mare fericire decît aceea, să ai un astfel de suflet? Unul ca acesta stă necontenit în port, e scăpat de orice furtună și se bucură de liniștea gîndurilor. De aceea și Hristos spunea: *«Și veți găsi odihnă sufletelor voastre»*. După cum cel care își potolește patimile are multă liniște, tot așa omul păcătos, omul trindav, care nu-și poate înfrîna cum trebuie patimile ce se nasc în el, se frămîntă necontenit, are războiul în el însuși, se tulbură fără să-l supere cineva și îndură vifor cumplit. Din pricina asta valurile se ridică năvalnic; și, pornindu-se viforul duhurilor rele, păcătosul ajunge sub valuri, iar corabia se scufundă din pricina nepriceperii corăbierului. De asta trebuie să fim cu mintea trează, să luăm aminte și să ne îngrijim mereu și neîntrerupt de mîntuirea sufletului nostru. Creștinul trebuie să lupte totdeauna cu patimile trupului. Trebuie să ne răsune în urechi

11. *Ps.*, 50, 18.
12. *Isaia*, 66, 2.
13. *Matei*, 11, 29.

legile puse nouă de Stăpînul de obşte al tuturora şi să ne îngrădim cu ele. Să ne folosim cum trebuie de multa Lui îndelungă răbdare faţă de noi şi să nu aşteptăm să ne cuminţească viaţa, ca să nu se spună şi de noi : *«Cînd îi ucidea, atunci îl căutau»* [14].

Avînd, dar, iubiţilor, în ajutor postul de faţă, să ne grăbim cu toţii să ne mărturisim păcatele, să ne depărtăm de orice rău şi să facem orice faptă bună. Aşa ne învaţă fericitul profet David, zicînd : *«Fereşte-te de rău şi fă binele»* [15]. Dacă ne rînduim aşa viaţa noastră şi dacă odată cu abţinerea de la mîncăruri ne abţinem şi de la păcate, vom putea avea şi noi mai multă îndrăznire înaintea lui Dumnezeu şi vom fi învredniciţi şi mai mult de iubirea Sa de oameni şi în viaţa de acum şi în ziua cea înfricoşătoare ce va să fie, cu rugăciunile şi solirile celor ce au bineplăcut Lui, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

---

14. *Ps.*, 77, 38.
15. *Ps.*, 36, 27.

OMILIA A X-a

Sfătuire către cei ce s-au ruşinat să vină la slujba de seară după ce au mîncat. În continuare la cuvintele: «Să facem om după chipul Nostru şi după asemănare»[1] şi la cuvintele: «Şi a făcut Dumnezeu pe om; după chipul lui Dumnezeu, l-a făcut pe el; bărbat şi femeie i-a făcut pe ei»[2]

I

Mai mică ne este adunarea astăzi; mai puţini credincioşi au venit astăzi la biserică. Pentru ce? Care e pricina? Poate că unii s-au ruşinat să mai vină la masa aceasta duhovnicească după ce au stat acasă la masă. Asta este pricina absenţei lor; dar să audă pe înţeleptul care spune: *«Este ruşine care aduce păcat şi este ruşine care aduce slavă şi har»*[3]. Nu e ruşine să vii la masa cea duhovnicească după ce ai luat parte la masa cea trupească. Cele duhovniceşti n-au anumite timpuri hotărîte ca lucrurile trupeşti. Orice vreme din zi e potrivită ca să vorbeşti de cele duhovniceşti. Dar pentru ce vorbesc eu de zi? Chiar de te prinde seara, nici ea nu-i o piedică învăţăturii celei duhovniceşti. De aceea şi Pavel spunea lui Timotei, scriind: *«Stăruie cu timp şi fără timp; mustră, ceartă, îndeamnă»*[4]. Şi iarăşi, ascultă ce spune fericitul Luca: *«Vrînd să plece Pavel a doua zi din Troada, le-a vorbit şi şi-a prelungit cuvîntul pînă la miezul nopţii»*[5]. Te întreb: A adus, oare, timpul vreo vătămare cuvîntului de învăţătură? L-a întrerupt? Nu! Credinciosul care ascultă predica cu mintea trează, chiar de-ar fi mîncat, este vrednic de această adunare duhovnicească, pe cînd cel trîndav şi nepăsător, chiar de-ar fi nemîncat, n-are nici un folos de pe urma predicii. Spun asta nu ca să vă opresc de a posti — Doamne fereşte! — ci dimpotrivă laud foarte mult

1. *Fac.*, 1, 26.
2. *Fac.*, 1, 27.
3. *Înţ. Sir.*, 4, 23.
4. *II Tim.*, 4, 2.
5. *Fapte*, 20, 7.

postul și-i laud și pe cei ce postesc; spun asta pentru că vreau să vă învăț să vă îndeletniciți cu minte trează cu cele duhovnicești, nu să urmați orbește obișnuința. Nu e rușine să iei parte la această învățătură duhovnicească după ce ai mîncat, ci să iei parte la ea cu mintea trîndavă, asaltat de patimi și cu mișcările trupului nepotolite. Nu mîncarea e un rău, — Doamne ferește! — vătămătoare e îmbuibarea și mîncatul peste trebuință de-ți plesnește pîntecele. Îmbuibarea te face să pierzi și plăcerea mîncării, după cum nu e un rău să bei cu cumpătare vin, ci să te îmbeți, și prin lipsa de măsură să-ți strici mințile. De nu poți, iubite, rămîi nemîncat pînă seara, din pricină că ți-i bolnav trupul, nici un om cu judecată nu va putea să te învinuiască. Avem Stăpîn blînd și iubitor de oameni și nu ne cere lucruri peste puterea noastră. Nici nu ne cere să ne abținem de la mîncări și să postim așa de dragul postului, nici pentru asta să stăm nemîncați, ci ca să ne desprindem de lucrurile cele lumești și să folosim tot răgazul cu cele duhovnicești. Că dacă ne-am rîndui viața noastră cu mintea trează, dacă am întrebuința tot răgazul vieții noastre cu cele duhovnicești și am mînca atîta doar ca să plinim nevoia numai și am cheltui toată viața noastră în fapte bune, nici n-am mai avea nevoie de ajutorul pe care ni-l dă postul. Dar pentru că firea omenească e trîndavă și se îndreaptă mai degrabă spre tihnă și plăceri, de aceea Stăpînul cel iubitor de oameni, ca un tată iubitor, a izvodit leacul postului, ca să ne desprindă și de plăceri și să ne și ducă de la grijile lumești la lucrarea celor duhovnicești. Deci dacă sînt aici unii care, împiedicați de vreo boală trupească, nu pot sta nemîncați, pe aceștia îi sfătui să-și aline și boala trupului și să nu se lipsească nici de această învățătură duhovnicească, ci acesteia să-i arate mai mare rîvnă.

II

Sînt, da, sînt căi cu mult mai bune decît calea postului, care ne pot deschide ușile îndrăznirii celei către Dumnezeu. Cel ce mănîncă și nu poate posti să facă milostenii mai bogate, să se roage cu mai multă stăruință, să fie cu mai multă rîvnă la ascultarea cuvintelor dumnezeiești, la acestea boala trupului nu-i este o piedică. Să se împace cu dușmanii, să alunge din sufletul său orice gînd de răzbunare. De vrea să facă asta, a postit postul cel adevărat, acela pe care mai presus de toate îl cere de la noi Stăpînul. Că pentru aceasta poruncește și această abținere de la mîncăruri, ca înfrînîndu-ne săltările trupului, să-l facem plecat pentru împlinirea poruncilor. Dar dacă din pricina unei boli trupești nu vrem să avem ajutorul ce ni-l dă postul și arătăm și mai multă trîndăvie pen-

tru împlinirea faptelor bune, atunci fără să ne dăm seama ne păgubim cumplit. Dar dacă postul nu ne e de nici un folos de ne lipsesc faptele bune de care am vorbit mai sus, apoi vom fi și mai trîndavi de nu putem folosi nici leacul postului.

Aflînd aceste lucruri de la mine, vă rog, ca pe cei ce puteți posti să duceți mai departe, atît cît vă stă în putință, această frumoasă și lăudabilă rîvnă. *«Cu cît se strică omul nostru cel din afară, cu atît se înnoiește cel dinăuntru»* [6]. Da, postul istovește trupul și pune frîu zburdărilor celor fără de rînduială, dar face sufletul mai limpede, îl întraripează, îl face să se suie la înălțimi, îl face ușor. Iar pe frații voștri, care din pricina unei slăbiciuni trupești nu pot să postească, îndemnați-i să nu lipsească de la această învățătură duhovnicească ; învățați-i, spuneți-le cele grăite de mine, arătați-le că acela care mănîncă și bea cu măsură nu-i nevrednic să vină la biserică și să asculte predica ; nevrednic e cel trîndav, ce-l leneș. Spuneți-le cuvîntul apostolic : *«Cel ce mănîncă pentru Domnul mănîncă ; cel ce nu mănîncă pentru Domnul nu mănîncă ; și mulțumește lui Dumnezeu»* [7]. Deci și cel ce postește mulțumește lui Dumnezeu, că a avut putere să ducă osteneala postului ; și iarăși și cel ce mănîncă mulțumește lui Dumnezeu, pentru că aceasta cu nimic nu-i poate vătăma mîntuirea sufletului, dacă vrea. Atîtea căi ne-a deschis iubitorul de oameni Dumnezeu, cîte nici nu putem spune, prin care ne este cu putință, dacă vrem, să dobîndim cea mai înaltă îndrăznire către Dumnezeu.

Îndestulătoare sînt cele ce am spus pentru cei ce au lipsit de la biserică, pentru a le spulbera orice pricină de rușine și a le arăta că nu trebuie să se rușineze de asta ; nu mîncarea ne face de rîs, ci păcatul. Păcatul e mare rușine. De facem păcate, nu numai că trebuie să ne rușinăm, dar să ne și acoperim fețele ; și ca și cei ce se îneacă, așa să ne nefericim. Dar, mai bine spus, nici atunci nu trebuie să ne descurajăm, ci să ne grăbim să ne mărturisim păcatele și să fim recunoscători Stăpînului. Avem un astfel de Stăpîn că nu ne cere nimic altceva după ce am săvîrșit păcatul, dacă am fost prinși vreodată de trîndăvie, decît să ne mărturisim păcatele, să ne oprim la acestea și să nu mai cădem în aceleași păcate. Dacă mîncăm cu măsură să nu ne rușinăm niciodată ; că Stăpînul ne-a făcut cu un astfel de trup că nu-l putem menține altfel decît dacă mîncăm ; numai să ne depărtăm de lipsa de măsură ; mîncarea cumpătată ajută nespus de mult și la sănătatea noastră și la buna noastră stare. Nu vedeți, oare, în fiecare zi nenumăratele boli pe care

6. *II Cor.*, 4, 16.
7. *Rom.*, 14, 6.

le aduc mesele îmbelșugate și lăcomia cea fără de măsură? De unde durerile de picioare? De unde durerile de cap? De unde creșterea sucurilor stomacale vătămătoare? De unde celelalte nenumărate boli? Nu, oare, din pricina necumpătării și din pricină că turnăm în noi mai mult vin decît trebuie? După cum o corabie în care intră apă se scufundă îndată și se îneacă, tot așa și omul cînd se pune pe băut și pe îmbuibare se aruncă în prăpastie, i se întunecă mintea, stă ca un cadavru însuflețit; rele poate face adeseori, dar cînd e vorba de făcut bine nu se deosebește întru nimic de un mort.

III

De aceea, vă rog, așa cum spune fericitul Pavel, *«să nu preface̦ți grija de trup în pofte»* [8], ci să vă îngrijiți de trup atît cît să puteți trăi și săvîrși cu rîvnă faptele cele duhovnicești.

Cînd grăiți, deci, aceste cuvinte fraților voștri, convingeți-i să nu se lipsească niciodată de această hrană duhovnicească de aici; chiar dacă au mîncat, să vină cu tot dragul la biserică, pentru ca, luînd învățătură de aici, să poată sta cu vitejie împotriva uneltirilor diavolului.

Haide, dar, să vă întind obișnuita masă, să vă răsplătesc pentru rîvna cu care-mi ascultați predica și să vă plătesc datoria ce v-o datorez. Știți negreșit și vă amintiți că am început să vă vorbesc despre facerea omului, dar, stînjeniți de timp, n-am putut tălmăci tot textul citit, ci ne-am oprit atunci cînd vă vorbeam de fiarele sălbatice. Și am arătat atunci că omul înainte de cădere a avut stăpînire peste ele, dar i s-a luat această stăpînire din pricina păcatului neascultării. De aceea astăzi vreau să vă vorbesc de cele ce au mai rămas de spus și așa să plecați de aici. Dar, ca să-mi fac mai lămurit cuvîntul, trebuie neapărat să vă amintesc unde am rămas cu învățătura, pentru ca să încep de acolo și așa să împlinesc cele ce mai rămăseseră de spus.

Vă explicam cuvintele: *«Să facem om după chipul Nostru și după asemănare și să stăpînească peștii mării și păsările cerului»* [9]; dar pentru că s-a lungit mult cuvîntul și noian mare de idei mi-au venit în minte, n-am putut merge mai departe, așa că m-am oprit aici, fără să mă mai ating de cele ce urmau. De aceea trebuie să citesc dragostei voastre continuarea textului Scripturii, ca să puteți ști cele ce am a vă spune.

Dumnezeiasca Scriptură a adăugat îndată:

«Și a făcut Dumnezeu pe om; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut pe el; bărbat și femeie i-a făcut pe ei. Și i-a binecuvîntat pe ei Dum-

8. *Rom.*, 13, 14.
9. *Fac.*, 1, 26.

nezeu, zicînd : «Creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi pămîntul şi-l stăpîniţi ; şi stăpîniţi peştii mării şi păsările cerului şi toate dobitoacele şi tot pămîntul şi toate tîrîtoarele care se tîrăsc pe pămînt» [10].

Puţine sînt cuvintele, dar mare este comoara ce se află în aceste puţine cuvinte ! Acest fericit profet, vorbind prin Duhul, vrea să ne dea acum o învăţătură tainică.

Spunînd cuvintele *«Să facem om»*, Creatorul universului ne-a înfăţişat un fel de sfătuire, ca să spunem aşa, un fel de deliberare, arătîndu-ne sub această formă cinstea celui ce avea să fie creat ; ne-a învăţat, chiar înainte de a-l crea, măreţia dregătoriei ce avea s-o încredinţeze omului. După ce a spus : *«Să facem om după chipul Nostru şi după asemănare»*, a adăugat : *«Şi să stăpînească peştii mării»*. Vezi că, chiar de la început ne arată comoara ascunsă. Profetul, grăind prin Duhul dumnezeiesc, vede pe cele ce încă nu existau ca şi cum ar exista, ca şi cum ar fi făcute. Spune-mi, pentru ce cînd a spus : *«Să facem om»*, a adăugat îndată : *«Şi să stăpînească»*. Ne descoperă aici o taină ascunsă. Pe cine să stăpînească ? Este lămurit că aceste cuvinte ne arată crearea femeii. Vezi că nici un cuvînt din dumnezeiasca Scriptură nu-i pus în zadar şi fără rost, ci chiar cel mai neînsemnat cuvînt are în el mare comoară ?

IV

Să nu te uimească, iubite, cuvîntul meu. Acesta este obiceiul tuturor profeţilor : vorbesc de cele ce nu s-au întîmplat ca şi cum s-ar fi întîmplat. Profeţii vedeau cu ochii cei duhovniceşti cele ce aveau să se întîmple după un mare număr de ani ; de aceea priveau acele fapte ca şi cum s-ar afla înaintea ochilor lor ; şi aşa vorbeau de toate. Şi ca să vezi lămurit lucrul acesta, ascultă ce spune fericitul David, profeţind înainte cu atîtea generaţii de crucea lui Hristos, strigînd : *«Străpuns-au mîinile Mele şi picioarele Mele»* [11] ; şi iarăşi : *«Impărţit-au hainele Mele loruşi»* [12]. Vezi că vorbeşte mai dinainte de nişte fapte viitoare, care aveau să se întîmple după multă vreme ca şi cum s-ar fi şi întîmplat ? Tot aşa şi acest fericit profet Moise ne arată în chip enigmatic de pe acum crearea femeii, zicînd : *«Şi să stăpînească peştii mării»*. Apoi, mergînd mai departe, zice şi mai lămurit : *«Şi a făcut Dumnezeu pe om ; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut pe el ; bărbat şi femeie i-a făcut pe ei»*. Vezi cîtă precizie în cuvinte ? Vorbeşte de acelaşi lucru de două ori, ca să poată fixa bine în mintea ascultătorilor săi cele ce le spune.

10. *Fac.*, 1, 27—28.
11. *Ps.*, 21, 18.
12. *Ps.*, 21, 20.

Dacă n-ar fi urmărit asta, s-ar fi mulțumit să spună: *«Și a făcut Dumnezeu pe om»*; dar adaugă iarăși: *«După chipul lui Dumnezeu l-a făcut pe el»*. Pentru că mai înainte ne spusese ce înțeles au cuvintele: *«După chip»*, de aceea repetă aici aceleași cuvinte spunînd: *«După chipul lui Dumnezeu l-a făcut pe el»*. Și ca să nu lase nici un prilej neruşinat de apărare celor ce vor să lupte împotriva dogmelor Bisericii, mergînd puțin mai înainte, ne învață tot același lucru, anume că s-a folosit de cuvîntul *chip* pentru a arăta că omul trebuie să stăpînească toate făpturile și că toate trebuie să fie supuse lui. Deocamdată să vedem ce spune: *«Și a făcut Dumnezeu pe om; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut pe el; bărbat și femeie i-a făcut pe ei»*. Ceea ce lăsase mai sus să se înțeleagă prin cuvintele: *«Și să stăpînească»* aceea a spus aici mai lămurit, dar și acum tot ascuns, căci fără să ne vorbească de crearea femeii și fără să ne spună în ce chip a venit femeia pe lume, zice: *«Bărbat și femeie i-a făcut pe ei»*. Vezi că vorbește de ceea ce nu s-a făcut ca și cum era făcut? Așa sînt ochii cei duhovnicești! Nici nu pot vedea așa de bine cele văzute ochii aceștia trupești, cum văd cei duhovnicești cele ce nu se văd, cele ce nici nu există încă. După ce a spus: *«Bărbat și femeie i-a făcut pe ei»*, îi binecuvintează pe amîndoi și zice *«Și i-a binecuvîntat pe ei Dumnezeu zicînd: «Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pămîntul și-l stăpîniți și stăpîniți peștii mării»*. Iată în aceste cuvinte partea deosebită a binecuvîntării. Cuvintele: *«Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pămîntul»* le spusese și vietăților necuvîntătoare și tîrîtoarelor; dar cuvintele: *«Stăpîniți pămîntul»* și: *««Stăpîniți peștii mării...»* le-a spus numai bărbatului și femeii. Uită-te la iubirea de oameni a Stăpînului! Înainte de a face pe femeie o face părtașă cu bărbatul la stăpînirea lumii și o învrednicește și pe ea de binecuvîntare. *«Și stăpîniți,* le spune, *peștii mării, păsările cerului și toate dobitoacele și tot pămîntul și toate tîrîtoarele care se tîrăsc pe pămînt»*.

V

Ai văzut putere nespusă? Ai văzut măreția stăpînirii? Ai văzut că toate creaturile au fost puse sub stăpînirea omului? Să nu-ți închipui, dar, niciodată lucruri mici de această ființă cuvîntătoare, ci gîndindu-te la măreția cinstei lui și la bunăvoința Stăpînului față de el, să rămîi uimit de nespusa iubire de oameni a lui Dumnezeu.

«Și a zis Dumnezeu: «Iată v-am dat vouă toată iarba ce face sămînță de semănat, care este deasupra întregului pămînt și tot pomul, care are în el rod cu sămînță de semănat, ca să vă fie vouă de mîncare și tu-

turor fiarelor pămîntului și tuturor păsărilor cerului și oricărei tîrîtoare ce se tîrăște pe pămînt, care are în ea suflare de viață ; și toată iarba verde de mîncare» Și s-a făcut așa» [13].

Uită-mi-te aici, iubite, la precizia cuvintelor și la nespusa iubire de oameni a lui Dumnezeu ! Să nu treci cu ușurință peste nici un cuvînt din cele spuse !

«Și a spus Dumnezeu : «Iată am dat vouă toată iarba ce face sămînță». Vorbește ca la două persoane ; și aceasta cînd nu era făcută femeia. Apoi, ca să vezi covîrșitoarea Lui bunătate, uită-te că bunătatea Sa și covîrșitoarea Lui dărnicie nu și-o arată numai față de bărbat și de femeia, care încă nu fusese făcută, ci o întinde chiar și asupra necuvîntătoarelor. După ce a spus : *«Ca să vă fie vouă de mîncare»*, a adăugat : *«Și tuturor fiarelor pămîntului»*. Iată iarăși alt noian de bunătate. Se îngrijește nu numai de animalele blînde și de cele care ne sînt spre hrană și spre slujbă, ci și de fiarele sălbatice. Dar cine poate vorbi după vrednicie de această nesfîrșită bunătate ? *«Ca să vă fie vouă de mîncare și tuturor fiarelor pămîntului și tuturor păsărilor cerului și oricărei tîrîtoare care se tîrăște pe pămînt, care are în ea suflare de viață și toată iarba verde de mîncare»*. Multă purtare de grijă arată Stăpînul omului creat de El ! După ce l-a făcut și după ce i-a încredințat întreaga stăpînire asupra creației, Dumnezeu, ca nu cumva omul, văzînd mulțimea de animale, să se simtă stînjenit chiar de la început că n-are să poată mulțumi atîtea viețuitoare, bunul Stăpîn, chiar înainte de a-i trece prin minte omului un astfel de gînd, luîndu-i-o înainte îl mîngîie, așa-zicînd, și-i arată că el și toate animalele vor avea toate din belșug, pentru că pămîntul, la porunca Stăpînului, va sluji pentru hrănirea acestora, zicînd : *«Ca să vă fie vouă de mîncare»* ; și a adăugat îndată : *«Și fiarelor pămîntului și păsărilor cerului și oricărei tîrîtoare care se tîrăște pe pămînt, care are în ea suflare de viață ; și toată iarba verde de mîncare». Și s-a făcut așa»*.

Toate cîte a poruncit Creatorul s-au înfăptuit și toate au primit rînduiala cuvenită. Pentru aceasta Scriptura a adăugat îndată :

«Și a văzut Dumnezeu pe toate cîte a făcut și iată erau bune foarte» [14].

---

13. *Fac.*, 1, 29—30.
14. *Fac.*, 1, 31.

VI

Cine ar putea lăuda după vrednicie precizia dumnezeieştii Scripturi? Iată că şi aici, spunînd un singur cuvînt: *«Şi a văzut Dumnezeu toate cîte a făcut, şi iată erau bune foarte»*, a închis gura tuturor celor de mai tîrziu, care vor încerca să se împotrivească spuselor dumnezeieştii Scripturi. *«Şi a văzut Dumnezeu toate cîte a făcut şi iată erau bune foarte»*.

«Şi s-a făcut seară şi s-a făcut dimineaţă, ziua a şasea» [15].

Pentru că Dumnezeu spusese la fiecare din cele create de El: *«Şi a văzut Dumnezeu că sînt frumoase»*, acum cînd le-a terminat pe toate şi au luat sfîrşit şi cele din ziua a şasea, cînd a fost adus la fiinţă şi cel care avea să se desfăteze de toate creaturile, a spus: *«Şi a văzut Dumnezeu toate cîte a făcut; şi iată erau bune foarte»*. Vezi că strîngînd toate creaturile în cuvîntul acesta *«toate»*, Dumnezeu a lăudat pe toate cele create de El! Nu s-a mulţumit numai cu cuvîntul *«toate»*, ci a adăugat: *«cîte a făcut»*; şi nu s-a oprit aici, ci a mai spus: *«şi iată erau bune»*, şi *«bune foarte»*.

Aşadar cînd Stăpînul, Cel Care a adus pe toate de la nefiinţă la fiinţă, spune că cele ce au fost create sînt bune şi foarte bune, cine mai poate îndrăzni, chiar de ar fi complet nebun, să deschidă gura şi să grăiască împotriva celor spuse de Dumnezeu?

Între cele văzute Dumnezeu a creat nu numai lumina, ci şi întunericul, potrivnic luminii; nu numai ziua, ci şi noaptea, potrivnică zilei; între seminţele ieşite din pămînt sînt nu numai ierburi folositoare, ci şi otrăvitoare; nu numai pomi roditori, ci şi neroditori; nu numai vieţuitoare blînde, ci şi sălbatice şi crude; între cele ieşite din ape nu sînt numai peşti, ci şi chiţi şi alte fiare de mare; pămîntul, apoi, nu este numai pămînt locuit, ci şi nelocuit; nu numai cîmpii întinse, ci şi munţi şi dealuri; între păsări, nu sînt numai păsări blînde şi bune pentru hrana noastră, ci şi vietăţi sălbatice şi necurate: ulii, vulturi şi alte multe asemenea; iar între cele ieşite din pămînt nu numai vietăţi blînde, ci şi şerpi, vipere, balauri, lei şi leoparzi; şi iarăşi în văzduh nu sînt numai ploi şi vînturi bune şi folositoare, ci şi grindină şi omăt; iar dacă ai vrea să cercetezi pe toate cu de-amănuntul vei găsi între cele create nu numai creaturi folositoare nouă, ci şi altele socotite vătămătoare. Deci pentru ca nimeni din cei ce vor privi mai tîrziu la cele ce au fost create să spună: «Pentru ce asta? La ce servesc astea?» şi: «Acestea au fost

15. *Fac.*, 1, 31.

făcute bine, acelea n-au fost făcute bine», de aceea Sfînta Scriptură a închis, așa-zicînd, gura tuturor celor ce vor încerca să grăiască astfel de nesocotințe, spunînd în ziua a șasea, după crearea tuturor : *«Și a văzut Dumnezeu toate cîte a făcut ; și iată, erau bune foarte»* [16]. Ce mărturie mai vrednică de credință mai vrei decît aceasta ca Însuși Creatorul tuturor să hotărască și să spună, că toate cele făcute sînt bune și bune foarte ? Deci cînd vezi pe vreunul, mînat de propriile lui gînduri, că vrea să vorbească împotriva dumnezeieștii Scripturi, întoarce-i spatele ca unui nebun ! Dar mai bine spus, nu-i întoarce spatele, ci, fiindu-ți milă de neștiința lui, pune-i în față cele spuse de dumnezeiasca Scriptură și zi că *«Dumnezeu a văzut toate cîte a făcut»* și a spus : *«Iată, erau bune foarte»* ; și poate că îi vei putea înfrîna neînfrînata lui limbă. Dacă în lucrurile omenești, cînd vedem pe unii dregători mari că își dau părerile asupra unor fapte, noi nu ne împotrivim lor, ci sîntem de acord cu ei și de multe ori preferăm judecata lor în locul judecății noastre, cu atît mai mult trebuie să facem asta cînd e vorba de Dumnezeul universului, de Creatorul tuturor celor văzute. Cînd cunoaștem hotărîrea Lui, să adormim gîndurile noastre, să nu mergem deloc cu cutezanța mai departe, ci să știm și să fim încredințați că toate cele din lume au fost aduse la ființă prin cuvîntul și prin iubirea Sa de oameni și că nu-i nimic făcut la întîmplare și fără de rost ; ci chiar dacă noi, din pricina neputinței gîndurilor noastre, nu cunoaștem trebuința celor făcute, să fim încredințați că El le-a adus la ființă pe toate potrivit înțelepciunii Lui și potrivit marii Sale iubiri de oameni.

VII

«Și a fost seară și a fost dimineață, ziua a șasea» [17].

Odată cu sfîrșitul zilei a șasea a sfîrșit și de creat totul. De aceea a și adăugat :

«Și s-au săvîrșit cerul și pămîntul și toată podoaba lor» [18].

Uită-te că nu-i nimic de prisos, nimic fără rost în dumnezeiasca Scriptură. Amintind stihiile mari, cele cuprinzătoare, n-a mai pomenit de celelalte cu de-amănuntul, ci, după ce a spus : *«S-au săvîrșit cerul și pămîntul»*, a adăugat : *«și toată podoaba lor»*, arătînd prin aceste cuvinte pe toate cele de pe pămînt și din cer. Da, podoabă a pămîntului sînt toate cele date din el : ieșirea ierburilor, belșugul roadelor, fructele

16. *Fac.*, 1, 10, 12, 18, 21.
17. *Fac.*, 1, 31.
18. *Fac.*, 2, 1.

pomilor și toate celelalte cu care Creatorul a împodobit pămîntul; iar podoabă a cerului sînt: soarele, luna, felurimea stelelor și toate cele create între cer și pămînt. De aceea, cînd dumnezeiasca Scriptură a amintit de cer și de pămînt, a cuprins în aceste stihii întreaga creație.

«*Și a săvîrșit,* spune Scriptura, *Dumnezeu în ziua a șasea lucrurile Lui, pe care le-a făcut*» [19].

Vezi că spune același lucru de două ori, ca să cunoaștem că întreaga creație s-a făcut în șase zile.

«*Și a săvîrșit,* spune Scriptura, *lucrurile Lui pe care le-a făcut. Și s-a odihnit în ziua a șaptea de toate lucrurile Lui pe care le-a făcut*» [20].

— Ce înseamnă: «*Și s-a odihnit în ziua a șaptea de toate lucrurile Lui pe care le-a făcut*»?

— Privește cît de omenește ne spune toate dumnezeiasca Scriptură, pentru pogorămîntul ce-l face față de noi! Că de altfel nici n-am putea înțelege ceva din cele spuse în ea, dacă n-am fi avut parte de un atît de mare pogorămînt! «*«Și s-a odihnit Dumnezeu în ziua a șaptea de toate lucrurile Lui pe care le-a făcut*». S-a oprit, spune Scriptura, de a mai crea și de a aduce de la neființă la ființă. Le-a adus la ființă pe toate cîte erau de trebuință și a creat și pe cel care avea să se desfăteze de toate acestea.

«*Și a binecuvîntat Dumnezeu,* spune Scriptura, *ziua a șaptea și a sfințit-o, că în ea s-a odihnit de toate lucrurile Lui, pe care a început Dumnezeu să le facă*» [21].

Pentru că a încetat să creeze și pentru că a adus pe lume, prin porunca Sa, toate cîte a voit, potrivit iubirii Sale de oameni, a pus capăt creației în ziua a șasea. N-a mai voit să creeze altceva în ziua a șaptea, pentru că împlinise de făcut tot ce voise; dar ca să aibă și ziua aceasta o cinste și să nu pară mai mică pentru că nu s-a creat în ea nimic, Dumnezeu o învrednicește cu binecuvîntare. «*Și a binecuvîntat Dumnezeu,* spune Scriptura, *ziua a șaptea și a sfințit-o*».

— Ce? Zilele celelalte nu erau binecuvîntate?

— Da! Dar lor le era de ajuns, în loc de orice binecuvîntare, aducerea la ființă în fiecare zi a creaturilor. Asta e pricina că în celelalte zile n-a spus: «*a binecuvîntat*», și numai în ziua a șaptea a spus cuvîntul acesta și a adăugat: «*și a sfințit-o*».

— Ce înseamnă cuvintele: «*a sfințit-o*»?

---

19. *Fac.*, 2, 2.
20. *Fac.*, 2, 2.
21. *Fac.*, 2, 3.

— A deosebit-o. Dumnezeiasca Scriptură, apoi, ca să ne arate și pricina pentru care a spus: *«și a sfințit-o»* a adăugat: *«Că în ea s-a odihnit de toate lucrurile Lui pe care a început Dumnezeu să le facă»*.

Iată aici, chiar de la început, ne dă Dumnezeu în chip enigmatic o învățătură; ne învață ca o zi dintr-o săptămînă s-o afierosim, s-o dăm întreagă lucrării faptelor duhovnicești. De asta și Stăpînul în șase zile a împlinit de făcut toată creația, iar ziua a șaptea, învrednicindu-o cu binecuvîntare, a sfințit-o, pentru că în ea *«s-a odihnit de lucrurile Lui pe care a început să le facă»*.

Dar aici văd că mi se ivește în minte iarăși ocean nesfîrșit de gînduri și nu vreau să trec în grabă pe lîngă ele, ci vreau să vă iau și pe voi părtași la această negutătorie duhovnicească.

Care sînt, dar, gîndurile ce mi le-au trezit cuvintele acestea ale dumnezeieștii Scripturi?

Aici, dumnezeiasca Scriptură spune că s-a odihnit Dumnezeu de lucrurile Lui; în Evanghelii Hristos zice: *«Tatăl Meu pînă acum lucrează, și Eu lucrez»* [22]. Nu se pare, la auzul acestor cuvinte, că este contradicție între cele spuse? Doamne ferește! Nu este nici o contradicție între cele scrise în dumnezeiasca Scriptură. Cînd Scriptura ne spune aici că Dumnezeu s-a odihnit de lucrurile Lui, ne învață că Dumnezeu în ziua a șaptea a terminat de creat și de adus totul de la neființă la ființă; cînd Hristos ne spune că *«Tatăl Meu pînă acum lucrează și Eu lucrez»* ne arată continua Lui purtare de grijă; numește lucrare menținerea celor ce au fost făcute, dăruirea dăinuirii lor și conducerea lor în tot timpul. Dacă n-ar fi așa, cum s-ar menține universul acesta — toate cele văzute și neamul omenesc — dacă n-ar fi mîna cea de sus, care le conduce și le rînduiește? Dacă ai vrea să privești cu judecată și cu cap pe toate care se săvîrșesc după felul lor în fiecare zi de Creatorul universului spre binele nostru, vei găsi adînc de iubire de oameni. Care gînd sau care minte va putea să atingă bunătatea Lui nespusă, pe care o arată neamului omenesc, răsărind soarele peste răi și buni, plouînd peste drepți și nedrepți [23] și dăruind și cealaltă îndestulare?

Poate că am lungit cuvîntul mai mult decît trebuia; dar n-am făcut-o nici fără rost, nici în zadar, ci ca să afle prin voi cît s-au păgubit cei ce n-au venit la biserică, lipsindu-se, din pricina hranei celei trupești, de hrana cea duhovnicească. Dar ca să nu li se prelungească su-

22. *Ioan*, 5, 17.
23. *Matei*, 5, 45.

părerea, arătaţi-le frăţească bunăvoinţă, spunîndu-le lor cele spuse de mine aici. Acesta-i semn de dragoste curată. Dacă cei care fac lucrul acesta cu mîncărurile, dacă păstrează adică pentru cunoscuţii lor cele de pe masă, dînd cu aceasta cea mai mare dovadă de dragoste, apoi cu mult mai multă laudă ni se cuvine dacă facem asta cu cele duhovniceşti. Căci cele ce facem sînt tot spre folosul nostru. Cel ce se străduieşte să înveţe pe semenul său nu face atît bine aceluia cîtă răsplată îşi aduce luişi ; are un îndoit cîştig : dobîndeşte şi mai multă răsplată de la Dumnezeu şi îşi împrospătează şi el în minte cele auzite în biserică prin învăţătura pe care încearcă s-o dea fratelui lui.

VIII

Gîndindu-vă, aşadar, la cîştigul vostru, nu pizmuiţi pe fraţii voştri, ci chiar acum să afle de la voi cele spuse de mine. Dar, ca să nu le fie ca o favoare învăţătura ce le daţi, atrageţi-i la mine, convingîndu-i că statul la masă nu-i o piedică pentru ascultarea învăţăturii duhovniceşti ; dimpotrivă, să socotească orice timp potrivit pentru cuvintele duhovniceşti. Dacă socotim bine cuvintele pe care le spun, vom putea, chiar stînd acasă, şi după masă şi înainte de masă, să luăm în mînă cărţile dumnezeieşti ca să scoatem din ele folos şi să dăm sufletului hrană duhovnicească. După cum trupul are nevoie de hrană, tot aşa şi sufletul are nevoie de hrană duhovnicească şi de zilnică reîmprospătare a cuvintelor dumnezeieşti, pentru ca întărindu-se să poată rezista răzvrătirilor trupului şi vrăjmaşului, care se năpusteşte necontenit asupra noastră, ca să ne robească sufletul. De aceea şi fericitul profet David a numit fericit pe acela care cugetă la legea Domnului ziua şi noaptea [24] ; iar fericitul Moise, învăţînd pe poporul iudeu, îl dăscălea, zicînd : *«Şi cînd mănînci şi cînd bei şi cînd te saturi, adu-ţi aminte de Dumnezeul tău !»* [25]. Vezi că se cuvine să întinzi masă duhovnicească şi după ce ai stat la masă, ca nu cumva, trîndăvindu-ţi-se sufletul, să cazi în vreun păcat greu, dînd loc uneltirilor diavolului, care caută orice împrejurare ca să ne dea lovitură de moarte ? Şi iarăşi în alt loc spunea acelaşi profet : *«Şi cînd vă culcaţi şi cînd vă sculaţi, aduceţi-vă aminte de Domnul Dumnezeul vostru»* [26]. Ai văzut că se cuvine ca niciodată să nu scoatem

24. *Ps.*, 1, 2.
25. *Deut.*, 8, 10.
26. *Deut.*, 6, 7

din suflet aducerea aminte de Dumnezeu, ci să ne fie strîns lipită de cugetul nostru. Ai văzut că se cuvine să fim totdeauna gata de luptă și să nu lăsăm nicicînd armele din mînă, ci, cunoscînd furia celui care dezlănțuie război împotriva noastră, să fim treji, să priveghem, să-i închidem intrările și să nu uităm niciodată hrana cea duhovnicească. Aceasta este mîntuirea noastră, aceasta este bogăția cea duhovnicească, aceasta este paza noastră. De ne întărim așa în fiecare zi și prin citirea dumnezeieștilor cărți și prin ascultarea predicilor și prin convorbiri duhovnicești, vom putea fi și noi de nebiruit, vom face fără putere uneltirile diavolului și vom dobîndi și împărăția cerurilor, cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

OMILIA A XI-a

Trebuie să ne îngrijim mult de virtute și să imităm pe sfinți ; aceștia fiind de aceeași fire cu noi au săvîrșit virtutea deplin. Dacă ne trîndăvim, nu avem nici un cuvînt de apărare

I

Știu că zilele trecute am chinuit mintea voastră cu gînduri adînci ; de aceea vreau să vă pun astăzi înainte o învățătură mai ușoară. După cum trupul istovit de post are nevoie de mică întărire, pentru ca așa, cu rîvnă înnoită, să înceapă iarăși nevoințele postului, tot așa și sufletul are nevoie de odihnă și de întărire. Nu trebuie nici să-l istovim, dar nici să-l lăsăm slobod, ci să facem cînd una, cînd alta, ca așa să diriguim și starea sufletului și zburdările trupului. După cum dacă te supui fără întrerupere la osteneli, slăbești și cazi, tot așa dacă stai necontenit degeaba te trîndăvești. Aceasta se întîmplă și cu sufletul și cu trupul. De asta totdeauna e bună măsura. Aceleași lucruri ne învață Dumnezeul universului chiar prin făpturile pe care le-a adus pe lume pentru menținerea noastră. Și ca să aflați asta am să vă dau pildă ziua și noaptea, adică lumina și întunericul. Dumnezeu a rînduit oamenilor ziua pentru lucru, iar întunericul nopții pentru odihnă și pentru încetarea lucrului ; de aceea a pus și uneia și alteia măsuri și hotare, ca noi toți să ne bucurăm de binefacerile lor. Că lumina zilei este timp de lucru ascultă-l pe David, care o spune : *«Ieși-va omul la lucrul său și la lucrarea sa pînă seara»* [1]. Și bine a spus pînă seara ! Cînd se lasă seara, lumina se retrage, și venind întunericul mînă pe oameni la culcare ; trupul obosit se odihnește și toate simțirile se destind ; și noaptea, ca un minunat bucătar, hrănește și întărește prin grija sa toate organele simțurilor istovite de oboseli și munci. Iar cînd s-a împlinit măsura nopții, se apropie lumina, deșteaptă firea și pregătește pe oameni să primească razele soarelui cu simțurile odihnite și să înceapă lucră-

1. *Ps.*, 103, 24.

rile lor obişnuite cu rîvnă înnoită şi sporită. Asta o poţi vedea că se întîmplă şi cu anotimpurile anului. După iarnă vine primăvara, iar verii îi ia locul toamna, pentru ca prin aceste schimbări de temperatură să ni se odihnească trupurile; ca nici să se vatăme din pricina gerului prea îndelungat, dar nici să se moleşească de tot dacă arşiţa verii le-ar încălzi prea multă vreme; de aceea înainte de venirea iernii, trupurile se deprind de cu toamnă cu frigul, iar înainte de sosirea verii se deprind cu căldura de primăvară. Iar dacă un om ar vrea să cerceteze pe toate cu cap şi judecată, ar găsi în toate cele create o ordine şi o raţiune şi ar vedea că nu s-a făcut nimic la întîmplare şi în zadar. Aceasta o poţi vedea şi la seminţele care răsar din pămînt. Pămîntul nu dă în acelaşi timp toate plantele şi nici nu e potrivită aceeaşi vreme pentru creşterea celor ce răsar din el. Plugarul, cu înţelepciunea dată lui de Dumnezeu ştie vremea potrivită; ştie cînd să arunce seminţele, ştie cînd să pună în sînurile pămîntului puieţii de pomi şi butaşii de vie, ştie cînd să ascută secera pentru seceriş, cînd să culeagă rodul viei, cînd să taie strugurii şi în ce timp să culeagă rodul măslinului. Şi vei vedea, dacă ai vrea să cercetezi totul cu de-amănuntul, multă înţelepciune şi la cei care lucrează pămîntul. Acelaşi lucru îl poţi vedea nu numai pe pămînt, ci şi pe mare. Şi aici, iarăşi, altă minunată înţelepciune. Corăbierul ştie cînd trebuie să tragă corabia şi să o scoată din port pentru ca să străbată mările. Şi mai cu seamă la aceşti oameni poţi vedea priceperea pe care înţelepciunea lui Dumnezeu a pus-o în firea omenească. Nu ştiu atît de bine cei care merg pe pămînt cotiturile drumurilor, cît ştiu de bine cei care fac călătoria lor pe mare. De aceea şi Scriptura, minunîndu-se de covîrşitoarea înţelepciune a lui Dumnezeu, spune: «*Cel ce ai dat pe mare cale şi în ape învălurate cărare*» [2]. Care minte omenească poate înţelege acestea? Aceeaşi rînduială o găsim şi în hrana oamenilor. Stăpînul ne-a dăruit felurite feluri de hrană pentru fiecare vreme şi pentru fiecare anotimp al anului; iar pămîntul, ca un minunat bucătar, ascultînd de porunca Creatorului, ne dăruieşte cele ale lui.

II

Dar, ca să nu lungesc mai mult cuvîntul, las în grija voastră, că sînteţi pricepuţi, să cercetaţi şi buna rînduială a tuturor celorlalte. «*Dă celui înţelept pricină şi mai înţelept va fi*» [3]. Nu numai în hrana noastră se poate vedea această rînduială, ci şi în hrana animalelor. Şi veţi putea,

2. *Înţ. Sol.*, 14, 3.
3. *Prov.*, 9, 9.

dacă voiţi, să cunoaşteţi, cercetînd altele multe, nespusa înţelepciune şi covîrşitoare bunătate a lui Dumnezeu, prea minunatul meşter. Veţi putea cunoaşte că fiecare lucru din lume s-a făcut cu o raţiune oarecare. Şi vom găsi că şi timpul acestui post de patruzeci de zile a fost rînduit cu oarecare socoteală. După cum pe drumul mare sînt staţii de oprire şi case de odihnă pentru ca drumeţii osteniţi să se odihnească şi să se întremeze, ca aşa să-şi poată continua iarăşi călătoria, iar pe mare sînt ţărmuri, coaste de mare şi porturi, pentru ca să alerge acolo corăbierii după ce i-au lovit valurile şi s-au împotrivit furiei vînturilor, pentru a se odihni puţin, şi aşa să plece mai departe, tot aşa şi acum, în postul acesta de patruzeci de zile. Ne-a dăruit Stăpînul aceste două zile din săptămînă ca pe nişte staţii de oprire, ca pe nişte case de odihnă, ca pe nişte coaste de mare, ţărmuri şi porturi, ca să ne odihnim puţin, ca să ne întremăm puţin trupul de ostenelile postului şi să ne mîngîiem sufletul, pentru ca iarăşi, după trecerea acestor două zile, să pornim din nou la drum cu tragere de inimă noi, care am pornit pe această cale bună şi folositoare.

Haide, pentru că azi e zi de întremare, să rog şi eu dragostea voastră să păstraţi bine cîştigurile adunate în post. Şi, după ce v-aţi odihnit puţin, să adăugaţi noi cîştiguri la cele de mai înainte şi aşa, adunîndu-vă încetul cu încetul mare bogăţie, să ajungeţi şi Sfînta Înviere şi să intraţi în limanul sfintei sărbători cu corabia cea duhovnicească plină. Pentru că, după cum toate cele făcute de Stăpînul s-au creat cu o raţiune oarecare şi împlinesc un rost de neapărată trebuinţă, aşa cum cuvîntul ne-a arătat şi mărturia faptelor ne învaţă, tot aşa se cuvine ca şi cele făcute de noi să nu fie făcute în zadar şi fără de rost, ci spre folosul şi cîştigul mîntuirii noastre. Oamenii, care au o meserie, n-ar vrea să se îndeletnicească cu acea meserie dacă n-ar şti mai dinainte că au un cîştig de pe urma acelei meserii ; tot aşa şi noi, mai mult decît aceia, avem dreptul să facem asta, să ţinem adică postul acesta de patruzeci de zile ; dar să nu aşteptăm numai să treacă săptămînile postului, ci să ne cercetăm cugetul, să ne examinăm gîndurile, ca să vedem ce faptă bună am săvîrşit în săptămîna asta, ce faptă bună în cealaltă, ce adaos am pus în următoarea şi ce patimă am îndreptat. De nu ne vom rîndui aşa viaţa noastră şi de nu vom avea o grijă atît de mare de sufletul nostru, de nici un folos nu ne va fi postul şi nici nemîncarea pe care o suferim ; şi mai cu seamă dacă luarea noastră aminte va fi mai mică decît a celor ce adună bani. Nu vedeţi că fiecare din aceştia îşi dau toată silinţa ca în fiecare zi să adauge ceva la banii adunaţi mai înainte şi nu se satură niciodată ? Dimpotrivă, cu cît le creşte averea, cu atît li se măreşte şi

pofta şi rîvna. Deci dacă acolo unde rîvna este fără de folos, iar banii aduc adeseori multă vătămare mîntuirii sufletului, este atîta sîrguinţă, cum să nu avem noi mai multă sîrguinţă aici, unde rîvna e de folos, răsplata nespusă, iar cîştigul nemăsurat? Dincolo, pe lîngă toate cele spuse, este şi multă nestatornicie: stăpînirea de bani e nesigură, nu numai pentru că banii rămîn aici cînd vine moartea şi nu mai sînt de nici un folos celui ce i-a adunat, dar i se mai cere neapărat cu multă asprime şi socoteală de banii care au rămas aici. De multe ori, însă, se mai întîmplă ca, chiar înainte de moarte, după multe osteneli, după multe sudori şi necazuri, împrejurările vieţii ca o furtună să lovească pe cel ce a strîns avere multă şi să rămînă dintr-o dată mai sărac decît cei mai săraci. Şi vezi că asta se întîmplă în fiecare zi. Cu bogăţia duhovnicească, însă, nu te poţi teme de aşa ceva. Ea e sigură şi statornică; aici mai cu seamă ne este de folos, iar dincolo ne dă multă mîngîiere.

III

Aşadar, cît avem timp, să arătăm, rogu-vă, pentru neguţătoria aceasta duhovnicească măcar aceeaşi rîvnă pe care o au bogaţii pentru bani! Niciodată să nu încetăm să ne îngrijim dacă am făcut vreo faptă bună, dacă am pus pe fugă prin multa noastră priveghere vreuna din patimile care ne turbură, pentru ca, avînd încredinţarea conştiinţei, să culegem şi bucurie. Să nu căutăm atîta numai, să venim la biserică în fiecare zi, să ascultăm mereu predicile şi să postim tot postul mare; că dacă nu vom cîştiga nimic din venitul regulat la biserică şi din ascultarea predicii, dacă nu vom pune ceva folositor în sufletul nostru în acest post, nu numai că nu vom avea nici un folos de pe urma tuturor acestora, ci ne vor fi pricină şi de mai mare osîndă, că am avut parte de atîta învăţătură, dar am rămas aceiaşi, că cel nervos nu s-a potolit, că cel mînios n-a ajuns blînd, că cel invidios nu s-a urcat pînă la prietenie, că cel înnebunit după bani nu s-a depărtat de această patimă ca să fie gata să facă milostenie şi să hrănească pe săraci, că cel desfrînat nu s-a cuminţit, că cel îndrăgostit de slava deşartă n-a învăţat s-o dispreţuiască şi să îndrăgească adevărata slavă, şi, în sfîrşit, că cel ce nu iubeşte pe semenul său nu s-a trezit ca să se înveţe să nu fie numai mai prejos de vameşi — că spune Hristos: *«Dacă iubiţi pe cei ce vă iubesc, ce faceţi mai mult? Oare nu şi vameşii fac la fel?»* [4] —, ci să-şi pregătească cugetul să se uite cu drag la duşmani şi să le arate multă dragoste. Dacă venim la biserică în fiecare zi, dacă ascultăm

4. *Matei*, 5, 46.

necontenit predica, dacă auzim atîtea învăţături şi avem şi ajutorul postului, dar nu biruim aceste patimi şi celelalte care ni se nasc în suflet, apoi ce iertare mai avem, ce cuvînt de apărare ne mai rămîne? Spune-mi, te rog, dacă ai vedea pe fiul tău că se duce în fiecare zi la şcoală, dar că n-a învăţat nimic de acolo, cu toată vremea scursă, ai rămîne, oare, nepăsător? N-ai bate, oare, copilul şi nu l-ai ocărî pe învăţător? Dar apoi, dacă ai afla că învăţătorul a făcut totul, că n-a lăsat nimic la o parte, ci că de vină e lenea copilului, nu ţi-ai muta, oare, toată supărarea pe copil şi ai lăsa în pace pe învăţător? Şi este drept ca şi cu voi să se întîmple la fel. Eu, precum am fost rînduit de harul lui Dumnezeu, vă chem în fiecare zi la această şcoală ca pe nişte copii duhovniceşti şi vă pun înainte învăţătura cea mîntuitoare; nu vă grăiesc gînduri ale minţii mele, ci învăţăturile dăruite mie de Stăpînul prin dumnezeieştile Scripturi; pe acestea vi le pun în faţă şi cu ele vă adăp necontenit auzul. Aşadar, dacă eu îmi dau toată silinţa, dacă sînt mereu cu luare aminte ca să vă povăţuiesc în fiecare zi pe calea virtuţii, dar voi stăruiţi în aceleaşi păcate, gîndiţi-vă cît de mare îmi este durerea şi vouă cît de mare vi-i osînda, ca să nu spun ceva mai mult. Da, eu n-am nici o vină, pentru că n-am lăsat nimic la o parte din cele ce ţin de zidirea voastră sufletească; dar nu mi-i sufletul liniştit, pentru că eu port grija mîntuirii voastre. Şi un învăţător, cînd îşi dă seama că şcolarii săi nu cîştigă nimic de pe urma strădaniei sale, se supără şi se amărăşte nu puţin cînd vede că munceşte în zadar.

IV

Vă spun acestea acum, nu ca să vă întristez, iubiţilor, ci ca să vă trezesc, ca să vă fac să nu vă chinuiţi în zadar trupul cu postul, nici să treceţi zilele sfîntului post de patruzeci de zile fără de folos şi fără de cîştig. Dar pentru ce vorbesc eu de zilele sfîntului post de patruzeci de zile, cînd se cuvine, dacă e cu putinţă, să nu treacă nici o zi din întreaga noastră viaţă, în care să nu punem în noi înşine vreun folos duhovnicesc sau cu rugăciunea sau cu mărturisirea sau cu facerea de fapte bune sau cu vreo altă faptă duhovnicească? Dacă Pavel, omul acela atîta de mare şi atît de înduhovnicit, care a auzit cuvintele acelea tainice, pe care nu le-a cunoscut nimeni pînă astăzi [5], striga zicînd: *«În fiecare zi mor, o spun spre lauda voastră»* [6], — ca să ne arate că pentru dreapta

5. *II Cor.*, 12, 4.
6. *I Cor.*, 15, 31.

credință se expune la atîtea primejdii, că era în primejdie de moarte în fiecare zi, lucru pe care firea omenească nu-l poate săvîrși; că noi cu toții murim o singură dată; el prin voința lui puternică murea în fiecare zi, chiar dacă iubitorul de oameni Dumnezeu îl păstra în viață pentru mîntuirea celorlalți —, deci dacă Pavel, care strălucea în atîtea fapte bune, care arăta ca un înger pe pămînt —, deci dacă Pavel se străduia să cîștige ceva în fiecare zi, se arunca în primejdii pentru adevăr, își aduna bogăția cea duhovnicească și nu se oprea niciodată, ce cuvînt de apărare mai putem avea noi, care nu numai că sîntem lipsiți de toate faptele cele bune, dar avem și atît de mari păcate, încît numai un singur păcat e în stare să ne arunce în prăpastia pierzării, și totuși nu ne dăm nici o silință să le îndreptăm măcar pe acestea? Cînd noi înșine vedem adeseori că nu avem numai un păcat, ci chiar mai multe, cînd vedem că sîntem plini de mînie, sîntem desfrînați, lacomi, pizmași, nervoși, cînd vedem că nu voim nici aceste păcate să ni le îndreptăm și nici să facem fapte de virtute, ce nădejde de mîntuire mai putem avea? Spun acestea și n-am să încetez a le spune, pentru ca fiecare din cei ce mă ascultă să ia din spusele mele leacul potrivit lui, să se grăbească tare, ca să se scape de patimile care-l supără, ca să se facă din nou sănătos și să ajungă în stare să săvîrșească virtutea. Un doctor, de-ar da de mii de ori doctorii unui bolnav, dacă bolnavul nu vrea să ia doctoriile, dacă de multe ori se împotrivește să primească pe doctor, dacă nu vrea să îndure durerile și nici nu vrea să știe de folosul dat de doctor, nimeni din cei cu judecată n-are să mustre pe doctor, pentru că doctorul a făcut tot ce i-a stat în putință. Tot așa și eu; v-am dat doctoria învățăturii duhovnicești; dar datoria voastră este, deci, să îndurați durerile, să primiți îngrijirile, să scăpați de boală și să vă faceți deplin sănătoși. Așa făcînd, veți simți și voi folosul, iar eu voi avea nu puțină mîngîiere, văzînd că s-au făcut repede sănătoși cei ce fuseseră bolnavi mai înainte.

Fiecare din voi, deci, să se sîrguiască, rogu-vă, măcar de acum înainte, dacă n-a făcut-o pînă acum; să taie din suflet, folosind, ca un cuțit duhovnicesc, gîndul cel binecredincios, să taie păcatul care-l supără mai mult decît celelalte, ca să scape astfel de patimă. Ne-a dat Dumnezeu destulă minte, în stare, dacă vrem să deschidem puțin ochii, să ne facă biruitori asupra patimilor ce se nasc în noi. De asta harul Duhului ne-a lăsat în scris în dumnezeieștile Scripturi viața și traiul tuturor sfinților, ca să vedem că ei, de aceeași fire cu noi, au săvîrșit toate virtuțile și ca să nu ne mai trîndăvim în împlinirea lor.

V

Oare nu era de aceeaşi fire cu noi fericitul Pavel? Ard de dorul acestui bărbat şi de asta nu încetez a vorbi mereu de el! Uitîndu-mă la sufletul lui, ca la o icoană făcută de mîna unui mare meşter, rămîn uimit de dispreţul arătat de el patimilor, de curajul său covîrşitor, de dragostea lui înflăcărată pentru Dumnezeu şi mă gîndesc că prin voinţa sa a reuşit să strîngă într-un singur om toate virtuţile! Şi fiecare din noi nu vrea să săvîrşească nici o fărîmă de virtute! Nimeni nu ne va scăpa de pedeapsa cea neînduărătoare, de vreme ce Pavel, care avea aceeaşi fire cu noi, care era supus aceloraşi patimi şi trăia în nişte timpuri atît de grele, care era, ca să spun aşa, dus în fiecare zi în temniţă, bătut şi tîrît în văzul tuturora de vrăjmaşii predicii, pe care de multe ori socotind că a murit, îl lăsau, convinşi că şi-au adus la împlinire gîndul lor ucigaş! Se găseşte, oare, printre noi cineva care să arate o atîta măreţie de virtute, cînd sîntem atît de căzuţi şi atît de trîndavi? Dar ca să nu auziţi din gura mea de faptele mari săvîrşite de acest fericit, de curajul pe care-l arăta în fiecare zi pentru predicarea dreptei credinţe, trebuie neapărat să-l auziţi pe el grăind.

Cînd a fost silit să vorbească de el însuşi din pricina înşelăciunii apostolilor mincinoşi, atît îi era de greu şi de neplăcut, încît şovăia şi nu voia nicicum să spună în auzul tuturor faptele lui mari; dimpotrivă mai degrabă îndrăznea să se numească hulitor şi prigonitor. Dar cînd s-a văzut constrîns, pentru ca să închidă gura înşelătorilor şi pentru ca să uşureze sufletul ucenicilor lui, după multe alte cuvinte, începe să grăiască aşa: «*Dar în ceea ce poate îndrăzni cineva, întru nebunie grăiesc, îndrăznesc şi eu*» [7]. Uită-te ce suflet iubitor de Dumnezeu! Nu numeşte fapta asta numai îndrăzneală, ci chiar nebunie, învăţîndu-ne să nu ne lăudăm niciodată cu faptele noastre, dacă găsim că am făcut vreo faptă bună fără vreo nevoie oarecare şi fără să ne constrîngă cineva. «*Dar în ceea ce poate îndrăzni cineva, întru nebunie grăiesc, îndrăznesc şi eu*». Cu alte cuvinte spune aşa: «Pentru că mă văd silit, vreau să îndrăznesc şi să fac o faptă nebunească. *Evrei sînt ei? Sînt şi eu! Israiliţi sînt ei? Sînt şi eu! Sămînţa lui Avraam sînt ei? Sînt şi eu!* [8]. Se mîndresc ei cu asta? spune Pavel. Să nu creadă că eu sînt mai prejos de ei! Şi eu am ce au ei!» Apoi adaugă: «*Slujitori ai lui Hristos sînt ei, ca un nebun grăiesc, apoi mai mult eu!*» [9].

7. *II Cor.*, 11, 21.
8. *II Cor.*, 11, 22.
9. *II Cor.*, 11, 23.

VI

Privește-mi, aici, iubite, virtutea sufletului acestui fericit! A numit îndrăzneală și nebunie ceea ce făcea, deși o făcea constrîns de o nevoie atît de mare; totuși nu s-a mulțumit cu cele ce spusese; ci, ca să nu socotească cineva că grăiește așa din iubire de sine, cînd avea să arate că-i depășește cu mult pe aceia, numește iarăși nebunie cuvintele lui. Aproape că spune așa: «Oare nu știu eu că fac un lucru care supără pe mulți și care nu mi-i cu cuviință mie? Dar împrejurările mă constrîng la asta. De asta iertați-mă că grăiesc cuvinte de nebun!» O, dacă am imita noi măcar umbra acestui fericit apostol! Noi, care avem pe umeri poverile atîtor păcate! Dacă se întîmplă ca noi să facem uneori o mică faptă bună, nu ne îndurăm s-o păstrăm în vistieria sufletului nostru, ci, ca să vînăm laudă de la oameni, ne lăudăm cu ea, o punem înaintea tuturora și ne lipsim de răsplata lui Dumnezeu prin această flecăreală fără rost. Acest fericit apostol n-a făcut una ca asta!

— Dar ce?

— A spus: *«Slujitori ai lui Hristos sînt ei, ca un nebun grăiesc, apoi mai mult eu!»* După aceasta vorbește de acele fapte de care apostolii cei mincinoși puteau vorbi. Cum puteau vorbi de astfel de fapte ei, care luptau împotriva adevărului, care făceau totul ca să împiedice predicarea dreptei credințe și să zdruncine mințile credincioșilor de rînd?

După ce a spus: *«Apoi mai mult eu»*, enumeră faptele sale mari și zice: *«În osteneli mai mult, în bătăi peste măsură, la morți, adeseori»* [10].

— Ce spui? Neobișnuite și ciudate sînt cuvintele tale! Poți muri de mai multe ori?

— Da, răspunde Pavel, dacă nu cu trupul, cu voința.

Prin aceste cuvinte Pavel ne învață că pentru predicarea Evangheliei se arunca de multe ori în primejdii mari, care-i aduceau moartea; dar harul lui Dumnezeu păzea pe atlet în mijlocul acestor primejdii, ca să le fie ucenicilor de mult folos. *«La morți, adeseori; de la iudei am primit de cinci ori cîte patruzeci și una; de trei ori am fost bătut cu toiege, o dată am fost bătut cu pietre, de trei ori s-a sfărîmat corabia cu mine, o noapte și o zi am petrecut în adînc, în călătorii adeseori, în primejdii de rîuri, în primejdii de tîlhari, în primejdii de la neamul meu, în primejdii de la păgîni, în primejdii între frații cei mincinoși, în primejdii în cetăți, în primejdii în pustie, în primejdii pe mare»* [11].

10. *II Cor.*, 11, 23.
11. *II Cor.*, 11, 23–26.

Să nu trecem, iubiţilor, cu uşurinţă pe lîngă cele spuse. Fiecare cuvînt luat în parte ne arată noian de încercări! N-a făcut o singură călătorie, ci multe călătorii; n-a fost într-o singură primejdie pe mare, ci în multe şi felurite primejdii; şi pe toate le-a suferit cu multă covîrşire.

Şi după toate acestea iarăşi zice:

«În osteneală, în trudă, în privegheri de multe ori, în foame, în sete, în posturi, adeseori în frig, în goliciune, pe lîngă cele din afară» [12].

VII

Iată iarăşi alt noian de încercări deschis înaintea noastră! Cînd a spus: *«Pe lîngă cele din afară»*, ne-a dat a înţelege că cele lăsate la o parte sînt negreşit mai multe decît cele spuse. Şi nu s-a mărginit la atîta, ci ne vorbeşte şi de stăruinţele sale şi de necazurile pe care le-a îndurat, grăind aşa: *«Stăruinţa mea de fiecare zi şi grija de toate bisericile»* [13]. Iată că şi această faptă este îndestulătoare, chiar de-ar fi numai ea singură, să-l urce pe cea mai înaltă culme a virtuţii! *«Grija de toate bisericile»*, spune Pavel. Nu de o biserică sau două sau trei, ci de toate bisericile din întreaga lume. Cît pămînt străbate soarele cînd îşi sloboade razele sale, de atît pămînt a avut grijă şi fericitul acesta! Ai văzut ce suflet larg? Ai văzut ce minte cuprinzătoare? Prin cele ce spune mai departe, ascunde, ca să spun aşa, cele ce spusese mai înainte. *«Cine este slab*, spune el, *şi eu să nu fiu slab? Cine se poticneşte şi eu să nu ard?»* [14] Vai, cît e de mare dragostea bărbatului acestuia! Cît de mare îi este privegherea! Cît de mare îi este grija! Cărei mame i se sfîşie atîta inima, cînd copilul ei e cuprins de friguri şi zace la pat, ca inima acestui fericit apostol? Se îmbolnăvea pentru bolnavii din fiecare loc din lume şi-i ardea inima de durere pentru cei ce se poticneau. Uită-mi-te ce cuvinte foloseşte! N-a spus: «Cine se poticneşte şi eu să nu mă întristez», ci: *«să nu mă ard»*. Prin acest cuvînt ne arată tăria durerii; aproape că se arată pe el însuşi cuprins de flăcări, arzînd pe dinăuntru pentru cei care cad pradă poticnirilor.

Ştiu că am lungit mult cuvîntul meu de învăţătură, cu toate că mă gîndisem să-l fac astăzi mai scurt, ca să puteţi respira puţin de ostenelile postului. Dar nu ştiu cum, dînd de bogăţia faptelor mari ale acestui sfînt, a fost tîrîtă limba mea ca de tăria unui curent de ape. De aceea îmi opresc

12. *II Cor.*, 11, 27—28.
13. *II Cor.*, 11, 28.
14. *II Cor.*, 11, 29.

aici cuvîntul și rog dragostea voastră să-l aveți pe Pavel necontenit în minte și să vă gîndiți mereu că el era de aceeași fire cu noi, era supus acelorași patimi ca și noi, că avea o meserie proastă și de disprețuit, cosea piei și stătea într-un atelier; dar cînd a vrut și s-a hotărît să se dea cu totul ostenelilor celor pentru virtute și să se facă vrednic de primirea Sfîntului Duh, s-a bucurat mai din belșug de dărnicia cea de sus. Și pe noi, dacă vrem să ne dăm toată strădania, nimic nu ne împiedică să ne bucurăm de aceleași daruri. Darnic este Stăpînul și *«vrea ca toți oamenii să se mîntuiască și să vină la cunoștința adevărului»* [15]. Să ne facem, dar, pe noi înșine vrednici și cu rîvnă fierbinte să începem, măcar așa de tîrziu, să facem fapte de virtute și să ne îndreptăm patimile, ca să ajungem proprii pentru primirea Duhului, de care facă Dumnezeu ca noi toți să fim vrednici, cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere, și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

---

15. *I Tim.*, 2, 4.

OMILIA A XII-a

Continuare la Cartea Facerii : «Aceasta este Cartea Facerii cerului şi a pămîntului, cînd au fost făcute ; în ziua în care a făcut Dumnezeu cerul şi pămîntul» [1]

I

Haide să-mi împlinesc astăzi făgăduinţa, să vă ţin obişnuitul cuvînt de învăţătură şi să leg cele ce v-am grăit mai înainte cu cele ce am să vă spun acum. Ştiţi că de două ori m-am grăbit şi am vrut să fac aceasta, dar grija de fraţii mei mi-a mutat limba spre sfătuirea lor. Odată, cînd am căutat să conving cu multe rugăminţi şi sfaturi pe fraţii noştri slabi cu duhul, care din obişnuinţă şi prejudecată s-au despărţit de adunarea aceasta duhovnicească şi ne-au stricat bucuria sfintei sărbători ; cînd i-am rugat să nu se mai despartă multă vreme de turma lui Hristos şi nici să nu mai rătăcească în afara acestui staul duhovnicesc, să fie adică uniţi cu noi cu cuvîntul şi cu numele, să nu mai urmeze iudeilor, care şed în umbră şi mai stau lîngă opaiţ după ce a răsărit Soarele dreptăţii. Altădată, cînd am vorbit catehumenilor adunaţi aici, i-am îndemnat să alerge la chemarea cea duhovnicească, să scuture de pe ei tot somnul şi toată trîndăvia şi, cu dor fierbinte şi cu rîvnă puternică, să se pregătească pentru primirea darului împărătesc, să se grăbească spre Acela Care dăruieşte iertare de păcate şi dă cu dărnicie mii de bunătăţi. Aşadar după ce am dat potrivita purtare de grijă şi le-am dat leacul trebuitor rănii şi celor care greşesc cu privire la sărbătoarea Paştilor şi care îşi aduc mari pagube prin păzirea acelei neînsemnate observaţiuni a legii mozaice şi după ce am dat şi sfaturile cuvenite catehumenilor, este firesc, deci, ca după ce m-am împotrivit bolilor ce ne asaltau, să vă întind astăzi tuturor îndeobşte masa cea duhovnicească. După cum dacă aş fi continuat cuvîntările la cartea Facerii şi nu m-aş fi îngrijit de fraţii noştri, nu i-aş fi sfătuit, ci i-aş fi trecut cu vederea, pe bună dreptate ar fi putut cineva să mă ţină de rău că am lăsat să treacă un timp atît de po-

1. *Fac.*, 2, 4.

trivit pentru o astfel de predică, tot așa acum, odată ce am făcut tot ce mi-a stat în putere, odată ce am vorbit, odată ce am depus argintul și am aruncat semințele în acest pămînt duhovnicesc, este firesc să vă pun iarăși înainte cele citite din feriticul Moise, ca să scoatem din ele folosul și așa să plecăm acasă.

Să auzim, dar, cele citite!

«Aceasta este Cartea Facerii cerului și a pămîntului, cînd au fost făcute; în ziua în care a făcut Dumnezeu cerul și pămîntul și toată verdeața cîmpului, înainte de a se fi făcut pe pămînt și toată iarba cîmpului înainte de a răsări. Că nu plouase Dumnezeu pe pămînt și om nu era ca să lucreze pămîntul. Și izvor ieșea din pămînt și adăpa toată fața pămîntului» [2].

Uită-mi-te iarăși la priceperea acestui minunat profet, dar, mai bine spus, la învățătura Sfîntului Duh! După ce ne-a povestit cu de-amănuntul toată creația, după ce ne-a trecut pe dinaintea ochilor toate lucrurile făcute de Dumnezeu în cele șase zile, după ce ne-a vorbit de crearea omului și de stăpînirea dată lui peste toate cele văzute, acum iarăși, rezumînd toate, spune: *«Aceasta este Cartea Facerii cerului și a pămîntului, cînd au fost făcute»*.

Merită să cercetăm aici pentru ce Scriptura numește cartea aceasta: *«Cartea cerului și a pămîntului»*, cînd ea cuprinde și altele multe și ne învață și de altele și mai multe, de virtutea celor drepți, de iubirea de oameni a lui Dumnezeu, de pogorămîntul pe care l-a făcut cu cel întîi-zidit și cu tot neamul omenesc și încă despre multe altele, pe care n-am timp să le înșir acum. Să nu te minunezi de asta, iubite! Dumnezeiasca Scriptură obișnuiește să nu ne povestească totdeauna toate cu de-amănuntul, ci ne spune cele cuprinzătoare și lasă pe celelalte la înțelegerea celor ce primesc cu auz pătrunzător cele spuse.

Și, ca să vezi că așa-i, îți voi dovedi cu cele citite acum. Iată, mai înainte, dumnezeiasca Scriptură ne-a arătat cu de-amănuntul creația tuturor lucrurilor; acum nu mai amintește de toate, ci zice: *«Aceasta este Cartea Facerii cerului și a pămîntului, cînd au fost făcute; în ziua în care a făcut Dumnezeu cerul și pămîntul»* și celelalte.

II

Vezi că ne vorbește numai de cer și de pămînt și ne lasă pe noi să le înțelegem pe celelalte? Cînd a spus cerul și pămîntul, a cuprins în aceste cuvinte pe toate, și cele de pe pămînt și cele din cer. După cum

2. *Fac.*, 2, 4-6.

atunci cînd a vorbit de crearea făpturilor, n-a vorbit de fiecare în parte, ci le-a cuprins pe toate printr-un singur cuvînt, tot așa și cu cartea aceasta, a numit-o *«Cartea Facerii cerului și pămîntului»*, deși cuprinde și altele multe, lăsîndu-ne, deci, pe noi să ne gîndim că odată ce face pomenire de cer și de pămînt, trebuie neapărat să se vorbească în ea de toate cele văzute, atît de cele din cer cît și de cele de pe pămînt.

«În care zi a făcut Dumnezeu cerul și pămîntul și toată verdeața cîmpului, înainte de a se fi făcut pe pămînt și toată iarba țarinii înainte de a răsări. Că nu plouase Dumnezeu pe pămînt și om nu era ca să lucreze pămîntul. Și izvor ieșea din pămînt și adăpa toată fața pămîntului». Mare este comoara ascunsă în aceste scurte cuvinte! De aceea se cuvine ca, sub povățuirea harului lui Dumnezeu, să vă vorbesc cu multă luare aminte de cele spuse și să vă fac părtași la această bogăție duhovnicească. Duhul cel Sfînt cunoștea cele viitoare; de aceea ca oamenii de mai tîrziu să nu găsească pricini de discuție și nici să nu poată pune în dogmele Bisericii gîndurile lor împotriva dumnezeieștii Scripturi, Sfîntul Duh, și acum, după ce a arătat care este ordinea în care au fost create făpturile, după ce a arătat ce a fost creat mai întîi și ce a fost creat mai pe urmă, după ce a arătat că pămîntul, supunîndu-se cuvîntului și poruncii Stăpînului, a dat din sînul său semințele, că a fost trezit la naștere, fără să aibă nevoie de ajutorul soarelui — cum să aibă nevoie de el cînd nici nu era creat? —, fără să aibă nevoie de ploi îmbelșugate sau de mîna de lucru a omului — că omul nici nu fusese adus pe pămînt — Sfîntul Duh, deci, pentru aceste pricini amintește în parte de toate, ca să închidă gura desfrînată a celor ce ar încerca să vorbească fără de rușine.

— Și ce spune?

— *«În ziua în care a făcut Dumnezeu cerul și pămîntul și toată verdeața cîmpului, înainte de a se fi făcut pe pămînt și toată iarba țarinii înainte de a răsări. Că nu plouase Dumnezeu pe pămînt și om nu era ca să lucreze pămîntul. Și izvor ieșea din pămînt și adăpa toată fața pămîntului»*. Aceste cuvinte vor să spună că, la cuvîntul și la porunca Stăpînului, au fost aduse la existență cele ce nu existau mai înainte, că s-au arătat dintr-o dată cele ce nu erau. Verdeața aceasta a ieșit din pămînt; iar cînd spune *«verdeață»*, spune toate semințele. Dîndu-ne apoi învățătură despre ploi, dumnezeiasca Scriptură a adăugat iarăși: *«Că nu plouase Dumnezeu pe pămînt»*, adică nici nu se purtau nori pe deasupra. După aceasta ne arată că nici n-a fost nevoie de mîna de lucru a omului: *«Om nu era ca să lucreze pămîntul»*, spune Scriptura. Aproape că strigă, spunîndu-le

tuturor celor de mai tîrziu : Cînd auziţi aceste cuvinte, aflaţi că acelea pe care le dă pămîntul, toate au fost aduse dintru început şi nici să vă gîndiţi că totul se datoreşte grijii celor ce lucrează pămîntul, şi nici să atribuiţi acelora ivirea lor, ci cuvîntului şi poruncii date la început pămîntului de Creator. Toate acestea s-au scris ca să cunoaştem că pămîntul, ca să dea la iveală seminţele sale, n-a avut nevoie de ajutorul celorlalte stihii, ci i-a fost de ajuns porunca Creatorului. Şi lucru minunat şi străin este şi acesta, că Dumnezeu, Care a deşteptat la viaţă atîtea seminţe cu cuvîntul Lui — arătîndu-Şi puterea Lui ce depăşeşte orice minte omenească — a întemeiat pe ape pămîntul acesta greu, care poartă pe spatele său atîta podoabă, precum spune profetul : «*Cel ce a întemeiat pămîntul pe ape*» [3]. Care minte omenească poate înţelege acestea ? Oamenii, cînd îşi zidesc casa şi vor să-i pună temelie, sapă mai întîi, se coboară în adînc şi de văd o mică umezeală, fac totul să o înlăture ; şi numai după aceea pun temelia ; Dumnezeu, însă, a lucrat cu totul altfel de cum lucrează omul, ca să cunoşti şi de aici puterea nespusă a lui Dumnezeu şi ca atunci cînd voieşte chiar stihiile ce sînt potrivnice prin lucrările lor unele altora, chiar ele slujesc poruncii Creatorului.

III

Dar, ca să vă fac mai lămurit cele ce v-am spus, am să vă mai vorbesc de aceste lucruri, apoi am să trec mai departe.

Da, este contrar naturii apei să poarte pe ea un corp atît de greu cum este pămîntul ; şi iarăşi este contrar firii pămîntului să stea pe o temelie ca aceasta. Şi ce te miri ? De-ai vrea să cercetezi fiecare lucru din cele ce au fost create, vei găsi puterea nesfîrşită a Creatorului şi vei vedea că pe toate cele văzute le conduce cu voinţa Sa. Lucrul acesta îl poţi vedea şi cu focul. Focul are putere mistuitoare ; arde cu uşurinţă tot ce atinge : pietre, lemne, trupuri, fierul ; dar cînd a poruncit Creatorul, focul nu s-a atins de nişte trupuri plăpînde şi stricăcioase, ci a păstrat nevătămaţi pe tineri în mijlocul cuptorului [4]. Să nu te minunezi că focul nu s-a atins de trupurile lor, ci că această stihie iraţională a arătat o atît de bună rînduială, cît nici nu se poate spune. Nici de părul lor nu s-a atins, ci-i înconjura şi-i avea la mijloc. Ca şi cum ar fi împlinit o ascultare, focul a slujit poruncii Stăpînului şi a păstrat întregi şi nevătămaţi pe acei minunaţi tineri ; stăteau în cuptor atît de tihniţi ca şi cum s-ar fi plimbat într-o grădină sau pe o pajişte. Şi, ca să nu creadă

3. *Ps.*, 135, 6.
4. *Dan.*, 3, 8—28.

cineva că ceea ce se vedea nu era foc, Stăpînul cel iubitor de oameni n-a luat puterea focului, ci l-a lăsat focului puterea lui arzătoare şi a făcut ca focul să nu vatăme deloc pe slujitorii Săi; dar ca să afle şi cei care i-au aruncat în cuptor cît de mare e puterea Dumnezeului universului, asupra acelora focul şi-a arătat puterea lui. Acelaşi foc a păzit pe cei din cuptor, dar pe aceia care stăteau afară i-a ars şi i-a mistuit. Ai văzut că atunci cînd vrea Stăpînul fiecare stihie îşi schimbă însuşirile în însuşiri contrarii? Este Creator şi Stăpîn şi conduce pe toate după voinţa Lui.

Vreţi să vedeţi că şi cu apele se întîmplă la fel? După cum aici focul a păzit pe cei din mijlocul focului şi şi-a uitat propria-i lucrare, iar asupra celor din afară şi-a arătat-o, tot aşa şi apele; vom vedea că pe unii îi îneacă, iar în faţa altora se dau în lături, ca să treacă nevătămaţi. Aduceţi-vă aminte de Faraon, de egipteni şi de poporul evreilor. Aceştia în frunte cu Moise, la porunca Stăpînului, au trecut prin Marea Roşie ca pe uscat, pe cînd egiptenii cu Faraon, vrînd să meargă pe aceeaşi cale ca şi iudeii, au ajuns sub valuri şi s-au înecat [5]. Astfel şi stihiile au ştiut să respecte pe slujitorii Stăpînului şi să-şi stăpînească lucrările lor.

Să auzim acestea toţi cîţi sîntem mînioşi şi nervoşi, toţi cîţi ne vindem mîntuirea noastră, fiind biruiţi de celelalte patimi din pricina trîndăviei. Să imităm ascultarea mare a acestor stihii lipsite de raţiune, noi care sîntem cinstiţi cu raţiune! Dacă focul, care este aşa de mistuitor, atît de puternic, nu s-a atins de trupuri atît de plăpînde şi stricăcioase, ce iertare mai poate avea omul care la porunca Stăpînului nu vrea să-şi înfrîneze mînia şi să alunge din suflet ura ce-o are pe semenul său? Şi ceea ce-i mai mult, focul, care are însuşirea firească de a arde, nu şi-a arătat puterea sa, pe cînd omul, care este o fiinţă blîndă, raţională şi bună, face lucruri împotriva firii lui şi ajunge din pricina trîndăviei tot atît de crud ca şi fiarele. De aceea şi dumnezeiasca Scriptură dă nume de animale, iar uneori de fiare, oamenilor cinstiţi cu raţiunea, dar stăpîniţi de patimi. Uneori îi numeşte cîini, din pricina neruşinării şi îndrăznelii lor: «*Cîini muţi, care nu pot lătra*» [6]; alteori îi numeşte cai, din pricina desfrînării lor: «*Cai înnebuniţi după femei s-au făcut; fiecare nechează după femeia aproapelui său*» [7]; alteori îi numeşte măgari, din pricina prostiei şi a lipsei lor de judecată: «*Alăturatu-s-au animalelor celor fără de minte şi s-au asemănat lor*» [8]; alteori îi numeşte lei şi leoparzi, din pricina firii lor lacome şi răpitoare; alteori aspide, din pri-

5. *Ieş.*, 14, 21—29.
6. *Isaia*, 56, 10.
7. *Ier.*, 5, 8.
8. *Ps.*, 48, 12.

cina vicleniei lor: «*Venin de aspidă sub buzele lor*»[9], alteori șerpi și vipere, din pricina veninului și răutății lor, precum striga și fericitul Ioan, spunînd: «*Șerpi, pui de vipere, cine v-a arătat să fugiți de mînia ce va să fie?*»[10] Și le dă și alte nume, potrivite cu patimile lor, doar se vor rușina odată măcar așa, ca să se întoarcă la noblețea firii lor, ca să se împace cu cei de aceeași fire cu ei și să prefere legile lui Dumnezeu în locul patimilor lor, cărora au ajuns robi din pricina trîndăviei lor.

IV

Dar nu știu cum, luat de cuvînt, am ajuns să vorbesc de acestea. Haide, dar, să ne întoarcem la subiect și să vedem ce altceva vrea să ne învețe astăzi acest fericit profet.

După ce a spus: «*Aceasta este Cartea Facerii cerului și a pămîntului*», merge mai departe și vorbește mai precis de facerea omului. Și pentru că mai sus spusese pe scurt: «*Și a făcut Dumnezeu pe om; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut pe el*»[11], acum spune:

«*Și a făcut Dumnezeu pe om, țărînă luînd din pămînt și a suflat în fața lui suflare de viață și s-a făcut omul cu suflet viu*»[12].

Mari sînt cuvintele acestea și pline de uimire! Depășesc mintea omenească! «*Și a făcut Dumnezeu pe om, luînd țărînă din pămînt*». După cum spuneam că la crearea tuturor făpturilor văzute, Creatorul universului a făcut pe toate altfel de cum lucrează omul, ca să se arate și prin aceasta nespusa Lui putere, tot așa și acum la facerea omului. Ai văzut că a întemeiat pămîntul pe ape, lucru pe care nu-l poate primi mintea omenească fără de credință; ai văzut la fel că face, cînd vrea, ca toate stihiile lumii să lucreze contrar propriilor lor energii. Același lucru ni-l arată dumnezeiasca Scriptură și acum la facerea omului: «*A făcut*, spune Scriptura, *Dumnezeu pe om, luînd țărînă din pămînt*».

— Ce spui? A făcut pe om luînd țărînă din pămînt?

— Da, ne răspunde dumnezeiasca Scriptură. Și n-a spus simplu «pămînt», ci «*țărînă*», ca și cum ai spune partea cea mai proastă și mai de puțin preț din pămînt.

Mari și ciudate ți se par cele spuse! Dar dacă te gîndești cine e Creatorul, n-ai să te mai îndoiești de ce s-a făcut, ci ai să te minunezi și ai să te închini puterii Creatorului. Iar dacă ai vrea să cercetezi pe

9. *Ps.*, 139, 3.
10. *Matei*, 3, 7.
11. *Fac.*, 1, 27.
12. *Fac.*, 2, 7.

toate cu slăbiciunea gîndurilor tale, e firesc să-ți treacă prin minte și aceea că din pămînt nu se poate face niciodată trup omenesc, și doar oale și ulcele, trup ca acesta al nostru niciodată! Vezi, că dacă nu avem în minte puterea Creatorului și dacă nu potolim propriile noastre gînduri, care dau la iveală marea noastră slăbiciune de gîndire, nu putem primi înălțimea spuselor Scripturii? Cuvintele Scripturii au nevoie de ochii credinței, cu toate că sînt spuse cu mult pogorămînt, pe măsura slăbiciunii noastre. Da, cuvintele acestea: «*A făcut Dumnezeu pe om și a suflat*» sînt nevrednice de Dumnezeu; dar pentru noi, din pricina slăbiciunii noastre, dumnezeiasca Scriptură ni le istorisește așa, pogorîndu-se pînă la noi, pentru ca, învredniciți de acest pogorămînt, să ne putem urca la înălțimea aceea.

«*Și a făcut Dumnezeu pe om, luînd țărînă din pămînt*». Nu mici sînt gîndurile ce ni le trezesc în minte cuvintele acestea cu privire la smerenie, dacă sîntem cu mintea trează. Cînd ne gîndim de unde-și are început făptura noastră, învățăm îndată să ne smerim, să ne umilim, chiar de-am ridica sprîncenele de mii și mii de ori. De aceea și Dumnezeu, îngrijindu-se de mîntuirea noastră, a condus așa limba acestui fericit profet. La început dumnezeiasca Scriptură spusese: «*Și a făcut Dumnezeu pe om; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut pe el*» [13] și i-a dat stăpînire peste toate cele văzute; [14] de aceea, ca nu cumva omul, neștiind din ce e alcătuit, să-și închipuie despre el lucruri mari și să depășească hotarele sale, dumnezeiasca Scriptură mai vorbește încă o dată de facerea omului și ne arată chipul alcătuirii lui, începutul nașterii sale; ne spune din ce a fost făcut cel dintîi om și cum a fost adus pe lumea asta.

Dacă după ce am primit această învățătură, dacă după ce știm că din pămînt este începutul existenței noastre, din același pămînt din care sînt plantele, din care sînt și animalele necuvîntătoare, chiar dacă, datorită iubirii de oameni a lui Dumnezeu, ni s-a dăruit un loc de frunte între făpturi prin felul în care am fost făcuți și prin sufletul nostru nemuritor — că datorită iubirii de oameni a lui Dumnezeu avem rațiune și stăpînire peste toate făpturile — dacă, deci, după ce am primit această învățătură, omul cel făcut din pămînt, prin înșelăciunea șarpelui, s-a gîndit să ajungă asemenea cu Dumnezeu, în ce nebunie nu ne-am fi rostogolit, dacă acest fericit profet s-ar fi mulțumit cu prima istorisire despre facerea omului și n-ar fi vorbit din nou de ea, învățîndu-ne cu de-amănuntul cum a fost făcut omul?

13. *Fac.*, 1, 27.
14. *Fac.*, 1, 28—29.

V

Mare lecție de filosofie este, deci, să știm cum am luat naștere. *«Și a făcut*, spune Scriptura, *Dumnezeu pe om, țărînă luînd din pămînt și a suflat în fața lui suflare de viață»*.

Scriptura se folosește de cuvinte grosolane, pentru că vorbea oamenilor care nu puteau înțelege altfel decît cum putem noi înțelege; se folosește de aceste cuvinte ca să ne învețe că iubirea de oameni a lui Dumnezeu a voit ca omul acesta făcut din pămînt să aibă suflet rațional, ca să fie astfel o ființă întreagă și desăvîrșită.

«Și a suflat, spune Scriptura, *în fața lui suflare de viață»*. Prin această suflare a dăruit celui făcut din pămînt putere de viață; suflarea aceasta constituie ființa sufletului. Și Scriptura a adăugat: *«Și s-a făcut omul cu suflet viu»*. Cel care a fost făcut, cel din țărînă, odată ce a primit prin suflarea lui Dumnezeu suflare de viață, *«s-a făcut cu suflet viu»*.

— Ce înseamnă *«cu suflet viu»*?

— Înseamnă lucrător, care are, prin lucrările lui, în slujba sa mădularele trupului, care urmează voinței lui. Dar nu știu cum s-a făcut că noi oamenii am răsturnat ordinea aceasta; atît de mult s-a întins păcatul încît sufletul a fost silit să urmeze voilor trupului; am silit sufletul, care trebuia să stea în frunte, ca un stăpîn, și să poruncească, l-am silit să se coboare de pe tron și să asculte de plăcerile trupului; n-am mai ținut seamă de noblețea lui și de rangul lui cel mare.

Gîndește-mi-te la rangul creației omului! Gîndește-mi-te ce era cel plăsmuit înainte de a sufla Stăpînul în fața lui, înainte de a avea în el suflarea aceea care i-a fost suflare de viață și a ajuns suflet viu! Ce era omul? Un simplu corp neînsuflețit, nelucrător și la nimic folositor. Ceea ce i-a dat totul și l-a ridicat la o atît de mare cinste a fost suflarea aceea a lui Dumnezeu. Și ca să vezi aceasta nu numai din cele făcute atunci, ci și din cele ce se întîmplă acum în fiecare zi, gîndește-mi-te la trupul din care a ieșit sufletul! Cît e de urît și de neplăcut! Dar pentru ce spun eu cît e de urît și neplăcut? Gîndește-mi-te cît de dezgustător, plin de miros urît și lipsit de orice frumusețe cel care mai înainte, cînd avea în el sufletul, care-l conducea, era frumos, plăcut, plin de grație, plin de pricepere și destoinic spre lucrarea faptelor bune.

Avînd, dar, în minte acestea toate și gîndindu-ne la noblețea sufletului nostru, să nu facem nici o faptă nevrednică de el, să nu-l murdărim cu fapte urîte. Să nu-l coborîm, supunîndu-l trupului! Să nu ne purtăm fără inimă și fără de judecată cu sufletul nostru atît de nobil și învrednicit cu un rang atît de mare. Prin el, noi, care sîntem îmbrăcați cu

trup, vom putea, dacă voim, ajutați și de ajutorul lui Dumnezeu, să ne luăm la întrecere cu puterile cele netrupești; vom putea, mergînd pe pămînt, să trăim în cer, cu nimic mai prejos decît puterile acelea, ba poate chiar mai mult cu ceva. Și vă voi spune eu cum. Cum să nu fii învrednicit de mai mult ajutor de la Dumnezeu, cînd vei fi găsit că tu, care ești îmbrăcat cu trup stricăcios, duci aceeași viață ca și puterile cele de sus, că ți-ai păstrat neștirbită noblețea sufletului, deși ești supus nevoilor trupului?

— Dar cine poate fi găsit așa?

— Negreșit ni se pare lucru cu neputință din pricina secetei mari de virtute. Dar dacă vrei să afli că lucrul acesta nu-i cu neputință, gîndește-te la cei care de la început pînă acum au bineplăcut Stăpînului! La marele Ioan, la vestitul fiu al celei sterpe, la locuitorul pustiei; la Pavel, dascălul lumii, și la toată adunarea sfinților! Toți aceștia au avut aceeași fire cu noi, au fost supuși acelorași nevoi trupești! Nu mai socoti, deci, virtutea un lucru cu neputință, nici nu te mai trîndăvi la săvîrșirea ei, odată ce ai primit de la Stăpînul atîtea pricini ca s-o îmbrățișezi cu ușurință. Știa, doar, Stăpînul nostru cel iubitor de oameni că ni-i slabă voința, că alunecăm repede! De aceea ne-a lăsat mari leacuri: citirea din dumnezeieștile Scripturi, ca, luînd din ele necontenit leacurile trebuitoare, să ne aprindem de rîvnă, gîndindu-ne la viața acelor mari și minunați bărbați și să nu părăsim virtutea, ci de păcat să fugim și să facem totul ca să ajungem vrednici de acele bunătăți nespuse, pe care facă Dumnezeu ca noi toți să le dobîndim, cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

OMILIA A XIII-a

«Şi a sădit Dumnezeu rai în Eden către răsărit şi a pus acolo pe omul pe care l-a făcut» [1]

I

Cînd vă văd nesăturat dorul, mare dorinţa şi încordate minţile, cînd vă văd pe toţi îndrăgostiţi şi întraripaţi după cuvîntul duhovnicesc de învăţătură, deşi-mi ştiu multa-mi sărăcie, mă străduiesc să vă întind în fiecare zi această masă săracă şi modestă, încredinţat fiind că, înflăcăraţi de dorinţă, veţi primi cu dragă inimă cuvintele mele. Că şi cu bucatele de pe masă se întîmplă la fel. Cînd oaspeţii au poftă mare de mîncare, mănîncă cu mare poftă cele puse pe masă, chiar dacă masa e săracă şi gazda sărmană; dar cînd mesenilor li-i stinsă pofta de mîncare, chiar de-ar fi masa bogată şi bucatele felurite, nici un folos, că nu sînt cei ce pot folosi cu plăcere cele pregătite. Aici, însă, pentru că, datorită harului lui Dumnezeu, rîvna voastră este vie şi masa e duhovnicească, vă grăiesc şi eu cu mult drag, ştiind că unor urechi deschise spun aceste dumnezeieşti învăţături. Plugarul, cînd vede că pămîntul e gras şi roditor, îl lucrează cît poate mai bine: scoate plugul şi taie brazdă adîncă, smulge spinii, aruncă din belşug seminţele şi, hrănit cu bune nădejdi, aşteaptă în fiecare zi răsărirea celor aruncate; e cu grijă de pămîntul cel roditor şi e gata să primească la seceriş înmulţite seminţele. Tot aşa şi eu; cînd văd că zi de zi vă creşte rîvna, că vă înfloreşte dorul şi vă sporeşte zelul, capăt şi eu bune nădejdi de voi şi mă silesc să predic după puterea mea cu şi mai mult zel şi tragere de inimă spre zidirea voastră, spre slava lui Dumnezeu şi lauda Bisericii.

Haide, dacă vreţi, să repet pe scurt cele ce v-am grăit mai înainte şi apoi să trec la cele citite azi. Trebuie să vă spun de cele ce v-am vorbit mai înainte şi pînă unde, întinzînd cuvîntul, am terminat cuvîntul de învăţătură.

---

1. *Fac.*, 2, 8.

«Şi a făcut Dumnezeu pe om, spune Scriptura, *ţărînă luînd din pămînt şi a suflat în faţa lui suflare de viaţă şi s-a făcut omul cu suflet viu»* [2].

Ceea ce spuneam atunci, asta o spun şi acum şi n-am să încetez s-o spun mereu : Mare şi nespusă este iubirea de oameni a Stăpînului universului faţă de neamul omenesc ! De mult pogorămînt s-a folosit pentru mîntuirea noastră, de multă cinste a învrednicit această fiinţă, adică pe om, arătînd şi cu fapta şi cu cuvîntul că de om poartă de grijă mai mult decît de toate cele ce se văd.

Nimic nu mă împiedică să vorbesc şi astăzi dragostei voastre de acelaşi lucru. După cum parfumurile dau miros mai puternic cu cît le freci mai mult în mînă, tot aşa şi dumnezeieştile Scripturi : cu cît te străduieşti să le citeşti mai mult, cu atît poţi vedea mai bine comoara ascunsă în ele şi poţi scoate din ele şi multă şi nespusă bogăţie.

«Şi a făcut Dumnezeu pe om luînd ţărînă din pămînt».

Uită-mi-te la această deosebire chiar de la cele dintîi cuvinte ! Despre felul creaţiei tuturor celorlalte făpturi, fericitul Moise ne-a învăţat aşa : *«Şi a zis Dumnezeu să se facă lumină, şi s-a făcut lumină»* [3] ; *«Să se facă tărie»* [4] ; *«Să se adune apele»* [5] ; *«Să se facă luminători»* [6] ; *«Să răsară pămîntul iarbă verde»* [7] ; *«Să scoată apele tîrîtoare cu suflete vii»* [8] ; *«Să scoată pămîntul suflet viu»* [9]. Ai văzut că le-a creat pe toate numai cu cuvîntul ? Dar să vedem acum ce spune şi de crearea omului. *«Şi a făcut Dumnezeu pe om».* Vezi că prin cuvintele acestea de pogorămînt, de care se foloseşte Scriptura din pricina slăbiciunii noastre, ne arată în acelaşi timp şi felul creării omului şi chipul deosebit în care a fost creat ; şi, ca să vorbesc omeneşte, Scriptura aproape că ne arată că omul a fost făcut cu mîinile lui Dumnezeu, precum spune şi un alt profet : *«Mîinile Tale m-au făcut şi m-au zidit»* [10]. Spune-mi, te rog, dacă Dumnezeu ar fi poruncit doar atît ca omul să se facă din pămînt, oare nu s-ar fi făcut ce poruncise ? Negreşit că da ! Dar pentru ca, prin felul prin care am fost creaţi, să ne statornicească în suflet învăţătura de a

2. *Fac.*, 2, 7.
3. *Fac.*, 1, 3.
4. *Fac.*, 1, 6.
5. *Fac.*, 1, 9.
6. *Fac.*, 1, 14.
7. *Fac.*, 1, 11.
8. *Fac.*, 1, 20.
9. *Fac.*, 1, 24.
10. *Iov*, 10, 8.

nu ne închipui despre noi lucruri mai mari decît ne e firea, de aceea istorisește pe toate în chip precis și spune: *«A făcut Dumnezeu om, luînd țărînă din pămînt»*.

II

Vezi și în aceste cuvinte cinstea dată omului. N-a luat pămînt, ci țărînă — ai putea spune cel mai prost pămînt — și această țărînă, luată din pămînt, a prefăcut-o prin porunca Lui în trup. După cum Dumnezeu adusese pămîntul din neființă, tot așa și acum, cînd a voit, a prefăcut în trup țărîna, din pămînt. Bine este acum să strig cu fericitul David: *«Cine va grăi puterile Domnului, cine va face auzite toate laudele Lui?»* [11]. Prin toate își arată Dumnezeu iubirea Sa de oameni! Și că a făcut din țărînă o ființă ca aceasta și că l-a ridicat la atîta cinste și că l-a încărcat chiar de la început cu atîtea binefaceri!

«Și a suflat în fața lui suflare de viață; și s-a făcut omul cu suflet viu».

Tîlcuind aceste cuvinte unii oameni nesocotiți, mînați de propriile lor gînduri, fără să țină seamă de pogorămîntul cuvintelor Scripturii și fără să aibă o judecată vrednică de Dumnezeu, încearcă să spună că sufletul este din ființa lui Dumnezeu. Ce nebunie! Ce sminteală! Atîtea și atîtea căi de pierzare a croit diavolul celor ce vor să-i slujească! Și ca să vezi, uită-te că cei ce slujesc diavolului se contrazic între ei. Unii din ei, întemeiați pe cuvîntul *«a suflat»*, spun că sufletele sînt din ființa lui Dumnezeu; alții, dimpotrivă, spun că sufletele se prefac în ființa celor mai necinstite animale. Poate fi, oare, o prostie mai mare ca aceasta? Pentru că li s-a întunecat mintea și nu mai înțeleg sensul adevărat al Scripturii, ca și cum li s-ar fi orbit privirile minții, se aruncă, contrazicîndu-se unii pe alții, în prăpastie: unii înălțînd sufletul peste valoarea lui, alții coborîndu-l sub valoarea lui. Dacă I-am atribui gură lui Dumnezeu, pentru că Scriptura spune: *«A suflat în fața lui»*, atunci ar trebui neapărat să-I atribuim și mîini, pentru că a spus: *«A făcut pe om»*. Dar ca nu cumva, fără voia mea, să pun în fața voastră flecărelile acelora și să fiu silit să vorbesc și eu ce nu se cuvine, haide să întoarcem spatele prostiei și nebuniei lor și să urmărim scopul dumnezeieștii Scripturi, care se interpretează pe ea însăși; numai că ni se cere un singur lucru: să nu ne uităm la grosolănia cuvintelor, ci să înțelegem aceea că slăbiciunea minții noastre este de vină că Scriptura folosește cuvinte atît de grosolane, adică cuvinte nepotrivite ființei Dumnezeirii. Auzul nostru omenesc nici n-ar fi putut înțelege altfel cuvintele Scripturii, dacă nu ar fi avut parte de un pogorămînt atît de mare.

---

11. Ps., 105, 2.

Gîndindu-ne, dar, și la slăbiciunea noastră și la aceea că cele spuse în Scriptură sînt spuse despre Dumnezeu, să înțelegem cuvintele Scripturii așa cum e firesc să fie spuse despre Dumnezeu; să nu coborîm Dumnezeirea, atribuindu-i formă omenească și mădulare, ci să gîndim toate cum se cuvine lui Dumnezeu, că Dumnezeirea este simplă, necompusă și fără formă. Dacă ne-am lăsa duși de gîndurile noastre și I-am atribui lui Dumnezeu mădulare și chip omenesc, am cădea, fără să ne dăm seama, în necredința elenească. Deci cînd auzi că Scriptura spune: *«A făcut Dumnezeu pe om»*, gîndește-te la puterea aceea care a spus: *«Să se facă»*, iar cînd auzi: *«A suflat în fața lui suflare de viață»*, gîndește-te iarăși că a hotărît ca, așa precum a adus la ființă puterile cele netrupești, tot așa a hotărît ca și acest trup făcut din țărînă să aibă suflet rațional, care să poată folosi mădularele trupului. Trupul creat la porunca Stăpînului stătea ca o unealtă ce avea nevoie de cineva care să o miște; dar mai bine spus, stătea ca o liră care avea nevoie de cineva, care să poată, prin arta și priceperea lui, să înalțe, prin mădularele trupului, ca prin niște coarde, cîntarea cuvenită Stăpînului.

«A suflat în fața lui suflare de viață și s-a făcut omul cu suflet viu».

— Ce înseamnă *«a suflat suflare de viață»* ?

— Dumnezeu a voit și a poruncit ca trupul creat de El să aibă putere de viață, care s-a făcut în el în suflet viu, adică activ, care poate prin mișcarea mădularelor să-și arate măiestria sa.

III

Uită-te cîtă deosebire este între crearea acestei minunate ființe raționale și crearea animalelor! Cînd a creat animalele, Dumnezeu a spus: *«Să scoată apele tîrîtoare cu suflete vii»* [12] și îndată au ieșit din ape animale însuflețite. La fel și pămîntului i-a spus: *«Să scoată pămîntul suflet viu»* [13]. Cînd a făcut pe om n-a mai grăit așa, ci mai întîi i-a creat trupul din țărînă și după aceasta i-a dat putere de viață, adică sufletul. Pentru aceasta spunea Moise despre animale: *«Sîngele animalului este sufletul animalului»* [14]. Sufletul omului, însă, este netrupesc și nemuritor, mult superior trupului și atît de deosebit de el cît e de deosebit trupescul de netrupesc.

Dar poate că mă va întreba cineva:

— Dar dacă sufletul este mai de preț decît trupul, pentru ce a fost creat întîi ceea ce este mai de puțin preț și apoi ceea ce este mai mare și mai de preț ?

---

12. *Fac.*, 1, 20.
13. *Fac.*, 1, 24.
14. *Lev.*, 17, 11.

— Nu vezi, iubite, că s-a făcut la fel și cu crearea lumii? După cum mai întîi a creat cerul și pămîntul, luna, stelele și celelalte și animalele cele necuvîntătoare și în urmă pe om, căruia avea să-i încredințeze stăpînirea peste toate acestea, tot așa și la crearea omului: mai întîi i-a făcut trupul și apoi sufletul, partea cea mai de preț. După cum animalele, care aveau să slujească omului, au fost create înaintea omului, pentru ca să fie gata spre slujbă omului, care avea să se folosească de ele, tot așa și trupul a fost creat înaintea sufletului, pentru ca atunci cînd Dumnezeu, potrivit nespusei Lui înțelepciuni, va crea sufletul, sufletul să-și arate prin mișcările trupului propriile sale lucrări.

«*Și a sădit* — spune Scriptura — *Dumnezeu rai în Eden, către răsărit; și l-a pus acolo pe omul pe care l-a făcut*» [15].

După ce Stăpînul universului și-a arătat iubirea Sa de oameni față de omul pentru care a creat pe toate cele văzute și le-a adus la ființă, începe îndată să reverse asupra lui binefacerile Sale.

«*Și a sădit Dumnezeu,* spune Scriptura, *rai în Eden către răsărit*». Uită-te și aici, iubite! Dacă nu înțelegem cu cuviință dumnezeiască aceste cuvinte, cădem neapărat în adîncă prăpastie. Ce n-ar putea spune și de aceste cuvinte cei care îndrăznesc să înțeleagă omenește toate cele spuse de Dumnezeu? «*Și a sădit Dumnezeu rai*». Te întreb: A avut Dumnezeu nevoie de sapă, a avut nevoie de plugărie și de celelalte munci agricole, ca să înfrumusețeze raiul? Doamne ferește! Deci, și aici, trebuie să înțelegem cuvîntul «*a sădit*» în înțelesul că a poruncit să se facă pe pămînt rai, în care să locuiască omul ce fusese creat. Că pentru om fusese creat raiul, ascultă că o spune Scriptura: «*Și a sădit Dumnezeu rai în Eden către răsărit și a pus acolo pe omul pe care l-a făcut*».

Fericitul Moise a lăsat în scris și numele locului, ca să nu poată înșela mințile oamenilor simpli, cei ce voiesc să flecărească zadarnic și să spună că raiul nu a fost creat pe pămînt, ci în cer, și să viseze și alte basme la fel cu acestea. Dacă, chiar cu toată precizia folosită de dumnezeiasca Scriptură, unii din cei ce se laudă cu elocința lor și cu înțelepciunea lor lumească îndrăznesc să grăiască împotriva celor scrise în Scriptură și să spună că raiul n-a fost făcut pe pămînt și altele decît cele ce sînt spuse de dumnezeiasca Scriptură, dacă gîndesc cum nu este scris, ci împotriva celor scrise, și socot că cele spuse despre pămînt sînt spuse despre cer, unde n-ar fi alunecat aceștia dacă fericitul Moise, mișcat de Sfîntul Duh, nu s-ar fi folosit de aceste cuvinte smerite și de pogoro-

15. *Fac.*, 2, 8.

mint? Şi doar Scriptura, cînd vrea să ne înveţe astfel de lucruri, se interpretează pe sine însăşi şi nu lasă pe cititor să rătăcească! Dar pentru că mulţi vorbesc nu pentru ca să aibă vreun cîştig din dumnezeieştile Scripturi, ci ca să încînte auzul ascultătorilor cu ce le trece prin minte, de aceea se străduiesc să atragă luarea aminte nu asupra celor de folos, ci mai cu seamă asupra celor ce pot încînta. De aceea vă rog să închideţi urechile unora ca acestora şi să urmaţi canonul Sfintei Scripturi. Iar cînd auzi, iubite, că *«a sădit Dumnezeu rai în Eden către răsărit»*, înţelege cu cuviinţă dumnezeiască cuvîntul *«a sădit»*, înţelege că *«a poruncit»*.

Crede cele ce spune mai departe Scriptura, crede că raiul a fost făcut în locul în care a spus Scriptura. A nu crede în cele scrise în dumnezeiasca Scriptură, ci a introduce altele din mintea ta, socot că acest lucru aduce mare primejdie pe capul celor ce îndrăznesc să facă aceasta.

«Şi a pus acolo pe omul pe care l-a făcut».

IV

Uită-te cîtă cinste i-a dat îndată omului! L-a creat în afara raiului; dar îndată l-a băgat în rai, ca să simtă prin cele făcute binefacerea şi să cunoască prin fapte cinstea ce i-a dat, cînd l-a dus în rai. *«Şi a pus acolo pe omul pe care l-a făcut»*. Cuvîntul *«l-a pus»* trebuie să-l înţelegem iarăşi că a fost spus în locul cuvîntului: «a poruncit să locuiască acolo»; pentru ca şi vederea raiului şi petrecerea acolo să-i pricinuiască multă plăcere şi să-l îndemne să-I mulţumească lui Dumnezeu şi să-I fie recunoscător, gîndindu-se cît bine a primit fără să fi făcut încă ceva care să-l merite.

Să nu te uimească, dar, cuvîntul: *«l-a pus»*! Este totdeauna obiceiul Scripturii ca, pentru noi şi pentru folosul nostru, să se folosească de cuvinte omeneşti. Şi ca să cunoşti asta, iată că şi mai înainte, cînd a creat luminătorii, s-a folosit de acelaşi cuvînt, spunînd: *«Şi i-a pus pe ei în tăria cerului»* [16] nu în sensul că i-a înfipt în cer — că fiecare îşi are drumul lui, mutîndu-se din loc în loc —, ci ca să ne înveţe că a poruncit ca ei să fie pe cer aşa cum a poruncit ca omul să trăiască în rai.

«Şi a făcut Dumnezeu — spune Scriptura — *să răsară încă din pămînt tot pomul frumos la vedere şi bun la mîncare şi pomul vieţii în mijlocul raiului şi pomul cunoştinţei binelui şi răului»* [17].

16. *Fac.*, 1, 17.
17. *Fac.*, 2, 9.

Iată iarăşi şi un alt chip de binefacere spre cinstea celui care a fost creat! Dumnezeu a voit ca omul să locuiască în rai; de aceea a poruncit ca din pămînt să răsară feluriţi arbori, care în acelaşi timp să încînte prin înfăţişarea lor şi să fie buni şi de mîncare. *«Tot pomul,* spune Scriptura, *frumos la vedere»*, adică la înfăţişare, şi *«bun la mîncare»*, adică să poată bucura prin vederea lor şi să poată da multă plăcere prin mîncarea fructelor lor; iar prin mulţimea şi belşugul pomilor să pricinuiască bucurie celui ce avea să se folosească de ei. Cînd Scriptura a spus: *«tot pomul»* a vrut să spună că pămîntul a dat din el tot felul de pomi pe care i-ai putea numi.

Ai văzut ce vieţuire lipsită de nevoi şi de necazuri? Ai văzut ce viaţă minunată? Ca un înger trăia omul pe pămînt; era îmbrăcat cu trup, dar nu era supus nevoilor trupeşti. Ca un împărat, împodobit cu purpură şi diademă, îmbrăcat în porfiră, aşa se desfăta omul în rai, avînd cu înlesnire totul din belşug.

«Şi pomul vieţii în mijlocul raiului şi pomul cunoştinţei binelui şi răului».

După ce dumnezeiasca Scriptură ne-a învăţat că la porunca Stăpînului pămîntul a dat tot felul de pomi, frumoşi la vedere şi buni la mîncare, a spus: *«Şi pomul vieţii în mijlocul raiului şi pomul cunoştinţei binelui şi răului».*

Stăpînul cel iubitor de oameni, ca un Creator ce era, cunoştea mai dinainte vătămarea ce avea să i se nască omului în scurgerea vremii din pricina tihnei lui din rai. De aceea a pus în mijlocul raiului şi pomul vieţii şi pomul cunoştinţei binelui şi răului, pentru că Dumnezeu avea, nu după multă vreme, să-i poruncească să nu mănînce din pomul cunoştinţei binelui şi răului. Scopul acestei oprelişti a fost ca omul să poată şti că prin harul şi iubirea de oameni a lui Dumnezeu are atîta fericire şi că Dumnezeu este Stăpîn şi Creator şi al firii lui, şi al tuturor celor văzute.

Pentru aceasta, după ce a făcut pomenire de pomi, Scriptura ne vorbeşte în continuare şi de numele rîurilor şi de despărţirea lor, cum ar spune cineva; că din rîul care uda raiul ieşeau alte patru rîuri, care împărţeau regiunile pămîntului [18]. Dar poate că cei care vor să vorbească după propria lor înţelepciune nu îngăduie iarăşi ca aceste rîuri să fie rîuri, nici apele să fie ape, ci caută să convingă pe cei ce vor să-şi dea lor spre ascultare auzul, ca să-şi închipuie cu totul altceva. Noi, însă, vă rog, să nu dăm ascultare acestora, ci să ne astupăm urechile la glasul

18. *Fac.*, 2, 10—14.

lor, să dăm crezare cuvintelor dumnezeieştii Scripturi, urmînd spusele ei. Să ne străduim să punem în sufletele noastre învăţăturile cele sănătoase şi odată cu asta să ducem şi viaţă curată, pentru ca şi viaţa să dea mărturie de dogmele noastre, dar şi dogmele să ne arate viaţa vrednică de credinţă. Nu avem nici un folos dacă dogmele ne sînt drepte, dar viaţa stricată; şi iarăşi nici nu putem cîştiga ceva de folos pentru mîntuirea noastră dacă avem viaţă curată, dar nu ţinem seamă de dogme. Se cuvine, dar, să ne împodobim cu amîndouă, şi cu învăţături drepte şi cu viaţă curată, dacă vrem să scăpăm de iad şi să dobîndim împărăţia. Spune-mi, ce folos ai de un copac care se întinde mult în sus, e plin de frunze, dar e gol de fructe? Tot aşa şi creştinului nu-i sînt de nici un folos dogmele drepte, dacă viaţa lui e stricată. De aceea şi Hristos fericeşte pe cei ce au şi viaţa curată şi dogmele drepte, zicînd: *«Fericit cel ce face şi învaţă»* [19]. Învăţătura cu fapta este mai bună şi cu mult mai vrednică de credinţă decît învăţătura cu cuvîntul. Un om ca acesta poate să înveţe chiar cînd tace, chiar cînd nu e văzut: pe unii prin înfăţişarea sa, pe alţii prin auz; se va bucura de multă bunăvoinţă de la Dumnezeu, pentru că face să fie slăvit Stăpînul său nu numai prin viaţa sa, ci prin viaţa celor ce se uită la el. Un om ca acesta va înălţa mulţumiri şi laude Dumnezeului universului prin mii de limbi şi prin mii de guri. Se vor minuna de el şi de Stăpînul lui nu numai cei ce-l cunosc şi cei care sînt martorii vieţii lui, ci şi cei care nu-l cunosc, dar au aflat de la alţii viaţa lui, cei care locuiesc departe, în ţări depărtate. Vor respecta covîrşitoarea lui virtute nu numai prietenii lui, ci şi duşmanii. Atît de mare este puterea virtuţii că închide gurile şi leagă limbile chiar ale acelor oameni care duc război virtuţii. După cum cei bolnavi de ochi nu îndrăznesc să privească la soare, tot aşa nici păcatul nu poate privi la virtute, ci se retrage, întoarce spatele şi-şi mărturiseşte înfrîngerea.

Încredinţaţi de adevărul acesta, să ne lipim de virtute şi să ne rînduim cu străşnicie viaţa noastră; să ne străduim ca să ne depărtăm, cu cuvîntul şi cu fapta, chiar de păcatele care par mici şi neînsemnate. Dacă ne depărtăm de păcatele cele mici, nu vom cădea niciodată în păcate mai mari; iar cu timpul vom putea, bucurîndu-ne şi de ajutorul cel de sus, să săvîrşim şi cele mai mari virtuţi, să scăpăm de osînda ce ne ameninţă şi să dobîndim bunătăţile cele veşnice, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

---

19. *Matei*, 5, 19.

OMILIA A XIV-a

«Şi a luat Domnul Dumnezeu pe omul pe care l-a făcut şi l-a pus în raiul desfătării ca să-l lucreze şi să-l păzească» [1]

I

Dacă vreţi, să continui iarăşi şi astăzi şirul spuselor de ieri şi să mă străduiesc să vă urzesc cu ele învăţătura cea duhovnicească. Mare este puterea ascunsă în cele citite de curînd! De aceea se cuvine să ne coborîm în adîncul lor, să cercetăm totul cu de-amănuntul, ca să culegem din ele folosul. Dacă cei care vor să găsească în mare pietre preţioase îndură atîtea necazuri şi osteneli şi se aruncă în furia apelor ca să afle ce caută, apoi cu mult mai mult trebuie să ne încordăm noi mintea şi să ne coborîm în adîncul spuselor Scripturii, ca aşa să punem mîna pe aceste pietre preţioase. Dar să nu te sperii, iubite, cînd auzi de adînc. Aici nu este iureş de ape fără rînduială! Aici harul Duhului ne luminează mintea, ne ajută să găsim cu uşurinţă ce căutăm şi ne uşurează toată osteneala. Găsirea celorlalte pietre preţioase nu-i aduce atît de mare folos celui ce dă peste ele; de multe ori îl păgubeşte chiar, punîndu-i de nenumărate ori viaţa în primejdie; iar bucuria găsirii lor nu-i atît de mare cît e de mare supărarea ce-o îndură după ce le-a găsit: deschide împotriva lui ochii invidioşilor şi porneşte la luptă împotriva lui pe lacomi. Aşa că găsirea acelor pietre nu numai că nu aduce vreun folos vieţii noastre, dar mai este şi pricină de multe lupte: hrăneşte lăcomia, aprinde cuptorul iubirii de argint, asaltează sufletul celor stăpîniţi de această patimă. Cu pietrele preţioase duhovniceşti n-ai a te teme de aşa ceva; bogăţia adunată din ele este nespusă, plăcerea nevestejită şi întrece cu mult bucuria pricinuită oamenilor de celelalte pietre. Şi de lucrul acesta, ascultă-l pe David, care zice: *«Dorite sînt cuvintele Tale mai mult decît aurul şi piatra preţioasă»* [2]. Vezi că vorbind de aşa soco-

1. *Fac.*, 2, 15.
2. *Ps.*, 18, 11.

titele pietre prețioase nu s-a mulțumit numai cu comparația, ci a adăugat și cuvîntul *«mai mult»* și numai atunci a arătat superioritatea cuvintelor lui Dumnezeu? *«Mai mult decît aurul și piatra prețioasă»*. Grăiește așa nu pentru că numai atît de dorite sînt cuvintele dumnezeiești, ci pentru că în ochii oamenilor numai aurul și pietrele prețioase sînt cele mai dorite; și astfel David a arătat superioritatea cuvintelor Duhului și dorința arzătoare de ele. Și ca să vedeți că dumnezeiasca Scriptură obișnuiește să compare totdeauna folosul cuvintelor Scripturii cu lucruri materiale, ca așa să arate superioritatea lor, ascultă și cele ce urmează. David adaugă: *«Mai dulci decît mierea și fagurul»* [3]. Și aici, nu pentru că sînt numai atît de dulci cuvintele Scripturii, nici pentru că pot pricinui numai atîta plăcere, ci pentru că David n-a găsit între lucrurile materiale altceva cu care să poată compara dulceața cuvintelor dumnezeiești. De asta a amintit de miere și de fagure; și așa a arătat iarăși superioritatea învățăturilor duhovnicești și a spus că mai mare este plăcerea învățăturilor duhovnicești. Și vei vedea că Hristos în Evanghelii se folosește de aceeași regulă. Cînd le vorbea ucenicilor Săi și ucenicii doreau să cunoască tălmăcirea pildei celui ce a semănat sămînță bună în țarină și a vrăjmașului care a aruncat neghină printre grîu [4], Hristos le-a tîlcuit cu de-amănuntul toată pilda; le-a spus cine este cel ce a semănat sămînță bună, ce înfățișează țarina, pe cine arată neghinele, cine este cel ce le-a semănat, cine sînt secerătorii și cînd e timpul secerișului. După ce le-a descoperit lămurit pe toate, zice: *«Și drepții vor străluci ca soarele în împărăția Tatălui lor»* [5]. Asta nu înseamnă că numai atîta strălucire vor avea drepții, ci cu mult mai multă; dar a spus atîta, pentru că între cele văzute nu putea găsi o comparație mai bună ca aceasta. Prin urmare, cînd auzim în Scriptură astfel de comparații, să nu rămînem la cele spuse, ci de la cele materiale și văzute să ne ducem cu mintea la superioritatea celor duhovnicești.

Așadar dacă putem găsi în Scriptură și plăcere mai mare și dulceață mai multă — că sînt dumnezeiești și duhovnicești cuvintele Scripturii și pot să nască în sufletele noastre multă bucurie duhovnicească —, să ascultăm cu mare poftă și puternică dorință cele spuse, ca să plecăm acasă, după ce am cîștigat aici bogăția cea adevărată și după ce am primit din belșug semințele filosofiei celei după Dumnezeu.

3. *Ps.*, 18, 11.
4. *Matei*, 13, 24—30
5. *Matei*, 13, 43.

II

Să auzim, deci, ce s-a citit azi. Dar să-mi fiți cu mintea trează, să scuturați de pe voi orice trîndăvie și grijă lumească și așa să ascultați cele spuse! Sînt legi dumnezeiești pogorîte de sus, din ceruri, spre mîntuirea noastră. Dacă la citirea scrisorilor împărătești se face multă liniște, dacă este alungat orice zgomot și orice tulburare și toți stau cu urechile încordate, doritori să audă ce spun scrisorile împărătești, și primejdie mare amenință pe cel ce face chiar un mic zgomot și întrerupe șirul cititului, apoi cu mult mai mult aici trebuie să stați cu frică și cu cutremur, să tăceți molcum, să alungați tulburarea gîndurilor, ca să și puteți înțelege cele spuse, iar Împăratul cerurilor, văzîndu-vă ascultarea, să vă învrednicească și de mai mari daruri.

Să vedem, dar, ce ne învață și acum fericitul Moise, care nu grăiește acestea numai cu propria lui gură, ci insuflat de harul lui Dumnezeu.

«Și a luat Domnul Dumnezeu pe omul pe care l-a făcut».

Bine a pus dumnezeiasca Scriptură, chiar de la început, aceste două nume! Că n-a spus numai *«Domnul»* și a tăcut, ci a adăugat și *«Dumnezeu»*. Cu asta ne-a dat o învățătură tainică și ascunsă, ca să putem ști că, fie de auzim numele *Domn*, fie de auzim numele *Dumnezeu*, nu este nici o deosebire între aceste nume. N-am amintit fără de rost aceasta, ci ca atunci cînd auzi pe Pavel spunînd: *«Este un singur Dumnezeu, Tatăl, din Care sînt toate, și un singur Domn, Iisus Hristos, prin Care sînt toate»* [6], să nu socotești că este vreo deosebire între cuvinte, că un cuvînt arată pe unul mai mare, iar celălalt pe unul mai mic. Scriptura întrebuințează fără deosebire aceste cuvinte, ca să nu le mai dea nici o putință vrăjmașilor credinței să mai introducă vreo născocire proprie în dreapta învățătură. Și ca să vezi că dumnezeiasca Scriptură nu rostește nici un cuvînt la întîmplare, uită-te cu luare aminte la cele spuse acum: *«Și a luat Domnul Dumnezeu»*. Despre cine vrea ereticul să fie spus aceste cuvinte? Numai despre Tatăl? Bine! Ascultă-l, dar, pe Pavel, spunînd: *«Este un singur Dumnezeu, Tatăl, din Care sînt toate, și un singur Domn, Iisus Hristos, prin Care sînt toate»*. Vezi că numele *Domn* este dat Fiului? Cine ar mai putea spune acum că numele *Domn* e mai mare decît numele *Dumnezeu*? Vedeți cîtă absurditate și cîtă blasfemie? Cînd un om nu vrea să urmeze canonul dumnezeieștii Scripturi, ci vrea

6. *I Cor.*, 8, 6.

să facă loc propriilor lui gînduri, tulbură mintea și aduce în învățătura cea sănătoasă lupte de cuvinte și discuții fără de sfîrșit.

«Și a luat Domnul Dumnezeu pe omul pe care l-a făcut și l-a pus în raiul desfătării ca să-l lucreze și să-l păzească».

Uită-te cîtă grijă are Dumnezeu de omul pe care l-a creat! Ieri fericitul Moise ne-a învățat spunînd: *«A sădit Dumnezu raiul și l-a pus acolo pe om»* [7], în loc de: «A voit ca omul să-și aibă acolo locuința, ca să locuiască în desfătarea raiului». Astăzi ne arată iarăși nespusa iubire de oameni a lui Dumnezeu față de om, și repetînd cuvîntul zice: *«Și a luat Domnul Dumnezeu pe omul pe care l-a făcut și l-a pus în raiul desfătării»*. N-a spus simplu: *«În rai»*, ci a adăugat: *«al desfătării»*, ca să ne arate covîrșitoarea plăcere de care avea să se bucure omul datorită locuinței lui. Și după ce a spus: *«L-a pus pe el în raiul desfătării»*, a adăugat: *«ca să-l lucreze și să-l păzească»*. Și acesta este semnul unei mari purtări de grijă. Dar pentru că locuirea în rai îl umplea pe Adam de toată desfătarea, pentru că era încîntat de priveliștea pe care o vedea și de bucuria ce i-o dădea această desfătare, de aceea, pentru ca omul să nu alunece din pricina covîrșitoarei tihne și desfătări — *«Că lenevirea duce la orice păcat»* [8] — Dumnezeu i-a poruncit să lucreze raiul și să-l păzească.

— Dar aș putea fi întrebat: Raiul avea nevoie să fie lucrat?

— Nu spun asta! Dar Dumnezeu a vrut ca omul să aibă deocamdată puțină grijă de paza raiului și de lucrarea lui. Dacă omul ar fi fost cu totul scăpat de oboseală, îndată ar fi alunecat spre trîndăvie din pricina marii lui tihne; așa, însă, împlinind o muncă lipsită de durere și de greutăți, putea fi mai înțelept. La fel, cuvîntul *«ca să-l păzească»*, n-a fost adăugat fără rost. Cuvîntul acesta este cuvînt de pogorămînt; s-a spus ca omul să poată ști că este supus unui Stăpîn, Care, dîndu-i o atît de mare desfătare, i-a dat odată cu desfătarea și păzirea raiului. Dumnezeu face totul și săvîrșește totul spre folosul nostru; și tot spre folosul nostru a dăruit omului și desfătarea și tihna. Dacă Dumnezeu, din pricina covîrșitoarei Lui iubiri de oameni, ne-a pregătit, înainte de a fi neamul nostru, acele bunătăți negrăite, precum Însuși spune: *«Veniți binecuvîntații Părintelui Meu de moșteniți împărăția cea pregătită vouă înainte de întemeierea lumii»* [9], apoi cu mult mai mult ne va da din belșug toate cele de pe lumea asta.

7. *Fac.*, 2, 8.
8. *Înț. Sir.*, 33, 32.
9. *Matei*, 25, 34.

III

Atîtea și atîtea binefaceri a făcut Dumnezeu omului pe care l-a creat! Mai întîi l-a adus de la neființă la ființă; apoi l-a învrednicit de i-a făcut trup din țărînă; apoi, ceea ce e mai însemnat, prin suflare, i-a dăruit suflet; apoi a poruncit să se facă raiul și a rînduit ca omul să locuiască acolo; după aceasta iarăși, ca un tată iubitor, îi dă omului, ca să nu alunece, ca unui copil tînăr care se bucură de toate libertățile și înlesnirile, și o mică și neînsemnată grijă; îi poruncește Stăpînul Dumnezeu lui Adam să lucreze și să păzească raiul, ca împreună cu desfătarea mare pe care o avea, împreună cu multa libertate și tihnă, să aibă și aceste două mici griji, care să-l împiedice să meargă mai departe. Acestea sînt deocamdată binefacerile date de Dumnezeu omului ce fusese creat; cele date mai pe urmă, ne arată iarăși covîrșitoarea Lui iubire de oameni și pogorămîntul arătat omului, datorită tot bunătății lui Dumnezeu. Căci ce spune Scriptura?

«Și a sfătuit[10] *Domnul Dumnezeu pe Adam»*[11].

Iată că și aici Scriptura folosește aceleași cuvinte ca mai sus: *«Domnul Dumnezeu»*, pentru ca prin repetarea acestor cuvinte să primim o învățătură precisă și să nu suferim pe cei care îndrăznesc să împartă aceste două nume: unul să-l dea Tatălui, iar pe celălalt Fiului. Pentru că ființa amîndurora este una, de aceea și dumnezeiasca Scriptură dă, fără deosebire, același nume cînd Tatălui, cînd Fiului.

«Și a sfătuit, spune Scriptura, *Domnul Dumnezeu pe Adam, zicînd»*.

Se cade, la auzul acestor cuvinte, să ne uimim de iubirea de oameni a lui Dumnezeu, care depășește orice cuvînt, arătată nouă prin aceste scurte cuvinte: *«Și l-a sfătuit»*, spune Scriptura. Vezi cîtă cinste îi dă omului, chiar de la început? N-a spus: «I-a poruncit», sau: «I-a dat ordin».

— Dar ce?

— *«L-a sfătuit»*. După cum un prieten vorbește prietenului său de cele de neapărată trebuință, tot așa și Dumnezeu vorbește cu Adam;

---

10. Ἐνετείλατο de la ἐντέλλω, al cărui sens este *a recomanda, a comanda, a porunci, a ordona*. Traducătorii români ai textului sfînt, ca de altfel și traducătorii în alte limbi, au tradus acest cuvînt prin cel mai frecvent sens al lui: *«a porunci»*; dar iată că sfîntul Ioan Gură de Aur, în comentarul său, pentru rațiuni pe care cu ușurință le poate afla fiecare, lasă la o parte sensul curent al cuvîntului și folosește primul lui sens: *«a recomanda»*, adică a *«sfătui»*, care stă pe altă linie semantică decît *«a porunci»*; că una este *«sfătui»*, și alta este *«a porunci»*. E drept, cuvîntul *«a sfătui»* este tot o poruncă; dar este o poruncă îndulcită, pornită dintr-un suflet plin de dragoste pentru cel sfătuit; și tocmai acest sens îl vrea sfîntul Ioan Gură de Aur pentru ἐντέλλω, folosit în acest text al Sfintei Scripturi.

11. *Fac.*, 2, 16.

aproape că voiește ca, prin cinstirea atît de mare pe care i-o dă lui Adam, să-l înduplece să-I asculte sfaturile.

«Şi l-a sfătuit Dumnezeu pe Adam zicînd: Din tot pomul cel din rai să mănînci, dar din pomul cunoştinţei binelui şi răului să nu mîncaţi din el, că în ziua în care veţi mînca din el cu moarte veţi muri» [12].

Tare uşoară e porunca, dar cumplită este trîndăvia, iubite! După cum trîndăvia ne face să ni se pară grele lucrurile uşoare, tot aşa rîvna şi luarea aminte fac uşoare pe cele grele. Spune-mi, ce sfat poate fi mai uşor decît acesta? Ce cinste poate fi mai mare decît cinstea dată de Dumnezeu? I-a dat să locuiască în rai, să se încînte de frumuseţea celor văzute, să se bucure de privelişte a raiului şi să culeagă mare plăcere de pe urma acestei desfătări. Gîndeşte-te ce minunat era să vezi pomii plini de roade, felurimea florilor, varietatea ierburilor, bogăţia frunzelor şi toate celelalte cîte era firesc să fie în rai, şi într-un rai sădit de Dumnezeu! De aceea dumnezeiasca Scriptură, luîndu-o înainte, a spus: *«A răsărit încă din pămînt tot pomul frumos la vedere şi bun la mîncare»* [13], ca să putem şti că omul, bucurîndu-se de atît de mare belşug, a călcat sfatul ce i s-a dat, din pricina marii lui neînfrînări şi trîndăvii. Gîndeşte-mi-te, iubite, la cinstea covîrşitoare cu care a fost învrednicit! I s-a dăruit în rai masă proprie şi deosebită, ca să nu creadă că are şi el aceeaşi hrană cu animalele! I s-a dăruit să locuiască în rai ca un împărat şi să se desfăteze de cele de acolo şi, ca un stăpîn, să fie despărţit de animalele puse în slujba lui.

«Şi l-a sfătuit, spune Scriptura, *Domnul Dumnezeu pe Adam zicînd: Din tot pomul din rai să mănînci, dar din pomul cunoştinţei binelui şi răului să nu mîncaţi din el, că în ziua în care veţi mînca din el, cu moarte veţi muri».* Aproape că îi spune: «Îţi cer, oare, un lucru greu şi împovărător? Nu! Îţi îngădui să mănînci din toţi pomii; numai de acesta te sfătuiesc să nu te atingi! Îţi hotărăsc, însă, şi o mare pedeapsă, ca, înţeleptit de frică, să păzeşti sfatul ce ţi-am dat». A făcut la fel ca un stăpîn darnic, care încredinţează cuiva o casă mare; dar, pentru ca să-i rămînă întreagă stăpînirea asupra casei, cere să i se dea un mic venit. Tot aşa şi Stăpînul nostru Cel iubitor de oameni, i-a îngăduit lui Adam să se bucure de toţi pomii din rai, dar l-a sfătuit să nu se atingă de unul singur, ca să poată şti omul că are un stăpîn de Care se cuvine să asculte şi să se plece poruncilor Lui.

12. *Fac.*, 2, 16—17.
13. *Fac.*, 2, 9.

IV

Cine ar putea admira după vrednicie dărnicia Stăpînului obştesc al tuturora ? De cîte binefaceri nu l-a învrednicit pe Adam fără să fi făcut încă ceva ! Nu i-a îngăduit să mănînce numai din jumătate din pomii raiului, nici nu i-a poruncit să nu se atingă de cei mai mulţi din ei şi să se desfăteze cu restul, ci a voit ca Adam să mănînce din toţi pomii din rai afară de unul, din care l-a sfătuit să nu mănînce. Dumnezeu a arătat cu fapta că n-a făcut asta pentru altă pricină, ci numai pentru ca omul să poată şti cine i-a făcut binefaceri atît de mari.

Pe lîngă celelalte, uită-te, şi cu acest prilej, la bunătatea lui Dumnezeu ! Cu cîtă cinste a acoperit pe femeia pe care avea s-o facă din Adam ! Nu fusese încă adusă pe lume femeia şi Dumnezeu porunceşte, ca şi cum ar vorbi amîndurora : «*Să nu mîncaţi din el*» şi : «*În ziua în care veţi mînca din el, cu moarte veţi muri*». A arătat chiar dintru început că bărbatul şi femeia una sînt, aşa precum zice şi Pavel : «*Bărbatul este cap femeii*» [14]. Dumnezeu vorbeşte, deci, ca la doi, pentru ca mai tîrziu, după ce o va fi făcut pe femeie din el, bărbatul să aibă pricină a-i face şi ei cunoscută porunca lui Dumnezeu.

Ştiu că se pălăvrăgeşte mult despre pomul din rai ! Mulţi din cei ce vorbesc fără nici o teamă, caută să arunce vina de pe om pe Dumnezeu şi cutează a zice : «Pentru ce a mai dat Dumnezeu porunca aceasta, odată ce ştia că omul are s-o calce ?» Şi mai spun : «Pentru ce a poruncit să fie pomul acesta în rai ?» Şi multe altele. Dar ca să nu părem că tălmăcim căderea omului, înainte de a ajunge la căderea lui, este de neapărată trebuinţă să aşteptăm istorisirea fericitului Moise, pentru ca ajunşi la locul cuvenit să vă învăţ înţelesul adevărat al Scripturii, aşa cum îmi va da harul Duhului a vorbi. Şi, cunoscînd adevărul celor scrise în Scriptură, să înălţaţi Stăpînului cuvenita doxologie şi să nu învinuiţi pe Dumnezeu cel fără de vină, lăsînd nevinovat pe cel ce a păcătuit.

Dar deocamdată, dacă vreţi, să trecem acum la cuvintele următoare ale Scripturii :

«*Şi a zis Domnul Dumnezeu : «Nu este bine să fie omul singur*» [15].

Iată că şi acum spune iarăşi, ca şi mai înainte : «*Domnul Dumnezeu*», ca să ni se înfigă în minte aceste cuvinte şi să nu mai socotim mai de preţ gîndurile omeneşti decît cuvintele dumnezeieştii Scripturi.

14. *Efes.*, 5, 23.
15. *Fac.*, 2, 18.

«Şi a spus Domnul Dumnezeu: «Nu este bine să fie omul singur». Vezi că bunul Dumnezeu nu s-a oprit, ci adaugă binefaceri lîngă binefaceri! Plin de bunătate, Dumnezeu vrea să încarce cu toată cinstea pe ființa aceasta cugetătoare; şi, pe lîngă cinste, îi dă şi un trai lesnicios.

«A zis Domnul Dumnezeu, spune Scriptura: *«Nu este bine să fie omul singur. Să-i facem lui ajutor asemenea lui»* [16].

Iată iarăşi şi aici: *«Să facem».* Precum la început la facerea omului, spusese: *«Să facem om după chipul Nostru şi după asemănare»* [17], tot aşa şi acum, cînd avea să facă pe femeie, se foloseşte de acelaşi cuvînt şi spune: *«Să facem».* Cu cine vorbeşte? Nu vorbeşte cu vreo putere creată, ci cu Cel născut din El, cu Sfetnicul Cel minunat, Cel tare, Domnul păcii [18], Fiul Lui cel Unul-Născut. Şi ca să afle Adam că ființa ce va fi făcută este de aceeaşi cinste cu el, Dumnezeu grăieşte la fel ca şi la crearea lui. După cum atunci spusese: *«Să facem»,* tot aşa şi acum spune: *«Să-i facem lui ajutor asemenea lui».* Amîndouă cuvintele au multă greutate; şi cuvîntul *«ajutor»,* şi cuvîntul *«asemenea lui».* «Nu vreau ca omul să fie singur, spune Dumnezeu, ci vreau să aibă oarecare mîngîiere din această împreună viețuire; şi nu vreau numai atîta, ci trebuie să-i dau şi ajutor asemenea lui», vorbind de femeie. De aceea a spus: *«Să-i facem lui ajutor»* şi a adăugat: *«asemenea lui»,* ca nu cumva cînd vezi că sînt aduse îndată la existență fiarele şi toate păsările cerului [19], să socoteşti că e vorba de una din acestea. Chiar dacă multe din animalele necuvîntătoare îl ajută pe om la muncile lui, dar nici una la fel cu femeia, înzestrată cu rațiune. De aceea a spus: *«Ajutor asemenea lui»* şi a adăugat:

«Şi a făcut Dumnezeu încă din pămînt toate fiarele țarinii şi toate păsările cerului şi le-a adus la Adam să vadă ce nume le va pune; şi tot numele pe care l-a pus Adam sufletului viu, acela a fost numele lui» [20].

Nu în zadar, nici fără de rost a adus Dumnezeu fiarele şi păsările în fața lui Adam, ca să le pună nume, ci pentru cele ce aveau să se întîmple nu după multă vreme. Dumnezeu, cunoscînd mai dinainte cele ce aveau să se întîmple, prin cuvintele acestea ale Scripturii ne arată

16. *Fac.,* 1, 18.
17. *Fac.,* 1, 26.
18. *Isaia,* 9, 6.
19. *Fac.,* 2, 19.
20. *Fac.,* 2, 19.

marea înţelepciune pe care a dăruit-o omului creat de El, pentru ca atunci, cînd va călca porunca cea dată lui de Dumnezeu, să nu socoteşti că a călcat-o din neştiinţă, ci să poţi şti că a căzut din pricina trîndăviei.

V

Află, deci, din punerea numelor animalelor, că omul era plin de multă înţelepciune. «*Şi le-a adus la Adam să vadă ce nume le va pune*». Dumnezeu face asta voind să ne dea dovadă de multa înţelepciune a lui Adam. Şi iarăşi spune : «*Şi numele pe care l-a pus Adam sufletului viu, acela a fost numele lui*».

Dar lucrul acesta s-a făcut nu numai pentru ca să aflăm de înţelepciunea lui Adam, ci ca să ni se arate, prin punerea numelor, că omul este stăpînul lor. Şi oamenii obişnuiesc să facă la fel ca să arate că sînt stăpîni : atunci cînd cumpără robi, le schimbă numele. De aceea Dumnezeu îl pregăteşte pe Adam ca pe un stăpîn, să pună nume tuturor animalelor.

Nu trece cu uşurinţă, iubite, pe lîngă cele spuse ! Gîndeşte-te cît de mare îi era înţelepciunea lui Adam, ca să poată pune nume atîtor neamuri de păsări, de tîrîtoare, de fiare, de dobitoace şi tuturor celorlalte animale, domestice şi sălbatice, celor care trăiesc în apă, celor care ies din pămînt, într-un cuvînt tuturor animalelor şi să pună fiecărui neam de animale numele lui propriu şi potrivit. «*Tot numele*, spune Scriptura, *pe care l-a pus Adam sufletului viu, acela a fost numele lui*». Ai văzut putere desăvîrşită ? Ai văzut autoritate de stăpîn ? Pe lîngă toate celelalte, gîndeşte-te şi la aceea că au venit la Adam cu toată supunerea, ca la un stăpîn, ca să primească nume, şi leii şi panterele şi viperele şi scorpiile şi şerpii şi toate celelalte fiare mai sălbatice decît acestea. Şi omul nu s-a temut de nici una din ele.

Să nu osîndească nimeni făpturile create de Stăpîn şi să-şi ascută limba împotriva Creatorului, dar mai bine spus, împotriva capului lui şi să spună acele netrebnice cuvinte : «Pentru ce au fost făcute fiarele sălbatice ?». Punerea numelor ne arată bine că toate fiarele sălbatice, la fel ca acelea blînde, au recunoscut că omul le e stăpîn şi ele îi sînt roabe. Numele date atunci animalelor dăinuieşte pînă astăzi, iar Dumnezeu a întărit asta, ca să ne aducem aminte necontenit şi de cinstea pe care a primit-o omul de la început de la Stăpînul universului, cînd toate animalele îi erau supuse, şi să ne aducem aminte şi de pierderea

acestei cinste. Să ne aducem aminte de toate acestea, ca să-i atribuim omului vina că, prin păcat, şi-a tăiat puterea ce-o avea asupra animalelor.

«Şi a pus Adam — spune Scriptura — *nume tuturor dobitoacelor şi tuturor păsărilor cerului şi tuturor fiarelor pămîntului»* [21].

La auzul acestor cuvinte, uită-mi-te iubite, la libertatea voii omului, la covîrşitoarea lui pricepere şi nu mai spune că omul nu ştia ce e binele şi ce e răul! Cum să nu fie plin de toată înţelepciunea şi priceperea cel ce a putut pune nume potrivite şi dobitoacelor şi păsărilor şi fiarelor, cel ce n-a încurcat ordinea, nici n-a pus animalelor sălbatice numele ce se potrivea animalelor blînde, şi nici n-a dat animalelor blînde numele potrivit celor sălbatice, ci tuturor le-a dat numele ce i s-a potrivit? Pornind de aici gîndeşte-te, deci, cît de mare este puterea acelei suflări a lui Dumnezeu şi cît de mare este înţelepciunea sufletului fără de trup, pe care i-a dăruit-o Stăpînul cînd a alcătuit din două substanţe o fiinţă ca aceasta, omul, şi minunată şi cugetătoare, şi cînd a unit substanţa netrupească a sufletului, meşter prea bun, cu trupul ca de un organ. Aşadar, cînd te gîndeşti la înţelepciunea atît de mare a acestei fiinţe, să rămîi uimit de puterea Creatorului! Dacă frumuseţea cea văzută a cerului te face, pe tine spectator cu judecată sănătoasă, să înalţi slavă Creatorului, apoi cu mult mai mult această fiinţă cugetătoare, omul, te va face să lauzi necontenit pe Creator şi să înalţi, după putere, slavă Stăpînului, cînd te gîndeşti la propria-ţi făptură, la covîrşitoarea cinste dată ţie de Creator, la măreţele daruri şi la nespusele Lui binefaceri!

Aş fi vrut să comentez şi cele spuse mai departe de Scriptură; dar trebuie să-mi opresc aici neapărat cuvîntul de învăţătură, ca să nu întunec amintirea celor ce-am spus pînă acum cu mulţimea celor ce aş mai spune. Ceea ce urmăresc nu este să vă spun multe lucruri. Nu! Ci vă vorbesc pentru ca să vă rămînă înfipte necontenit în minte cele ce vă spun, pentru ca nu numai voi să ştiţi cele cuprinse în dumnezeieştile Scripturi, ci să fiţi şi dascălii altora, să fiţi în stare să-i învăţaţi şi pe alţii.

Vă rog, dar, ca fiecare din voi, după ieşirea de la biserică, să repetaţi cu semenii voştri cele auzite aici; fiecare să spună ce-a ţinut minte şi să primească de la celălalt cele ce el a reţinut. În acest chip să strîngeţi în mintea voastră tot ce aţi auzit şi aşa să plecaţi acasă; şi avînd vie în minte predica, să frămîntaţi în voi înşivă aceste dumnezeieşti învăţături.

21. *Fac.*, 2, 20.

De veți avea mare grijă de ele și vă veți ocupa cu ele mintea, veți putea birui cu ușurință patimile ce vă supără și veți putea scăpa și de uneltirile diavolului. Demonul cel viclean, de va vedea că sufletul vostru are atîta grijă de cele ale lui Dumnezeu, că se gîndește necontenit la ele și că le frămîntă, nici nu va îndrăzni să se apropie de voi, ci va fugi îndată, alungat ca de foc de lucrarea Duhului.

Așadar să ne ocupăm mintea cu aceste dumnezeiești învățături ca și noi să cîștigăm cele mai mari daruri și ca și pe acela să-l putem birui și să atragem asupra noastră și mai mult ajutorul lui Dumnezeu. Făcînd așa, vom avea spor în tot ce facem; cele grele vor ajunge ușoare, cele ce par a fi pline de tristețe vor lua sfîrșit și nimic din cele prezente nu ne va putea întrista. Dacă ne îngrijim de cele ale lui Dumnezeu, atunci și Dumnezeu se va îngriji de cele ale noastre și vom străbate în toată liniștea oceanul vieții acesteia. Și călăuziți de marele Corăbier, Dumnezeul universului, vom ajunge la limanul iubirii Sale de oameni, Căruia slava și puterea, acum și pururea și în vecii nesfîrșiți ai vecilor, Amin.

OMILIA A XV-a

«Iar lui Adam nu i s-a găsit ajutor asemenea lui. Şi a adus Domnul Dumnezeu somn adînc[1] peste Adam şi a adormit. Şi a luat una din coastele lui şi a împlinit cu carne locul ei. Şi a făcut Domnul Dumnezeu femeie din coasta pe care a luat-o din Adam»[2]

I

Vă mulţumesc că aţi ascultat cu mare drag predica mea de ieri; că nu numai că nu v-aţi plictisit de lungimea cuvîntului meu, dar m-aţi şi urmărit pînă la sfîrşit cu atît interes, încît dorul de ascultare v-a rămas viu. Asta îmi dă bune nădejdi că veţi împlini cu fapta cuvintele mele. Da! Cine ascultă cu atîta plăcere arată că e gata să prefacă în faptă cele ce aude. De altfel chiar venirea voastră la biserică, într-un număr atît de mare, este o dovadă a sănătăţii sufletului vostru. După cum foamea este semn de sănătate trupească, tot aşa şi dorul de cuvintele dumnezeieşti este cel mai mare semn de sănătate sufletească. Aşadar, pentru că fructul rîvnei voastre îmi arată că aţi împlinit ceea ce aţi auzit, haide să dau dragostei voastre şi plata făgăduită ieri; numesc plată această învăţătură duhovnicească, care poate să-mi sporească şi mie celui ce o plătesc averea şi să vă îmbogăţească şi pe voi cei care o primiţi. De acest fel sînt toate bogăţiile cele duhovniceşti; cu lucrurile materiale nu-i cu putinţă asta. Acolo cel ce plăteşte îşi împuţinează averea, iar cel ce primeşte ajunge bogat; aici nu-i aşa; ci şi cel ce plăteşte îşi sporeşte cu asta mai mult bogăţia, dar şi cei ce primesc ajung mai bogaţi.

Aşadar, pentru că şi eu sînt gata să-mi arăt recunoştinţa, iar voi, cei ce aveţi a primi bogăţia aceasta duhovnicească, aveţi pregătite sînurile minţii, haide să-mi împlinesc făgăduinţa şi să continui tîlcuirea celor

1. În textul grec: ἔκστασις cuvîntul acesta înseamnă: pierderea conştiinţei, narcotizare, amorţire. Am acceptat, însă, în traducerea mea, vechea lectură: *«somn adînc»*, respectînd tradiţia românească a textului biblic.

2. *Fac.*, 2, 20—22.

citite din fericitul Moise, ca să vă dau cu asta plata. Trebuie neapărat să pun în fața voastră cele citite astăzi, pentru ca, cercetînd cu de-amănuntul bogăția de gînduri ascunse în cuvinte, să o trec dragostei voastre.

Ați auzit de curînd că dumnezeiasca Scriptură a spus :

«Iar lui Adam nu i s-a găsit ajutor asemenea lui».

Ce vrea să spună acest scurt cuvînt : *«Iar lui Adam»* ? Pentru ce a mai adăugat conjuncția *«iar»* ? Nu era de ajuns să spună : *«Lui Adam»* ? Nu fără rost mă străduiesc să cercetez acestea și nici din ambiție zadarnică, ci pentru ca, cercetînd totul cu de-amănuntul în fața voastră, să vă învăț că nu trebuie lăsat la o parte nici cel mai mic cuvînt, nici o silabă din cele ce se găsesc în dumnezeieștile Scripturi. Cuvintele Scripturii nu sînt simple cuvinte, ci cuvinte ale Duhului Sfînt ; de aceea poți găsi, chiar într-o silabă, mare comoară. Fiți, vă rog, dar, cu mare luare aminte ! Nimeni trîndav ! Nimeni somnoros ! Dați-mi cu toții treze mințile voastre ! Nimeni cu gîndurile aiurea ! Nimeni să nu stea aici, tîrînd cu el griji lumești ! Fiecare să se gîndească la vrednicia acestei adunări duhovnicești, că auzim pe Dumnezeu vorbindu-ne prin gura profeților. Așa să-și deschidă fiecare auzul și așa să aibă încordată mintea, ca nici una din semințele aruncate de mine să nu cadă pe piatră sau pe cale sau în spini, ci toată sămînța să fie aruncată în pămînt bun, adică pe latul sufletului vostru, ca să vă poată aduce rod îmbelșugat și să înmulțească semințele aruncate de mine.

Dar să vedem ce vrea să ne spună conjuncția aceasta.

«Iar lui Adam nu i s-a găsit ajutor asemenea lui».

Uită-te ce precisă e dumnezeiasca Scriptură ! După ce a spus : *«Iar lui Adam nu i s-a găsit ajutor»*, nu s-a oprit aici, ci a adăugat : *«asemenea lui»* ; prin acest adaos ne-a arătat pricina pentru care a pus conjuncția. Cred că cei sprinteni la minte pot să prevadă de pe acum ce vreau să vă spun. Dar pentru că se cuvine să vă fac tuturor lămurită învățătura și să vă explic cuvintele mele, haide să vă învăț pentru ce Scriptura a grăit așa. Dar, îngăduiți puțin. În cuvintele de mai înainte ale Scripturii, după cum vă aduceți aminte, după ce dumnezeiasca Scriptură a spus : *«Să-i facem lui ajutor asemenea lui»* [3], ne-a vorbit îndată de facerea fiarelor, a tîrîtoarelor și a tuturor necuvîntătoarelor ; că a spus : *«Și a făcut Dumnezeu încă din pămînt toate fiarele și păsările cerului și le-a adus lui Adam ca să vadă ce nume le va pune»* [4]. Și omul, ca stăpîn, le-a pus tuturora nume, dînd nume potrivit fiecărui

3. *Fac.*, 2, 18.
4. *Fac.*, 2, 19.

neam de fiare, de păsări; într-un cuvînt tuturor animalelor, potrivit înțelepciunii date lui de Dumnezeu. Deci Scriptura a vorbit îndată de facerea animalelor, ca să putem ști că toate sînt necuvîntătoare și cu mult inferioare omului: împlinesc și animalele o oarecare slujbă, ajută pe om la munca lui și sînt omului în multe treburi de folos, dar totuși sînt necuvîntătoare. Că îl ajută pe om, o arată însăși viața; unele ne ajută la căratul poverilor, altele la lucrarea pămîntului; boul trage plugul, taie brazda și ne dă și alte ajutoare la lucrarea pămîntului; asinul, iarăși, ne este de mare folos la căratul poverilor; și alte multe animale ne slujesc la multe trebuințe ale trupului; oile ne dau lînă pentru facerea hainelor; caprele, iarăși la fel, ne slujesc cu părul lor, cu laptele și cu altele pentru hrana noastră. Deci, ca să nu credem că despre aceste animale a spus Dumnezeu: *«Să-i facem lui ajutor»*, de aceea acum, cînd își începe cuvîntul, spune: *«Iar lui Adam nu i s-a găsit ajutor asemenea lui»*. Fericitul Moise aproape că ne spune cu acest cuvînt *«iar»*, că toate aceste animale au fost create și au primit de la Adam nume, dar că nu s-a găsit nici una din ele vrednică să-i fie omului de ajutor. Vrea, deci Moise să ne învețe că are să fie făcută o nouă ființă; și că aceasta este ființa care avea să fie creată și despre care zice: *«Să-i facem lui ajutor asemenea lui»*; adică de aceeași ființă cu el, vrednică de el, întru nimic inferioară lui. Asta e pricina că Scriptura a spus: *«Iar lui Adam nu i s-a găsit ajutor asemenea lui»*. Cu aceste cuvinte fericitul Moise ne arată că oricît de mare ajutor ne-ar da animalele, ajutorul dat de femeie lui Adam este altul și cu mult mai mare.

II

Așadar, după ce au fost făcute toate animalele și după ce au primit nume de la cel întîi zidit, Stăpînul cel iubitor de oameni caută să-i facă ajutor asemenea lui. Și astfel Cel ce a rînduit totul pentru omul creat de El, Cel ce a adus pentru om toată această zidire văzută, după ce a creat pe toate celelalte, creează și pe femeie. Și iată, Moise ne arată cu de-amănuntul cum a fost creată femeia! Ne spusese că Dumnezeu voia să-i facă lui Adam ajutor asemenea lui, că ne spusese mai sus: *«Să-i facem lui ajutor asemenea lui»* [5], iar în textul citit acum spune: *«Nu s-a găsit ajutor asemenea lui»*; de aceea Dumnezeu îi face ajutor din însăși substanța lui Adam:

«Și a adus Dumnezeu somn adînc peste Adam și a adormit. Și a luat una din coastele lui și a împlinit cu carne locul ei. Și a făcut Domnul

5. *Fac.*, 2, 18.

Dumnezeu femeia din coasta pe care a luat-o din Adam și a adus-o pe ea la Adam».

Mare este puterea acestor cuvinte! Depășesc orice înțelegere omenească! Nici nu poți înțelege altfel adîncimea acestor cuvinte decît dacă privești totul cu ochii credinței.

«Și a adus Dumnezeu peste Adam somn adînc și a adormit». Vezi cît de precisă este învățătura? Acest fericit profet, dar mai bine spus, Duhul cel Sfînt prin gura lui, a pus pe amîndouă — și somnul și adormirea — ca să ne arate șirul celor întîmplate: *«A adus asupra lui Adam somn adînc și a adormit».* Ceea ce a adus asupra lui Adam n-a fost nici numai somn adînc, nici somn obișnuit. Dar pentru că înțeleptul și meșterul Creator al firii noastre avea să-i scoată una din coastele lui Adam, de aceea, ca să-l facă pe Adam să nu simtă durere, ca nu cumva, aducîndu-și aminte de ființa aceea care i-a produs durere, să se uite cu dușmănie la cea plăsmuită din coasta lui și să o urască, Dumnezeu a adus peste Adam atîta somn, un somn adînc, poruncind să fie cuprins ca de un fel de amorțire, ca să nu simtă deloc ce se întîmplă cu el. Și astfel Dumnezeu, ca un meșter prea minunat, a luat ce-a hotărît să ia, a completat lipsa și din ce a luat a făcut femeia, potrivit propriei Sale iubiri de oameni.

«A adus, spune Scriptura, *asupra lui Adam somn adînc și a adormit. Și a luat una din coastele lui și a împlinit cu carne locul ei»,* ca nu cumva Adam, după scularea din somn, să simtă din ceea ce-i lipsește ce s-a întîmplat cu el. Avea negreșit să afle mai tîrziu, deși n-a știut nimic în timpul luării coastei. Deci, ca să nu simtă Adam nici durere în timpul ce i se lua coasta și nici mai pe urmă să nu-l întristeze lipsa, Dumnezeu a rînduit bine pe amîndouă; i-a luat coasta fără durere și a plinit lipsa; cu asta Adam nici n-a simțit ce s-a întîmplat cu el.

«Și luînd această coastă, spune Scriptura, *Domnul Dumnezeu a făcut pe femeie».*

Minunate sînt cuvintele acestea și biruie cu multă covîrșire mintea noastră! Așa sînt toate cele făcute de Stăpînul! Nu e mai puțin minunată facerea femeii ca facerea omului din țărînă. Și uită-te la pogorămîntul dumnezeieștii Scripturi, de ce cuvinte se slujește pentru slăbiciunea noastră. *«Și a luat,* spune Scriptura, *una din coastele lui».* Să nu judeci în chip omenesc cuvintele acestea. Grosolănia cuvintelor pune-o pe seama slăbiciunii de înțelegere a minții noastre. Dacă Scriptura nu s-ar fi folosit de aceste cuvinte, cum am fi putut afla aceste taine nespuse? Să nu ne oprim, dar, la cuvinte, ci toate cuvintele acestea să le înțelegem dumnezeiește, așa cum se potrivește cu Dumnezeu. Cuvîntul *«a luat»* și

toate cele asemenea, au fost spuse din pricina slăbiciunii noastre de înţelegere.

Uită-te acum că şi la facerea femeii, ca şi la facerea lui Adam, Scriptura foloseşte aceleaşi cuvinte. După cum la facerea lui Adam a spus o dată, de două ori şi de mai multe ori : *«Şi a luat Domnul Dumnezeu pe omul pe care l-a făcut»* [6] ; şi iarăşi ; *«Şi l-a sfătuit Domnul Dumnezeu pe Adam»* [7] ; şi iarăşi : *«Şi a spus Domnul Dumnezeu : «Să-i facem lui ajutor asemenea lui»* [8] ; tot aşa şi acum, la facerea femeii, zice : *«Şi a făcut Domnul Dumnezeu femeie din coasta pe care a luat-o din Adam»* ; şi iarăşi mai sus : *«Şi a adus Domnul Dumnezeu somn adînc peste Adam»*, ca să afli că aceste cuvinte — *«Domnul Dumnezeu»* — nu arată o deosebire între Tatăl şi Fiul, ci că Scriptura se foloseşte fără deosebire de aceste cuvinte, pentru că una este fiinţa Tatălui şi Fiului. Iată că şi la facerea femeii sînt folosite aceleaşi cuvinte : *«Şi a făcut Domnul Dumnezeu femeie din coasta pe care a luat-o din Adam»*. Ce mai pot spune acum ereticii care vor să iscodească totul şi-şi închipuie că pot înţelege naşterea Creatorului universului ? Ce cuvînt o poate tălmăci ? Ce minte o poate înţelege ?

Scriptura spune că Dumnezeu a luat o coastă. Cum a făcut din această singură coastă o fiinţă întreagă ? Dar pentru ce spun eu cum a făcut o fiinţă întreagă din această singură coastă ? Spune-mi, cum a fost luată coasta ? Cum n-a simţit Adam cînd i s-a luat ? La întrebările acestea nu poţi răspunde. Răspunsul îl ştie numai Cel ce a făcut creatura. Deci dacă nu putem înţelege pe cele de dinaintea ochilor noştri, dacă nu putem înţelege cum a fost făcută fiinţa aceasta asemenea nouă, nu-i, oare, cea mai mare nebunie, cea mai mare sminteală să iscodeşti naşterea Creatorului şi să spui că înţelegi acelea pe care nu le pot înţelege bine nici puterile cele netrupeşti şi dumnezeieşti, ci înalţă necontenit slavoslovii cu frică şi cutremur.

III

«Şi a făcut Domnul Dumnezeu femeie din coasta pe care a luat-o din Adam.

Uită-te cît de precisă e Scriptura : N-a spus : «a plăsmuit», ci : *«a făcut»*, pentru că a luat o parte dintr-un întreg ce era plăsmuit ; ai putea spune că i-a dăruit ceea ce lipsea. De asta a spus : *«Şi a făcut»* ; n-a făcut altă plăsmuire, ci a luat o mică parte din plăsmuirea gata făcută şi cu ea

6. *Fac.*, 2, 15.
7. *Fac.*, 2, 16.
8. *Fac.*, 2, 18.

a făcut o ființă desăvîrșită. Cît de mare e puterea lui Dumnezeu, Marele Meșter ! Din partea aceea foarte mică a făcut atîtea mădulare, a creat atîtea simțuri și a făcut o ființă întreagă, completă și desăvîrșită, în stare și să stea de vorbă cu Adam și să aibă și multă mîngîiere cu el, datorită comuniunii de ființă. Pentru această mîngîiere a fost creată femeia. De aceea și Pavel spunea : *«Pentru că nu bărbatul a fost făcut pentru femeie, ci femeia pentru bărbat»* [9]. Vezi că toate s-au făcut pentru om ? După crearea universului, după aducerea pe lume a animalelor, unele bune de mîncare, altele bune de muncă, omul avea nevoie de cineva cu care să vorbească, de cineva de aceeași ființă cu el, care să-i poată aduce multă mîngîiere. De aceea Dumnezeu a creat din coasta lui Adam această ființă cugetătoare ; și, cu marea Lui înțelepciune, a făcut-o desăvîrșită și întreagă, întru totul asemenea omului, adică rațională, în stare să-i dea omului ajutor în împrejurări grele, în nevoi și în cele ce mențin viața. Că era Dumnezeu, Cel care a rînduit pe toate cu înțelepciune ! Chiar dacă noi nu putem înțelege felul în care au fost făcute cele de pe lume, din pricina slăbiciunii gîndirii noastre, totuși credem că toate se pleacă voii Lui și vine pe lume tot ce poruncește El.

«Și a făcut Domnul Dumnezeu femeie din coasta pe care a luat-o din Adam și a adus-o pe ea la Adam» [10].

Prin aceste din urmă cuvinte Scriptura arată că pentru Adam a făcut Dumnezeu pe femeie. *«A adus-o pe ea la Adam»*, spune Scriptura. «Pentru că nu ți-am găsit nici un ajutor între toate celelalte viețuitoare, asemenea ție, vrea să spună Dumnezeu lui Adam, iată ceea ce ți-am făgăduit — că-ți făgăduisem să-ți fac un ajutor asemenea ție — iată, am împlinit și ți-l dau !». *«Și a adus-o pe ea la Adam»*, spune Scriptura.

«Și a zis Adam : «Iată acum os din oasele mele și trup din trupul meu» [11].

Cată la aceste cuvinte, iubite ! Iată că Adam a fost învrednicit și cu harul profeției în afară de înțelepciunea aceea nespusă dată lui de Dumnezeu, de care a dat dovadă cînd a pus nume atîtor neamuri de animale necuvîntătoare ! Dar, pentru aceea Moise, acest fericit profet, ne-a spus în cele de mai sus că a luat o coastă din Adam după ce Adam a adormit și a căzut într-un somn adînc și că n-a știut deloc ce s-a petrecut cu el, pentru ca acum, cînd afli că Adam, după ce a văzut pe femeie, vestește cu precizie tot ce s-a întîmplat, să fii încredințat pe deplin că rostește aceste cuvinte printr-un har profetic, fiind inspirat de învățătura Sfîntu-

9. *I Cor.*, 11, 9.
10. *Fac.*, 2, 22.
11. *Fac.*, 2, 23.

lui Duh. Fără să știe ceva de cele întîmplate, Adam spune cînd i-a fost adusă femeia : *«Iată acum os din oasele mele și trup din trupul meu»*. Un alt traducător al Sfintei Scripturi în loc de «acum» zice : *«iată odată»* [12], pentru a arăta că lucrul acesta s-a petrecut numai o singură dată, că pe viitor nu se va mai face așa femeia. Acum, spune el, femeia s-a făcut din bărbat ; dar mai tîrziu nu va mai fi așa, ci din femeie bărbatul ; dar mai bine spus, nu din femeie, ci din împreună-lucrarea amîndurora». Așa precum spune și Pavel : *«Că nu bărbatul este din femeie, ci femeia din bărbat ; pentru că n-a fost făcut bărbatul pentru femeie, ci femeia pentru bărbat»* [13].

— Da, dar cele spuse arată că femeia s-a făcut din bărbat.

— Așteaptă, însă, și vei vedea în cele ce spune Pavel mai departe precizată învățătura. Că spune : *«Dar nici bărbatul fără femeie, nici femeia fără bărbat»* [14]. Ne arată, deci, în aceste cuvinte că prin împreună lucrarea amîndurora vine pe lume și bărbatul și femeia. De aceea și Adam spunea : *«Iată acum os din oasele mele și trup din trupul meu»*.

IV

Și ca să vezi cît de precisă e profeția și că spusele lui Adam au putere pînă acum și vor avea putere pînă la sfîrșitul lumii, ascultă cele spuse mai departe de Scriptură :

«Aceasta se va numi femeie, că din bărbatul ei s-a luat ea. Pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia lui și vor fi cei doi un trup» [15].

Ai văzut că ne-a descoperit toate, arătînd prin această profeție fiecare lucru cu de-amănuntul ?

«Aceasta se va numi femeie, că din bărbatul ei s-a luat ea». Ne vorbește iarăși de luarea coastei.

Apoi, ca să arate ce se va întîmpla în viitor, spune : *«Pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa și vor fi cei doi un trup»*. Spune-mi, te rog, cum i-a venit în minte lui Adam să rostească aceste cuvinte ? De unde știa viitorul ? De unde știa că are să se înmulțească neamul omenesc ? De unde știa că au să trăiască împreună bărbatul și femeia ? Că după călcarea poruncii a trăit bărbatul cu femeia ; pînă atunci trăiau în rai ca îngerii ; nu erau aprinși de poftă,

12. În nota din MG (col. 122) se spune : «Nu numai un tălmăcitor, ci doi traduc așa : *«Iată odată»*, anume Simah și Teodoțian.
13. *I Cor.*, 11, 8—9.
14. *I Cor.*, 11, 11.
15. *Fac.*, 2, 23—24.

nu erau asaltați de alte patimi, nu erau supuși nevoilor firii, ci au fost făcuți cu totul nestricăcioși și nemuritori, că nici nu aveau nevoie de îmbrăcăminte :

«*Erau*, spune Scriptura, *amîndoi goi și nu se rușinau*» [16].

Nu intrase încă păcatul și neascultarea ; erau îmbrăcați cu slava cea de sus ; de aceea nici nu se rușinau ; după călcarea poruncii, însă, a intrat și rușinea și au cunoscut că sînt goi.

Spune-mi, de unde i-a venit lui Adam în minte să rostească aceste cuvinte ? Oare toate acestea nu ne arată că înainte de neascultare, Adam avea har profetic, că vedea pe toate acestea cu ochi duhovnicești ?

Nu vă amintesc fără de rost acum de aceste cuvinte, ci ca să cunoașteți și de aici covîrșitoarea iubire de oameni a lui Dumnezeu pe care a arătat-o omului. Dumnezeu i-a dăruit omului dintru început viață îngerească, l-a umplut de mii și mii de binefaceri și pe lîngă toate celelalte l-a mai învrednicit și cu har profetic. V-am spus toate acestea ca atunci cînd veți vedea trîndăvia omului după atîtea binefaceri, să nu mai aruncați vina pe Dumnezeu, ci să puneți totul în sarcina omului. El însuși a fost luiși pricina tuturor relelor, după cum veți afla și mai tîrziu ; el a fost pricina pierderii atîtor bunuri și a osîndei pe care a suferit-o din pricina neascultării. Cînd mă gîndesc la felul de viață pe care Dumnezeu l-a dăruit omului, făcîndu-i atît de bogate binefaceri ; cînd mă gîndesc mai întîi că, înainte de facerea lui, Dumnezeu a adus la ființă pentru el toată podoaba zidirii, că l-a făcut mai tîrziu să se bucure de toate cele văzute ; cînd mă gîndesc apoi că Dumnezeu a poruncit să se facă raiul, pentru că a voit ca omul să locuiască în el, că l-a despărțit de animalele necuvîntătoare, că i-a dat putere asupra tuturor și i-a poruncit să le pună nume tuturor, așa cum pune nume un stăpîn robilor și supușilor, cînd mă gîndesc, apoi, că Adam fiind singur avea nevoie de un ajutor de aceeași ființă cu el, ca să-i ție tovărășie, și că Dumnezeu nici asta n-a lăsat-o la o parte, ci a făcut pe femeie în chipul în care a voit și i-a încredințat-o lui și că odată cu toate acestea i-a dăruit și vrednicia profeției ; cînd mă gîndesc, apoi, că după aceste nespuse binefaceri i-a dăruit și binele cel mai mare din toate, anume că l-a scăpat de toate grijile trupului, că l-a făcut să nu aibă nevoie nici de haine, nici de vreo altă trebuință, ci că a voit, după cum spuneam mai înainte, ca omul să trăiască pe pămînt ca înger pămîntean ; deci, cînd mă gîndesc la toate acestea, mă minunez de iubirea de oameni a Stăpînului față de neamul nostru, de trîndăvia omului și de invidia diavolului, că nu suferea vicleanul demon să vadă pe om că duce viață îngerească în trup omenesc.

16. *Fac.*, 2, 25.

V

Dar ca să nu lungesc mult cuvîntul, am să las, dacă vreți, pentru altă dată cele ce am a spune despre uneltirea vicleanului demon și să sfîrșesc aici cuvîntul, rugînd dragostea voastră să vă aduceți bine aminte de cele ce v-am spus, să le frămîntați pe toate în sufletul vostru, ca să vi se înrădăcineze în mintea voastră. Dacă ne aducem necontenit aminte de binefacerile făcute de Dumnezeu neamului nostru, vom fi și recunoscători și vom și propăși mult pe calea virtuții. E lămurit că cel ce-și aduce aminte de binefacerile lui Dumnezeu se va sili să nu se arate nevrednic, ci să arate atîta rîvnă și recunoștință, ca să fie învrednicit și de alte binefaceri. Stăpînul nostru e darnic, iar cînd vede că sîntem recunoscători pentru binefacerile primite pînă acum, își revarsă asupra noastră și mai din belșug harul și ne învrednicește iarăși de mai mari daruri. Numai dacă noi, îngrijindu-ne de mîntuirea noastră, nu căutăm numai să treacă timpul, nici nu ne uităm dacă a trecut jumătate din postul mare, ci dacă am săvîrșit vreo faptă bună în acest timp, dacă am scăpat de vreuna din patimile ce ne tulburau. Că dacă e vorba să stăm aici în fiecare zi și să ascultăm numai aceste învățături duhovnicești, fără să ne afierosim virtuții și fără să smulgem din sufletul nostru fel de fel de păcate, nu numai că nu avem vreun folos, ci ne mai și păgubim nespus de mult. Da, îți aduci pe capul tău mai mare focul gheenii, cînd nu cîștigi nimic, deși ai parte de o atît de mare purtare de grijă. De aceea vă rog să întrebuințați cum se cuvine timpul postului ce ne-a mai rămas. Să ne cercetăm pe noi înșine în fiecare săptămînă, dar mai bine spus, în fiecare zi, ca să dezrădăcinăm din sufletul nostru păcatele noastre și să adăugăm dobîndire de fapte bune; și după cum ne îndeamnă profetul, să ne depărtăm și de rău și să facem și binele [17]. Acesta-i adevăratul post. Mîniosul, cu gînduri pline de evlavie, să izgonească din suflet patima ce-l supără și să îmbrățișeze blîndețea și bunătatea. Trîndavul și desfrînatul, îndrăgostitul în toată voia de frumusețile trupurilor, să pună frîu gîndului, să-și înscrie pe latul inimii lui legea lui Hristos, care spune: *«Oricine caută la femeie spre a o pofti, a și făcut desfrînare cu ea în inima lui»* [18]; să alunge patima desfrînării și să se cumințească. Cel slobod la limbă, care grăiește tot ce-i trece prin minte, să imite iarăși pe fericitul profet David și să spună: *«Pune, Doamne, pază gurii mele și ușă de îngrădire împrejurul buzelor mele»* [19]; să nu mai grăiască niciodată cum se întîmplă și cum îi vine la gură, vrute și nevrute,

17. *Ps.*, 36, 27.
18. *Matei*, 5, 28.
19. *Ps.*, 140, 3.

ci să asculte pe Pavel, care spune: *«Tot strigătul, mînia, hula, vorbele de rușine și vorbele proaste să se lepede de la voi împreună cu toată răutatea»* [20]; și iarăși: *«Ci numai de este vreun cuvînt bun spre zidire după trebuință, ca să dea har celor ce-l aud»* [21]. Să fugă cu totul de jurăminte, ascultînd de hotărîrea lui Hristos, care zice: *«S-a zis celor de demult: «Să nu juri strîmb», iar Eu vă zic vouă: «Să nu te juri deloc!»* [22]. Să nu-mi spui: «Mă jur pe drept!». Nu ți-i îngăduit să te juri, nici pe drept, nici pe nedrept! Să ne păzim, dar, gura curată de jurămînt! Cu toate aceste porunci să ne îngrădim și limba și buzele și mintea, ca să nu se nască înăuntru vreunul din gîndurile cele rele și să-l rostească limba. Să ne îngrădim bine și auzul, ca să nu primească nici un cuvînt deșert, precum poruncea fericitul Moise, zicînd: *«Cuvînt deșert să nu primești»* [23]; și iarăși fericitul David spunea: *«Pe cel ce clevetea în ascuns pe vecinul său, pe acela l-am izgonit»* [24].

Ai văzut, iubite, cîtă trebuință avem de luare aminte și de cîtă osteneală pentru virtute? Ai văzut că dacă puțin de tot nu luăm aminte, atragem asupra noastră întreaga primejdie? De asta și în altă parte David striga, ținînd de rău pe cel ce făcea o faptă ca aceasta: *«Șezînd împotriva fratelui tău ai clevetit și împotriva fiului maicii tale ai pus sminteală»* [25].

Dacă ne îngrădim așa toate mădularele noastre, vom putea săvîrși fapte de virtute; vom putea să ne îndeletnicim limba cu doxologii și laude spre slava Dumnezeului universului, auzul cu ascultarea și învățarea cuvintelor dumnezeiești, mintea cu înțelegerea învățăturilor dumnezeiești, mîinile, nu cu răpiri și lăcomie, ci cu milostenie și cu faceri de fapte bune, picioarele, nu la teatru, hipodrom și spectacole vătămătoare, ci la biserică, la mînăstiri, la raclele sfinților mucenici, pentru ca, dobîndind de la ele binecuvîntare, să nu cădem în cursele diavolului. Dacă sîntem cu atîta luare aminte și ne îngrijim așa de mîntuirea noastră, vom putea culege folos și de pe urma postului, vom putea scăpa și de uneltirile vicleanului și vom putea atrage și mult ajutor de sus, pe care facă Dumnezeu ca noi toți să-l dobîndim cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

---

20. *Efes.*, 4, 31.
21. *Efes.*, 4, 29.
22. *Matei*, 5, 33—34.
23. *Ieș.*, 23, 1.
24. *Ps.*, 100, 6.
25. *Ps.*, 49, 21.

OMILIA A XVI-a

Despre călcarea poruncii celor dintîi oameni

I

«Şi erau cei doi goi, şi Adam şi femeia lui, şi nu se ruşinau» [1].

Vreau să vă deschid astăzi, iubiţilor, comoară duhovnicească, ce se împarte şi niciodată nu se cheltuieşte, îmbogăţeşte pe toţi şi cu nimic nu se împuţinează, ci dimpotrivă creşte. După cum dacă ai putea lua puţin de tot dintr-o comoară de aur, te-ai îmbogăţi mult, tot aşa e şi cu dumnezeiasca Scriptură; într-un text scurt poţi găsi multă putere de gîndire, bogăţie nespusă. Aşa e natura acestei comori! Îmbogăţeşte pe cei ce o primesc şi nu se împuţinează niciodată, că izvorul Duhului Sfînt revarsă comoara aceasta! Lucrul vostru nu este altul decît să păstraţi cu grijă cele ce primiţi, să le ţineţi bine minte, ca să puteţi urmări cu uşurinţă spusele, iar lucrul meu este acela numai de a vi le oferi cu rîvnă. Harul este gata să caute pe cei ce-l primesc cu inima deschisă.

Să auzim, dar, şi cele citite astăzi, ca să aflăm iubirea nespusă de oameni a lui Dumnezeu şi de cît pogorămînt se foloseşte pentru mîntuirea noastră.

«Şi erau cei doi goi, şi Adam şi femeia lui, şi nu se ruşinau».

Gîndeşte-te la covîrşitoarea lor fericire! Erau mai presus de toate cele trupeşti; ca şi cum ar fi fost în cer aşa trăiau pe pămînt; erau în trup, dar nu îndurau cele trupeşti; n-aveau nevoie nici de casă, nici de acoperiş, nici de haine; de nimic din toate acestea! Şi nu fără rost, nici în zadar ne-a spus dumnezeiasca Scriptură lucrul acesta, ci ca să cunoaştem ce viaţă lipsită de dureri duceau cei dintîi oameni în rai, ca să cunoaştem traiul lor fără durere şi, ca să spun aşa, starea lor îngerească, pentru ca atunci cînd vom vedea că au pierdut totul, că din atît de bogaţi au ajuns în neagră sărăcie, să punem totul pe seama trîndăviei lor. Dar trebuie neapărat să auzim cuvintele citite din Scriptură.

---

1. *Fac.*, 2, 25.

După ce fericitul Moise a spus că erau goi și nu se rușinau — că nici nu știau că erau goi, pentru că îi acoperea slava cea nespusă, care-i împodobea mai bine decît orice haină — continuă :

«Iar șarpele era cel mai înțelept dintre toate fiarele cele de pe pămînt, pe care le-a făcut Domnul Dumnezeu. Și a zis șarpele femeii : «Ce este că a zis Dumnezeu : «Să nu mîncați din tot pomul raiului» ? [2]

Uită-te la invidia vicleanului demon și la mult împleticita lui uneltire ! L-a văzut pe omul creat ajuns la cea mai înaltă cinste, aproape cu nimic mai prejos decît îngerii — precum spune și fericitul David : *«Micșoratu-l-ai pe dînsul cu puțin față de îngeri»* [3] ; iar acest *«puțin»* l-a adus păcatul neascultării, că profetul a spus aceste cuvinte după neascultare — deci demonul, începătorul răutății, văzîndu-l pe om ajuns înger pe pămînt, era mistuit de invidie, pentru că el — care petrecuse între puterile cele de sus și fusese aruncat jos de la înălțimea aceea din pricina voii sale rele și a covîrșitoarei lui răutăți — s-a folosit de multă șiretenie, ca să lipsească pe om de bunăvoința lui Dumnezeu, să-l facă să fie nerecunoscător, să-i ia atîtea bunătăți atît de mari date lui de iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Și ce a făcut demonul ? A găsit fiara aceasta, adică pe șarpe, care întrece în înțelepciune pe celelalte animale, precum mărturisește și fericitul Moise, spunînd : *«Iar șarpele era cel mai înțelept dintre toate fiarele cele de pe pămînt, pe care le-a făcut Domnul Dumnezeu»*. S-a folosit diavolul de șarpe, ca de o unealtă; și prin el a înșelat vasul cel fără vicleșug, cel mai slab, adică pe femeie, vorbind cu ea : *«Și a zis șarpele femeii»*. Cînd auzi iubite, aceste cuvinte, gîndește-te, că la început nici una din fiarele făcute nu erau înfricoșătoare nici bărbatului, nici femeii, ci toate li se supuneau și-i recunoșteau stăpînia ; erau blînde și supuse și fiarele sălbatice, așa cum sînt acum cele domestice.

II

Dar poate că cineva ar fi nedumerit și ar căuta să afle dacă șarpele a vorbit ! Nu, n-a vorbit — Doamne ferește ! — dar noi, mergînd totdeauna pe urmele duhului dumnezeieștii Scripturi trebuie să ne gîndim că acele cuvinte erau ale diavolului, care datorită invidiei s-a pornit spre această înșelăciune ; că s-a slujit de acest animal, ca de o unealtă potrivită, ca să poată strecura momeala înșelăciunii lui ; a smintit mai întîi pe femeie, pentru că totdeauna ea poate fi mai ușor

2. *Fac.*, 3, 1..
3. *Ps.*, 8, 6.

înşelată şi apoi prin ea pe cel întîi-zidit. Folosindu-se, dar, pentru împlinirea vicleniei lui, de acest animal necuvîntător, vorbeşte prin el cu femeia şi-i spune: *«Ce este că a zis Dumnezeu: «Să nu mîncaţi din tot pomul raiului?»*. Uitaţi-vă, aici, cît e de măiastră viclenia diavolului! Înfăţişează ca sfat şi întrebare ce n-a spus Dumnezeu, ca şi cum ar avea grijă de ei. Asta vrea să arate prin cuvintele: *«Ce este că a zis Dumnezeu: «Să nu mîncaţi din tot pomul raiului»*. Cu alte cuvinte acest viclean demon spune aşa: «Pentru ce v-a lipsit Dumnezeu de o atît de mare desfătare? Pentru ce n-a îngăduit să vă împărtăşiţi de bunătăţile raiului? V-a dăruit să vă desfătaţi cu vederea pomilor, dar nu v-a lăsat să mîncaţi din ei, ca să vă fie plăcerea şi mai mare!».

«Ce este că a zis Dumnezeu». «Pentru ce aceasta? spune diavolul. Ce folos că vieţuiţi în rai, cînd nu puteţi să vă bucuraţi de el, ba dimpotrivă, prin aceasta vi se măreşte şi mai mult durerea, că vedeţi pomii, dar nu aveţi bucuria să mîncaţi din ei!». Ai văzut cum îşi bagă prin cuvintele lui, ca o momeală, veninul? Ar fi trebuit ca femeia să înţeleagă chiar din încercarea diavolului covîrşitoarea lui nebunie; ar fi trebuit să înţeleagă că diavolul intenţionat spune cele ce n-au fost, că se preface că are grijă de ea, ca să poată afla ce poruncă le-a dat Dumnezeu şi să-i ducă astfel la călcarea poruncii. Femeia putea, dar, să-şi dea seama de înşelăciune şi să-i întoarcă spatele, să nu asculte vorbele lui de prisos şi să n-o pogoare la atîta smerenie, dar n-a vrut. Ar fi trebuit ca de la început să nu fi suferit să stea de vorbă cu el, ci să fi vorbit numai cu acela pentru care a fost adusă la existenţă, numai cu acela care era de aceeaşi vrednicie cu ea şi căruia i s-a dat ca ajutor. Dar pentru că a fost tîrîtă, nu ştiu cum, de a stat de vorbă cu şarpele şi a primit de la şarpe, ca printr-o unealtă, pierzătoarele cuvinte ale diavolului, ar fi fost firesc ca îndată ce a văzut că se contrazic cuvintele lui, că dă o altă poruncă decît Creatorul ei şi că grăieşte alte cuvinte, potrivnice celor spuse de Creatorul ei, da, ar fi fost firesc să-i întoarcă spatele, să fugă de vorbele lui şi să-i fie scîrbă de cel ce îndrăznea să-şi ascută limba împotriva poruncii date lor de Dumnezeu. Femeia, însă, din pricina marii ei neatenţii, nu numai că nu i-a întors spatele, ba i-a mai şi descoperit întreaga poruncă şi a aruncat înaintea porcului mărgăritarele, împlinind cele spuse de Hristos: *«Nu aruncaţi mărgăritarele voastre înaintea porcilor, ca nu cumva să le calce în picioare şi întorcîndu-se să vă sfîşie»* [4]. Aşa s-a întîmplat şi acum. A pus mărgăritarele cele dumnezeieşti înaintea porcului, înaintea acestei fiare viclene, adică a demonului, care lucra prin şarpe; şi nu nu-

4. *Matei*, 7, 6.

mai că le-a călcat în picioare, că a pornit luptă împotriva spuselor lui Dumnezeu și s-a pierdut nu numai pe ea, ci a aruncat odată cu ea și pe cel întîi-zidit în prăpastia neascultării. Atît de mare rău este să descoperi orișicui și la întîmplare tainele cele dumnezeiești. Să audă asta cei care vorbesc tuturor oamenilor fără deosebire. Că Hristos nu ne vorbește acolo de porci, ci de oamenii care seamănă cu porcii, care, asemeni acestor animale, se tăvălesc în mocirla păcatului, pentru a ne învăța să știm să facem deosebire între persoane și să căutăm oameni cu viață curată, cînd trebuie să descoperim ceva din cuvintele dumnezeiești, ca să nu-i vătămăm și pe aceia și pe noi. Unii ca aceștia nu numai că nu cîștigă nimic din cele spuse, dar tîrăsc adeseori odată cu ei în prăpastia pierzării și pe cei care le-au pus înainte, fără cercetare, aceste bune mărgăritare. De aceea se cuvine să le păzim cu deosebită grijă, ca să nu pățim la fel cu cei înșelați acum. Da, și acum, dacă femeia n-ar fi vrut să pună înaintea porcului mărgăritarele cele dumnezeiești, nici ea n-ar fi căzut în prăpastia aceasta și n-ar fi tîrît nici pe bărbatul ei.

III

Dar să auzim ce-i răspunde femeia șarpelui!

Cînd șarpele a spus: «*Ce este că a zis Dumnezeu: «Să nu mîncați din tot pomul raiului»?*, femeia a zis șarpelui:

«*Din tot pomul raiului să mîncăm; dar din rodul pomului care este în mijlocul raiului, a spus Dumnezeu: «Să nu mîncați, nici să vă atingeți de el, ca să nu muriți»* [5].

Ai văzut viclenia diavolului? A spus ce nu spusese Dumnezeu, ca s-o facă pe femeie să spună ce le spusese Dumnezeu. Femeia, deci, încredințată că șarpele îi vorbește ca un prieten, îi descoperă întreaga poruncă și-i spune cu de-amănuntul totul. Și astfel, prin răspunsul dat șarpelui, s-a lipsit de orice cuvînt de apărare.

Ce puteai spune, femeie? Diavolul ți-a spus: «*Dumnezeu a zis: «Să nu mîncați din tot pomul raiului»*. Tu trebuia să-i răspunzi că nu grăiește adevărul și să-i spui: «Pleacă de aici, înșelător ce ești! Nu știi nici puterea poruncii date nouă de Dumnezeu, nici măreția desfătării, nici bogăția darului! Tu spui că Dumnezeu ne-a zis să nu gustăm din nici un pom; dar Stăpînul și Creatorul, pentru multa Lui bunătate, ne-a dat voie să mîncăm din toți pomii și ne-a poruncit ca numai de unul singur să nu ne atingem; și aceasta iarăși tot din grija ce ne-o poartă, ca nu cumva mîncînd din el să murim». Ar fi trebuit, de era cu

5. *Fac.*, 3, 2—3.

judecată, să-i spună diavolului aceste cuvinte, să-i întoarcă spatele, să nu mai vorbească deloc cu el, nici să-i mai asculte vreun cuvînt. Femeia, însă, i-a descoperit porunca, i-a spus cele ce le spusese lor Dumnezeu și primește de la diavol alt sfat, pierzător și aducător de moarte. Și cînd femeia i-a spus : *«Din tot pomul raiului să mîncăm, dar din rodul pomului care este în mijlocul raiului, a spus Dumnezeu : «Să nu mîncați din el, nici să vă atingeți de el, ca să nu muriți»*, iarăși vicleanul și dușmanul mîntuirii noastre dă un sfat potrivnic poruncii Stăpînului. Iubitorul de oameni Dumnezeu, pentru marea Lui purtare de grijă, oprise pe om să mănînce din pom, ca să nu moară prin neascultare ; diavolul, însă, spune femeii :

«Nu veți muri cu moarte» [6].

Cine ar putea învrednici pe femeie de iertare, că a deschis urechile unuia care rostea cuvinte atît de îndrăznețe ? Dumnezeu spusese : *«Să nu vă atingeți de el, ca să nu muriți»* ; diavolul spune : *«Nu veți muri cu moarte»*. Mai mult, diavolul nu se mulțumește cu atît că rostește cuvinte potrivnice celor rostite de Dumnezeu, dar, ca invidios, hulește pe Creator, ca să-și poată strecura înșelăciunea, să poată sminti pe femeie, spre a-și ajunge scopul. Și spune :

«Nu veți muri cu moarte. Că știa Dumnezeu că în ziua în care veți mînca din el vi se vor deschide ochii voștri și veți fi ca niște dumnezei, cunoscînd binele și răul» [7].

Iată momeala întreagă ! A umplut paharul cu otravă, l-a dat femeii ; dar femeia n-a vrut să vadă că e aducător de moarte — ar fi putut cunoaște asta chiar de la început, dacă ar fi voit —. Ea nu ; cînd a auzit pe diavol că pentru aceasta i-a oprit Dumnezeu să mănînce din pom, pentru că *«știa că vi se vor deschide ochii voștri și veți fi ca niște dumnezei, cunoscînd binele și răul»*, s-a îngîmfat cu nădejdea că are să ajungă egală lui Dumnezeu. Și a început, deci, să-și închipuie lucruri mari. Așa sînt uneltirile vrăjmașului. Ne urcă prin înșelăciune la mare înălțime, ca să ne coboare de acolo în adîncul prăpastiei. Închipuindu-și, dar, că va ajunge egală lui Dumnezeu, femeia s-a grăbit să mănînce din pom. Acolo îi era, deci, și gîndul și mintea ; nu se gîndea la altceva decît cum să bea paharul, pregătit de vicleanul demon.

Femeia a primit, prin sfatul șarpelui, otrava aceea pierzătoare. Și ca să afli că femeia s-a grăbit să mănînce, ascultă Scriptura, care spune :

6. *Fac.*, 3, 4.
7. *Fac.*, 3, 4-5.

«Şi a văzut femeia că este bun pomul la mîncare şi plăcut ochilor la vedere şi frumos la înfăţişare ; şi a luat din rodul lui şi a mîncat» [8].

Cu adevărat *«vorbele rele strică obiceiurile bune»* [9]. Pentru ce, înainte de sfatul acelui viclean demon, femeia n-a simţit una ca asta, nici nu s-a uitat la pom, nici nu i-a văzut frumuseţea lui ? Pentru că se temea de porunca lui Dumnezeu şi de pedeapsa ce o va primi de va mînca din pom ! Dar, acum, după ce a fost înşelată de această fiară vicleană, spunîndu-i-se că nu numai că nu vor muri, ba dimpotrivă, vor ajunge egali cu Dumnezeu, atunci nădejdea făgăduinţei a împins-o să mănînce din pom ; n-a mai vrut să rămînă în hotarele ei, ci a socotit mai vrednic de credinţă pe duşmanul şi vrăjmaşul mîntuirii noastre decît cuvintele lui Dumnezeu ; dar a aflat, prin ea însăşi, nu după multă vreme, că pierzător fusese sfatul şi că mîncarea din pom adusese peste ei nenorocire. *«Cînd femeia a văzut că pomul este bun la mîncare şi plăcut ochilor la vedere şi frumos la înfăţişare»*, s-a gîndit în sine, mînată de înşelăciunea diavolului, venită ei prin şarpe : «Dacă pomul este aşa de bun la mîncare, dacă poate încînta atîta ochii şi frumuseţea lui este nespusă, apoi mîncatul din el ne va aduce şi cea mai înaltă cinste şi vom avea aceeaşi vrednicie ca şi Creatorul ! Pentru ce, dar, să nu mîncăm din el ?».

IV

Ai văzut cum a robit-o diavolul, cum i-a furat mintea şi a făcut-o să gîndească la lucruri mai mari de vrednicia ei, pentru ca, îngîmfată cu nădejdi deşarte, să piardă şi pe cele ce le avea ?

«*Şi a luat* — spune Scriptura, — *din rodul lui şi a mîncat ; şi a dat şi bărbatului ei ; şi au mîncat. Şi li s-au deschis ochii lor şi au cunoscut că erau goi»* [10].

Ce-ai făcut, femeie ? Nu numai că ai primit pierzătorul sfat, călcînd legea dată de Dumnezeu şi făcînd de ocară porunca, nu numai că ai fost atît de neînfrînată că nu te-ai mulţumit cu atîta desfătare, ci ai îndrăznit să pui mîna şi pe rodul singurului pom, de care ţi-a poruncit Dumnezeu să nu te atingi ! Te-ai încrezut în cuvintele şarpelui, ai socotit mai vrednic de credinţă sfatul lui decît porunca dată de Cel ce te-a creat ! Ai fost aşa de cumplit înşelată că nici iertare nu mai meriţi ! Oare era de acelaşi fel cu tine cel ce ţi-a dat sfatul ? Nu ! Era unul din supuşii tăi, din robii tăi peste care aveai putere. Pentru ce te-ai făcut atîta de

8. *Fac.*, 3, 6.
9. *I Cor.*, 15, 33.
10. *Fac.*, 3, 6—7.

rușine? Ai părăsit pe cel pentru care ai fost creată, spre ajutorul căruia ai fost adusă pe lume, a cărui părtașă la vrednicie erai, cu care erai de aceeași ființă și de un glas și ai primit să stai de vorbă cu șarpele și prin animalul acesta ai primit sfatul diavolului, vădit potrivnic legiuirii Creatorului! Și nici așa nu i-ai întors spatele, ci, cu nădejdea făgăduinței lui, ai îndrăznit să mănînci din pom! Fie! Te-ai prăvălit în prăpastie și ai pierdut o cinste atît de mare! Dar pentru ce ai luat tovarăș la această cumplită cădere și pe bărbatul tău, pentru ce ai fost dușman celui căruia trebuia să-i fii ajutor, pentru ce pentru puțină mîncare ai înstrăinat bunăvoința lui Dumnezeu de la el, după ce o înstrăinaseși de la tine? Ce nebunie mare te-a dus la atîta îndrăzneală? Nu-ți era de ajuns că duceai o viață lipsită de suferințe, că aveai trup, dar nu aveai nevoie de nimic din cele trupești? Nu-ți era de ajuns că te bucurai de toate cele din rai, afară de un singur pom? Nu-ți era de ajuns că erau sub stăpînirea voastră toate cele văzute, că aveați stăpînirea peste toate? Ți-au fost, oare, nădejdile înșelate, de doreai să ajungi pe cea mai înaltă culme? De aceea vei cunoaște, prin însăși viața ta, că nu numai că nu vei dobîndi ce doreai, ci te vei lipsi, și pe tine și pe bărbatul tău, de toate darurile date pînă acum! Veți ajunge să vă căiți, dar fără de folos, iar vicleanul demon, care v-a dat sfatul acesta pierzător, va rîde și-și va bate joc de voi, pentru că ați ajuns tot atît de jos ca și el și suferiți ce suferă el. Da, după cum acela, cugetînd la lucruri mai presus de vrednicia lui, a fost izgonit din vrednicia dată și a fost doborît din cer pe pămînt, tot așa a vrut să facă și cu voi; a vrut să aducă asupra voastră, prin călcarea poruncii, pedeapsa morții și să-și împlinească invidia lui, precum spunea și un înțelept: *«Prin invidia diavolului a intrat moartea în lume»* [11].

«Și a dat și bărbatului ei; și au mîncat; și li s-au deschis lor ochii».

Mare a fost și trîndăvia bărbatului! Da, era și ea de aceeași ființă cu el, îi era femeie, dar ar fi trebuit să-i sune încă în urechi porunca lui Dumnezeu și să o prefere pe aceasta în locul acelei pofte deșarte; ar fi trebuit să nu ia parte la călcarea poruncii, să nu se lipsească pentru o mică plăcere de atît de mari bunătăți, să supere atîta pe Binefăcător, Care i-a arătat atîta iubire de oameni și i-a dăruit o viață lipsită de trudă și dureri. Nu putea, oare, să se bucure din belșug de toate celelalte bunătăți din rai? Pentru ce, dar, cînd porunca era atît de ușor de păzit, n-a vrut nici el s-o păzească? Dar probabil că a auzit de la femeie făgăduința sfatului pierzător și, îngîmfat și el de nădejde, a fost gata să mănînce. De asta și pedeapsa i-a lovit pe amîndoi.

11. *Înț. Sol.*, 2, 24.

Însăşi viaţa, deci, vă învaţă să nu socotiţi mai vrednic de credinţă sfatul vicleanului demon decît porunca lui Dumnezeu.

«Şi a dat şi bărbatului ei ; şi au mîncat ; şi li s-au deschis ochii lor şi au cunoscut că erau goi».

V

Cuvintele acestea, însă, pun o problemă foarte mare şi v-am făgăduit mai înainte să v-o dezleg.

Pe bună dreptate mă poate întreba cineva :

— Ce putere a avut pomul acela încît mîncarea din el să le deschidă ochii ? Şi : Pentru ce pomul se numeşte pomul cunoştinţei binelui şi răului ?

— Dacă vreţi, îngăduiţi-mă ! Vreau să vă vorbesc puţin despre aceste lucruri şi să vă învăţ că dacă am voi să primim cu dreaptă judecată cuvintele dumnezeieştii Scripturi, nimic nu ni se va părea greu din spusele Scripturii. Nu mîncarea din pom le-a deschis lor ochii — că ei vedeau pomul şi înainte de a mînca — ci mîncarea din pom a fost temei de neascultare şi de călcare a poruncii date lor de Dumnezeu, din care pricină li s-a luat şi slava care-i înconjura, s-au făcut şi pe ei înşişi nevrednici de o cinste atît de mare. De aceea Scriptura, următoare obiceiului ei, spune : *«Au mîncat şi li s-au deschis ochii lor şi au cunoscut că erau goi»*. Din pricina călcării poruncii, fiind dezgoliţi de ajutorul cel de sus, au simţit că sînt cu trupul gol, ca să cunoască bine, prin ruşinea ce i-a cuprins, în ce prăpastie i-a dus călcarea poruncii Stăpînului. Ei, care mai înainte se bucurau de atît de mare îndrăznire, ei, care nici nu ştiau că sînt goi — că nici nu erau goi, pentru că slava de sus îi acoperea mai bine decît haina — după ce au mîncat, adică după ce au călcat porunca, au ajuns la atîta înjosire, încît au căutat acoperămînt că nu mai puteau suferi ruşinea. Da, călcarea poruncii le-a luat îmbrăcămintea aceea nouă şi nemaiauzită, adică slava şi bunăvoinţa cea de sus, cu care erau îmbrăcaţi, i-a făcut să simtă goliciunea lor şi i-a cuprins ruşine nespusă.

«Şi au cusut frunze de smochin şi şi-au făcut acoperămînt împrejurul lor» [12].

Gîndeşte-mi-te, iubite, de la ce înălţime şi în ce prăpastie adîncă i-a coborît sfatul diavolului ! Ei, care erau îmbrăcaţi cu atîta slavă, cos acum frunze de smochin şi-şi fac acoperămînt împrejurul lor ! Acesta este cîştigul înşelăciunii diavolului ! Aceasta a uneltit sfatul aceluia !

12. *Fac.*, 3, 7.

Nu numai că nu le-a adus mai mare cinste, dar i-a lăsat și goi și lipsiți și de tot ce aveau. Și pentru că mîncarea a săvîrșit neascultarea, de aceea Scriptura spune: *«Și au mîncat și li s-au deschis lor ochii»*. Nu e vorba de ochii trupului, ci de ochii minții. Pentru că au călcat porunca, de aceea și-au dat seama acum de ceea ce nu-și dăduseră seama mai înainte, din pricina bunăvoinței ce le-o arătase Stăpînul. Deci cînd auzi că *«li s-au deschis lor ochii»*, înțelege că i-a făcut să simtă goliciunea lor și că au căzut din slava de care se bucurau înainte de mîncarea din pom. Că acesta este obiceiul Scripturii, ascultă că o spune și în altă parte. Cînd roaba Sarrei a fugit de la stăpîna ei și rătăcea prin pustie, a aruncat copilul alături de un brad [13]; și de la depărtare privea moartea copilului; apoi Scriptura spune: *«A deschis Dumnezeu ochii lui Agar»* [14]; nu pentru că nu vedea mai înainte, ci pentru că i-a deșteptat mintea ei. Vezi, dar, că acest cuvînt *«a deschis»* nu se referă la ochii trupești, ci la ochii minții.

Același lucru îl vom spune și de cealaltă problemă pusă de aceste cuvinte ale Scripturii. Pentru ce se numește pomul acesta pomul cunoștinței binelui și răului? Da, mulți din vrăjmașii dumnezeieștii Scripturi încearcă să spună că Adam a avut cunoștința de a deosebi binele și răul după ce a mîncat din pom. Dar asta e cea mai mare prostie. Prevăzînd această obiecție, v-am vorbit mai înainte pe larg de înțelepciunea dată de Dumnezeu omului și v-am arătat priceperea omului din punerea numelui, din numele pe care l-a dat tuturor fiarelor, păsărilor și animalelor; v-am mai arătat, apoi, că pe lîngă această nespusă înțelepciune, omul a mai fost învrednicit și cu har profetic, ca să nu mai poată spune nimeni nimic. Cum ar fi putut să nu cunoască ce este binele și ce este răul cel care a dat nume animalelor, cel care a făcut o profeție atît de minunată despre femeie, așa precum am arătat mai înainte? Dacă am accepta — Doamne ferește! — că omul a cunoscut binele și răul după ce a mîncat din pom, atunci hula s-ar îndrepta iarăși împotriva lui Dumnezeu. Cum ar fi dat Dumnezeu porunca aceasta unuia care nu știa că este un rău călcarea poruncii? Dar nu-i așa! Doamne ferește! Omul știa desăvîrșit ce e binele și răul. Asta e pricina că Dumnezeu dintru început a făcut această ființă cu voie liberă. Dacă n-ar fi fost așa, n-ar fi trebuit ca ființa aceasta să nu fie pedepsită nici de călca porunca și n-ar fi trebuit să fie încununată nici dacă o păzea. Că a ajuns muritor din pricina călcării poruncii, se vede și din însăși porunca și din cele întîmplate mai tîrziu. Ascultă că însăși femeia spune șarpelui: *«Din rodul*

13. *Fac.*, 21, 14—15
14. *Fac.*, 21, 19.

pomului, care este în mijlocul raiului, a spus Dumnezeu să nu mîncați din el ca să nu muriți». Prin urmare erau nemuritori înainte de a mînca din pom; dacă n-ar fi fost așa, n-ar fi adus asupra lor moartea ca o pedeapsă după ce au mîncat.

VI

Mai poți, oare, suferi pe cei ce vor să spună că omul a avut cunoștința binelui și răului după ce a mîncat din pom, cînd chiar înainte de a fi mîncat era plin de atîta înțelepciune și pe lîngă înțelepciune mai era învrednicit și de har profetic? Cum mai poți gîndi asta, cînd caprele, oile și toate animalele știu care iarbă e bună de mîncare și care e vătămătoare, cînd știu să se ferească, cu multă grijă, de unele ierburi și să alerge la altele, iar omul, ființă cugetătoare, să nu fi știut ce e binele și ce e răul?

Mi se poate, însă, spune:

— Dar iată, Scriptura a numit pomul acesta pomul cunoștinței binelui și răului!

— Știu și eu! Dar dacă ai vrea să înțelegi felul în care obișnuiește să vorbească dumnezeiasca Scriptură, ai ști pentru ce a dat acest nume pomului. N-a fost numit așa pentru că avea calitatea de a da cunoștință, ci pentru că el a prilejuit călcarea poruncii și, deci, prin el a intrat în om conștiința păcatului și rușinea. Pentru asta a fost numit așa. Dumnezeiasca Scriptură obișnuiește să dea nume locurilor de la întîmplările ce s-au petrecut în acele locuri. Deci, dumnezeiasca Scriptură a numit pomul acesta pomul cunoștinței binelui și răului pentru că el avea să fie prilej al călcării sau păzirii poruncii. Da, Stăpînul cel iubitor de oameni, vrînd să învețe pe om chiar de la început că are un Creator, Care a făcut și a adus la ființă pe toate cele ce se văd, Care l-a făcut și pe om, a vrut prin această mică poruncă să-i arate stăpînirea Lui. După cum un stăpîn darnic dă în folosință cuiva o casă mare și minunată, dar nu vrea să ceară pentru asta adevăratul preț, ci puțin de tot, ca el să-și păstreze stăpînirea asupra casei, iar acela să știe bine că nu este stăpîn pe casă, ci o folosește prin harul și dărnicia stăpînului ei, tot așa și Stăpînul nostru a încredințat omului toate cele văzute, i-a dat ca locuință raiul și toate cele din rai în folosință; dar pentru ca nu cumva încetul cu încetul să se lase tîrît de minte și să creadă că toate cele văzute s-au făcut de la sine și să-și închipuie lucruri mai presus de vrednicia lui, i-a poruncit să nu se atingă de un singur pom și i-a rînduit pedeapsă aspră de calcă porunca, ca să poată ști că are un Stăpîn și că se bucură de cele-

lalte bunătăți din lume datorită dărniciei Stăpînului. Dar pentru că omul, din pricina marii sale neluări aminte, a căzut împreună cu femeia lui în această prăpastie, pentru că a călcat porunca dată lui și a gustat din pom, de aceea Dumnezeu a numit pomul acesta pom al cunoașterii binelui și răului. Deci nu l-a numit așa pentru că omul nu cunoștea ce e binele și ce e răul — că știa ne-o arată femeia în vorbirea ei cu șarpele : *«A zis Dumnezeu,* spune ea, *să nu mîncați din el ca să nu muriți»* ; deci știa că de calcă porunca are să fie pedepsită cu moartea —, ci l-a numit pom al cunoștinței binelui și răului, pentru că după ce vor fi mîncat din el aveau să fie despuiați de slava cea de sus și aveau să simtă că sînt goi, pentru că pomul acesta avea să fie, s-ar putea spune, o încercare a ascultării sau neascultării lor.

Ați aflat pentru ce Scriptura a spus : *«Li s-au deschis ochii lor și au cunoscut că sînt goi»* ? Ați cunoscut pentru ce pomul acesta s-a numit pomul cunoștinței binelui și răului ? Gîndiți-vă ce rușine mare au simțit după ce au mîncat din pom, călcînd porunca Stăpînului, că *«și-au cusut frunze de smochin și și-au făcut acoperămînt împrejurul lor» !*

Iată din ce slavă au căzut și la ce nimicnicie au coborît ! Ei, care mai înainte viețuiau ca îngeri pămînteni, își născocesc îmbrăcăminte de frunze ! Atît de mare rău este păcatul ! Nu numai că ne ia bunăvoința de sus, dar ne mai și coboară la mare rușine și smerenie, ne lipsește de bunătățile pe care le avem și ne răpește orice îndrăznire.

Dar ca să nu umplu de tristețe predica mea, vorbind tot mereu de păcatul ce l-a cuprins pe om în urma mîncării din pom și a neascultării, haide, dacă vreți, să mutăm cuvîntul de la acest pom la alt pom, de la pomul acesta la lemnul crucii, ca să vedem ce rele a adus unul și ce bunătăți celălalt ; dar mai bine spus, nu pomul a adus relele, ci voința liberă a omului, trîndăvia și disprețul pe care l-a arătat omul poruncii Stăpînului. Unul a adus moartea — că după călcarea poruncii a intrat moartea în lume — celălalt ne-a dăruit nemurirea ; unul ne-a scos din rai, celălalt ne-a ridicat la ceruri ; unul, din pricina unei călcări de poruncă, a fost supus unei atît de mari osînde, celălalt ne-a șters mii și mii de poveri de păcate și ne-a dăruit îndrăznirea înaintea Stăpînului. Ați văzut deosebirea între unul și altul ? Ați văzut viclenia diavolului, trîndăvia omului și iubirea de oameni a Stăpînului ?

Să ne întrarmăm, dar, iubiților, cu arma acestui lemn de viață făcător și să omorîm cu puterea lui patimile cele stricătoare de suflet, după cum spune și apostolul : *«Iar cei ce sînt ai lui Hristos și-au răstignit tru-*

pul împreună cu patimile și cu poftele» [15]. Cu alte cuvinte, apostolul spune așa : «Cei care s-au afierosit cu totul lui Hristos au omorît orice poftă rușinoasă care se naște în trup și vatămă toate lucrările sufletului».

Fiind și noi următori celor ce s-au afierosit cu totul lui Hristos, să facem mădularele noastre nelucrătoare față de tirania care se ridică în noi prin lucrarea diavolească, ca și în viața de aici să străbatem netulburați oceanul acesta înválurat și primejdios și ajungînd la limanul cel liniștit al iubirii de oameni a lui Dumnezeu să ne învrednicim a dobîndi bunătățile făgăduite celor ce-L iubesc pe El, în Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia slava, împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

---

15. *Gal.*, 5, 24.

OMILIA A XVII-a

«Şi au auzit glasul Domnului Dumnezeu, Care umbla prin rai după amiază» [1]

I

Socot că în cuvîntul de mai înainte v-am vorbit îndestulător, după puterea mea, de pomul din rai şi am arătat dragostei voastre pentru care pricină l-a numit dumnezeiasca Scriptură pomul cunoştinţei binelui şi răului. Aşa că astăzi vreau să trec mai departe, ca să cunoaşteţi nespusa iubire de oameni a lui Dumnezeu şi să vedeţi cît pogorămînt foloseşte Dumnezeu în purtarea Lui de grijă de neamul omenesc. Dumnezeu a făcut totul şi a scos la iveală pe toate, ca această fiinţă cugetătoare, creată de El, să aibă toată cinstea, să ducă o viaţă întru totul asemănătoare îngerilor şi să aibă chiar în trup nepătimirea acelora. Dar, din pricina trîndăviei, au călcat amîndoi porunca Lui, deşi îi întărise şi le atrăsese luarea aminte prin ameninţarea cu moartea. Nici aşa, însă, Dumnezeu nu şi-a oprit de la om iubirea Sa de oameni, ci a mers mai departe cu bunătatea Sa. După cum un tată iubitor, cînd vede pe copilul său că face din trîndăvie o faptă nevrednică de bunul său nume, îl coboară din cea mai înaltă cinste la cea mai din urmă necinste; dar încălzit de dragostea părintească nu-l trece cu vederea, ci-i arată iarăşi iubirea sa, vrînd să-l scape puţin cîte puţin de necinstea în care căzuse şi să-l ridice iarăşi la vechea cinste; tot aşa şi bunul Dumnezeu: a avut milă de om, care căzuse pradă vicleniei diavolului, fiind înşelat împreună cu femeia lui şi primind prin şarpe sfatul vicleanului demon. De aceea s-a apropiat îndată de om cum se apropie un doctor de un bolnav, care are nevoie de îngrijirile şi mîinile doctorului. Dar ca să cunoaşteţi chiar din cuvintele Scripturii pogorămîntul nespus al lui Dumnezeu, trebuie neapărat să auziţi cuvintele ce s-au citit.

«Şi au auzit glasul Domnului Dumnezeu, Care umbla în rai după amiază; şi s-au ascuns Adam şi femeia lui de la faţa Domnului între pomii raiului» [2].

1. *Fac.*, 3, 8.
2. *Fac.*, 3, 8.

Să nu trecem, iubiților, cu ușurință pe lîngă spusele dumnezeieștii Scripturi și nici să ne oprim la cuvinte, ci să ne gîndim că Scriptura, din pricina slăbiciunii noastre, întrebuințează niște cuvinte atît de nepotrivite; dar toate cu cuviință dumnezeiască se fac pentru mîntuirea noastră. Spune-mi, te rog, n-ar fi în Scriptură multe lucruri absurde, dacă am voi să ne oprim numai la cuvinte și nu le-am înțelege cum se cuvine lui Dumnezeu? Iată, să ne uităm chiar la cuvintele de la începutul textului ce s-a citit. *«Și au auzit glasul Domnului Dumnezeu, Care umbla în rai după amiază; și s-au ascuns»*. Ce spui? Oare Dumnezeu umblă? Să-I atribuim, oare, lui Dumnezeu picioare? Să nu înțelegem, oare, din aceste cuvinte nimic înalt? Dumnezeu nu umblă! Doamne ferește! Cum ar umbla El, Care este pretutindenea și umple totul? Este cuprins, oare, într-o grădină, El, al Cărui tron e cerul și al Cărui așternut al picioarelor e pămîntul?[3] Care om cu judecată poate spune asta?

Atunci, cum trebuie să înțelegem cuvintele: *«Au auzit glasul Domnului Dumnezeu, Care umbla prin rai după amiază»*?

Trebuie să le înțelegem în sensul că Dumnezeu a vrut să-i facă pe Adam și Eva să simtă atît de mult încît să bage frica în ei. Și aceasta s-a și întîmplat. I-a cuprins atîta teamă, că au încercat să se ascundă, ca și cum ar fi venit Dumnezeu. Au intrat în ei păcatul și călcarea poruncii și i-a cuprins rușinea. Judecătorul cel drept, conștiința adică, deșteptată, le-a strigat cu glas tare, i-a învinuit, le-a arătat fapta, ca și cum le-ar fi scris înaintea ochilor mărimea păcatului lor. Da, chiar de la început, de cînd a făcut pe om, Stăpînul Cel iubitor de oameni a pus în om conștiință, acuzator nelipsit din om, care nu poate greși, nici nu poate fi înșelat. Chiar de ai putea ascunde de toți oamenii păcatul săvîrșit sau fapta de rușine, de acest acuzator n-o poți ascunde! Acuzatorul acesta pe care-l ai în tine te însoțește mereu, te supără, te chinuie, te biciuiește și niciodată nu se liniștește, ci se năpustește asupra ta și în piață și între lume și la masă și cînd dormi și cînd te scoli; îți cere socoteală de cele ce ai greșit, îți pune sub ochi și mărimea păcatelor și pedeapsa care urmează. Și după cum un doctor bun nu încetează de a da doctorii unui bolnav pînă ce nu-l vede făcut sănătos, tot așa și conștiința nu se oprește, ci are necontenit grijă.

II

Lucrarea conștiinței este să ne aducă necontenit aminte de faptele noastre rele și să nu îngăduie să dăm uitării ce am săvîrșit, ci să ni le pună sub ochi, ca, măcar așa, să nu mai facem ce-am făcut. Dacă chiar

3. *Isaia*, 66, 1.

cu acest ajutor, cu ajutorul dat de conştiinţă, cu acest acuzator puternic, care ne biciuie sufletul, ne sfîşie inima şi tăbărăşte asupra noastră mai cumplit decît un călău, nici aşa, mulţi dintre noi sînt biruiţi de trîndăvie, unde n-am ajunge de-am fi lipsiţi de ajutorul conştiinţei ?

Din pricina asta şi cel întîi-zidit, simţind mustrările conştiinţei şi gîndindu-se la venirea Stăpînului, s-a ascuns îndată. Spune-mi, pentru ce ? Pentru că a văzut că se năpusteşte asupra lui acest acuzator, conştiinţa. Nu era un altul care să-l vădească, care să fie martor al greşelii lui, ci numai martorul acela, pe care-l purta înăuntrul lui. De altfel pe lîngă mustrarea conştiinţei le-a mai arătat celor dintîi oameni şi goliciunea lor, mărimea păcatului săvîrşit ca şi luarea slavei care-i acoperea mai înainte ca o haină strălucitoare. Aşadar, după săvîrşirea păcatului acela cumplit, le-a fost grozav de ruşine şi-au încercat să se ascundă. «*Au auzit*, spune Scriptura, *glasul Domnului Dumnezeu, Care umbla prin rai după amiază ; şi s-au ascuns Adam şi femeia lui, de la faţa Domnului Dumnezeu în mijlocul raiului*».

Nimic nu este mai rău, iubite, ca păcatul. Odată intrat în noi ne umple nu numai de ruşine, dar ne face şi nepricepuţi din pricepuţi şi înţelepţi cum eram mai înainte. Uită-mi-te cît de nepriceput a ajuns Adam, el care mai înainte era atît de înţelept, el care prin fapte ne-a arătat înţelepciunea dată lui, el care făcuse o profeţie atîta de mare ! «*Auzind glasul Domnului Dumnezeu, Care umbla prin rai după amiază ; s-a ascuns el şi femeia lui de la faţa Domnului Dumnezeu între pomii raiului*». Poate fi, oare, o prostie mai mare ca aceea să încerci să te ascunzi de Dumnezeu, Care este pretutindenea, de Creatorul, Care a adus totul din nefiinţă la fiinţă, de Cel ce ştie cele tăinuite, de Cel ce a zidit îndeosebi inimile oamenilor [4], de Cel ce pricepe toate faptele lor, de Cel ce cercetează inimile şi rărunchii [5] şi ştie chiar mişcările inimilor noastre ? [6] Dar, nu te minuna, iubite ! Aşa e obiceiul celor ce păcătuiesc ! Chiar de nu pot să se ascundă, totuşi încearcă să se ascundă. Aşa au făcut şi cei dintîi oameni ; neputînd suferi ruşinea ce i-a cuprins după păcat, dezbrăcaţi de slava aceea nestricăcioasă, căutau să se ascundă undeva. Şi s-au ascuns în mijlocul raiului. După cum slugile rele, care primesc bătaie fără încetare, neputînd să se ascundă de stăpînul lor, aleargă în toate colţurile casei, cînd ici, cînd colo, pentru că frica le zdruncină mintea, tot aşa şi cei dintîi-zidiţi, negăsind nici o scăpare, se învîrt în casa lor, adică în rai.

4. *Ps.*, 32, 15.
5. *Ps.*, 7, 10.
6. *Ps.*, 43, 23.

Nu fără rost ne vorbește Scriptura și de timpul în care s-au ascuns: «*Au auzit*, spune Scriptura, *glasul Domnului Dumnezeu, Care umbla prin rai după amiază*». Ne-a vorbit de timp, ca să afli iubirea de oameni a Stăpînului. Da, Dumnezeu n-a amînat deloc, ci îndată ce a văzut fapta lor și mărimea rănii, s-a și grăbit să-i vindece, ca nu cumva să se întindă rana și să nu se mai poată vindeca; de aceea o ia înainte, și oprește îndată întinderea rănii; mergînd pe urmele bunătății Sale, Dumnezeu nu lasă nimic necercetat.

Dușmanul mîntuirii noastre, el care pizmuiește totdeauna binele nostru, a fost atît de furios, că, chiar de la început începe să uneltească, pentru ca prin sfatul lui pierzător să-i lipsească pe cei dintîi-zidiți de acea minunată viețuire din rai. Dar înțeleptul Dumnezeu, Cel ce rînduiește viața noastră după înțelepciunea Lui, cînd a văzut și viclenia diavolului și trîndăvia omului, prin care a fost înșelat dimpreună cu femeia și s-a umplut de atîta rușine, a venit îndată la ei; și ca un judecător blînd și iubitor de oameni începe judecata cea plină de frică și de cutremur și face cercetarea cu de-amănuntul. Prin aceasta ne învață să nu osîndim pe semenii noștri înainte de a-i cerceta cu de-amănuntul.

III

Să auzim, așadar, dacă vreți, ce-i întreabă Judecătorul, ce răspund osîndiții, ce pedeapsă primesc și cu ce osîndă a fost osîndit cel care a uneltit atîta împotriva lor. Încordați-vă, vă rog, mintea și luați aminte cu multă frică la cele spuse. Dacă atunci cînd vedem pe un judecător pămîntesc stînd pe scaun înalt de judecată, și vedem că aduce în față pe osîndiți, că bate și pedepsește, stăm atunci cu multă teamă alături, vrînd să auzim ce spune judecătorul și ce răspunde vinovatul, apoi cu mult mai mult este drept să facem asta acum, cînd vedem că Însuși Creatorul firii judecă pe cei creați de El. Dar dacă veți lua bine aminte, veți vedea cît este de mare deosebirea între mila cu care judecă Dumnezeu pe om și asprimea cu care judecă oamenii pe oameni.

«Și a chemat Domnul Dumnezeu pe Adam și i-a zis: «Adame, unde ești?» [7].

Chiar din această întrebare se cade să te minunezi de mila și covîrșitoarea iubire de oameni a lui Dumnezeu! Nu numai că l-a chemat pe Adam, ci că chiar El l-a chemat. La judecățile cele de aici, oamenii nu suferă să facă asta cu semenii lor, deși sînt cu toții de aceeași fire. Știți, doar, că atunci cînd stau pe scaunul înalt de judecată și judecă pe cei

7. *Fac.*, 3, 9.

ce au făcut rele, judecătorii nu le fac cinstea vinovaților să-i întrebe direct, pentru a le arăta cu asta cît dispreț au de ei din pricina faptelor lor rele; ci judecătorul întreabă și altul trece întrebarea de la judecător la vinovat; și iarăși este adus răspunsul de la acela la judecător. Așa e pretutindeni obiceiul judecătorilor. Dumnezeu, însă, n-a făcut așa!

— Dar cum?

— Dumnezeu l-a chemat chiar El pe Adam. «*Și a chemat Domnul Dumnezeu pe Adam și i-a zis lui: «Adame, unde ești?»*. Uită-te cîtă putere au aceste cîteva cuvinte! Însuși faptul că Dumnezeu l-a chemat arată marea și nespusa Lui iubire de oameni; faptul că i-a dat lui Adam prilej să vorbească, lui care era plin de rușine și nici nu îndrăznea să deschidă gura și să miște limba, arată marea bunătate a lui Dumnezeu; iar faptul că l-a întrebat: «*Unde ești*» arată, pe lîngă iubirea Sa de oameni, și tăria acestei iubiri. Aproape că îi spune: «Ce s-a întîmplat? Într-un loc te-am lăsat și în alt loc te găsesc acum; cu slavă te-am lăsat îmbrăcat și gol te găsesc acum. *Unde ești?* Cum ți s-a întîmplat asta? Care tîlhar, care spărgător ți-a luat așa pe neașteptate toată bogăția și te-a lăsat atîta de sărac? Cum ți-ai dat seama de goliciunea ta? Cine ți-a răpit acea minunată haină cu care erai îmbrăcat? Ce înseamnă această neașteptată schimbare? Care furtună, atît de puternică, ți-a înecat iute toată încărcătura corăbiei tale? Ce s-a întîmplat, că încerci să te ascunzi de Cel ce ți-a făcut atîta bine și te-a ridicat la atît de mare cinste? De cine te temi de cauți acum să te ascunzi? Care acuzator te urmărește? Ce martori stau lîngă tine? De unde a intrat în tine atîta teamă și frică?».

«*Am auzit glasul Tău*, a spus Adam, *umblînd prin rai și m-am temut că sînt gol și m-am ascuns*» [8].

«Spune-mi, cum ai cunoscut că ești gol? Ce este acest cuvînt nou și nemaiauzit? Cine ar fi putut vreodată să-ți spună asta dacă n-ai fi fost tu însuți pricinuitorul rușinii, dacă n-ai fi mîncat din pomul din care ți-am poruncit să nu mănînci?».

Uită-te la iubirea de oameni a Stăpînului și la covîrșitoarea Lui răbdare! Ar fi putut, doar, să nu-l învrednicească nici de întrebare pe cel ce păcătuise atîta de mult, ci să-i dea îndată pedeapsa ce o hotărîse mai înainte. Dar nu! Dumnezeu îndelung rabdă, îndură, întreabă, primește răspuns și iarăși întreabă, numai și numai ca să-l îndemne să se apere, ca să aibă prilej, ca, și după o călcare atîta de mare de poruncă, să-și arate iubirea Sa de oameni. Cu asta ne învață ca și noi cînd avem de ju-

8. *Fac.*, 3, 10.

decît pe cei vinovați să nu ne purtăm fără milă cu ei, să nu le arătăm cruzime de fiară, ci să fim cu milă și cu îndelungă răbdare, că judecăm, doar, mădulare de-ale noastre ; și, gîndindu-ne că și ei sînt oameni, să unim pedeapsa cu mila. Nu fără rost se folosește dumnezeiasca Scriptură de atît de mare pogorămînt, ci pentru ca prin aceste cuvinte grosolane, nepotrivite Dumnezeirii, să ne învețe și iubirea de oameni a lui Dumnezeu și să ne facă și rîvnitori, ca să imităm, după puterea noastră, bunătatea Stăpînului.

«Și i-a zis lui : «Cine ți-a spus că ești gol ? Fără numai că ai mîncat din pomul din care ți-am poruncit : Numai din acesta să nu mănînci ?» [9].

«De unde ai fi putut ști asta, îl întreabă Dumnezeu, de unde ai fost cuprins de atîta rușine ? Nu din altă parte decît numai că ai fost neînfrînat, că ai disprețuit porunca Mea ?».

IV

Uită-te, iubite, la covîrșitoarea bunătate a lui Dumnezeu ! Vorbește cu Adam ca de la prieten la prieten și îl ține de rău că i-a călcat porunca : *«Cine ți-a spus că ești gol ? Fără numai că ai mîncat din pomul din care ți-am poruncit : Numai din acesta să nu mănînci ?»*. Nu puțină tărie au și cuvintele : *«Numai din acesta»*. «Ți-am stînjenit, oare, atît de mult desfătarea ? îi spune Dumnezeu. Nu ți-am dat, oare, toată libertatea, nu ți-am dat, oare, stăpînire peste toți pomii din rai și numai de acesta ți-am poruncit să nu te atingi, ca să poți ști că ai un Stăpîn și că ești dator să-I dai ascultare ? De unde, dar, atîta de mare nepăsare, că, în ciuda unei libertăți așa de mari, n-ai vrut să nu te atingi nici de acest singur pom, ci ai disprețuit îndată porunca dată de Mine și ai adunat pe capul tău atîtea rele ? Ce folos ai avut ? Nu ți-am spus asta de mai înainte ? N-am vrut, oare, să te opresc cu frica de pedeapsă și să te întăresc ? Nu v-am spus ce are să vi se întîmple ? Oare nu pentru asta v-am oprit să mîncați din pom, tocmai ca să nu cădeți în aceste rele ? Cine te-ar putea învrednici de iertare, cînd ai fost așa de nerecunoscător, după ce ți-am dat atîtea porunci ? Nu ți-am poruncit, oare, ca un tată copilului său, nu ți-am spus să mănînci din ceilalți pomi, dar de acesta să nu te atingi, ca să nu-ți pîngărești toate bunătățile ? Dar poate că ai socotit mai bun și mai vrednic de credință sfatul celuilalt decît porunca Mea și ai făcut aceasta pentru că te așteptai să ajungi la mai mari bunătăți, dacă-i urmezi sfatul ! De asta ai disprețuit porunca Mea și ai îndrăznit să

9. *Fac.*, 3, 11.

mănînci din pom! Iată ce-ai pățit! Ai aflat cît de pierzător a fost sfatul acela!».

Ai văzut iubirea de oameni a Judecătorului? Ai văzut blîndețea și nespusa Lui lipsă de răutate? Ai văzut pogorămîntul, care depășește orice minte și cuvînt? Ai văzut cum vrea să-i deschidă, prin întrebare și prin cele ce-i spune, ușă de apărare: *«Cine ți-a spus ție că ești gol, fără numai că ai mîncat din pomul din care ți-am poruncit: Numai din acesta să nu mănînci?»*, ca să-Și arate iubirea Sa de oameni față de un păcătos așa de mare!

Să auzim, dar, și pe osîndit, ce răspuns îi dă.

«Femeia pe care mi-ai dat-o să fie cu mine, ea mi-a dat din pom și am mîncat» [10].

Mișcătoare cuvinte și pline de multă milă! Îndestulătoare să atragă spre iubire de oameni pe Stăpînul cel atît de bun, a Cărui bunătate depășește păcatele noastre.

Îndelunga răbdare a lui Dumnezeu i-a zguduit inima și i-a arătat cît de mare îi este păcatul! De aceea Adam își alcătuiește aproape o apărare și-I spune lui Dumnezeu: *«Femeia pe care mi-ai dat-o să fie cu mine, ea mi-a dat din pom și am mîncat»*. «Știu, spune Adam, știu că am păcătuit; dar femeia, pe care mi-ai dat-o să fie cu mine și despre care Tu ai spus: *«Să-i facem lui ajutor asemenea lui»* [11], ea a fost pricina alunecării mele! *Femeia pe care mi-ai dat-o să fie cu mine!* M-am așteptat eu, oare, să mă acopere cu această rușine tocmai ea, care a fost creată ca să-mi aducă mîngîiere? Tu mi-ai dat-o! Tu ai adus-o la mine! Ea, dar, nu știu de cine îndemnată, mi-a dat din pom și am mîncat».

Cuvintele acestea par a fi o apărare, dar sînt lipsite de orișice iertare.

— «Ce iertare meriți, îi spune Dumnezeu, cînd ai uitat de porunca Mea și ai socotit mai bun darul femeii decît spusa Mea? Da, femeia ți-a dat să mănînci, dar porunca Mea și frica de pedeapsă erau îndestulătoare să te facă să fugi, să nu mănînci din pom! Oare nu știai asta? Oare n-o cunoșteai? Din grija ce v-o port, v-am spus-o mai înainte, tocmai ca să nu cădeți în această greșeală. Deci, chiar dacă femeia ți-a slujit la călcarea poruncii, totuși nici așa nu ești lipsit de vină. S-ar fi cuvenit să socotești mai vrednică de credință porunca ce ți-am dat și să refuzi nu numai tu mîncarea, ci să-i fi arătat și femeii cît de mare e păcatul. Ești, doar, capul femeii, iar ea a fost adusă pe lume pentru tine; tu, însă, stricat-ai rînduiala și nu numai că n-ai îndreptat-o, dar te-ai lăsat tîrît și

---

10. *Fac.*, 3, 12.
11. *Fac.*, 2, 18.

tu! Ar fi trebuit ca trupul **să urmeze capului; s-a întîmplat însă contra**-rul: capul a luat-o după trup, **așa că au** ajuns cele de jos sus! De asta dar, pentru că ai stricat toată rînduiala, de asta ești acum așa, tu care mai înainte erai înconjurat de atîta slavă! Cine te-ar putea plînge după vrednicie pentru pierderea unor bunătăți așa de mari? Da, au venit peste tine acestea toate! Totuși nu da pe altul vina, ci pe tine și pe trîndăvia ta! Dacă n-ai fi voit, femeia nu te-ar fi putut duce pe povîrnișul acesta! Te-a rugat, oare? Nu! Ți-a vorbit, oare? Nu! A căutat, oare, să te înșele? Nu! Ți-a dat; și tu îndată, cu atîta ușurință, ai mîncat, fără să-ți mai aduci aminte măcar de porunca Mea; ba dimpotrivă, ai socotit că vreau să te înșel; că de asta nu ți-am îngăduit să mănînci din pom, ca să nu ajungi mai mare! Cum poate avea temei că am căutat să te înșel, cînd Eu te-am încărcat cu atîtea binefaceri? Nu era, oare, acesta semnul cel mai mare al facerii de bine că ți-am spus mai dinainte să nu mănînci din pom, ca să nu cazi în nenorocirile în care ai căzut acum? Dar tu n-ai ținut seamă de nimic și iată că pe pielea ta ai aflat cît de mare ți-e păcatul! Deci nu da vina numai pe femeia ta, ci și pe trîndăvia ta!».

V

După ce Dumnezeu i-a vorbit din destul lui Adam și după ce Adam, care socotea că femeia e de vină, a mărturisit că a păcătuit, iată că bunul Stăpîn se folosește iarăși de marele Său pogorămînt și o învrednicește și pe femeie de întrebare:

«Și a zis Dumnezeu femeii: «Pentru ce ai făcut aceasta?» [12].

«Ai auzit, îi spune Dumnezeu, că bărbatul aruncă vina pe tine și pune totul pe seama ta, care i-ai fost dată spre ajutor, care ai fost adusă pe lume tocmai ca să-i aduci mîngîiere în viață, pentru că ești de aceeași fire cu el și ai aceeași făptură. Pentru ce ai făcut asta, femeie? Pentru ce ai fost, și pentru tine și pentru bărbatul tău, pricina unei atît de mari rușini? Ce folos ai avut de pe urma unei atît de mari neînfrînări? Ce cîștig ai avut de pe urma înșelăciunii, cu care ai fost înșelată, la care ai făcut părtaș și pe bărbatul tău?».

Ce a răspuns femeia?

«Șarpele m-a amăgit și am mîncat» [13].

Iată că și ea este cuprinsă de mare spaimă și caută să se dezvinovățească de greșeală. După cum bărbatul socotea că prin cuvintele: *«Femeia mi-a adus, mi-a dat și am mîncat»*, trece vina asupra femeii, tot

12. *Fac.*, 3, 13.
13. *Fac.*, 3, 13.

așa și ea, negăsind vreo scăpare, mărturisește ce s-a întîmplat și spune: *«Șarpele m-a amăgit și am mîncat»*. «Fiara aceea vicleană, spune ea, ne-a făcut să alunecăm, sfatul ei cel pierzător ne-a dus în această rușine! Șarpele m-a înșelat și am mîncat!».

Să nu trecem, iubiților, cu ușurință peste aceste cuvinte, ci să le cercetăm cu de-amănuntul, ca să scoatem din ele mult folos. Are loc acum judecată înfricoșătoare și plină de frică. Trebuie să ascultăm totul cu mare luare aminte, ca să punem în suflete comoara mare a celor ce se grăiesc la această judecată.

Ai văzut că bărbatul a spus: *«Femeia pe care mi-ai dat-o să fie cu mine, ea mi-a dat și am mîncat»*. Nici o silnicie, nici o violență! I-a dat să aleagă, să facă ce vrea! Femeia i-a dat numai! Nu l-a silit, nu l-a forțat. La rîndul ei, femeia, cînd a căutat să se apere, n-a spus: *«Șarpele m-a silit și am mîncat»*. Dar ce? *«Șarpele m-a amăgit»*. Și ea, la rîndul ei, era stăpînă să fie amăgită sau nu. *«Șarpele m-a amăgit»*, spune ea. Dușmanul mîntuirii noastre, lucrînd prin fiara aceea vicleană, a înșelat-o pe femeie cu sfatul; n-a silit-o, nici n-a forțat-o, ci prin sfatul cel pierzător a prefăcut în faptă înșelăciunea, pentru că a găsit că femeia poate fi înșelată ușor cu o înșelăciune lipsită de orice iertare. *«Șarpele m-a înșelat și am mîncat»*.

Și bunul Stăpîn se mulțumește cu aceste cuvinte ale lor și nu-i silește să vorbească mai mult. Dumnezeu nu i-a întrebat pentru că nu știa, că știa, și știa foarte bine, ci pentru ca să-și arate iubirea Sa de oameni. Se pogoară pînă la slăbiciunea lor și le cere să-și mărturisească păcatul. De aceea nu-i întreabă mai mult. Ar fi trebuit să afle și chipul în care au fost înșelați; dar ca să ne arate că nu din neștiință îi întreabă, se mulțumește cu spusele lor. Cînd femeia a spus: *«Șarpele m-a înșelat și am mîncat»*, a spus odată cu asta și sfatul cel pierzător primit de la diavol prin șarpe, că: *«După ce veți mînca veți fi ca niște dumnezei»* [14].

Ați văzut cu cîtă precizie a fost întrebat Adam? Ați văzut cu cîtă lipsă de răutate a fost cercetată și femeia? Ați văzut cum se apără fiecare? Vedeți, deci, în acestea covîrșitoarea iubire de oameni a Judecătorului!

După ce femeia a spus: *«Șarpele m-a amăgit și am mîncat»*, Dumnezeu nu-l mai învrednicește pe șarpe de întrebare și nici nu-i mai dă prilej să se apere și nici nu-l mai întreabă ca pe bărbat și pe femeie; ci, după ce a primit răspunsul lor, a trecut asupra diavolului vina tuturor relelor săvîrșite.

---

14. *Fac.*, 3, 5.

Şi pentru că Dumnezeu, ca unul Care cunoaşte tainele, ştia că şarpele slujise vicleniei diavolului şi invidiei pe care diavolul o purta omului, de aceea, ca să cunoşti bunătatea Lui, Dumnezeu n-a spus acestei viclene fiare ce spusese bărbatului şi femeii; că lui Adam îi spusese: *«Unde eşti? Cine ţi-a spus că eşti gol?»* [15], iar femeii îi spusese: *«Pentru ce ai făcut aceasta?»* [16].

Dar ce i-a spus?

«Şi a zis Domnul Dumnezeu şarpelui: «Pentru că ai făcut aceasta» [17].

Ai văzut deosebirea? Femeii i-a spus: *«Pentru ce ai făcut aceasta?»*, iar şarpelui: *«Pentru că ai făcut aceasta»*. «Pentru că ai făcut acest rău, spune Dumnezeu, pentru că ai dat acest sfat pierzător, pentru că ai slujit unei invidii atît de mari, pentru că ţi-ai ascuţit invidia împotriva făpturii creată de Mine,

«blestemat să fii tu din toate dobitoacele şi din toate fiarele pămîntului. Pe piept şi pe pîntece să te tîrăşti şi pămînt să mănînci în toate zilele vieţii tale. Şi vrăjmăşie voi pune între tine şi femeie şi între sămînţa ta şi sămînţa ei. Acela va pîndi capul tău, şi tu vei pîndi călcîiul lui» [18].

VI

Uită-mi-te aici la ordinea şi înlănţuirea faptelor pline de iubire ale lui Dumnezeu! Cînd a întrebat, a început cu bărbatul, apoi a trecut la femeie; dar cînd femeia I-a spus că şarpele a fost de vină, s-a îndreptat către şarpe; dar pe el nu-l mai învredniceşte de răspuns, ci aduce asupra lui pedeapsa; şi o pedeapsă ca aceea care se întinde de-a lungul tuturor veacurilor, ca prin vederea şarpelui, şarpele să ajungă un dascăl permanent tuturor celor de mai tîrziu, ca nimeni să nu mai primească sfatul acela pierzător şi nici să se lase înşelat de uneltirile lui.

Dar poate că cineva mă va întreba:

— Pentru ce şarpele a primit o pedeapsă atît de mare, cînd diavolul este cel ce a dat prin şarpe sfatul?

— Şi aceasta este lucrarea nespusei iubiri de oameni a lui Dumnezeu. După cum un tată care-şi iubeşte copilul, cînd pedepseşte pe cel ce i-a ucis fiul, sfărîmă şi face în mii de bucăţi şi sabia şi cuţitul cu care a ucis, tot aşa şi bunul Dumnezeu, pentru că şarpele a slujit ca o unealtă vicleniei diavolului, aduce asupra lui o pedeapsă veşnică, pentru ca prin

15. *Fac.*, 3, 11.
16. *Fac.*, 3, 13.
17. *Fac.*, 3, 14.
18. *Fac.*, 3, 14—15.

cele ce vedem să ne gîndim la marea necinste în care a ajuns diavolul. Într-adevăr, ce pedeapsă trebuie să fi primit acesta, dacă şarpele, care a slujit numai de unealtă, a fost pedepsit aşa? Dar, mai bine spus, şi aceasta ne-a spus-o Hristos în dumnezeieştile Evanghelii, grăind către cei din stînga: «*Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic, care este gătit diavolului şi îngerilor lui*»[19]. De mult i-a fost pregătită diavolului pedeapsa aceasta! Iar focul cel nestins pe el îl aşteaptă! Poate fi, oare, o nenorocire mai mare decît aceea de a fi pedepsit cu o pedeapsă gătită diavolului, din pricină că nu te-ai îngrijit de mîntuirea ta? Că nouă ne este pregătită împărăţia cerurilor, dacă voim să facem fapte de virtute şi să urmăm legilor puse de Hristos, o spune tot Hristos. Ascultă! «*Veniţi, binecuvîntaţii Părintelui Meu de moşteniţi împărăţia gătită vouă de la întemeierea lumii*»[20]. Ai văzut că diavolului îi este gătit focul cel nestins, iar nouă împărăţia, dacă nu ne trîndăvim?

Gîndindu-ne, dar, la acestea, să ne îngrijim de viaţa noastră, să fugim de păcate şi să căutăm să nu fim înşelaţi niciodată de uneltirile diavolului.

Dar dacă vreţi şi nu v-aţi plictisit, să vorbesc iarăşi de pedeapsa dată şarpelui, pentru ca, ajungînd aşa la sfîrşitul judecăţii, să vedem marea iubire de oameni a lui Dumnezeu. Dacă adeseori oamenii, cînd văd că un judecător judecă, stau toată ziua ca să vadă ce hotărîre va da osîndiţilor şi nu pleacă pînă ce nu văd că se ridică judecătorul, apoi cu mult mai mult se cuvine acum ca noi să vedem pe bunul Dumnezeu, cu mai multă rîvnă, cum pedepseşte cumplit pe şarpe, pentru ca prin pedepsirea acestui animal, de care s-a slujit diavolul ca de o unealtă, să ne dăm seama de pedeapsa viitoare ce-l aştepată pe diavol; să vedem că şi femeii şi bărbatului le dă o pedeapsă măsurată, care este mai mult dojană decît pedeapsă; pentru ca, uitîndu-ne bine la toate acestea, să ne minunăm de purtarea de grijă pe care o are bunul Dumnezeu de neamul omenesc.

Ce spune Dumnezeu?

— «*Şi a zis Domnul Dumnezeu şarpelui: «Pentru că ai făcut asta, blestemat să fii tu din toate dobitoacele şi din toate fiarele pămîntului. Pe piept şi pe pîntece să te tîrăşti şi pămînt să mănînci în toate zilele vieţii tale. Şi vrăjmăşie voi pune între tine şi femeie şi între sămînţa ta şi sămînţa ei. Acela va pîndi capul tău, şi tu vei pîndi călcîiul lui*».

19. *Matei*, 25, 41.
20. *Matei*, 25, 34.

VII

Mare şi cumplită este mînia lui Dumnezeu, pentru că mare a fost şi înşelăciunea cu care a înşelat pe om vicleanul diavol! «*Şi a zis Domnul Dumnezeu şarpelui: «Pentru că ai făcut asta»*. «Pentru că ai slujit unei astfel de viclenii, îi spune Dumnezeu, pentru că făcînd aşa i-ai înşelat, dîndu-le un sfat pierzător şi pregătindu-le o otravă ucigătoare; pentru că ai făcut asta şi pentru că ai voit să-i scoţi din dragostea Mea pe cei creaţi de Mine, slujind voinţei vicleanului diavol, care, din pricina invidiei şi a covîrşitoarei lui mîndrii, a fost aruncat din cer pe pămînt, de aceea, pentru că ai fost folosit în toate acestea ca unealtă, îţi dau o veşnică pedeapsă, pentru ca prin cele întîmplate ţie să poată cunoaşte şi diavolul ce pedeapsă îl aşteaptă şi pe el şi să capete şi oamenii de mai tîrziu învăţătură, să nu mai asculte de sfaturile diavolului şi nici să fie înşelaţi de el, ca să cadă în aceeaşi osîndă. De aceea blestemat eşti tu din toate fiarele, pentru că nu te-ai folosit cum trebuie de priceperea ta, ba dimpotrivă, însuşirea deosebită pe care o ai faţă de celelalte animale, tocmai ea ţi-a fost pricina tuturor relelor. — «*Că şarpele era cel mai înţelept din toate dobitoacele şi fiarele pămîntului*» [21]. — De aceea blestemat să fii din toate dobitoacele şi fiarele pămîntului». Şi pentru că blestemul nu se simţea, nici nu se vedea, de aceea îi dă şi o pedeapsă văzută, pentru ca să avem necontenit sub ochi semnele pedepsei lui. «*Pe piept şi pe pîntece să te tîrăşti şi pămînt să mănînci în toate zilele vieţii tale*, pentru că nu te-ai folosit cum trebuie de făptura ta, ci ai cutezat să stai de vorbă cu fiinţa raţională creată de Mine. După cum diavolul, care a lucrat prin tine şi căruia i-ai slujit ca unealtă, a fost doborît din cer, pentru că s-a gîndit la lucruri mai mari decît merita, tot aşa şi tu, la porunca Mea, vei lua altă înfăţişare. Ai să te tîrăşti pe pămînt şi să mănînci pămînt, ca să nu poţi ridica sus capul. Ai să fii necontenit în această stare; şi tu singur, dintre toate animalele, ai să te hrăneşti cu pămînt. Şi nu numai aceasta, ci şi: *vrăjmăşie voi pune între tine şi femeie şi între sămînţa ta şi sămînţa ei*. Şi nu mă voi mulţumi cu atîta, ca să te tîrăşti pe pămînt, ci voi face ca femeia să-ţi poarte ură neîmpăcată; şi nu numai ea, ci voi face să-ţi ducă război veşnic sămînţa ei seminţei tale. *Acela va pîndi capul tău, şi tu vei pîndi călcîiul lui*. Da, voi da seminţei ei atîta putere, că-ţi va zdrobi necontenit capul, iar tu vei sta sub picioarele ei».

Ai văzut, iubite, din pedeapsa dată acestui animal, cîtă purtare de grijă are Dumnezeu de neamul omenesc? Şi asta cînd e vorba de şarpele

---

21. *Fac.*, 3, 1.

acesta văzut, de pe pămînt! Dar dacă vrei să urmezi șirul spuselor Scripturii, poți ști că dacă Dumnezeu a spus acestea de șarpele acesta văzut, apoi cu mult mai mult trebuie să se aplice aceste cuvinte șarpelui celui nevăzut! Că și pe acesta smerindu-l l-a pogorît sub picioarele noastre și a făcut să-i putem zdrobi capul. Oare nu o arată aceasta Hristos prin cuvintele: «*Veți călca peste șerpi și peste scorpii*» [22]? Și, ca să nu socotim că a vorbit de șerpi și de scorpii, a adăugat: «*și peste toată puterea vrăjmașului*» [23]. Ați văzut covîrșitoarea iubire de oameni a lui Dumnezeu și din pedeapsa dată uneltei diavolului.

Să ne întoarcem acum, dacă vreți, la femeie. Pentru că șarpele a înșelat-o, de aceea șarpele a fost pedepsit întîi; și pentru că a înșelat întîi pe femeie și pentru că în urmă ea a atras pe bărbat, de aceea femeia este pedepsită înainte de bărbat cu o pedeapsă plină de povață.

«Și a zis femeii: «Înmulțind voi înmulți durerile tale și suspinul tău; în dureri vei naște fii și spre bărbatul tău întoarcerea ta și el te va stăpîni» [24].

Vezi cît de bun este Stăpînul? De cîtă blîndețe se folosește după o atît de mare călcare de poruncă! *«Înmulțind voi înmulți durerile tale și suspinul tău»*. «Eu, îi spune Dumnezeu, aș fi vrut să ai o viață lipsită de dureri și de necazuri, lipsită de orice supărare și tristețe, plină de toate bucuriile; nici să nu simți că ești în trup. Dar pentru că nu te-ai folosit cum trebuie de atîta fericire, ci mulțimea bunătăților te-a făcut așa de nerecunoscătoare, de aceea îți pun frîu, ca să nu mai zburzi și te osîndesc la necazuri și suspine. *Înmulțind voi înmulți durerile tale și suspinul tău; în dureri vei naște fii.* Voi face ca temeiul unei mari bucurii și a nașterii de fii să-ți fie început de durere, ca să-ți amintești și tu necontenit, odată cu durerile fiecărei nașteri, cît de greu e păcatul ce l-ai săvîrșit și cît de mare e călcarea de poruncă și ca să nu uiți, cu trecerea vremii, ce s-a întîmplat, ci să poți ști că înșelăciunea este pricina tuturor acestora, de aceea *înmulțind voi înmulți durerile tale și suspinul tău; în dureri vei naște fii*».

Prin aceste cuvinte Dumnezeu arată durerile nașterii și chinul acela mare pe care trebuie neapărat să-l îndure femeia; anume copilul, pe care îl poartă, ca o povară, atîtea luni, suferințele dese ce se nasc de aici, ruperea mădularelor și acele dureri cumplite pe care le cunosc numai acelea care au născut.

22. *Luca*, 10, 19.
23. *Luca*, 10, 19.
24. *Fac.*, 3, 16.

VIII

Totuşi iubitorul de oameni Dumnezeu a dat odată cu durerile şi o atît de mare mîngîiere, încît bucuria pentru pruncul născut precumpăneşte durerile acelea care sfîşie pîntecele femeii vreme de atîtea luni. Da, femeile care au îndurat atîta durere şi au fost atît de chinuite de suferinţe, încît se poate spune că nu mai aveau nădejde că vor scăpa cu viaţă, după ce au născut şi s-au bucurat de rodul durerilor naşterii, ca şi cum ar fi uitat toate cele petrecute, dau naştere la alţi copii! Aşa a rînduit iubitorul de oameni Dumnezeu, ca să se păstreze neamul omenesc. Totdeauna nădejdea unui bine viitor ne face să îndurăm cu uşurinţă necazurile prezente. Şi poţi vedea că şi cei care fac comerţ pe mare îndură astfel de necazuri: străbat oceane întinse, înfruntă naufragii şi piraţi şi de multe ori după acele multe primejdii nici nu-şi ajung scopul; cu toate acestea, nu se ostoiesc, ci o iau iarăşi de la capăt. Acelaşi lucru îl poţi vedea şi la plugari: şi ei taie brazdă adîncă, cultivă cu multă grijă pămîntul, aruncă din belşug seminţe; dar adeseori li se spulberă toate nădejdile fie din pricina secetei, fie din pricina ploii prea multe, fie că a venit rugina peste semănături chiar aproape de seceriş; cu toate astea, nu se ostoiesc nici ei, ci încep iarăşi lucrul cîmpului cînd vine vremea. Şi aşa face orice muncitor. La fel şi femeia; şi ea, de multe ori, după acele multe luni de sarcină, după durerile acelea cumplite, după nopţile nedormite, după sfîşierea mădularelor — şi se mai poate întîmpla şi nenorocirea să nască pruncul înainte de vreme, neformat şi fără de chip; sau format, dar crud, nesănătos şi adesea chiar mort, încît ea abia de scapă de primejdie —; ei bine, după toate acestea, ca şi cum le-ar fi uitat pe toate, femeia naşte mai departe copii şi îndură aceleaşi suferinţe. Dar pentru ce vorbesc eu de aceleaşi suferinţe? Adeseori se întîmplă să moară odată cu noul născut; şi nici aşa celelalte femei nu se învaţă minte şi întîmplarea nu le convinge să se liniştească. Atît de mult a înfrăţit Dumnezeu cu durerile plăcerea şi bucuria! Pentru asta a şi spus: *«Înmulţind voi înmulţi durerile tale şi suspinul tău; în dureri vei naşte fii»*. Acest lucru l-a spus şi Hristos, grăindu-le ucenicilor Săi, arătîndu-le şi mărimea durerii şi covîrşirea bucuriei: *«Femeia cînd naşte are întristare, că i-a venit ceasul ei»* [25]; apoi, vrînd să ne arate că durerea fuge repede şi îi urmează bucuria şi veselia, a spus: *«Iar dacă se naşte copilul, nu-şi mai aduce aminte de întristare din pricina bucuriei, că s-a născut un om pe lume»* [26]. Ai văzut ce mare purtare de grijă?

25. *Ioan*, 16, 21.
26. *Ioan*, 16, 21.

Ai văzut ce pedeapsă însoţită de sfătuire? *«În dureri vei naşte fii»*. Apoi: *«Spre bărbatul tău întoarcerea ta şi el te va stăpîni»*. Iubitorul de oameni Dumnezeu spune aceste cuvinte femeii, ca şi cum s-ar scuza aproape: «Eu dintru început te-am creat de aceeaşi cinste cu bărbatul tău şi am vrut să iei parte cu el în toate la aceeaşi vrednicie; ţi-am încredinţat şi ţie, ca şi bărbatului tău, stăpînirea peste toate din lume; dar pentru că nu te-ai folosit cum se cuvine de cinstea ce ţi-am dat, de aceea supune-te bărbatului tău. *Şi către bărbatul tău întoarcerea ta şi el te va stăpîni.* Pentru că ai părăsit pe cel de aceeaşi cinste cu tine, pe cel care e de aceeaşi fire cu tine şi pentru care ai fost creată; pentru că ai voit să stai de vorbă cu şarpele, fiara cea vicleană, şi să primeşti sfat de la el, de aceea supune-te bărbatului tău şi hotărăsc să-ţi fie el stăpîn, ca să cunoşti stăpînia lui! Şi pentru că n-ai ştiut să conduci, învaţă să fii condusă bine! *Către bărbatul tău întoarcerea ta şi el te va stăpîni.* E mai bine pentru tine să fii sub el, să ajungi sub stăpînirea lui, decît, slobodă şi stăpînă, să fii aruncată în prăpastie. E mai de folos ca un cal să aibă frîu şi să meargă bine, decît să fie fără frîu şi să te ducă în prăpastie. Caut, deci, folosul tău; vreau ca tu să te supui lui, să urmezi lui cum urmează trupul capului şi să primeşti cu bucurie stăpînia lui».

Ştiu că v-am obosit cu lungimea celor spuse! Dar fiţi, vă rog, încă puţin cu mintea trează, ca să nu las neterminată judecata, pe care Dumnezeu o face omului, nici să plecăm, lăsînd pe judecător încă pe scaunul de judecată. Şi cu asta ajungem la sfîrşit.

IX

Să vedem, aşadar, ce spune Dumnezeu bărbatului, după ce a vorbit femeii, şi să vedem ce pedeapsă îi dă lui.

«Iar lui Adam i-a zis: «Pentru că ai ascultat de glasul femeii tale şi ai mîncat din pomul din care ţi-am poruncit ca numai din acesta să nu mănînci şi ai mîncat din el, blestemat să fie pămîntul între lucrurile tale. În necazuri vei mînca în el în toate zilele vieţii tale. Spini şi ciulini îţi va răsări şi vei mînca iarba cîmpului. În sudoarea feţei tale vei mînca pîinea ta pînă ce te vei întoarce în pămîntul din care ai fost luat; că pămînt eşti şi în pămînt te vei întoarce» [27].

Şi în aceste cuvinte se arată marea şi nespusa purtare de grijă de oameni a Stăpînului. Dar să ascultăm cu luare aminte fiecare cuvînt al Său.

27. *Fac.*, 3, 17–19.

«Iar lui Adam i-a spus: «Pentru că ai ascultat de glasul femeii tale și ai mîncat din pomul din care ți-am poruncit ca numai din acela să nu mănînci, și ai mîncat din el».

«Pentru că ai ascultat de femeia ta, îi spune Dumnezeu, și ai mîncat din pom, pentru că ai pus înaintea poruncii Mele sfatul ei și n-ai voit să te abții numai de la acest singur pom, din care ți-am poruncit să nu mănînci — ți-am poruncit Eu, oare, să te abții de la toți pomii? Nu! De la unul singur numai, și nici atîta n-ai vrut —, ci ai uitat porunca Mea și ai ascultat de femeie, pentru aceasta vei cunoaște prin fapte cît de mare păcat ai făcut».

Să le audă cuvintele acestea bărbații! Să le audă și femeile! Unii, ca să nu primească sfaturile rele ale femeilor, celelalte, ca să nu dea astfel de sfaturi. Dacă Adam n-a fost iertat, cu toate că a dat vina pe femeie, ce cuvînt de apărare mai poți avea cînd spui că din pricina femeii am săvîrșit cutare și cutare păcat, că din pricina femeii am făcut cutare și cutare faptă? De aceea a și ajuns femeia sub stăpînirea ta și ai fost rînduit stăpînul ei, ca ea să-ți urmeze ție, nu să urmeze capul picioarelor. De multe ori, însă, se vede că se întîmplă contrarul; cel care trebuie să fie capul nu ia nici locul picioarelor; iar aceea care trebuie să fie picioare ajunge cap. Pentru aceea și fericitul Pavel, dascălul lumii, care a prevăzut toate acestea, spunea: *«Ce știi, femeie, dacă îți vei mîntui bărbatul? Sau ce știi, bărbate, dacă îți vei mîntui femeia?»* [28]. Totuși trebuie și bărbatul să aibă multă grijă ca să îndepărteze sfaturile cele pierzătoare ale femeii, iar femeia să aibă mereu în urechi pedeapsa primită de Eva, care a dat bărbatului ei sfatul acela pierzător. Femeia să nu îndrăznească să dea astfel de sfaturi, nici să imite pe Eva, ci din cele întîmplate Evei să se înțelepțească și să dea acele sfaturi care pot să o scape, și pe ea și pe bărbatul ei, de pedeapsă și osîndă.

Dar să ne întoarcem la cuvintele Scripturii!

«Iar lui Adam i-a spus Dumnezeu: «Pentru că ai ascultat de glasul femeii tale și ai mîncat din pomul din care ți-am poruncit ca numai din acesta să nu mănînci și ai mîncat din el».

«Pentru că ai fost atît de nepăsător față de paza poruncii ce ți-am dat, i-a spus Dumnezeu, și pentru că nu ți-a fost de folos nici frica, nici prevenirea Mea de cele ce au să vi se întîmple dacă veți mînca, ci ai alunecat într-un păcat atît de mare că n-ai putut să te abții să nu

28. *I Cor.*, 7, 16.

mănînci dintr-un singur pom, cu toate că te desfătai din toți ceilalți, de aceea *blestemat să fie pămîntul între lucrurile tale*».

Uită-te la iubirea de oameni a Stăpînului! Uită-te cum a pedepsit pe șarpe și cum pedepsește pe om, pe această ființă cugetătoare! Șarpelui i-a spus: *«Blestemat ești tu pe pămînt»* [29]. Pe om nu-l pedepsește așa.

— Dar cum?

— *«Blestemat să fie pămîntul între lucrurile tale»*.

Și pe bună dreptate, că pentru om a fost adus la ființă pămîntul, ca să se poată bucura așa de toate roadele lui; că, iarăși, tot pentru om, din pricina lui, pentru că a păcătuit, a adus asupra pămîntului blestemul. Și pentru că blestemul pămîntului avea să-i ia tihna și liniștea omului, de aceea Dumnezeu spune: *«Blestemat să fie pămîntul între lucrurile tale»*.

Apoi ca să vezi ce înseamnă «*blestemat*», a adăugat: *«În necazuri vei mînca în el, în toate zilele vieții tale»*. Vezi că fiecare pedeapsă se întinde de-a lungul veacurilor, ca să le fie de folos nu numai lor, ci ca să afle, din însăși pedeapsa, și oamenii de mai tîrziu de unde le-a venit pedeapsa. *«În necazuri*, spune Dumnezeu, *vei mînca în el în toate zilele vieții tale»*. Apoi, ca să cunoști mai bine felul pedepsei și pricina necazului, a adăugat: *«Spini și ciulini îți va răsări»*. Iată semnele blestemului! «Pămîntul va da, spune Dumnezeu, spini și ciulini, ca să lucrezi cu multă trudă și osteneală! Te voi face ca toată vremea s-o duci în necazuri, ca să-ți fie necazurile un frîu, ca să nu te crezi mai mult decît ești, ci să ai mereu în minte ființa ta și să nu te mai lași niciodată înșelat».

«Și vei mînca iarba cîmpului. În sudoarea feței tale vei mînca pîinea ta». Vezi că după neascultarea sa, Adam are o stare cu totul potrivnică celei dintîi? Eu, îi spune Dumnezeu, cînd te-am adus pe lumea aceasta, am vrut să fii fără necazuri, fără osteneli și fără sudori; am vrut să fii mulțumit și fericit; am vrut să nu fii supus nici nevoilor trupului, ci să fii scăpat de toate acestea ca să ai deplină libertate. Dar pentru că nu te-ai folosit de înlesnirea asta, de aceea blestem și pămîntul, ca să nu dea roade ca mai înainte, cînd nu-l arai, nici nu-l semănai. Aduc peste tine multe osteneli, multe neplăceri și strîmtorări, pun în jurul tău necontenite necazuri și supărări și las să faci totul cu sudoare, pentru ca silit de acestea să te înveți necontenit să te smerești și să-ți cunoști firea ta. Blestemul acesta nu va fi pentru puțină vreme, ci se va întinde pe toată viața ta. *În sudoarea feței tale vei mînca pîi-*

29. *Fac.*, 3, 14.

nea ta, pînă ce te vei întoarce în pămîntul din care ai fost luat; că pămînt ești și în pămînt te vei întoarce. Ai să suferi toate acestea pînă la sfîrșitul vieții tale și ai să te desfaci în pămîntul din care ai fost plăsmuit. Da, pentru iubirea Mea de oameni ți-am dăruit trup; dar trupul fiind din pămînt, va fi iarăși pămînt, că *pămînt ești și în pămînt te vei întoarce.* De aceea ți-am spus: *«Să nu vă atingeți de pom; și am adăugat: în ziua în care veți mînca din el, cu moarte veți muri»* [30]. Nu voiam asta. Am făcut tot ce ținea de Mine. Dar pentru că tu ți-ai adus singur pe cap toate acestea, nu da vina pe altul, ci pe propria ta trîndăvie».

Se mai naște, însă, și o altă întrebare, la care, dacă vreți, am să răspund pe scurt și cu asta termin cuvîntul.

Aș putea fi întrebat:

— Dumnezeu a zis: *«În ziua în care veți mînca din pom, cu moarte veți muri»*; cu toate acestea noi vedem că Adam și Eva au trăit un număr mare de ani după ce au călcat porunca și au mîncat din pom.

— Într-adevăr, pentru cei care citesc superficial Scriptura, se pare că textul acesta pune oarecare greutăți; dar pentru cel care o citește cu judecată, textul este clar și nu pune nici o greutate. Da, Adam și Eva au trăit încă mulți ani; dar cînd au auzit: *«Pămînt ești și în pămînt te vei întoarce»* au și primit sentința de moarte; au ajuns muritori și se poate spune că din acea clipă au și murit. Acest lucru îl lasă și Scriptura să se înțeleagă; cuvintele: *«În ziua în care veți mînca, cu moarte veți muri»* sînt în loc de: «Veți primi, deci, sentința de a fi muritori». După cum la tribunal, cînd primește cineva sentința să i se taie capul este socotit ca și mort și nu se deosebește întru nimic de cei morți, deși pînă să i se taie capul mai este aruncat în închisoare și rămîne acolo multă vreme, tot așa și Adam și Eva, din ziua în care au primit sentința osîndirii la moarte, prin sentința aceea ei au și murit, cu toate că au mai trăit încă multă vreme.

Știu că am vorbit mult și mi-am lungit mult cuvîntul de învățătură. Și pentru că, prin harul lui Dumnezeu după puterile mele am pus capăt tălmăcirii cuvintelor Scripturii ce v-au fost citite, să sfîrșesc aici cuvîntul.

X

Ar mai fi trebuit să mai adaug și alte cuvinte ca să vă arăt iarăși că, chiar pedeapsa dată celor dintîi oameni și ajungerea lor muritori, cuprinde în ea mare adînc de iubire de oameni. Dar ca să nu obosesc

30. *Fac.*, 2, 17.

mintea voastră cu mulţimea spuselor, haide să vă rog ca, după ce plecaţi de aici, să nu vă adunaţi la un loc fără de folos, nici să nu flecăriţi vrute şi nevrute, ci să vă adînciţi în voi înşivă şi să adunaţi unii cu alţii cele ce s-au grăit aici; să vă aduceţi aminte ce a întrebat Judecătorul, cum s-au apărat vinovaţii, cum Adam a aruncat vina pe Eva şi Eva pe şarpe; cum a pedepsit Dumnezeu pe şarpe şi că pedeapsa dată lui se întinde de-a lungul veacurilor; că Dumnezeu s-a supărat tare pe şarpe şi că Dumnezeu şi-a arătat purtarea Sa de grijă faţă de cei înşelaţi. Da, prin pedeapsa dată înşelătorului, Dumnezeu arată cît îi sînt de dragi cei ce fuseseră înşelaţi. Apoi de aici să vă aduceţi aminte de pedeapsa dată femeii, dar mai bine spus de povaţa dată ei, şi aşa să vă amintiţi de cele spuse lui Adam; iar cînd vă vine în minte sentinţa dată lui Adam: «*Pămînt eşti şi în pămînt te vei întoarce*», minunaţi-vă de nespusa iubire de oameni a lui Dumnezeu, că nouă, care sîntem din pămînt şi ne desfacem în pămînt, ne-a făgăduit dobîndirea acelor bunătăţi nespuse gătite celor ce-L iubesc pe El «*pe care ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit*» [31], dacă noi am voi să săvîrşim fapte de virtute şi să fugim de păcat.

Sîntem datori, deci, să aducem multe mulţumiri Stăpînului pentru nişte binefaceri atît de mari şi să nu le uităm niciodată! Dimpotrivă, prin fapte bune şi prin fugirea de fapte rele, să-L îmblînzim şi să ni-L facem binevoitor. N-ar fi, oare, un semn de mare nerecunoştinţă ca El, fiind Dumnezeu şi nemuritor, să ia firea noastră muritoare, ca El să nu se scîrbească de trup pămîntesc, ca să slobozească firea noastră de vechea osîndă, să o urce la cer, să-i dea cinstea de a şedea alături de Tatăl şi să o învrednicească de închinăciunea întregii oştiri cereşti, iar noi să nu ne sfiim a-L răsplăti cu fapte cu totul potrivnice, să lipim, cum ar spune cineva, sufletul nostru nemuritor de trup şi să-l facem să fie pămîntesc, mort şi neputincios? Nu, vă rog să nu fim atît de nerecunoscători faţă de Cel ce ne-a făcut atîta bine, ci să urmăm legile Lui, să facem cele poruncite de El şi bineplăcute Lui, ca să ne arate vrednici şi de veşnicele bunătăţi, de care facă Dumnezeu ca noi toţi să fim vrednici, cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

---

31. *I Cor.*, 2, 9.

OMILIA A XVIII-a

«Şi a pus Adam numele femeii sale Eva, adică Viaţă, pentru că ea este mamă tuturor celor vii. Şi a făcut Domnul Dumnezeu lui Adam şi femeii lui îmbrăcăminte de piele şi i-a îmbrăcat pe ei. Şi a zis Dumnezeu : «Iată Adam a ajuns ca unul din Noi» [1]

I

Aţi văzut ieri iubirea de oameni a Judecătorului? Aţi văzut cercetare plină de bunătate? Aţi văzut deosebire între pedepse? Aţi văzut cum a fost pedepsit cel care a înşelat şi că pedeapsa dată celor înşelaţi arată marea iubire de oameni a lui Dumnezeu? Aţi văzut de cît de mare folos ne-a fost înfăţişarea lui Adam şi a Evei înaintea Judecătorului şi cît de mare folos am avut cînd am văzut cum s-a desfăşurat cercetarea? Am cunoscut de cîte şi de cît de mari bunătăţi s-au lipsit şi Adam şi Eva din pricina călcării poruncii date lor! Au fost dezbrăcaţi de slava aceea nespusă şi de viaţa aceea, care nu era întru nimic mai prejos de a îngerilor. Am văzut cît de străină îi este Stăpînului răzbunarea; am învăţat ce mare rău este trîndăvia şi că trîndăvia ne face să pierdem şi bunătăţile de aici şi ne umple şi de multă ruşine. De aceea, vă rog, să priveghem! Să ne fie căderea lor leac, iar trîndăvia lor temei de îndreptare! Pentru că este şi mai mare pedeapsa celor ce fac acum aceleaşi păcate, deoarece n-au vrut să se înveţe minte prin pildele de mai înainte. Nici nu vor primi aceeaşi pedeapsă cei care vor păcătui la fel cu cei dintîi oameni! Şi asta o putem afla pe scurt de la înţeleptul dascăl al lumii, de la fericitul Pavel, care spune: *«Toţi cîţi au păcătuit fără lege, vor şi pieri fără lege; şi toţi cîţi au păcătuit în lege, vor fi judecaţi prin lege»* [2]. Înţelesul acestor cuvinte este acesta: Nu vor primi aceeaşi pedeapsă cei dinainte de darea legii şi cei de după darea legii, ci vor suferi mai grea pedeapsă cei care au păcătuit după ce a fost dată legea. *«Toţi cîţi au păcătuit fără lege, vor şi pieri*

1. *Fac.*, 3, 20—22.
2. *Rom.*, 2, 12.

fără lege», adică mai ușoară le va fi pedeapsa acelora care n-au avut învățătura și ajutorul legii. *«Și toți cîți au păcătuit în lege, vor fi judecați prin lege»*, adică cei care au făcut aceleași păcate, dar nu s-au înțelepțit, cu toate că au avut legea dascăl, vor primi o și mai mare pedeapsă.

Dar să ascultăm cuvintele Scripturii citite azi.

«Și a pus Adam numele femeii sale Eva, adică Viață, că ea este mamă tuturor celor vii» [3].

Vezi cît de precisă e dumnezeiasca Scriptură? Nici lucrul acesta nu l-a trecut sub tăcere, ci ne-a învățat că Adam a pus nume și femeii sale. *«A pus,* spune Scriptura, *nume femeii sale Eva, adică Viață, că ea este mamă tuturor celor vii»*; cu alte cuvinte ea este început tuturor celor ce se vor naște din ea; este rădăcină și temelie șirului de oameni de după ea.

Apoi, după ce ne-a vorbit de punerea numelui femeii, Scriptura ne arată iarăși bunătatea lui Dumnezeu, anume că Dumnezeu n-a trecut cu vederea pe cei creați de El, ajunși într-o atît de mare rușine și goliciune.

«Și a făcut, spune Scriptura, *Domnul Dumnezeu lui Adam și femeii lui îmbrăcăminte de piele și i-a îmbrăcat pe ei»* [4].

După cum un tată iubitor, care are un copil frumos la chip, pe care l-a crescut cu toată grija, care s-a bucurat de toate desfătările, care a locuit într-o casă strălucită, care a fost îmbrăcat cu haine de mătase și s-a folosit în toată voia de averea și bogăția părintească, după cum, deci, un tată cu un astfel de copil, cînd vede mai tîrziu că fiul său a alunecat dintr-o viață plină de belșug în adîncul răutății, îi ia toate acele bunătăți, îl pune sub stăpînirea lui, îl dezbracă de haina cea frumoasă și-l îmbracă cu o haină sărăcăcioasă și adeseori chiar cu una de rob, ca să nu fie cu totul gol și hidos; tot așa și iubitorul de oameni Dumnezeu, cînd a văzut că Adam și Eva s-au arătat nevrednici de îmbrăcămintea aceea frumoasă și strălucitoare, care-i împodobea și-i făcea mai presus de orice nevoie trupească, i-a dezbrăcat de toată slava aceea și de toată fericirea pe care o aveau înainte de a cădea în acea grozavă cădere; dar și-a arătat marea Lui milă față de ei și i-a miluit în căderea lor; și văzîndu-i acoperiți de multă rușine că nu știau ce să facă pentru a nu mai fi goi și urîți, le-a făcut îmbrăcăminte de piele și i-a îmbrăcat. Așa sînt meșteșugirile diavolului! Cînd diavolul a vă-

3. *Fac.*, 3, 20.
4. *Fac.*, 3, 21.

zut că Adam și Eva îl ascultă, i-a doborît cu o scurtă plăcere și i-a coborît în adîncul păcatului; iar după ce i-a umplut de rușine și necinste, i-a lăsat să zacă jos. Jalnică priveliște tuturora! Dar Purtătorul de grijă al sufletelor noastre, văzîndu-i cu totul neputincioși, nici așa n-a îngăduit să-i treacă cu vederea, ci le face îmbrăcăminte și le arată, prin îmbrăcămintea cea sărăcăcioasă, ce îmbrăcăminte merită.

«Și a făcut Domnul Dumnezeu lui Adam și femeii lui îmbrăcăminte de piele și i-a îmbrăcat pe ei».

Uită-te cît de mare e pogorămîntul dumnezeieștii Scripturi! Ceea ce am spus de atîtea ori, o spun și acum: Să înțelegem cuvintele Scripturii într-un înțeles vrednic de Dumnezeu. Cuvîntul *«a făcut»* să-l înțelegem ca fiind spus în locul cuvîntului «a poruncit». A poruncit să se îmbrace cu haine de piele, semn veșnic al neascultării lor.

II

Să audă bogații cei care se desfătează cu haine țesute din fire de viermi de mătase, care se îmbracă în mătăsuri și să afle că Stăpînul cel iubitor de oameni, învățînd dintru început pe oameni, le-a făcut lor haine de piele, pentru că cel dintîi-zidit a avut nevoie de haină ca să-și acopere rușinea, atunci cînd prin călcarea poruncii a fost pedepsit cu moartea. Cu asta ne-a învățat și pe noi Dumnezeu să fugim de o viață trîndavă și desfrînată și să nu urmărim o viață desfătată și plină de petreceri, ci să îmbrățișăm mai bine viața aspră.

Dar poate că bogații, supărați de cele spuse, mă vor întreba:

— Ce? Dumnezeu ne poruncește să ne îmbrăcăm cu haine de piele?

— Nu spun asta! Nici cei dintîi oameni n-au folosit mereu îmbrăcăminte de piele. Stăpînul cel iubitor de oameni a adăugat mereu alte binefaceri la cele de mai înainte. După ce Adam și Eva au ajuns supuși nevoilor trupești, pierzînd nepătimirea și viețuirea cerească, Dumnezeu a rînduit ca oamenii să-și facă haine din lîna oilor, nu pentru altă pricină decît aceea ca să-și facă îmbrăcăminte pentru ca această ființă cugetătoare să nu trăiască gol și dezbrăcat ca celelalte animale. Hainele, deci, să ne fie continuă aducere aminte de pierderea bunătăților din rai, să ne fie învățătură de pedeapsa pe care a primit-o neamul omenesc din pricina neascultării. Să ne spună nouă cei care se îmbracă cu haine luxoase, cei care nici nu vor să știe de haine din lînă de oaie, ci se îmbracă în mătăsuri și alunecă la atîta nebunie că țes chiar aur în îmbrăcăminte — dar mai cu seamă femeile au această slăbiciune —, să ne spună nouă, pentru ce își împodobesc trupul cu aceste

haine, pentru ce se bucură de ele și nu se gîndesc că îmbrăcămintea a fost dată ca o pedeapsă foarte mare pentru călcarea de poruncă. De ce nu ascultă pe Pavel, care spune: *«Dacă avem ce mînca și cu ce ne îmbrăca, avem de toate»* [5]? Vedeți, dar, că de un singur lucru trebuie să ne îngrijim, să nu ne fie trupul gol, atît; să ni-l acoperim și să nu ne îngrijim deloc de felul îmbrăcămintei.

Dar să venim la textul următor al Scripturii:

«Și a zis Dumnezeu: «Iată Adam a ajuns ca unul din Noi, cunoscînd binele și răul. Și acum, ca nu cumva să-și întindă mîna lui și să ia din pomul vieții și să mănînce și să trăiască în veci...». De aceea l-a scos pe el Domnul Dumnezeu din raiul desfătării, ca să lucreze pămîntul din care a fost luat» [6].

Uită-te iarăși la pogorămîntul lui Dumnezeu! *«Și a zis,* spune Scriptura, *Domnul Dumnezeu: «Iată Adam a ajuns ca unul din Noi, cunoscînd binele și răul»*. Ai văzut cîtă smerenie în aceste cuvinte? Pe toate aceste cuvinte trebuie să le înțelegem într-un chip vrednic de Dumnezeu. Prin ele Scriptura vrea să ne aducă aminte de înșelăciunea cu care au fost înșelați cei dintîi oameni prin șarpe. Acela le spusese: *«Dacă veți mînca din el veți fi ca niște dumnezei»* [7]; iar ei, în nădejdea că vor ajunge dumnezei, au îndrăznit să mănînce. De aceea și Dumnezeu, voind să-i facă iarăși de rușine, să-i facă să simtă greșeala și să le arate cît de mare le-a fost neascultarea și cît de covîrșitoare înșelăciunea, le-a spus: *«Iată Adam a ajuns ca unul din Noi»*. Cît de mare rușinare cuprind aceste cuvinte! Pot să doboare pe cel ce călcase porunca! Ai disprețuit porunca Mea, îi spune Dumnezeu, închipuindu-ți că ai să ajungi Dumnezeu ca și Mine? Iată ai ajuns ce-ai nădăjduit! Dar mai bine spus, nu ce nădăjduiai, ci ce meritai să ajungi! *«Iată Adam a ajuns ca unul din Noi, cunoscînd binele și răul»*. Că asta le spusese înșelătorul diavol prin șarpe: *«Vi se vor deschide ochii voștri și veți fi ca niște dumnezei, cunoscînd binele și răul»* [8].

«Și acum, ca nu cumva să-și întindă mîna și să ia din pomul vieții și să mănînce și să trăiască în veci».

Uită-te acum la iubirea de oameni a Stăpînului! Da, trebuie să cercetăm cu luare aminte cuvintele acestea ca să nu ne scape nimic din cele ascunse în adîncul lor. Cînd Dumnezeu i-a dat lui Adam porunca, nu i-a poruncit să se abțină de la alt pom, ci numai de la pomul

5. *I Tim.*, 6, 8.
6. *Fac.*, 3, 22—23.
7. *Fac.*, 3, 5.
8. *Fac.*, 3, 5.

acela din care, dacă îndrăznea să mănînce, primea ca pedeapsă moartea; numai porunca aceasta i-a dat-o să n-o calce; de pomul vieții nu i-a spus nimic. Pentru că, după cum socot eu și după cum se și poate vedea, Dumnezeu l-a creat pe Adam nemuritor, așa că-i era îngăduit, dacă voia, să mănînce și din ceilalți pomi, deci și din pomul vieții, care putea să-i dea viață veșnică. De aceea Dumnezeu nu i-a dat nici o poruncă cu privire la acest pom.

III

Iar dacă ești curios și ai vrea să știi pentru ce pomul acesta a fost numit pomul vieții, află că omul, cu rațiunea lui, nu poate urmări, nici nu poate privi cu de-amănuntul toate operele lui Dumnezeu. Stăpînul a hotărît ca omul creat de El, care locuia în rai, să facă exercițiu de ascultare și de neascultare; în acest scop a făcut să crească în rai doi pomi: unul al vieții, iar altul, așa-zicînd, al morții; mîncarea din pomul acesta și călcarea poruncii îi aduceau omului moartea; cînd omul a mîncat din el a ajuns muritor, deci supus necesităților trupului; atunci a luat început ivirea păcatului, din pricina căruia Dumnezeu a rînduit spre folos moartea. Dumnezeu, deci, nu l-a mai lăsat pe Adam în rai, ci i-a poruncit să iasă de acolo, arătînd cu asta că nu pentru altă pricină a făcut lucrul acesta, decît pentru dragostea ce o avea pentru Adam. Și ca să vedem bine lucrul acesta, trebuie neapărat să mai citim încă o dată cuvintele dumnezeieștii Scripturi.

«Și acum, ca nu cumva să-și întindă mîna și să ia din pomul vieții și să mănînce și să trăiască în veci».

Cu alte cuvinte Dumnezeu spune așa: «Pentru că omul a dat dovadă de mare neînfrînare, călcînd porunca ce i s-a dat, a ajuns muritor; de aceea, ca omul să nu mai îndrăznească iarăși să mănînce și din pomul celălalt, care îi dădea viață veșnică, și deci să păcătuiască veșnic, e mai bine pentru el să fie scos din rai». Așadar scoaterea lui Adam din rai este mai degrabă o faptă de purtare de grijă decît de mînie. Așa este Stăpînul nostru! Ne poartă de grijă tot atît de mult și cînd ne pedepsește, ca și atunci cînd ne face bine. Aduce peste noi pedeapsă, tocmai ca să ne povățuiască. Dacă Dumnezeu n-ar ști că ajungem mai răi de rămînem nepedepsiți pentru păcatele noastre, nu ne-ar pedepsi niciodată. Dar ca să nu ajungem din răi în mai răi, ca să ne taie avîntul spre păcat, Dumnezeu, mergînd pe urmele iubirii Sale de oameni, ne pedepsește. Așa a făcut și acum cu Adam. Purtînd grijă de cel dintîi-zidit, a poruncit să fie scos din rai.

«Și l-a scos pe el Domnul Dumnezeu din raiul desfătării, ca să lucreze pămîntul, din care a fost luat».

Uită-te iarăși și aici la precizia dumnezeieștii Scripturi! *«L-a scos Domnul Dumnezeu din raiul desfătării, ca să lucreze pămîntul, din care a fost luat»*.

Iată că sentința lui Dumnezeu se preface în faptă! L-a scos din raiul desfătării și l-a pus să lucreze pămîntul, din care a fost luat. Nu fără rost a spus cuvintele: *«din care a fost luat!»*. Le-a spus, ca Adam să-și aducă aminte necontenit de starea sa umilită prin lucrarea pămîntului, ca să poată ști că de acolo se trage și că din pămînt își are început trupul. «Să lucreze pămîntul acela, spune Dumnezeu, din care a fost făcut și el!». Lucrul acesta îl spusese și în sentința ce-o dăduse: *«În sudoarea feței tale vei mînca pîinea ta»* [9]. Același lucru îl spune și acum cînd zice: *«ca să lucreze pămîntul, din care a fost luat»*.

Apoi, ca să cunoaștem la ce distanță de rai l-a pus să locuiască, ne-o spune Scriptura zicînd:

«Și a scos Domnul Dumnezeu pe Adam și l-a pus să locuiască în fața raiului desfătării» [10].

Uită-te că fiecare din faptele săvîrșite de Stăpînul nostru obștesc este temei de iubire de oameni și că fiecare fel de pedeapsă este plin de multă bunătate. Nu numai scoaterea din rai este semn de iubire de oameni și de bunătate, ci și așezarea lui în fața raiului! Ca să-l doară inima neîncetat, gîndindu-se în fiecare zi de unde a căzut și în ce stare a ajuns. Dar chiar dacă vederea raiului îi pricinuia durere nespusă, totuși asta nu-i era un temei de mic folos, pentru că necontenita privire a raiului era pentru cel îndurerat o întărire pentru viitor, ca să nu mai cadă iarăși în același păcat. Așa obișnuim să facem și noi oamenii în cele mai multe cazuri. Cînd ne desfătăm cu multe bunătăți, nu știm să ne folosim cum trebuie de ele; cînd, însă, le pierdem, ne cumințim și atunci prin experiență ne dăm seama de trîndăvia noastră și așa, prin schimbarea lucrurilor, învățăm ce am pierdut și în ce rele am căzut. Deci porunca dată celui căzut din rai de a locui alăturea de rai, chiar în fața raiului, a fost un semn nespus de marea purtare de grijă a lui Dumnezeu, pentru ca omul și din vederea raiului să-și aducă aminte de locul unde a fost, iar asta să-i fie de folos, ca să nu aibă nici dorința dragostei de viață, ca să intre în rai și să îndrăznească să mănînce din

9. *Fac.*, 3, 19.
10. *Fac.*, 3, 24.

pomul vieţii. Toate acestea lucruri ni le spune dumnezeiasca Scriptură, coborîndu-se la puterea de înţelegere a omului, zicînd:

«Şi a pus heruvimi şi sabie de foc învîrtitoare, ca să păzească intrarea la pomul vieţii» [11].

Neascultarea şi nepăsarea, pe care au arătat-o faţă de porunca dată, au fost pricina că Dumnezeu a întărit aşa intrarea în rai. Gîndeşte-mi-te că iubitorul de oameni Dumnezeu nu s-a mulţumit cu atît, să-i aşeze în faţa raiului, ci a pus şi puterile acestea, heruvimii şi sabie de foc învîrtitoare, ca să păzească drumul care ducea acolo. Nu fără rost a adăugat: *«învîrtitoare»*, ci ca să ne arate că i-a zăgăzuit orice intrare; că sabia aceea, prin învîrtirile ei, îi închidea toate drumurile care duceau în rai, putea să-l înfricoşeze necontenit şi să-i aducă aminte mereu de locul de unde fusese scos.

«Iar Adam a cunoscut pe Eva, femeia lui».

Uită-te cînd s-a întîmplat asta! După călcarea poruncii, după scoaterea din rai! Atunci a luat început unirea trupească dintre Adam şi Eva. Înainte de călcarea poruncii duceau viaţă îngerească şi n-a fost vorba deloc de unire trupească. Cum putea să fie vorba de aşa ceva, cînd nu erau supuşi nici nevoilor trupeşti? Deci, la început şi dintru început a stăpînit fecioria; dar cînd a intrat, prin trîndăvie, neascultarea şi şi-a făcut intrare păcatul, fecioria a zburat, pentru că cei dintîi oameni s-au făcut nevrednici de măreţia unui atît de mare bun, şi a intrat, deci, în lume legea unirii trupeşti. Gîndeşte-mi-te, dar, iubite, cît de mare este vrednicia fecioriei! Gîndeşte-te ce bun înalt şi mare este! Gîndeşte-te că depăşeşte firea omenească, că are nevoie de harul cel de sus. Ascultă-L pe Hristos spunînd saducheilor că cei care au ales de bună voie fecioria arată în trup vieţuirea puterilor celor fără de trup. Saducheii voiau să li se dea răspuns despre înviere şi L-au întrebat: *«Învăţătorule, erau la noi şapte fraţi; şi cel dintîi însurîndu-se, a murit neavînd copii şi a lăsat pe femeia lui fratelui său; şi a murit şi al doilea şi, neavînd copii, a lăsat pe femeia lui fratelui său; asemenea şi al treilea şi al patrulea şi al cincilea şi al şaselea şi al şaptelea. Aşadar la înviere a căruia dintre cei şapte fraţi va fi femeia, că toţi au avut-o?»*. Ce le-a răspuns Hristos? *«Rătăciţi, neştiind Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu. La înviere nici nu se însoară, nici nu se mărită, ci sînt ca îngerii»* [12]. Ai văzut că cei care au îmbrăţişat fecioria de dorul lui Hristos imită viaţa îngerească, deşi merg pe pămînt şi trăiesc în trup? Cu

11. *Fac.*, 3, 24.
12. *Matei*, 22, 25–30.

cît este mai mare și mai înălțătoare fapta, cu atît mai mari, dar mai bine spus, cu mult mai mari sînt cununile, răsplățile și bunătățile făgăduite celor care împreună cu fecioria fac și fapte bune.

«*Iar Adam*, spune Scriptura, *a cunoscut pe Eva, femeia lui, și zămislind, a născut pe Cain*» [13].

După ce prin neascultare a intrat păcatul și după ce sentința lui Dumnezeu i-a făcut muritori, înțeleptul Dumnezeu, deci, rînduind, potrivit înțelepciunii Lui, dăinuirea neamului omenesc, a îngăduit ca neamul omenesc să se înmulțească prin unire trupească.

«*Și a zis Eva : «Am dobîndit om prin Dumnezeu*» [14].

Vezi că pedeapsa a făcut-o mai înțeleaptă pe femeie ? Nu socotește copilul născut datorită firii, ci lui Dumnezeu, și-și arată față de El recunoștința ei. Ai văzut că osînda a ajuns pentru Adam și Eva temei de povățuire ? «*Am dobîndit*, spune femeia, *om prin Dumnezeu*». «Nu firea mi-a dăruit copilul, spune ea, ci harul cel de sus».

«*Și a mai născut pe Abel, fratele lui*» [15].

Pentru că Eva a mulțumit lui Dumnezeu pentru copilul cel dintîi și a recunoscut cea dintîi binefacere, a dobîndit și pe a doua. Așa e Stăpînul nostru ! Înmulțește darurile Sale, cînd ne arătăm recunoscători pentru binefacerile primite mai înainte și cînd cunoaștem pe Binefăcător. Și Eva, deci, a primit și alt copil, pentru că a socotit că pe cel dintîi l-a avut datorită lui Dumnezeu. Nașterea de moștenitori a fost pentru ei cea mai mare mîngîiere pentru pierderea nemuririi. De aceea și iubitorul de oameni Dumnezeu, îndată, chiar de la început, le-a ușurat greutatea pedepsei, a smuls masca înfricoșătoare a morții, dăruindu-le celor dintîi oameni urmași. S-ar putea spune că prin asta Dumnezeu a schițat o imagine a învierii, rînduind ca în locul celor morți să se ridice alții.

«*Și a fost*, spune Scriptura, *Abel păstor de oi, iar Cain a fost lucrător de pămînt*» [16].

Dumnezeiasca Scriptură ne arată meseria fiecăruia din fii. Unul a ales să fie păstor, altul plugar.

«*Și după zile, Cain a adus Domnului jertfă din rodurile pămîntului*» [17].

---

13. *Fac.*, 4, 1.
14. *Fac.*, 4, 1.
15. *Fac.*, 4, 2.
16. *Fac.*, 4, 2.
17. *Fac.*, 4, 3.

Vezi cum Creatorul firii a pus în conştiinţa omului cunoştinţa de Dumnezeu! Spune-mi, cine l-a dus pe Cain la această idee? Nimeni altul decît cunoştinţa de Dumnezeu din conştiinţa lui. *«A adus Domnului jertfă din rodurile pămîntului»*. Ştia şi cunoştea că se cuvenea să-I aducă, ca unui Stăpîn, ceva din cele ce avea. Nu pentru că Dumnezeu avea nevoie de ele, ci ca să-şi arate recunoştinţa sa pentru nişte binefaceri ca acelea de care se bucurase. Da, Dumnezeu n-are nevoie de nimic şi nu-I trebuie nici unul din lucrurile noastre; dar pentru nespusa Lui iubire de oameni, coborîndu-se pînă la noi, primeşte pentru mîntuirea noastră să-I aducem jertfe, pentru ca să ne fie cunoaşterea lui Dumnezeu o şcoală de virtute.

«Şi Abel a adus şi el din cele întîi născute ale oilor lui» [18].

Nu fără rost, nici la întîmplare spuneam dragostei voastre cînd am început tîlcuirea, la începutul cuvîntului, că Stăpînul nostru nu face deosebire între om şi om, ci cercetează voinţa fiecăruia şi încununează gîndul. Iată că şi acum face asta.

Să fim, dar, iubiţilor, cu mare luare aminte la cuvintele Scripturii şi să vedem ce ne spune despre Cain şi ce ne spune despre Abel. Să nu trecem cu uşurinţă peste cuvintele Scripturii. Dumnezeiasca Scriptură nu vorbeşte în zadar şi la întîmplare, ci chiar o silabă, chiar un semn, are ascuns în el comoară. Aşa sînt toate cele duhovniceşti. Ce spune, dar, Scriptura?

«Şi după cîteva zile a adus Cain jertfă Domnului din rodurile pămîntului; şi Abel a adus şi el din cele întîi născute ale oilor lui şi din grăsimea lor» [19].

V

Cei cu mintea pătrunzătoare au putut chiar la citirea textului să-şi dea seama de înţelesul celor spuse. Dar pentru că se cuvine să am grijă de toţi — că învăţătura duhovnicească nu cunoaşte deosebire de feţe — haide să vă lămuresc cuvintele Scripturii, repetîndu-le iarăşi:

«Cain a adus jertfă Domnului din roadele pămîntului». Apoi, dumnezeiasca Scriptură, voind să ne spună şi despre Abel, zice că şi el a adus jertfă din rodurile meseriei lui, din munca sa de păstor: *«A adus şi el din cele întîi născute ale oilor lui şi din grăsimea lor»*.

Uită-te că Scriptura ne dezvăluie gîndul iubitor de Dumnezeu al lui Abel, că el n-a adus jertfă oi la întîmplare, ci *«din cele întîi născute»*,

18. *Fac.*, 4, 4.
19. *Fac.*, 4, 3—4.

adică din cele de preț, din cele alese; apoi din înseși aceste întîi născute iarăși părțile cele mai de preț: *«Și din grăsimea lor»*, spune Scriptura, adică din cele mai bune părți, din cele mai scumpe. Despre Cain n-a spus așa ceva, ci că *«a adus jertfă din roadele pămîntului»*. Ai putea spune că a adus ca jertfă roade la întîmplare, fără să-și dea silința să le aleagă. Iarăși o spun, și nu voi înceta de a o spune, că Dumnezeu primește jertfele nu pentru că are nevoie de ceva de la noi, ci pentru că vrea ca, și prin acestea, să ne arătăm recunoștința noastră față de El. Cel care aduce jertfă lui Dumnezeu ceva din cele ce are, cel care se gîndește cîtă deosebire este între el și Dumnezeu și că, om fiind, este învrednicit de o așa de mare cinste, trebuie să-i aducă lui Dumnezeu, pe cît îi este cu putință, ceea ce are mai de preț. Dar uită-mi-te și aici, iubite! Cain a avut temeiuri să facă ce trebuia și n-a făcut; de aceea, pe bună dreptate, a fost pedepsit, pentru că din pricina trîndăviei și-a trădat propria sa mîntuire. Nici Abel n-a avut dascăl, nici Cain n-a avut sfătuitor sau povățuitor, ci fiecare, mișcat de învățătura conștiinței și de înțelepciunea dată de sus neamului omenesc, s-a îndreptat spre o astfel de aducere de jertfă; dar deosebirea gîndului cu care a adus fiecare jertfa și trîndăvia voinței au făcut ca jertfa unuia să fie bine primită, iar a celuilalt aruncată.

«Și a căutat Dumnezeu spre Abel și spre darurile lui» [20].

Vezi că se împlinesc și aici spusele Evangheliei, că cei dintîi vor fi pe urmă și cei de pe urmă întîi [21]. Iată, Cain a fost întîiul născut și el a adus mai întîi jertfă; dar s-a arătat mai prejos de fratele său, pentru că n-a adus cum se cuvine jertfa. Amîndoi au adus jertfă; dar dumnezeiasca Scriptură spune: *«Și a căutat Dumnezeu spre Abel și spre darurile lui»*.

— Ce înseamnă: *«A căutat»*?

— În loc de: «A primit, i-a lăudat gîndul, i-a încununat voința; Dumnezeu, s-ar putea spune, s-a mulțumit cu ce a făcut». Deși grăim despre Dumnezeu și îndrăznim să ne deschidem gura despre firea nemuritoare a lui Dumnezeu, totuși, pentru că sîntem oameni, nu putem să gîndim aceste lucruri decît exprimîndu-le cu limba. Uită-te ce lucru minunat! *«Dumnezeu a căutat spre Abel și spre darurile lui»*. Scriptura a numit daruri oile aduse de Abel, din pricină că a adus oi de preț, alese și neîntinate. A căutat, deci, la Abel, pentru că a adus jertfa cu gînd curat; a căutat și la darurile aduse, nu numai pentru că erau fără pată,

20. *Fac.*, 4, 4.
21. *Matei*, 19, 30.

ci și pentru că în totul au fost cinstite ; și din pricina gîndului celui care le-a adus și din pricină că erau întîi-născute și din pricină că a adus cele mai alese părți din ele, părțile grase ale lor ; și din acestea, pe cele mai bune.

«Și a căutat Dumnezeu spre Abel și spre darurile lui, iar la Cain și la jertfele lui nu s-a uitat» [22].

Pentru că Abel a adus darurile sale cu gînd curat și cu inimă sinceră *«Dumnezeu a căutat la el»*, adică i-a primit darurile, s-a mulțumit cu ele, l-a lăudat. A numit cele aduse daruri ; și cu asta a cinstit și gîndul celui care le-a adus.

«Iar la Cain și la jertfele lui nu s-a uitat». Uită-te cît de precisă este Scriptura ! Cînd a spus : *«Nu s-a uitat»*, a arătat că a aruncat cele aduse de Cain. Cînd Scriptura a numit *«jertfă»* roadele pămîntului aduse de Cain, ne-a mai învățat și altceva. Scriptura ne arată și prin cele petrecute și prin cuvinte că Stăpînul vrea să fie făcute de noi toate acestea, ca să facem cunoscute adică prin fapte gîndul și voința noastră și ca să arătăm că avem un Stăpîn și Creator, Care ne-a adus de la neființă la ființă. Dumnezeiasca Scriptură, numind oile daruri, iar roadele pămîntului jertfă, ne învață că Stăpînul nu ne cere nici aducerea de animale, nici aducerea de roade ale pămîntului, ci numai dispoziția voinței și gîndului nostru. Din pricina asta și acum a primit aducerea lui Abel, deși a fost dar, dar a respins-o pe a lui Cain, deși a fost jertfă. Iar cuvintele : *«A căutat la Abel și la darurile lui, iar la Cain și la jertfele lui nu s-a uitat»*, trebuie înțelese într-un chip vrednic de Dumnezeu. Cuvintele acestea vor să spună că Dumnezeu le-a făcut cunoscut că a primit voința unuia și că a respins nerecunoștința celuilalt.

Unele ca acestea a făcut Dumnezeu ! Să vedem, însă, ce se întîmplă mai departe.

«Și s-a întristat Cain foarte și s-a mîhnit fața lui» [23], spune Scriptura.

— Ce înseamnă : *«Și s-a întristat Cain foarte»* ?

— Supărarea lui Cain a fost îndoită ; s-a supărat nu numai că a fost respins, ci și pentru că a fost primit darul fratelui lui. *«Și s-a întristat Cain foarte și s-a mîhnit fața lui»*.

— Ce l-a întristat ?

— Amîndouă ! Și pentru că Stăpînul nu s-a uitat la jertfa lui, și pentru că a fost bine primit darul fratelui său. Și ar fi trebuit să-și în-

22. *Fac.*, 4, 4—5.
23. *Fac.*, 4, 5.

drepte greşeala, odată ce ştia pricina din cele petrecute. Stăpînul nostru, fiind iubitor de oameni, cînd păcătuim, nu-şi întoarce faţa de la noi atît de mult cînd păcătuim, cît atunci cînd stăruim în păcat. Cain nici nu s-a gîndit să facă aşa ceva.

VI

Şi ca să afli şi să vezi bine măreţia nespusă a iubirii de oameni a lui Dumnezeu, vezi din cele ce se întîmplă acum covîrşitoarea Lui bunătate şi marea Lui lipsă de răutate.

Cînd Dumnezeu l-a văzut pe Cain că se întristează peste măsură, că are să fie, ca să spun aşa, înecat de valurile tristeţii, nu-l trece cu vederea ; îi arată şi lui, cel ce fusese atît de nerecunoscător, aceeaşi iubire de oameni, ce i-o arătase tatălui său, cînd i-a dat prilej să se apere, cînd i-a deschis uşă de îndrăznire, spunîndu-i : *«Unde eşti ?»* [24], după ce săvîrşise acel cumplit păcat ; îi întinde şi lui Cain, care era pe cale să se prăvălească în prăpastie, mînă de ajutor, vrînd să-i dea prilej să-şi îndrepte păcatul, şi-i spune :

«De ce te-ai întristat şi pentru ce s-a mîhnit faţa ta ? N-ai fi păcătuit dacă ai fi adus drept ; dar n-ai împărţit drept ! Linişteşte-te ! Spre tine întoarcerea lui şi tu îl vei stăpîni» [25].

Uită-mi-te, iubite, ce pogorămînt nespus de purtare de grijă face Dumnezeu ! L-a văzut asaltat, ca să spun aşa, de patima invidiei şi iată că, mergînd pe urmele bunătăţii Sale, îi dă leacurile potrivite, ca să-l scoată îndată şi să nu se înece. *«De ce te-ai întristat, şi pentru ce s-a mîhnit faţa ta ?».* «Pentru ce te-a cuprins o tristeţe atîta de mare, îl întreabă Dumnezeu, că ţi se vede pe faţă mărimea supărării ? *Pentru ce s-a mîhnit faţa ta ?* Pentru ce te-au durut aşa de mult cele întîmplate ? Pentru ce nu te gîndeşti la ceea ce trebuia să faci ? Ai adus, oare, ofrande unui om pe care-l puteai înşela ? Nu ştii, oare, că nu am nevoie de ofrande, ci de gîndul curat al celor ce aduc ofrandele ? *De ce te-ai întristat şi pentru ce s-a mîhnit faţa ta ? N-ai fi păcătuit dacă ai fi adus drept ; dar n-ai împărţit drept !* Că te-ai gîndit să-Mi aduci ofrande, te laud ! Dar n-ai împărţit drept ! Ei bine asta M-a făcut să nu-ţi primesc ofrandele. Cel care aduce ofrande lui Dumnezeu trebuie să împartă foarte bine. Şi pe cît de mare este deosebirea între Cel ce primeşte ofranda şi cel ce o aduce, pe atît de mare trebuie să fie deosebirea la

24. *Fac.*, 3, 9.
25. *Fac.*, 4, 6--7

împărţire. Tu, însă, nu te-ai gîndit la asta şi Mi-ai adus ca ofrandă ce s-a întîmplat. De aceea nici n-a putut fi primită. După cum gîndul cu care mi-ai adus ofranda a făcut să-ţi fie respinsă jertfa, pentru că nu te-ai gîndit la deosebirea dintre Mine şi tine, tot aşa şi gîndul fratelui tău fiind drept, a făcut să fie bine primite darurile lui, pentru că a avut multă grijă la împărţirea darurilor. Cu toate acestea nu te pedepsesc pentru păcatul tău. Îţi arăt numai păcatul şi te sfătuiesc; iar dacă ai vrea să-Mi primeşti sfatul şi să-ţi îndrepţi păcatul, n-ai să mai cazi în păcate şi mai grele! Ei, ce? Ai păcătuit! Ai păcătuit greu, dar nu te pedepsesc pentru acest păcat! Sînt iubitor de oameni şi nu *voiesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu*[26]. Pentru că ai păcătuit *linişteşte-te*, înseninează-ţi gîndurile, scapă-te de furia valurilor, care-ţi asaltează mintea; potoleşte tulburarea, ca nu cumva să adaugi un păcat mai greu la cel de dinainte, nici să-ţi treacă prin minte vreun gînd, pe care nu-l mai poţi îndrepta. Nu te da cu mîinile legate vicleanului diavol! Ai păcătuit, *linişteşte-te*».

Dumnezeu ştia de mai înainte ce are să-i facă Cain fratelui său şi de aceea caută să-l întoarcă de la gîndul său prin aceste cuvinte. Că Dumnezeu cunoştea tainele sufletului şi ştia mişcările inimii lui; de aceea îl povăţuieşte stăruitor, şi-i dă leacul potrivit, folosindu-se de cuvinte apropiate de înţelegerea lui. Dumnezeu a făcut tot ce-a depins de El; Cain, însă, a respins leacul şi s-a prăbuşit în prăpastia uciderii de frate. «Ai păcătuit, *linişteşte-te!* Să nu socoteşti, îi spune Dumnezeu, că dacă ţi-am respins jertfa, din pricina gîndului tău nedrept, şi că dacă am primit darul fratelui tău, din pricina voinţei lui curate, am să te lipsesc de întîietate şi am să te scot din vrednicia de întîi-născut. *Linişteşte-te!* Da, fratele tău a fost cinstit de Mine şi darurile lui au fost bine primite, dar *spre tine întoarcerea lui şi tu îl vei stăpîni*. Deci, şi după acest păcat, îţi îngădui ca tu să ai mai departe dreptul de întîi-născut şi poruncesc ca el să fie sub stăpînirea ta, ca tu să-l conduci».

Uită-te la iubirea de oameni a Stăpînului! Cum vrea să-i potolească mînia şi furia şi să-i oprească furia prin cuvintele acestea! Văzîndu-i mişcările sufletului şi cunoscîndu-i neomenosu-i gînd de ucidere, vrea să-i potolească mai dinainte gîndul, să facă linişte în mintea sa, supunîndu-i pe fratele său şi dîndu-i stăpînire asupra lui. Dar şi după o atît de mare purtare de grijă şi după atîtea leacuri, Cain n-a cîştigat nimic. Atîta putere are voinţa rea şi răutatea covîrşitoare!

26. *Iez.*, 18, 23.

VII

Dar, ca să nu par a vă plictisi, iubiţilor, lungind prea mult cuvîntul, şi ca să nu socotiţi obositoare cuvîntarea mea, obosindu-vă auzul, pun aici cuvîntului sfîrşit. Vă rog numai, iubiţi ascultători, să nu faceţi ce-a făcut Cain. Să spuneţi adio păcatului. Să împliniţi, cu rîvnă mare şi din toată inima, poruncile Domnului, mai cu seamă după nişte pilde ca acestea atît de convingătoare. Nu vom putea da vină pe neştiinţa noastră. Dacă acesta, adică Cain, care n-a avut înainte de el pe cineva care să fi făcut o astfel de faptă, a îndurat o pedeapsă atîta de grozavă, cunoscută de cei de după el, ce vom îndura noi, care facem aceleaşi păcate, ba chiar şi mai grele, acum cînd harul s-a revărsat din belşug asupra noastră? Nu ne va aştepta, oare, focul cel veşnic, viermele cel neadormit, scrîşnetul dinţilor, întunericul cel mai din afară, gheena focului şi celelalte pedepse groaznice? Nu ne va rămîne nici un cuvînt de apărare, dacă sîntem tot aşa de trîndavi şi molateci. Putem spune, oare, că nu ştim ce trebuia să facem şi ce nu trebuia? Cei ce fac fapte bune vor avea întîile cununi, iar cei ce cad în păcate vor îndura cele mai grozave chinuri. De aceea, vă rog, mă cuceresc, v-o cer să nu fie fără de folos venirea voastră la biserică! Ascultării cuvintelor să-i urmeze fapta, pentru ca, ajutaţi de îndrăznirea conştiinţei noastre şi hrăniţi de aici de pe pămînt cu bune nădejdi, să putem străbate cu uşurinţă oceanul greutăţilor acestei vieţi, să ajungem la limanul iubirii de oameni a lui Dumnezeu şi să dobîndim acele bunătăţi nespuse, făgăduite de Domnul celor ce-L iubesc pe El, cu harul şi îndurările Fiului Lui cel Unul-Născut, împreună cu Care Sfîntului şi închinatului Lui Duh, slavă, putere, cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

OMILIA A XIX-a

«Şi a zis Cain către Abel, fratele lui : «Să ieşim la cîmp» [1]

I

După cum rănile care nu se pot vindeca nu se vindecă nici cu doctorii usturătoare, nici cu doctorii ce pot aduce alinare, tot aşa şi sufletul, care a ajuns odată rob, care s-a dat cu totul păcatelor şi nu mai vrea să-şi vadă folosul lui, de i-ai da mii de sfaturi, nimic nu cîştigă, ci, ca şi cum ar avea urechile moarte, nu primeşte nici un folos de pe urma povăţuirii, nu pentru că nu poate, ci pentru că nu vrea. Şi doar actele noastre de voinţă nu-s ca rănile trupului ! Adeseori rănile trupului nu pot fi înlăturate, pe cînd cu actele noastre de voinţă nu-i aşa. De multe ori omul, care are o voinţă rea, poate să se schimbe şi să ajungă bun, iar cel bun să alunece spre păcat, dacă se trîndăveşte. Dumnezeul universului a înzestrat firea noastră cu voinţă liberă şi-şi arată faţă de noi toată bunătatea Sa ; cunoscînd tainele noastre şi gîndurile din adîncul sufletului nostru, ne îndeamnă, ne sfătuieşte şi înăbuşă pornirile noastre spre rău ; nu ne constrînge ; ne dă leacuri potrivite, dar lasă ca voinţa noastră să săvîrşească totul.

Lucrul acesta l-a făcut şi cu Cain. Dar uită-te în ce nebunie a alunecat, după atîta purtare de grijă ! Ar fi trebuit să caute să se îndrepte, odată ce şi-a dat seama de păcat ; dar el, ca un om beat, adaugă altă rană la rana de mai înainte ; nu primeşte doctoria ce i s-a dat cu atîta grijă, ci se grăbeşte să prefacă în faptă gîndu-i ucigaş ; îşi începe fapta nelegiuită folosindu-se de viclenie şi şiretenie şi cu cuvinte false înşală pe fratele său. Atît de sălbatic este omul cînd e pornit spre rău ! După cum este mare şi de preţ omul, fiinţa aceasta cuvîntătoare, mai ales cînd este pornit spre săvîrşirea virtuţii, tot aşa este crud ca animalele sălbatice, cînd înclină spre rău. Iar cînd s-a sălbăticit ca animalele sălbatice, fiinţa aceasta, blîndă şi cugetătoare, întrece cu mult în sălbăticie animalele sălbatice.

---

1. *Fac.*, 4, 8.

Să vedem, dar, și aici ce se întîmplă! Scriptura spune:

«Și a spus Cain lui Abel, fratele său: «Să ieșim la cîmp» [2].

Cuvintele sînt de frate, dar gîndul de ucigaș!

Ce faci, Caine? Nu știi cui îi vorbești? Nu înțelegi că vorbești cu fratele tău? Nu te gîndești că aveți aceeași mamă? Nu te gîndești la fapta blestemată ce vrei s-o faci? Nu te temi de Judecătorul, Care nu se lasă înșelat? Nu te cutremuri la gîndul faptei ce îndrăznești? Pentru ce atragi la cîmp pe fratele tău? Pentru ce l-ai dus departe de brațele părintești? Pentru ce-l lipsești de ajutorul părintesc? Ce lucru nou s-a întîmplat că îți atragi la cîmp fratele și încerci să faci acum ce n-ai făcut pînă acum? Pentru ce iei chip de dragoste frățească, dar vrei să te porți cu el ca un dușman? Ce nebunie e asta? Ce furie te-a apucat? Haide, să zicem că, orbindu-ți-se judecata, nu mai ții seamă că ți-i frate, nu mai cunoști nici glasul sîngelui! Dar pentru ce îl dușmănești atîta, cînd nu ți-a făcut nici un rău? Ce ai să spui părinților, peste capul cărora vrei să aduci o supărare atîta de mare, tu începătorul acestei tragedii înfricoșătoare, tu, cel dintîi care ai să le pui sub ochi această moarte silnică? Așa le răsplătești că te-au crescut? Ce meșteșugire diavolească te-a împins la această faptă? Poți spune, oare, că dragostea Dumnezeului obștesc al universului pentru fratele tău l-a făcut să se semețească față de tine? Nu! Oare, nu pentru a îndepărta din sufletul tău acest gînd ucigaș, Dumnezeu ți l-a supus și l-a pus sub stăpînirea ta, zicînd: *«Spre tine întoarcerea lui și tu îl vei stăpîni»* [3]?

Cuvintele acestea trebuie înțelese despre supunerea lui Abel față de fratele său! Sînt, însă, unii care susțin că Dumnezeu a spus aceste cuvinte despre jertfa adusă de Cain în înțelesul acesta: *«La tine se va întoarce»*, adică darul; *«și tu îl vei stăpîni»*, în loc de: și tu te vei bucura de dar. Eu pun înaintea înțelegerii voastre amîndouă interpretările, ca voi să o alegeți pe aceea ce vi se pare mai firească. După părerea mea, cuvintele acestea au fost spuse despre Abel, fratelui lui, nu despre jertfa lui Cain.

«Și a fost cînd erau ei pe cîmp, că s-a sculat Cain asupra fratelui său Abel și l-a omorît» [4].

Înfricoșătoare este fapta! Plină de primejdii îndrăzneala, blestemată încercarea, de neiertat păcatul, sălbatică ideea! *«S-a sculat,* spune Scriptura, *asupra fratelui său și l-a omorît»*. O, mînă blestemată! O, mînă ti-

2. *Fac.*, 4, 8.
3. *Fac.*, 4, 7.
4. *Fac.*, 4, 8.

căloasă ! Dar, mai bine spus, nu trebuie să numim blestemată și ticăloasă mîna, ci voința de care s-a slujit mîna ! Să spunem, dar, așa : O, voință îndrăzneață, blestemată și ticăloasă ! Dar oricum îi vei spune, nu-i vei spune cuvîntul ce-l merită ! Cum nu i-a amorțit mîna ? Cum a putut ține cuțitul ca să dea lovitura ? Cum nu i-a zburat sufletul din trup ? Cum a putut duce la capăt cutezanța aceea nelegiuită ? Cum nu i-a tresărit inima ? Cum nu și-a schimbat gîndul ? Cum nu s-a gîndit la glasul sîngelui ? Cum nu s-a gîndit la urmările faptei, înainte de a o începe ? Cum a putut suferi după omor să vadă trupul fratelui său zvîrcolindu-se la pămînt ? Cum a putut vedea trupul mort întins pe pămînt și n-a leșinat îndată în fața acestei priveliști ? Dacă noi, după atîta număr de ani, noi, care vedem în fiecare zi oameni morți, și aceștia morți de moarte bună, sîntem zdrobiți de durere, fără să avem vreo legătură cu ei, iar dacă ne sînt dușmani, punem capăt dușmăniei, apoi cu mult mai mult ar fi trebuit să leșine Cain de durere și să-i iasă dintr-o dată sufletul din piept, cînd l-a văzut dintr-o dată fără suflare, zăcînd și zvîrcolindu-se fără putere pe pămînt, pe cel cu care vorbise cu puțin mai înainte, pe fratele său, pe cel cu același tată, pe cel din aceeași mamă, pe cel care atrăsese asupra lui bunăvoința lui Dumnezeu ?

II

Dar să vedem iarăși de cît de mare pogorămînt și de cît de mare iubire de oameni se folosește Dumnezeul universului și după fapta aceasta blestemată și după cutezanța asta lipsită cu totul de iertare.

«Și a zis Dumnezeu lui Cain» [5].

Cît de mare bunătate arată Dumnezeu față de Cain ! Îl învrednicește să stea de vorbă cu El, după ce săvîrșise o faptă ca aceea ! Dacă noi adeseori ne scîrbim de cei care săvîrșesc astfel de fapte, apoi cu mult mai mult trebuie să ne minunăm de bunul Dumnezeu, că s-a purtat cu Cain cu atîta lipsă de răutate. Și pe bună dreptate ! El este doctor și părinte iubitor : ca doctor face totul și se străduiește să facă sănătoși pe cei cuprinși de boli grele ; iar ca tată iubitor vrea să-i aducă iarăși, cu dragostea sa părintească, la fericirea de mai înainte pe cei care, din trîndăvia lor, și-au pierdut buna lor stare. Așadar, pentru că nespus de mare este bunătatea Lui, Dumnezeu vrea să-și arate marea Sa iubire de oameni și spre unul care a săvîrșit o faptă atît de grozavă și-i spune :

«Unde este Abel, fratele tău ?» [6].

---

5. *Fac.*, 4, 9.
6. *Fac.*, 4, 9.

Mare și nemărginită este bunătatea lui Dumnezeu ! Dumnezeu nu l-a întrebat pentru că nu știa ; ci a făcut ceea ce făcuse și cu tatăl său, cu Adam. Nimic nu mă împiedică să mai spun ce-am spus. După cum atunci, cînd a văzut că Adam s-a ascuns din pricina rușinii goliciunii sale, Dumnezeu l-a întrebat : *«Unde ești ?»* [7], și l-a întrebat, nu pentru că nu știa unde-i, ci ca să-i dea prilej de îndrăznire, ca prin mărturisirea păcatului să-i spele păcatul — că așa a fost obiceiul lui Dumnezeu de la început să ne ceară să ne mărturisim păcatele, ca să ne dea iertare —, tot așa și acum îl întreabă pe Cain și-i zice : *«Unde este Abel, fratele tău ?»*. Iubitorul de oameni Dumnezeu se preface că nu știe, ca prin întrebare să-l facă pe cel ce a săvîrșit păcatul să și-l mărturisească, ca să poată căpăta iertare și poate și milă.

«Unde este Abel, fratele tău ?».

Ce răspunde nerecunoscătorul, nesimțitul, obraznicul, nerușinatul ?

Ar fi trebuit să se gîndească, că Dumnezeu nu-l întreabă pentru că nu știa unde e fratele lui, ci pentru că-i cerea să mărturisească ; pentru ca să ne învețe pe noi că niciodată să nu osîndim pe frații noștri înainte de a avea dovada faptelor lor, și să avem în minte sfatul Stăpînului, Care a voit să înlăture fapta lui Cain, Care, știind înainte de săvîrșirea ei ce gîndea Cain, i-a dat temeiuri care puteau să-l întoarcă de la gîndul lui. Cain ar fi trebuit să se gîndească la toate acestea și să-și oprească aici nebunia ; ar fi trebuit să spună ce-a făcut, să-I arate Doctorului rana și să primească leacuri de la El. Dar, nu ! El mărește rana și o face și mai adîncă.

«Și a zis : «Nu știu» [8].

Uită-te ce răspuns nerușinat ! Vorbești, oare, cu un om pe care poți să-l înșeli ? Nu știi, ticălosule și nenorocitule, Cine-i Cel Ce-ți vorbește ? Nu-ți trece prin minte că, din pricina bunătății Lui, te întreabă vrînd să găsească un prilej prin care să-și arate iubirea Sa de oameni, pentru ca după ce El a făcut totul, tu să nu mai ai cuvînt de apărare, cînd îți vei atrage singur asupră-ți pedeapsa ?

«Și a spus : «Nu știu ! Sînt eu, oare, păzitorul fratelui meu ?» [9].

Uită-te că îl acuză conștiința ! Mînat, ca să spun așa, de conștiință, nu se mărginește să spună : *«Nu știu»*, ci a adăugat : *«Sînt eu, oare, păzitorul fratelui meu ?»* Aproape că se descoperă singur.

---

7. *Fac.*, 3, 9.
8. *Fac.*, 4, 9.
9. *Fac.*, 4, 9.

Dacă ai fi făcut totul, după cum era firesc, dacă ai fi ascultat de glasul sîngelui, ar fi trebuit să fii paznicul mîntuirii fratelui tău! Sîngele îţi poruncea asta şi ar fi trebuit să vă păziţi unul pe altul, că amîndoi sînteţi din aceeaşi mamă. Iar dacă n-ai vrut asta, nici n-ai vrut să fii păzitorul fratelui tău, pentru ce ai ajuns ucigaşul lui, pentru ce l-ai ucis, cînd nu ţi-a făcut nici un rău şi ai socotit că n-are cine te vădi? Dar aşteaptă! Vei vedea că cel ucis te acuză, că cel mort te învinuieşte cu o voce mai puternică decît un om viu, decît unul care merge!

«Şi a zis Dumnezeu: «Pentru ce-ai făcut aceasta?» [10].

Mare este tăria acestor cuvinte!

Dumnezeu îl întreabă: «Pentru ce ai făcut aceasta? Pentru ce ai săvîrşit această faptă nelegiuită, această faptă blestemată şi de neiertat, nebunia asta de nesuferit, crima aceasta nouă şi străină, pe care mîna ta a adus-o pentru întîia oară în viaţa omenească? Pentru ce ai făcut această faptă grozavă şi înfricoşătoare, care nu are alt păcat care s-o întreacă?»

«Glasul sîngelui fratelui tău strigă către Mine din pămînt» [11].

«Sînt Eu, oare, om, spune Dumnezeu, ca să aud numai glasul rostit cu limba? Nu! Sînt Dumnezeu şi pot auzi şi pe cel care strigă cu sîngele şi pe cel care zace la pămînt! Iată cît de sus zboară glasul sîngelui acestuia. De pe pămînt s-a urcat la cer! A străbătut cerul cerului, a trecut dincolo de puterile cele de sus, s-a oprit chiar la tronul cel împărătesc, ca să se plîngă de crima ta, să acuze fapta ta nelegiuită! *Glasul sîngelui fratelui tău strigă din pămînt!* Ai făcut, oare, nelegiuirea asta unui străin? Nu, ci fratelui tău, care nu ţi-a făcut nici un rău! Dar poate că dragostea ce i-am arătat Eu te-a împins să-l ucizi şi, neputîndu-te lupta cu Mine, ţi-ai vărsat nestăpînita-ţi mînie asupra lui. De aceea îţi voi da o pedeapsă aşa de cumplită, încît fapta ta îndrăzneaţă să nu fie dată uitării, iar suferinţele tale să fie de învăţătură pentru toţi oamenii de după tine».

«Şi acum, pentru că ai făcut asta, pentru că ai prefăcut în faptă gîndul tău cel rău, şi pentru că invidia ta cea mare te-a dus la crimă,

blestemat să fii tu pe pămînt» [12].

---

10. *Fac.*, 4, 10.
11. *Fac.*, 4, 10.
12. *Fac.*, 4, 11.

III

Vezi deosebirea de blestem, iubite? Nu trece cu ușurință pe lîngă acest blestem, ci, din mărimea blestemului, gîndește-te la grozăvia faptei. Cît de mare e păcatul lui Cain față de călcarea de poruncă a celui dintîi-zidit, se poate vedea, dacă vrei să gîndești, din deosebirea de blestem. Lui Adam Dumnezeu îi spusese: *«Blestemat să fie pămîntul întru lucrurile tale»* [13]; blestemul s-a îndreptat asupra pămîntului; l-a cruțat pe om. Aici, pentru că fapta era cumplită, îndrăzneala nelegiuită, încercarea de neiertat, este blestemat Cain: *«Blestemat să fii tu pe pămînt»*. Cain făcuse aproape ceea ce făcuse șarpele, care slujise ca unealtă voinței diavolului; după cum șarpele adusese, prin înșelăciune, moartea, tot așa și Cain și-a înșelat fratele; l-a scos la cîmp, și-a înarmat dreapta împotriva lui și a săvîrșit uciderea. De aceea Dumnezeu, așa cum îi spusese șarpelui: *«Blestemat să fii tu dintre toate fiarele pămîntului»* [14], tot așa îi spune și lui Cain, pentru că făcuse aceeași faptă ca și acela. După cum diavolul, mînat de invidie și ură, neputînd îndura dintru început nespusele binefaceri făcute omului, de la invidie s-a pornit spre înșelăciune și prin ea a adus moartea, tot așa și Cain, văzînd că Stăpînul privește cu bunăvoință la fratele său, de la invidie s-a pornit spre omor. De aceea îi spune: *«Blestemat să fii tu pe pămînt»*. «Blestemat vei fi, îi spune Dumnezeu, pe pămîntul acela

«care a deschis gura sa ca să primească sîngele fratelui tău din mîna ta» [15].

«Pe acest pămînt, îi spune Dumnezeu, vei fi blestemat, pe acest pămînt care a îndurat să fie stropit cu un astfel de sînge, să fie umplut de o ură atîta de mare și să fie udat de o mînă așa de nelegiuită».

Apoi Dumnezeiasca Scriptură tîlcuiește și mai lămurit blestemul spunînd:

«Cînd vei lucra pămîntul, nu va adăuga să-ți dea ție puterea lui» [16].

Grozav chip de pedeapsă! Plin de cumplită mînie!

«Vei îndura, îi spune Dumnezeu lui Cain, oboselile muncii, te vei osteni cu toată puterea ta, ca să lucrezi pămîntul întinat de un astfel de sînge, dar nu vei avea nici un cîștig văzut de pe urma muncii tale; fără de folos îți va fi toată osteneala!».

13. *Fac.*, 3, 17.
14. *Fac.*, 3, 14.
15. *Fac.*, 4, 11.
16. *Fac.*, 4, 12.

Dar pedeapsa nu se mărginește la atîta, ci :

«Gemînd și tremurînd vei fi pe pămînt» [17].

Iarăși, ce cumplit chip de pedeapsă ! Să gemi și să tremuri mereu !

«Pentru că nu te-ai folosit, îi spune Dumnezeu, cum trebuie de tăria trupului tău și de buna starea mădularelor tale, te osîndesc să tremuri mereu, ca să ai nu numai tu mustrare necontenită, care să-ți aducă aminte de fapta ta nelegiuită, ci ca și toți cei ce te văd să se învețe, prin înfățișarea ta, ca prin un glas care strigă tare, să nu mai îndrăznească unele ca acestea, ca să nu pățească și ei la fel. Pedeapsa ta va fi un dascăl pentru toți, ca să nu mai pîngărească pămîntul cu un astfel de sînge. De aceea nici n-am să aduc degrabă asupra ta sfîrșitul, ca să nu se uite fapta ta, ci am să fac să-ți fie mai grea viața decît moartea, ca însăși viața să-ți arate ce crimă grozavă ai săvîrșit».

«Și a zis Cain către Domnul : «Vina mea este prea mare ca să mi se poată ierta» [18].

Mare și mult folos putem găsi în aceste cuvinte pentru mîntuirea noastră.

«Și a zis Cain : «Vina mea este prea mare ca să mi se poată ierta».

Iată mărturisire desăvîrșită ! «Atît e de mare păcatul ce-am săvîrșit, spune Cain, că nu poate fi iertat !».

Iată, s-a mărturisit, s-a mărturisit cum trebuia, dar mărturisirea e fără de folos, iubite ! N-a fost făcută cînd trebuia. Ar fi trebuit s-o facă la timpul cuvenit, cînd era cu putință să capete milă de la Judecător. Aduceți-vă acum aminte de cele ce vă spuneam cu puțin mai înainte, că în ziua cea înfricoșătoare, la tribunalul acela ce nu poate fi cumpărat cu bani, fiecare ne vom căi de păcatele săvîrșite, văzînd înaintea ochilor chinurile acelea înfricoșătoare și pedepsele cele de neînlăturat, dar nu vom avea nici un folos, că a trecut timpul, pentru că numai pocăința făcută înainte de venirea pedepsei are rost și putere nespusă. De aceea, vă rog, să ne folosim de pocăință, acum cînd are putere acest minunat leac. Să întrebuințăm doctoria pocăinței, acum cînd sîntem în această viață ! Să știm bine că pocăința nu ne va fi de nici un folos cînd teatrul lumii acesteia se va sfîrși, cînd timpul luptelor s-a dus.

17. *Fac.*, 4, 12.
18. *Fac.*, 4, 13.

IV

Să ne întoarcem, însă, la textul Scripturii.

Ar fi trebuit ca atunci cînd Cain a fost întrebat de Stăpînul : *«Unde este Abel, fratele tău ?»*, atunci ar fi trebuit să-și mărturisească păcatul, atunci ar fi trebuit să cadă la pămînt, să se roage, să-și ceară iertare. Dar atunci a refuzat leacul ; acum, însă, după ce Dumnezeu a rostit sentința, după ce au luat sfîrșit toate, după ce a fost învinuit cu mare glas de sîngele celui ce zăcea la pămînt, acum își mărturisește păcatul, dar fără de folos. De aceea și profetul spunea : *«Dreptul este pîrîșul lui de la cel dintîi cuvînt al său»* [19]. Și Cain, deci, dacă și-ar fi mărturisit păcatul înainte de a-l vădi Stăpînul, ar fi fost învrednicit poate de oarecare milă, datorită nemărginitei bunătăți a Stăpînului. Că nu este păcat, chiar foarte mare, care să biruie iubirea de oameni a lui Dumnezeu, dacă ne pocăim la timpul cuvenit, dacă ne cerem iertare. Și a spus Cain : *«Vina mea este prea mare ca să mi se poată ierta»*. Îndestulătoare mărturisire, dar nu la timpul cuvenit.

Și a zis Cain :

«Dacă mă scoți azi de pe fața pămîntului și mă voi ascunde de fața Ta, voi fi gemînd și tremurînd pe pămînt ; și va fi că tot cel ce mă va găsi mă va omorî» [20].

Uită-te cît de vrednice de milă sînt cuvintele lui și din pricină că n-au fost rostite cînd trebuia și din pricină că nu mai aveau nici o putere, că le trecuse timpul. Și a spus : *«Dacă mă scoți azi de pe fața pămîntului și mă voi ascunde de fața Ta, voi fi gemînd și tremurînd pe pămînt și va fi că tot cel ce mă va găsi mă va omorî»*. «Dacă m-ai făcut să fiu blestemat pe pămînt, spune Cain, și dacă Ți-ai întors fața de la mine și mi-ai dat o pedeapsă atîta de mare, ca să gem și să tremur, atunci nu mai este nici o piedică pentru ca unul ca mine, lipsit de ajutorul Tău, să fie ucis de orișicine. Cu ușurință voi fi ucis de oricine ar voi. Nici nu pot să mă împotrivesc, de vreme ce mădularele mele sînt neputincioase și tremur tot ; și pentru că știu toți că sînt lipsit de ajutorul Tău, ei bine asta îi va face pe toți să vrea să mă ucidă».

Ce-i răspunde Stăpînul cel bun și iubitor de oameni ?

«Și Domnul Dumnezeu i-a zis lui : «Nu așa» [21].

---

19. *Prov.*, 18, 17.
20. *Fac.*, 4, 14.
21. *Fac.*, 4, 15.

«Să nu socotești, îi spune Dumnezeu, că va fi așa și nici nu va fi ca să te ucidă cel ce va voi. Dimpotrivă, îți voi prelungi viața și-ți voi face și mai mare durerea. Te voi lăsa să fii dascăl generațiilor viitoare, pentru ca vederea ta să le fie de învățătură, pentru ca nimeni să nu mai meargă pe urmele gîndului tău.

«Și Domnul Dumnezeu i-a zis lui: «Nu așa! Tot cel ce va omorî pe Cain va fi pedepsit de șapte ori» [22].

Poate că a fost lungă cuvîntarea mea și poate că v-am obosit și trupul. Dar ce să fac? Văzînd că mă ascultați cu dragoste și că dorința vă e vie, vreau să vă citesc și cuvintele rămase și să vi le tîlcuiesc după puterea mea.

Ce vor să spună cuvintele: *«Va fi pedepsit de șapte ori»*?

Dar iarăși mă tem ca nu cumva cu mulțimea spuselor mele să vă încarc memoria și să vă par de nesuferit. Dacă, însă, nu ați obosit, ascultați-mă; și după ce vă voi explica aceste din urmă cuvinte, voi termina cuvîntul.

«Și Domnul Dumnezeu a zis lui: «Nu așa! Tot cel ce va omorî pe Cain va fi pedepsit de șapte ori». Și a pus Domnul Dumnezeu semn lui Cain, ca oricine îl va afla să nu-l omoare» [23].

«De asta te temi, îi spune Dumnezeu, să nu te omoare cineva? Ai curaj, nu se va întîmpla asta. Cel care o va face va fi pedepsit de șapte ori. De aceea îți pun și semn, ca nu cumva cineva, fără să știe, să te omoare și să primească pedepse atîta de grozave».

V

Se cuvine, însă, să vă explic mai pe larg pentru ce va fi pedepsit de șapte ori cel ce va ucide pe Cain. Fiți, însă, cu luare aminte, vă rog! Că dacă nici acum — așa precum v-am spus adeseori în zilele trecute dragostei voastre —, dacă nici acum nu înțelegem exact cele scrise în Dumnezeieștile Scripturi, acum, cînd este post, cînd ne bucurăm de atîta liniște, cînd sîntem scăpați de gîndurile care ne turbură mintea, în ce altă vreme vom mai putea face lucrul acesta? De aceea, vă rog, mă cucerесс și cer, vă cad aproape în genunchi, să ascultăm cele spuse cu mintea încordată, ca să culegem gînduri alese și frumoase și așa să plecăm acasă.

22. *Fac.*, 4, 15.
23. *Fac.*, 4, 15.

Ce înseamnă, dar, cuvintele: *«Va fi pedepsit de şapte ori»* ?

În primul loc numărul şapte este întrebuinţat în Dumnezeiasca Scriptură spre a arăta un număr mare. În multe locuri îl găsim în acest înţeles, de pildă: *«Şi cea stearpă a născut şapte»* [24] şi alte locuri asemenea acestuia. Prin aceste cuvinte Scriptura vrea să ne arate cît e de cumplită fapta îndrăznită de Cain; păcatul săvîrşit de el nu-i un singur păcat, ci şapte păcate; şi fiecare păcat trebuie pedepsit deosebit.

— Dar cum ajungem la numărul de şapte ?

— Dacă ne gîndim, găsim cele şapte păcate. Primul, că a pizmuit pe fratele său din pricina bunăvoinţei arătate de Dumnezeu aceluia; să fi fost numai păcatul acesta şi era în stare să-i aducă pierzania; al doilea, că a pizmuit pe propriul său frate; al treilea, că a urzit viclenie; al patrulea, că a ucis; al cincilea, că a ucis pe propriul său frate; al şaselea, că este cel dintîi om care a ucis; al şaptelea, că a minţit pe Dumnezeu. Aţi urmărit cele ce v-am spus sau voiţi să vi le mai număr iarăşi, ca să vedeţi că fiecare din aceste păcate merită cea mai mare pedeapsă? Cine ar învrednici de iertare pe un om care pizmuieşte pe cel ce se bucură de bunăvoinţa lui Dumnezeu? Nimeni! Iată primul păcat foarte mare şi de neiertat! Iarăşi, păcatul acesta e şi mai mare cînd cel pizmuit este fratele tău, care nu ţi-a făcut nici un rău. Iată iarăşi că şi acest păcat nu-i un păcat întîmplător. Al treilea păcat, că, urzind viclenie, şi-a înşelat fratele; l-a scos la cîmp şi nu s-a sfiit că e de acelaşi sînge cu el. Al patrulea păcat, însăşi crima pe care a săvîrşit-o. Al cincilea păcat, că a ucis pe fratele său, pe cel din aceeaşi mamă. Al şaselea păcat, că este cel dintîi om care a adus pe lume omorul. Al şaptelea păcat, că a îndrăznit să mintă, cînd l-a întrebat Dumnezeu.

«Cel ce va încerca să te omoare, i-a spus Dumnezeu, va fi pedepsit de şapte ori. Nu te teme, deci, că are să te ucidă cineva! Iată îţi pun semn ca să te cunoască toţi cîţi te-or întîlni. Toată viaţa vei tremura, ca să fii de folos generaţiilor viitoare. Cînd te vor vedea gemînd şi tremurînd, toţi vor afla fapta pe care ai făcut-o singur, fără martori. Văzîndu-te toţi suspinînd şi tremurînd şi aproape strigînd prin tremuratul tău, le vei spune: «Nimeni altul să nu mai îndrăznească să săvîrşească fapta pe care am săvîrşit-o eu, ca să nu primească o pedeapsă ca aceasta!».

24. *I Regi*, 2, 5.

VI

Auzind acestea, iubiților, să nu trecem cu ușurință pe lîngă cele spuse, nici să urmărim atîta numai să venim aici în fiecare zi ca să ne desfătăm de masa cea duhovnicească. Că n-avem nici un folos de auzim predica, dar nu săvîrșim cele ce auzim. Gîndindu-ne de unde a pornit Cain spre acest cumplit și de neiertat păcat și că invidia ce o purta fratelui său, care nu-i făcuse nici un rău, l-a dus la o astfel de faptă, dar, mai bine spus, la uciderea propriului său frate, să nu fugim de cei ce ne fac rău, ci mai degrabă să ne ferim de a face noi altora rău. Pentru că numai cel ce voiește să facă rău semenului său, numai acela suferă cu adevărat. Și ca să vezi că spusele mele sînt adevărate uită-mi-te aici : Cine a suferit în chip rău ? Cel ce a ucis sau cel ucis ? Negreșit, cel ce a ucis !

— De ce ?

— Pentru că cel ucis este și pînă acum cîntat de gurile tuturora, este lăudat, este încununat ca cel dintîi mucenic al adevărului, precum spune și fericitul Pavel : *«Deși a murit, Abel grăiește încă»* [25]. Cel ce a ucis, dimpotrivă, a dus și atunci o viață mai nenorocită decît toți oamenii, iar mai tîrziu continuă să fie învinuit de toată lumea. Dumnezeiasca Scriptură apoi îl dă ca pildă de om blestemat și urît de Dumnezeu. Și acestea în viața aceasta trecătoare de aici ! Dar ce cuvînt va putea înfățișa binele sau răul, pe care trebuie să-l primească fiecare din cei doi, în veacul viitor, cînd dreptul Judecător va răsplăti fiecăruia după faptele sale ? Nici un cuvînt nu poate înfățișa nici binele, nici răul de atunci. Pe unul îl vor primi, în împărăția cerurilor, corturile cele veșnice, cetele patriarhilor, ale profeților și ale apostolilor și mulțimea tuturor sfinților, ca să împărățească veacuri nesfîrșite cu împăratul Hristos Iisus, Fiul Unul-Născut al lui Dumnezeu și Dumnezeu, pe celălalt îl vor primi gheena focului și toate celelalte chinuri nemuritoare, ca să fie osîndit veacuri nesfîrșite, împreună cu toți cei care au făcut fapte asemănătoare lui și au fost subjugați de patimi rușinoase. Ascultă ce spune fericitul Pavel : *«Toți cîți au păcătuit fără lege, fără lege vor și pieri»*, — adică vor fi pedepsiți mai ușor, pentru că n-au avut legea care să-i și amenințe, să-i și îndrepte —, *«Și toți cîți au păcătuit în timpul legii, vor fi judecați după lege* [26] ; aceia, spune Pavel, care au săvîrșit aceleași

25. *Evr.*, 11, 4.
26. *Rom.*, 2, 12.

păcate după ce au primit ajutorul dat de lege, vor fi pedepsiţi mai greu şi mai cumplit». Şi pe bună dreptate, pentru că nu i-a cuminţit şi nu i-a făcut mai buni, nici legea, nici pedeapsa dată altor păcătoşi.

De aceea, vă rog, ca măcar de acum înainte să ne înţelepţim cu pildele altora, să ne călăuzim viaţa noastră spre ascultarea de Domnul, supunîndu-ne legilor Lui. Nici invidia, nici ura, nici dragostea trupească, nici slava şi puterea lumii acesteia, nici plăcerea pîntecelui şi nici altă poftă ruşinoasă să nu mai stăpînească gîndurile sufletului nostru ! Să ne curăţim de toată tina şi de toată turburarea cea lumească ; să spunem adio patimilor ruşinoase şi nechibzuite şi să ne grăbim spre viaţa cea fericită şi spre bunătăţile cele nespuse pe care le-a pregătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El, de care, facă Dumnezeu ca noi toţi să ne învrednicim, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

OMILIA A XX-a

«A ieşit Cain de la faţa lui Dumnezeu şi a locuit în pămîntul Naid, în faţa Edenului» [1] şi celelalte

I

Haide, să tîlcuim astăzi iarăşi cele ce s-au citit, ca să pun înainte învăţătura cuprinsă în ele! Să rostesc obişnuita predică din cartea fericitului Moise, dar, mai bine spus, din cuvintele Duhului, pe care prin gura acestuia ni le-a dat harul cel dumnezeiesc.

Dar ca să fac mai lămurit cuvîntul meu, trebuie neapărat să aduc aminte dragostei voastre de cele rostite pînă acum: să vă aduc aminte unde mi-am sfîrşit cuvîntul, ca pornind de acolo să încep tîlcuirea celor citite azi.

Ştiţi că, pornind de la viaţa lui Abel, pe temeiul faptelor şi pe temeiul jertfei pe care cei doi fraţi au adus-o Stăpînului, am arătat că în firea noastră este înnăscută cunoştinţa celor ce trebuie făcute şi celor ce nu trebuie făcute; am arătat că am fost înzestraţi de Creatorul universului cu voinţă liberă şi că totdeauna Dumnezeu ne osîndeşte sau ne încununează după gîndul cu care săvîrşim o faptă — că datorită gîndului jertfa lui Cain a fost respinsă, iar darurile lui Abel primite —; v-am mai arătat că fratele mai mare, Cain, mînat de invidie s-a pornit spre uciderea fratelui său, că după fapta aceea nelegiuită, Dumnezeu a vrut să-l facă să-şi mărturisească păcatul, dar Cain n-a vrut să primească leacul vindecării, ci adăugînd acelei blestemate crime şi minciuna, a atras asupra lui pedeapsă grozavă; a pierdut ajutorul de sus, a ajuns pildă de înţelepţire celor de după el, iar prin sentinţa, pe care a primit-o, vorbeşte întregului neam omenesc şi aproape că strigă şi zice: «Nici unul din voi să nu mai îndrăznească vreodată una ca aceasta, ca să nu primească aceeaşi osîndă!». Aţi văzut iubirea de oameni a Stăpînului, că prin pedepsirea lui Cain, n-a vrut să-l înţelepţească numai

1. *Fac.*, 4, 16.

pe el, ci să-i învețe pe toți cei de mai tîrziu, să caute să fugă cu orice chip de o astfel de faptă.

Haide, deci, să mergem mai departe și să vedem ce ne istorisește și astăzi acest fericit profet, însuflat de harul Duhului.

După ce Cain a primit sentința,

«*A ieșit*, spune Scriptura, *de la fața lui Dumnezeu*» [2].

Ce înseamnă : «*A ieșit de la fața lui Dumnezeu*» ? Înseamnă că a fost lipsit de ajutorul lui Dumnezeu din pricina acelei fapte blestemate.

«*Și a locuit în pămîntul Naid, în fața raiului*» [3].

Scriptura ne spune și locul pe care și l-a ales ca locuință și ne arată că nu locuia departe de rai, ca, fiind în fața lui, să-și aducă necontenit aminte și de cele întîmplate tatălui său din pricina călcării poruncii și de grozăvia păcatului îndrăznit de el, pentru care a primit o pedeapsă atîta de mare, pentru că nici pedepsirea tatălui său nu-l înțelepțise. Însuși locul, în care locuia, era o continuă aducere aminte a tremuraturii și a zgîlțîiturii trupului lui, nu numai pentru el, ci și pentru generațiile de după el, pentru că numele Naid este un cuvînt ebraic, care înseamnă *cutremur*. Dumnezeu l-a pus, deci, să locuiască în pămîntul Naid, ca să-l învinuiască necontenit și numele locului, ca și cum i-ar fi fost înscrisă vina pe o coloană de aramă.

Scriptura spune mai departe :

«*Și a cunoscut Cain pe femeia lui ; și zămislind, a născut pe Enoh*» [4].

Fiind muritor, era firesc să se îngrijească mult de moștenitori.

Dar poate că cineva mă va întreba :

— Cum a avut Cain femeie, cînd Scriptura nu ne vorbește nicăieri de altă femeie în afară de Eva ?

— Să nu te uimească lucrul acesta, iubite ! Dumnezeiasca Scriptură nu face nicăieri cu exactitate catalogul femeilor, ci tot ce-i de prisos lasă la o parte ; pe bărbați îi pomenește numai în parte și nici despre ei totul, ci pe scurt, spunînd : cutare a născut fii și fiice și a murit. Este firesc, deci, ca Eva să fi născut și o fată după Cain și Abel, pe care a luat-o de femeie Cain. Era la început și pentru că trebuia să se înmulțească neamul omenesc, s-a îngăduit să se căsătorească frații între ei. Aceasta e pricina că Scriptura, lăsînd pe seama înțelegerii noastre urmarea faptelor, ne-a povestit numai atît, spunînd : «*Și a cunoscut Cain pe femeia lui ; și zămislind, a născut pe Enoh*».

2. *Fac.*, 4, 16.
3. *Fac.*, 4, 16.
4. *Fac.*, 4, 17.

«Şi a zidit cetate ; şi a numit cetatea cu numele lui Enoh, fiul lui» [5].

Iată că se înţelepţeşte Cain încetul cu încetul. Pentru că erau muritori, vor să se păstreze necontenit pomenirea lor şi prin fiii lor şi prin numele dat de ei locurilor, nume la fel cu numele copiilor lor. Şi pe bună dreptate poţi spune că toate acestea sînt aduceri aminte ale păcatelor lor şi pierderii slavei din rai ! Dacă ar fi rămas acolo, n-ar fi avut nevoie Adam şi Eva de nimic din acestea, ci ar fi fost mai presus de toate.

«Şi a născut, spune Scriptura, *Enoh pe Gaidad şi Gaidad a născut pe Maleleel şi Maleleel a născut pe Matusala şi Matusala a născut pe Lameh»* [6].

Uită-te că fericitul Moise făcînd genealogia, pomeneşte numai pe bărbaţi şi nu vorbeşte deloc de femei. Şi după cum cînd a fost vorba de Cain, a spus, că *«a cunoscut pe femeia lui»,* fără să ne spună de unde a avut femeia, tot aşa şi aici iarăşi spune :

«Şi şi-a luat Lameh două femei ; numele uneia Ada, iar numele celei de a doua Sela. Şi a născut Ada pe Iobel. Acesta a fost tatăl celor care locuiesc în corturi, al hrănitorilor de dobitoace. Şi numele fratelui lui, Iubal ; acesta este cel ce a descoperit psaltirea şi chitara» [7].

II

Uită-te cît de precisă e Scriptura ! Ne-a arătat şi numele celor născuţi din femeia lui Lameh şi meseriile lor : unul creştea vite, iar altul a descoperit psaltirea şi chitara.

«Iar Sela a născut şi ea pe Tobel şi era bătător cu ciocanul, făurar de aramă şi de fier» [8].

Scriptura ne arată iarăşi şi meseria fiului Selei, că el a ales meseria de făurar. Vezi că încetul cu încetul Dumnezeu a rînduit cele ce duceau la menţinerea neamului omenesc. Întîi, Cain a dat numele fiului său oraşului pe care l-a zidit ; apoi, fiii lui Lameh, născuţi din femeile lui, şi-au ales şi ei cîte o meserie : unul s-a făcut crescător de vite, altul fierar, iar celălalt cîntăreţ din psaltire şi chitară.

«Iară sora lui Tobel, Noema» [9].

5. *Fac.*, 4, 17.
6. *Fac.*, 4, 18.
7. *Fac.*, 4, 19—21.
8. *Fac.*, 4, 22.
9. *Fac.*, 4, 22.

Ce lucru nou şi nemaiîntîlnit! Acum, pentru întîia oară, Scriptura pomeneşte de naşterea unei femei. Nu fără pricină, nici în zadar a făcut asta fericitul profet, ci a vrut să ne arate o taină. Lucrul acesta, însă, vi-l păstrez pentru altă dată; acum să mergem mai departe. Ceea ce urmează nu e ceva întîmplător, ci un lucru care are nevoie de foarte multă strădanie, de o tîlcuire precisă, pentru ca, lămurind bine totul, să putem avea mult folos.

«Şi a zis Lameh femeilor lui: Ada şi Sela: «Ascultaţi glasul meu, femeile lui Lameh; băgaţi în urechi cuvintele mele; am omorît un bărbat spre rană mie şi un tînăr spre vătămare mie. Cain a fost răzbunat de şapte ori, iar Lameh de şaptezeci de ori cîte şapte» [10].

Încordaţi-vă mintea, vă rog. Îndepărtaţi orice gînd lumesc. Să tîlcuim cu grijă cuvintele acestea, ca să nu ne scape nimic; să coborîm după putere în adîncul lor, ca să putem culege comoara ascunsă în aceste scurte cuvinte.

«Şi a zis, spune Scriptura, *Lameh femeilor lui: Ada şi Sela: «Ascultaţi glasul meu, femeile lui Lameh, băgaţi în urechi cuvintele mele».*

Uită-te, că îndată, dintru început, cît de mare a fost folosul pedepsei lui Cain! Lameh nu mai aşteaptă să fie vădit de altcineva că a făcut acelaşi păcat sau unul mai mare. Nu! Se dă singur pe faţă, fără să-l pîrască sau să-l certe cineva. Spune ce a săvîrşit, povesteşte femeilor lui păcatul său cel mare. Aproape că împlineşte cuvintele spuse de profet: *«Dreptul este pîrîşul lui de la cel dintîi cuvînt»* [11]. De foarte mare ajutor este mărturisirea pentru îndreptarea păcatelor, după cum tăgăduirea păcatului măreşte şi mai mult păcatul. Aşa a păţit Cain, ucigaşul acela de frate. Cînd a fost întrebat de iubitorul de oameni Dumnezeu, nu numai că nu şi-a mărturisit păcatul, ba a şi îndrăznit să-L mintă pe Dumnezeu, ca să-şi prelungească viaţa. Lameh a căzut şi el în acelaşi păcat; gîndindu-se că celălalt îşi mărise pedeapsa tăgăduind păcatul, şi-a chemat femeile sale şi fără să-l silească cineva şi fără să-l pîrască cineva, cu limba lui şi-a mărturisit păcatul şi-şi hotărăşte singur pedeapsa, comparînd fapta lui cu fapta lui Cain.

Ai văzut purtarea de grijă a Stăpînului? Ai văzut că pedepsele date de El sînt temeiuri ale iubirii Sale de oameni, că iubirea Sa de oameni nu se mărgineşte la cel pedepsit, ci dă leac folositor şi celorlalţi, dacă vor să-i culeagă folosul? Spune-mi, de unde a fost dus Lameh la o atît de mare mărturisire, dacă nu de acolo că amintirea celor întîm-

10. *Fac.*, 4, 23—24.
11. *Prov.*, 18, 17.

plate lui Cain îi cutremurase necontenit mintea? «*Lameh a spus,* zice Scriptura: «*Ascultați glasul meu și băgați în urechi cuvintele mele*». Ai văzut că cere să fie judecat și că se roagă de femeile sale să nu asculte cu ușurință cuvintele sale? Cuvintele lui: «*Ascultați glasul meu și băgați în urechi cuvintele mele*», aceasta arată! «Încordați-vă mintea voastră, le spune el, și fiți cu mare luare aminte la cele ce vă voi spune! N-am să vă vorbesc de fapte de mică însemnătate! Am să vă spun lucruri tainice, pe care nimeni altul nu le știe decît numai eu și ochiul cel neadormit, de care mă tem. Mă silesc și mă grăbesc să vă spun ce am făcut și ce pedeapsă grea merit pentru fapta mea nelegiuită. *Am ucis un bărbat spre rană mie și un tînăr spre vătămare mie. Cain a fost răzbunat de șapte ori, Lameh de șaptezeci de ori cîte șapte*». Grele sînt cuvintele lui, foarte grele! Mare este bunul simț al bărbatului! Nu numai că-și mărturisește fapta, nu numai că face cunoscute crimele săvîrșite, dar își mai hotărăște și pedeapsa, comparînd fapta lui cu fapta lui Cain. «Ce iertare mai poți avea, își spune el, cînd nu te înțelepțește pedeapsa altuia, ci faci un îndoit păcat, cu toate că ți-i vie în minte pedeapsa celuilalt? *Am ucis un bărbat spre rană mie și un tînăr spre vătămare mie.* Nu le-am făcut atîta rău acelora pe care i-am ucis, cît mi-am făcut mie. Am adus asupra mea o pedeapsă de care nu pot scăpa, am săvîrșit un păcat fără de iertare. Dacă acela, Cain, pentru o singură crimă a meritat șapte pedepse, apoi este drept ca eu să fiu pedepsit de șaptezeci de ori cîte șapte».

— De ce?

— «Cain, continuă să spună Lameh, a ucis; și-a ucis fratele, dar nu mai văzuse pe altul înaintea lui săvîrșind aceeași faptă, nici n-a mai văzut pe altul care să fi fost pedepsit pentru fapta lui și să fi suferit mînia lui Dumnezeu. Acestea două îmi măresc pedeapsa: și că am avut înaintea ochilor crima lui Cain, și că am văzut pedeapsa lui atît de dreaptă și nu m-am înțelepțit. De aceea, chiar dacă aș primi o pedeapsă de șaptezeci de ori cîte șapte mai mare ca acela, tot nu sînt pedepsit după cum merit».

III

Ai văzut, iubite, că Dumnezeu ne-a făcut cu voie liberă? Ai văzut că după cum trîndăvia ne duce la cădere, tot așa pe cei ce voiesc să ia aminte de ei înșiși îi învață ce trebuie să facă? Spune-mi: Cine l-a împins pe Lameh la o mărturisire atît de zguduitoare? Nimeni altul decît conștiința, acest judecător nepărtinitor. După ce Lameh, împins de trîndăvie, a săvîrșit păcatul, conștiința s-a răzvrătit îndată și a început să

strige și mărimea păcatului și pedeapsa pe care o merită. Așa e păcatul! Înainte de a fi săvîrșit ne întunecă judecata și ne înșală mintea; dar după ce a fost săvîrșit ne apare lămurit înaintea ochilor grozăvia lui; plăcerea aceea scurtă și rușinoasă ne chinuie mereu și ne umple de rușine.

Stăpînul cel iubitor de oameni a pus în noi un astfel de acuzator care nu stă liniștit nicicînd, ci e în noi și necontenit strigă și cere pedeapsă pentru păcatele făcute. Și asta o poți vedea chiar din fapte. Desfrînatul, preadesfrînatul sau un alt om care a făcut un păcat asemănător nu are liniște; chiar de s-ar putea ascunde de ochii tuturora, chiar de-ar locui în singurătate, are totuși acest aspru judecător; se teme de bănuieli, tremură de umbre; îi este frică și de cei ce-i cunosc păcatul și de cei ce nu-l cunosc; are în suflet veșnică furtună și valuri peste valuri. Unuia ca acesta nici somnul nu-i este dulce, ci e plin de groază și vedenii; mîncarea nu-i face plăcere, iar statul de vorbă cu prietenii nu-i poate muta gîndurile, nici nu-i depărtează chinul, care îl frămîntă. Ca un călău, conștiința însoțindu-l îl sfîșie și-l biciuiește fără de răgaz; astfel, după săvîrșirea acelei fapte nesăbuite, conștiința merge cu el și, fără să știe nimeni, îl pedepsește groaznic, fiind și pîrîș și judecător.

Cu toate acestea, dacă păcătosul ar vrea să se folosească cum trebuie de ajutorul conștiinței, dacă ar vrea să-și mărturisească faptele și să arate Doctorului rana, Doctorului care vindecă și nu ocărăște, dacă ar vrea să primească leacurile Lui, să vorbească numai cu El, fără să știe cineva, dacă ar vrea să spună totul cu de-amănuntul, își va îndrepta iute greșelile făcute. Că mărturisirea păcatelor este ștergere a păcatelor. Ce iertare mai putem avea noi, care nu voim să ne mărturisim păcatele Celui Care cunoaște bine de tot greșelile noastre, cînd Lameh acesta nu s-a ferit să spună femeilor lui crimele făcute de el? Să știți că Dumnezeu vrea să afle de la noi păcatele noastre, nu pentru că nu le-ar cunoaște! Nu! Nu pentru că nu le-ar cunoaște ne cere să le mărturisim Cel Ce cunoaște pe toate înainte de facerea lor, ci pentru că vrea ca noi, odată cu simțirea păcatelor noastre, prin mărturisirea lor, să ne arătăm și recunoștința noastră. Avem, oare, nevoie să cheltuim bani? Nu! Avem, oare, de făcut cale îndepărtată? Nu! Ne pricinuiește, oare, dureri și suferințe tratamentul acesta? Nu! Ne vindecăm și fără bani și fără dureri și iute! Stăpînul dăruiește leacurile rănilor pe măsura tăriei rîvnei celui care se apropie de El. Cel ce vrea, deci, să se facă mai repede sănătos și să-și vindece mai repede rănile sufletului, să se apropie de Doctor cu inima zdrobită, îndepărtînd de el toate gîndurile lumești! Să verse lacrimi fierbinți, să arate stăruință mare, să mărturisească credință dreaptă

şi aşa să aibă încredere în ştiinţa Doctorului şi va lua iute vindecare! Ai văzut că dărnicia Doctorului pune în umbră dragostea oricărui părinte? Cere El, oare, ceva greu şi împovărător de la noi? Nu! Cere zdrobire de inimă, cuget umilit, mărturisire de păcate, stăruinţă mare; şi ne dăruieşte nu numai vindecarea rănilor şi curăţirea de păcate, ci face şi drept pe cel încărcat mai înainte cu mii şi mii de poveri de păcate. Ce mare iubire de oameni! Ce covîrşitoare bunătate! Declară dintr-odată drept pe păcătosul care şi-a mărturisit păcatele, care a cerut iertare şi arată tărie pe viitor. Şi ca să cunoşti lămurit asta, ascultă pe profetul care spune: *«Spune tu întîi fărădelegile tale, ca să te îndreptezi»* [12]. N-a spus numai: *«Spune tu fărădelegile tale»*, ci a adăugat: *«întîi»*, adică: Nu aştepta pe cel ce te vădeşte, nu aştepta să te pîrască cineva. Ia-o înaintea lui cu spusul, ca să închizi gura pîrîşului.

IV

Ai văzut iubirea de oameni a Judecătorului? La tribunalele omeneşti, cînd cineva primeşte să facă ce-a făcut Lameh, cînd o ia înaintea martorilor şi-şi mărturiseşte faptele, va putea poate scăpa de chinuri şi de desele biciuiri, şi asta dacă are noroc de un judecător milos, dar de osînda la moarte nu va scăpa nicidecum; la scaunul de judecată al iubitorului de oameni Dumnezeu, al Doctorului sufletelor noastre, bunătatea este nespusă, iar dărnicia depăşeşte orice cuvînt. Dacă o luăm înaintea vrăjmaşului nostru, adică a diavolului, care în ziua judecăţii va sta în faţa noastră, dacă chiar în viaţa aceasta de acum, înainte de a intra la scaunul de judecată, ne vom mărturisi păcatele, dacă vom fi noi cei dintîi care le vom spune, dacă vom fi pîrîşii noştri, vom face pe Stăpîn atît de bun, că nu numai că ne va da slobozire de păcate, dar ne va număra şi în catalogul drepţilor. Dacă Lameh acesta, ştiind ce a îndrăznit, a dat pe faţă fapta lui şi s-a osîndit singur, cînd nu era dată legea care-l putea învăţa, cînd nu auzise pe profeţi, nici povaţa altcuiva, ci numai mînat de judecătorul din sufletul lui, cum vom mai putea noi avea parte de cuvînt de apărare, cînd nu arătăm în toată graba Stăpînului rănile noastre, ca să primim de la El vindecarea lor? Dacă nu facem asta acum cînd e post, cînd gîndurile ne sînt atît de liniştite, cînd petrecerile au fost puse pe fugă, apoi cînd vom mai putea să ne gîndim la cele ce-am făcut? De aceea vă rog ca totdeauna să luăm seama de noi înşine, să priveghem; toată viaţa să ne-o cheltuim cu asta, ca, prin străduinţa noastră, să putem scăpa de chinul acela groaznic şi să fim în afara ghe-

12. *Isaia*, 43, 26.

enei focului. Şi mai cu seamă acum, cu mai multă sîrguinţă, trebuie făcut lucrul acesta, acum cînd, datorită timpului de post, vi se predică mai mult şi mai des.

«Şi a cunoscut, spune Scriptura, *Adam pe Eva, femeia lui; şi zămislind a născut fiu şi i-a pus numele Set, zicînd: «Mi-a ridicat mie Dumnezeu altă sămînţă în locul lui Abel, pe care l-a omorît Cain»* [13].

Dumnezeiasca Scriptură se opreşte cu genealogia lui Lameh şi se întoarce iarăşi la Adam şi la femeia lui şi spune: *«Şi Adam a cunoscut pe femeia lui; şi zămislind a născut fiu şi i-a pus numele Set, zicînd: «Mi-a ridicat mie Dumnezeu altă sămînţă în locul lui Abel, pe care l-a omorît Cain»*.

«A născut fiu, spune Scriptura, *şi i-a pus numele Set»*. Şi mama găsind că nu e de ajuns numele pe care i l-a pus, a adăugat: *«Mi-a ridicat mie Dumnezeu altă sămînţă în locul lui Abel, pe care l-a omorît Cain»*. Vezi că şi mama, prin numele dat copilului născut, face să dăinuiască pomenirea acelei fapte rele; şi pentru ca generaţiile viitoare să poată şti crima săvîrşită de Cain, spune: *«În locul lui Abel, pe care l-a omorît Cain»*. Cuvinte de suflet îndurerat sînt cuvintele acestea! Sînt cuvintele unui suflet, care se cutremură la amintirea faptei săvîrşite şi aduce mulţumiri pentru noul născut. Aproape că îl ţintuieşte pe Cain la stîlpul infamiei prin numele dat noului copil. Şi într-adevăr, nu jale mică le-a pricinuit Cain părinţilor! Şi-a înarmat dreapta împotriva fratelui lui! A arătat părinţilor, întins la pămînt mort, nesimţitor, pe cel iubit de ei, pe cel dorit. Chiar dacă Adam primise pedeapsa care spunea: *«Pămînt eşti şi în pămînt te vei întoarce»* [14]; şi: *«În ziua în care veţi mînca, cu moarte veţi muri»* [15], totuşi sentinţa aceasta fusese pînă atunci numai în cuvinte, nu ştiau încă ce-i moartea. Dar Cain, din pricina urii ce o purta fratelui său şi a invidiei născute în sufletul lui, a luat-o înainte, a ucis pe Abel şi a pus înaintea ochilor părinţilor săi cumplită privelişte. De aceea mama, ridicînd puţin capul, cu naşterea acestui copil, a putut găsi în sfîrşit puţină mîngîiere acelei mari dureri şi înalţă mulţumiri Stăpînului. Ţintuieşte la stîlpul infamiei uciderea de frate şi-i adaugă şi ea această mare pedeapsă: să se pomenească în veci groaznica lui faptă.

Aţi văzut ce mare rău este păcatul? Aţi văzut că încarcă de ruşine şi ocară pe cei ce-l săvîrşesc? Aţi văzut că din pricina păcatului a pierdut harul cel de sus şi a ajuns batjocura tuturora? Aţi văzut că din pricina faptei lui rele a ajuns o urîciune în ochii părinţilor lui, împinşi în

13. *Fac.*, 4, 25.
14. *Fac.*, 3, 19.
15. *Fac.*, 2, 17.

chip firesc spre dragostea de copii? Să fugim, dar, vă rog, de păcat, care aduce peste noi atîtea rele; să îmbrățișăm virtutea, care pogoară peste noi și dragostea lui Dumnezeu și ne scapă și de iad.

«Și lui Set, spune Scriptura, *i s-a născut fiu și i-a pus numele Enos. Acesta a nădăjduit a chema numele Domnului Dumnezeu»* [16].

Vezi că încetul cu încetul oamenii încep să se învețe minte! Prin numele pe care-l dau copiilor își arată recunoștința lor față de Dumnezeu. Și Set, spune Scriptura, cînd a născut fiu, i-a pus numele Enos. Iar Dumnezeiasca Scriptură, voind să tîlcuiască numele, spune: *«Acesta a nădăjduit a chema numele Domnului Dumnezeu»*.

Începînd, deci, cu Set, fericitul profet face genealogia neamului omenesc: de Cain și de cei născuți din el pînă la Lameh nici nu pomenește; i-a scos din catalogul genealogiei și pe el și pe urmașii lui, pentru că au întinat, prin voința lor cea rea, întîietatea dată lor de fire, adică dreptul de întîi-născut. Set, deci, care nu avea din fire dreptul de întîi-născut, a fost învrednicit de acest drept datorită voinței lui bune; spre el s-a mutat dreptul de întîi-născut, nu datorită firii, ci datorită voinței lui bune; iar cei născuți din el s-au învrednicit de același drept datorită genealogiei. Și după cum Enos a fost numit cu acest nume, pentru că a chemat numele Domnului Dumnezeu, tot așa și urmașii lui s-au învrednicit de același nume. Asta e pricina că fericitul profet Moise oprește aici istorisirea faptelor și începe, de aici, o altă istorisire.

V

Dar ca nu cumva începînd tîlcuirea acestei noi povestiri să-mi lungesc prea mult cuvîntul de învățătură, îmi opresc aici cuvîntul, ca și acest fericit profet, rămînînd, dacă Dumnezeu va îngădui, să-mi continui tîlcuirea. Deocamdată vreau să rog dragostea voastră să culegeți ceva de folos din spusele mele. Vreau ca în fiecare zi să cercetați ce ați cîștigat din acest cuvînt de învățătură, ce ați cîștigat din celălalt. Nu vreau ca spusele mele să fie auzite numai, ci vreau să le puneți în sufletul vostru și, cugetînd mereu la ele, să le fixați în minte. Vreau să nu vă fiți numai vouă înșivă de folos, ci să fiți învățători și altora, ca să puteți sfătui și pe alții. Vreau să faceți asta nu numai cu cuvîntul, ci să învățați pe semenii voștri să săvîrșească virtutea și cu fapta. Gîndește-mi-te că, dacă ați voi ca în fiecare zi să cîștigați cîte ceva din venirea la biserică și ați îndrepta patimile care vă necăjesc, apoi încetul cu încetul ați ajunge pe înalta culme a virtuții. N-am să încetez a vă

16. *Fac.*, 4, 26.

vorbi în fiecare zi și a grăi urechilor voastre despre o viețuire curată și sfîntă, ca să stîrpiți patimile acestea pierzătoare, mînia adică, ura și invidia. Odată stîrpite acestea, veți putea îndrepta cu mai multă ușurință și dragostea nebună după bani; iar dacă puneți capăt și acestei nebunii se vor potoli cu mai mare lesniciune și gîndurile nechibzuite, gîndurile cele pline de rușine. Da, *«rădăcina tuturor relelor este iubirea de argint»* [17]. Dacă tăiem rădăcina și o smulgem din adînc, vom stîrpi mai ușor ramurile. Culmea păcatelor, acropola păcatelor, ca să spun așa, este goana nebună după bani. Dacă am voi să o biruim, nimic nu ne mai împiedică să scăpăm de această nebunie și odată cu ea să smulgem din suflet și să tăiem toate patimile pierzătoare. Să nu socotiți că este lucru greu și împovărător să disprețuiți banii! Cînd mă gîndesc că mulți oameni, pentru o ambiție goală și fără de folos, cheltuiesc mulți talanți de aur pe ceea ce nu trebuie, ci ca să culeagă laude de la oameni, de la niște oameni care-și pierd vremea în piață, de la oameni de trei parale, ca să culeagă laude care se sfîrșesc înainte de lăsatul serii, iar de cele mai multe ori nu țin nici pînă înserează, ba, chiar înainte de sfîrșitul zilei, îi cuprind mii de amărăciuni de banii cheltuiți; cînd mă gîndesc iarăși la alții, prinși de rătăcirea filosofiei grecești, dar îndrăgostiți și ei de laudele oamenilor, pentru dobîndirea cărora se străduiesc cît pot, se despart de toate averile lor, își păstrează pentru ei numai toiagul și mantaua de filosof și așa o duc toată viața, preferînd să îndure orice oboseală și orice necaz numai ca să fie lăudați de oameni; deci, cînd mă gîndesc la toți aceștia, nu știu ce cuvînt de apărare sau ce iertare mai putem noi avea cînd nu vrem să ne despărțim nici de cea mai mică parte din averile noastre pentru porunca dată nouă de Dumnezeu și pentru slava cea nemuritoare și fără de sfîrșit, ci sîntem mai răi decît aceia și nici nu ne gîndim cît de mare este deosebirea între noi și ei; nu ne gîndim că aceia se despart de atîtea averi pentru laudele nefolositoare ale oamenilor, ale celor de aceeași fire cu ei, pe cînd noi de multe ori nu vrem să dăm celor din nevoi cît de puțin pentru Stăpînul nostru Care ne-a dat și averile noastre și ne-a făgăduit și acele nespuse daruri. Cu ce ochi ne vom uita la Judecătorul, a Cărui poruncă, atîta de ușoară o disprețuim? Ne-a poruncit, oare, să aruncăm toate averile noastre? Nu! Folosește-te, dar, în toată voia de averile tale! Împlinește-ți cu ele nevoile tale! Dar fă de folos ceea ce-ți prisosește, ceea ce stă fără întrebuințare în casa ta! Împarte-le celor sugrumați de foame, celor înghețați de frig. Trimite-le prin mîinile acestora în patria

---

17. *I Tim.*, 6, 10.

ta, în care te vei duce nu după multă vreme. Săracii, mai cu seamă, vor putea să-ți ducă averile tale în patria ta, ca să le găsești pe toate pregătite cînd te vei duce acolo. Te vei bucura cînd vei vedea că averile tale au crescut, văzîndu-le înmulțite de cei ce le-au dus acolo, dar mai bine spus de iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Trebuie, oare, să te ostenești ca să faci lucrul acesta? Îți dă, oare, bătaie de cap și grijă? Nu! N-ai nevoie de animale de jug ca să-ți duci averile acolo! N-ai nevoie de paznic, nici de un altul asemenea acestuia! Pe drumul care duce acolo nu umblă nici tîlharii, nici spărgătorii, ca să fure cele ce trimiți. Averile pe care le pui în mîinile săracilor, le pui într-o vistierie sigură, în mîna lui Dumnezeu. Mîna lui Dumnezeu îți va da averile înapoi, întregi și bine păzite; iar cînd te vei duce în patria ta, odată cu primirea averilor tale, vei fi lăudat, vei fi încununat și pe deplin mulțumit și fericit. Să vărsăm, dar, vă rog, în pîntecele săracilor tot prinosul nostru! Să semănăm cît e încă timp de semănat, ca să secerăm la vreme potrivită! Să nu pierdem prilejul de acum, ca să ne căim mai tîrziu fără de folos! Crezi, oare, că Stăpînul cel iubitor de oameni pentru asta ți-a dat ție mai multă bogăție, ca să o cheltuiești numai pentru trebuința ta, iar ceea ce-ți rămîne să o încui în cufere și lăzi? Nu pentru asta, ci pentru ca, după îndemnul apostolic, prisosul tău să împlinească lipsa celorlalți [18]. Poate că cheltuiești mai mult decît ai nevoie. Cheltuiești mulți bani cu petrecerile, cu hainele, cu luxul; cheltuiești mulți bani și cu slugile și animalele. Săracul nu-ți cere să chelutiești atîta cu el. Îți cere numai să-i potolești foamea; îți cere să-i dai atîta cît îi este de neapărată trebuință, să-i dai pîinea cea de toate zilele ca să-și țină zilele și să nu piară. Și nici atîta nu vrei să faci, nici nu te gîndești că, dacă mori pe neașteptate, lași aici tot ce-ai adunat, iar uneori toată averea ta trece în mîinile dușmanilor și vrăjmașilor tăi, iar tu, la plecarea de aici, iei cu tine toate păcatele pe care le-ai făcut, adunîndu-ți averea. Ce vei spune în ziua cea înfricoșătoare a judecății? Cum ai să te aperi cînd ți-ai rînduit cu atîta nepăsare mîntuirea ta? De asta, ascultă-mă, și împarte prisosul averilor tale cît mai ai încă timp ca să dobîndești mîntuirea și să găsești ca răsplată veșnicele bunătăți, pe care facă Dumnezeu ca noi toți să le dobîndim, cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui împreună cu Sfîntul Duh slavă, putere și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

---

18. *II Cor.*, 8, 14.

OMILIA A XXI-a

«Aceasta este Cartea Facerii oamenilor,
în ziua în care a făcut Dumnezeu pe Adam ;
după chipul lui Dumnezeu l-a făcut pe el ;
bărbat şi femeie i-a făcut pe ei ;
şi a chemat numele lui Adam,
în ziua în care i-a făcut pe ei» [1]

I

Mare şi nespusă este, iubiţilor, comoara cuvintelor Scripturii citite de curînd. Ştiu că mulţi, uitîndu-se la catalogul numelor şi dînd puţină luare-aminte cuvintelor citite, socot că spusele acestea nu au în ele nimic deosebit, ci sînt doar simple nume. Dar eu vă rog pe toţi să nu treceţi cu uşurinţă pe lîngă cele scrise în Dumnezeieştile Scripturi. Nu-i nici un cuvînt scris în Scriptură care să nu cuprindă în el multă bogăţie de idei ; şi pentru că fericiţii profeţi au scris insipraţi de Duhul Sfînt, de aceea cele scrise au mare comoară ascunsă în ele. Să nu te miri, dar, dacă-ţi făgăduiesc să-ţi arăt acum ascunsă în catalogul numelor mare bogăţie de idei. Nu este silabă, nu este chiar virgulă din Scriptură, în care să nu se afle comoară pusă în adîncul ei. De aceea se cuvine ca, povăţuiţi de harul cel de sus şi luminaţi de Duhul Sfînt, cu astfel de gînduri să citim dumnezeieştile cuvinte. Dumnezeiasca Scriptură n-are nevoie de înţelepciunea omenească pentru înţelegerea celor scrise în ea, ci de descoperirea Duhului, pentru ca, aflînd adevăratul înţeles al cuvintelor ei, să primim din ele mult folos. Dacă în actele întocmite de oameni pentru afaceri lumeşti, distruse adeseori de vreme, are mare putere data pusă în fruntea actului, iar adeseori chiar o silabă, apoi cu mult mai mult poţi vedea lucrul acesta în Dumnezeieştile Scripturi, scrise de Duhul Sfînt. Cu o singură condiţie : să fim cu mintea trează, să nu trecem cu uşurinţă peste ele, ci să ne încordăm mintea ca să vedem cu de-amănuntul totul ; să nu fim mai răi decît cei care se străduiesc mult pentru cele materiale. Cei care caută aur în pămînt nu sapă pămîntul la suprafaţă, ci se coboară adînc de tot, ca să poată găsi cîteva firi-

1. Fac., 5, 1–2.

mituri de aur; apoi cu multă oboseală şi răbdare caută în pămîntul săpat; şi după munca aceea istovitoare abia de-şi mîngîie puţin ostenelile; şi totuşi, cu toate că folosul le e mai mic decît ostenelile, iar de multe ori, după multă osteneală şi nesomn, îşi văd nădejdile înşelate, nici aşa nu contenesc munca, ci, mînaţi de nădejde, nici nu simt oboseala. Dacă aceştia se străduiesc atîta pentru nişte lucruri stricăcioase şi pieritoare, în care de multe ori nici nu ştii de ai să cîştigi ceva, apoi cu mult mai mult se cuvine ca noi să arătăm aceeaşi rîvnă, ba chiar mai multă, cînd cercetăm Scripturile, în care şi bogăţia este nefurată şi comoara este neîmpuţinată, iar nădejdile nedezminţite, ca să putem dobîndi ce căutăm. Şi astfel, culegînd folosul ce ni-l dau Scripturile şi văzînd nespusa iubire de oameni a lui Dumnezeu, să fim recunoscători Stăpînului nostru şi cu ajutorul Lui să scăpăm de cursele diavolului.

Haide, dar, să vă pun în faţă cuvintele Scripturii citite de curînd şi să le tîlcuiesc cu de-amănuntul, ca să plecaţi acasă după ce veţi asculta obişnuitul cuvînt de învăţătură.

«Aceasta este Cartea Facerii oamenilor, în ziua în care a făcut Dumnezeu pe Adam; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut pe el; bărbat şi femeie i-a făcut pe ei. Şi a chemat numele lui Adam, în ziua în care i-a făcut pe ei» [2].

Uită-mi-te la priceperea acestui minunat profet; dar mai bine spus, la învăţătura Sfîntului Duh; că Moise ne grăieşte toate cuvintele sale insuflat de Duhul; Moise i-a împrumutat limba, iar harul Duhului ne învaţă prin el lămurit totul. Uită-te, aşadar, că ia cuvîntul de la început, şi, ca să spun aşa, vrea să ne povestească iarăşi totul de la capăt.

— Pentru ce?

— Pentru că a văzut că oamenii de pînă atunci au fost foarte neînţelepţi şi că nu s-au înţelepţit din cele pătimite de cei întîi zidiţi, ci s-au prăvălit în prăpastia răutăţii: cel născut din Adam, Cain, din invidie şi-a ucis fratele; din pricina asta a şi primit pedeapsa aceea grozavă, aşa precum am arătat mai înainte dragostei voastre; apoi iarăşi, oamenii de după el nu s-au învăţat minte nici din pedeapsa lui Cain, ci au căzut în păcate şi mai grele, aşa cum aţi auzit ieri pe Lameh spunînd femeilor lui păcatul său şi dîndu-şi singur pedeapsa. Deci, pentru că Moise a văzut că răutatea lor creşte ca o scurgere rea, care e pe cale să cuprindă tot trupul, de aceea opreşte năvala răutăţii şi nu mai face pomenire de generaţiile de oameni de la Cain pînă la Lameh. Face astfel un nou început; şi vrînd să mîngîie jalea lui Adam şi a Evei, în care a îndrăznit să-i cufunde ucigaşul de frate, înarmîndu-şi mîna împotriva lui Abel, îşi începe

2. *Fac.*, 5, 1—2.

povestirea așa : *«Aceasta este Cartea Facerii oamenilor, în ziua în care a făcut Dumnezeu pe Adam ; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut pe el ; bărbat și femeie l-a făcut pe el ; și a chemat numele lui Adam, în ziua în care i-a făcut pe ei».*

II

Uită-te că se folosește de aceleași cuvinte ca și la început, ca să ne arate că generațiile dintre Cain și Lameh, dovedindu-se nevrednice, nici nu mai merită să fie pomenite. Așa că acum începe genealogia neamului omenesc de la noul născut, adică de la Set, ca să afli și de aici cît de mult iubește Dumnezeu neamul omenesc și cît de mult urăște pe cei cu gînduri ucigașe. De aceștia nici nu mai face pomenire, ca și cum nici n-ar fi existat ; cu asta ne arată ce cumplit lucru este păcatul, și că cei ce îl săvîrșesc se vatămă cumplit pe ei înșiși. Iată că au fost șterși din catalogul neamului omenesc ; au fost pomeniți pentru atîta numai ca să țintuiască la stîlpul infamiei păcatul lor și ca să fie temei de înțelepțire generațiilor viitoare. Cel omorît pe nedrept, cel ucis de mînă de frate, de atunci și pînă acum, este cîntat de gurile tuturor. Pomenirea lui n-a stins-o vremea, dar nici crima ucigașului. Unul este lăudat de toți în fiecare zi, celălalt țintuit necontenit la stîlpul infamiei.

Ați văzut cît de păgubitor este păcatul și cîtă putere are virtutea ? Ați văzut că păcatul se stinge și piere chiar dacă luptă și biruie, pe cînd virtutea ajunge mai strălucită, mai luminoasă, chiar cînd i se duce război și suferă mii și mii de lovituri ? Și aș putea să dovedesc acum dragostei voastre adevărul spuselor mele și cu alte fapte ; dar, ca să nu mă depărtez de șirul cuvîntării, haide să ne întoarcem la spusele Scripturii :

«Aceasta este Cartea Facerii oamenilor, în ziua în care a făcut Dumnezeu pe Adam ; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut pe el ; bărbat și femeie i-a făcut pe ei ; și a chemat numele lui Adam, în ziua în care i-a făcut pe ei».

Iată că Dumnezeiasca Scriptură, luînd iarăși de la început istorisirea, ne amintește de cîtă cinste a fost învrednicit omul. *«În ziua în care l-a făcut pe Adam ; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut pe el».* Aceste cuvinte sînt în loc de : «l-a pus stăpîn pe toate cele văzute» ; că acest lucru înseamnă : *«după chipul lui Dumnezeu».* După chipul lui Dumnezeu în ce privește conducerea, în ce privește stăpînirea. După cum Dumnezeul universului are stăpînire peste toate cele văzute și cele nevăzute, fiind Creatorul tuturora, tot așa a voit Dumnezeu ca și această ființă cugetătoare, pe care a creat-o, să aibă stăpînire peste toate cele văzute.

De aceea i-a dăruit și suflet, vrînd să fie nemuritor; dar omul a alunecat din pricina trîndăviei și a călcat porunca dată lui; totuși Dumnezeu, mergînd pe urmele iubirii Sale de oameni, nu și-a întors fața desăvîrșit de la om; i-a luat nemurirea, osîndindu-l la moarte, dar i-a lăsat aproape aceeași stăpînire peste cele văzute. Cînd Cain a alunecat în o atît de mare nebunie, cînd el, cel dintîi, a adus pe lume omorul — moartea aceea silnică — și și-a arătat neînțelepciunea sa, unind minciuna cu omorul, Dumnezeu a vrut să-l înțelepțească prin o pedeapsă continuă, pentru ca să cîștige nu numai el din suferințele lui, ci ca să-i învețe și pe oamenii de după el cît de grozavă e fapta lui Cain și cît de cumplită nebunia lui. Iar cînd mai tîrziu și urmașii lui Cain, tot din pricina trîndăviei, au căzut încetul cu încetul în păcate și mai mari, Dumnezeu voind să mîngîie, ca să spun așa, pe Adam, căzut în amară tristețe nu numai din pricina păcatului săvîrșit de el, ci și din pricina crimei lui Cain; voind, deci, Dumnezeu să-i mîngîie jalea aceea nesuferită, pe care o văzuse cu proprii săi ochi, uciderea fiului lui — că oamenii pînă la Cain nici nu știau ce-i moartea, deși primiseră sentința de moarte; și durerea lui Adam era îndoită și întreită: văzuse pentru întîia dată în viața lui un om mort; văzuse o moarte silnică săvîrșită de copilul lor; văzuse pe Cain ucigînd pe fratele lui, pe cel de aceeași mamă și din același tată, care nu-i făcuse nici un rău — deci, iubitorul de oameni Dumnezeu, vrînd să-i dea lui Adam o mîngîiere, care să-i precumpănească durerile, îi dă un alt copil, pe Set, care-i este îndestulătoare mîngîiere, pentru că de la acest copil avea să înceapă genealogia neamului omenesc. Aceasta este pricina că și Moise, acest fericit profet, începe, grăind așa: «*Aceasta este Cartea Facerii oamenilor*». Apoi, făgăduind să istorisească nașterea oamenilor, iată cum continuă:

«*Și a trăit Adam,* spune Scriptura, *două sute și treizeci de ani și a născut după chipul lui și după asemănarea lui; și a numit Set numele lui. Și au fost zilele lui Adam șapte sute și a născut fii și fiice. Și au fost toate zilele lui Adam nouă sute și treizeci de ani și a murit*» [3].

III

Nu spuneam bine în cuvîntările mele de la început că nimic nu-i scris în zadar și fără rost în Dumnezeiasca Scriptură? Iată și acum cu cîtă precizie vorbește acest fericit profet! «*Și a născut Adam după chipul lui și după asemănarea lui; și a numit Set numele lui*». Despre fiul de mai înainte, despre Cain adică, nu însemnase asta. Prevăzuse mai dina-

3. *Fac.*, 5, 3—5.

inte pornirea lui spre rău. Şi pe bună dreptate. Cain nu păstrase însuşirile părinteşti, ci îndată s-a pornit spre păcat. Aici, însă, spune : *«După chipul lui şi după asemănarea lui»*, adică Set are aceleaşi însuşiri ca şi tatăl său, păstrează aceleaşi caractere de virtute şi arată prin faptele lui chipul părintesc ; poate, prin virtutea sa, să îndrepte păcatul lui Cain. Cînd Scriptura ne spune : *«după chipul lui şi după asemănarea lui»*, nu ne vorbeşte aici despre asemănarea trupească cu Adam, ci despre însuşirile sufleteşti ale lui Set, ca să aflăm că nu este la fel cu fratele său. De aceea şi mama, cînd a pus nume copilului, l-a pus cu bucurie, că n-a socotit naşterea lui datorită firii, ci puterii lui Dumnezeu. Puterea lui Dumnezeu a deşteptat spre naştere firea. Scriptura spune : *«Şi i-a pus numele Set, zicînd : «Mi-a ridicat mie Dumnezeu altă sămînţă în locul lui Abel, pe care l-a omorît Cain»* [4]. Uită-te cît de precis este cuvîntul ei. N-a spus : «Mi-a dat Dumnezeu», ci : *«Mi-a ridicat mie»*. Iată că aici, prin aceste cuvinte, ni se arată în chip obscur semnele care prevestesc învierea. Cu alte cuvinte Eva a grăit aşa : «În locul celui mort, Dumnezeu mi l-a sculat pe acesta. Chiar dacă Abel a căzut la pămînt de mîna fratelui său şi a murit, totuşi puterea lui Dumnezeu mi l-a ridicat pe acesta în locul celui căzut». Pentru că nu era încă timpul învierii, Dumnezeu n-a ridicat pe cel căzut, ci pe altul în locul aceluia. De aceea şi Eva a spus : *«Mi-a ridicat mie Dumnezeu altă sămînţă în locul lui Abel, pe care l-a omorît Cain»*. Ai văzut înţelepciunea femeii ! Ai văzut iubirea de oameni a Stăpînului ? Ai văzut cît de repede i-a mîngîiat pe cei întîi-zidiţi ?

Să facem şi noi cu toţii ce a făcut Eva ! Să socotim har de sus totul din viaţa noastră. Chiar dacă natura lucrează, totuşi nu cu puterea ei ; natura ascultă de porunca Creatorului. Femeile niciodată să nu se plîngă că n-au copii, ci, cu gînd plin de înţelepciune, să alerge la Creatorul naturii şi de la Stăpînul naturii să ceară copii ! Să nu atribuie naşterea de copii traiului împreună al soţilor sau altui fapt, ci Creatorului tuturor, Care a adus pe om de la nefiinţă la fiinţă ; El poate îndrepta iarăşi şi natura betejită. Aşa a făcut Eva ! A făcut din jale prilej de slavoslovie, a atribuit totul Stăpînului, zicînd : *«Mi-a ridicat mie Dumnezeu altă sămînţă în locul lui Abel, pe care l-a omorît Cain»*. Vezi că nu numai că nu s-a supărat, dar nici n-a rostit cuvînt supărător ? — Dacă ar fi grăit, nu l-ar fi trecut sub tăcere Dumnezeiasca Scriptură ! — A îndurat cu bărbăţie întîmplarea şi a căpătat iute mîngîiere. Se arată şi mai înţeleaptă, lăudînd binefacerea primită de la Stăpînul. Uită-te cît de darnic e Stăpînul ! Nu i-a dăruit numai un alt copil, dar prevesteşte că va fi şi vir-

4. *Fac.*, 4, 25.

tuos. «*A născut*, spune Scriptura, *după chipul lui și după asemănarea lui*». Și ca să cunoaștem îndată virtutea noului născut, iată că Scriptura ne arată sufletul său iubitor de Dumnezeu prin numele pe care l-a pus fiului său. «*Și lui Set i s-a născut un fiu*, spune Scriptura, *și i-a pus numele Enos. Acesta a nădăjduit să cheme numele Domnului Dumnezeu*»[5]. Ai văzut nume mai strălucitor decît o diademă, mai frumos decît purpura împărătească? Poate fi, oare, o mai mare fericire decît aceea să ai un nume care să cheme numele lui Dumnezeu, ca însăși chemarea lui Dumnezeu să-ți fie numele?

Vezi că în aceste simple nume, așa cum spuneam și la început, se ascunde mare bogăție de gînduri? Ele arată nu numai dragostea de Dumnezeu a părinților, dar și multa lor grijă de copii. Prin numele pe care-l dădeau copiilor lor, părinții de altădată îi învățau pe copiii lor să-și alipească sufletul de virtute; nu făceau ca părinții de acum care pun nume la întîmplare copiilor lor. «Să punem copilului numele bunicului sau al străbunicului», spun aceștia de acum. Cei vechi nu făceau așa! Își dădeau toată silința cînd puneau nume copiilor; iar numele dat copiilor nu era numai un îndreptar spre virtute pentru cei ce îl purtau, ci era și învățătură de mare înțelepciune și pentru ceilalți și pentru generațiile viitoare. Dar vom cunoaște lucrul acesta încetul cu încetul pe măsura înaintării cuvîntului nostru. Deci nici noi să nu dăm nume întîmplătoare copiilor noștri, să nu le dăm numele bunicilor, ale străbunicilor sau ale celor ce au strălucit în neamul nostru, ci numele sfinților bărbați care au strălucit în virtute, al celor care au avut multă îndrăznire înaintea lui Dumnezeu. Dar mai bine spus, nu trebuie să se bizuie numai pe numele acestora nici părinții, nici copiii, care primesc aceste nume! Numele nu folosește la nimic dacă cel ce poartă numele este lipsit de virtute; ci trebuie să aibă nădejdea mîntuirii în săvîrșirea faptelor de virtute; nu trebuie să se laude cu numele ce-l poartă, nici cu înrudirea cu sfinții bărbați, nici cu altceva, ci cu îndrăznirea ce le-o dau propriile lor fapte. Dar mai bine spus, nici cu acestea să nu ne lăudăm, ci mai cu seamă atunci să ne smerim și să fim modești, cînd putem aduna mare bogăție de virtute. Așa vom putea păstra și bogăția adunată și vom atrage asupra noastră și bunăvoința lui Dumnezeu. De aceea și Hristos spunea ucenicilor Săi: «*Cînd faceți toate, spuneți: Slugi netrebnice sîntem*»[6]. Totdeauna Hristos căuta să potolească gîndurile de mîndrie ale ucenicilor, să-i convingă să se smerească și să nu se laude cu faptele lor bune;

5. *Fac.*, 4, 26.
6. *Luca*, 17, 10.

să știe că mai cu seamă cea mai mare virtute din toate este să te smerești cînd faci fapte bune.

IV

Dar să ne întoarcem iarăși la șirul cuvîntării și să vedem pe cei care s-au născut după Enos. Poate că înaintînd puțin cîte puțin vom găsi mai mare comoară și bogăție multă și nespusă.

«Și a trăit Enos acesta, spune Scriptura, *fiul lui Set, o sută nouăzeci de ani; și a născut pe Cainan*[7] *; și Cainan a născut pe Maleleel*[8] *; și Maleleel a născut pe Iared*[9] *; și Iared a născut pe Enoh*[10] *; și a trăit Enoh o sută șaizeci și cinci de ani și a născut pe Matusala*[11] *; și a bineplăcut lui Dumnezeu Enoh, și a trăit Enoh după ce a născut pe Matusala două sute de ani și a născut fii și fiice*[12] *; și au fost zilele lui Enoh trei sute șasezeci și cinci de ani*[13] *; și a bineplăcut lui Dumnezeu Enoh și nu s-a mai găsit, pentru că l-a mutat pe dînsul Dumnezeu»*[14].

Nu spuneam eu bine, că înaintînd cu cuvîntarea noastră vom găsi în aceste nume multă și nespusă bogăție duhovnicească? Gîndește-mi-te acum, iubite, și la virtutea dreptului Enoh și la covîrșitoarea iubire de oameni a bunului Dumnezeu și la precizia Dumnezeieștii Scripturi!

«A trăit Enoh, spune Scriptura, *o sută șasezeci și cinci de ani și a născut pe Matusala; și a bineplăcut Enoh,* spune Scriptura, *lui Dumnezeu după ce a născut pe Matusala».*

Să audă și bărbații și femeile și să cunoască virtutea dreptului Enoh! Să nu mai socotească căsătoria o piedică pentru a bineplăcea lui Dumnezeu! Tocmai de aceea Dumnezeiasca Scriptură a însemnat de două ori că Enoh a născut pe Matusala și atunci a bineplăcut lui Dumnezeu; și iarăși de două ori a spus aceleași cuvinte, zicînd: *«și a bineplăcut după ce l-a născut pe el»*, ca să nu socotească nimeni că nașterea de copii e o piedică în calea virtuții. Dacă sîntem cu mintea trează, apoi nici căsătoria, nici creșterea copiilor, nici altceva nu ne va putea împiedica să bineplăcem lui Dumnezeu. Iată Enoh! A fost de aceeași fire cu noi și fără să fie dată legea, fără să aibă învățătura Scripturilor și fără să-l îndrumeze cineva spre filosofie, el, de capul lui, din propria lui voință, a făcut

7. *Fac.*, 5, 9.
8. *Fac.*, 5, 12.
9. *Fac.*, 5, 15.
10. *Fac.*, 5, 18.
11. *Fac.*, 5, 21.
12. *Fac.*, 5, 22.
13. *Fac.*, 5, 23.
14. *Fac.*, 5, 24.

fapte atît de plăcute lui Dumnezeu încît trăiește și azi; că nici pînă acum n-a cunoscut moartea. Dacă ar fi fost, iubite, căsătoria și creșterea de copii o piedică în calea virtuții, Creatorul universului n-ar fi adus pe lume căsătoria. Căsătoria nu numai că nu ne împiedică cu nimic în trăirea filosofiei celei după Dumnezeu, dacă voim să fim cu mintea trează, dar aduce în viața noastră și multă ușurare. Căsătoria potolește furiile firii noastre, nu lasă ca oceanul să se frămînte, ci ne ajută să ducem totdeauna corabia în port. Pentru asta a dăruit Dumnezeu neamului omenesc căsătoria. Și dreptul acesta arată că adevărate sînt spusele mele. Enoh a plăcut lui Dumnezeu, spune Scriptura, după ce a născut pe Matusala; și spune mai departe că a săvîrșit fapte de virtute nu cîțiva ani, ci două sute. Iată că după călcarea de poruncă a celui dintîi-zidit s-a găsit un om care s-a urcat pînă pe culmile virtuții; și prin bunăplăcerea lui înaintea lui Dumnezeu a îndreptat greșeala strămoșului lui. Uită-te acum la covîrșitoarea iubire de oameni a lui Dumnezeu! Găsind, deci, Dumnezeu un om care a putut îndrepta păcatul lui Adam, arată cu fapta că nu cu voia Sa a adus peste neamul omenesc moartea din pricina călcării poruncii; de aceea pe cel ce primise porunca, pe Adam, l-a osîndit, iar pe acesta, care îndreptase păcatul lui Adam, pe Enoh, l-a mutat de viu. *«Și a bineplăcut Enoh lui Dumnezeu; și nu s-a mai găsit, pentru că l-a mutat pe dînsul Dumnezeu»*. Ai văzut înțelepciunea Stăpînului? L-a mutat de viu, nu i-a dăruit nemurirea, pentru ca să nu se slăbească frica de păcat, ci frica de păcat să rămînă vie în neamul omenesc. Pentru aceea acum Dumnezeu iarăși, în chip obscur și pe nesimțite, ca să spun așa, vrea să facă fără putere hotărîrea pe care a dat-o împotriva lui Adam. Nu face asta pe față, ca frica să fie spre înțelepțire. Deci, pentru că Enoh a bineplăcut lui Dumnezeu, Dumnezeu l-a mutat.

Iar dacă cineva ar vrea să iscodească și să mă întrebe unde l-a mutat și dacă mai trăiește în trup și acum, acela să știe că nu se cuvine să asculte de gîndurile omenești, ca să iscodească cele făcute de Dumnezeu, ci să creadă în ce spune Dumnezeu. Cînd Dumnezeu spune ceva, nu trebuie să ne împotrivim celor spuse, ci să socotim mai vrednice de credință cele grăite de Dumnezeu decît cele ce cad sub ochii noștri. Să credem ce a spus Scriptura; și Dumnezeiasca Scriptură a spus că Dumnezeu l-a mutat de viu, că n-a murit, că, prin viața sa bineplăcută lui Dumnezeu, porunca dată împotriva neamului omenesc n-a mai avut nici o putere asupra lui. Scriptura nu ne-a spus unde l-a mutat și cum trăiește acum.

V

Ai văzut bunătatea Stăpînului ? Cînd a găsit un bărbat plin de virtute, nu l-a lipsit de slava pe care o dăruise celui întîi-zidit, înainte de călcarea de poruncă. Prin asta ne învaţă că Adam, dacă n-ar fi preferat înşelăciunea în locul poruncii date, ar fi fost învrednicit de aceleaşi daruri, dacă nu şi mai mari.

«Şi a trăit, spune Scriptura, *Matusala o sută optzeci şi şapte de ani şi a născut pe Lameh* [15] *; şi a trăit Lameh o sută optzeci de ani şi a născut fiu* [16] *; şi i-a pus numele Noe, zicînd : «Acesta ne va odihni de lucrurile noastre şi de necazurile mîinilor noastre şi de pămîntul pe care l-a blestemat Domnul Dumnezeu»* [17].

Iată, iarăşi, că şi în numele fiului lui Lameh sînt ascunse taine mari, covîrşitoare preziceri şi nespusă iubire de oameni a bunului Dumnezeu ! Lameh, cu preştiinţa lui, a prevăzut viitorul. A văzut că răutatea oamenilor se înmulţeşte şi, prin numele dat copilului, prezice nenorocirile ce aveau să vină peste tot neamul omenesc, pentru ca, înţelepţiţi de frică, să se depărteze de păcat şi să îmbrăţişeze virtutea. Uită-te la îndelunga răbdare a Stăpînului ! Cu cîtă vreme înainte rînduieşte să se împlinească prezicerea ! Asta, pentru ca să-şi arate şi iubirea Sa de oameni şi să lipsească şi de orice cuvînt de apărare pe cei ce aveau să fie pedepsiţi.

Dar poate că cineva mă va întreba :

— De unde a căpătat Lameh puterea aceasta mare de prezicere ? Ne pomeneşte, oare, undeva Scriptura că a fost un bărbat virtuos şi minunat ? Nu !

— Nu te minuna, iubite ! Dumnezeu este înţelept şi iscusit şi îngăduie adeseori ca oameni nevrednici să prezică lucruri mari şi minunate. Şi lucrul acesta se vede nu numai în Vechiul Testament, ci şi în Noul Testament. Ascultă ce spune Evanghelistul despre Caiafa, arhiereul iudeilor : *«Iar aceasta a spus-o nu de la sine ; ci, fiind arhiereu în anul acela, a proorocit că Iisus avea să moară, nu numai pentru popor, ci ca să adune într-una şi neamurile cele risipite»* [18]. Un lucru asemănător vei găsi iarăşi şi la Balaam. A fost chemat să blesteme pe poporul iudeu ; dar el nu numai că nu l-a blestemat, ci a prezis chiar lucruri mari şi minunate ; şi nu numai despre popor, ci şi despre venirea Mîntuitorului [19]. Nu te minuna, deci, dacă şi acum Lameh, punînd nume copilului său,

15. *Fac.*, 5, 25.
16. *Fac.*, 5, 28.
17. *Fac.*, 5, 29.
18. *Ioan*, 11, 51—52.
19. *Num.*, 24, 1—9.

i-a pus un astfel de nume! Atribuie totul lui Dumnezeu, Care rînduiește pe toate prin înțelepciunea Lui cea mare.

«Și i-a pus numele Noe». Numele acesta se tălmăcește odihnă. Numește, deci, odihnă prăpădul acela care avea să se întîmple după atîta număr de ani. La fel vorbește și Iov: *«Odihnă este moartea bărbatului»* [20]. Deci pentru că păcatul este însoțit de multă și foarte mare oboseală, de aceea Lameh numește odihnă curmarea și încetarea păcatelor, pe care potopul avea să le aducă. *«Și i-a pus*, spune Scriptura, *numele Noe»*. Apoi, tălmăcindu-ne numele, spune: *«Acesta ne va odihni pe noi de lucrurile noastre»*, adică ne va depărta de păcat. *«Și de necazurile mîinilor noastre»*; iarăși, același lucru, de faptele noastre cele rele. Nu grăiește așa, pentru că mîinile le-ar face necazuri, ci pentru că prin lucrul lor și prin faptele rele săvîrșite de mîini, li se înmulțeau necazurile. *«Și de pămîntul pe care l-a blestemat Domnul Dumnezeu»*. «Ne va slobozi pe noi, spune Lameh, de toate relele ce ne apasă; de munca și greutățile lucrării pămîntului, care a fost blestemat din pricina greșelii celui dintîi-zidit». Gîndește-mi-te, deci, iubite, la aceea că acest copil, crescînd avea să fie încetul cu încetul temei de învățătură pentru toți cei ce-l vor vedea. Numai ce auzeau numele copilului și îndată tălmăcirea numelui le și arăta prăpădul ce avea să vină. Dacă cineva insuflat de Duhul Sfînt ar fi spus că are să se întîmple cutare lucru, cuvintele aceluia ar fi fost iute date uitării și n-ar fi aflat toți oamenii de grozăvia pedepsei ce avea să vină; dar așa, Noe era sub ochii tuturora și cu timp și fără timp le aducea aminte de mînia lui Dumnezeu.

Și ca să cunoaștem exact cîtă vreme a îndemnat Noe pe toți cu numele său ca să se depărteze de păcat și să îmbrățișeze virtutea, ca să scape de o mînie atîta de mare a lui Dumnezeu, Scriptura spune:

«Și era Noe de cinci sute de ani și a născut Noe trei fii» [21].

Iată iarăși alt drept cu femeie și copii, care, prin faptele lui, a bineplăcut mult lui Dumnezeu și a mers împotriva tuturora pe calea virtuții, fără ca să fie împiedicat de căsătorie sau de creșterea copiilor.

Trebuie neapărat acum să ne minunăm de nespusa și îndelunga răbdare a lui Dumnezeu și de covîrșitoarea nerecunoștință a oamenilor de atunci. Iată, vreme de cinci sute de ani a strigat dreptul acesta și a mărturisit, cu numele ce-l purta, că are să vină peste întreaga lume mare potop din pricina întinderii păcatului! Și nici așa oamenii n-au vrut să se lase de păcate. Dar iubitorul de oameni Dumnezeu nici după o prezicere ca aceasta, nici după un număr atît de mare de ani, nu aduce pe-

20. *Iov*, 3, 23.
21. *Fac.*, 5, 32.

deapsa, ci adaugă, potrivit îngăduinței Sale, un alt număr, nu mic de ani. Că n-a adus neamul omenesc pe lume ca să-l pedepsească, ci cu totul dimpotrivă, ca să-i dăruiască desfătarea cu nenumărate bunătăți. De asta Îl vezi mereu amînînd, mereu amînînd pedepsele.

Dar ca să nu obosesc mintea voastră cu mulțimea spuselor, să mă opresc aici, păstrînd restul pentru mîine.

VI

Să nu ascultăm, iubiților, fără luare-aminte cuvintele acestea! Să învățăm să ne îngrijim de virtute; să ne străduim mult să bineplăcem lui Dumnezeu. Să nu ne fie o scuză nici grija de acasă, nici grija de soție, nici grija de copii, nici altceva! Să nu socotim că ne sînt de ajuns aceste griji, spre a ne îndreptăți trîndăvia și nepăsarea vieții noastre. Să nu rostim acele cuvinte reci și nefolositoare și să spunem: «Sînt mirean, am soție și trebuie să am grijă de copii!» Cei mai mulți au obiceiul să grăiască așa cînd îi rog să se ostenească să facă fapte de virtute sau să se străduiască să citească Dumnezeieștile Scripturi.

— Nu-i treaba mea, îmi spun aceștia. M-am lepădat, oare, de lume? Sînt, oare, călugăr?

— Ce spui, omule? Numai călugării au datoria să placă lui Dumnezeu? Dumnezeu vrea ca toți oamenii *«să se mîntuiască și la cunoștința adevărului să vină»* [22], vrea ca toți să fie virtuoși. Ascultă ce spune prin profetul, care zice: *«Nu vreau moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu»* [23]. Spune-mi mie, a fost, oare, pentru dreptul Noe o piedică în calea virtuții traiul împreună cu soția sau grija de copii? Nu, vă rog, să nu ne înșelăm singuri, ci cu cît sîntem mai mult prinși de aceste griji, cu atît mai mult să primim leacurile citirii Dumnezeieștilor Scripturi. Nu erau, oare, și drepții aceștia de aceeași fire cu noi? Erau, și n-au avut atîtea temeiuri ca noi care să-i ducă la săvîrșirea virtuții! Ce iertare mai merităm noi, care am avut parte de atîta învățătură, care am fost învredniciți de atîta har, care ne bucurăm de ajutorul cel de sus, care am primit făgăduința acelor bunătăți nespuse, dacă nu ajungem nici la măsura virtuții bărbaților din Vechiul Testament? Dacă am vrea să fim cu mintea trează, ar fi îndestulătoare cele ce-am spus astăzi, ca să se deștepte în voi dorul de fapte virtuoase și să nu mai socotiți nicicînd că poate sta vreo piedică în calea ce duce la virtute. Dacă cei care au trăit înainte de darea legii au ajuns la o atît de înaltă virtute numai prin învățătura ce le-o dădea firea, ce putem spune noi, care stăm departe de virtute, după ce am primit atîta ajutor, după ce a venit Hristos,

22. *I Tim.*, 2, 4.
23. *Iez.*, 18, 23.

după ce s-au făcut minuni nenumărate? De aceea, vă rog, să nu citim superficial cuvintele Dumnezeieştilor Scripturi! Să le citim cu grijă, ca să culegem folosul ce-l au ele, ca să putem merge pe calea virtuţii! Dacă eu grăiesc în fiecare zi urechilor voastre această învăţătură duhovnicească, iar voi continuaţi să fiţi tot atît de trîndavi, ce folos aveţi voi de pe urma acestei continui învăţături sau ce mîngîiere mai am eu, cînd văd că toată osteneala mea se pierde în zadar şi toată rîvna mea nu vă face să propăşiţi deloc? Spuneţi-mi, nu sîntem, oare, alcătuiţi din două părţi, din suflet şi din trup? Pentru ce nu avem tot atîta grijă de amîndouă, ci de trup ne străduim să-i dăm tot felul de îngrijiri, dăm bani la doctori, îl căutăm cu multă grijă, îl îmbrăcăm cu haine luxoase, îl hrănim mai mult decît îi trebuie, vrem să fie mereu odihnit şi să nu fie supărat de nici o boală, iar de se întîmplă să sufere puţin, facem totul ca să-l însănătoşim? Aşa ne purtăm cu trupul, de partea cea de mai puţin preţ! Că te întreb: este la fel sufletul cu trupul? Iar dacă vrei să vezi deosebirea dintre ele, uită-te că nici un preţ nu are trupul cînd este părăsit de suflet! Cînd ai, deci, de trup atîta grijă, pentru care pricină dispreţuieşti atît de mult grija pe care trebuie s-o ai de suflet? Pentru ce nu-i dai hrana potrivită, adică învăţătura Dumnezeieştilor Scripturi? Pentru ce nu pui doctoriile cele potrivite pe rănile lui, pe buboaiele care-i distrug tăria şi-i curmă îndrăznirea? Pentru ce suferi să-l vezi dispreţuit, să-l vezi topit de foame, stricat de bube? Pentru ce-l laşi pradă, ca unor cîini, ca să spun aşa, gîndurilor rele şi pline de ruşine, ca să-l mistuie şi să-i ia toată tăria lui? Pentru ce nu ne îngrijim de suflet, care-i imaterial şi netrupesc, aşa cum avem grijă de trupul cel văzut, cînd grija de suflet nu-i numai lesnicioasă şi uşoară, dar şi fără cheltuială şi fără oboseală? Cînd e vorba de grija de trup şi de bolile trupeşti, facem mari cheltuieli de bani; o parte din bani îi cheltuim cu doctorii, iar altă parte o cheltuim pentru altă îngrijire: cu hrana, cu îmbrăcămintea; şi nu mai spun că cei mai mulţi din oameni, cu lipsă de măsură, cheltuiesc pe acestea mai mult decît le trebuie. Sufletul nu cere atîta cheltuială; ci, dacă vrei, după cum trupului îi dai hrană în fiecare zi cheltuind bani, dă-i şi sufletului! Nu-l lăsa să piară de foame, dă-i şi lui hrana potrivită: citirea Scripturilor şi auzirea cuvîntărilor duhovniceşti. *«Nu numai cu pîine va trăi omul,* spune Hristos, *ci şi cu tot cuvîntul care iese din gura lui Dumnezeu»* [24]. Făcînd aşa, vei face o împărţire minunată şi vei gîndi cum se cuvine de partea cea mai apropiată nouă. După cum trupului îi dai felurite haine şi ţii seamă de vreme în felul îmbrăcămintei, tot aşa şi sufletului! Nu-l lăsa să umble gol de fapte bune, ci îmbracă-l cu

24. *Matei,* 4, 4.

hainele ce i se cuvin. Făcînd așa, îndată îi vei da curaj și-l vei readuce la sănătatea lui firească.

— Care sînt hainele lui?

— Milostenia și dărnicia cu săracii. Aceasta-i cea mai frumoasă haină a sufletului; aceasta-i haina lui strălucitoare. Iar dacă vrei să-i dai nu numai haine, ci vrei să-l împodobești cum îți împodobești trupul, adaugă-i și ajutorul rugăciunilor, mărturisirea păcatelor și nu conteni a-i curăți fața cu lacrimi necurmate. După cum în fiecare zi îți speli cu toată rîvna fața, ca să nu rămînă pe ea nici pic de murdărie, grăbește de fă și cu sufletul la fel! Spală-l în fiecare zi, vărsînd lacrimi fierbinți. Sufletul ajunge mai strălucitor, după ce leapădă, cu apa aceasta, murdăria. Multe femei din pricina dragostei lor mari de lux se împodobesc, disprețuind porunca apostolică, prin care se spune: *«Nu cu împletituri de păr sau cu aur sau cu mărgăritare sau cu veșminte scumpe»* [25]. Și cheltuiesc mult pe astfel de găteli! Și fac lucrul acesta nu numai femeile, ci și bărbații iubitori de lux și se coboară pînă la josnicia sufletească a multor femei; își pun în degete inele și se împodobesc cu pietre prețioase, mari și grele, de care ar trebui mai bine să roșească și să se rușineze. Dacă ar vrea să asculte cuvintele mele, bărbații aceștia și femeile acelea ar preface în podoabă sufletească aurul acesta, care aduce, și bărbaților și femeilor, mare vătămare. Cu podoabele acestea să-și împodobească sufletul! După cum trupul împodobit cu podoabe se urîțește chiar cînd e frumos, tot așa și sufletul ajunge nespus de frumos, chiar de e urît, cînd e împodobit cu ele.

Aș putea fi întrebat:

— Dar cum îmi pot împodobi sufletul cu podoabe de aur?

— Tot prin mîinile săracilor! Săracii, primind aurul, ne împodobesc sufletul. Încredințează-le lor aurul, varsă-l în pîntecele lor și-ți vor face sufletul atîta de frumos încît va atrage cu frumusețea lui pe Mirele cel adevărat, Care-ți va da mii de bunătăți. De vei atrage pe Stăpînul prin frumusețea sufletului tău, ți se vor da toate bunătățile și vei avea nespusă bogăție.

Așadar, dacă vrem să ajungem plăcuți lui Dumnezeu să încetăm a mai umbla după podoabele trupești; să urmărim în fiecare zi împodobirea sufletului, ca să atragem asupra noastră bunăvoința iubitorului de oameni Dumnezeu, ca să dobîndim bunătățile nespuse, cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui slava, puterea și cinstea, împreună cu Sfîntul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

---

25. *I Tim.*, 2, 9.

OMILIA A XXII-a

«Şi era Noe de cinci sute de ani şi a născut Noe trei fii : pe Sem, pe Ham şi pe Iafet. Şi a fost cînd au început oamenii a se înmulţi pe pămînt şi li s-au născut lor fiice» [1]

I

Vreau să vă dau astăzi resturile mesei de ieri. Dar nu te întrista, iubite, cînd auzi de resturi. Mîncărurile obişnuite se strică adeseori după o zi sau două, nu mai sînt bune de mîncare ; mîncărurile mesei duhovniceşti n-au a se teme de aşa ceva ; dimpotrivă, cu cît creşte vremea cu atît sînt mai gustoase, mai proaspete şi mai plăcute. Haide, dar, să-mi împlinesc făgăduinţa ce v-am făcut-o ieri, să-mi plătesc datoria învăţăturii şi să mă arăt om recunoscător. Plata acestei datorii nu-i folositoare numai vouă, care o primiţi, ca la împrumuturi, ci şi mie, care o plătesc. Dar pentru ce vorbesc de mine, care o plătesc ? Aşa e natura acestei datorii duhovniceşti ! Cu cît o plăteşti cu atît îţi sporeşte mai mult avuţia. Înmulţeşte nespus şi averea celui care-şi plăteşte datoria, şi averea celor ce-o primesc. Ai văzut ce nou fel de datorie şi ce neobişnuit fel de plată a datoriei ? Aşa sînt cele duhovniceşti ! Cresc mai mult cînd se împart ; avuţia aceasta se înmulţeşte mai mult cînd e împărţită la mai mulţi ; cel ce plăteşte datoria nici nu simte că a plătit ceva, ba dimpotrivă, i se sporeşte bogăţia, iar cei ce o primesc ajung şi mai bogaţi.

Aşadar, pentru că aşa e natura acestor datorii duhovniceşti, eu cu toată rîvna mă grăbesc să v-o plătesc, iar voi pregătiţi-vă urechile pentru primirea ei, ca fiecare să primească spusele mele în sînul larg deschis al sufletului lui şi aşa să plece acasă.

Vreau să vă vorbesc iarăşi de dreptul Noe, ca să aflaţi faptele mari de virtute ale dreptului, de nespusa iubire de oameni a lui Dumnezeu şi de îndelunga Lui răbdare, care depăşeşte orice cuvînt.

1. *Fac.*, 5, 32—6, 1.

Ați auzit ieri că dreptul Noe, prin numele primit de la tatăl său, a fost de la începutul nașterii lui pentru oamenii de atunci un dascăl al nenorocirilor ce aveau să vină, strigîndu-le aproape și spunîndu-le prin numele său: «Depărtați-vă de păcat, faceți fapte de virtute, temeți-vă de pedeapsa care vă amenință! Va veni peste toată lumea o furtună, cum nu s-a mai văzut! Mare de tot e mînia lui Dumnezeu, pentru că mare e și creșterea păcatului!». Noe n-a făcut asta doi sau trei ani, ci i-a sfătuit vreme de cinci sute de ani. Ați văzut îndelunga răbdare a Stăpînului? Ați văzut bunătate covîrșitoare? Ați văzut îngăduință nespusă? Ați văzut grozăvie de păcate? Ați văzut nerecunoștință mare?

Și după cum știți, aici am terminat ieri cuvîntul de învățătură. Astăzi, dar, trebuie neapărat să aflați că Stăpînul cel iubitor de oameni, mergînd pe urmele bunătății Lui, nu și-a întins bunătatea Sa numai pînă la cinci sute de ani, ci a mai adăugat alt șir de ani de purtare de grijă celor ce păcătuiseră atîta.

«Și era Noe de cinci sute de ani» [2].

Dumnezeiasca Scriptură anume ne-a arătat numărul anilor dreptului, ca să aflăm cîtă vreme i-a sfătuit pe oameni; și că aceștia, alegînd calea păcatului, pe ea și-au cheltuit viața. Noe, însă, mergînd pe calea potrivnică tuturora, a făcut fapte de virtute atît de mari încît a atras bunăvoința lui Dumnezeu, că numai el și cu ai lui au scăpat de potop, în timp ce toți ceilalți au fost pedepsiți. De aici învățăm că dacă sîntem cu mintea trează și nu ne trîndăvim, nu numai că nu sîntem vătămați cu ceva de trăim printre păcătoși, ba dimpotrivă dobîndim spor de virtute. De aceea și bunul Dumnezeu a rînduit așa, ca toți oamenii să trăiască la un loc, drepții amestecați cu răii, pentru ca să se curme și răutatea celor răi și să strălucească și mai mult virtutea celor buni și pentru ca aceia care sînt răi, dacă ar voi, să aibă mare cîștig din traiul la un loc cu drepții. Gîndește-mi-te ce om virtuos a fost dreptul acesta! Într-o mulțime atîta de mare care mergea pe calea păcatului, el singur a mers pe calea cealaltă, preferînd păcatului virtutea. Nici traiul plin de păcate al celorlați oameni și nici mulțimea lor cea mare nu l-au făcut mai trîndav pe calea virtuții, ci, luîndu-o înainte, a împlinit cele ce aveau să fie spuse de fericitul Moise: *«Să nu fii cu cei mulți spre rău»* [3]. Și lucru minunat și nemaiauzit este acesta, că deși erau mulți, dar mai bine spus, toți îl îndemnau la rău și la săvîrșirea păcatelor — că nu era nimeni care să-l îndemne la virtute — el singur, de la sine, a pornit pe calea virtuții cu atîta tărie,

2. *Fac.*, 5, 32.
3. *Ieș.*, 23, 2.

că a ținut piept unei mulțimi atît de mari; nu s-a temut, nici nu s-a sinchisit, cu toate că era înconjurat de pretutindeni de păcat; nici n-a pățit ce pățesc de obicei cei trîndavi, care, atunci cînd văd că toți din jurul lor sînt păcătoși, iau păcătoșenia lor scuză și îndreptățire a trîndăviei lor, zicînd: «Pot eu, oare, să gîndesc și să fac altceva decît toți cei din jurul meu? Pot eu, oare, să mă împotrivesc unei mulțimi atîta de mari? Pot eu, oare, să mă lupt cu atît popor? Sînt eu, oare, mai drept decît toți? Ce nevoie am eu să mi-i pun în cap pe toți? Ce folos am să mă urască toți?» Noe n-a gîndit așa, nici nu i-au trecut prin minte aceste gînduri netrebnice. Ci iarăși, luîndu-o înainte, a împlinit cele spuse de profet: *«Mai bun este unul care face voia Domnului decît mii de nelegiuiți»* [4]. «Mă poate scăpa, oare, de pedeapsă, își spunea el, faptul că trăiesc împreună cu cei răi și că sînt tîrît de mulțime spre păcat? Nu!». Știa Noe, știa bine că fiecare va da răspuns de mîntuirea lui și că nu-i cu putință să fii pedepsit pentru păcatele altuia, nici să fii răsplătit pentru faptele bune ale altuia. Pentru aceasta Noe, deși era ca o scînteie în mijlocul oceanului, nu numai că nu s-a stins, ci slobozea lumină tot mai strălucitoare pe fiecare zi, fiind prin faptele sale dascăl tuturora.

Ai văzut că Stăpînul ne-a creat cu voință liberă? Spune-mi mie, cine i-a grăbit pe ceilalți oameni spre păcat și i-a făcut vinovați de pedeapsă, iar pe Noe l-a făcut să aleagă virtutea, să fugă de tovărășia celorlalți, ca să nu fie pedepsit? Nu e lămurit, că din pricină că fiecare alege cu propria lui voie sau viciul sau virtutea? Dacă n-ar fi așa, dacă n-ar sta în firea noastră puterea de a alege binele și răul, nici aceia n-ar fi trebuit să fie pedepsiți, nici acesta să primească răsplățile virtuții. Dar pentru că Dumnezeu pe lîngă harul cel de sus a lăsat totul în seama voinței noastre libere, de aceea păcătoșii sînt pedepsiți, iar drepții încununați și răsplătiți.

«Și era Noe, spune Scriptura, *de cinci sute de ani și a născut trei fii: pe Sem, pe Ham și pe Iafet»* [5].

Uită-te cît de precisă e Dumnezeiasca Scriptură! După ce ne-a istorisit numărul anilor lui Noe, arătîndu-ne covîrșitoarea și îndelunga răbdare a Stăpînului, vrea să ne arate iarăși și cît de mult își prelungește Stăpînul îngăduința Sa, dar și cît de mare e pornirea spre răutate a oamenilor.

4. *Înț. Sir.*, 16, 3.
5. *Fac.*, 5, 32.

II

Dar să auzim cele spuse de Moise! Grăind, inspirat de Duhul Sfînt vrea să ne învețe precis totul.

«*Și a fost*, spune Scriptura, *cînd au început oamenii a se înmulți pe pămînt și li s-au născut lor fiice*» [6].

Nu fără rost a adăugat: «*Și li s-au născut lor fete*», ci ca să ne arate cît de mult s-au înmulțit oamenii. Trebuie neapărat să fie multe ramuri, cînd rădăcinile sînt multe!

«*Văzînd*, spune Scriptura, *fiii lui Dumnezeu că fiicele oamenilor sînt frumoase, și-au luat lor femei din toate acelea pe care le-au ales*» [7].

Să privim bine fiecare cuvînt, ca să nu ne scape nimic din ce-i ascuns în adîncul lor. Trebuie neapărat să cercetăm cu mare luare aminte textul acesta, ca să răsturnăm basmele celor care grăiesc totul fără judecată. Mai întîi să vă spun cele ce îndrăznesc să spună aceia, să vă arăt absurditatea spuselor lor, ca astfel să arăt dragostei voastre adevăratul sens al Scripturii, ca să nu vă plecați urechile voastre celor ce grăiesc aceste blasfemii și îndrăznesc să spună acestea împotriva capetelor lor.

Aceștia spun că aici nu-i vorba de oameni, ci de îngeri; pe aceștia i-a numit Scriptura fii ai lui Dumnezeu. Mai întîi, să-mi arate ei în care loc din Scriptură îngerii au fost numiți fii ai lui Dumnezeu? Dar nu vor putea să-mi arate. Oamenii, da, au fost numiți fii ai lui Dumnezeu, dar îngerii, nu. Despre îngeri Scriptura spune: «*Cel ce face pe îngerii Săi duhuri și pe slugile Lui pară de foc*» [8]; iar despre oameni spune: «*Eu am spus: «Dumnezei sînteți*» [9]; și iarăși: «*Fii am născut și am crescut*» [10]; și iarăși: «*Fiu întîi-născut al Meu este Israil*» [11]. Nicăieri în Scriptură îngerul nu-i numit fiu, nici fiu al lui Dumnezeu.

Dar ce spun aceștia? Ei spun: «Da, au fost îngeri! Pentru că s-au pogorît spre a săvîrși această nelegiuită faptă și au pierdut vrednicia lor».

Și mai spun și o altă minciună și mai mare!

— Care?

— Ei spun că îngerii acum au căzut și că aceasta e pricina căderii lor.

6. *Fac.*, 6, 1.
7. *Fac.*, 6, 2.
8. *Ps.*, 103, 5.
9. *Ps.*, 81, 6.
10. *Isaia*, 1, 2.
11. *Ieș.*, 4, 22.

Scriptura, însă, ne învață altfel: că diavolul și îngerii lui și-au pierdut vrednicia lor înainte de crearea celui întîi-zidit, pentru că s-au gîndit să ajungă mai mari decît erau, precum spune și un înțelept: *«Prin invidia diavolului a intrat moartea în lume»* [12]. Spune-mi, te rog, dacă n-ar fi căzut înainte de crearea omului, cum ar fi invidiat pe om, că își avea vrednicia lui? Ce motiv ar fi avut îngerul, care este netrupesc și încărcat de atîta cinste, să invidieze pe om, care este îmbrăcat în trup? Dar după ce a căzut din slava aceea prea înaltă în cea mai de jos necinste, fiind mai ales fără de trup, cînd a văzut că omul, care fusese creat, și din pricina iubirii de oameni a Creatorului a fost învrednicit de atîta cinste, deși era în trup, diavolul a fost mușcat de invidie și, prin înșelăciunea pe care a uneltit-o prin șarpe, a adus asupra omului pedeapsa cu moartea. Așa e răutatea! Nu poate îndura în liniște fericirea altora. Deci este lămurit pentru orișicine că diavolul și toți îngerii lui au căzut cu mult înainte din slava aceea și au ajuns lipsiți de cinste. Altfel, n-ar fi, oare, curată nebunie să spui că îngerii s-au pogorît din cer ca să se împreuneze cu femeile, că firea aceea fără de trup s-a unit cu trupurile femeilor? Nu auzi, oare, pe Hristos că spune despre firea îngerilor: *«La înviere nici nu se însoară, nici nu se mărită, ci sînt ca îngerii lui Dumnezeu»*? [13] Nici nu-i cu putință ca firea aceea fără de trup să aibă vreodată o astfel de poftă! În afară de asta, trebuie să ne mai gîndim și la aceea că este cea mai mare absurditate să accepți cu rațiunea un astfel de lucru. Dacă sfinții și cei învredniciți de Duhul Sfînt nici vedere de înger n-au putut să vadă — Daniel, bărbatul doririlor, a văzut prezență de înger, nu însăși ființa îngerului —, cum ar fi putut vedea ființa aceea fără de trup? A văzut ființa lui transformată. Și un bărbat atîta de mare, în fața acestei vedenii, nu i-a trebuit mult să-și dea sufletul; că zăcea la pămînt aproape fără de suflare [14] — cine poate fi atîta de nebun să primească acest cuvînt de hulă și plin de multă nebunie, că firea netrupească și spirituală a putut suferi împreunare?

III

Dar ca să nu părem că pierdem vremea în zadar stăruind mai mult asupra acestor lucruri, haide, de vreme ce prin fapte am încredințat dragostea voastră că asta este cu neputință, să ne întoarcem iarăși la cuvintele Dumnezeieștilor Scripturi, ca să vă învăț adevărul care este cuprins în ele.

---

12. *Înț. Sol.*, 2, 24.
13. *Matei*, 22, 30.
14. *Dan.*, 10, 7—11.

«Și a fost, spune Scriptura, cînd au început oamenii a se înmulți pe pămînt și li s-au născut lor fiice. Și văzînd fiii lui Dumnezeu că fetele oamenilor sînt frumoase, și-au luat lor femei din toate acelea pe care le-au ales».

V-am spus mai înainte că este obiceiul Scripturii să numească și pe oameni fii ai lui Dumnezeu. Aceștia se coborau din Set și din fiul lui, din Enos — *«acesta a nădăjduit a chema numele Domnului Dumnezeu»* [15] — de aceea urmașii aceluia au fost numiți de Dumnezeiasca Scriptură fii ai lui Dumnezeu, pentru că au mers pe urmele virtuții strămoșilor lor, pe cînd urmașii lui Cain și ai fiului acestuia au fost numiți de Scriptură fii ai oamenilor. *«Și a fost, cînd au început oamenii a se înmulți pe pămînt și li s-au născut lor fiice. Și văzînd fiii lui Dumnezeu* — adică cei care se coborau din Set și din Enos — *că fiicele oamenilor* — adică acelea născute de aceia despre care a spus : *«și li s-au născut lor fiice»* — *că sînt frumoase»*. Iată că prin acest cuvînt ni s-a arătat toată destrăbălarea lor. Nu de dorul nașterii de copii s-au pornit spre fapta aceasta, ci din pricină că nu-și puteau stăpîni poftele : *«Văzînd că fiicele oamenilor sînt frumoase»*, spune Scriptura. Pofta de frumusețe trupească i-a dus pe ei la acest prăpăd ! Frumusețea chipului fetelor oamenilor a fost pricina desfrînării și destrăbălării lor.

Și Scriptura nici cu atîta nu s-a mulțumit, ci a adăugat : *«Și și-au luat lor femei din toate acelea pe care le-au ales»*. Cuvintele acestea iarăși ne arată multa lor destrăbălare ; au fost biruiți de frumusețe și n-au voit să pună frîu poftei lor nerușinate. Biruiți de frumusețea chipului fetelor, s-au înecat ; și din pricina acestei fapte nelegiuite s-au lipsit pe ei înșiși de purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Scriptura spune : *«Văzînd că sînt frumoase, și-au luat lor femei din toate acelea pe care le-au ales»*, tocmai pentru ca să cunoaștem că au făcut fapta asta nu în vederea căsătoriei, nici a nașterii de copii.

— Ce dar ? Să învinuim ochii că s-au uitat ?

— Deloc ! Nu este de vină ochiul că a ajuns pricina alunecării, ci trîndăvia voinței și neînfrînarea poftei. Ochiul pentru asta a fost creat, ca prin el să vedem creaturile lui Dumnezeu și să slăvim pe Făcătorul lor. Lucrul ochiului este să vadă ; dar văzul rău vine de la gîndul care conduce pe om. Stăpînul a creat mădularele ca să ne folosească la săvîrșirea faptelor bune ; conducerea mădularelor însă a dat-o în seama sufletului. Cînd sufletul se trîndăvește și slăbește frîurile, pățește ca un vizitiu care, neputînd stăpîni săriturile fără rînduială ale cailor, scapă

15. *Fac.*, 4, 26.

frîurile și caii se prăvălesc în prăpastie tîrînd cu ei și trăsura și vizitiul; tot așa și cu voința noastră: cînd nu știe să întrebuințeze cum trebuie mădularele, se îneacă, plecîndu-se în fața poftelor rușinoase. De aceea Stăpînul nostru Hristos, știind că firea noastră se ispitește ușor și că voința ne e trîndavă, a pus lege, care îngrădește și oprește privitul cu curiozitate, ca să stingă de departe flacăra care se naște în noi. El spune: *«Cel care se uită la femeie ca să o poftească, a și făcut preadesfrînare cu ea în inima lui»* [16]. Cu alte cuvinte Hristos spune: «Opresc privirea desfrînată, ca să vă scap de fapta rușinoasă. Să nu socotești că numai împreunarea face păcatul! Nu! Gîndul este acela care aduce osînda!».

Deci, cînd fiii lui Dumnezeu au văzut frumusețea fetelor, au fost subjugați de frumusețea lor. *«Au văzut că sînt frumoase și și-au luat lor din toate pe acelea pe care le-au ales»*.

Dar să vedem bunătatea lui Dumnezeu și după fapta aceasta rușinoasă și după gîndul lor neînfrînat.

«Și a zis Domnul Dumnezeu: «Nu va rămîne Duhul Meu în oamenii aceștia în veac, pentru că sînt trupuri. Și vor fi zilele lor o sută douăzeci de ani» [17].

Adînc de iubire de oameni poți vedea în aceste scurte cuvinte. *«Și a zis Domnul Dumnezeu: «Nu va rămîne Duhul Meu în oamenii aceștia pentru că sînt trupuri»*. Scriptura a numit aici *«Duh»* puterea proniatoare a lui Dumnezeu. Prin aceste cuvinte ne prevestește de pe acum pieirea lor. Și ca să vezi că de lucrul acesta este vorba, uită-te la cuvintele care urmează: *«Pentru că sînt trupuri»*, adică s-au dat pe ei înșiși faptelor trupești, n-au întrebuințat cum trebuie sufletul, ci și-au dus viața ca și cum ar fi fost numai trupuri, lipsiți de suflet. Dumnezeiasca Scriptură obișnuiește să numească totdeauna trup pe oamenii trupești, după cum pe oamenii virtuoși obișnuiește să-i numească netrupești, după cum spune Pavel: *«Voi nu sînteți în trup»*, nu pentru că n-aveau trup, ci pentru că, deși îmbrăcați cu trup, erau mai presus de gîndurile trupești. După cum acelora le spunea: *«Voi nu sînteți în trup»*, pentru că disprețuiau pe cele trupești, tot așa și pe aceștia, pentru că se îndeletniceau necontenit cu fapte trupești, i-a numit trupuri. *«Pentru că sînt trupuri*, n-am să-i mai las să se murdărească cu păcate».

---

16. *Matei*, 5, 28.
17. *Fac.*, 6, 3.

IV

Ai văzut mînie mare? Ai văzut amenințare covîrșitoare? Uită-te cum a amestecat Dumnezeu iubirea de oameni cu amenințarea și mînia! Așa este Stăpînul nostru! Adeseori amenință, nu ca să prefacă amenințarea în faptă, ci ca, îndreptîndu-i pe cei amenințați, să nu-i mai pedepsească. Dacă ar vrea să-i pedepsească, ce rost ar mai avea să le-o spună mai dinainte? Dar nu vrea! De aceea tot amînă, zăbovește, spune mai dinainte, tocmai pentru a le da prilej păcătoșilor să fugă de păcat, să îmbrățișeze virtutea și să scape astfel de pedeapsă. Îi amenințase că îi va da pradă potopului — că acest înțeles îl au cuvintele: «*Nu va rămîne Duhul Meu în oamenii aceștia, pentru că sînt trupuri*», în loc de: «N-am să-i las să mai trăiască» — dar socotind că nu este de ajuns îndelunga Lui răbdare întinsă pe cinci sute de ani, prin care i-a învățat cu numele lui Noe în toată viața lor, își prelungește acum iarăși mînia și hotărăște alt soroc de pedeapsă, spunînd: «Am amenințat și am spus și Mi-am făcut cunoscută mînia Mea, care era drept să vină peste voi din pricina păcatelor săvîrșite de voi; dar pentru că vreau să se mîntuie și cei ce au făcut păcate foarte grele și să nu piară nimenea, de aceea le mai dau iarăși un răgaz de o sută douăzeci de ani, ca să vă spălați și păcatele, dacă vreți, prin îmbunătățirea vieții voastre; și să scăpați și de pedeapsă, îmbrățișînd virtutea. «*Vor fi*, spune Scriptura, *zilele lor o sută douăzeci de ani*».

«*Și erau*, spune Scriptura, *uriași pe pămînt în zilele acelea. Și după aceea, cînd intrau fiii lui Dumnezeu la fiicele oamenilor și le nășteau lor; aceia erau uriașii cei din veac, oamenii cei vestiți*» [18].

După părerea mea, Dumnezeiasca Scriptură numește aici uriași pe oamenii puternici la trup. Din aceia, spune Scriptura, s-a înmulțit neamul lor. Și în altă parte a Scripturii poți vedea că se spune același lucru: «*Vor veni uriași, ca să pună capăt mîniei Mele*» [19].

Unii socotesc că numărul acesta de o sută douăzeci de ani sînt anii de hotar ai vieții; dar numărul acesta nu vrea să spună asta, ci să ne arate deocamdată îndelunga răbdare a lui Dumnezeu, pe care o arată oamenilor după niște păcate atîta de mari. Ca să aflăm că n-au cîștigat nimic nici după ce s-a mîniat Dumnezeu, nici după ce i-a amenințat, nici după ce i-a răbdat atîta vreme, ca să le dea vreme de pocăință, ci au continuat să facă aceleași păcate, pentru aceea Scriptura spune: «*Cînd intrau fiii lui Dumnezeu la fiicele oamenilor și le nășteau lor;*

18. *Fac.*, 6, 4.
19. *Isaia*, 13, 3.

aceia erau uriașii cei din veac, oamenii cei vestiți». Ai văzut nerecunoștință covîrșitoare? Ai văzut suflete nesimțitoare? Nici frica de pedeapsă, nici timpul îndelungatei răbdări nu i-au depărtat de fapte rele, ci odată ce s-au prăvălit în prăpastie și li s-a orbit ochiul minții, n-au mai voit să se mai scoale, înecați, ca de beție, de poftele rele, așa precum spune și un înțelept: *«Cînd necredinciosul cade în adîncul răutăților, disprețuiește»* [20]. Cumplit lucru, cumplit lucru este, iubite, să fii prins în cursele diavolului! Un suflet ca acesta este prins atunci ca în niște lațuri. Și după cum porcul se bucură cînd se tăvălește în mocirlă, tot așa și sufletul prins de obișnuința păcatului nu-și mai dă seamă de duhoarea păcatului. De aceea trebuie să priveghem, să fim cu mintea trează, ca de la început să nu lăsăm cale deschisă demonului; ca nu cumva demonul, întunecîndu-ne mintea și orbindu-ne vederea sufletului, ca și cum am fi lipsiți de lumina soarelui, să ne facă să nu mai putem vedea razele Soarelui dreptății și să cădem în prăpastie, așa cum au pățit și oamenii de pe vremea lui Noe.

Ascultă iarăși cît de bun și de îngăduitor este Dumnezeu!

«Văzînd Domnul Dumnezeu că s-au înmulțit răutățile oamenilor pe pămînt» [21].

— Ce vrea să spună cuvîntul *«văzînd»*?

— Dumnezeiasca Scriptură n-a spus acest cuvînt pentru că Stăpînul n-ar ști — Doamne ferește! —, ci pentru că istorisește pe toate așa din pricina neputinței noastre de înțelegere. Și ca să ne arate că și după o atît de mare îndelungă răbdare oamenii au continuat să săvîrșească aceleași păcate, ba chiar au făcut altele și mai mari, Scriptura spune: *«Văzînd că s-au înmulțit răutățile oamenilor pe pămînt».* Din această faptă rea, ca dintr-un izvor, li s-au născut și alte multe păcate. De aceea spune Scriptura: *«Răutățile oamenilor».* Că acolo unde-i desfrînare, destrăbălare și atît de mare neînfrînare, este firesc să se nască și beție, lăcomie, nedreptate și alte nenumărate rele.

«Văzînd Domnul Dumnezeu că s-au înmulțit răutățile oamenilor pe pămînt și că oricine cugetă în inima lui cu stăruință la cele rele în toate zilele lor» [22].

V

Vezi că fiecare cuvînt arată mărimea păcatelor lor? După ce a spus în general: *«S-au înmulțit răutățile oamenilor pe pămînt»*, a adăugat:

20. *Prov.*, 18, 3.
21. *Fac.*, 6, 5.
22. *Fac.*, 6, 5.

«și că fiecare». Mare e puterea acestui cuvînt! «Nu numai tînărul săvîrșea aceste fapte, ci și bătrînul la fel cu tînărul, spune Scriptura; nu numai bărbatul, ci și femeia; nu numai robul, ci și slobodul; nu numai bogatul, ci și săracul». Multă tărie are și cuvîntul *«cugetă»*. Nu săvîrșeau păcatul luați de curent, ci îl cugetau în inima lor; în fiecare ceas se gîndeau la el și erau nespus de sîrguincioși în săvîrșirea lui; nu-l săvîrșeau o dată, de două ori, cînd se întîmpla, și apoi se opreau, ci cu sîrguință făceau păcatul și săvîrșeau relele. Cu alte cuvinte săvîrșeau păcatele cu multă rîvnă, nu la întîmplare sau cînd se ivea prilejul; nu le săvîrșeau cîtăva vreme, ci în toate zilele; toată viața lor și-o cheltuiau în păcate. Ai văzut cît de întins era păcatul? Ai văzut că-l săvîrșeau cu bună știință, că săvîrșeau toate păcatele cu sîrguință și că toți, de la tînăr la bătrîn, trecuseră la săvîrșirea răului? *«Fiecare»*, spune Scriptura. Nici copiii fragezi nu erau lipsiți de păcate; cu toții din pruncie se luau la întrecere să facă păcate; fiecare avea ambiția să întreacă în fărădelegi pe semenul său. Cînd vezi cît de întins era păcatul, gîndește-te la covîrșitoarea înțelepciune a dreptului Noe; gîndește-te că, într-un ocean atît de mare de răutăți, a putut să fugă de prăpăd și să rămînă nevătămat; ca și cum ar fi avut o altă fire, atît îi era de sănătos gîndul! Din propriul lui îndemn, sîrguindu-se să facă fapte bune, a fugit de păcatele deobște ale tuturora și a scăpat de prăpădul ce avea să vină peste ei.

«Și I-a părut rău, spune Scriptura, *Domnului Dumnezeu, că a făcut pe om pe pămînt»* [23].

Iată iarăși un cuvînt nepotrivit, pogorît la măsura puterii noastre de înțelegere: *«I-a părut rău lui Dumnezeu»*; asta nu înseamnă că Dumnezeu s-a căit de ce a făcut — Doamne ferește! —, ci că Dumnezeiasca Scriptură ne vorbește potrivit obiceiului omenesc. Vrea să ne arate că grozăvia păcatelor oamenilor Îl duseseră la o mînie așa de mare pe iubitorul de oameni Dumnezeu.

«Și i-a părut rău Domnului Dumnezeu că a făcut pe om pe pămînt».

«Oare pentru asta l-am adus pe lume pe om, spune Dumnezeu, ca să ajungă pricina propriei sale pierderi, alunecînd într-o greșeală atîta de mare? Nu! L-am învrednicit de la început de atît de mare cinste și am avut atît de mare grijă de el, ca să nu piară dacă îmbrățișa virtutea! Dar pentru că nu s-a folosit cum trebuie de iubirea Mea de oameni, e mai bine să curm fapta lui cea rea!».

23. *Fac.*, 6, 6.

«Şi s-a căit. Şi a zis Domnul Dumnezeu : «Pierde-voi de pe faţa pămîntului pe omul pe care l-am făcut, de la om pînă la dobitoace şi de la tîrîtoare pînă la păsările cerului ; pentru că îmi pare rău că i-am făcut pe ei» [24].

«Eu, spune Dumnezeu, am făcut toate cele ce depindeau de Mine. Am adus pe oameni din nefiinţă la fiinţă ; am pus în firea lor cunoştinţa de ce trebuie şi ce nu trebuie făcut ; le-am dăruit voie liberă ; M-am purtat cu ei cu nespusă răbdare ; după acea îndelungată vreme, după mînia şi ameninţarea de care le-am vorbit, am rînduit alt termen, vrînd ca ei să-şi dea seama de păcatele lor, spre a-Mi potoli mînia ; dar pentru că nici aşa nu s-au învăţat minte, trebuie neapărat să prefac ameninţarea în faptă şi să-i şterg cu totul de pe faţa pămîntului ; să sting neamul lor ca pe un aluat rău, ca să nu ajungă pentru generaţiile viitoare dascăli ai răutăţii».

«Şi a spus Domnul Dumnezeu : «Pierde-voi de pe faţa pămîntului pe omul pe care l-am făcut, de la om pînă la dobitoace».

Dar poate că cineva mă va întreba :

— Pentru ce dobitoacele sînt pedepsite precum este pedepsit şi omul, cînd numai omul a înclinat spre rău ?

— E firesc să se facă asta ! Au fost făcute, oare, animalele pentru ele însele ? Nu ! Au fost aduse pe lume pentru om. Ce nevoie mai era, dar, de ele odată ce omul dispărea ? De aceea au luat parte şi ele la pedeapsă, ca să cunoaşteţi cît de mare era mînia lui Dumnezeu. Şi după cum la început, cînd a păcătuit cel întîi-zidit, pămîntul a fost blestemat, tot aşa şi acum, cînd omul este osîndit la pieire, iau parte la pedeapsă şi animalele. După cum atunci cînd omul este încununat, ia parte la fericirea omului şi făptura — precum spune şi Pavel că *«însăşi făptura se va libera din robia stricăciunii spre libertatea fiilor slavei lui Dumnezeu»* [25] —, tot aşa şi acum, cînd omul este pedepsit şi dat pieirii pentru mulţimea păcatelor lui, pier de potopul care va cuprinde toată lumea şi dobitoacele şi tîrîtoarele şi pasările. Şi după cum atunci cînd într-o casă stăpînul se mînie pe mai marele slugilor, mînia se întinde şi asupra celor ce slujesc împreună cu el, tot aşa şi acum, cînd oamenii sînt daţi pieirii, trebuie neapărat să piară, ca şi într-o casă, toate cele ce sînt în casă şi toate cele de sub stăpînirea omului.

«Îmi pare rău, spune Dumnezeu, *că i-am făcut pe ei».*

---

24. *Fac.*, 6, 6—7.
25. *Rom.*, 8, 21.

De cît pogorămînt nu este plin acest cuvînt? «Am vrut Eu, oare, spune Dumnezeu, să aduc peste ei o pedeapsă atît de mare? Ei M-au făcut să Mă mînii atît de tare prin grozavele lor fărădelegi».

Apoi, ca să nu socotim că are să dispară cu desăvîrşire tot neamul omenesc şi că are să fie stîrpită firea omenească pînă la rădăcină, ci să cunoaştem ce mare rău este păcatul şi ce mare bine este virtutea, şi ca să cunoaştem că este mai bun unul care face voia Domnului decît mii de nelegiuiţi, Scriptura spune:

«Iar Noe a aflat har înaintea lui Dumnezeu» [26].

«Da, spune Scriptura, toată mulţimea aceea de oameni s-a cufundat în atît de mari păcate! Numai dreptul acesta a păstrat scînteia virtuţii. Noe le-a grăit oamenilor tot timpul; i-a îndemnat să se lepede de păcat; el nu s-a întinat cu păcatul lor». Şi după cum aceia, prin păcatele lor rele, au pornit spre mînie pe iubitorul de oameni Dumnezeu, tot aşa şi Noe, făcînd fapte de virtute *«a găsit har înaintea Domnului Dumnezeu»*. *«Că Dumnezeu nu este părtinitor»* [27], ci dacă găseşte în atîta mulţime de oameni pe unul care face cele plăcute Lui, nu-l trece cu vederea, ci-l învredniceşte de purtarea Lui de grijă; şi are cu atît mai multă purtare de grijă de el, cu cît acesta a mers pe calea virtuţii, deşi erau atîţia în jurul lui care-l trăgeau spre păcat.

VI

Cunoscînd dar asta, să urmărim un singur lucru: să-I plăcem lui Dumnezeu şi să facem fapte care să atragă asupra noastră dragostea Stăpînului. Să nu neglijăm facerea de fapte bune de dragul prietenilor sau robiţi de obişnuinţă, ci să ne folosim cum trebuie de îndelunga răbdare a lui Dumnezeu; şi, cît mai avem încă vreme, să îndepărtăm toată trîndăvia, ca să dorim virtutea şi să urîm păcatul. Dacă nu ne îndreptăm spre virtute cu dragoste şi dor, dacă nu sîntem plini de ură faţă de păcat, nu vom putea scăpa nici de vătămarea păcatului şi nu vom putea nici îmbrăţişa virtutea. Că virtutea are nevoie de oameni care s-o poftească, care să ardă de dorul ei, o spune profetul. Ascultă! *«Judecăţile Domnului sînt adevărate, îndreptăţite toate; dorite-s mai mult decît aurul şi piatra de mare preţ»* [28]. Nu pentru că sînt numai atît de dorite, ci pentru că nu se găseşte în lume altceva mai de preţ decît aurul şi piatra preţioasă; de aceea a şi adăugat: *«Şi mai dulci decît mierea*

26. *Fac.*, 6, 8.
27. *Fapte*, 10, 34.
28. *Ps.*, 18, 10—11.

şi fagurele» [29]. Iarăşi şi aici, pentru că n-a găsit ceva mai dulce decît mierea, s-a folosit de această imagine. După cum cei care strîng averi, fiind înnebuniţi de dor şi de poftă, îşi îndreaptă spre strîngerea de avuţii toată strădania lor şi nicicînd nu se satură, pentru că beţie fără saţ este iubirea de arginţi; şi după cum beţivilor le creşte pofta de băut cu cît toarnă mai mult vin în ei, tot aşa şi cei ce strîng averi nu-şi pot opri nicicînd această neostoită nebunie, ci, cu cît văd că le creşte avuţia, cu atît li se aprinde şi pofta şi nu pun capăt acestei dorinţe rele decît atunci cînd cad în adîncul răutăţii. Aşadar, dacă aceştia îşi vădesc cu atîta tărie pofta lor pierzătoare, care e pricina tuturor relelor [30], apoi cu mult mai mult este drept ca noi să ne gîndim neîncetat la *«Judecăţile Domnului»*, care-s cu mult mai de preţ decît aurul şi pietrele preţioase. Să nu socotim că poate sta ceva înaintea virtuţii, ci să tăiem din sufletul nostru şi aceste patimi pierzătoare şi să ştim că plăcerea aceasta trecătoare naşte de obicei durere necontenită, chin fără de sfîrşit. Să nu ne înşelăm, deci, pe noi înşine şi nici să socotim că totul se termină cu viaţa aceasta. Chiar dacă mulţi nu rostesc cuvintele acestea, ci spun că şi cred în învăţătura despre înviere şi în răsplata de pe cealaltă lume, totuşi eu nu mă uit la cuvinte, ci la cele ce se întîmplă în fiecare zi. Spune-mi, dacă aştepţi învierea şi răsplata, pentru ce atunci te dai atîta în vînt pentru slava din lumea aceasta? Spune-mi, pentru ce te frămînţi în fiecare zi ca să aduni bani mai mulţi decît nisipul, ca să cumperi ogoare, case şi băi, adesea din jaf şi lăcomie, împlinind cuvintele acelea spuse de profet: *«Vai de cei ce lipesc casă lîngă casă şi unesc ogor de ogor, ca să ia ceva de la vecin»*? [31] Oare nu vedem că se întîmplă acestea în fiecare zi? Unul spune: «Îmi ţine umbră casa cutăruia» şi născoceşte pretexte, mii şi mii, ca să-i ia casa; altul ia ogorul săracului şi-l lipeşte de al lui. Şi lucru mai mare, mai nou, mai ciudat şi fără de iertare este acela că mulţi oameni nu-şi au locuinţa într-un singur loc şi de multe ori nici nu vor sau nu pot să locuiască în altă parte, pentru că-i împiedică fie alte afaceri, fie boli trupeşti, dar vor să aibă pretutindeni şi, ca să spun aşa, în toate oraşele, monumente ale lăcomiei lor, vor să aibă în toate coloane nemuritoare ale răutăţii lor; nu-şi dau seama că-şi pun pe capetele lor păcatele săvîrşite cu adunarea acelor averi, povară grea şi cu anevoie de purtat; nu-şi dau seama că desfătarea cu averi va trece altora, nu numai după ce pleacă de pe lumea asta, ci chiar şi înainte de plecarea de aici. Dar chiar dacă

29. *Ps.*, 18, 11.
30. *I Tim.*, 6, 10.
31. *Isaia*, 5, 9.

nu li s-ar lua fără voia lor averile, totuşi i le smulg, ca să spun aşa, cei ai lui şi le risipesc pe toate, iar lor nu le rămîne pentru desfătare nici cea mai mică parte. Dar pentru ce vorbesc eu de desfătare? Chiar de ar voi unii ca aceştia să se desfăteze cu toate averile lor, tot nu pot, că n-au decît un singur stomac pentru atîta mulţime de averi.

VII

Dar pricina tuturor relelor este slava deşartă, dorinţa ca ogoarele, băile şi casele să poarte numele tău! Ce folos ai de aici, omule, cînd nu după multă vreme, doborît de friguri, sufletul va zbura din tine pe neaşteptate, lăsîndu-te gol şi sărman, dar, mai bine spus, gol de fapte bune, îmbrăcat, însă, cu nedreptăţi, cu jafuri, cu răpiri, cu suspinele, vaietele şi lacrimile orfanilor, cu uneltiri şi viclenii? Cum vei putea trece prin uşa cea strîmtă [32], avînd pe umerii tăi aceste poveri de păcate, cînd uşa nu îngăduie trecerea unei poveri atît de mari? Trebuie, deci, neapărat să rămîi afară, să te căieşti zadarnic împovorat cu aceste greutăţi şi să vezi pregătindu-ţi-se înaintea ochilor uneltele de chin: focul acela groaznic, care nu se stinge niciodată, şi viermele cel neadormit. Dar dacă ţinem la mîntuirea noastră, să ne depărtăm de păcate, cît mai avem vreme, să îmbrăţişăm virtutea şi să dispreţuim slava cea deşartă. De aceea se şi numeşte slava asta slavă deşartă, pentru că este goală, nesigură şi trecătoare; este numai o înşelare a ochilor şi dispare înainte de a apărea. Oare nu vedem adesea mîine în închisoare, împreună cu răufăcătorii, pe cel pe care azi îl vedem înconjurat de ostaşi şi urmat de suită? Poate fi, oare, ceva mai înşelător decît această slavă deşartă şi goală? Iar dacă nu vine schimbarea în timpul vieţii lui, apoi negreşit moartea, cu venirea ei, îi curmă fericirea! Şi cel care astăzi se grozăvea în piaţă, cel care băga pe oameni la închisoare, cel care şedea pe tron, care se credea mare şi socotea pe toţi oamenii umbre, pe neaşteptate, în ziua următoare zace mort, fără suflare, plin de duhoare grea, acoperit de mii şi mii de vini şi de cei cărora le-a făcut rău şi de cei cărora nu le-a făcut vreun rău şi de cei care iau partea celor năpăstuiţi. Poate fi, oare, o stare mai de plîns ca asta? Toate averile strînse sînt adeseori împărţite între ei de vrăjmaşi şi de duşmani, iar cel care le-a strîns pleacă de aici luînd cu el păcatele adunate de care trebuie să dea amănunţită socoteală.

De aceea, vă rog, să fugim de această slavă deşartă şi să dorim slava cea adevărată, care trăieşte veşnic. Nici dragostea de bani să nu

32. *Matei*, 7, 14.

ne pună piedici, nici văpaia poftei să nu ne pîrjolească, nici invidia și ura să nu ne topească și nici mînia să nu aprindă flacără în noi, ci să disprețuim cele prezente, stingînd cu roua Duhului toate aceste patimi rele și pierzătoare! Să dorim bunătățile cele viitoare, să ne gîndim la ziua de apoi și să ducem o viață curată și sfîntă. Că n-am fost aduși pe lumea aceasta numai ca să bem și să mîncăm. Nu trăim ca să bem și să mîncăm, ci mîncăm și bem ca să trăim. Să nu răsturnăm ordinea, nici să slujim stomacului și plăcerilor trupești, ca și cum pentru asta am fi fost făcuți, ci, gîndindu-ne la vătămarea ce-o avem de-aici, să potolim mișcările trupului, să nu ne trîndăvim și să nu îngăduim trupului să se ridice împotriva sufletului. Dacă Pavel, omul acela atît de mare și atît de sfînt, care ca un întraripat a străbătut întreaga lume, care a fost mai presus de nevoile trupești și a fost învrednicit să audă acele graiuri tainice [33], pe care pînă azi nici un altul nu le-a auzit, dacă Pavel spunea în epistolele sale: *«Îmi chinuiesc trupul și-l supun robiei, ca nu cumva propovăduind altora, eu însumi să mă fac netrebnic»* [34]; deci, dacă Pavel, care a fost învrednicit de atîta har, a avut nevoie, după ce făcuse fapte atît de mari și de sfinte, să-și chinuiască trupul, să-l robească, să-l supună stăpînirii sufletului și să facă roabe ale virtuții săltările trupului — că chinuiești pe cine nu ascultă și robești pe cel ce se răscoală —, ce mai putem spune noi, care sîntem lipsiți de orice faptă bună, care sîntem încărcați cu poveri de păcate și pe lîngă toate acestea mai sîntem și tare trîndavi? Încetează, oare, cîndva lupta aceasta? Are, oare, vreme hotărîtă de atac? Nu! Totdeauna trebuie să fim treji, totdeauna cu luare aminte; răgaz n-avem niciodată, că nici nu este o vreme hotărîtă, cînd dușmanul ne atacă și năvălește peste noi. Trebuie, deci, să avem grijă necontenit de mîntuirea sufletelor noastre, ca așa să putem rămîne și nebiruiți; și scăpînd de uneltirile vrăjmașului să fim învredniciți și de iubirea de oameni a lui Dumnezeu, cu harul și îndurările Celui Unuia-Născut, cu Care Tatălui împreună cu Sfîntul Duh slavă, putere și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

---

33. *II Cor.*, 12, 4.
34. *I Cor.*, 9, 27.

OMILIA A XXIII-a

«Noe a aflat har înaintea lui Dumnezeu. Aceasta este genealogia lui Noe. Noe, fiind om drept şi desăvîrşit în neamul lui, a bineplăcut lui Dumnezeu» [1]

I

Aţi văzut în cele spuse pînă acum cît de mare e iubirea de oameni a lui Dumnezeu şi cît de covîrşitoare este îngăduinţa Lui? Aţi văzut cît crescuse păcatul oamenilor de pe vremea aceea? Aţi văzut cît de mare a fost virtutea dreptului în mijlocul unei mulţimi atît de mari? Aţi văzut că nu l-a vătămat cu nimic, că nu l-a murdărit nici păcatul obştesc al acelora, nici că numai el sta deoparte în mijlocul acelora şi că mergea pe altă cale? Ca un corăbier priceput, Noe întrebuința cîrma minţii lui cu mare luare aminte şi nu lăsa să se scufunde vasul de furia valurilor păcatului. Era mai tare ca furtuna; era izbit de valurile mării, dar era liniştit ca şi cum ar fi fost în port. Îndreptînd aşa cîrmele virtuţii, a scăpat de potopul ce avea să acopere pe toţi cei din lume. Aşa este virtutea! Nemuritoare şi nebiruită! Nu se pleacă în faţa greutăţilor vieţii. Zboară pe deasupra laţurilor puse de păcat, priveşte ca dintr-un foişor pe toate cele omeneşti şi nu simte deloc pe cele ce apar a-i întrista pe alţii. Şi după cum cel care stă pe vîrful unei stînci îşi rîde de valuri, pentru că le vede că se sfărîmă de stîncă şi se prefac repede în spumă, tot aşa şi omul care face fapte de virtute, stînd pe loc sigur, nu-l supără deloc turburările aduse de viaţă; stă liniştit, bucurîndu-se de seninătatea gîndurilor lui, gîndindu-se că lucrurile din viaţa aceasta, care trec atîta de uşor şi grabnic, nu se deosebesc întru nimic de valurile rîurilor. După cum vedem că valurile mării acum se urcă la mare înălţime, dar pe neaşteptate iarăşi se micşorează, tot aşa vedem şi pe oamenii care neglijează şi săvîrşesc păcatul: acum îi vedem mîndri, cu sprîncenele ridicate, uimiţi de lucrurile din lumea

---

1. *Fac.*, 6, 8–9.

aceasta, dar pe neașteptate îi vedem doborîți, prigoniți de neagră sărăcie! Pe aceștia ni-i arată fericitul profet David, cînd zice: *«Nu te teme cînd se îmbogățește omul sau cînd se înmulțește slava casei lui, cînd va muri nu va lua nimic»* [2]. Bine a spus: *«Nu te teme!»*. «Să nu te turbure, spune David, mulțimea de averi și strălucirea slavei! Îl vei vedea pe cel bogat, pe cel slăvit, nu după multă vreme, zăcînd la pămînt, fără putere, mort, aruncat, hrană pentru viermi, lipsit de toate cele ce-a avut, fără să poată lua ceva cu el, ci pe toate le lasă aicea». Nu te nelinişti, deci, cînd vezi pe cele de aici, nici nu ferici pe acela care le are, că după puțină vreme pe toate le va pierde. Așa e fericirea de aici! Așa e bogăția! Nu pleacă cu cei ce au avut-o pe pămînt. Rămîne aici și fericirea și averea, iar cei ce le-au avut pleacă lipsiți și goi, îmbrăcați numai cu păcatul și cu poverile de păcate, strînse de ei cu răutatea lor. Virtutea nu-i așa! Ne face chiar aici mai puternici decît vrăjmașii noștri, ne face neînvinși, ne dăruiește necontenită bucurie și nu ne lasă să simțim nepotrivelile din lumea aceasta; și mai cu seamă atunci cînd avem nevoie de ajutorul ei, atunci, în ziua cea înfricoșătoare, ne dă mult ajutor, îmblînzind ochiul dreptului Judecător. Și după cum aici pe pămînt, cînd vin necazuri peste noi, virtutea ne ridică deasupra necazurilor, tot așa și în veacul viitor ne smulge din muncile acelea, purtați pe aripile ei. Dar nu numai atît. Virtutea ne dă încă și prilejul să ne bucurăm de bunătățile cele negrăite. Și ca să vedeți că lucrurile așa stau, că nu mă folosesc de aceste cuvinte numai ca să vă încînt, voi încerca să arăt dragostei voastre adevărul spuselor din faptele ce ni le pune în față Scriptura acum. Uitați-vă la acest minunat bărbat, la Noe vreau să spun! Întreg neamul omenesc atrăsese asupra lui mînia Stăpînului Cel iubitor de oameni; dar Noe, cu virtutea lui, a putut scăpa și de mînie și a putut atrage și multă bunăvoință din partea lui Dumnezeu. Dar dacă vreți, să vorbesc deocamdată de cele ce se petrec în viața aceasta. Poate că unii nu cred în viața viitoare și în cele care nu se văd. Să vedem, deci, din cele ce s-au petrecut atunci, să vedem ce a venit peste cei ce au apucat calea păcatului și de ce au fost învredniciți cei ce au îmbrățișat virtutea. Cînd bunul Dumnezeu a hotărît să osîndească la pieire neamul omenesc, pentru că răutatea se întinsese mult, a spus: *«Pierde-voi de pe fața pămîntului pe omul pe care l-am făcut»* [3]; și, arătîndu-Și covîrșitoarea Sa mînie, a dat această hotărîre nu numai împotriva neamului omenesc, ci și împotriva tutu-

2. *Ps.*, 48, 17.
3. *Fac.*, 6, 7.

ror dobitoacelor, a tîrîtoarelor și pasărilor. Că de vreme ce trebuia să piară și să fie înecați oamenii, era firesc să fie pedepsite și animalele, care au fost aduse pe lume pentru om. Dar pentru că hotărîrea era neprecisă și nu făcea nici o deosebire, de aceea, ca să cunoașteți că Dumnezeu este nepărtinitor, că cercînd inimile noastre nu disprețuiește pe nimeni, ci dacă găsește că-I dăm chiar cel mai mic prilej, El își arată față de noi nespusa-I bunătate; deci să nu socotim că are să piară cu desăvîrșire tot neamul omenesc, ci să cunoaștem că din pricina bunătății Lui lasă să rămînă o scînteie, o rădăcină a neamului omenesc, ca iarăși să se întindă pînă departe ramurile, Scriptura zice:

«Noe a aflat har înaintea lui Dumnezeu» [4].

II

Uită-te la preciziunea Scripturii! N-ai să găsești că este pusă vreo silabă la întîmplare! După ce ne-a arătat cît de mare era răutatea oamenilor și cît de grozavă pedeapsa ce avea să vină peste lucrătorii răutății, ne arată și pe omul care a putut fi desăvîrșit virtuos în mijlocul mulțimii aceleia de păcătoși. Minunată este și în ea însăși virtutea! Dar cînd e săvîrșită între oameni care îi pun piedică, atunci virtutea este cu mult mai minunată! De aceea Scriptura, ca și cum s-ar minuna de dreptul Noe, zice că între atîția care aveau să cunoască mînia lui Dumnezeu din pricina răutății lor *«Noe a găsit har înaintea lui Dumnezeu»*.

«A găsit har»; dar a găsit *«înaintea lui Dumnezeu»*. N-a spus atît, că *«a găsit har»*, ci că a găsit har *«înaintea lui Dumnezeu»*. Scriptura a grăit așa, ca să ne arate că Noe a avut un singur scop, să fie lăudat de ochiul cel neadormit; nu punea nici un preț nici pe slava oamenilor, nici pe batjocura oamenilor, nici pe rîsul lor. Era firesc ca el, care voia să fie virtuos împotriva tuturora, să sufere batjocura și rîsul lor, pentru că toți cei ce săvîrșesc păcate obișnuiesc totdeauna să-și bată joc de cei care voiesc să fugă de păcate și să facă fapte de virtute. Lucrul acesta se întîmplă adeseori și acum. Vedem pe mulți oameni că, neputînd îndura batjocura și rîsul păcătoșilor, tîrîți și trași de răutatea celorlalți, preferă slava omenească în locul slavei celei adevărate, care nu piere niciodată. Da, e nevoie de suflet viteaz și de cuget tare, ca să te poți împotrivi celor ce vor să te tîrască spre păcat, ca să poți să ai puterea de a nu săvîrși ceva ce e pe placul oamenilor. E nevoie de suflet

4. *Fac.*, 6, 8.

viteaz să-ți ridici privirea la ochiul cel neadormit și numai de la El să aștepți lauda, să nu te uiți la oameni, să socotești o nimica și lauda și blamul lor și să treci pe lîngă ele ca pe lîngă vis și umbră. Adeseori mulți oameni s-au împiedicat și au căzut, pentru că n-au putut suferi batjocura a zece sau douăzeci de oameni. *«Este rușine, care aduce păcat»* [5]. Nu este puțin lucru să poți disprețui ocara și rîsul celor ce vor să te batjocorească! Dreptul Noe, însă, n-a fost așa. N-a disprețuit numai rîsul a zece sau douăzeci sau o sută de oameni, ci rîsul lumii întregi, a mii de mii de oameni. Era firesc ca toți să rîdă de el, să-și bată joc de el, să-l ia în rîs, să spună că-i nebun; poate că chiar ar fi vrut să-l sfîșie, dacă ar fi putut. Păcatul se pornește totdeauna cu multă furie împotriva virtuții; dar nu numai că nu o vatămă, dimpotrivă, o face mai puternică în luptă. Atît de mare e puterea virtuții, că biruie pe cei ce o fac să sufere; iar cînd e pusă să lupte este mai tare decît cei ce-i duc război. Și lucrul acesta se poate vedea din multe exemple. Și ca să vă dau prilej de înțelegere — că spune Scriptura: *«Dă prilej înțeleptului și mai înțelept va fi»* [6] — trebuie neapărat să vă dau exemple și din Vechiul și Noul Testament. Gîndește-mi-te dar la Abel! N-a fost ucis de Cain? Nu era aruncat la pămînt? Nu te uita că l-a biruit, că a ucis pe cel invidiat, pe cel care nu-i făcuse nici un rău! Gîndește-te la ce s-a întîmplat după aceea! Cel ucis este lăudat de atunci și pînă azi, este încununat și amintirea nu i-a vestejit-o atîta trecere de vreme; cel ce a ucis, cel ce a biruit a dus și atunci o viață mai grea decît moartea și de atunci și pînă acum este țintuit la stîlpul infamiei și învinuit de toți; celălalt dimpotrivă este cîntat de gura tuturora în fiecare zi. Și acestea în viața de aici! Dar cele din veacul viitor, care cuvînt sau care minte le poate zugrăvi? Știu că, fiind înțelepți, veți găsi în Scripturi multe și felurite exemple de acestea. Toate s-au scris pentru folosul nostru, ca să le cunoaștem spre a fugi de viciu și a îmbrățișa virtutea. Vrei să vezi același lucru și în Noul Testament? Ascultă-l pe fericitul Luca spunîndu-ne ceva asemănător despre apostoli. Luca ne spune că apostolii, după ce au fost biciuiți, au plecat de la sinedriu, bucurîndu-se că au fost învredniciți să fie ocărîți pentru numele lui Hristos. Deși biciuirea nu-i pricină de bucurie, ci de durere și tristețe, totuși biciuirea pentru Dumnezeu și pricina pentru care au fost biciuiți au născut bucurie în sufletele lor; biciuitorii, însă, au ră-

5. *Înț. Sir.*, 4, 23.
6. *Prov.*, 9, 9.

mas nedumeriți și tare încurcați, neștiind ce să mai facă. Ascultă-i cum se întreabă și ce spun după ce i-au biciuit! *«Ce vom face oamenilor acestora?»* [7]. Ce spuneți? I-ați chinuit și încă sînteți nedumeriți? Atît e de puternică și de neînvinsă virtutea, că biruie chiar pe cei care o fac să sufere!

III

Dar ca să nu lungesc cuvîntul, trebuie neapărat să mă întorc iarăși la dreptul Noe și să ne minunăm de covîrșitoarea lui virtute, că a putut dispreţui batjocura și rîsul unui popor atît de mare, că a putut fi mai presus de toate acestea! Da, vă spun iarăși lucrul acesta și n-am să încetez a-l spune!

— Cum a disprețuit-o?

— Cum? Vă voi spune eu! A disprețuit-o pentru că se uita necontenit la ochiul cel neadormit, pentru că acolo își avea îndreptate privirile minții, așa că pe toate acestea, și batjocura și rîsul, le socotea ca pe-o nimica. Și așa se și întîmplă! Cînd ești străpuns de dragostea de Dumnezeu, cînd ai îndreptat spre Dumnezeu dorul, nu vezi nimic din cele văzute, ci te gîndești necontenit la Cel dorit, noaptea și ziua, cînd dormi și cînd ești treaz. Nu te minuna, deci, dacă și dreptul acesta, odată ce își ațintea spre Dumnezeu mintea, nici nu lua în seamă pe cei ce încercau să-i pună piedici. Făcînd, deci, tot ce-i sta în putere și atrăgînd cu asta harul cel de sus, a ajuns mai presus de toți.

«Noe, spune Scriptura, *a găsit har înaintea Domnului Dumnezeu».* Cu toate că Noe nu era pe placul tuturor oamenilor de pe atunci, nici nu era dorit, pentru că nu voia să meargă pe aceeași cale ca și ei, ci spre Cel Ce cercetează inimile, a găsit har și Acela i-a lăudat gîndul și fapta. Spune-mi, cum l-a vătămat pe Noe batjocura și rîsul semenilor săi, cînd Cel Ce a plăsmuit inimile noastre și cunoaște toate faptele noastre îl laudă și-l încununează? Ce folos are omul să fie admirat și lăudat de toată lumea, dar osîndit în ziua cea înfricoșătoare de dreptul Judecător și Creatorul universului? Știind, dar, iubiților, acestea, să nu punem nici un preț pe laudele oamenilor și nici să căutăm cu orice chip laudă de la ei, ci să facem fapte de virtute și să fugim de păcat numai de dragul Celui Ce cearcă inimile și rărunchii [8]. De aceea și Hristos, învățîndu-ne să nu ne dăm în vînt după laudele oamenilor, după alte multe porunci, la urmă a adăugat și aceste cuvinte: *«Vai vouă cînd*

7. *Fapte*, 4, 16.
8. *Ier.*, 17, 10.

toţi oamenii vă vor vorbi de bine»[9]. Uită-te că prin cuvîntul «*vai*» ne-a arătat ce mare pedeapsă îi aşteaptă pe aceştia. Cuvîntul acesta «*vai*» este un cuvînt de jale. Aproape că-i plînge cînd le spune: «*Vai vouă cînd toţi oamenii vă vor vorbi de bine!*». Uită-te la precizia cuvintelor acestora! N-a spus numai «oamenii», ci: «*toţi oamenii*». Că nici nu-i cu putinţă să fie lăudat şi admirat de toţi oamenii omul virtuos, omul care merge pe calea cea strîmtă şi îngustă, omul care urmează poruncile lui Hristos. Asta şi din pricina tăriei păcatului şi din pricina războiului dus virtuţii. Ştiind, dar, Stăpînul că este cu neputinţă ca omul, care face fapte de virtute şi care aşteaptă laudă numai de la El să fie lăudat de toată lumea şi vorbit de bine, de aceea îi nefericeşte pe cei care părăsesc calea virtuţii de dragul laudelor tuturor oamenilor. Cînd eşti lăudat de toată lumea, faci dovadă deplină că nu pui preţ mare pe virtute. Cum poate fi lăudat de toată lumea omul virtuos, cînd el caută să smulgă pe cei nevinovaţi din mîna celor răi, pe cei asupriţi din ghiara celor ce vor să le facă rău? Şi iarăşi, dacă vrea să îndrepte pe cei păcătoşi şi să laude pe cei ce fac fapte de virtute, nu e firesc ca pe unii să-i laude, iar pe alţii să-i ţină de rău? De aceea spune Hristos: «*Vai vouă cînd toţi oamenii vă vor vorbi de bine*». Cum, dar, să nu merite să fie lăudat şi admirat dreptul acesta, dreptul Noe, cînd el a săvîrşit, deplin, cu mult înainte, învăţat fiind de legea pusă în firea lui, ceea ce a poruncit Hristos la venirea Lui, cînd el, dispreţuind lauda de la oameni, căuta prin faptele sale virtuoase să afle har de la Dumnezeu? «*Şi Noe*, spune Scriptura, *a aflat har înaintea Domnului Dumnezeu*». Că Noe, pentru virtutea lui, a găsit har înaintea Domnului Dumnezeu ne-a spus-o Moise, acest minunat profet, insuflat de Sfîntul Duh; dar trebuie neapărat să cunoaştem şi cele spuse mai departe, ca să vedem şi ce hotărîre dă Dumnezeu asupra lui.

«*Aceasta* e *genealogia lui Noe. Noe, fiind om drept şi desăvîrşit în neamul lui, a bineplăcut lui Dumnezeu*»[10].

Ciudat fel de genealogie! Cînd Dumnezeiasca Scriptură a spus: «*Aceasta* e *genealogia lui Noe*», ne-a întraripat auzul, că ne aşteptam să ne povestească genealogia lui Noe, să ne spună cine i-a fost tatăl, de unde i se trage neamul, cum a venit pe lume şi toate celelalte care de obicei se spun în genealogii. Dar nu; Scriptura lasă toate acestea la o parte, porneşte pe o cale superioară obiceiului şi spune: «*Noe, fiind*

9. *Luca*, 6, 26.
10. *Fac.*, 6, 9.

om drept și desăvîrșit în neamul lui, a bineplăcut lui Dumnezeu». Ai văzut ce minunată genealogie? *«Noe,* spune Scriptura, *fiind om».* Iată că numele de om este socotit drept laudă a dreptului! Pentru că ceilalți pierduseră și numele de om, din pricina alunecării lor spre plăcerile trupești, Noe, ne spune Scriptura, a păstrat chipul de om în atîta popor de oameni. Că atunci ești om, cînd faci fapte de virtute. Nu arăți pe om de ai chip de om, de ai ochi, nas, gură, obraji și celelalte membre. Membrele acestea sînt membrele trupului! Om, însă, numim numai pe acela care păstrează chip de om!

— Dar care-i chipul omului?

— Rațiunea!

— Cum? Ceilalți nu sînt înzestrați cu rațiune?

— Da! Dar nu numai atîta! A fi om înseamnă a fi virtuos, a fugi de păcate, a-ți înfrîna patimile rușinoase, a împlini poruncile Stăpînului.

IV

Și ca să vedeți că obiceiul Scripturii este de a nu învrednici cu numele de om pe cei care săvîrșesc păcate și neglijează virtutea, ascultă că o spune Dumnezeu, așa precum vă spuneam ieri: *«Nu va rămîne Duhul Meu în oamenii aceștia pentru că sînt trupuri»* [11]. «Eu, spune Dumnezeu, i-am înzestrat cu trup și suflet; dar ei, ca și cum ar fi fost îmbrăcați numai cu trup, atît au neglijat virtutea, încît au ajuns cu totul trup». Ai văzut că din pricina păcatului îi numește trupuri și nu oameni? Și iarăși, după cum veți vedea, Dumnezeiasca Scriptură îi numește pămînt, din pricină că sînt mistuiți de gînduri omenești. Că spune:

«Și s-a stricat pămîntul înaintea lui Dumnezeu» [12].

Aici nu vorbește de pămînt, ci numește pămînt pe locuitorii pămîntului. În altă parte nu-i numește nici trupuri, nici pămînt, nici nu-i socotește a fi în viața aceasta, din pricină că sînt lipsiți de virtute. Ascultă-l pe profet strigînd și spunînd în mijlocul metropolei ierusalimlenilor, unde erau mii de mii de oameni, unde erau mulțimi nenumărate: *«Am venit și nu era om; am chemat și nu era cine să Mă audă»* [13]. Nu pentru că nu era nimeni, ci întrucît cei ce erau nu erau cu nimic

11. *Fac.*, 6, 3.
12. *Fac.*, 6, 11.
13. *Isaia*, 50, 2.

mai buni decît cei ce nu erau. Şi iarăşi în altă parte: «*Alergaţi*, spune profetul Ieremia, *şi vedeţi de este cineva care să facă judecată şi dreptate şi voi fi milostiv*» [14]. Ai văzut că Sfînta Scriptură numeşte om numai pe cel virtuos, iar pe ceilalţi nici nu-i socoteşte oameni, ci uneori îi numeşte trupuri, iar alteori pămînt? De aceea şi acum, cînd Dumnezeiasca Scriptură vrea să facă genealogia dreptului Noe, spune: «*Noe fiind om*». Numai acesta era om; ceilalţi nu erau oameni; aveau chip de oameni; dar, prin răutatea voinţei lor, trădaseră nobleţea firii omeneşti şi în loc de oameni ajunseseră fiare necuvîntătoare. Dumnezeiasca Scriptură dă oamenilor înzestraţi cu raţiune nume de animale cînd înclină spre păcat şi ajung robi patimilor iraţionale. Ascultă că uneori Scriptura spune: «*Cai nebuni spre partea femeiască s-au făcut*» [15]. Vezi că, din pricina nemăsuratei lor desfrînări, i-a numit cai! Alteori spune: «*Venin de aspidă sub buzele lor*» [16]. Aici ne arată pe cei care imită şiretenia şi viclenia fiarei. Iarăşi pe alţii îi numeşte cîini muţi [17]. Şi iarăşi: «*Ca o aspidă surdă, care-şi astupă urechile ei*» [18], vrînd să arate pe cei care-şi astupă urechile cînd li se dau învăţături despre virtute. Şi vei găsi multe nume date de Dumnezeiasca Scriptură celor care, din pricina trîndăviei, se pogoară pînă la patimile animalelor necuvîntătoare. Şi nu numai în Vechiul Testament poţi vedea asta, ci şi în Noul Testament. Ascultă-l pe Ioan Botezătorul spunînd iudeilor: «*Pui de viperă, cine v-a arătat să fugiţi de mînia ce va să fie?*» [19]. Ai văzut că şi aici, prin numele animalului, a lăsat să se înţeleagă cugetul lor viclean? Poate fi, oare, o stare mai nenorocită decît a păcătoşilor, care sînt lipsiţi chiar de numele de om şi suferă din pricina asta pedeapsă şi mai mare? Natura le-a dat multe prilejuri de virtute, dar ei de bună voie le-au trădat pe toate şi s-au îndreptat spre viciu.

Aşadar, pentru că atunci toţi oamenii s-au arătat nevrednici de numele de om, iar dreptul Noe a fost atît de virtuos în mijlocul unei secete aşa de cumplite de virtute, Dumnezeiasca Scriptură, începînd să facă genealogia lui Noe, spune: «*Noe, fiind om*». Mai este şi un alt drept, căruia Scriptura i-a dat numele de om în loc de altă mare laudă; şi că, înainte de toate celelalte laude, îl laudă cu numele de om, nume care-i arată desăvîrşit virtutea.

---

14. *Ier.*, 5, 1.
15. *Ier.*, 5, 8.
16. *Ps.*, 139, 3.
17. *Isaia*, 56, 10.
18. *Ps.*, 57, 4.
19. *Matei*, 3, 7.

— Cine-i acesta?

— Fericitul Iov, atletul credinței, încununatul lumii, singurul care a îndurat acele îngrozitoare rele, care, primind de la vicleanul demon săgeți mii de mii, a rămas nerănit și, ca un diamant, a putut îndura toate acele atacuri; Iov, care nu numai că n-a fost înecat de atîtea valuri, ba dimpotrivă a biruit valurile. A îndurat cu trupul său toate suferințele cunoscute pe lume; și ele l-au arătat și mai strălucitor. Lanțul de nenorociri nu numai că nu l-a plecat de frică cu capul la pămînt, ci l-a deșteptat să mulțumească și mai mult; prin toate faptele sale și-a arătat recunoștința sa; a dat diavolului lovitură de moarte și i-a arătat că se străduiește zadarnic și că lovește cu piciorul în bolduri. Așadar iubitorul de oameni Dumnezeu, lăudîndu-l pe sfîntul acesta chiar înainte de lupte și de atîtea nevoințe, zice diavolului: «*Ai luat aminte în sufletul tău la robul Meu Iov, că nu este om ca el pe pămînt, om nevinovat, drept, adevărat, cinstitor de Dumnezeu, ferindu-se de tot lucrul rău?*»[20]. Ai văzut că lauda a primit-o, mai întîi, de la numele de om? «*Ai luat aminte*, spune Dumnezeu, *la robul Meu Iov, că nu este om asemenea lui*». Toți oamenii sînt la fel în ce privește chipul, nu însă în ce privește virtutea. Atunci omul este om, cînd se ferește de rău și face fapte de virtute.

V

Ai văzut pe cine obișnuiește Dumnezeiasca Scriptură să-i numească oameni? De aceea, chiar dintru început, Stăpînul universului, gîndindu-se la cel care avea să fie creat de El, a zis: «*Să facem om după chipul Nostru și după asemănare*»[21], adică să fie stăpîn și peste toate cele văzute, și peste patimile care se nasc în el; ca să stăpînească, nu să fie stăpînit. Dacă trădează stăpînirea este mai mult stăpînit decît stăpînește; pierde și numele de om și-și schimbă numele lui cu nume de animale.

De aceea și acum Dumnezeiasca Scriptură, vrînd să laude virtutea dreptului Noe, zice: «*Aceasta este genealogia lui Noe. Noe fiind om drept*». Iată și o altă laudă foarte mare: «*drept*». Prin acest cuvînt noi obișnuim să înfățișăm virtutea în întregimea ei. Apoi, ca să afli că Noe a ajuns pe culmea virtuții, lucru cerut și atunci firii omenești, Scriptura zice: «*drept, desăvîrșit fiind în neamul lui*». A împlinit, spune Scriptura, tot ce trebuia să facă un om, care a ales virtutea — asta

20. *Iov*, 1, 8.
21. *Fac.*, 1, 28.

înseamnă *desăvîrşit* — nu-i lipsea nimic, nu şchiopăta deloc. Noe nu săvîrşea o virtute, iar pe alta nu, ci în toate virtuţile era desăvîrşit. Asta trebuia să-l arate pe el. Apoi, ca să ni-l arate pe drept mai strălucit, Scriptura îl compară cu ceilalţi oameni de pe vremea lui, spunînd : *«Desăvîrşit în neamul lui»*, din timpul lui, în neamul lui atît de stricat, care înclina atîta spre păcat, care nu voia să arate nici urmă de virtute. Aşadar în neamul acela de oameni, în vremile acelea, dreptul Noe nu numai că era virtuos, dar ajunsese şi pe culmea virtuţilor, fiind desăvîrşit în toate. Pentru că, aşa precum am mai spus, virtutea se arată totdeauna mai mare cînd se săvîrşeşte în mijlocul celor care luptă împotriva virtuţii, cînd îşi arată frumuseţea în mijlocul celor care-i pun piedici. De aceea şi dreptul acesta merită mai multe laude. Şi Dumnezeiasca Scriptură nu mărgineşte la atîta lauda pe care i-o aduce lui Noe ; ci, după ce ne arată covîrşitoarea lui virtute şi că a primit hotărîrea cea de sus, spunînd : *«era desăvîrşit în neamul lui»*, zice : *«Noe a bineplăcut lui Dumnezeu»*. Atît de mare era virtutea lui, că a atras asupră-i lauda lui Dumnezeu. *«Noe a bineplăcut lui Dumnezeu»* ; cu alte cuvinte : a fost primit de Dumnezeu, iar, prin faptele lui bune a plăcut ochiului celui neadormit ; viaţa lui îmbunătăţită a adus peste el bunăvoinţa lui Dumnezeu şi l-a scăpat nu numai de mînia ce avea să vină peste toţi, dar l-a făcut şi apărătorul altora.

«Noe a bineplăcut lui Dumnezeu». Care om poate fi mai fericit decît cel ce poate fi atît de virtuos, încît să aibă laudă de la Însuşi Stăpînul universului ? Pentru un om cu judecata sănătoasă, faptele săvîrşite de Noe sînt mai presus de orice bogăţie, de orice slavă, de orice putere şi de orice altă fericire omenească ; pentru un om, care iubeşte sincer pe Dumnezeu, o viaţă ca a lui Noe e mai de dorit decît împărăţia. Pentru că adevărata împărăţie este să poţi face blînd şi milostiv pe Dumnezeu prin viaţa ta curată. Iadul nu trebuie să ne înfricoşeze şi să ne sperie din pricina focului nestins, din pricina cumplitelor pedepse şi din pricina chinurilor fără de sfîrşit, ci din pricină că L-am supărat pe Stăpînul cel aşa de bun şi din pricină că ne aflăm în afara bunei Lui voinţe. Şi la fel, pricina care să ne facă să ne grăbim spre împărăţia cerurilor nu trebuie să fie alta decît dorul de Dumnezeu, ca să ne bucurăm de ajutorul Lui. Că după cum bunăvoinţa lui Dumnezeu faţă de noi e mai de dorit decît împărăţia cerurilor, tot aşa pierderea acestei bunăvoinţe e mai cumplită decît iadul.

Aţi văzut de cît folos ne-a fost numai numele dreptului şi cîtă comoară de gînduri am scos din genealogia acestui minunat bărbat ? Să

urmăm, deci, canoanele Dumnezeieştii Scripturi! Iar dacă vrem să facem genealogia cuiva, apoi să n-o facem vorbind de părinţii, de bunicii şi de străbunicii aceluia, ci să dăm la iveală virtutea lui. Acesta-i cel mai minunat chip de genealogie! Ce folos de-i sînt părinţii străluciţi şi virtuoşi, dacă el n-are viaţă plină de fapte bune? Şi iarăşi, ce pagubă are de-i sînt părinţii şi strămoşii de neam prost şi fără vază, dacă el e încărcat cu mii de virtuţi? Dreptul Noe nu se trăgea din părinţi cu vază, dar a ajuns om virtuos şi a atras asupra lui dragostea lui Dumnezeu. Dumnezeiasca Scriptură nu ne spune de părinţii lui Noe că au fost virtuoşi şi totuşi Noe a putut să se urce pe culmile virtuţii, deşi au fost atîtea piedici şi era împiedicat de atîţia. Ca să afli că nimic nu-l poate împiedica pe cel care priveghează, pe cel care e cu mintea trează, pe cel care are multă grijă de mîntuirea lui. După cum ne vatămă şi lucrurile de nimic, dacă nu băgăm de seamă, tot aşa, dacă voim să fim cu luare aminte, nimic nu ne poate vătăma rîvna, chiar de-ar fi mii cei care ne trag spre păcat, aşa precum nici pe dreptul acesta nimic nu l-a putut îndepărta de facerea virtuţii, deşi erau atîţia păcătoşi. Nimeni, dar, să nu dea vina pe altul, să nu spună că alţii sînt de vină, ci toată vina s-o pună pe seama trîndăviei lui. Dar pentru ce spun eu să nu dea vina pe alţii? Nici pe diavol să nu-l creadă nimeni că-i în stare să împiedice pe cineva a merge pe calea virtuţii! Da, diavolul poate înşela, poate pune piedici celor trîndavi, dar nu poate opri, nu poate sili! Şi lucrul acesta însăşi viaţa ni-l arată! Cînd vrem să fim cu luare aminte asupra noastră înşine, sîntem atît de tari, că, chiar de-ar fi mulţi care să ne îndemne pe calea păcatului, nu le luăm în seamă sfatul, ne astupăm urechile cînd ne învaţă rele şi ajungem mai tari decît diamantul; dar cînd sîntem trîndavi, ne îndreptăm spre rău noi singuri, fără să ne sfătuiască cineva. Dacă n-ar sta asta în libertatea voii noastre, nici în puterea gîndului nostru, dacă iubitorul de oameni Dumnezeu n-ar fi creat pe oameni cu voinţă liberă, ar fi trebuit sau ca toţi oamenii să fie răi şi supuşi aceloraşi patimi, ca avînd aceeaşi fire, sau ca toţi să fie virtuoşi. Dar cînd vedem că semeni de-ai noştri, supuşi ca şi noi aceloraşi nevoi sufleteşti şi trupeşti, nu fac cele ce facem noi, ci îşi cîrmuiesc firea cu dreapta judecată, cînd îi vedem că biruie săltările fără rînduială ale trupului, că pun frîu poftei, că îşi stăpînesc mînia, că fug de duşmănie, că alungă invidia, că dispreţuiesc goana nebună după bani, că nesocotesc slava, că îşi bat joc de toată fericirea din lumea aceasta şi că sînt îndrăgostiţi de slava cea adevărată, preferînd

în locul tuturor celor văzute lauda lui Dumnezeu, nu-i, oare, evident că ei pot săvîrşi acestea prin propria lor rîvnă pe lîngă ajutorul cel de sus, iar noi, prin trîndăvia noastră, ne pierdem mîntuirea şi ajungem lipsiţi de bunăvoinţa cea de sus?

VI

De aceea, vă rog, gîndindu-vă la acestea şi frămîntîndu-le necontenit în minte, să nu daţi niciodată vina pe diavol, ci pe voinţa noastră trîndavă. Cînd spun lucrul acesta nu vreau să scutesc de vină pe diavol — Doamne fereşte! — că el vine răcnind ca un leu, căutînd să răpească şi să înghită pe cineva [22], ci vreau să vă întăresc, ca nu cumva să ne socotim fără de vină şi aşa să ne îndreptăm cu uşurinţă spre păcat şi să grăim acele cuvinte deşarte: «Pentru ce a lăsat Dumnezeu o fiinţă atîta de rea, ca să ne pună piedici şi să ne doboare?». Cuvinte ca acestea sînt semn de cea mai mare înţelepciune. Dimpotrivă, să ne gîndim că Dumnezeu l-a lăsat pe diavol tocmai pentru ca noi, cuprinşi de frică, în aşteptarea atacului duşmanului, să fim mereu cu multă luare aminte şi cu mintea trează şi pentru ca să ne uşurăm ostenelile pentru virtute cu nădejdea plăţii viitoare şi cu răsplata bunătăţilor celor veşnice. Pentru ce te minunezi că Dumnezeu l-a lăsat pe diavol purtător de grijă al mîntuirii noastre? L-a lăsat tocmai pentru ca să ne trezească din trîndăvia noastră, să ne fie temei de cununi. Însuşi iadul pentru aceasta l-a pregătit, ca frica de pedeapsă şi grozăvia chinurilor să ne împingă spre împărăţie. Ai văzut cît de iscusită e iubirea de oameni a Stăpînului? Face şi iscodeşte totul, nu numai ca să mîntuie pe cei creaţi de El, ci ca să-i şi învrednicească de bunătăţile cele nespuse. De asta ne-a dăruit şi voinţă liberă, de asta a sădit în firea şi în conştiinţa noastră cunoştinţa păcatului şi virtuţii, de asta a îngăduit să existe diavol şi ne-a ameninţat cu iadul, pentru ca să nu facem cunoştinţă cu iadul şi să dobîndim împărăţia. Pentru ce te minunezi că Dumnezeu a izvodit în acest scop toate acestea şi altele mii? Pentru noi şi mîntuirea noastră, Cel Ce este în sînul Tatălui a primit să ia chip de rob, să îndure toate celelalte suferinţe trupeşti, să se nască din femeie, să se nască din Fecioară, să stea nouă luni în pîntece, să fie înfăşat, să fie socotit Iosif, logodnicul Mariei, tată al Său, să crească trupeşte puţin cîte puţin, să se taie împrejur, să aducă jertfă, să flămînzească, să înseteze, să obosească şi în sfîrşit să sufere moartea, şi nu o moarte oarecare, ci una socotită de

22. *I Petru*, 5, 8.

ocară, adică moartea pe cruce; și pe toate acestea pentru noi și pentru mîntuirea noastră le-a primit Creatorul universului, Cel neschimbat, Cel Ce a adus pe toate de la neființă la ființă, Cel Ce se uită pe pămînt și-l face pe el de se cutremură[23], strălucirea slavei Căruia nici heruvimii, puterile acelea netrupești, nu pot s-o vadă, ci-și acoperă cu aripile fețele, arătîndu-ne minunea, pe Care Îl laudă necontenit îngerii, arhanghelii și miile de mii de îngeri; Acesta, pentru noi și mîntuirea noastră, a primit să Se facă om, ne-a deschis calea unei îmbunătățite viețuiri și ne-a dat o învățătură îndestulătoare prin tot ce a făcut în trupul pe care l-a luat. Ce cuvînt de apărare ne mai rămîne, deci, cînd după ce s-au făcut atîtea pentru mîntuirea noastră, noi ne pierdem vremea cu lucruri de nimic, trădîndu-ne mîntuirea prin trîndăvia noastră?

De aceea, vă rog, să priveghem, să nu ne luăm după alții, ci să ne cercetăm în fiecare zi viața noastră, ca să vedem ce am greșit și ce faptă bună am făcut; ca astfel îndreptîndu-ne greșelile, să atragem și ajutorul cel de sus, să ajungem și bine plăcuți lui Dumnezeu, ca dreptul Noe, și să dobîndim și împărăția cerurilor, cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, cinste, putere, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

---

23. *Ps.*, 103, 33.

OMILIA A XXIV-a

«Şi a născut Noe trei fii : pe Sem, pe Ham şi pe Iafet. Şi s-a stricat pămîntul înaintea lui Dumnezeu şi s-a umplut pămîntul de nedreptate» [1]

I

Nu puţin ne-a folosit nouă ieri genealogia lui Noe! Am cunoscut un chip minunat de genealogie. Am văzut că dreptul Noe nu-i lăudat după strălucirea strămoşilor, ci după faptele sale de virtute, de care dă mărturie Dumnezeiasca Scriptură, zicînd : *«Noe era om drept, desăvîrşit în neamul lui ; şi a bineplăcut Noe lui Dumnezeu»* [2]. Toată predica de ieri am cheltuit-o cu tîlcuirea acestor scurte cuvinte. Aşa sînt cuvintele dumnezeieşti! În puţine cuvinte ne arată mare bogăţie de idei şi dăruieşte nespusă comoară celor ce vor s-o cerceteze cu de-amănuntul. De aceea, vă rog, să nu trecem cu uşurinţă pe lîngă cele scrise în Dumnezeiasca Scriptură, ci să urmărim comoara ascunsă în ele, fie că e vorba de catalog de nume, fie că e vorba de istorisirea unui fapt. De aceea şi Hristos spunea : *«Cercetaţi Scripturile»* [3]. Nu totdeauna putem găsi dintr-o dată înţelesul celor scrise, ci este nevoie de multă cercetare, ca să nu ne scape nimic din cele aflate în adîncul lor. Dacă numai numele firii omeneşti, adică numele de om, ne-a fost ieri temei de atît folos, ce cîştig nu vom avea, de vom citi cu luare aminte şi cu mintea trează fiecare cuvînt din Sfînta Scriptură? Avem un Stăpîn iubitor de oameni ; cînd ne vede că ne îngrijim, că ardem de dorul înţelegerii dumnezeieştilor cuvinte, nu ne mai lasă să avem nevoie de altcineva, ci îndată ne luminează mintea, ne dăruieşte lumina Lui şi, potrivit iscusitei Lui înţelepciuni, pune în sufletul nostru învăţătura cea adevărată. De aceea, ca să ne şi îndemne spre lucrul acesta şi ca să ne facă şi mai rîvnitori, a fericit pe cei ce au o astfel de rîvnă, zicînd : *«Fericiţi cei ce flămînzesc şi însetează de dreptate că aceia se vor sătura»* [4]. Uită-te la înţelepciunea

1. *Fac.*, 6, 10—11.
2. *Fac.*, 6, 9.
3. *Ioan*, 5, 39.
4. *Matei*, 5, 6.

Dascălului! Prin această fericire nu numai că ne-a îndemnat, dar prin cuvintele: *«cei ce flămînzesc și însetează de dreptate»* ne-a învățat cu cîtă rîvnă se cuvine să ne pornim spre cercetarea duhovniceștilor cuvinte. «După cum cei flămînzi, ne spune Domnul, se grăbesc nespus de iute la mîncare, iar cei arși de multă vreme de sete se apropie repede de băutură, tot așa și noi, ca și cum am fi flămînziți și însetați, trebuie să ne apropiem de învățătura cea duhovnicească. Unii ca aceștia sînt vrednici nu numai de fericiri, ci și de dobîndirea celor dorite. *«Se vor sătura»*, adică se vor umple, li se va împlini dorința lor duhovnicească.

Așadar de vreme ce avem un Stăpîn așa de bun, așa de darnic, haide, ca și eu să alerg la El, să capăt ajutorul Lui, pentru ca El, datorită iubirii Sale de oameni, să-mi lumineze mintea spre a cerceta puterea Dumnezeieștilor Scripturi, iar voi, ca niște flămînziți și însetați, așa să primiți, cu multă rîvnă, învățătura cea duhovnicească. Poate, da, poate că bunul și atotputernicul Stăpîn, îmi va da, nu pentru mine, că eu sînt o nimica și nevrednic, ci pentru voi și pentru folosul vostru, cuvînt întru deschiderea gurii mele [5] spre slava Lui și spre zidirea voastră.

Aruncînd, dar, totul pe seama harului de sus și chemînd pe Cel Ce luminează orbii și întărește limba celor gîngavi, să mă apropii de cuvintele Scripturii citite de curînd, pentru a le pune înaintea dragostei voastre așa cum El mi le-a dat, mergînd pe urmele iubirii Lui de oameni.

Încordați-vă, vă rog, mintea și ascultați cu luare aminte cele spuse. Alungați din sufletele voastre orice gînd lumesc, ca să pot arunca sămînța cea duhovnicească în sufletul vostru ca într-o țarină grasă și adînc arată, curățită de spini și buruieni.

«Aceasta e genealogia lui Noe; Noe, fiind om drept și desăvîrșit în neamul lui, a bineplăcut lui Dumnezeu» [6].

Cu aceste cuvinte am terminat ieri cuvîntul de învățătură. De aceea se cuvine să vă citesc cele ce urmează:

«Și a născut Noe trei fii: pe Sem, Ham și pe Iafet» [7].

Nu fără rost a însemnat Dumnezeiasca Scriptură timpul și numărul copiilor dreptului! A vrut cu asta să ne arate pe tăcute covîrșitoarea virtute a dreptului Noe. Mai înainte spusese că *«Noe era de cinci sute de ani»* [8]; după aceea a adăugat: *«și a născut trei fii»* [9]. Toate acestea

5. *Efes.*, 6, 19.
6. *Fac.*, 6, 9.
7. *Fac.*, 6, 10.
8. *Fac.*, 5, 32.
9. *Fac.*, 5, 32.

ne arată marea înfrînare a lui Noe, în mijlocul unei lumi cu totul stricate și desfrînate, în care, ca să spun așa, oameni de toate vîrstele săvîrșeau păcatul. Ascultați că o spune Dumnezeiasca Scriptură : *«Văzînd Domnul că s-au înmulțit răutățile oamenilor pe pămînt și că fiecare cugeta din tinerețe în inima lui cu stăruință cele rele»* [10]. Aceste cuvinte ne arată lămurit că cei tineri întreceau în destrăbălări pe cei mai în vîrstă, cei bătrîni nu se lăsau mai prejos de cei tineri și că chiar cei mici, care nu cunoșteau răul, erau înclinați spre rău.

II

Deci, ca să cunoaștem că singur dreptul acesta, în mijlocul tuturor oamenilor cuprinși de nebunie și furie, a trăit în castitate pînă la vîrsta de cinci sute de ani, în afară de celelalte virtuți ale lui, Scriptura a spus că *«Noe a născut trei fii»*, după ce spusese că *«era de cinci sute de ani !»*.

Ați văzut, iubiților, covîrșitoarea înfrînare a dreptului ? Să nu trecem, dar, cu ușurință peste aceste cuvinte, ci să ne gîndim și la cei cinci sute de ani și la răutatea care cuprinsese pe toți oamenii din pricina marii lor trîndăvii. Să ne gîndim cît de mare-i era virtutea lui Noe și cît de iubitoare de Dumnezeu îi era voința, că a putut atîta vreme să-și înfrîneze furia poftei, că a putut merge împotriva tuturor celorlalți oameni, că s-a ferit nu numai de împreunarea cea nelegiuită, dar și de cea legiuită și îngăduită.

«Și a născut Noe trei fii : pe Sem, pe Ham și pe Iafet».

«Și s-a stricat pămîntul înaintea lui Dumnezeu și s-a umplut pămîntul de nedreptate» [11].

După părerea mea, dreptul Noe, slujind rînduielii lui Dumnezeu, după trecerea celor cinci sute de ani a trăit cu femeia lui și a avut pe acești trei copii. Lumea întreagă avea să fie cuprinsă de potop din pricina marii răutăți și a covîrșitoarei ticăloșii a oamenilor ; de aceea iubitorul de oameni Dumnezeu a vrut să lase în lume pe dreptul Noe ca o rădăcină, ca un aluat, ca să fie pîrgă generațiilor viitoare după pieirea acelor oameni. Pentru această pricină, deci, a avut Noe după cinci sute de ani pe acești trei fii, și s-a oprit la atîția, arătînd, cu fapta, că a făcut lucrul acesta slujind iubirii de oameni pe care avea s-o arate Dumnezeu oamenilor de mai tîrziu. Și ca să te încredințez că aceasta nu-i o presupunere a mea, uită-te la preciziunea Scripturii. După ce a spus că dreptul

10. *Fac.*, 6, 5.
11. *Fac.*, 6, 11.

Noe a avut pe cei trei fii, a adăugat îndată: *«Şi s-a stricat pămîntul înaintea lui Dumnezeu şi s-a umplut pămîntul de nedreptate»*. Ai văzut ce mare şi nespusă deosebire este între Noe şi ceilalţi oameni? Despre dreptul Noe Scriptura spune: *«Noe fiind om drept, desăvîrşit în neamul lui»*, pe cînd despre toţi ceilalţi oameni spune: *«S-a stricat pămîntul înaintea lui Dumnezeu şi s-a umplut pămîntul de nedreptate»*. Prin *«pămînt»* numeşte pe toţi oamenii. Pentru că toate faptele lor erau pămînteşti, de aceea prin cuvîntul *«pămînt»* arată ticăloşia lor şi covîrşitoarea lor răutate. După cum pe timpul celui întîi-zidit, după călcarea poruncii şi după luarea slavei care-l înconjura pe om mai înainte, Dumnezeu a zis celui întîi-zidit: *«Pămînt eşti şi în pămînt te vei întoarce»* osîndindu-l la moarte, tot aşa şi acum zice: *«S-a stricat pămîntul»*, pentru că răutatea se întinsese mult. Şi n-a spus numai atît: *«S-a stricat pămîntul*, ci: *«înaintea lui Dumnezeu şi s-a umplut pămîntul de răutate»*. Prin cuvîntul *«s-a stricat»* a arătat toată răutatea lor. Nu se poate spune că s-au făcut vinovaţi de unul sau două păcate! Nu! Săvîrşiseră cu prisosinţă toate fărădelegile! De asta a şi adăugat: *«Şi s-a umplut pămîntul de nedreptate»*. Nu făceau păcatul aşa de mîntuială, la întîmplare, ci fiecare păcat îl săvîrşeau cu multă tărie şi cugetat. Şi iată că nici nu-i învredniceşte să-i numească oameni, ci pămînt, ca să arate cît de mare era şi răutatea lor şi mînia lui Dumnezeu.

«S-a stricat pămîntul înaintea lui Dumnezeu», adică toate faptele lor erau împotriva poruncilor lui Dumnezeu; călcau poruncile lui Dumnezeu, iar din pricina trîndăviei lor nici nu mai voiau să ştie de dascălul pus de Dumnezeu în firea omenească. *«Şi s-a umplut pămîntul de nedreptate»*, spune Scriptura. Ai văzut, iubite, cît de mare rău este păcatul? Face pe om nevrednic şi de numele de om.

Ascultă iarăşi şi cele ce urmează mai departe!

«Şi a văzut Domnul Dumnezeu pămîntul şi era stricat» [12].

Iată îi numeşte pe oameni iarăşi pămînt.

Apoi, ca să nu socoteşti că e vorba aici chiar de pămînt, pentru că i-a numit de trei ori pe oameni pămînt, Scriptura zice:

«Pentru că orice trup îşi stricase calea lui pe pămînt» [13].

Nici acum nu i-a învrednicit cu numele de om, ci prin cuvîntul *«trup»* vrea să ne arate că nu despre pămînt e vorba, ci despre oameni îmbrăcaţi în trup, care se istovesc pe ei înşişi în fapte pămînteşti. Că are obiceiul Sfînta Scriptură, aşa precum de multe ori am spus dragostei voastre, să

12. *Fac.*, 6, 12.
13. *Fac.*, 6, 12.

numească trupuri pe cel cu gînduri trupești, pe cel care nu gîndesc nimic înalt, precum spune și fericitul Pavel : *«Și cei ce sînt în trup nu pot să placă lui Dumnezeu»* [14].

— Ce ? Cel care grăiește cuvintele acestea nu era în trup ?

— Dar Pavel nu vrea să spună că aceia care sînt în trup nu pot plăcea lui Dumnezeu, ci cei care nu spun o vorbă de virtute, cei care gîndesc cele trupești, cei care sînt subjugați de plăcerile trupului și nu se îngrijesc deloc de sufletul netrupesc și spiritual.

Prin cele spuse pînă acum, dumnezeiasca Scriptură ne-a arătat mulțimea păcatelor, covîrșirea răutății, mînia cumplită a lui Dumnezeu ; ne-a mai arătat că din pricina faptelor nelegiuite ale oamenilor i-a numit de trei ori pămînt și că, numindu-i trup, i-a lipsit de numele de om, numele obștesc al firii omenești, iar prin cele ce spune de acum înainte ne arată nespusa iubire de oameni a lui Dumnezeu și covîrșitorul Lui pogorămînt.

— Ce spune ?

«Și a zis Dumnezeu lui Noe» [15].

III

Ce bunătate covîrșitoare ! Dumnezeu vorbește cu Noe, ca de la prieten la prieten, despre pedeapsa pe care are s-o aducă peste neamul omenesc și spune :

«Vremea oricărui om a venit înaintea Mea, că s-a umplut pămîntul de nedreptatea lor. Și iată Eu îi voi pierde pe ei și pămîntul» [16].

— Ce înseamnă : *«Vremea oricărui om a venit înaintea Mea»* ?

— «Am arătat, spune Dumnezeu, multă îndelungă răbdare, multă îngăduință ; nu voiam să aduc pedeapsa pe care am s-o aduc ; dar pentru că înmulțirea cumplită a păcatelor lor a adus peste ei vremea, trebuie, deci, să pun sfîrșit, să curm răutatea lor, ca să nu meargă mai departe. *«Vremea oricărui om a venit înaintea Mea»*. Vezi că și aici grăiește ca și mai înainte. Mai înainte spusese : *«Oricine cugetă»* [17] ; aici : *«oricărui om»*. Toți erau înțeleși, spune Dumnezeu, să se îndrepte spre fărădelegi și nu puteai găsi în atîta mulțime de oameni pe unul care să aducă vorba de virtute».

14. *Rom.*, 8, 8.
15. *Fac.*, 6, 13.
16. *Fac.*, 6, 13.
17. *Fac.*, 6, 5.

«*Vremea oricărui om a venit înaintea Mea*, adică a sosit timpul cînd trebuie să tai, ca să opresc întinderea buboiului. *Vremea oricărui om a venit înaintea Mea*. Aşa au săvîrşit nelegiuirile, ca şi cum nu i-ar fi văzut nimeni, ca şi cum nimeni n-ar avea să-i tragă la răspundere pentru fărădelegile lor! Nu s-au gîndit că nimic nu-Mi poate rămîne tăinuit Mie, Care le-am dăruit viaţa, Care le-am dat trup şi suflet şi atîtea bunătăţi. Deci *vremea oricărui om a venit înaintea Mea*».

Apoi, ca şi cum s-ar îndreptăţi înaintea dreptului Noe, Dumnezeu îi arată că mulţimea păcatelor lor L-a adus la atîta mînie, zicînd: «*S-a umplut pămîntul de nedreptatea lor*». «Au lăsat ei la o parte vreo faptă, spune Dumnezeu, care să nu ducă la păcat? Atît de mult s-a înmulţit păcatul, că s-a revărsat şi s-a umplut de răutate tot pămîntul. De aceea am să-i pierd şi pe ei şi pămîntul. *Şi iată Eu îi voi pierde şi pe ei şi pămîntul*. Pentru că ei, prin faptele lor nelegiuite, luîndu-o înainte, s-au dus pe ei înşişi la pieire, de aceea aduc peste ei prăpăd desăvîrşit şi-i pierd şi pe ei şi pămîntul, pentru ca pămîntul să poată primi curăţire, ca să se curăţească de murdăria atîtor păcate».

Gîndeşte-mi-te, deci, cum trebuie să-i fi fost sufletul dreptului Noe la auzul acestor cuvinte spuse de Stăpîn? Deşi se ştia plin de virtute, totuşi nu putea primi fără strîngere de inimă cele ce i se spuneau. Drepţii sînt iubitori şi preferă să sufere cu uşurinţă orice pentru mîntuirea celorlalţi. Era, oare, cu putinţă ca, la auzul acestor cuvinte, să nu cadă doborît de durere acest minunat bărbat, cînd îşi închipuia cu mintea pieirea tuturora, distrugerea întregii zidiri şi cînd poate nici pe el nu-l aştepta vreun bine? Nu ştia încă nimic de soarta lui. Dumnezeu, însă, ca să nu-i turbure cugetul, ci ca Noe să poată avea o mică mîngîiere în mijlocul unei tristeţi atît de mari, după ce i-a arătat cît de mare era răutatea oamenilor şi că timpul Îl sileşte să le facă o tăietură adîncă, îi spune lui Noe: «Pe aceia îi aşteaptă prăpădul obştesc».

«*Dar tu fă-ţi o corabie*» [18].

— Ce înseamnă: «*Dar tu*»?

— «Pentru că tu, îi spune Dumnezeu, n-ai luat parte la răutatea lor, ci ţi-ai dus întreaga viaţă cu virtute, pentru asta îţi poruncesc să-ţi faci o corabie.

Din lemne neputrezitoare în patru muchii. Despărţituri vei face prin corabie şi o vei unge pe dinăuntru şi pe dinafară cu smoală. Să fie lungimea corăbiei de trei sute coţi, lăţimea de cincizeci şi înălţimea de treizeci. Vei încheia corabia bine, în sus o vei face de un cot, iar uşa o vei

18. *Fac.*, 6, 14.

face pe lături; și o vei face cu trei rînduri: cel de jos, al doilea și al treilea» [19].

Uită-te la pogorămîntul lui Dumnezeu, la puterea Lui nespusă și la iubirea Sa de oameni, care depășește orice cuvînt!

Poruncindu-i lui Noe să facă corabia și arătîndu-i cum s-o întocmească, cu ce lățime și cu ce înălțime, Dumnezeu Își arată purtarea Sa de grijă față de el și-l mîngîie nespus de mult, pentru că facerea corăbiei îi dădea nădejdea mîntuirii; în același timp, însă, Dumnezeu voia ca prin corabia, care se construia, să-i facă și pe cei ce făcuseră atîtea păcate să se gîndească la faptele lor și să se pocăiască, pentru ca să nu facă cunoștință cu mînia Lui. Facerea corăbiei le lăsa vreme foarte multă și îndestulătoare de pocăință, care ar fi putut să-i înduplece să-și îndrepte greșelile, dacă n-ar fi fost niște oameni fără judecată. Într-adevăr, era firesc ca fiecare din ei, văzînd pe drept cioplind la corabie, să-l întrebe pentru ce o face; și cunoscînd astfel mînia lui Dumnezeu să-și dea seamă de păcatele lor, dacă ar fi voit. Dar aceia n-au cîștigat nimic nici din facerea corăbiei; nu pentru că n-au putut, ci pentru că n-au vrut.

IV

Așadar, după ce Dumnezeu i-a poruncit dreptului Noe cum să facă corabia, îi vorbește și de felul pedepsei, pe care avea s-o aducă peste omenire și-i spune: «Tu fă corabia după cum ți-am poruncit; iar Eu, după ce o vei termina, te voi feri de orice primejdie pe tine și pe ai tăi!»

«Iar Eu iată voi aduce potop de apă pe pămînt ca să pierd tot trupul în care este duh de viață sub cer; și toate cîte vor fi pe pămînt vor muri» [20].

Vezi că și prin amenințarea cu care îi amenință pe oameni Dumnezeu arată cît de mari erau păcatele oamenilor. «Cu aceeași pedeapsă, spune Dumnezeu, voi lovi și pe oameni și pe animale. Pedeapsa nu va face nici o deosebire între oameni și animale, pentru că oamenii și-au trădat puterea de stăpînire pe care o aveau și au ajuns tot așa de răi ca și necuvîntătoarele. *Voi aduce potop de apă, ca să pierd tot trupul de sub cer, în care este duh de viață.* Vor pieri dobitoacele, pasările, fiarele, animalele cu patru picioare și toate cîte sînt sub cer». Și ca să afli că nu va rămîne nimic pe pămînt, Dumnezeu spune: *«Și toate cîte vor fi pe pămînt vor muri».*

19. *Fac.*, 6, 14—16.
20. *Fac.*, 6, 17.

«Lumea, spune Dumnezeu, are, deci, nevoie de o curățire ; dar asta să nu te turbure, să nu-ți întunece mintea ! Văzînd că nu se vindecă ranele lor, vreau să opresc valurile răutății, ca să nu-i fac vinovați de o pedeapsă și mai mare. De aceea și acum, voi continua cu iubirea Mea de oameni ; voi amesteca bunătatea cu mînia Mea și așa voi pedepsi, ca pedeapsa să n-o simtă, să fie fără durere. Nu mă gîndesc la mărimea păcatelor lor, nici la meritele unora din ei, ci la viitor ; vreau să le dau acestora o pedeapsă potrivită, ca să-i scap pe cei din viitor de orice vătămare. Nu te întrista, nici nu te turbura, cînd auzi acestea. Da, aceia vor primi o pedeapsă cuvenită păcatelor lor, dar

«Cu tine voi face legămînt» [21].

Voi încheia cu tine legămînt, pentru că toți cei dinainte au fost nevrednici și n-au vrut să țină seama de poruncile Mele. Cel întîi-zidit a primit de la Mine atîtea binefaceri ; dar, fiind înșelat, Mi-a călcat poruncile. Iarăși, Cain, fiul lui, a căzut chiar în adîncul păcatului ; de aceea a și primit o pedeapsă veșnică, însoțită de blestem. Dar nici cu aceste pedepse oamenii de mai tîrziu nu s-au înțelepțit ; dimpotrivă, au făcut și mai multe și mai mari păcate, încît nici nu le-am mai făcut genealogia. Mai tîrziu am găsit pe Enoh, care păstrase icoana virtuții ; pentru viața lui curată l-am mutat de pe pămînt. Asta, pentru a arăta celor ce vor săvîrși fapte de virtute răsplățile mari de care vor fi învredniciți ; am voit să-i fac pe oamenii de după el să-i rîvnească viața și să meargă pe aceeași cale cu el. Așadar, pentru că toți oamenii s-au îndreptat spre păcat și pentru că numai pe tine, într-o mulțime atîta de mare de lume, te-am găsit în stare să îndrepți greșeala strămoșului tău, cu tine voi face legămîntul Meu. Faptele săvîrșite de tine te arată vrednic de a primi poruncile Mele».

Apoi, pentru ca nu cumva dreptul Noe, la auzul acestor cuvinte să se întristeze că numai el singur are să scape de potop, îl mîngîie, ca să spun așa, și-i zice iarăși :

«Și vei intra în corabie tu și fiii tăi și femeia ta și femeile fiilor tăi cu tine» [22].

Cu toate că aceștia erau departe de virtutea dreptului, totuși nu erau cuprinși de covîrșitoarea răutate a celorlalți oameni. De altfel, pentru două pricini au fost scăpați de la înec : una, în cinstea dreptului Noe ; este obiceiul iubitorului de oameni Dumnezeu să cinstească pe robii Săi, dăruind, de dragul lor, altora mîntuire, așa cum a făcut pe vremea

21. *Fac.*, 6, 18.
22. *Fac.*, 6, 18.

fericitului Pavel, dascălul lumii, care a slobozit pretutindeni razele învățăturii sale. Pavel era dus la Roma. Pe mare s-a pornit furtună cumplită; toți cei din corabie se temeau că nu vor mai scăpa cu viață; nu mai aveau nici o nădejde din pricina grozăviei furtunii. Atunci Pavel i-a chemat pe toți și le-a spus: *«Curaj, bărbați! Nici un suflet dintre noi nu va pieri, afară de corabie. Mi-a stat înainte în această noapte îngerul lui Dumnezeu, al Căruia sînt și-I slujesc, zicîndu-mi: «Nu te teme, Pavele, Dumnezeu ți-a dăruit pe toți cei ce sînt cu tine în corabie»* [23]. Ai văzut că virtutea lui Pavel a fost pricina mîntuirii celorlalți? Dar mai bine spus, nu numai virtutea lui Pavel, ci și iubirea de oameni a Stăpînului. Tot așa și acum; aceasta e cea dintîi pricină că au scăpat de la înec cei ai lui Noe. A doua pricină, că a voit Dumnezeu să lase o rădăcină, un aluat al neamului omenesc, ce avea să vină după potop; nu pentru că nu putea Dumnezeu să facă din nou, ca la început, din un om neamul omenesc, ci pentru că așa a voit, mergînd pe urmele bunătății Lui.

V

Vezi și din cele ce-au urmat bunătatea lui Dumnezeu. După cum atunci cînd a amenințat cu pedeapsa, a spus că are să piardă împreună cu neamul omenesc și dobitoacele și tîrîtoarele și pasările și fiarele, tot așa și acum, din pricina dreptului Noe, poruncește să fie aduse în corabie și din aceste animale cîte o pereche de fiecare neam, ca să fie sămînță și pîrgă a mulțimii de viețuitoare de după potop.

«Și din toate dobitoacele, spune Scriptura, *și din toate fiarele și din tot trupul, să iei în corabie cîte două din toate ca să le hrănești cu tine, parte bărbătească și parte femeiască să fie. Și din toate pasările zburătoare după neam și din dobitoace după neam și din tîrîtoarele care se tîrăsc pe pămînt după neam, cîte două din toate să intre cu tine, să se hrănească cu tine, parte bărbătească și parte femeiască»* [24].

Nu trece, iubite, cu ușurință peste aceste cuvinte! Gîndește-te ce bătaie de cap a fost pentru dreptul Noe, cînd s-a gîndit că trebuia să aibă grijă de toate aceste viețuitoare! Nu-i era de ajuns lui grija de soție, de copii și de femeile acestora, dar i-a mai adăugat și grija și hrana atîtor necuvîntătoare!

Așteaptă, însă, puțin și vei vedea bunătatea lui Dumnezeu! Vei vedea că-i ușurează dreptului grija pusă în spatele său!

23. *Fapte*, 27, 22—24.
24. *Fac.*, 6, 19—20.

«Și tu să-ți iei, îi spune Dumnezeu, *din toate bucatele din care mîncați, să le aduni la tine, ca să-ți fie ție și lor de mîncare»* [25].

«Să nu socotești, îi spune Dumnezeu, că n-am grijă de tine! Iată îți poruncesc să aduci în corabie tot ce trebuie pentru hrana ta și pentru hrana animalelor, ca nici voi să nu suferiți de foame și de strîmtorare, și nici animalele să nu piară, neavînd hrană potrivită».

«Și a făcut Noe toate cîte i-a poruncit lui Domnul Dumnezeu. Așa a făcut» [26].

Vezi-mi iarăși și aici ce mare este lauda lui Noe! *«Noe a făcut toate cîte i-a poruncit lui Domnul Dumnezeu»*. Noe n-a îndeplinit o poruncă, iar pe alta a lăsat-o, ci a făcut tot ce i s-a poruncit. Și *«așa a făcut»*, cum i s-a poruncit. N-a lăsat nimic la o parte, ci pe toate le-a-mplinit. A arătat și cu fapta, că a meritat pe bună dreptate bunăvoința Stăpînului. Cîte cununi nu merită mărturia dată dreptului de dumnezeiasca Scriptură! Poate fi, oare, om mai fericit decît omul acesta, care a adus la îndeplinire toate poruncile lui Dumnezeu, care a dat atîta ascultare celor ce i se poruncisră? Nu!

Și ca să vezi că Noe a meritat ca Făcătorul universului să-i spună toate acestea mai dinainte, ascultă cele ce urmează!

«Și a spus Dumnezeu lui Noe: «Intră tu și toată casa ta în corabie» [27].

Și ca să cunoaștem că Dumnezeu îl mîntuie pe dreptul Noe nu numai prin har, ci că îi dă și răsplată pentru ostenelile și virtutea sa, zice: «De aceea îți poruncesc să intri în corabie cu casa ta,

Că te-am văzut drept înaintea Mea în neamul acesta» [28].

Mare și vrednică de credință mărturie! Poate fi, oare, o mărturie mai mare decît mărturia dată dreptului de Creator, de Cel Ce l-a adus la existență? *«Că te-am văzut,* îi spune Dumnezeu, *drept înaintea Mea»*. Aceasta este adevărata virtute! Cînd e făcută înaintea lui Dumnezeu și cînd ochiul cel ce nu poate fi înșelat o spune.

Apoi iubitorul de oameni Dumnezeu, ca să ne învețe măsura dreptății, pe care o cerea atunci de la dreptul Noe — că Dumnezeu nu vrea ca fiecare să aibă aceeași măsură de virtute, ci diferită după timp — zice: *«Că te-am văzut drept înaintea Mea în neamul acesta,* care s-a abătut atîta spre păcat; în neamul acesta viclean, care s-a arătat atît

25. *Fac.*, 6, 21.
26. *Fac.*, 6, 22.
27. *Fac.*, 7, 1.
28. *Fac.*, 7, 1.

de nerecunoscător. *Pe tine te-am văzut drept*; numai pe tine te-am găsit recunoscător, numai pe tine te-am văzut preocupat de virtute; tu singur te-ai arătat drept înaintea Mea, în timp ce toţi ceilalţi piereau; de aceea îţi poruncesc să intri în corabie cu toată familia ta; din animalele curate îţi poruncesc să iei cîte şapte perechi».

Din pricină că mai înainte îi spusese, fără să precizeze, să ia cîte o pereche din toate, de aceea acum îi spune:

«Din animalele curate ia cîte şapte perechi, iar din cele necurate cîte două perechi, parte bărbătească şi parte femeiască» [29].

Apoi, ca să ne arate pricina, a adăugat:

«Ca să păstrezi sămînţă pe tot pămîntul» [30].

Merită acum să cercetăm şi să vedem de unde ştia dreptul Noe care animale erau curate şi care necurate. Nu se făcuse încă deosebirea, pe care a făcut-o mai tîrziu Moise în legea dată iudeilor.

— De unde, dar, ştia Noe?

— O ştia prin el însuşi, mişcat de învăţătura pusă de Dumnezeu în firea lui; pe lîngă asta i-a mai spus-o şi raţiunea lui. Că nimic din cele făcute de Dumnezeu nu-i necurat. Cum putem numi necurat ceva din cele ce au fost create, cînd chiar de la început dumnezeiasca Scriptură a hotărît şi a spus: *«A văzut Dumnezeu toate cîte a făcut şi iată erau bune foarte»* [31]? Deosebirea aceasta au făcut-o mai tîrziu oamenii singuri. Şi că e adevărat lucrul acesta gîndeşte-te că încă şi acum în unele locuri unii oameni socotesc necurate şi neîngăduite de lege unele animale, pe care alţii, în alte locuri, le socotesc curate şi le mănîncă. Obişnuinţa i-a dus la socotinţa aceasta. Tot aşa şi atunci; cunoştinţa pusă în el de Dumnezeu l-a învăţat pe dreptul Noe, care animale erau bune de mîncare şi care erau necurate; nu în realitate necurate, ci socotite necurate. Te întreb: Pentru ce socotim necurat măgarul, care nu se hrăneşte decît cu seminţe, dar socotim bune de mîncare alte animale cu patru picioare care se hrănesc cu lucruri necurate? Astfel, cunoştinţa dată de Dumnezeu omului i-a fost lui Noe dascăl. Dar mai putem spune şi altfel, că chiar Dumnezeu, Care i-a dat porunca aceasta, i-a arătat care animale sînt curate şi care necurate. Dar am vorbit destul despre animalele curate şi necurate.

---

29. *Fac.*, 7, 2.
30. *Fac.*, 7, 3.
31. *Fac.*, 1, 31.

VI

Ni se pune, însă, iarăși o altă întrebare: Pentru ce i-a poruncit să ia din animalele necurate cîte două perechi, iar din cele curate cîte șapte? Și altă întrebare: Pentru ce nu șase sau opt, ci șapte?

Poate că am să lungesc mult cuvîntul; dar dacă nu sînteți obosiți și voiți, am să spun pe scurt dragostei voastre și despre acestea cele ce-mi va hărăzi harul lui Dumnezeu.

Mulți spun fel de fel de basme în privința asta; și, pornind de aici, demonstrează că trebuie păzite anumite numere. Dar nu e vorba de nici o observare de numere! Curiozitatea nelalocul ei a oamenilor încercă să plăsmuiască aceste observări; asta a și dus la nașterea celor mai multe erezii, după cum prea bine știți. Sînt în Scripturi foarte multe locuri — ca să vedeți că avem îndestulătoare argumente ca să închidem gura celor care tălmăcesc Scriptura cu propriile lor gînduri — în care găsim număr de perechi. Cînd Hristos i-a trimis pe ucenici, i-a trimis cîte doi, și erau de toți doisprezece. Apoi numărul Evangheliilor este patru. Dar vă spun de prisos lucrurile acestea, pentru că dragostea voastră a fost învățată să-și astupe urechile cînd grăiesc niște oameni ca aceștia.

Trebuie, însă, neapărat să vă spun pentru care pricină a poruncit Dumnezeu lui Noe să ia în corabie cîte șapte perechi din animalele curate.

Dumnezeu i-a poruncit dreptului Noe să ia din animalele curate mai multe perechi, nu numai una singură, pentru ca el și cei împreună cu el să aibă oarecare mîngîiere din folosința cărnii lor. Și iarăși, dacă vreți să aflați pentru ce Dumnezeu i-a poruncit lui Noe să ia cîte șapte perechi, aflați că pricina aceasta este cea mai mare dovadă a gîndului cel iubitor de Dumnezeu al lui Noe. Iubitorul de oameni Dumnezeu cunoștea virtutea bărbatului; știa că Noe, care era om drept, care se bucurase din partea Stăpînului de o atît de mare iubire de oameni, scăpîndu-l din acel cumplit vifor, ei bine, Dumnezeu știa că, după ce Noe avea să scape de nenorociri, după ce avea să fie slobozit de șederea în corabie, avea să-și arate față de Stăpîn recunoștința sa, aducîndu-I jertfe de mulțumire din animalele curate care se aflau cu el în corabie. Deci ca Noe să nu desperecheze singurele perechi pe care le-ar fi avut în corabie, cînd avea să-I aducă jertfă, Dumnezeu, știindu-i mai dinainte gîndul cel plin de recunoștință, i-a poruncit să bage în corabie

cîte şapte perechi din fiecare neam de pasări, pentru ca la terminarea potopului şi Noe să-şi îndeplinească gîndul şi să nu desperecheze singurele perechi ce le-ar fi avut din zburătoare şi din celelalte animale.

Aţi aflat, dar, pricina pentru care Noe a primit poruncă să ia cu el şapte perechi. Să nu îngăduiţi, deci, pe cei care încearcă să spună basme cînd tîlcuiesc Dumnezeiasca Scriptură, pe cei care introduc în dumnezeieştile dogme propriile lor gînduri.

După ce Dumnezeu a rînduit toate lămurit şi despre păsări, şi despre animalele curate şi despre cele necurate şi despre hrănirea lor, îi spune dreptului Noe :

«Că încă şapte zile şi iată Eu voi aduce ploaie pe pămînt patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi : şi voi şterge de pe faţa pămîntului toată vieţuitoarea, pe care am făcut-o, de la om şi pînă la dobitoc» [32].

Vezi şi în cuvintele spuse acum covîrşitoarea bunătate a lui Dumnezeu ! I-a îngăduit pe oameni atîta vreme, iar acum le spune de potop cu şapte zile mai înainte, voind ca prin frică să-i facă mai înţelepţi şi să-i aducă la pocăinţă. Că le spune de potop mai înainte, tocmai ca să nu aducă peste ei potopul, gîndeşte-mi-te la nineviteni ! Şi ai să vezi cîtă deosebire între unii şi alţii ! Cei de pe timpul lui Noe auziseră vreme de atîţia ani că prăpădul este la uşă şi nici aşa nu s-au depărtat de răutăţi ! Că obişnuim să ne trîndăvim cînd vedem că pedeapsa se tot amînă şi zăboveşte ; dar cînd vedem că nenorocirea e aproape de noi, atunci ne smerim şi căutăm să ne schimbăm. Asta s-a întîmplat cu ninevitenii. Cînd au auzit că *«încă trei zile şi cetatea Ninevi va fi nimicită»* [33], nu numai că nu s-au deznădăjduit, ba dimpotrivă s-au deşteptat la auzul acestor cuvinte ; s-au depărtat de păcate aşa de mult şi şi-au mărturisit păcatele cu atîta căinţă, că au întins mărturisirea şi la animale ; nu că s-au mărturisit animalele — cum ar putea-o face cînd nu pot vorbi ? —, ci pentru ca prin animale să atragă asupra lor mila bunului Dumnezeu. Scriptura ne spune că după ce a fost propovăduit postul, împăratul a poruncit ca să nu se atingă nici de mîncare, nici de apă dobitoacele, boii şi toate necuvîntătoarele ; toţi oamenii atunci s-au îmbrăcat în sac şi însuşi împăratul, cel ce şedea pe tron, s-a mărturisit cu mare căinţă, cu toate că nu ştiau de au să scape sau nu de pedeapsă. Că spuneau : *«Cine ştie dacă îi va părea rău lui Dumnezeu de răul care a spus că are să ni-l facă nouă ?»* [34]

---

32. *Fac.*, 7, 4.
33. *Iona*, 3, 4.
34. *Iona*, 3, 9.

VII

Ai văzut inima simțitoare a barbarilor? Ai văzut că acele cîteva zile nici nu i-au făcut mai trîndavi, nici nu i-au dus la deznădejde? Vezi-i acum și pe cei de pe timpul lui Noe! După ce auziseră de potop atîția ani, li s-a mai spus că după șapte zile va veni potopul; dar ei nici așa nu s-au întors, ci au rămas nesimțitori. De aici trebuie să mărturisim că voința noastră este pricina tuturor relelor. Iată, au fost oameni, și unii și alții. Au avut aceeași fire, dar nu și aceeași voință. De aceea nici soarta lor n-a fost la fel; unii au scăpat de prăpăd, că bunul Dumnezeu, pentru iubirea Sa de oameni, a socotit îndestulătoare pocăința lor; ceilalți s-au înecat și au fost dați prăpădului.

«Încă șapte zile și voi aduce ploaie pe pămînt». Apoi, vrînd să le mărească frica, le-a spus: *«Patruzeci de zile și patruzeci de nopți»*.

Ce? Nu-i era cu putință lui Dumnezeu, dacă voia, să aducă toată ploaia într-o singură zi? Dar pentru ce vorbesc eu de o singură zi? Într-o clipită! Dar anume a făcut asta, ca să le mărească frica și să le dea în același timp și prilej ca măcar acum, cînd primejdia bătea la ușă, să scape de pedeapsă.

«Și voi șterge de pe fața pămîntului toată viețuitoarea, pe care am făcut-o, de la om pînă la dobitoc».

Vezi că le spune de potop mai dinainte; o dată, de două ori; dar nici nu le pasă! Dumnezeu a făcut toate acestea, pentru ca să ne arate, că pe bună dreptate a adus peste ei o pedeapsă atîta de mare și pentru ca nici un om, din cei fără judecată, să nu poată huli și să spună: «Dacă Dumnezeu ar fi amînat pedeapsa, s-ar fi depărtat de păcate și s-ar fi întors la virtute!» Asta e pricina că ne face cunoscut numărul anilor și poruncește facerea corăbiei. Și după toate acestea, le mai spune și mai înainte cu șapte zile de potop, ca să lege limba cea nerușinată a celor ce ar fi voit să vorbească fără să gîndească.

«Și a făcut Noe toate cîte i-a poruncit lui Domnul Dumnezeu» [35].

Iată că Dumnezeiasca Scriptură laudă și acum recunoștința și ascultarea dreptului Noe! Ne spune că Noe n-a lăsat nimic la o parte din ce i s-a poruncit; ci, plinind toate, a dat și prin asta dovadă de virtutea sa.

---

35. *Fac.*, 7, 5.

VIII

Să imităm, dar, şi noi pe dreptul Noe. Să ne sîrguim să împlinim poruncile date nouă de Dumnezeu. Să nu dispreţuim legile date nouă de El, ci să le avem vii în minte, ca să ne grăbim spre săvîrşirea lor. Să nu rînduim cu trîndăvie mîntuirea noastră, mai ales acum cînd ni se cere cu mult mai mare măsură de virtute, cu cît ne bucurăm şi de mai mari daruri. De aceea şi Hristos spunea: *«Dacă nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decît a cărturarilor şi fariseilor, nu veţi intra în împărăţia cerurilor»* [36]. Să ne judecăm pe noi înşine şi să nu trecem cu uşurinţă pe lîngă aceste cuvinte. Să ne gîndim cît de mare pedeapsă îi aşteaptă pe cei care nu numai că nu se străduiesc să-i întreacă pe cărturari şi farisei, ci rămîn chiar în urma lor; cu nici un chip nu vor să înceteze cu duşmănia ce-o poartă semenilor lor; nu vor să nu se mai jure şi nici nu vor să-şi oprească privirea de la privelişti vătămătoare. Şi doar Stăpînul ne porunceşte ca nu numai să îndurăm cu curaj nedreptăţile ce ni le fac alţii, ci să-i şi miluim pe cei ce ne fac rău. *«Cel care vrea să se judece cu tine,* spune El, *şi să-ţi ia haina, lasă-i şi cămaşa»* [37]. Noi, dimpotrivă, adeseori chiar încercăm să facem rău aproapelui sau chiar să ne răzbunăm pe cel ce ne-a făcut rău, deşi ni s-a poruncit să iubim nu numai pe cei ce ne iubesc, — *«că aceasta o fac şi vameşii»* [38] —, ci să iubim şi pe cei ce ne urăsc; noi, însă, nu iubim cu dragoste egală nici pe cei ce ne iubesc. De asta plîng şi mă tînguiesc cînd văd că e atît de rară virtutea, iar păcatul se întinde zi de zi. Plîng şi mă tînguiesc că nici frica de gheenă nu ne curmă pornirea noastră spre păcat şi nici dorul de împărăţia cerurilor nu ne îndeamnă să apucăm pe calea virtuţii, ci cu toţii, ca să spun aşa, ne luăm unii după alţii ca oile. Nu ne gîndim nici la ziua cea înfricoşătoare, nici la legile date nouă de Dumnezeu, ci înnebuniţi cu toţii după părerea bună a oamenilor şi porniţi la vînătoarea laudelor lor, nici nu mai vrem să auzim de Evanghelia care spune: *«Cum puteţi crede, cînd primiţi slavă de la oameni şi nu căutaţi slava de la unicul Dumnezeu?»* [39]. După cum cei care sînt îndrăgostiţi de slava omenească pierd cu totul slava dată de Dumnezeu, tot aşa cei care urmăresc slava dată de Dumnezeu nu sînt lipsiţi nici de slava omenească. Însuşi Stăpînul a făgăduit asta mai dinainte, spunînd: *«Căutaţi mai întîi împărăţia lui Dumnezeu şi acestea*

36. *Matei*, 5, 20.
37. *Matei*, 5, 40.
38. *Matei*, 5, 46.
39. *Ioan*, 5, 44.

toate se vor adăuga vouă» [40]. Toate acestea merg după cel ce dorește împărăția lui Dumnezeu. Cel care își îndreaptă aripile minții într-acolo disprețuiește fericirea de aici, ca și cum n-ar fi. Ochii credinței nici nu simt cele văzute, cînd privesc acele bunătăți nespuse. Atît e de mare deosebirea între unele și altele. Dar nu văd pe nimenea că preferă pe cele nevăzute în locul celor văzute. De asta sînt trist, de asta mi-i necontenit inima îndurerată, că nu ne-a învățat minte nici viața, nici făgăduințele lui Dumnezeu și nici măreția darurilor nu ne-a făcut să ne mutăm dorul spre împărăția cerurilor, ci, tîrîndu-ne încă pe pămînt, preferăm în locul celor cerești pe cele pămîntești, în locul celor viitoare pe cele trecătoare, în locul celor veșnice pe cele ce pier înainte de a apărea, în locul bucuriei veșnice bucuria cea vremelnică, în locul acelor fericiri veșnice și fără sfîrșit fericirea aceasta scurtă din viața de aici. Știu că vă pișc auzul cu cuvintele acestea, dar iertați-mă! Vi le spun dorindu-vă mîntuirea voastră. Vreau să vă pișc mai degrabă aici puțin, ca să fugiți de pedeapsa veșnică, decît să vă încînt puțin și să suferiți osîndă veșnică. Dacă ați asculta de cuvintele mele, ați alunga tristețea care v-a cuprins mai înainte sufletul. Mai ales acum, cînd a rămas puțin din postul de patruzeci de zile, veți putea să vă ștergeți și păcatele și să atrageți asupra voastră și multa iubire de oameni a lui Dumnezeu. Stăpînul n-are nevoie de multe zile, nici de vreme îndelungată; dacă voim, putem îndrepta mult păcatele noastre chiar în aceste două săptămîni. Dacă ninevitenii au meritat atîta milă, pentru că s-au pocăit în trei zile, apoi cu mult mai mult noi nu vom fi trecuți cu vederea! Numai să arătăm adevărată pocăință și să pornim pe calea care duce la virtute, întorcîndu-ne de la păcate. Că și despre aceia, despre niniviteni adică, Dumnezeiasca Scriptură dă mărturie, grăind așa: *«A văzut Dumnezeu că fiecare s-a depărtat de la calea lui cea rea»* [41]. Așadar, dacă Dumnezeu va vedea că și noi ne întoarcem spre virtute, depărtîndu-ne de rău și grăbindu-ne spre facerea faptelor bune, va primi și întoarcerea noastră; și, slobozindu-ne de povara păcatelor, ne va da darurile Lui. Nu dorim noi atît să scăpăm de păcate, nu ne dorim noi atît mîntuirea, cît se silește și se grăbește Dumnezeu să ne scape de păcate și să ne mîntuiască. De asta, vă rog, să ne trezim mintea noastră, să ne cercetăm, pe noi înșine, ca să vedem dacă am făcut vreo faptă bună pînă acuma, dacă am folosit ceva din aceste dese cuvinte de învățătură, dacă am cules vreun fruct, ca să îmbunătățim starea semenilor noștri, dacă am îndreptat vreunul din păcatele noastre, dacă din sfaturile mele de

40. *Matei*, 6, 33.
41. *Iona*, 3, 10.

fiecare zi am cules vreun îndemn spre filosofie. Fiecare să caute să adauge alte fapte bune la cele săvîrşite pînă acum şi niciodată să nu pună capăt acestei frumoase lucrări. Iar dacă cineva, biruit de obişnuinţă, vede că stăruie în aceleaşi păcate, să-şi silească sufletul ca să pedepsească o astfel de trîndăvie; să nu îngăduie să meargă mai departe: să-şi oprească aici răul obicei, să taie pornirea spre păcat, să pună frîu gîndului. Să se gîndească la ziua cea înfricoşătoare. Să se gîndească la aceea că se împărtăşeşte de la această înfricoşătoare Masă! Să se gîndească la strălucirea focului, care sare de pe sfînta Masă şi la puterea ei arzătoare. Să se gîndească la marea curăţie sufletească a celui ce se apropie de sfînta Masă! Sufletul trebuie să-i fie curat de orice murdărie, de orice pată; să se depărteze de tovărăşia gîndurilor ruşinoase! Dacă ne vom pregăti aşa în aceste zile, care ne-au mai rămas pînă la Paşti, curăţindu-ne cît ne va sta în putinţă, vom putea să ne împărtăşim şi aici cu înfricoşătoarele taine şi vom fi învredniciţi şi de bunătăţile cele nespuse, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

OMILIA A XXV-a

«Iar Noe era de şase sute de ani şi potop de apă s-a făcut pe pămînt» [1]

I

Vreau să vă vorbesc iarăşi de cele ce v-am vorbit ieri dragostei voastre şi să vă pun în faţă din nou istoria dreptului Noe. Multă e bogăţia de virtute a acestui drept şi se cuvine ca, cercetînd încetul cu încetul totul, după puterea mea, să vă îmbogăţesc şi pe voi cu bogăţia ei. Dar încordaţi-vă, vă rog, mintea, ca să nu vă scape nici unul din gîndurile pe care vi le spun.

Mai întîi trebuie să vă amintesc unde am oprit ultimul cuvînt de învăţătură, pentru ca pornind cuvîntul de acolo, să întreţes cele spuse atunci cu cele ce voi spune azi. Aşa se vor înţelege uşor şi cele ce am să spun acum.

Unde m-am oprit, dar, cu cuvîntul de învăţătură ?

«Şi a spus Domnul Dumnezeu lui Noe : «Intră tu şi toată casa ta în corabie, că te-am văzut drept înaintea Mea şi în neamul acesta. Din animalele curate ia cîte şapte perechi, iar din dobitoacele cele necurate cîte două perechi. Că încă şapte zile şi voi aduce ploaie pe pămînt patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi şi voi şterge de pe faţa pămîntului toată vieţuitoarea pe care am făcut-o, de la om pînă la dobitoc. Şi a făcut Noe toate cîte i-a poruncit lui Domnul Dumnezeu» [2].

Aici ne-am oprit şi aici am terminat cuvîntul de învăţătură. Vă amintiţi poate şi voi că am spus dragostei voastre pentru care pricină a poruncit Dumnezeu să ia cîte şapte perechi din animalele curate şi cîte două perechi din cele necurate. Haide să tîlcuim, deci, cele ce s-au citit mai departe azi şi să vedem ce ne povesteşte Dumnezeiasca Scriptură după ce a intrat Noe în corabie. Acum, dacă altădată n-am putut, acum mai cu seamă se cuvine să arătăm multă rîvnă, acum cînd postul îmi dă prilej să mă întîlnesc mai des cu voi, acum cînd am scă-

---

1. *Fac.*, 7, 6.
2. *Fac.*, 7, 1—5.

pat de îmbuibarea cu mîncăruri și de petreceri. Da, acum putem să urmărim cu mai multă atenție cele spuse, pentru că mintea ne e trează!

Dar trebuie neapărat să vă spun începutul textului ce s-a citit azi.

«Iar Noe era de șase sute de ani și potop de apă s-a făcut pe pămînt» [3].

Fiți atenți, vă rog. Să nu treceți cu ușurință peste aceste cuvinte. Sînt puține cuvintele, dar au ascunsă în ele bogăție. Și dacă ne încordăm mintea, putem vedea și în ele covîrșitoarea iubire de oameni a Stăpînului și întinderea cumplită a răutății oamenilor.

«Iar Noe era de șase sute de ani».

Nu fără rost ne-a spus Scriptura numărul de ani al dreptului; nu ni l-a spus ca să știm de cîți ani era Noe, ci pentru că mai înainte dumnezeiasca Scriptură ne spusese că *«Noe era de cinci sute de ani»* [4]; și numai după ce ne-a făcut cunoscut numărul anilor lui Noe, Scriptura ne-a istorisit că oamenii erau tare înclinați spre păcat și că mintea omului era îndreptată cu stăruință la rău din tinerețe. De aceea spune Dumnezeu: *«Nu va rămîne Duhul Meu în oamenii aceștia, pentru că sînt trupuri»* [5], vestindu-le mai dinainte cît de tare era supărat pe ei. Apoi, ca să le dea timp îndestulător de pocăință, pentru a scăpa de mînia Lui, a spus: *«Vor fi zilele lor o sută douăzeci de ani»* [6], în loc de: «Mă voi mai îndura de ei după cele cinci sute de ani». Da, vreme de cinci sute de ani, dreptul Noe n-a încetat, prin numele ce-l purta, a le aminti și a-i îndemna; dacă ar fi voit să ia aminte s-ar fi depărtat de rău și s-ar fi îndreptat spre virtute. «Totuși, spune Dumnezeu, iată făgăduiesc să mă mai îndur de ei încă o sută douăzeci de ani; să întrebuințeze timpul acesta cum trebuie, ca să fugă de păcat și să îmbrățișeze virtutea». Și bunul Dumnezeu nu s-a mulțumit numai cu făgăduința celor o sută douăzeci de ani, ci a poruncit și lui Noe să facă corabia, pentru ca vederea corăbiei să le trezească în chip îndestulător mintea, ca nimeni să nu uite pedeapsa grozavă ce avea să vină peste ei. Însuși faptul că dreptul acesta, care ajunsese pe culmile virtuții, își dădea atîta silință să facă corabia, era îndestulător să bage frica și spaima în toți cei ce judecau cît de cît și să-i convingă să îmblînzească pe Stăpînul cel atît de bun și atît de iubitor de oameni. Că trebuie să vorbesc iarăși de barbarii aceia — de niniviteni adică — pentru a arăta mai bine și covîrșitoarea răutate a oamenilor de pe vremea lui Noe și

3. *Fac.*, 7, 6.
4. *Fac.*, 5, 32.
5. *Fac.*, 6, 3.
6. *Fac.*, 6, 3.

înțelepciunea mare a ninevitenilor. Da, stăpînul nostru în ziua cea înfricoșătoare, în ziua Judecății, va aduce în fața Sa robi și robi; că așa va face judecata celor care s-au bucurat de aceleași daruri, care au luat parte la aceleași bunuri, dar n-au săvîrșit aceleași virtuți. De multe ori Dumnezeu face comparație între neegali, ca să fie arătată și mai mare osînda celor ce s-au trîndăvit. De aceea și în Evanghelie Domnul spunea: *«Bărbații niniveteni se vor scula la judecată cu neamul acesta și-l vor osîndi că s-au pocăit la predica lui Iona; și iată mai mult decît Iona este aici»* 7. Aproape că le grăiește așa: «Barbarii aceia de care Dumnezeu nu s-a îngrijit deloc, care n-au auzit învățăturile profeților, care n-au văzut semne, care n-au văzut minuni, ci au auzit cuvintele unui om scăpat dintr-un naufragiu, cuvinte care puteau să-i ducă la mare disperare, să-i lase nedumeriți, dar să-i și facă să-i disprețuiască vorbele, ei bine barbarii aceia nu numai că n-au disprețuit cuvintele profetului, ci, cuprinși de strîmtorarea celor trei zile, au arătat o pocăință atît de adîncă și atît de mare, încît au înlăturat sentința pronunțată de Stăpîn asupra lor. «Ninevitenii, spune Domnul, vor judeca neamul acesta, care s-a bucurat de atîta purtare de grijă din partea lui Dumnezeu, care a fost hrănit cu cărțile profetice, care a văzut semne și minuni în fiecare zi». Apoi Domnul, ca să arate și covîrșitoarea necredință a iudeilor și nespusa înțelepciune a ninevitenilor, a adăugat: *«Că s-au pocăit la predica lui Iona; și iată mai mult decît Iona este aici»*. «Ninevitenii, spune Hristos, au văzut un om de rînd, pe Iona; i-au primit predica și au arătat desăvîrșită pocăința!» Iudeii, însă, au văzut pe Cineva cu mult mai mare decît Iona, au văzut trăind împreună cu ei pe Însuși Creatorul universului; L-au văzut făcînd minuni multe și mari în fiecare zi, L-au văzut curățind leproși, înviind morți, îndreptînd betejiciunile oamenilor, L-au văzut alungînd demoni, vindecînd bolnavi, dăruind cu putere multă iertare de păcate și totuși n-au avut nici credința acelor barbari.

II

Dar să ne întoarcem la șirul cuvîntului, ca să vedeți cît de mare era nesocotința oamenilor din timpul lui Noe și cît de adîncă înțelepciunea celor din Ninevi. Ninevitenii erau în mare strîmtorare; aveau doar trei zile pînă să piară cetatea; și nici așa nu și-au pierdut nădejdea mîntuirii lor! S-au grăbit să se pocăiască; și-au spălat păcatele și s-au făcut vrednici de iubirea de oameni a Stăpînului. Cei de pe

7. *Matei*, 12, 41.

timpul lui Noe au avut o sută douăzeci de ani vreme de pocăință și nici așa n-au cîștigat ceva. De aceea și Stăpînul, cînd a văzut răutatea lor covîrșitoare, cînd a văzut că se tăvălesc în păcate mari, a adus peste ei grabnică îndreptare, nimicindu-i și stîrpindu-i și pe ei și răutatea lor. De aceea spune Scriptura: *«Noe era de șase sute de ani și potop de apă s-a făcut pe pămînt»*. Deocamdată am aflat că Noe era de cinci sute de ani cînd s-a mîniat Dumnezeu și a prezis potopul; cînd a venit potopul, Noe era de șase sute de ani; deci un răgaz de o sută de ani. Și nici în această sută de ani ei n-au cîștigat nimic, cu toate că Noe îi dăscălea mereu, trebăluind la facerea corăbiei.

Dar poate că cineva ar vrea să știe pentru ce Dumnezeu a spus: *«Zilele lor vor fi o sută douăzeci de ani»*? Pentru ce a adus prăpădul înainte de împlinirea acestor ani, dacă le-a făgăduit că are să-i mai rabde încă o sută douăzeci?

— Și asta e o dovadă a prea mare-i Lui iubiri de oameni. Cînd Dumnezeu a văzut că zi de zi ei păcătuiesc mai mult și că nu numai că nu cîștigă nimic de pe urma acestei nespuse îndelungi răbdări, ci își adîncesc și mai mult rănile, a scurtat timpul, ca să nu-i facă vinovați de o pedeapsă și mai mare.

— Dar ce pedeapsă poate fi mai mare ca aceasta?

— Este, iubite, o pedeapsă și mai mare și mai înfricoșată! Pedeapsa veșnică, pedeapsa din veacul ce va să fie! Unii păcătoși suferă pedepse și aici pe pămînt, dar nu scapă nici de pedeapsa de dincolo; dar pedeapsa de dincolo le este mai ușoară, pentru că pedepsele de aici micșorează pedeapsa de dincolo. Ascultă-L pe Hristos, că nefericește Betsaida, spunînd: *«Vai ție, Horazime, vai ție Betsaida, că de s-ar fi făcut în Sodoma minunile care s-au făcut în voi, de mult cu sac și cenușă s-ar fi pocăit. De aceea vă spun vouă: Mai ușor va fi pămîntului Sodomei și Gomorei în ziua judecății decît vouă»* [8]. Vezi, iubite, că prin cuvîntul *«mai ușor»* a arătat că vor fi pedepsiți și pe lumea cealaltă și aceștia care au fost pedepsiți aicea cu o pedeapsă atît de mare, suferind arderea aceea de vii nemaivăzută și nemaiîntîlnită, dar vor fi pedepsiți mai ușor, din pricină că s-a dezlănțuit și aici pe pămînt asupra lor mînia lui Dumnezeu!

Prin urmare, pentru ca nu cumva oamenii de pe vremea lui Noe să se facă vinovați de o pedeapsă și mai mare, Stăpînul, ca un bun și iubitor de oameni, văzînd că nu se pocăiesc, le-a scurtat timpul pe care-l făgăduise din pricina îndelungii Lui răbdări. După cum Dumnezeu, pentru bunătatea Sa, revocă sentința pronunțată asupra unor pă-

8. *Matei*, 11, 21–22.

cătoşi, cînd îi vede că se îndreaptă, se apropie de cei ce se pocăiesc şi îi scapă de pedeapsa care-i ameninţă, tot aşa îşi retrage şi făgăduinţa făcută, cînd vede că sînt nevrednici cei cărora le-a făgăduit fie să le facă vreun bine, fie să le dea vreme de pocăinţă. De asta spunea şi prin profetul Ieremia: *«La sfîrşit voi vorbi asupra neamurilor şi a împărăţiei, ca să le pierd şi să le surp; şi dacă se vor pocăi, mă voi căi şi Eu de cele ce am grăit că am să le fac lor»* [9]; şi iarăşi: *«La sfîrşit voi grăi asupra neamurilor şi asupra împărăţiei, ca să le zidesc; iar dacă vor păcătui, mă voi căi şi Eu de cele ce am grăit că am să le fac lor»* [10]. Ai văzut că noi îi dăm lui Dumnezeu prilej fie să-şi arate faţă de noi iubirea Sa de oameni, fie să se mînie pe noi? De aceea şi acum, pentru că cei de pe vremea lui Noe n-au întrebuinţat cum trebuie răgazul dat lor spre pocăinţă, scurtează timpul. De asta şi fericitul Pavel spunea celor nesimţitori, care nu admiteau că ne putem mîntui prin pocăinţă: *«Sau dispreţuieşti bogăţia bunătăţii Lui şi îngăduinţa şi îndelunga Lui răbdare, neştiind că bunătatea lui Dumnezeu te duce la pocăinţă? Dar după împietrirea ta şi după inima ta nepocăită îţi aduni mînie în ziua urgiei şi a descoperirii şi a dreptei judecăţi a lui Dumnezeu»* [11]. Ai văzut că şi acest minunat dascăl al omenirii ne-a arătat lămurit că acei care nu folosesc cum trebuie pentru pocăinţă îndelunga răbdare a lui Dumnezeu se fac vinovaţi de mai mare osîndă şi pedeapsă? De aceea şi acum, iubitorul de oameni Dumnezeu, aproape justificîndu-se, arată pricina pentru care a adus potopul înainte de împlinirea termenului dat; pentru aceasta ne însemnează în Scriptură numărul anilor dreptului Noe, zicînd: *«Noe era de şase sute de ani»*. Da, ce vor cîştiga mai mult în douăzeci de ani cei care n-au voit să se schimbe în o sută de ani, decît doar să-şi facă adaos de păcate? Totuşi Dumnezeu îşi arată şi mai departe nespusa Sa iubire de oameni şi covîrşitoarea-I bunătate şi nu refuză a le prezice că peste şapte zile are să vină peste ei potopul, doar-doar îşi vor veni în fire şi se vor schimba în timpul acesta scurt.

III

Uită-te la iubirea de oameni a Stăpînului! Ca un doctor minunat încearcă felurite leacuri, ca să le vindece boala! Boala oamenilor de pe vremea lui Noe era greu de vindecat; de aceea Dumnezeu le-a dat răgaz îndelungat, cu gîndul de a-şi întoarce hotărîrea mîniei Lui, dacă oamenii îşi vor veni în fire în acest mare răstimp. Aşa are Dumnezeu

9. *Ier.*, 18, 7—8.
10. *Ier.*, 18, 9—10.
11. *Rom.*, 2, 4—5.

totdeauna obiceiul! Pentru că are mare grijă de mîntuirea noastră, ne prezice pedeapsa, pe care vrea s-o aducă peste noi, tocmai ca să n-o aducă. Că dacă ar vrea s-o aducă, nici nu ne-ar mai spune-o; dar anume o spune, ca noi să aflăm de ea şi, cuminţiţi de frica mîniei Lui, să ne schimbăm, ca să facem fără putere hotărîrea Lui. Nimic nu-L bucură atîta pe Dumnezeu ca îndreptarea noastră, ca întoarcerea noastră de la viciu la virtute! Uită-te şi acum, cum caută să vindece boala acestor oameni! Mai întîi le dă vreme îndelungată pentru pocăinţă; apoi pentru că a văzut că sînt nişte nesimţitori, că nu cîştigă nimic de pe urma acestui timp îndelungat, le prezice că potopul este, ca să spun aşa, la uşă, peste şapte zile, nu peste trei zile ca la nineviteni. Cunoscînd covîrşitoarea iubire de oameni a Stăpînului nostru, am îndrăznirea să spun că oamenii de atunci ar fi putut scăpa de potop, dacă ar fi voit să arate desăvîrşită pocăinţă numai în acele şapte zile. Dar pentru că nici anii îndelungaţi, nici cele cîteva zile n-au putut pune capăt răutăţii lor, Dumnezeu a adus peste ei potopul în al şase sutelea an al vieţii lui Noe. *«Iar Noe era de şase sute de ani şi potop de apă s-a făcut pe pămînt».*

Aţi văzut, iubiţilor, cît de mare folos am avut că am cunoscut numărul anilor dreptului Noe, că ştim de cîţi ani era cînd a venit potopul? Haide să vedem acum ce spune mai departe Scriptura!

Cînd a început potopul, spune Scriptura,

«a intrat Noe şi fiii lui şi femeia lui şi femeile fiilor lui în corabie, din pricina apei potopului. Şi din păsările cele curate şi din păsările cele necurate şi din tîrîtoare. Din toate au intrat cu Noe în corabie, cîte două, parte bărbătească şi femeiască, precum a poruncit Domnul lui Noe» [12].

Nu fără rost a adăugat: *«precum a poruncit Domnul lui Noe».* A spus-o ca să-i mărească iarăşi lauda dreptului! Că dreptul Noe a împlinit totul, aşa cum i-a poruncit Stăpînul şi n-a lăsat nimic la o parte din cele ce i-a spus!

«Şi a fost după şapte zile, precum făgăduise Stăpînul, *şi apa potopului a fost pe pămînt, în anul al şase sutelea din viaţa lui Noe, în luna a doua, în douăzeci şi şapte a lunii»* [13].

Vezi cît de precisă e Scriptura? Nu ne-a spus numai anul în care a venit potopul, ci ne-a făcut cunoscută şi luna şi ziua!

12. *Fac.*, 7, 7—9.
13. *Fac.*, 7, 10—11.

Apoi, ca să înțelepțească pe cei de mai tîrziu prin istorisirea faptelor și să le mărească frica de cele întîmplate, continuă :

«În ziua aceea s-au desfăcut toate izvoarele adîncului și jghiaburile cerului s-au deschis ; și a fost ploaie pe pămînt patruzeci de zile și patruzeci de nopți» [14].

Uită-te de cît pogorămînt se folosește și acum Sfînta Scriptură ! Istorisește totul așa cum obișnuiesc oamenii să istorisească ! Nu că ar fi în cer jghiaburi ! Nu ! Scriptura se folosește de cuvinte cunoscute nouă, vrînd să ne spună că Stăpînul a poruncit numai și îndată la porunca Creatorului apele au ascultat, s-au strîns de pretutindenea și au acoperit toată lumea. O altă dovadă nespus de mare a iubirii Lui de oameni este și aceea că a adus potopul pe pămînt în patruzeci de zile și patruzeci de nopți. Din pricina marii Lui bunătăți, voia ca măcar unii, dacă se înțelepțesc, să scape de pieire, văzînd cu ochii lor pieirea semenilor lor și prăpădul ce avea să-i cuprindă pe toți. Era firesc ca în ziua dintîi să piară o parte din oameni, în a doua altă parte, în a treia alta și așa mai departe. Și așa Dumnezeu a prelungit pieirea lor vreme de patruzeci de zile și patruzeci de nopți, ca să le taie orice cuvînt de apărare. Că dacă Dumnezeu voia și poruncea, putea într-o clipită acoperi pămîntul cu apă ; dar El, mergînd pe urmele iubirii Sale de oameni, a făcut asta în atîtea zile.

Apoi Scriptura spune :

«În ziua aceea au intrat în corabie Noe, Sem, Ham și Iafet, femeia lui Noe și cele trei femei ale fiilor lui și toate animalele după neam, precum a poruncit Dumnezeu lui Noe» [15].

Cînd la porunca Stăpînului a început potopul, au intrat în corabie Noe cu fiii lui, cu femeia lui, cu femeile fiilor lui și cu toate animalele după neam.

«Și a încuiat, spune Scriptura, *Domnul Dumnezeu corabia pe dinafară»* [16].

IV

Uită-te și la pogorămîntul acestor cuvinte : *«A încuiat Dumnezeu corabia pe dinafară»* ! Ca să ne arate că l-a pus pe drept în deplină siguranță, Scriptura a adăugat cuvintele : *«a încuiat»* și *«pe dinafară»*. Aceasta, ca Noe să nu poată vedea prăpădul de afară și să i se mărească

14. *Fac.*, 7, 11—12.
15. *Fac.*, 7, 13—16.
16. *Fac.*, 7, 16.

și mai mult durerea sufletească. Da, el era turburat și cutremurat numai cînd se gîndea la viforul acela grozav, cînd se ducea cu mintea la pieirea întregului neam omenesc, la moartea tuturor animalelor, la pieirea de-a valma a oamenilor și animalelor și, ca să spun așa, la pieirea pămîntului însuși. Da, cei care piereau erau răi, dar sufletele drepților sînt cuprinse de milă cînd văd că oamenii sînt pedepsiți. Vei găsi în Scriptură că fiecare drept, fiecare profet se roagă pentru osîndiți, precum a făcut patriarhul Avraam cu cei din Sodoma [17] și precum fac neîncetat profeții toți. Unul spune: *«Vai mie, Doamne, vei pierde Tu rămășița lui Israil?»* [18]; altul spune: *«Vei face pe oameni ca pe peștii mării, care n-au conducător?»* [19].

Dumnezeu îl închide, deci, pe Noe în corabie ca într-o închisoare, ca vederea și priveliștea prăpădului de afară să nu-i mai mărească și mai mult suferința, turburat și cutremurat destul și fără asta. Pe lîngă aceasta era firesc, apoi, ca el însuși, la vederea potopului de ape, să se sperie că va pieri înecat și el. Așa că iubitorul de oameni Dumnezeu, purtînd grijă de el, nu-i îngăduie să vadă nici furia apelor, nici pieirea și prăpădul întregii omeniri.

Cînd mă gîndesc la viețuirea dreptului acestuia în corabie, stau și mă minunez și atribui iarăși totul tot iubirii de oameni a lui Dumnezeu. Dacă iubirea de oameni a lui Dumnezeu, care face ușoare cele grele, n-ar fi întărit cugetul dreptului, te înteb, cum ar fi putut suferi Noe să stea închis acolo, ca într-o temniță, ca într-o închisoare? Te întreb, cum ar fi putut înfrunta acel urlet de valuri? Ce poți spune de dreptul acesta, dacă pier de frică și nu mai au nădejde de scăpare cei ce se întîmplă să fie pe corabie în vreme de furtună mare, și doar ei au corabie cu pînze, văd pe căpitan că stă la cîrmă și luptă cu știința lui împotriva vîntului? După cum spuneam, Noe stătea în corabie ca într-o închisoare; era purtat de colo pînă colo; cerul nu-l putea vedea și nici n-avea unde să-și agațe ochii. Stătea închis și nu putea vedea nimic care să-i dea puțină mîngîiere. Cei care călătoresc pe mare mai pot, în vreme de furtună, să aibă oarecare ușurare, că se uită de multe ori la cer, mai văd un vîrf de munte, zăresc în depărtare un oraș; iar dacă se întîmplă ca furtuna să fie mare și cumplită, dacă ține zece sau chiar mai puține zile, cînd cei de pe corabie ajung la țărm, după ce au scăpat de vifor și primejdii, răsuflă ușurați și dau uitării toate acele

17. *Fac.*, 18, 25.
18. *Iez.*, 9, 8.
19. *Avac.*, 1, 14.

necazuri. Cu Noe nu s-a întîmplat așa. Un an întreg a locuit Noe în această nouă și ciudată închisoare, fără să poată răsufla aer curat. Cum ar fi putut, cînd corabia era din toate părțile închisă ? Te întreb : Cum a putut rezista ? Cum a putut trăi ? Cum au putut cei de pe corabie, chiar dacă ar fi avut de fier sau de diamant trupurile lor, cum au putut trăi fără aer, fără vînt, care nu mai puțin decît aerul este făcut să dea noi puteri trupului nostru ? Cum au putut, cînd ochii lor nu erau înveseliți nici de priveliștea cerului și nici de podoaba florilor de pe pămînt ? Cum nu le-au orbit ochii trăind atîta vreme închiși ? Iar dacă am voi să înțelegem toate acestea cu ajutorul minții omenești, apoi ar mai trebui să ne gîndim de unde au avut apă de băut, stînd atîta vreme în corabie ? Dar să las asta la o parte ! Cum a putut dreptul acesta împreună cu fiii lui și cu femeile lor, cum au putut trăi împreună cu animalele, cu fiarele și cu celelalte păsări ? Cum au putut suferi mirosul greu ? Cum au putut locui cu ele ? Dar pentru ce spun eu asta ? Cum au putut rezista chiar animalele și n-au pierit, cînd în atîta îndelungată vreme n-au putut trage aer curat, nu s-au putut nici mișca, ci au stat închise într-un singur loc ? Știți, da, știți, că și noi oamenii ca și animalele, chiar dacă avem aer și toate celelalte, pierim și putrezim, dacă sîntem închiși mereu în același loc. Așadar cum a putut trăi dreptul acesta cu toate viețuitoarele atîta vreme în corabie ? Nu în alt chip decît cu ajutorul cel de sus, care poate toate. Oare nu tot ajutorul cel de sus a făcut să nu se scufunde nici corabia, care era fără cîrmaci și era purtată de furia valurilor ici și colo ? Nici nu poți spune că putea fi cîrmuită corabia aceea ca orișice corabie ! Era închisă din toate părțile ; dar, prin porunca Creatorului, viforul apelor n-a putut-o vătăma cu nimic ; rămînea mereu deasupra valurilor și ferea de primejdie pe cei dinăuntru.

Cînd lucrează Dumnezeu ceva, nu încerca, iubite, să cercetezi cu mintea ta omenească cele făcute de El ! Faptele Lui depășesc înțelegerea noastră, iar mintea omenească nicicînd nu va putea să le cuprindă sau să înțeleagă pricina celor create de El.

V

Deci, cînd auzim că Dumnezeu a poruncit ceva, se cuvine să ascultăm și să ne plecăm spuselor Lui. Că El, fiind Creatorul firii, schimbă și preface pe toate după voia Lui.

«Și a închis Domnul Dumnezeu corabia pe dinafară».

Mare e virtutea dreptului acestuia! Căvîrşitoare îi este credinţa! Credinţa, da, credinţa l-a întărit să dulgherească corabia, să sufere în linişte traiul în corabie, să îndure strîmtorarea, să poată sta la un loc cu fiarele şi cu toate animalele. De aceea şi fericitul Pavel, pomenind şi lăudînd pe Noe, striga zicînd: *«Prin credinţă fiind înştiinţat de sus Noe de cele ce nu se vedeau încă, a făcut cu evlavie corabia spre mîntuirea casei sale; prin ea a osîndit lumea şi s-a făcut moştenitor al îndreptăţirii celei după credinţă»* [20]. Iată, credinţa lui Noe în Dumnezeu, ca o ancoră puternică, i-a dat putere să facă şi corabia şi să îndure şi traiul în corabie! Credinţa i-a fost şi temei de mîntuire! *«Prin ea,* spune Pavel, *a osîndit lumea şi s-a făcut moştenitor al îndreptăţirii celei după credinţă»*. Nu că Noe a osîndit lumea, ci că Stăpînul, comparînd pe Noe cu ceilalţi oameni, a adus asupra lor osînda! Aceia s-au bucurat de aceleaşi daruri ca şi el, dar n-au mers ca el pe aceeaşi cale a virtuţii! Deci prin credinţa, pe care a arătat-o, Noe a osîndit pe cei care au arătat mare necredinţă, pe cei care n-au crezut în prezicerea ce li se făcuse. Dar eu, pe lîngă toate acestea, mă minunez şi de virtutea dreptului, dar şi de bunătatea şi de nespusa iubire de oameni a Stăpînului, cînd mă gîndesc cum a putut trăi Noe printre fiare, adică printre lei, pantere, urşi şi printre celelalte fiare sălbatice.

Auzind acestea, iubite, du-te cu mintea la vrednicia de care se bucura cel întîi-zidit înainte de călcarea de poruncă şi gîndeşte-te la bunătatea lui Dumnezeu! Păcatul lui Adam îi micşorase puterea ce i se dăduse; de aceea bunul Dumnezeu a găsit un alt bărbat în stare să refacă vechiul chip al omului, a găsit un bărbat care să păstreze caracterele virtuţii, care să asculte în totul de porunci şi să ridice iarăşi pe om la vechea cinste. Aproape că ne arată chiar prin lucruri cît de mare era puterea şi stăpînirea pe care Adam o avea înainte de neascultare.

Virtutea dreptului Noe, aşadar, ajutată de iubirea de oameni a lui Dumnezeu, a rechemat în Noe vechea stăpînire şi putere, pe care o avea Adam asupra lumii! Animalele s-au supus iarăşi omului, s-au supus lui Noe. Cînd animalele l-au văzut pe dreptul Noe, şi-au uitat firea lor; dar mai bine spus, nu şi-au uitat firea, ci sălbăticia lor; au rămas cum erau, dar şi-au schimbat sălbăticia în blîndeţe. Uită-te că acelaşi lucru s-a întîmplat şi cu Daniel. Era înconjurat de lei şi se plimba printre ei fără teamă, ca şi cum ar fi avut oi în jurul lui. Îndrăz-

20. *Evr.*, 11, 7.

nirea dreptului punea frîu firii fiarelor şi nu le lăsa să-şi arate sălbăticia lor [21]. Tot aşa şi acest minunat bărbat îndura cu uşurinţă traiul cu fiarele; nici înghesuiala, nici prelungirea timpului şederii în corabie, nici încuierea corăbiei, nici lipsa de aer curat, nu l-au doborît pe Noe; dimpotrivă, toate i se păreau uşoare prin credinţa ce-o avea în Dumnezeu. Şi se simţea în închisoarea aceea groaznică aşa cum ne simţim noi în livezi şi în grădini cu pomi. Porunca Stăpînului a făcut să i se pară uşoare cele grele. Aşa e obiceiul drepţilor! Cînd suferă ceva pentru Dumnezeu, nu iau aminte la chipul celor ce se întîmplă, ci se gîndesc la rostul lor şi suferă totul cu uşurinţă. De pildă Pavel, dascălul neamurilor, numea uşoare temniţele, lanţurile, primejdiile de fiecare zi, necazurile acelea multe şi nesuferite, nu pentru că ele erau prin fire aşa, ci pentru că rostul acestor suferinţe îi întărea atît de mult voinţa, că nu se ferea de necazurile ce veneau asupra lui. Ascultă că o spune singur: «*Necazul nostru de acum, trecător şi uşor ne aduce slavă veşnică mai presus de măsură*» [22]. «Aşteptarea slavei viitoare pe care o vom dobîndi, spune Pavel, şi a acelei fericiri veşnice, mă face să îndur aceste nenumărate necazuri şi să le socot uşoare». Ai văzut că dorul de Dumnezeu taie tăria necazurilor şi că nici nu ne lasă să le simţim cînd vin peste noi? Aceasta e pricina că şi Noe, fericitul acesta, îndura pe toate în linişte. Îl hrănea nădejdea şi credinţa în Dumnezeu.

«*Şi a încuiat Dumnezeu corabia pe dinafară. Şi a fost potopul pe pămînt patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi şi se purta corabia pe deasupra*» [23].

Uită-te iarăşi că istorisirea măreşte frica şi măreşte şi cele ce se întîmplau.

«*Şi a fost potopul patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi şi s-a înmulţit apa şi a ridicat corabia şi a înălţat-o de la pămînt; şi creştea apa şi se înmulţea foarte pe pămînt şi se purta corabia pe deasupra apei; iar apele creşteau foarte tare pe pămînt*» [24].

VI

Uită-te cît de amănunţit ne istoriseşte Scriptura marea revărsare a apelor şi că în fiecare zi creştea potopul de ape.

21. *Dan.*, 6, 16—23.
22. *II Cor.*, 4, 17.
23. *Fac.*, 7, 16—17.
24. *Fac.*, 7, 17—19.

«Iar apele creşteau foarte tare şi au acoperit toţi munţii cei înalţi, care erau sub cer. Cincisprezece coţi s-a înălţat apa în sus şi a acoperit toţi munţii» [25].

Pe bună dreptate a rînduit Stăpînul cel iubitor de oameni să fie încuiată corabia, ca să nu vadă dreptul Noe cele ce se întîmplă. Dacă noi, după atîta număr de ani şi după trecerea atîtor generaţii de oameni, ne cutremurăm numai cînd auzim cele istorisite de Scriptură şi ne cuprinde groaza, închipuie-ţi ce ar fi păţit dreptul acela, dacă ar fi văzut cu proprii lui ochi noianul acela grozav de ape? Ar fi putut el, oare, înfrunta priveliştea chiar cîtăva vreme? N-ar fi leşinat el la prima aruncătură de ochi, neputînd îndura vederea atîtor grozăvii? Gîndeşte-te, iubite, dacă acum, cînd cade puţină ploaie, ne neliniştim, ne temem de orice şi ne luăm, ca să spun aşa, chiar nădejdea de la viaţă, gîndeşte-te ce ar fi simţit dreptul acela de ar fi văzut înălţîndu-se apele la atîta înălţime! *Cincisprezece coţi deasupra munţilor s-a înălţat apa»*.

Acum, la auzul acestor cuvinte ale Scripturii, adu-ţi aminte, iubite, de cele spuse mai înainte de Domnul, cînd zicea: *«Nu va rămîne Duhul Meu în oamenii aceştia, pentru că sînt trupuri»* [26]; şi iarăşi: *«Şi s-a stricat pămîntul şi s-a umplut pămîntul de nedreptate»* [27]; şi: *«A văzut Dumnezeu pămîntul şi era stricat, pentru că şi-a stricat tot trupul calea lui»* [28]. Lumea avea nevoie, deci, de o completă curăţie; trebuia să-i fie curăţită toată murdăria, să fie stîrpită toată frămîntătura răutăţii de mai înainte, ca să nu mai rămînă nici urmă de răutate. Lumea trebuia primenită. Şi după cum un mare meşter preface, schimbă şi aduce la vechea frumuseţe un vas învechit de vreme şi mîncat de rugină, ca să spun aşa, aruncîndu-l în foc şi dînd jos după el toată rugina, tot aşa şi Stăpînul nostru a curăţit toată lumea prin potopul de atunci; şi după ce a scăpat pe oameni de răutate, de întinăciune şi de multă stricăciune, Stăpînul a făcut lumea mai strălucitoare, ne-a arătat chipul ei luminos de la început şi n-a îngăduit să rămînă nici urmă din urîţenia de mai înainte.

«S-a înălţat apa cincisprezece coţi deasupra munţilor».

Nu fără de rost ne-a povestit acestea nouă Scriptura, ci ca să cunoaştem că s-au înecat nu numai oamenii şi animalele — cele cu pa-

25. *Fac.*, 7, 19—20.
26. *Fac.*, 6, 3.
27. *Fac.*, 6, 11.
28. *Fac.*, 6, 12.

tru picioare şi cele tîrîtoare — ci şi pasările cerului, şi toate cele cîte trăiesc în munte, fiarele adică şi celelalte fiinţe. De asta spune Scriptura : *«S-a înălţat apa cu cincisprezece coţi deasupra munţilor»*, ca să cunoşti că hotărîrea Stăpînului s-a împlinit. Că spusese : *«Încă şapte zile şi voi aduce potop pe pămînt şi voi pierde de pe faţa pămîntului toată vieţuitoarea, pe care am făcut-o*[29], *de la om pînă la dobitoace şi de la tîrîtoare pînă la pasările cerului»*[30]. Dumnezeiasca Scriptură ne-a spus acestea nu atît ca să ne arate la ce înălţime s-au ridicat apele, cît ca să putem cunoaşte de aici că n-a mai rămas pe pămînt nimic, nici animale, nici fiară, nici dobitoc. Au pierit toate împreună cu neamul omenesc. Era firesc să piară toate împreună cu omul, pentru că pentru el fuseseră aduse ele pe lume.

Apoi, după ce ne-a arătat la ce înălţime s-au ridicat apele, că au depăşit cu cincisprezece coţi vîrfurile munţilor, Scriptura, cu aceeaşi preciziune, ne spune mai departe :

«Şi a murit tot trupul ce se mişca pe pămînt, al pasărilor şi al fiarelor ; şi a murit orice tîrîtoare care se mişca pe pămînt şi orice om şi toate cîte aveau suflare de viaţă ; şi a murit tot ce era pe uscat»[31].

Nu fără rost ne-a spus că a murit *«tot ce era pe uscat»*, ci ca să ne arate că au pierit toţi şi că a scăpat numai dreptul Noe împreună cu toţi cei din corabie. Aceia, după porunca lui Dumnezeu, părăsiseră mai dinainte uscatul şi intraseră în corabie.

«Şi a pierit de pe faţa întregului pămînt tot ce era viu, de la om şi pînă la dobitoc şi pînă la tîrîtoare şi păsările cerului ; şi au pierit de pe pămînt»[32].

Vezi că ne vorbeşte o dată, de două ori şi de mai multe ori de prăpădul care a fost şi ne spune că n-a scăpat nimeni, ci că toţi au fost înecaţi de ape, oameni şi animale.

«Şi a rămas în corabie numai Noe şi cei care erau cu el. Şi s-a înălţat apa pe pămînt o sută cincizeci de zile»[33].

Atîtea zile au stat înălţate apele ! Gîndeşte-te acum, iarăşi, la sufletul mare al dreptului Noe şi la covîrşitoarea lui bărbăţie. Ce n-a simţit Noe, cînd îşi închipuia cu mintea şi vedea, ca să spun aşa, cu gîndul trupurile oamenilor, trupurile animalelor, curate şi necurate, mătu-

29. *Fac.*, 7, 4.
30. *Fac.*, 6, 7.
31. *Fac.*, 7, 21—22.
32. *Fac.*, 7, 23.
33. *Fac.*, 7, 23—24.

rate de moartea obștească și amestecate unele cu altele, fără nici o deosebire între ele! Și pe lîngă asta, iarăși, cînd se gîndea la pustietatea, la singurătatea, la viața lui plină de durere; din nici o parte n-avea nici o mîngîiere; nu-l mîngîiau nici întîlnirile cu cei din corabie, nici vederea lor și nici nu știa precis cîtă vreme avea să mai stea în închisoarea aceea. Atîta vreme cît urlau apele și izbeau corabia, frica lui Noe creștea cu fiecare zi. La ce bine se putea aștepta, cînd vedea că vreme de o sută cincizeci de zile apele rămîneau la fel, că se ridicau în înălțime și nu scădeau deloc? Cu toate acestea suporta totul cu curaj; știa că Stăpînul este atotputernic și că, fiind Creatorul lumii, face și preface totul după cum vrea. De aceea nu i se părea greu traiul în corabie. Ajutorul lui Dumnezeu îi întărea curajul și-i dădea destulă mîngîiere, că nu-l lăsa să se descurajeze și să-i treacă prin minte vreun gînd josnic sau lipsit de bărbăție. Pentru că Noe făcuse mai înainte tot ce trebuia să facă prin virtutea sa desăvîrșită, prin dreptatea lui cea mare și prin covîrșitoarea lui credință, de aceea a și luat cu îmbelșugare daruri de la Dumnezeu: răbdarea, curajul, puterea de a îndura totul în liniște, de a locui în corabie, de a nu fi vătămat de nimic, de a nu suferi nici un rău și de a nu avea neplăceri de la fiarele cu care locuia.

VII

Să-l imităm, dar, și noi pe acest drept, vă rog, și să ne străduim să facem tot ce trebuie să facem, ca să ajungem vrednici de darurile lui Dumnezeu. Dumnezeu așteaptă de la noi să-I dăm prilejul ca să-și reverse bunătatea Sa. Să nu ne lipsim, dar, de darurile Sale din pricina trîndăviei noastre! Să ne străduim, să ne grăbim să punem început, să pășim pe calea virtuții, ca să putem ajunge la sfîrșit, bucurîndu-ne de ajutorul cel de sus. Că nici nu-i cu putință să facem ceva bun cîndva fără ajutorul cel de sus. Să stăm, dar, prinși de nădejdea în Dumnezeu ca de o ancoră tare și sigură și așa să ne purtăm în toate împrejurările din viață; să nu ne uităm la ostenelile virtuții, ci să îndurăm totul cu ușurință, gîndindu-ne că după osteneală vine și răsplată. Negustorul cînd părăsește portul și pleacă pe întinsul mărilor, nu se gîndește numai la pirați, la naufragii, la fiarele din mare, la furia vînturilor, la desele furtuni și la neizbîndă, ci și la cîștigul ce-l va avea după ce scapă de toate aceste necazuri; hrănit cu această nădejde, primește cu ușurință să înfrunte aceste greutăți, ca să se întoarcă și mai bogat acasă. Plugarul la fel: nu se gîndește numai la greutățile plugăriei, la ploile prea multe, la nerodirea pămîntului, la atacul ruginii, la paguba adusă

de lăcuste, ci se duce cu mintea și la aria plină de snopi și îndură totul cu ușurință; nădejdea cîștigului — cu toate că-i nesigură — îl face de nici nu simte oboseala; hrănit cu aceste bune nădejdi, nu-l descurajează ostenelile; face tot ce trebuie să facă, așteptînd să ia răsplata ostenelilor. Ostașul, iarăși, își pune armele și se duce la război și nu se gîndește numai la răni, la moarte, la atacurile dușmanilor și la celelalte nenorociri, ci se duce cu mintea și la victorie și la trofee și așa își pune pe el toate armele; nesiguranța și nereușita e mare; cu toate acestea, cu bune nădejdi, îndepărtează orice ezitare și, luîndu-și armele, pornește la luptă cu dușmanii. Așadar, iubiților, dacă și negustorul și plugarul și ostașul nu se descurajează în fața ostenelilor, ci sînt întraripați de bune nădejdi, cu toate că nădejdile le sînt fără temei, cu toate că neșansele, după cum ați auzit, sînt mai mari, iar piedicile, multe și felurite, ce iertare mai putem avea noi, care fugim speriați de ostenelile virtuții și nu înfruntăm fără ezitare orice osteneală, cînd știm doar că nădejdea ne e atît de întemeiată, cînd ne sînt gătite bunătăți atît de mari, cînd răsplata ce o vom avea întrece mult de tot toate faptele făcute de noi?

Ascultă, deci, pe fericitul Pavel, care după atîtea și atîtea necazuri, după anchetări, întemnițări și zilnice primejdii de moarte, spunea: «*Pătimirile din vremea de acum nu sînt vrednice de slava ce ni se va descoperi*»[34]. «Da, spune Pavel, în fiecare zi sîntem în primejdie de moarte; firea se împotrivește, dar voința, învingînd cu bunătatea lui Dumnezeu firea, se încununează; nu îndurăm niște suferințe vrednice de bunătățile ce le vom moșteni și de slava ce ni se va descoperi». Vezi cît de mare e slava de care se bucură oamenii virtuoși, că întrece toate faptele pe care le poate face un om! Chiar dacă ar ajunge un om pe culmile virtuții, virtutea lui tot pălește în fața slavei de care se va bucura. Într-adevăr, care om poate săvîrși fapte atît de mari încît faptele lui să se poată lua la întrecere cu dărnicia lui Dumnezeu? Dacă Pavel, un om atît de mare și cu atîtea virtuți, spunea «*că pătimirile din vremea de acum nu sînt vrednice de slava ce ni se va descoperi*», dacă Pavel spunea: «*În fiecare zi mor*»[35], și iarăși: «*Mai mult decît ei toți m-am ostenit*»[36], ce putem spune noi, care nu vrem să ne dăm nici cea mai mică osteneală pentru virtute, ci urmărim totdeauna tihna și căutăm să nu îndurăm nici cea mai mică suferință? Și doar știm bine că nu-i cu putință să dobîndim tihna de pe lumea cealaltă, dacă mai întîi

34. *Rom.*, 8, 18.
35. *I Cor.*, 15, 31.
36. *I Cor.*, 15, 10.

nu dorim aici prin luptă viaţa cea de dincolo! Da, necazurile de pe lumea aceasta ne fac să ajungem bineplăcuţi înaintea lui Dumnezeu; iar osteneala scurtă de aici ne dăruieşte acolo multă îndrăznire; numai dacă voim să mergem după sfatul acestui dascăl al lumii. Gîndeşte-te, iubite, că necazurile din viaţă sînt trecătoare, chiar dacă sînt dureroase; bunătăţile, însă, pe care le vom primi dincolo sînt veşnice şi nemuritoare. «*Cele ce se văd,* spune Pavel, *sînt trecătoare, iar cele ce nu se văd, veşnice*»[37]. Să suportăm, dar, cu curaj pe cele trecătoare şi să nu ne descurajăm în faţa ostenelilor virtuţii, ca să ne desfătăm cu bunătăţile cele veşnice, care rămîn pururea, pe care facă Dumnezeu ca noi toţi să le dobîndim, cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

37. *II Cor.*, 4, 18.

OMILIA A XXVI-a

«Şi şi-a adus aminte Dumnezeu de Noe şi de toate fiarele şi de toate dobitoacele şi de toate păsările şi de toate tîrîtoarele, cîte erau cu el în corabie. Şi a adus Dumnezeu vînt pe pămînt şi a încetat apa» [1]

I

Mare şi nespusă este iubirea de oameni a lui Dumnezeu cuprinsă în cuvintele Scripturii citite de curînd şi covîrşitoare este bunătatea Lui arătată nu numai omului, această fiinţă cuvîntătoare, ci şi celorlalte fiinţe necuvîntătoare! E Creatorul tuturora! De aceea îşi întinde bunătatea peste toate cele create de El. În tot ce face ne arată cît de multă purtare de grijă are de neamul omenesc şi că dintru început a făcut totul pentru mîntuirea noastră. Fie de mustră, fie de pedepseşte, apoi şi una şi alta o face cu aceeaşi bunătate. Nu pedepseşte cu patimă şi cu ură, ci numai pentru că vrea să curme răul, să nu-l lase să meargă mai departe. Acum de pildă, aşa precum aţi auzit, n-a adus pe lume potopul pentru altă pricină, ci numai din grija ce-o purta celor care se dedaseră cu totul păcatului.

— Dar ce purtare de grijă e aceea, aş putea fi întrebat, să-i ucizi pe toţi prin înec?

— Nu rosti, omule, cuvinte fără judecată, ci primeşte cu minte înţelegătoare cele făcute de Stăpîn! Atunci vei cunoaşte cît e de mare — şi asta mai ales — purtarea de grijă a lui Dumnezeu! Nu-i, oare, cea mai mare purtare de grijă să scapi de răutate pe cei care săvîrşesc păcate grele, pe cei care-şi măresc în fiecare zi rănile, pe cei care se umplu cu bube de nevindecat? Acest fel de pedeapsă nu este plin de toată iubirea de oameni? Nu este, oare, dovadă de mare înţelepciune şi de bunătate, ca acei care şi fără de potop trebuiau să moară, să-şi termine, ca pedeapsă, aşa viaţa, fără să simtă, fără să-şi dea seama ce se petrece cu ei, iar pedeapsa să le fie fără durere şi fără de chin? Şi iarăşi,

1. *Fac.*, 8, 1.

dacă privești cu gînd cucernic cele petrecute atunci, vei vedea că au avut parte de binefaceri nu numai cei care au fost pedepsiți atunci, ci și cei de mai tîrziu; și ei au cules de pe urma potopului două mari foloase: unul, de a nu cădea în aceleași păcate ca oamenii de pe vremea potopului; al doilea, de a ajunge mai înțelepți prin pățania celorlalți. Cîtă mulțumire n-ar trebui să dea ei lui Dumnezeu că au ajuns mai înțelepți și prin pedepsirea acelora și prin frica sădită în sufletul lor, de a nu păți la fel cu ei! Cîtă mulțumire n-ar trebui să dea lui Dumnezeu că a fost stîrpit aluatul păcatului și răutății, că n-a mai rămas pe pămînt dascăl de păcat și răutate!

Ai văzut că mustrările și pedepsele lui Dumnezeu sînt mai degrabă binefaceri? Ai văzut că ele arată mai cu seamă purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de om? Iar dacă ai vrea să socotești toate pedepsele date de la început de Dumnezeu păcătoșilor, vei găsi că toate au același scop, purtarea de grijă a lui Dumnezeu. De pildă pe Adam, cînd a păcătuit, l-a scos afară din rai, nu numai ca să-l pedepsească, ci ca să-i facă și bine!

— Dar ce bine i-a făcut că l-a scos din rai? m-ar întreba cineva.

— Nu privi cu ușurință faptele, iubite, nici nu cerceta superficial cele făcute de Dumnezeu! Privește în adîncul marii Lui bunătăți și vei vedea că toate faptele lui Dumnezeu urmăresc scopul acesta. Spune-mi, în ce prăpastie nu s-ar fi prăvălit Adam, dacă și după călcarea de poruncă s-ar fi bucurat de aceleași bunătăți ca și mai înainte? Dacă după atîtea făgăduințe a putut primi înșelăciunea șarpelui, a putut primi ispita diavolului, adusă prin șarpe, prin care i-a insuflat nădejdea îndumnezeirii, și cu asta l-a dus la păcatul călcării de poruncă, deci dacă Adam ar fi rămas în aceeași vrednicie și în același fel de viețuire și după călcarea de poruncă, n-ar fi crezut, oare, cu mult mai vrednic de credință pe vicleanul diavol decît pe Creatorul tuturora și nu și-ar fi închipuit, oare, iarăși despre sine însuși lucruri mai mari decît propria lui valoare? Așa e omul! De nu e înfrînat cînd păcătuiește, de e lăsat să păcătuiască în toată voia, merge mai departe cu păcatul pînă ce cade în prăpastie. De altfel pot dovedi și în alt chip că Dumnezeu a izgonit pe Adam din rai și l-a osîndit la moarte, tocmai pentru ca să-și arate iubirea Sa de oameni. Izgonindu-l din rai și silindu-l să locuiască în apropierea raiului, l-a făcut mai înțelept, l-a întărit pe viitor și l-a învățat să cunoască prin fapte că a fost înșelat de diavol. Pedeapsa la moarte, apoi, i-a dat-o pentru aceea ca să nu păcătuiască la nesfîrșit, din pricină că prin călcarea poruncii, ajunsese supus păcatului. Nu ți se par, deci, toate acestea — și izgonirea din rai și osîndirea la moarte

— semne foarte mari ale iubirii de oameni a lui Dumnezeu? Mai pot adăuga și altceva.

— Ce anume?

— Mînia lui Dumnezeu pe Adam n-a mărginit numai la Adam binefacerile mîniei Sale. Dumnezeu a vrut să înțelepțească și pe oamenii de mai tîrziu prin cele întîmplate lui Adam. Dacă deci, cu toate cele petrecute cu Adam, Cain, fiul lui, care văzuse cu ochii lui izgonirea tatălui său din rai și căderea lui din slava aceea nespusă, care cunoștea blestemul acela grozav, ce glăsuia: *«Pămînt ești și în pămînt te vei întoarce»* [2], tot nu s-a înțeleptit, ci a căzut în păcate și mai mari, la ce nebunie n-ar fi ajuns, dacă n-ar fi văzut cele întîmplate tatălui său? Și lucru minunat este acesta că Dumnezeu, pedepsind un păcătos atît de mare, care-și mînjise mîna cu acea blestemată ucidere, a unit pedeapsa cu iubirea de oameni.

II

Și ca să cunoști din cele întîmplate lui Cain măreția bunătății lui Dumnezeu, ascultă! Cînd Cain L-a ocărît pe Dumnezeu și cînd L-a disprețuit tare vrînd să-I aducă jertfă — că n-a făcut împărțeala dreaptă, ci I-a oferit ce s-a întîmplat — Dumnezeu nu i-a spus un cuvînt greu și împovărător! Și doar păcatul nu era mic, ci chiar foarte mare! Dacă noi oamenii, cînd vrem să cinstim pe semenii noștri, le oferim ce e mai de frunte și mai deosebit și ne străduim să le dăm ce li se pare lor a fi mai de preț, oare, Cain, om fiind, n-ar fi trebuit să-I aducă lui Dumnezeu ce era mai deosebit și mai de preț? Cain păcătuise, deci, atît de greu și disprețuise atîta pe Dumnezeu; totuși Dumnezeu nu l-a pedepsit, ci-i grăiește cu toată blîndețea ca de la prieten la prieten și-i spune: *«Ai păcătuit, liniștește-te!»* [3]. I-a arătat doar atît că a păcătuit și l-a sfătuit să nu meargă mai departe. Ai văzut ce covîrșitoare bunătate? Cain, însă, n-a cîștigat nimic de pe urma unei atît de mari bunătăți, ci a adăugat un păcat mai mare la cel de mai înainte: și-a ucis fratele; și totuși Dumnezeu își arată și mai departe îndelunga Sa răbdare; îl întreabă mai întîi și-i dă prilej de apărare. Cînd, însă, a văzut că stăruie în nerușinarea sa, atunci l-a pedepsit ca să-l înțelepțească; dar și atunci Dumnezeu a amestecat pedeapsa cu iubirea Lui de oameni.

Ai văzut că Dumnezeu n-a ținut seamă de păcatul lui Cain, cînd a păcătuit față de El, cu toate că era un păcat mare, dar l-a pedepsit și

2. *Fac.*, 3, 19.
3. *Fac.*, 4, 7.

l-a blestemat cînd şi-a înarmat mîna împotriva fratelui său? Aşa să facem şi noi! Să imităm pe Stăpînul nostru! Să nu luăm în seamă cînd greşesc alţii faţă de noi, să iertăm pe cei ce ne greşesc! Dar cînd păcatul se întinde la Dumnezeu, atunci să pedepsim! Dar nu ştiu cum se face că noi facem cu totul dimpotrivă! Nu ne străduim deloc să pedepsim păcatele săvîrşite împotriva lui Dumnezeu, dar dacă se întîmplă să păcătuiască cineva faţă de noi, îl mustrăm şi-l osîndim cu asprime; nu ne dăm seama că pornim cu asta şi mai mult cu mînie asupra noastră pe Iubitorul de oameni Dumnezeu. Că Dumnezeu obişnuieşte adeseori să nu ţină seama de păcatele ce le săvîrşim faţă de El, dar pedepseşte cu multă asprime păcatele ce le săvîrşim faţă de semenii noştri, ascultă că o spune fericitul Pavel: *«De are cineva femeie necredincioasă şi ea vrea să locuiască cu el, să n-o lase. Iar femeia dacă are bărbat necredincios şi el vrea să locuiască cu ea, să nu-l lase»* [4]. Ai văzut ce mare pogorămînt? «Chiar dacă este păgînă, spune Pavel, chiar dacă este necredincioasă şi vrea să locuiască cu el, să nu o îndepărteze!». Şi iarăşi: *«Chiar dacă este păgînă femeia, chiar dacă este necredincioasă, să n-o alungi, dacă vrea să locuiască cu tine. Ce ştii, femeie, de-ţi vei mîntui bărbatul sau ce ştii, bărbate, de-ţi vei mîntui femeia?»* [5]. Ai văzut că nu opreşte căsătoria cu un necredincios sau cu o necredincioasă? Ascultă-l iarăşi chiar pe Hristos grăind ucenicilor Săi: *«Iar Eu vă zic vouă: Oricine îşi va lăsa femeia lui afară de pricină de desfrînare, o face să săvîrşească preadesfrînare»* [6]. Cît de mare şi covîrşitoare este iubirea de oameni a lui Dumnezeu! «Chiar de este necredincioasă, spune Dumnezeu, chiar de este păgînă, primeşte-o, ţine-o! Dar dacă păcătuieşte faţă de tine, dacă uită îndatoririle căsătoriei şi trăieşte cu alţii, ţi-i îngăduit s-o izgoneşti din casă, s-o laşi».

Gîndindu-ne la acestea să ne sîrguim şi noi ca să răsplătim pe Stăpîn pentru bunăvoinţa arătată nouă. Şi după cum Dumnezeu nu ţine seamă de păcatele ce le facem faţă de El, dar răzbună cu multă asprime pe cele pe care le facem semenilor noştri, tot aşa să facem şi noi. Să iertăm păcatele celor ce ne greşesc nouă, dar să ne străduim să răzbunăm cu multă rîvnă păcatele îndreptate împotriva lui Dumnezeu. Acest lucru ne va fi de mare folos şi vor cîştiga nu puţin cei care primesc îndreptarea.

Poate că am lungit prea mult începutul acestei cuvîntări. Dar ce să fac? N-am făcut asta cu voia mea, ci tîrît de şirul cuvintelor. Vor-

4. *I Cor.*, 7, 12—13.
5. *I Cor.*, 7, 16.
6. *Matei*, 5, 32.

bisem de potop și trebuia să arăt dragostei voastre că pedepsele date de Dumnezeu sînt mai degrabă fapte de dragoste decît pedepse. Așa a fost și potopul. Dumnezeu a făcut totul din grijă de neamul omenesc ca un tată iubitor. Dar ca să cunoașteți și din textul Scripturii, ce s-a citit astăzi, măreția iubirii de oameni a lui Dumnezeu, să auzim chiar cuvintele dumnezeieștilor Scripturi.

Ieri fericitul Moise ne-a învățat zicînd: *«Și s-a înălțat apa pe pămînt o sută cincizeci de zile»* [7] — că pînă aici a mers cuvîntul de învățătură —, astăzi ne spune:

«Și și-a adus aminte Dumnezeu de Noe și de toate fiarele și de toate dobitoacele și de toate păsările și de toate tîrîtoarele cîte erau cu el în corabie» [8].

III

Privește-mi iarăși pogorămîntul Dumnezeieștii Scripturi!

«Și și-a adus aminte Dumnezeu», zice Scriptura.

Să înțelegem, iubiților, cele spuse într-un chip vrednic de Dumnezeu și să nu tîlcuim cuvintele acestea grosolane cu slăbiciunea minții noastre. În ce privește firea cea mai presus de gînd și de cuvînt a lui Dumnezeu, cuvintele acestea nu sînt potrivite; dar în ce privește slăbiciunea firii noastre, sînt cu totul potrivite.

«Și-a adus aminte Dumnezeu de Noe».

Pentru că în cele spuse pînă acum Scriptura ne-a istorisit, așa precum am arătat dragostei voastre, că ploaia a ținut patruzeci de zile și tot atîtea nopți, că apa a acoperit pămîntul o sută cincizeci de zile și se înălțase cu cincisprezece coți deasupra munților, că dreptul Noe în tot acest timp a fost în corabie, fără să poată trage în piept aer curat și că împreună cu el erau și toate animalele acelea, de aceea Scriptura spune: *«Și și-a adus aminte Dumnezeu de Noe»*.

— Ce înseamnă: *«Și-a adus aminte»*?

— «S-a îndurat Dumnezeu, vrea să spună Scriptura, de dreptul care era în corabie; s-a milostivit Dumnezeu de cel care era atît de strîmtorat, atît de neputincios, de cel ce nu știa pînă unde vor merge suferințele lui». Gîndește-mi-te ce gînduri îi trecuseră prin minte lui Noe după cele patruzeci de zile și patruzeci de nopți cît ținuse ploaia, cînd a văzut că vreme de o sută cincizeci de zile apele rămîn la aceeași măsură, că nu scad deloc! Și ceea ce era mai grozav, că nici nu putea privi cu ochii cele ce se petreceau în afară; ci, fiind închis și neputînd

7. *Fac.*, 7, 24.
8. *Fac.*, 8, 1.

să-și dea seama de nenorocirile ce veniseră peste lume, suferința îi era și mai mare, iar închipuirea îi adîncea din zi în zi și mai mult durerea. Eu mă mir cum de n-a murit Noe de tristețe, gîndindu-se la pieirea întregului neam omenesc, la singurătatea sa și la groaznica viață dusă în corabie. Dar pricina tuturor bunătăților avute de Noe a fost credința lui în Dumnezeu. Ea l-a întărit ca să îndure cu bărbăție totul. Hrănit de nădejde, nu simțea necazurile. Noe a făcut tot ce a depins de el : a fost răbdător, a avut credință mare și a îndurat totul. Și uită-te acum la marea iubire de oameni, pe care i-o arată bunul Dumnezeu ! *«Și și-a adus aminte Dumnezeu de Noe».*

Scriptura n-a spus atît : *«Și și-a adus aminte»*, ci, pentru că mai înainte Dumnezeiasca Scriptură ne făcuse cunoscută mărturia lui Dumnezeu despre dreptul Noe, spunînd : *«Intră în corabie, că te-am văzut drept în neamul acesta»* [9], de aceea acum spune : *«Și și-a adus aminte Dumnezeu de Noe»*, adică Dumnezeu și-a adus aminte de mărturia pe care o dăduse despre el ; nu l-a trecut cu vederea multă vreme pe drept, ci l-a ținut în corabie atît cît Noe a putut răbda și atunci i-a dăruit harul Său. Dumnezeu, cunoscînd slăbiciunea firii noastre, ne lasă să îndurăm atît cît putem răbda, atunci cînd îngăduie să vină vreo încercare peste noi, ca și nouă să ne dea răsplată pe măsura răbdării, iar El să-și arate iubirea Sa de oameni, precum zice și Pavel : *«Credincios este Dumnezeu, Care nu vă va lăsa să fiți încercați peste puterile voastre, ci odată cu încercarea va aduce și scăpare din ea, ca s-o puteți răbda»* [10]. Așadar, pentru că și dreptul acesta a fost stăruitor și răbdător, pentru că a îndurat cu credință în Dumnezeu traiul în corabie, *«Dumnezeu,* spune Scriptura, *și-a adus aminte de el»*. Apoi ca să cunoști cît de adîncă e iubirea de oameni a lui Dumnezeu, Dumnezeiasca Scriptură adaugă : *«Și de toate fiarele și de toate dobitoacele și de toate păsările și de toate tîrîtoarele cîte erau cu el în corabie».*

Vezi că tot ce face Dumnezeu o face în cinstea omului ? După cum atunci cînd au pierit toți oamenii prin potop, Dumnezeu a pierdut și pe toate celelalte viețuitoare, tot așa și acum, cînd vrea să-și arate iubirea Sa de oameni față de dreptul Noe, își întinde, în cinstea omului, bunătatea Lui și peste ființele necuvîntătoare, peste fiare, pasări și tîrîtoare : *«Și și-a adus aminte Dumnezeu,* spune Scriptura, *de Noe și de toate fiarele și de toate dobitoacele și de tîrîtoare și de toate cîte erau cu el în corabie».*

---

9. *Fac.*, 7, 1.
10. *I Cor.*, 10, 13.

«Și a adus Dumnezeu vînt pe pămînt și a încetat apa» [11].

Scriptura spune că aducîndu-și Dumnezeu aminte de Noe și de cei ce erau cu el în corabie, a poruncit să se oprească furia apelor, ca să-și arate puțin cîte puțin iubirea Sa de oameni și deci să-i dea răgaz dreptului Noe să răsufle; și, slobozindu-l de turburarea gîndurilor, să-l liniștească, dăruindu-i bucuria luminii și a respirării aerului.

«Și a adus Dumnezeu vînt pe pămînt și a încetat apa. Și s-au încuiat izvoarele adîncului și jghiaburile cerului și s-a oprit ploaia din cer» [12].

Vezi că pe toate ni le spune Scriptura ca și cum ar vorbi un om. *«S-au încuiat izvoarele adîncului și jghiaburile cerului și s-a oprit ploaia din cer»*. Aproape că ne spune că Dumnezeu a hotărît, și apele au rămas iarăși în locașurile lor; n-a mai fost revărsare de ape și apa încetul cu încetul a scăzut.

«Și scădea apa, scurgîndu-se de pe pămînt și s-a împuținat apa după o sută cincizeci de zile» [13].

Care minte omenească ar putea înțelege cele ce s-au spus? Fie, ploaia a încetat, izvoarele n-au mai revărsat ape și jghiaburile cerului s-au închis. Dar cum a scăzut atîta apă? Peste tot era numai adînc de ape. Cum s-a împuținat, așa dintr-o dată, atîta mulțime de ape? Cine ar putea explica vreodată asta cu mintea sa omenească? Cine o poate spune? Nimeni! A fost porunca lui Dumnezeu, Care le lucrează pe toate!

IV

Așadar nici noi să nu iscodim cum s-a făcut asta, ci atît numai să credem că Dumnezeu a poruncit și s-a arătat adîncul; a poruncit și s-a oprit iarăși revărsarea apelor și apele s-au întors în locașul lor, pe care îl știe numai Stăpînul, Care l-a creat.

«Și a stat corabia în luna a șaptea, în a douăzeci și șaptea zi a lunii, pe munții Ararat. Iar apa a scăzut pînă în luna a zecea; și s-au arătat vîrfurile munților în luna a zecea, în ziua întîia a lunii» [14].

Uită-te că schimbarea s-a făcut dintr-o dată! Uită-te cît au scăzut apele, că s-a așezat corabia pe munți! Mai înainte Scriptura spusese că apa se înălțase cincisprezece coți deasupra munților; acum spune că corabia a stat pe munții Ararat, că apa a scăzut încetul cu încetul pînă

11. *Fac.*, 8, 1.
12. *Fac.*, 8, 1—2.
13. *Fac.*, 8, 3.
14. *Fac.*, 8, 4—5.

în luna a zecea; şi atunci, în luna a zecea, s-au arătat vîrfurile munţilor. Gîndeşte-te ce tare de fire a fost dreptul Noe, că a trăit atîtea luni, ca şi cum ar fi fost închis în întuneric!

«*Şi a fost*, spune Scriptura, *după patruzeci de zile că a deschis Noe fereastra corăbiei pe care o făcuse şi a trimis corbul să vadă de a scăzut apa*» [15].

Vezi că dreptul Noe nu îndrăzneşte să se uite singur! Trimite un corb, vrînd prin el să afle dacă are a se aştepta la vreun bine.

«*Şi ieşind*, spune Scriptura, *nu s-a întors pînă ce nu s-a uscat apa de pe pămînt*» [16].

Nu înseamnă că mai tîrziu, după ce s-a uscat apa, s-a întors corbul, pentru că Dumnezeiasca Scriptură a spus: «*pînă ce*». Acesta e un fel de a vorbi al Dumnezeieştii Scripturi. În multe alte locuri din Scriptură găseşti acest fel de a vorbi. V-aş putea da ca pildă multe locuri. Dar, ca nu cumva să vă trîndăviţi aflîndu-le de la mine, las ca voi să cercetaţi Scripturile şi să găsiţi unde se foloseşte Scriptura de acest fel de a vorbi.

Deocamdată trebuie neapărat să vă spun pentru care pricină nu s-a întors pasărea. Se poate că pasărea aceasta, care se hrăneşte cu necurăţenii, a găsit, apele fiind secate, o hrană potrivită ei în cadavrele de oameni şi de animale şi de aceea a rămas pe uscat. Lucrul acesta, însă, a fost pentru dreptul Noe pricină de bună nădejde. Dacă n-ar fi fost aşa, dacă pasărea n-ar fi găsit de mîncare, s-ar fi întors. Că acesta e adevărul se vede de acolo că Noe, căpătînd bună nădejde de aici, a trimis un porumbel, o pasăre blîndă şi prietenoasă, o pasăre plină de recunoştinţă, care nu se hrăneşte cu altceva decît cu seminţe. Porumbelul e o pasăre curată.

«*Şi, după el, a trimis porumbelul*, spune Scriptura, *ca să vadă de a scăzut apa de pe faţa pămîntului. Şi negăsind porumbelul odihnă picioarelor lui s-a întors la el în corabie, că apă era pe toată faţa pămîntului*» [17].

Se cade şi aici să cercetăm cum se face că mai sus Sfînta Scriptură spusese că s-au ivit vîrfurile munţilor, iar acum spune că porumbelul, negăsind loc de odihnă, s-a întors la el în corabie, pentru că apă era pe toată faţa pămîntului.

---

15. *Fac.*, 8, 6—7.
16. *Fac.*, 8, 7.
17. *Fac.*, 8, 8—9.

Să citim cu luare aminte spusele Scripturii şi vom cunoaşte pricina. Scriptura n-a spus atît: *«negăsind odihnă»*, ci a adăugat: *«picioarelor lui»*, ca să ne arate că deşi au scăzut în parte apele şi s-au arătat vîrfurile munţilor, totuşi din pricina marii revărsări de ape vîrfurile munţilor erau pline de nămol şi de noroi mlăştinos. De aceea porumbelul, neavînd nici unde să se odihnească şi neputîndu-şi găsi nici hrana potrivită, s-a întors. Iar prin întoarcerea lui a arătat dreptului Noe că mai era încă multă apă pe pămînt.

«Şi întinzînd mîna, spune Scriptura, *l-a luat şi l-a băgat la el în corabie»* [18].

Ai văzut ce pasăre plină de înţelepciune! Se întoarce, ca, prin venirea ei, să-l înveţe pe dreptul Noe să mai rabde puţin.

De aceea, Noe,

«aşteptînd încă alte şapte zile, a trimis porumbelul din corabie. Şi s-a întors porumbelul la el spre seară şi avea în ciocul lui o frunză dintr-un lăstar de măslin» [19].

Nu la întîmplare, nici fără rost stă scris în Scriptură: *«spre seară»*, ci ca să cunoaştem că porumbelul a găsit hrană potrivită şi a mîncat toată ziua; iar spre seară s-a întors, aducînd un lăstar de măslin în cioc. Aşa e pasărea aceasta, blîndă; caută totdeauna prietenia omului; de aceea s-a şi întors; şi, cu lăstarul de măslin adus de ea, a adus multă mîngîiere dreptului Noe.

Dar poate că mă veţi întreba:

— De unde a găsit frunza de măslin?

— Totul s-a făcut cu rînduiala lui Dumnezeu! Şi găsirea frunzei, şi întoarcerea porumbelului la dreptul Noe cu frunza în cioc. De altfel măslinul e totdeauna verde şi se poate ca, după retragerea apelor, măslinul să mai fi avut frunze.

«Şi aşteptînd, spune Scriptura, *încă alte şapte zile, a trimis iar porumbelul; dar el nu s-a mai întors la Noe»* [20].

Vezi că toate îi dau dreptului Noe destulă mîngîiere? După cum atunci cînd s-a întors porumbelul, cu o ramură de măslin în ciocul lui, i-a dat bune nădejdi, tot aşa şi acum, cînd nu s-a mai întors după ce plecase din nou, i-a dat cea mai bună dovadă că s-au retras cu totul apele şi că va găsi deplină linişte. Şi că acesta-i adevărul, ascultă ce spune Scriptura mai departe:

18. *Fac.*, 8, 9.
19. *Fac.*, 8, 10—11.
20. *Fac.*, 8, 12.

«Şi a fost, spune Scriptura, *în anul şase sute unu din viaţa lui Noe, în luna dintîi, a scăzut apa de pe faţa pămîntului. Şi a descoperit Noe acoperişul corăbiei pe care o făcuse şi a văzut că a scăzut apa de pe faţa pămîntului»* [21].

V

Iarăşi şi cu acest prilej sînt silit să mă mir şi să rămîn uimit şi de virtutea dreptului Noe şi de iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Spune-mi, te rog, cum de n-a orbit Noe, cum de nu i s-a stricat vederea, cînd după atîta vreme, ieşind la aer şi-a îndreptat privirile la cer? Da, ştiţi, ştiţi bine că lucrul acesta mai cu seamă îl păţesc oamenii cînd vor să-şi aţintească ochii la strălucirea luminii, după ce au stat în locuri întunecoase chiar numai o mică parte din zi. Dreptul acesta n-a păţit aşa, cu toate că a văzut dintr-o dată strălucirea luminii, după ce stătuse un an şi atîtea luni în corabie, ca în întuneric. Pe lîngă răbdarea dată de Dumnezeu lui Noe, a fost şi harul lui Dumnezeu, care a întărit şi slăbiciunile trupului şi i-a dat şi biruinţă asupra nevoilor trupeşti şi le-a făcut să fie mai presus de necesităţile trupeşti.

«Iar în luna a doua, în douăzeci şi şapte ale lunii, s-a uscat pămîntul» [22].

Nu fără rost Dumnezeiasca Scriptură face această precizare, ci ca să aflăm că potopul a ţinut pînă în ziua întîi a acelui an; ca să aflăm că în timpul potopului s-a vădit răbdarea dreptului şi s-a făcut curăţenia întregii lumi. Apoi, cînd întreaga fire s-a spălat ca de necurăţenie, cînd şi-a lepădat toată murdăria cu care o acoperise răutatea oamenilor şi a ajuns luminoasă faţa ei, atunci, deci, porunceşte Dumnezeu dreptului Noe să iasă din corabie şi-l slobozeşte din acea groaznică închisoare. Şi zice Scriptura:

«A zis Domnul Dumnezeu lui Noe: «Ieşi tu şi fiii tăi şi femeia ta şi femeile fiilor tăi cu tine; şi toate fiarele cîte sînt cu tine şi tot trupul, de la pasări pînă la dobitoace; şi toată tîrîtoarea care se mişcă pe pămînt scoate-o cu tine. Şi creşteţi şi vă înmulţiţi pe pămînt» [23].

Uită-te la bunătatea lui Dumnezeu! În tot ce face, mîngîie pe dreptul Noe. I-a poruncit lui Noe să iasă din corabie el şi fiii lui şi femeile fiilor lui şi toate fiarele; dar ca să nu i se umple iarăşi sufletul de tristeţe, ca să nu-l facă să se neliniştească, gîndindu-se că va fi ca într-o

21. *Fac.*, 8, 13.
22. *Fac.*, 8, 14.
23. *Fac.*, 8, 15—16.

pustie, locuind pe atîta întindere de pămînt singur, fără nimeni lîngă el, de aceea, după ce i-a spus: *«ieși din corabie și scoate cu tine și toate animalele»*, a adăugat: *«Și creșteți și vă înmulțiți pe pămînt»*.

Vezi că dreptul acesta primește iarăși binecuvîntarea aceea de la început, pe care o primise Adam înainte de călcarea poruncii? După cum Adam a auzit cînd a fost creat: *«Și i-a binecuvîntat pe ei Dumnezeu, zicînd: «Creșteți și vă înmulțiți și stăpîniți pămîntul»* [24], tot așa a auzit și Noe acum: *«Creșteți și vă înmulțiți pe pămînt»*. După cum Adam a fost început și rădăcină tuturor celor ce au fost înainte de potop, tot așa și dreptul acesta a ajuns aluat, început și rădăcină celor de după potop. De la Noe, deci, oamenii își iau un nou început; întreaga fire își primește propria ei podoabă, iar pămîntul se deșteaptă spre aducere de roadă și celelalte toate cîte au fost create spre slujirea omului.

«Și au ieșit Noe și femeia lui și fiii lui și femeile fiilor lui cu el și toate fiarele și toate dobitoacele și toată pasărea și toată tîrîtoarea care se mișcă pe pămînt, după felul lor, au ieșit din corabie» [25].

După ce Noe a primit porunca Stăpînului și a luat binecuvîntarea, care spune: *«Creșteți și vă înmulțiți»*, a ieșit din corabie împreună cu toți ceilalți. În tot pămîntul era numai dreptul Noe cu femeia lui și cu copiii lui și cu femeile acestora. Și îndată ce a ieșit din corabie Noe și-a arătat recunoștința sa și a adus mulțumire Stăpînului și pentru cele ce au fost și pentru cele ce aveau să vină.

Dar dacă vreți, ca să nu lungesc cuvîntul, mă voi opri aici și voi vorbi altădată de recunoștința dreptului Noe. Deocamdată, rog dragostea voastră să aveți necontenit în minte pe fericitul Noe, să învățați bine de tot frumusețea virtuții lui, ca să fiți următorii lui. Uitați-vă cît de mare e bogăția virtuții lui, că nici astăzi n-am putut termina istoria vieții sale, deși am vorbit în atîtea zile. Dar pentru ce vorbesc eu de terminat? Oricît am vorbi, nu putem spune îndeajuns; mai mult, chiar dacă noi și cei de după noi ar putea grăi multe despre Noe, tot nu am putea ajunge pînă la capăt. Atîta de mare e virtutea lui! Dacă am vrea, Noe ne-ar putea fi dascăl nouă tuturora, ne-ar putea face pe toți să rîvnim virtutea. Cînd dreptul acesta, înconjurat de atîția oameni răi, cu nici un om la fel cu el alăturea de el, a ajuns la atîta măsură de virtute, mai putem găsi vreun cuvînt de apărare noi, care nu avem atîtea piedici, dar ne trîndăvim să săvîrșim fapte de virtute? Să

24. *Fac.*, 1, 28.
25. *Fac.*, 8, 17—18.

nu vorbim de cei cinci sute de ani pe care i-a dus luat în rîs și batjocorit de lucrătorii răutății, ci numai de viețuirea lui Noe în corabie. Anul acela, după părerea mea, trage în cumpănă cît toată viața lui. Cîte suferințe n-a fost silit Noe să îndure ! A trăit într-un loc atîta de strîmt, că nici să răsufle nu putea ; a trebuit să stea la un loc cu fiarele și necuvîntătoarele ; dar în toate și-a arătat tăria voii lui, voința neclintită și credința lui în Dumnezeu, cu care le îndura pe toate ușor și liniștit. Iar pentru că a făcut tot ce a depins de el, s-a bucurat din belșug de daruri de la Dumnezeu. Da, a îndurat strîmtorarea mare din corabie, dar a scăpat de groaznicul potop și de prăpăd. Iar după ce a trăit în strîmtoarea corăbiei, în închisoarea aceea înfricoșătoare, s-a bucurat de liniște și tihnă și a fost învrednicit de binecuvîntarea lui Dumnezeu ; și iarăși Noe prin fapte își arată recunoștința sa față de Stăpînul. De altfel Noe totdeauna a făcut el începutul. De pildă, de la începutul vieții sale a săvîrșit tot felul de virtuți și a stat departe de răutatea celorlalți oameni ; de aceea nu l-a ajuns pe el pedeapsa celorlalți ; toți au pierit prin înec și a scăpat numai el singur ; iar mai tîrziu, pentru că a avut mare credință și a îndurat cu mulțumită traiul din corabie, au urmat iarăși din belșug daruri de la Dumnezeu : a fost scos afară din corabie, a ajuns în starea de dinainte de potop și a fost învrednicit îndată de binecuvîntare ; iar el își arată din nou recunoștința sa față de Dumnezeu ; mulțumește lui Dumnezeu după putere și iubitorul de oameni Dumnezeu îl învrednicește de daruri și mai mari. Așa obișnuiește Dumnezeu : de facem o faptă cît de mică și de neînsemnată, dar numai să o facem, Dumnezeu ne dă daruri cu mare dărnicie. Și ca să vezi cît de covîrșitoare e nimicnicia noastră omenească și cît de mare dărnicia lui Dumnezeu, uită-te la cele ce am să-ți spun. Dacă am vrea să-I dăm ceva lui Dumnezeu, ce-I putem da altceva mai mult decît să-I arătăm prin cuvinte mulțumirea noastră ? Dumnezeu, însă, ne dă prin fapte darurile Sale ! Și poate fi, oare, egalat cuvîntul cu fapta ? Fiind desăvîrșit, Stăpînul nostru nu are nevoie de nimic de la noi decît numai de cuvinte ; și cere ca noi să-I mulțumim prin cuvinte ; și iarăși, nu pentru că are nevoie de această mulțumire, ci ca să ne învețe să fim recunoscători și să-L cunoaștem pe El, dătătorul bunătăților. De aceea și Pavel spunea în epistola sa : *«Mulțumiți»* [26]. Nimic nu cere Stăpînul nostru de la noi decît această faptă. Să nu fim nerecunoscători și nici să ne trîndăvim a mulțumi Stăpînului cu cuvîntul, pentru binefacerile ce cu fapta ni le face nouă. Cîștigul tot al nostru este. Dacă vom mulțumi lui Dumnezeu pentru bunătățile date, apoi în afară de alte bunătăți mai

26. *Col.*, 3, 15.

mari, pe care le vom căpăta, vom dobîndi şi multă îndrăznire înaintea lui Dumnezeu. Numai, vă rog, ca în fiecare zi şi în fiecare ceas, de e cu putinţă, să ne gîndim nu numai la binefacerile obşteşti pe care le dăruieşte omenirii Creatorul universului, ci şi la binefacerile pe care le face în deosebi fiecăruia din noi.

Dar pentru ce vorbesc eu de binefacerile făcute în deosebi fiecăruia din noi? Dumnezeu ne face bine chiar fără să ştim. Şi pentru aceste binefaceri trebuie să-I mulţumim. Dumnezeu se îngrijeşte de mîntuirea noastră; de aceea ne face multe binefaceri fără ştirea noastră; ne scoate adeseori din primejdii şi ne dă alte daruri. Este izvor de bunătate şi niciodată nu-şi opreşte curgerile bunătăţii Sale, care se revarsă asupra firii omeneşti. Dacă, deci, ne gîndim la toate acestea, dacă ne străduim să mulţumim Stăpînului şi pentru binefacerile date şi să-I fim mulţumitori şi pentru cele ce ni le va da, ca să nu ne arătăm nevrednici de binefacerile Lui, vom putea avea şi viaţă îmbunătăţită şi vom scăpa şi de căderea în păcat. Pomenirea binefacerilor Lui ne va fi dascăl îndestulător pentru o vieţuire plină de virtute. Pomenirea acestor binefaceri nu ne va lăsa să cădem vreodată în trîndăvie şi uitare, nici să apucăm drumul păcatului. Un suflet veghetor şi treaz îşi arată recunoştinţa faţă de Dumnezeu nu numai atunci cînd totul îi merge din plin, ci şi cînd se abat asupra lui împrejurări potrivnice. Şi atunci mulţumeşte la fel ca şi mai înainte; schimbarea soartei nu-l slăbeşte, ci mai mult îl întăreşte; gîndindu-se la nespusa purtare de grijă a lui Dumnezeu, este încredinţat că Dumnezeu, fiind bogat şi puternic, poate să-şi arate purtarea Sa de grijă chiar în împrejurările potrivnice nouă şi chiar dacă noi nu sîntem în stare să le înţelegem bine.

VI

Să lăsăm, dar, toate treburile noastre în grija lui Dumnezeu, în aşa fel încît oricum ar fi împrejurările din viaţa noastră, noi să facem un singur lucru, să mulţumim pentru toate necontenit lui Dumnezeu. Că de asta sîntem înzestraţi cu grai şi ne deosebim de cele necuvîntătoare, ca să înălţăm necontenit Creatorului universului laude, cîntări şi necontenite slavoslovii. De aceea ne-a insuflat suflet şi ne-a dăruit limbă, pentru ca, avînd vii în minte binefacerile date de El, să-I recunoaştem stăpînirea, să ne arătăm recunoscători şi să-I înălţăm Stăpînului mulţumiri după putere. Dacă oamenii, care sînt de aceeaşi fire cu noi, cer ca să le mulţumim cînd ne fac vreun bine, adeseori mic şi neînsemnat, nu pentru că au nevoie de recunoştinţa noastră, ci ca să ajungă prin asta mai slăviţi, apoi cu mult mai mult trebuie să mul-

ţumim noi iubitorului de oameni Dumnezeu, Care vrea să facem lucrul acesta numai şi numai spre folosul nostru. Cînd mulţumim oamenilor pentru binefacerile ce ni le-au făcut, mulţumirea noastră îi face mai slăviţi, dar cînd mulţumim lui Dumnezeu pentru binefacerile Lui, noi ajungem mai slăviţi. Dumnezeu nu vrea să-I mulţumim pentru că are nevoie de lauda noastră, ci pentru ca să avem noi cîştig, pentru ca noi să ajungem vrednici de şi mai mare ajutor.

— Dar dacă nu putem să-I mulţumim după vrednicie ?

— Cum am putea-o face, cînd firea noastră e atît de slabă ? Dar pentru ce vorbesc eu de firea omenească ? Nici chiar puterile cele netrupeşti şi nevăzute, începătoriile şi stăpîniile, heruvimii şi serafimii nu vor putea, mulţumindu-I, să-I înalţe doxologie după vrednicie. Totuşi este drept să-I aducem lui Dumnezeu mulţumiri după putere, să slăvim necontenit pe Stăpînul nostru şi prin cuvinte de laudă şi prin viaţă curată. Iar lauda cea mai mare este mai cu seamă atunci cînd Îl slăvim prin mii şi mii de guri. Fiecare om virtuos face pe toţi cei din jurul lui care îl văd să-L laude pe Stăpînul său ; iar lauda adusă de aceia aduce pricinuitorului laudei multă şi nespusă bunăvoinţă din partea Stăpînului. Nu sîntem, oare, cei mai fericiţi oameni cînd nu numai că slăvim noi cu limba noastră pe bunul Dumnezeu, dar mai facem şi pe alţii să-L laude din pricina noastră ? Puterea virtuţii este atîta de mare că poate face ca să fie lăudat de mii de guri Creatorul. Nimic nu este, iubite, la înălţimea vieţii virtuoase. De asta şi Domnul spunea : *«Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor ca să vadă faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri»* [27]. Ai văzut că după cum ivirea luminii alungă întunericul, tot aşa şi ivirea virtuţii alungă şi păcatul, iar după izgonirea întunericului rătăcirii mişcă spre slavoslovie sufletele celor ce văd virtutea ?

Să ne străduim, deci, şi noi ca faptele noastre să lumineze în aşa chip, încît să fie slăvit Stăpînul nostru. Aşa ne-a spus Hristos ! Să nu facem fapte de virtute de ochii oamenilor — Doamne fereşte ! — ci să ducem viaţă curată şi plăcută lui Dumnezeu. Să nu dăm nimănui prilej de hulă, iar prin faptele noastre bune să facem şi pe cei care ne văd să slăvească pe Dumnezeul universului. Atunci, da atunci, vom atrage asupră-ne şi mai multă bunăvoinţă din partea lui Dumnezeu, vom putea scăpa şi de pedeapsă şi vom dobîndi şi bunătăţile cele nespuse, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

---

27. *Matei*, 5, 16.

OMILIA A XXVII-a

«Şi a zidit Noe altar Domnului şi a luat din toate dobitoacele cele curate şi din toate păsările curate şi a adus ardere de tot pe altar» [1]

I

Aţi văzut ieri bunătatea Stăpînului iubitor de oameni! Aţi văzut că a scos pe dreptul Noe din corabie, l-a scăpat de viaţa de acolo, l-a slobozit din închisoarea aceea cumplită şi nemaiauzită şi i-a răsplătit răbdarea, spunîndu-i: *«Creşteţi şi vă înmulţiţi»* [2]. Să auzim astăzi de recunoştinţa lui Noe, de sufletul lui plin de mulţumire faţă de Stăpîn, prin care a atras iarăşi asupra lui şi mai mult bunăvoinţa lui Dumnezeu. Aşa e Dumnezeu! Cînd vede că sîntem recunoscători pentru binefacerile primite, ne dă daruri şi mai bogate. Să ne silim, dar, şi noi să mulţumim după putere Stăpînului pentru bunătăţile date pînă acum, ca să fim vrednici de altele şi mai mari! Să nu uităm niciodată binefacerile făcute nouă de Dumnezeu, ci să le avem necontenit în minte, ca mînaţi de amintirea lor să-I mulţumim pururea, chiar dacă sînt atît de multe încît mintea noastră nici nu poate socoti darurile făcute de Dumnezeu nouă. Da, cine ar putea socoti binefacerile făcute nouă pînă acum, pe cele pe care ni le-a făgăduit şi pe cele pe care le primim în fiecare zi? Ne-a adus de la nefiinţă la fiinţă, ne-a dăruit trup şi suflet, ne-a creat cu grai şi raţiune, ne-a dat aer ca să-l respirăm, a creat toată zidirea ca să ne slujească nouă. El a voit, dintru început, ca omul să trăiască în rai, să aibă o viaţă lipsită de dureri, scăpată de osteneli, să ducă o viaţă întru nimic inferioară îngerilor şi puterilor celor netrupeşti, deşi era îmbrăcat cu trup, şi să fie mai presus de nevoile trupeşti. Mai tîrziu, cînd omul, din pricina trîndăviei, a căzut prin şarpe pradă înşelăciunii diavolului, Dumnezeu nici atunci nu l-a părăsit pe păcătos, ci i-a făcut mai departe bine călcătorului de poruncă. Şi pre-

1. *Fac.*, 8, 19.
2. *Fac.*, 8, 16.

cum vă spuneam ieri, chiar în pedeapsa dată omului își arată Dumnezeu covîrșitoarea Sa iubire de oameni și face omului alte, multe și nenumărate feluri de binefaceri. În sfîrșit, văzînd că odată cu trecerea vremii și cu înmulțirea neamului omenesc, omul înclină tot mai mult spre păcat și că rănile lui sînt de nevindecat, a pierdut ca pe un aluat stricat, pe lucrătorii răutății, și a lăsat numai pe dreptul acesta, pe Noe, ca să fie început și rădăcină neamului omenesc. Uită-te iarăși cît de darnic e Dumnezeu cu el! Din dreptul acesta și din fiii lui a înmulțit din nou neamul omenesc. Încetul cu încetul, Dumnezeu a ales dintre oameni, oameni drepți, adică pe patriarhi, pe care i-a pus învățători ai neamului omenesc, în stare, prin virtutea lor, să îndrumeze pe toți și să vindece, ca niște doctori, pe cei bolnavi. Îi duce cînd în Palestina, cînd în Egipt, pentru a exercita și răbdarea robilor Lui și pentru a face totodată și mai vădită puterea Lui. Astfel Dumnezeu s-a îngrijit necontenit de mîntuirea oamenilor, aducînd pe lume profeți și făcînd prin ei semne și minuni. În sfîrșit, ca să spun pe scurt, după cum nu putem număra valurile mării, oricît ne-am sili, tot așa nu putem număra nici felluritele binefaceri ale lui Dumnezeu, pe care le-a făcut neamului omenesc. În cele din urmă, Dumnezeu a văzut că chiar după atîta purtare de grijă, oamenii tot mai au nevoie de multa și nespusa Lui iubire de oameni; a văzut că n-au avut nici o putere nici patriarhii, nici profeții, nici minunile acelea nemaiîntîlnite, nici pedepsele, nici îndemnurile adresate fiecărui om, nici acele repetate robii; de aceea, îndurîndu-se de neamul nostru, a rînduit să se nască din Fecioară și să ia chip de rob [3], Doctorul trupurilor și al sufletelor, Fiul Lui Cel Unul-Născut, sculîndu-L, ca să spun așa, din sînurile părintești; a rînduit să petreacă împreună cu noi și să sufere toate slăbiciunile firii noastre, pentru ca să poată ridica de la pămînt la cer firea noastră, care zăcea jos undeva din pricina mulțimii păcatelor. Fiul tunetului, minunîndu-se de lucrul acesta și înțelegînd covîrșitoarea dragoste a lui Dumnezeu, arătată neamului omenesc, striga și spunea: *«Așa a iubit Dumnezeu lumea»* [4]. Uită-te cît de mare minune cuprind aceste cuvinte! Spune *«Așa»*, gîndindu-se la măreția celor ce vrea să ne spună. De aceea își începe așa cuvîntul său!

— Spune-ne, fericite Ioane, cum *«Așa»*? Spune-ne măsura, spune-ne măreția, învață-ne covîrșirea cuvintelor, pe care vrei să ni le spui!

3. *Filip.*, 2, 7.
4. *Ioan*, 3, 16.

— *«Așa a iubit Dumnezeu lumea, încît pe Fiul Lui Cel Unul-Născut L-a dat, ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică»* [5].

Ai văzut că aceasta e pricina venirii Fiului? A venit ca să găsească mîntuire prin credința în El cei care sînt pe calea pieirii. Ce mai poți spune de darul acela mare și minunat, care depășește orice cuvînt, pe care Fiul l-a dat neamului nostru prin botez, prin care ne dăruiește iertarea tuturor păcatelor? Dar ce spun eu? Nici mintea nu-i îndestulătoare, nici cuvîntul nu poate enumera celelalte binefaceri ale lui Dumnezeu. Oricîte aș spune, mai rămîn atît de multe, încît covîrșirea lor biruie pe cele ce le-aș spune. Ce mai poți spune apoi de calea pocăinței, pe care Dumnezeu, în nespusa Lui iubire de oameni, a dăruit-o neamului omenesc și de poruncile cele minunate, prin care putem, chiar după darul Sfîntului Botez, să atragem, dacă vrem, asupra noastră ajutorul Lui?

II

Ai văzut, iubite, adînc de binefaceri? Ai văzut cîte am pus la număr și n-am putut spune nici cea mai mică parte? Cum va putea, oare, limba omenească să enumere binefacerile pe care ni le-a făcut nouă Dumnezeu? Dacă binefacerile acestea sînt atît de multe și așa de mari, apoi cu mult mai mari și cu mult mai cu neputință de rostit prin cuvînt sînt bunătățile făgăduite celor ce au mers pe calea virtuții, după mutarea lor de aici în veacul viitor! Fericitul Pavel, ca să ne înfățișeze în cîteva cuvinte măreția lor covîrșitoare, spune: *«Acelea pe care ochiul nu le-a văzut și urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit, pe acelea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El»* [6]. Ai văzut ce daruri covîrșitoare? Ai văzut că binefacerile Lui depășesc orice înțelegere? Că spune Pavel: *«La inima omului nu s-au suit»*. Dacă am voi să ne gîndim la aceste binefaceri, dacă am mulțumi pentru ele lui Dumnezeu după puterea noastră, am putea atrage asupra noastră și mai mult bunăvoința Lui și am putea face și mai multe fapte de virtute. Da, amintirea binefacerilor lui Dumnezeu este în stare să ne îndemne la ostenelile cele pentru virtute, este în stare să ne facă să disprețuim pe toate cele din lumea aceasta și să dorim cu înfocare pe Cel Care ne-a făcut atîtea binefaceri, ca să-L iubim în fiecare zi din ce în ce mai mult.

5. *Ioan*, 3, 16.
6. *I Cor.*, 2, 9.

De aceea și Noe, dreptul acesta, s-a bucurat de atîta bunăvoință și cinste din partea lui Dumnezeu, pentru că a fost recunoscător pentru binefacerile primite.

Dar, ca să vă fie mai lămurit cuvîntul meu, trebuie să vă pun înaintea dragostei voastre începutul textului citit astăzi din Scriptură.

După ce, la porunca Stăpînului, Noe a ieșit din corabie cu fiii lui, cu femeia lui și cu femeile fiilor lui, cu toate fiarele și păsările și după ce a primit de la Dumnezeu și binecuvîntarea aceea aducătoare de multă mîngîiere, care-i spunea: *«Creșteți și vă înmulțiți»* [7], Dumnezeiasca Scriptură ne arată recunoștința dreptului Noe, spunînd:

«Și a zidit Noe altar Domnului; și a luat din toate dobitoacele cele curate și din toate păsările cele curate și a adus ardere de tot pe altar» [8].

Uită-te iarăși, iubite, cu mare luare aminte, la aceste cuvinte! Vei vedea din ele că Făcătorul universului a pus în însăși firea noastră cunoașterea precisă a virtuții. Spune-mi, de unde i-a venit dreptului Noe gîndul acesta? Nu era nimeni la care să vadă o astfel de faptă! Ci, după cum la început fiul celui întîi-zidit, Abel adică, a adus jertfă mișcat de propriul lui suflet, tot așa și acum dreptul acesta, mișcat de propriul lui gînd și de curata lui voință, a adus, după puterea sa omenească, așa cum socotea, mulțumiri prin jertfe Stăpînului. Și uită-te că le face pe toate cu multă filosofie! N-a avut nevoie de zidire măreață, nici de templu, nici de clădire minunată, nici de altceva. Știa, știa bine că Stăpînul caută numai voință; de aceea Noe a zidit în grabă un jertfelnic; a luat dobitoace curate și păsări curate și a adus ardere de tot; și, pe cît a putut, și-a arătat recunoștința sufletului său. Iubitorul de oameni Dumnezeu i-a primit jertfa, i-a încununat voința și și-a arătat din nou față de Noe dărnicia Lui.

Că zice Scriptura:

«Și a mirosit Domnul mirosul cel cu bună mireasmă» [9].

Vezi că voința celui care a făcut să iasă fum, să iasă miros de grăsime arsă și mirosul acela greu dat de jertfă, a prefăcut totul în miros cu bună mireasmă? De aceea și Pavel spunea, scriind: *«Că sîntem bună mireasmă a lui Hristos între cei ce se mîntuiesc și între cei ce pier; unora mireasmă a morții spre moarte, iar altora mireasmă a vieții spre viață»* [10].

---

7. *Fac.*, 8, 16.
8. *Fac.*, 8, 19.
9. *Fac.*, 8, 20.
10. *II Cor.*, 2, 15—16.

Să nu te izbească cuvîntul acesta nepotrivit: *«a mirosit Domnul»*! Ci, pogorînd aceste cuvinte la slăbiciunea noastră de înțelegere, înțelege din ele că Dumnezeu a primit jertfa dreptului Noe. Și Dumnezeu lasă să se mistuie jertfa prin foc, pentru ca să putem ști, chiar din fapte, că Dumnezeu n-are nevoie de nimic și că a îngăduit jertfele nu pentru altceva decît pentru a-i face pe oameni recunoscători; și, în sfîrșit, ca să afle din fapte și cei care aduc jertfe, că pentru folosul lor aduc jertfele. Că te întreb: Pentru care pricină îngăduie Dumnezeu jertfele? Le îngăduie tot pentru că are în vedere slăbiciunea firii omenești. Dumnezeu știa că oamenii aveau să cadă încetul cu încetul în trîndăvie, că au să se pună sub ocrotirea zeilor și că au să le aducă jertfe; de aceea, luînd-o înainte, primește să I se aducă Lui jertfe, ca așa să-i depărteze de rătăcirea aceea pierzătoare pe cei ce aveau să fie tîrîți de ea. Că din pogorămînt a îngăduit Dumnezeu toate acestea, uită-te și la aceea că, mai tîrziu, a îngăduit să dea iudeilor și legea tăierii împrejur, nu că le-ar putea folosi cu ceva la mîntuirea sufletului, ci ca iudeii să o poarte ca un semn și o pecete, o mărturie a recunoștinței lor față de Dumnezeu, și ca să nu se poată amesteca cu păgînii.

III

De aceea și fericitul Pavel numește tăierea împrejur semn, zicînd: *«Și le-a dat lor semn, pecete»* [11]. Că tăierea împrejur nu ajută cu nimic la îndreptățire, iată dreptul Noe! A ajuns atîta de virtuos, fără să i se fi dat legea tăierii împrejur. Dar ce spun eu! Însuși patriarhul Avraam a fost îndreptățit numai prin credință, mai înainte de a primi tăierea împrejur. Înainte ca Avraam să se taie împrejur, Scriptura spune despre el: *«Și a crezut Avraam în Dumnezeu și i s-a socotit spre îndreptățire»* [12]. Pentru ce te lauzi dar, iudeule, cu tăierea împrejur? Află că înainte de tăierea împrejur au fost mulți drepți. Abel, de pildă, prin credință a adus jertfă, după cum spune și Pavel: *«Prin credință a adus Abel lui Dumnezeu mai bună jertfă decît Cain»* [13]. Enoh a fost mutat la cer, iar Noe a scăpat de potopul cel groaznic datorită marii sale dreptăți; Avraam a fost lăudat din pricina credinței sale în Dumnezeu, înainte de tăierea împrejur. Astfel, dintru început, prin credință a dobîndit mîntuire neamul omenesc.

Stăpînul cel iubitor de oameni a îngăduit să I se aducă jertfe și pentru că firea noastră era încă nedesăvîrșită și pentru ca oamenii

11. *Rom.*, 4, 11.
12. *Fac.*, 15, 6; *Rom.*, 4, 3.
13. *Evr.*, 11, 4.

să-şi poată arăta recunoştinţa, dar şi ca să scape cu totul de vătămarea slujirii idoleşti. Dacă mulţi oameni, cu tot acest pogorămînt, n-au scăpat de alunecare, cum ar mai fi putut scăpa cineva de vătămarea slujirii idoleşti fără acest pogorămînt ?

«Şi a mirosit Domnul Dumnezeu mirosul cu bună mireasmă».

Nişte cuvinte ca acestea nu le spune Dumnezeu nerecunoscătorilor iudei !

— Dar ce le spune ?

— Ascultă ce spune profetul ! *«Tămîie, urîciune este Mie !»* [14]. Aproape că arată răutatea voinţei celor ce tămîiază. După cum virtutea dreptului Noe a prefăcut fumul şi mirosul de grăsime arsă în miros cu bună mireasmă, tot aşa şi răutatea celor ce tămîiau a prefăcut mirosul cel bun de tămîie în urîciune.

Vă rog, dar, să ne străduim totdeauna să fim însufleţiţi de gînduri curate. Gîndul curat este pricina tuturor bunătăţilor. Bunul Stăpîn nu se uită atît la ceea ce facem cît la ceea ce avem înăuntru, în mintea noastră, de acolo de unde pornesc faptele noastre ; şi, uitîndu-se la gîndurile noastre lăuntrice, primeşte faptele noastre sau îşi întoarce spatele. Fie de ne rugăm, fie de postim, fie de facem milostenie — că acestea sînt jertfele noastre cele duhovniceşti —, fie de facem vreo altă faptă duhovnicească, să o facem mînaţi de gînduri curate, ca să primim cunună vrednică de osteneli. N-am face, oare, cea mai mare prostie să îndurăm ostenelile, dar să fim lipsiţi de răsplată, din pricină că n-am făcut faptele de virtute după cum cer legile date de Dumnezeu ? Da, este cu putinţă, este cu putinţă datorită nespusei iubiri de oameni a lui Dumnezeu, să primim cunună chiar pentru o faptă nesăvîrşită, numai pe temeiul gîndului. Şi ca să vezi că aşa este, uită-mi-te la milostenie ! Vezi în piaţă un om aruncat jos şi sărac lipit pămîntului, dacă ţi-i milă de el, dacă îndreptîndu-te la cer mulţumeşti Stăpînului şi pentru cele date ţie şi pentru răbdarea săracului, vei primi răsplată desăvîrşită, datorită gîndurilor tale, chiar dacă n-ai putut să-i dai ceva şi să-i pui capăt foamei lui. De aceea şi spunea Stăpînul : *«Cel care va da un pahar de apă rece în nume de ucenic, amin zic vouă, nu-şi va pierde plata sa»* [15]. Este, oare, ceva de mai puţin preţ ca un pahar cu apă rece ? Nu ! Dar gîndul cu care ai dat paharul, acela îţi aduce răsplată ! Acelaşi lucru şi cu gîndurile rele ! Trebuie neapărat să vorbesc dragostei voastre şi de acestea, pentru ca, ştiindu-le bine, să vă întăriţi cu înţelepciunea sufletelor voastre. Ascultă ce zice Hristos : *«Cel care se uită la o femeie*

14. *Isaia*, 1, 13.
15. *Matei*, 10, 42

spre a o pofti, a și făcut preadesfrînnare cu ea în inima lui» [16]. Vezi și aici iarăși că osînda vine din pricina gîndului rău, că din pricina privirii pofticioase pedeapsa este dată ca și cum ar fi fost săvîrșită fapta ?

Gîndindu-ne, dar, la toate acestea, să ne întărim totdeauna gîndul nostru, pentru ca gîndul nostru să facă să fie bine primite faptele noastre. Dacă gîndul cu care a adus Noe jertfă lui Dumnezeu a prefăcut fumul și mirosul de grăsime arsă în miros de bună mireasmă, ce nu va face gîndul nostru curat din slujirile noastre duhovnicești și cîtă bunăvoință de sus nu ne va aduce ?

«Și a mirosit Domnul Dumnezeu mirosul cu bună mireasmă».

Uită-te la cele ce-a făcut dreptul Noe ! Dacă le socotești după valoarea lor sînt o nimica ; dar dacă le socotești după gîndul curat al lui Noe, sînt foarte mari.

Privește acum la nesfîrșita bunătate a iubitorului de oameni Stăpîn :

«Și a zis Domnul Dumnezeu socotindu-Se : «Nu voi adăuga încă a blestema pămîntul pentru faptele oamenilor, pentru că se pleacă cugetul omului la cele rele cu deadinsul din tinerețele lui. Nu voi adăuga a omorî tot trupul viu, precum am făcut, în toate zilele pămîntului» [17].

IV

Mari sînt binefacerile lui Dumnezeu, mare este măreția iubirii Sale de oameni și nespusă este covîrșitoarea Sa răbdare !

«Și a spus Domnul Dumnezeu socotindu-Se».

Cuvintele acestea sînt spuse iarăși în chip omenesc, pe măsura de înțelegere a firii noastre.

«Nu voi adăuga încă a blestema pămîntul pentru faptele oamenilor».

Pe timpul celui întîi-zidit, Dumnezeu blestemase pămîntul, zicînd : «*Spini și ciulini va răsări*» [18] ; iar pe timpul lui Cain, la fel. Acum, pe timpul lui Noe, adusese prăpădul acela grozav. Deci, ca să-l mîngîie pe dreptul Noe, să-l facă să prindă curaj și să nu gîndească în el însuși : «Ce cîștig am eu de pe urma binecuvîntării lui Dumnezeu, de pe urma spuselor : «*Creșteți și vă înmulțiți*» [19], dacă mulțimea ce are să se nască din mine va fi dată iarăși pieirii ? Și lui Adam i-a spus : «*Creșteți și vă*

16 *Matei*, 5, 28.
17. *Fac.*, 8, 20—21.
18. *Fac.*, 3, 18.
19. *Fac.*, 8, 16.

înmulţiţi» [20] şi a adus potopul !» Deci, ca să nu gîndească Noe aşa şi să fie neliniştit, frămîntînd mereu în minte gîndurile acestea, uită-te la iubirea de oameni a Stăpînului. *«Nu voi adăuga încă,* spune El, *a blestema pămîntul pentru faptele oamenilor».* Vezi că Dumnezeu arată aici că din pricina răutăţii oamenilor a blestemat pămîntul. Apoi, ca să nu socotim că Dumnezeu a făcut această făgăduinţă de a nu mai blestema pămîntul, pentru că oamenii ar fi ajuns mai buni, Dumnezeu continuă : *«Pentru că se pleacă cugetul omului la cele rele cu deadinsul din tinereţile lui».* Nemaiîntîlnit chip de iubire de oameni ! *«Pentru că se pleacă cugetul omului la cele rele cu deadinsul din tinereţele lui, de aceea nu voi adăuga încă a blestema pămîntul».* «Eu, spune Dumnezeu, am făcut ce trebuia o dată şi de două ori ; dar pentru că văd că răutatea creşte, făgăduiesc să nu mai blestem pămîntul».

Apoi, arătîndu-Şi măreţia iubirii Sale de oameni, a adăugat :

«Nu voi adăuga încă a omorî tot trupul viu, precum am făcut în toate zilele».

Vezi că prin tot ce spune dăruieşte dreptului Noe nespus de mare mîngîiere ; dar mai bine spus, nu dreptului Noe, ci, din pricina bunătăţii Sale, întregului neam omenesc ce se va naşte. Cuvintele : *«Nu voi adăuga a omorî tot trupul viu»* şi : *«Precum am făcut»* şi : *«În toate zilele»*, arată că nu va mai fi un potop ca acela şi nici nu va mai cuprinde lumea un prăpăd aşa de mare. Apoi arată că această facere de bine va fi necontenită, *«În toate zilele»*, adică : «Făgăduiesc că în veac nu Mă voi mai mînia aşa de tare, nici nu voi mai amesteca anotimpurile şi nici rînduiala stihiilor lumii». De aceea a şi adăugat :

«Semănatul şi secerişul, frigul şi căldura, vara şi primăvara, ziua şi noaptea, nu vor înceta» [21].

«Rînduiala vremurilor, spune Dumnezeu, va fi de acum nemişcătoare; pămîntul nu va mai înceta niciodată de a-şi da neamului omenesc rodurile sale ; va răsplăti ostenelile şi lucrarea pămîntului ; anotimpurile nu se vor mai amesteca ; căldura şi frigul, vara şi primăvara îşi vor păstra locul lor în fiecare an». În timpul potopului rînduiala aceasta se stricase cu totul ; dreptul Noe trăise în corabie ca într-o veşnică noapte ; de aceea Dumnezeu îi spune : «De acum înainte nici ziua, nici noaptea nu-şi va mai părăsi drumul său ; slujba lor va fi neclintită pînă la sfîrşitul veacului».

20. *Fac.*, 1, 28.
21. *Fac.*, 8, 21.

Ai văzut mîngîiere îndestulătoare, în stare să ridice sufletul dreptului? Ai văzut ce răsplată primeşte recunoştinţa? Ascultă iarăşi, şi din cele spuse mai departe de Scriptură, despre dărnicia nespusă a lui Dumnezeu.

«Şi a binecuvîntat Dumnezeu pe Noe şi pe fiii lui. Şi le-a zis lor: «Creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi pămîntul şi-l stăpîniţi. Şi groază şi frică de voi va fi în toate fiarele pămîntului şi în toate pasările cerului şi în toate cele ce se mişcă pe pămînt şi în toţi peştii mării; în mîinile voastre le-am dat pe toate. Şi tot ce se mişcă şi are viaţă să vă fie hrană; ca pe iarba verde pe toate vi le-am dat vouă. Numai carne în sîngele sufletului să nu mîncaţi» [22].

Se cade aici să ne minunăm de covîrşitoarea bunătate a Stăpînului. Vezi că învredniceşte iarăşi pe dreptul acesta de aceeaşi binecuvîntare ca şi pe Adam, că Noe prin virtutea sa, dar mai bine spus, prin nespusa iubire de oameni a Stăpînului, a adus din nou asupra lui stăpînirea ce-i fusese luată lui Adam. După cum îi spusese lui Adam: *«Creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi pămîntul şi-l stăpîniţi pe el; şi stăpîniţi peste peştii mării şi peste tîrîtoare şi peste păsările cerului şi peste fiarele pămîntului»* [23], tot aşa şi acum zice: *«Şi groaza şi frica de voi va fi în toate fiarele pămîntului şi în toate păsările. Şi tot ce se mişcă şi viază să vă fie hrană. Ca pe iarba verde, pe toate vi le-am dat vouă. Numai carne în sîngele sufletului să nu mîncaţi»*.

Vezi că e aceeaşi poruncă, ca şi la cel întîi-zidit, numai că trebuie păzită în alt chip. După cum lui Adam i-a dat în stăpînire toate şi i-a dat voie să se bucure de cele din rai, dar i-a poruncit să nu mănînce dintr-un singur pom, tot aşa şi acum, după ce l-a binecuvîntat pe Noe, după ce l-a făcut înfricoşător fiarelor şi i-a dat sub mîna lui toate zburătoarele şi pasările, Dumnezeu îi zice: *«Tot ce se mişcă şi viază să vă fie hrană. Ca pe iarba verde pe toate vi le-am dat»*. Prin aceste cuvinte Dumnezeu pune început mîncării de carne; nu face asta ca să-i împingă pe oameni la lăcomie, ci ca oamenii să-I aducă Stăpînului jertfe şi mulţumiri din cărnuri şi ca oamenii să nu se gîndească că sînt opriţi de a mînca carnea jertfită, Dumnezeu le dăruieşte puterea de a mînca din carnea jertfelor, dîndu-le multă libertate: *«Ca pe iarba verde pe toate vi le-am dat»*. Apoi, după cum lui Adam i-a dat voie să mănînce din toţi pomii, dar i-a poruncit să nu mănînce dintr-un singur pom, tot

22. *Fac.*, 9, 1—4.
23. *Fac.*, 1, 28.

așa și acum lui Noe, după ce-l dă voie să mănînce fără teamă orice fel de carne, îi zice : *«Numai carne în sîngele sufletului să nu mîncați»*.

— Ce vor să spună aceste cuvinte ? Ce înseamnă *«carne în sîngele sufletului»* ?

— Înseamnă carne de animale sufocate. Că sîngele este sufletul animalului.

V

Pentru că oamenii aveau să aducă animale ca jertfă, Dumnezeu, prin această poruncă, aproape că le spune așa : «Sîngele dați-Mi-l Mie, iar carnea vouă». A făcut asta, ca să înăbușe dinainte pornirea oamenilor spre uciderea de oameni. Că acesta este adevărul și că Dumnezeu a dat această poruncă, vrînd să-i facă pe oameni mai evlavioși, ascultă cuvintele care urmează :

«Pentru că și sîngele vostru îl voi cere din mîna tuturor fiarelor ; și din mîna fratelui omului voi cere sufletul omului» [24].

— Ce vrea să spună ? Sîngele este sufletul omului ?

— Nu spune asta Dumnezeu. Doamne ferește ! Ci se folosește de felul omenesc de vorbire, ca și cum ai spune : «Țin sîngele tău în mîinile mele» în loc de : «Am putere să te omor». Că sîngele nu-i sufletul omului, ascultă pe Hristos, Care spune : *«Nu vă temeți de cei ce ucid trupul, dar sufletul nu-l pot ucide»* [25]. Ai văzut ce deosebire face între unul și altul !

«Cel ce va vărsa sîngele omului, pentru sîngele aceluia sîngele lui se va vărsa, că după chipul lui Dumnezeu am făcut pe om» [26].

Gîndește-te cîtă frică bagă în sufletul omului cuvintele acestea ! «Dacă nu te împiedică de la această faptă rea, spune Dumnezeu, nici că ești om ca și el, nici că sînteți de aceeași fire, dacă nu vrei să știi de dragostea de frate și săvîrșești această faptă blestemată, atunci gîndește-te că este făcut după chipul lui Dumnezeu, că a fost învrednicit de Dumnezeu să stea în fruntea tuturor celor din lume, că a fost pus stăpîn peste toată zidirea și curmă-ți gîndul cel rău !»

— Dar dacă un om săvîrșește nenumărate crime, și varsă tot atîta sînge, cum poate plăti pe drept atîtea vărsări de sînge numai cu vărsarea sîngelui lui ?

---

24. *Fac.*, 9, 5.
25. *Matei*, 10, 28.
26. *Fac.*, 9, 6.

— Nu te gîndi la asta, omule, ci gîndește-te că un om ca acesta va primi, nu după multă vreme, trup nestricăcios, care are să poată suferi o pedeapsă veșnică și fără de moarte. Uită-te, apoi, cît de precisă este porunca. Cînd e vorba de om, porunca spune: *«Să nu verși sînge»*; cînd e vorba de animale, n-a spus: «Să nu verși», ci: *«Numai carne în sîngele sufletului să nu mîncați»*. Acolo: *«Să nu verși»*, dincoace: *«Să nu mănînci»*.

Ai văzut cît sînt de ușoare poruncile lui Dumnezeu, cît sînt de lipsite de povară și de lesnicioase? Ai văzut că Dumnezeu nu ne cere nouă oamenilor ceva greu și împovărător? Unii spun că nu trebuie să mîncăm sînge de animale, pentru că sîngele lor e greu, asemănător pămîntului și aducător de boli. Dar noi trebuie să ne păzim de a mînca sînge de animale nu pentru această pricină iscodită cu măiestrie de mintea omenească, ci pentru porunca Stăpînului.

Apoi, ca să cunoaștem bine pentru care pricină este atît de precisă această poruncă, ca să cunoaștem că a dat-o pentru a pune frîu gîndurilor de ucidere ale oamenilor, Dumnezeu spune mai departe:

«Iar voi creșteți și vă înmulțiți și umpleți pămîntul și-l stăpîniți» [27].

Nu fără rost a spus: *«Iar voi»*. A întrebuințat aceste cuvinte ca și cum ar fi vrut să spună: «Voi cei puțini, cei ușor de numărat, veți umple tot pămîntul și-l veți stăpîni», adică îl veți conduce, veți avea putere peste el, vă veți folosi de el.

Uită-te la iubirea de oameni a lui Dumnezeu! Dumnezeu dă lege și porunci numai după ce dăruiește mai înainte oamenilor mari binefaceri. După cum Dumnezeu, după ce l-a așezat pe Adam în rai și după ce i-a dăruit desfătare, i-a poruncit să nu mănînce din pom, tot așa și cu Noe și feciorii lui. Numai după ce le-a făgăduit că n-are să mai aducă potop pe pămînt, că n-are să se mai mînie atîta pe oameni, că toate stihiile lumii au să rămînă neschimbate pînă la sfîrșitul lumii, împlinindu-și fiecare drumul și rînduiala sa, deci numai după ce i-a binecuvîntat, după ce le-a dăruit vechea stăpînire peste toate animalele și le-a dat voie să mănînce carne, numai atunci le-a spus: *«Numai carne în sîngele sufletului să nu mîncați»*. Ai văzut că mai întîi face bine, mai întîi își arată nespusa Sa dărnicie și apoi poruncește? Dar oamenii fac cu totul dimpotrivă. Oamenii vor ca mai întîi să se prefacă în fapte poruncile lor, vor ca aceia care primesc poruncile să arate multă bunăvo-

27. *Fac.* 9, 7.

ință și să le împlinească și apoi să-i răsplătească pe cei ce se supun poruncilor. Stăpînul obștesc al universului face dimpotrivă: mai întîi face bine, mai întîi atrage pe oameni cu mulțimea binefacerilor Sale și apoi poruncește; dar și atunci poruncile Sale sînt ușoare și lesnicioase, ca să fim atrași spre împlinirea lor și prin ușurința lor și prin binefacerile primite mai înainte.

Să nu ne trîndăvim, dar, iubiților, și nici să fim lăsători, cînd e vorba de împlinirea poruncilor. Să ne gîndim la binefacerile pe care le-am primit, la ușurința poruncilor și la măreția făgăduințelor gătite nouă după împlinirea lor! Să fim cu mintea trează, să ne străduim să împlinim poruncile date nouă de Dumnezeu și să nu ne depărtăm de drumul dăruit neamului omenesc pentru mîntuirea sufletelor noastre. Să folosim cum trebuie timpul vieții ce ne-a mai rămas, să ne spălăm păcatele, să atragem asupră-ne multă îndrăznire, mai cu seamă acum în partea ce ne-a mai rămas din postul cel de patruzeci de zile.

VI

Dacă vrem să fim cu puțină luare aminte, nici nu este mic numărul zilelor ce ne-a mai rămas. N-am spus asta numai pentru că avem nevoie de atîta timp pentru îndreptarea păcatelor noastre, ci pentru că avem un Stăpîn blînd și iubitor de oameni, așa că nu ne trebuie timp mult; atîta numai, să ne apropiem de El cu mare căldură sufletească și cu mintea trează; să ne depărtăm de toate cele lumești și să ne lipim inima de ajutorul cel de sus. Ninevitenii erau împovărați cu mulțime mare de păcate; dar pentru că au arătat adîncă și mare căință, n-au avut nevoie mai mult de trei zile ca să atragă asupra lor bunătatea lui Dumnezeu și să facă fără de putere hotărîrea pronunțată asupra lor [28]. Dar pentru ce vorbesc de niniviteni? Tîlharul cel de pe cruce n-a avut nevoie nici de o zi. Dar pentru ce spun o zi? N-a avut nevoie nici de un ceas! [29] Atît de mult ne iubește Dumnezeu! Nu întîrzie, nu zăbovește cînd vede tăria voinței noastre, cînd vede că ne apropiem de El cu dor clocotitor. Ne întinde largi brațele Sale darnice și ne spune: *«Încă grăind tu îți voi spune: «Iată sînt lîngă tine»* [30].

Ne va întinde și nouă brațele Sale darnice, dacă am voi și noi să ne străduim în aceste puține zile, dacă am folosi cum trebuie ajutorul

28. *Iona*, 3, 10.
29. *Luca*, 23, 40—43.
30. *Isaia*, 58, 9.

ce ni-l dă postul, dacă vom scutura de pe noi trîndăvia, dacă vom face rugăciuni stăruitoare către Stăpînul, dacă vom vărsa lacrimi fierbinți, dacă ne vom osîndi necontenit păcatele noastre, dacă-I vom arăta, ca unui doctor, rănile și buboaiele sufletului nostru, ca să-I cerem vindecare, dacă-I aducem și celelalte : zdrobire de inimă, căință adîncă, milostenii multe ; dacă vom pune frîu patimilor, care ne turbură cugetul și le vom izgoni din sufletul nostru ; dacă nu vom mai fi asaltați de dragostea de bani, dacă nu vom mai purta ură aproapelui nostru și nici nu vom mai dușmăni pe semenii noștri. Pe nimeni, da, pe nimeni nu urăște atîta Dumnezeu, nimănui nu-i întoarce atîta spatele ca omului care poartă ură în sufletul său, ca omului care dușmănește fără încetare pe semenul său. Prăpădul acestui păcat este atîta de mare, încît face să dispară chiar iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Ca să vedeți că așa e, vreau să vă amintesc pilda din Evanghelie. Cel care datora zece mii de talanți a fost iertat de stăpîn, pentru că a căzut la picioarele lui și l-a rugat : *«Și milostivindu-se stăpînul lui l-a slobozit și i-a iertat lui datoria»* [31]. Ai văzut îndurarea stăpînului ? Datornicul căzuse la picioarele stăpînului și-l rugase să-l mai păsuiască : *«Îngăduiește-mi și-ți voi plăti tot !»* [32] Dar bunul Stăpîn, cel purtător de grijă și iubitor de oameni, înduplecat de rugăciunea lui, nu i-a dat cît a cerut, ci cît nici nu se gîndea. Așa e totdeauna obiceiul lui Dumnezeu : să întreacă și să depășească cererile noastre. Datornicul se rugase să-l păsuiască și-i făgăduise că-i va plăti toată datoria ; dar Cel Care cu bunătatea Sa depășește păcatele noastre, milostivindu-se l-a slobozit și i-a iertat lui toată datoria. Ai văzut ce-a cerut sluga și cît i-a dăruit Stăpînul ? Uită-te acum la obrăznicia slugii ! Ar fi trebuit ca, față de o atît de mare iubire de oameni și față de nespusa binefacere ce i s-a făcut, să fie și el milostiv cu semenii săi ; dar el s-a purtat cu totul dimpotrivă. *«Ieșind acela,* spune Evanghelia, *cel căruia i se iertase zece mii de talanți».* Ascultați, vă rog, cu luare aminte ! Fapta lui e în stare să zguduie inima noastră și să ne înduplece să izgonim din sufletul nostru boala aceasta cumplită. *«Acela,* dar, *ieșind a aflat pe unul din cei care slujeau cu el, care-i datora o sută de dinari»* [33]. Uită-te cît de mare e deosebirea ! Aici o slugă, care datorează o sută de dinari ; dincolo un stăpîn care-și cere datoria ; și datoria era de zece mii de talanți ; cu toate acestea i-a iertat datoria, pentru că l-a văzut că i-a căzut în genunchi și că-l roagă.

31. *Matei,* 18, 27.
32. *Matei,* 18, 26.
33. *Matei,* 18, 28.

Sluga, însă, *«apucîndu-l»* pe cel ce-i datora o sută de dinari *«îl sugruma, zicînd : Plătește-mi ce-mi ești dator»* [34].

— Ce s-a întîmplat mai departe ?

— *«Căzînd,* spune Evanghelia, *cel care era slugă împreună cu el»* [35]. Vezi că evanghelistul mereu întrebuințează cuvîntul *«cel care era slugă împreună cu el»*. Nu la întîmplare, ci ca să știm că nu este deosebire între unul și altul. Și totuși și sluga aceasta făcuse aceeași rugăminte, pe care i-o făcuse și cealaltă slugă Stăpînului, zicînd : *«Mai îngăduiește-mi și-ți voi plăti totul»* [36]. *«Iar el,* spune evanghelistul, *ducîndu-se l-a băgat la închisoare pînă cînd îi va plăti toată datoria»* [37]. Ce covîrșitoare nerecunoștință ! Îi răsuna încă în minte dărnicia cea mare a Stăpînului, și totuși n-a vrut să se gîndească să fie milostiv cît de cît ! Nu ! Mai întîi l-a strîns de gît, apoi l-a aruncat în închisoare.

VII

Dar uită-te ce se întîmplă ! *«Celelalte slugi,* spune evanghelistul, *văzînd s-au întristat și venind au spus Stăpînului toate cele întîmplate»* [38]. N-a spus cel ce suferise — cum putea s-o facă de vreme ce era închis în temniță ? — ci cei împreună slugi cu el, cei care nu fuseseră deloc nedreptățiți. Tocmai ei, ca și cum ei ar fi fost nedreptățiți, au fost atît de supărați, că s-au dus și au spus totul Stăpînului.

Privește-mi acum mînia Stăpînului !

«Atunci Stăpînul, chemînd sluga, i-a zis : Slugă vicleană !» [39] Din aceste cuvinte într-adevăr poți vedea cît de grozavă-i era răutatea. Cînd sluga aceea cere să-i păsuiască datoria de zece mii de talanți, Stăpînul nu l-a numit viclean, dar acum cînd n-a avut milă de cel care era slugă ca și el, îi spune : *«Slugă vicleană ! Ți-am iertat toată datoria aceea, pentru că m-ai rugat»* [40]. Uită-te, că îi arată covîrșitoarea lui răutate. «Ai făcut, oare, tu ceva mai mult decît tovarășul tău ? îl întreabă Stăpînul. N-ai rostit, oare, numai cîteva cuvinte și Eu ți-am ascultat ruga și ți-am iertat marea și nespusa ta datorie ? *Nu trebuia, oare, să ai milă și tu de cel ce este slugă împreună cu tine, precum*

34. *Matei*, 18, 28.
35. *Matei*, 18, 29.
36. *Matei*, 18, 29.
37. *Matei*, 18, 30.
38. *Matei*, 18, 31.
39. *Matei*, 18, 32.
40. *Matei*, 18, 32.

Mi-a fost Mie milă de tine? [41]. Ce iertare mai meriţi dacă Eu, Stăpînul, ţi-am iertat o datorie atît de mare numai pentru acele cîteva cuvinte pe care Mi le-ai spus, iar tu n-ai miluit pe cel ce era slugă ca şi tine, nu te-ai înduplecat, nici nu ţi-ai adus aminte de cele ce ţi-am făcut, ca să-i arăţi şi celuilalt o milă cît de mică, ci ai fost crud şi nemilos şi n-ai vrut să ai milă de cel împreună slugă cu tine? Din pricina asta vei afla, pe propria-ţi piele, cîte rele ţi-ai făcut ţie însuţi». *«Şi mîniindu-se Domnul lui l-a dat pe el chinuitorilor»* [42]. Vezi că acum Stăpînul se mînie pe el din pricina neomeniei lui faţă de cel împreună cu el slugă şi-l dă chinuitorilor. Şi ceea ce n-a făcut mai înainte, cînd îi era dator cu o datorie atît de mare, porunceşte să se facă acum: *«L-a dat pe el chinuitorilor pînă ce va plăti toată datoria»* [43], pînă cînd va plăti cei zece mii de talanţi, care i se iertaseră cînd a plecat de la Stăpînul său. Mare şi nespusă este iubirea de oameni a lui Dumnezeu! Cînd Stăpînul şi-a cerut datoria, l-a iertat pe datornic pentru că L-a rugat; dar cînd a văzut că datornicul la rîndul lui este crud şi neomenos cu semenul său, atunci Stăpînul îşi retrage dărnicia Sa şi-i arată cu fapta că n-a făcut atîta rău semenului său cît rău şi-a făcut sieşi. Şi după cum sluga l-a aruncat în închisoare pe semenul său pînă ce-i va plăti datoria, tot aşa şi Stăpînul l-a dat chinuitorilor pînă ce-i va plăti tot ce-i datorează.

Pilda aceasta n-a spus-o Domnul despre talanţi şi despre dinari, ci de mulţimea păcatelor şi greşelilor noastre, ca să aflăm că noi, deşi sîntem datori Stăpînului cu zeci de mii de păcate, totuşi, pentru nespusa Lui iubire de oameni, primim iertare de la El. Dar dacă sîntem cruzi şi neomenoşi faţă de semenii noştri, faţă de cei de aceeaşi fire cu noi, dacă nu le iertăm greşelile ce ni le greşesc nouă, ci le purtăm ură şi duşmănie pentru aceste păcate neînsemnate — căci cîtă deosebire este între o sută de dinari şi zece mii de talanţi, tot atît de mare deosebire este între păcatele ce le facem noi lui Dumnezeu şi păcatele ce ni le fac nouă semenii noştri —, atunci, vom atrage asupra noastră mînia Stăpînului şi Stăpînul va porunci să fim traşi la răspundere şi pedepsiţi şi pentru păcatele pentru care primisem iertare mai înainte.

Dar ca să cunoaştem bine că pentru folosul sufletelor noastre a spus Stăpînul pilda aceasta, ascultă ce spune mai departe: *«Aşa şi Tatăl vostru Cel ceresc vă va face vouă, dacă nu iertaţi fiecare fratelui său*

41. *Matei*, 18, 33.
42. *Matei*, 18, 34.
43. *Matei*, 18, 34.

din inimile voastre păcatele lor» [44]. Mare este cîştigul pildei, numai dacă voim să fim cu luare aminte. Ce? Putem ierta noi, oare, atîta cît ne iartă Stăpînul? Nu! Şi chiar dacă am voi să facem lucrul acesta, apoi noi iertăm unor robi ca şi noi, pe cînd noi primim iertarea de la Stăpîn! Şi uită-te cît de precise sînt cuvintele Stăpînului! N-a spus atît: «Dacă nu iertaţi oamenilor greşelile».

— Dar ce?

— *«Dacă nu iertaţi fiecare fratelui său din inimile voastre păcatele lor».* Uită-te, că vrea ca inima noastră să ajungă liniştită şi potolită, cugetul nostru neturburat şi slobod de orice patimă; vrea să arătăm multă bunătate semenilor noştri. Şi în altă parte Îl putem auzi pe Hristos spunînd iarăşi: *«Dacă veţi ierta oamenilor greşelile lor, vă va ierta şi vouă Tatăl vostru Cel ceresc»* [45]. Să nu socotim că facem bine altuia, atunci cînd iertăm cuiva păcatele sau că-i facem aceluia mare har! Nu! Noi sîntem cei care ne bucurăm de binefacere şi mult folos ne pricinuieşte nouă fapta aceasta; şi iarăşi, după cum dacă nu-i iertăm pe cei ce ne greşesc, pe aceia cu nimic nu-i putem păgubi, dar nouă înşine ne pregătim mai dinainte osînda de nesuferit a gheenii. De aceea, rogu-vă, socotind toate acestea, să nu căutăm nicicînd să ne răzbunăm pe cei care ne supără sau care ne fac în alt chip vreun rău sau care se poartă cu duşmănie faţă de noi; dimpotrivă, gîndindu-ne de cîtă binefacere ne sîntem nouă înşine pricinuitori dacă iubim pe duşmanii noştri şi cîtă îndrăznire dobîndim înaintea Stăpînului, dar mai înainte de toate gîndindu-ne că împăcarea cu cei care sîntem certaţi şterge păcatele noastre, să ne sîrguim şi să ne silim să iubim pe duşmanii noştri. Gîndindu-ne, dar, la cîştigul ce-l avem din această purtare, să arătăm celor ce ne urăsc tot atît de mare dragoste ca şi cum ne-ar fi cu adevărat prieteni. Dacă ne gîndim bine, nu ne pot fi de atît folos prietenii şi cei care caută să ne ajute în orice chip, cît ne poate fi de folos dragostea pe care o arătăm celor ce ne duşmănesc şi ne fac rău! Dragostea aceasta ne face vrednici de bunăvoinţa cea de sus şi ne uşurează povara păcatelor.

VIII

Gîndeşte-te, iubite, cît e de mare virtutea aceasta a iubirii de duşmani din răsplăţile pe care le-a făgăduit Dumnezeul universului celor care săvîrşesc această virtute. După ce a spus: *«Iubiţi pe duşmanii*

44. *Matei*, 18, 35.
45. *Matei*, 6, 14.

voştri, binecuvîntaţi pe cei ce vă prigonesc, rugaţi-vă pentru cei ce vă supără» [46], a adăugat, pentru că poruncile atingeau chiar cea mai înaltă culme a virtuţii : *«Ca să fiţi asemenea Tatălui vostru celui din ceruri, că răsare soarele Lui peste răi şi buni şi plouă peste drepţi şi nedrepţi»* [47]. Ai văzut cu cine se aseamănă, după puterile omeneşti, cel care nu numai că nu se răzbună pe duşmani, dar chiar se străduieşte să se roage pentru ei ? Să nu ne lipsim, dar, din pricina trîndăviei noastre, de nişte daruri ca acestea şi nişte răsplăţi care depăşesc orice cuvînt, ci în tot chipul să căutăm să săvîrşim virtutea aceasta, silind şi învăţînd cugetul nostru să se plece poruncii lui Dumnezeu. De aceea şi eu am făcut acum acest îndemn, am vorbit de pilda aceasta, am arătat cît de mare e această virtute şi cît cîştig avem de pe urma ei, tocmai pentru ca, atît cît mai este încă vreme, fiecare din noi să-şi dea toată silinţa, dacă are vreun duşman, să se împace cu el, arătîndu-i multă dragoste. Să nu-mi spui mie că l-ai rugat o dată şi de două ori şi n-a vrut să se împace. Dacă facem lucrul acesta din toată inima, apoi nu vom înceta pînă ce nu-l vom birui cu stăruinţa noastră mare, pînă nu-l vom atrage şi pînă ce nu-i vom face să lase ura ce ne-o poartă. Crezi că îi faci cu asta aceluia vreun bine ? Nu ! Nouă ne facem bine ! Cu fapta aceasta atragem bunăvoinţa lui Dumnezeu asupra noastră, dobîndim mai dinainte iertare de păcate şi dobîndim multă îndrăznire înaintea lui Dumnezeu. Dacă ne vom împăca cu duşmanii noştri, vom putea să ne apropiem cu conştiinţă curată de această sfîntă şi înfricoşătoare masă şi să rostim cu îndrăznire cuvintele acelea cuprinse în rugăciunea ce o spunem cînd ne împărtăşim. Cei botezaţi ştiu ce vreau să spun. De aceeea las conştiinţei fiecăruia sarcina de a şti cum a împlinit porunca aceasta, pentru ca în acel timp înfricoşător să putem rosti cu îndrăznire cuvintele acelea. Dar dacă ne vom trîndăvi şi vom face fapte potrivnice cuvintelor rugăciunii, de cîtă osîndă nu vom fi noi vrednici că îndrăznim să rostim la întîmplare şi de mîntuială cuvintele rugăciunii ? Nu vom aduna, oare, mai mult foc pe capetele noastre ? Nu vom chema, oare, asupra noastră mînia Stăpînului ? Mă bucur, însă, şi mă veselesc, cînd vă văd că ascultaţi cu plăcere cuvintele mele ! Cu aplauzele voastre arătaţi că vă străduiţi să fiţi gata să împliniţi porunca aceasta a Stăpînului. Vindecarea sufletelor noastre, leacul rănilor noastre, calea cea mai bună pentru a bineplăcea lui Dumnezeu, semnul cel mai mare al unui suflet iubitor de Dumnezeu este să faci totul de dragul legii Stăpînului, să nu te laşi tîrît de slăbiciu-

46. *Matei*, 5, 44.
47. *Matei*, 5, 45.

nea gîndurilor, ci să fii mai presus de patimi, gîndindu-te la binefacerile pe care în fiecare zi le face Dumnezeu cu noi. Dar oricît ne vom gîndi, nu vom putea spune nici cea mai mică parte din binefacerile date nouă de Dumnezeu, fie cele date pînă acum, fie cele ce ni le dă în fiecare zi, fie cele gătie nouă. Numai să voim să împlinim poruncile Lui! Plecînd, dar, de aici, fiecare să se împace cu duşmanii săi, să se grăbească tare ca spre o mare comoară, să nu zăbovească deloc. Dacă trebuie să se ostenească, dacă trebuie să-l caute pe duşmanul său, dacă trebuie să facă cale îndepărtată, dacă sînt greutăţi, să caute să ridice din cale toate aceste obstacole. Un singur lucru să urmărim: cum putem împlini porunca aceasta a Stăpînului, ca să primim răsplata ascultării. Credeţi că nu ştiu ce greu şi anevoios este să te duci la duşmanul tău, să-i stai în faţă şi să-i vorbeşti? Dar dacă te gîndeşti la vrednicia acestei porunci, la măreţia răsplăţii, dacă te gîndeşti că ţie-ţi faci bine, nu duşmanului, atunci toate îţi vor părea lesnicioase şi uşoare.

Însufleţiţi de aceste gînduri, să biruim obişnuinţa şi să împlinim cu gînd cucernic porunca lui Hristos, ca să fim învredniciţi şi de răsplăţile Lui, cu harul şi iubirea de oameni a bunătăţii Lui, cu Care Tatălui împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere, cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

OMILIA A XXVIII-a

«Şi a zis Dumnezeu lui Noe şi fiilor lui cu dînsul, zicînd : «Iată Eu pun legămîntul Meu cu voi şi cu seminţia voastră după voi şi cu tot sufletul viu ce este cu voi şi din păsări şi din dobitoace şi din toate fiarele pămîntului» [1]

I

Vorbindu-vă ieri de binecuvîntarea de care a fost învrednicit Noe de Stăpîn după ieşirea din corabie, după ce zidise altarul, aducînd jertfe de mulţumire şi arătîndu-şi recunoştinţa sa, n-am putut merge mai departe ca să tîlcuiesc tot textul citit din Scriptură şi să vă vorbesc de pogorămîntul iubitorului de oameni Dumnezeu şi de grija Lui pe care a arătat-o dreptului Noe. Vă vorbisem ieri mult ; de aceea m-am oprit îndată, ca să nu vă încarc mintea cu multe şi nici să amestecaţi pe cele ce aveam să vi le spun cu cele grăite mai înainte. Să ştiţi că nu caut cu orice preţ să vă grăiesc mult, ci vreau să vă grăiesc atît cît puteţi ţine minte, ca să plecaţi cu un folos acasă. Ce folos am avea dacă eu aş vorbi mai mult decît trebuie, iar voi n-aţi culege nici o roadă din spusele mele ? Ştiind, dar, că pentru folosul vostru îmi iau această osteneală, socot că primesc îndestulătoare răsplată, de văd propăşirea voastră, de văd că ţineţi bine minte spusele mele, că le strîngeţi în sînurile minţii voastre, ca să le frămîntaţi şi să le gîndiţi mereu. Ţinerea de minte a celor spuse pînă acum vă va face să reţineţi cu mai multă uşurinţă şi cele ce vă vor mai fi spuse ; şi aşa, cu trecerea vremii, să ajungeţi şi altora dascăli. Aceasta-i toată grija şi străduinţa mea, ca voi să ajungeţi desăvîrşiţi şi să nu vă fie nimic ascuns din cele scrise în Dumnezeieştile Scripturi. Că dacă am vrea să fim cu luare aminte şi cu mintea trează, cunoaşterea Dumnezeieştilor Scripturi ne va îmbunătăţi foarte mult şi viaţa noastră şi ne va face şi mai rîvnitori pentru a înfrunta ostenelile virtuţii. Cînd învăţăm din Scriptură că drepţii, care au dobîndit multă îndrăznire înaintea lui Dumnezeu, care şi-au petrecut

---

1. *Fac.*, 9, 8—10.

toată viața lor în încercări și în necazuri, care au avut multă răbdare, că aducînd mulțumiri lui Dumnezeu și că, făcînd așa, au fost învredniciți de răsplată, nu ne vom strădui, oare, și noi să mergem pe aceeași cale, ca să luăm și noi, ca și ei, aceleași răsplăți? De aceea, vă rog, să adăugați în fiecare zi cîte o faptă bună, ca să măriți zidirea voastră cea după Dumnezeu, ca să păstrați cu străşnicie și cu multă pază faptele bune săvîrșite pînă acum și să adăugați pe cele ce lipsesc, pentru ca astfel să ajungeți pe culmile virtuții spre lauda noastră, spre zidirea Bisericii și spre slava lui Hristos. Cînd vă văd nesăturați de învățătura cea duhovnicească, nu încetez, deși îmi știu multa-mi sărăcie, a vă întinde în fiecare zi ospăț din cuvintele Dumnezeieștilor Scripturi și de a da auzului vostru gîndurile, pe care mi le dă harul lui Dumnezeu, pentru iubirea Sa de oameni și pentru folosul vostru.

Haide, dar, ca și azi să arăt dragostei voastre covîrșitoarea iubire de oameni a lui Dumnezeu arătată neamului omenesc, punîndu-vă înainte cele rostite de Dumnezeu lui Noe.

«Și a zis Dumnezeu lui Noe și fiilor lui» [2].

După ce l-a binecuvîntat pe Noe și pe fiii lui și le-a zis: *«Creșteți și vă înmulțiți»* [3], după ce l-a pus stăpîn peste toate necuvîntătoarele și i-a dat putere să le mănînce cum mănîncă iarba cîmpului și după ce i-a poruncit să nu mănînce carne în sînge, Dumnezeu se îngrijește încă de dreptul Noe și de cei ce vor fi după el, face mereu bine firii noastre omenești și adaugă alte binefaceri și mai mari, zicînd:

«Și a zis Dumnezeu lui Noe și fiilor lui cu dînsul, zicînd: «Iată Eu pun legămîntul Meu cu voi și cu seminția voastră după voi și cu tot sufletul viu ce este cu voi, din păsări și din dobitoace și din toate fiarele pămîntului cîte sînt cu voi, din toate cele ce au ieșit din corabie. Și voi pune legămîntul Meu cu voi. Și nu va mai muri nici un trup de apa potopului; și nu va mai fi potop de apă, care să strice tot pămîntul» [4].

Era firesc ca dreptul Noe să fie încă neliniștit și cuprins de teamă; dacă ar fi venit o ploaie cît de mică, s-ar fi turburat și spăimîntat, crezînd că are să vină pe lume iarăși un potop ca acela care a mai fost; de aceea bunul Stăpîn, Care cunoștea că cele trecute sînt în stare să-i bage multă spaimă în sufletul lui Noe, îi dă curaj și lui și tuturor celor de după el. Deci, pentru că era firesc ca pe fericitul acesta să-l înspăimînte

---

2. *Fac.*, 9, 8.
3. *Fac.*, 8, 16.
4. *Fac.*, 9, 8–11.

și să-l înfricoșeze o ploaie întîmplătoare, bunul Dumnezeu, ca să-i dea curaj, ca să-l scape de orice teamă și să-l facă să stea liniștit și mulțumit, îi făgăduiește că n-are să mai aducă pe pămînt o astfel de pedeapsă.

II

Dar, după cum ați auzit, această făgăduință o făcuse și înainte de a da binecuvîntarea, cînd Dumnezeu a spus: *«Nu voi mai adăuga a blestema pămîntul»* [5]. «Chiar dacă oamenii vor înmulți păcatul, spune Dumnezeu, totuși Eu nu voi mai supune neamul omenesc la o pedeapsă ca aceasta». Dumnezeu, arătîndu-și nespusa Sa iubire de oameni, îi face lui Noe iarăși această făgăduință, ca să prindă curaj dreptul, ca să nu se mai gîndească și să spună: «Iată Dumnezeu a binecuvîntat mai înainte neamul omenesc, l-a făcut să se înmulțească și totuși a adus peste el prăpădul acesta!». Deci, ca să scoată orișice turburare din mintea lui, ca să-l încredințeze că nu va mai veni potop pe pămînt, Dumnezeu îi spune: «După cum pentru iubire de oameni am adus potopul, ca să curm păcatul spre a nu merge mai departe, tot așa și acum, tot pentru iubirea Mea de oameni, făgăduiesc să nu mai fac aceasta, ca să vă duceți viața de pe pămînt lipsiți de orișice tristețe». De aceea zice Dumnezeu: *«Iată pun legămîntul Meu»*, adică «Mă învoiesc cu voi». După cum în treburile omenești, cînd cineva făgăduiește ceva, se leagă că se va ține de cuvînt și dă încredințare, tot așa și bunul Dumnezeu zice: *«Iată pun legămîntul Meu»*. Și bine a spus: *«Pun»*, în loc de: «Iată îndrept prăpădul venit asupra voastră din pricina păcatelor». *«Și pun legămîntul Meu cu voi și cu seminția voastră după voi»*.

Uită-te la iubirea de oameni a Stăpînului. Dumnezeu le spune: «Nu fac aceste învoieli numai cu voi; mai mult, declar că învoielile acestea le voi ține și cu cei ce vor veni după voi». Apoi, ca să-și arate dărnicia Sa, adaugă: *«Și cu tot sufletul viu ce este cu voi, din păsări și din dobitoace și din toate fiarele pămîntului cîte sînt cu voi, din toate cele ce au ieșit din corabie. Și voi pune legămîntul Meu cu voi. Și nu va mai muri nici un trup de apa potopului și nu va mai fi potop de apă, care să strice tot pămîntul»*. Ai văzut măreția acestui legămînt? Ai văzut dărnicia nespusă a făgăduințelor? Uită-te că Dumnezeu își întinde iarăși bunătatea Sa chiar pînă la necuvîntătoare și fiare! Și pe bună dreptate. «Ceea ce am spus adeseori, spune Dumnezeu, o spun și acum: Pentru că toate cele din lume au fost aduse pentru om, de aceea și acum fac părtașe și pe animale la binefacerile date omului». Deși legămîntul

5. *Fac.*, 8, 20.

pare obştesc, şi cu omul şi cu animalele, totuşi nu este aşa, pentru că Dumnezeu îşi întinde binefacerile Sale şi la animale, tot pentru mîngîierea omului. Ca să poată şti omul de cîtă cinste se bucură el înaintea lui Dumnezeu. Dumnezeu nu mărgineşte binefacerile Sale numai la om, ci, datorită omului, se bucură şi toate celelalte animale de dărnicia Stăpînului. *«Şi nu va mai muri nici un trup de apa potopului şi nu va mai fi potop, care să strice tot pămîntul»*. Ai văzut că nu numai o dată sau de două ori, ci de mai multe ori făgăduieşte Dumnezeu că n-are să mai aducă pe pămînt un astfel de prăpăd, ca să scoată turburarea din sufletul dreptului şi să-l facă să aibă încredere în viitor? Apoi, avînd în vedere nu propria Lui fire, ci slăbiciunea firii noastre, Dumnezeu nu se mulţumeşte să făgăduiască numai cu cuvîntul, ci, arătîndu-Şi pogorămîntul Său faţă de noi, dă un semn, întins de-a lungul veacurilor, în stare să scape neamul omenesc de frica de potop. Aceasta ca noi să nu ne mai temem, chiar de se va pogorî ploaie multă pe pămînt, chiar de va fi furtună puternică sau chiar dacă se va înmulţi revărsarea apelor! Noi să avem încredere uitîndu-ne la semnul dat nouă de bunul Dumnezeu.

«Şi a zis Domnul Dumnezeu lui Noe: «Acesta este semnul legămîntului pe care îl fac între Mine şi tine» [6].

Vezi de cîtă cinste îl învredniceşte pe dreptul Noe! Ca şi cum ar vorbi un om cu un om, aşa face Dumnezeu legămînt cu Noe şi zice:

«Acesta este semnul legămîntului pe care îl fac între Mine şi tine şi cu tot sufletul viu, care este cu voi în generaţii veşnice» [7].

Ai văzut că a dat vieţuitoarelor un semn, care se va întinde generaţii de generaţii? Semnul n-a fost dat numai pentru cei ce vieţuiau pe vremea aceea, ci semnul acesta este neîntrerupt şi ţine cît va ţine lumea.

— Dar care-i semnul acesta?

«Pun curcubeul Meu în nori şi va fi semnul legămîntului între Mine şi pămînt» [8].

«Iată, spune Dumnezeu, pe lîngă făgăduinţa cu cuvîntul, dau şi acest semn, curcubeul adică — despre care unii spun că îl fac razele soarelui străbătînd norii. Dacă nu ţi-i de ajuns cuvîntul Meu, spune mai departe Dumnezeu, iată îţi dau şi un semn că n-am să mai aduc pe pămînt o astfel de pedeapsă. Privind semnul acesta, veţi scăpa de orice teamă».

6. *Fac.*, 9, 12
7. *Fac.*, 9, 12.
8. *Fac.*, 9, 13.

«Şi va fi, spune Dumnezeu, *că se va arăta curcubeul Meu în nori, cînd voi aduce nori pe pămînt. Şi-Mi voi aduce aminte de legămîntul Meu, care este între Mine şi voi şi între tot sufletul viu în tot trupul»* [9].

— Ce spui, o, fericite profete ?

— «Da, îmi voi aduce aminte, spune Dumnezeu, de legămîntul Meu, adică de învoiala, de făgăduinţa Mea».

Asta nu înseamnă că Dumnezeu are nevoie să-şi amintească, ci că noi, uitîndu-ne la semnul ce ne-a dat, să nu mai avem nici o bănuială rea, ci, amintindu-ne îndată de făgăduinţa lui Dumnezeu, să avem încredere că nu vom pătimi nimic.

III

Ai văzut pogorămîntul lui Dumnezeu ? Ai văzut cît de multă grijă are Dumnezeu de neamul nostru, cît de multă iubire de oameni îi arată, nu pentru că a văzut că omul s-a schimbat, ci ca să ne înveţe prin toate cît de mare este bunătatea Lui.

«Şi nu va mai fi potop de apă, ca să piară tot trupul» [10].

«Ploaie, ca aceea care a fost, spune Dumnezeu, nu va mai fi». Pentru că Dumnezeu ştie că omul este temător din fire, uită-te că face des această făgăduinţă ; aproape că spune : «Dacă veţi vedea că plouă mult, nici atunci să nu aveţi vreo bănuială rea. *Că nu va mai fi potop de apă, ca să piară tot trupul.* Ploaie ca aceea nu va mai fi ; o mînie dumnezeiască ca aceea, omul nu va mai cunoaşte».

«Şi va fi, spune Dumnezeu, *curcubeul Meu pe nori ; şi-l voi vedea, ca să-Mi aduc aminte de legămîntul veşnic între Dumnezeu şi între tot sufletul viu care este în tot trupul»* [11].

Uită-te cîtă smerenie întrebuinţează Dumnezeu în cuvinte, numai şi numai pentru că vrea să dea curaj şi încredere oamenilor !

«Şi-l voi vedea, ca să-Mi aduc aminte de legămîntul Meu».

— Oare vederea curcubeului îi aduce aminte lui Dumnezeu ?

— Să nu bănuim una ca asta — Doamne fereşte ! — ci, atunci cînd vedem semnul acesta, să avem încredere în făgăduinţa lui Dumnezeu, că Dumnezeu nu-şi calcă niciodată făgăduinţa.

«Şi a zis Dumnezeu lui Noe : «Acesta este semnul legămîntului pe care l-am pus între Mine şi între tot trupul, care este pe pămînt» [12].

9. *Fac.*, 9, 14—15.
10. *Fac.*, 9, 15.
11. *Fac.*, 9, 16.
12. *Fac.*, 9, 17.

«Ai primit, îi spune Dumnezeu lui Noe, semnul pe care l-am dat între Mine și tot trupul, care este pe pămînt. Să nu ți se mai turbure, dar, mintea, nici să ți se mai învălmășească gîndurile, ci să ai bune nădejdi, uitîndu-te la semnul acesta! Semnul acesta să mîngîie pe toți cei ce vor veni după tine; vederea semnului să le dea încredere, că un potop ca acela nu va mai cuprinde lumea. Da, oamenii vor continua să facă păcate mai departe, dar Eu voi împlini ce-am făgăduit și nu mă voi mai mînia așa de tare pe toți cei din lume».

Ați văzut ce covîrșitoare bunătate? Ați văzut ce mare pogorămînt? Ați văzut ce întinsă purtare de grijă? Ați văzut ce darnică făgăduință? Nu și-a întins binefacerea Lui pînă la două, trei sau zece generații, ci a făgăduit să o întindă cît va ține lumea, ca să ne înțelepțim din două părți; și din aceea că oamenii dinainte de potop au primit o pedeapsă atît de mare, din pricina mulțimii păcatelor lor, și din aceea că noi am fost învredniciți de o astfel de făgăduință, din pricina nespusei Lui iubiri de oameni. Că pe cei care au minte îi atrag spre ascultarea poruncilor mai mult binefacerile decît pedepsele.

Să nu fim, însă, nerecunoscători! Dacă Dumnezeu ne-a învrednicit de o atît de mare binefacere înainte de a face noi vreun bine, dar mai bine spus, chiar după ce am făcut fapte vrednice de pedeapsă, de cît de mari binefaceri nu ne va învrednici, dacă vom fi recunoscători, dacă vom mulțumi lui Dumnezeu pentru binefacerile ce ni le-a dat și dacă ne vom îmbunătăți din ce în ce mai mult viața? Dacă ne face bine cînd sîntem nevrednici, dacă ne miluiește cînd sîntem păcătoși, ce nu vom căpăta de la Dumnezeu, cînd ne vom depărta de păcat și vom îmbrățișa virtutea? Dumnezeu ne face bine mai dinainte, ne învrednicește de iertare cînd greșim și nu aduce pedepse peste noi, tocmai ca prin toate mijloacele să ne atragă la El și cînd ne face bine și cînd ne rabdă îndelung. De multe ori Dumnezeu vrea să îndrumeze pe unii prin pedepsirea altora, pentru ca, înțelepțiți de frica pedepsei acelora, să fugă de pedeapsă. Ai văzut cu cîtă măiestrie folosește iubirea Sa de oameni? Ai văzut că toate cele făcute de El au un singur scop, mîntuirea noastră?

Gîndindu-ne, dar, la acestea, să nu ne trîndăvim, să nu fim nepăsători față de faptele de virtute și nici să dispreţuim legile date de El. Cînd Dumnezeu va vedea că ne întoarcem, că ne potolim, într-un cuvînt, că punem început de faptă bună, atunci ne ajută și El; face ca totul să ne fie ușor și lesnicios și nu ne lasă să simțim ostenelile virtuții. Cînd sufletul își tinde mintea către Dumnezeu, nu mai poate fi înșelat de vederea celor din lumea aceasta, ci trece pe lîngă toate acestea și vede pe cele nevăzute de ochii trupului, pe cele care nu cunosc schimbare

şi rămîn pururea, pe cele veşnice şi nemişcătoare, mai bine decît pe cele ce stau înaintea ochilor noştri. Aşa sînt ochii minţii; privesc necontenit la priveliştea celor veşnice; şi, luminaţi de strălucirea lor, dispreţuiesc pe toate cele din lumea aceasta ca pe umbră şi vis, fără să poată fi amăgiţi sau înşelaţi. De văd bogăţia, îndată îşi bat joc de ea; ştiu că bogăţia fuge de la unul la altul mai fără recunoştinţă decît un rob fugar, ştiu că niciodată nu stă, ba dimpotrivă încarcă pe cei care o au cu mii şi mii de rele şi, ca să spun aşa, îi aruncă chiar în adîncul păcatului. De văd frumuseţe trupească, iarăşi, nu se întorc spre ea; ştiu că e trecătoare şi lesne schimbătoare; ştiu că boala distruge deodată toată frumuseţea aceea, iar înaintea bolii bătrîneţea urîţeşte şi poceşte chipul frumos de mai înainte, şi, în sfîrşit, ştiu că moartea strică toată frumuseţea trupului. De văd pe cineva acoperit de slavă sau plin de putere sau ajuns în fruntea demnităţilor şi înconjurat de toate fericirile, şi pe acesta îl trec cu vederea ca pe unul ce nu are nimic sigur, nimic statornic, ca pe unul care se laudă cu nişte lucruri, care trec mai repede ca valurile rîurilor. Este, oare, ceva mai şubred decît înşelăciunea slavei din viaţa aceasta, pe care profetul o asemuie cu floarea ierbii? «*Toată slava omului*, spune profetul, *ca floarea ierbii*» [13].

IV

Aţi văzut, iubiţilor, cu cîtă luare aminte privesc ochii credinţei, cînd mintea este îndreptată către Dumnezeu? Aţi văzut că nu pot fi înşelaţi de nimic din cele ce se văd, ci că au o judecată dreaptă a lucrurilor, fără să fie amăgiţi?

Dar, dacă vreţi, să continuăm iarăşi şirul cuvîntului; şi, după ce voi mai adăuga puţine lucruri, să termin cuvîntul de învăţătură, pentru ca să ţineţi minte mai bine cele ce v-am spus.

După ce Dumnezeiasca Scriptură a terminat de istorisit despre semnul dumnezeiesc dat lui Noe, vrea să ne arate mai departe viaţa dreptului Noe şi a fiilor săi şi zice:

«*Şi erau fiii lui Noe care au ieşit din corabie: Sim, Ham şi Iafet. Iar Ham era tatăl lui Canaan. Aceştia trei sînt fiii lui Noe. Din aceştia s-au împrăştiat pe tot pămîntul*» [14].

Se cuvine să cercetăm pentru ce Dumnezeiasca Scriptură, după ce a pomenit de cei trei fii ai lui Noe, a adăugat: «*Iară Ham era tatăl lui Canaan*». Să nu socotiţi, vă rog, că aceste cuvinte au fost aruncate la

13. *Isaia*, 40, 7; *I Petru*, 1, 24.
14. *Fac.*, 9, 18—19.

întîmplare. Nu-i nimic în Dumnezeiasca Scriptură care să nu fie spus cu scop, care să nu aibă ascuns mare folos.

— Pentru care pricină, dar, a însemnat și a adăugat că *«Ham era tatăl lui Canaan»?*

— Pentru că vrea să ne facă cunoscută marea neînfrînare a lui Ham! Pe Ham nu-l potolise nici grozăvia nenorocirii potopului și nici strîmtorarea din corabie! Fratele lui cel mai mare încă nu avea copii; el, însă, în timpul unei mînii atît de mari și a prăpădului, care cuprinsese întreaga lume, s-a lăsat tîrît de neînfrînare, a trăit cu femeia sa; nu și-a potolit pornirea neînfrînată a poftei, ci de la început și-a arătat gîndul lui cel ticălos. Dumnezeiasca Scriptură ne-a vorbit mai dinainte de Canaan, pentru că, nu după multă vreme, Canaan avea să moștenească blestemul lui Ham, din pricina ocării aduse de acesta lui Noe, tatăl său. Astfel Dumnezeiasca Scriptură ne-a făcut cunoscut și numele copilului, dar în același timp și desfrînarea tatălui. Aceasta, pentru că atunci cînd vei vedea că Ham se poartă cu obrăznicie cu tatăl lui, să poți ști că de la început a fost așa, că nu l-a putut opri de la desfrîu nici nenorocirea ce se abătuse asupra lumii. Că o tristețe atît de mare, ca aceea adusă de potop, era în stare să stingă orice plăcere; că nimic nu poate potoli atîta flacăra și furia plăcerii ca o tristețe mare și o nenorocire covîrșitoare. De ce iertare mai putea fi, deci, vrednic cel care nu și-a putut stăpîni pofta și patima de a face copii nici în niște vremuri groaznice ca acelea?

Dar cuvintele acestea ale Scripturii pun o altă întrebare, întrebarea aceea faimoasă, vînturată pretutindeni: Pentru ce e blestemat fiul pentru păcatul tatălui? Dar, ca să nu lungesc acum cuvîntul, las deocamdată întrebarea aceasta la o parte, pentru ca să dau răspunsul pe care mi-l va da Dumnezeu, atunci cînd voi ajunge la locul acesta din Scriptură. Că așa, precum am spus și mai înainte, nu este nici un cuvînt în Dumnezeiasca Scriptură care să fi fost scris fără scop și pricină. Deocamdată să știm atît că Moise n-a pomenit fără rost și la întîmplare numele fiului lui Ham, cînd a spus: *«Iar Ham era tatăl lui Canaan. Aceștia trei sînt fiii lui Noe și din aceștia s-au împrăștiat pe tot pămîntul»*.

Să nu trecem cu ușurință, iubiților, nici pe lîngă cuvintele acestea, ci, cu ajutorul lor, să ne gîndim la măreția puterii lui Dumnezeu. *«Aceștia trei sînt fiii lui Noe*, spune Scriptura, *și din aceștia s-au împrăștiat pe tot pămîntul»*. Cum s-au înmulțit atîția din aceștia trei? Cum au putut să fie de ajuns numai aceștia? Cum s-a născut o întreagă lume din aceștia puțini? Cum au rezistat trupurile lor? Nu era doctor, care să-i îngrijească, nici o altă purtare de grijă! Nu erau zidite orașe! Cum

nu au pierit, cum nu s-au distrus, cînd au ieșit istoviți și sfîrșiți din corabie după atîtea suferințe și au intrat într-o singurătate și pustietate atît de mare? Spune-mi, frica și neliniștea nu le-au turburat mintea, nu le-au cutremurat sufletul? Să nu te minunezi, iubite! Dumnezeu a fost Cel Ce a lucrat pe toate! Creatorul firii a fost Cel Ce a înlăturat toate aceste piedici. A fost porunca aceea a Lui, care spune: *«Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pămîntul»* [15]; aceea i-a înmulțit. Pentru că și israeliții în Egipt cu atît se înmulțeau mai mult cu cît erau siliți să muncească mai mult la lut și cărămizi. Nici porunca aceea nemiloasă și crudă a lui Faraon, care poruncea ca pruncii de parte bărbătească să fie aruncați în rîu [16], nici celelalte munci, pe care le îndurau de la cei care-i sileau să muncească, n-au putut împuțina numărul lor; dimpotrivă, numărul lor creștea mai mult. Era ajutorul cel de sus care lucra pe toate acestea tocmai prin cei care erau împotriva lor.

V

Așadar cînd Dumnezeu poruncește, nu căuta ca lucrurile să se împlinească după rînduiala lor firească. Dumnezeu este mai presus de fire; n-are nevoie de rînduiala firii; El face ca lucrurile să se împlinească chiar prin cei ce caută să le pună piedici. Tot așa și acum; din acești trei fii a umplut Dumnezeu toată lumea: *«Din aceștia s-au împrăștiat peste tot pămîntul»*. Ai văzut puterea lui Dumnezeu! Ai văzut că nu I s-a putut înfrînge voința Lui, deși-I stăteau în cale atîtea piedici? Același lucru îl poți vedea că se întîmplă și cu credința. Au fost atîția care s-au pornit cu război împotriva ei, atîția care au uneltit împotriva ei; s-au sculat împotriva ei împărați, tirani, popoare și au făcut totul ca să stingă scînteia credinței; dar flacăra credinței, chiar prin cei ce-i purtau război și voiau să o împiedice, s-a înălțat atît de mult, că a cuprins toată lumea și cea locuită și cea nelocuită. De te duci la indieni, de te duci la sciți, de te duci chiar la marginile lumii, chiar la ocean de te-ai duce, pretutindeni vei vedea că învățătura lui Hristos luminează sufletele tuturora. Lucru minunat și nemaiîntîlnit pînă acum e că Evanghelia a schimbat chiar viața popoarelor barbare; popoarele acestea au învățat să filosofeze, au părăsit vechile lor obiceiuri și au îmbrățișat credința. Și după cum Creatoul universului a înmulțit prin acești trei fii neamul omenesc, tot așa și cu credința; prin cei unsprezece, prin niște pescari, prin niște neînvățați, prin niște oameni de rînd, care nici

15. *Fac.*, 1, 28.
16. *Ieș*; 1, 16.

nu îndrăzneau să deschidă gura, a atras toată lumea. Şi neînvăţaţii aceştia, oamenii aceştia de rînd, pescarii au închis gurile filosofilor; au străbătut întreaga lume ca şi cum ar fi fost întraripaţi; au semănat cuvîntul credinţei, au tăiat spinii, au smuls vechile obiceiuri şi au sădit pretutindeni legile lui Hristos. Nu le-a putut fi piedică nici numărul lor mic, nici lipsa lor de învăţătură, nici asprimea poruncilor împăraţilor, nici aceea că tot neamul omenesc era stăpînit de vechi obiceiuri şi credinţe. Nu, ci harul, deschizîndu-le cale, a strivit toate aceste piedici, a săvîrşit totul cu uşurinţă şi oamenii au primit, chiar prin aceste piedici, cu mai multă rîvnă credinţa. Apostolii au fost biciuiţi, dar după biciuire plecau bucurîndu-se nu numai pentru că fuseseră biciuiţi, ci *«pentru că au fost învredniciţi să fie batjocoriţi pentru numele lui Hristos»* [17]; au fost aruncaţi în temniţă, dar după ce au fost scoşi din închisoare de înger şi-au continuat lucrul lor, s-au dus în templu şi au propovăduit cuvîntul învăţăturii, pescuind mulţimile la credinţă [18]. Au fost iarăşi închişi, dar asta, departe de a-i face să pregete, le-a dat mai multă îndrăznire; şi stînd în mijlocul unui popor înnebunit, care scrîşnea din dinţi, au spus: *«Trebuie să ascultăm de Dumnezeu mai mult decît de oameni»* [19]. Ai văzut ce mare îndrăznire? Ai văzut că oamenii aceştia de rînd, pescarii, dispreţuiesc atîtea popoare înfuriate şi sînt gata să fie ucişi şi înjunghiaţi? Dar, tu, iubite, cînd auzi acestea, nu atribui lor cele săvîrşite, ci harului de sus, care a întărit şi a întraripat rîvna lor. Pentru că şi însuşi fericitul Petru, cînd a vindecat pe cel ce era şchiop din pîntecele maicii sale şi cînd toţi se minunau şi-i lăudau pe apostoli, Petru, arătîndu-şi recunoştinţa sa faţă de Dumnezeu, a spus: *«Bărbaţi, ce vă uitaţi la noi ca şi cum cu puterea sau cu evlavia noastră l-am fi făcut pe acesta să umble?»* [20]. «Pentru ce vă minunaţi, spune Petru, pentru ce sînteţi uimiţi de ce s-a făcut? Oare noi am făcut asta sau noi, cu puterea noastră, i-am dat sănătate şi l-am făcut să meargă? Pentru ce vă uitaţi la noi? Noi n-am făcut nimic decît că am împrumutat limba noastră, dar Cel Care a săvîrşit totul este Stăpînul şi Creatorul firii, este *Dumnezeul lui Avraam, al lui Isaac şi al lui Iacov* [21], pe care voi îi numiţi patriarhi, este Acela pe *Care voi L-aţi predat şi v-aţi lepădat de El în faţa lui Pilat, care se gîndea să-L elibereze* [22]. Acela este Cel Ce a săvîrşit aceasta, Acela, *de Care voi v-aţi lepădat de Cel sfînt şi drept*

---

17. *Fapte*, 5, 41.
18. *Fapte*, 5, 19—21
19. *Fapte*, 5, 29.
20. *Fapte*, 3, 12.
21. *Fapte*, 3, 13.
22. *Fapte*, 3, 13.

și ați cerut să vi se dăruiască un bărbat ucigaș, iar pe Începătorul vieții L-ați omorît, dar Dumnezeu L-a înviat din morți, Căruia noi sîntem martori. Și întru credința numelui Lui, pe acesta, pe care-l vedeți și-l știți, l-a întărit numele Lui și credința în El i-a dat întregimea aceasta înaintea voastră a tuturora» [23].

VI

Cît de mare îndrăznire! Mare și nespusă este puterea harului celui de sus dat ucenicilor! Îndrăznirea fericitului Petru este cea mai grăitoare dovadă a învierii! Ce dovadă mai mare decît aceasta poți să ai, cînd cel care înainte de răstignire nici nu putea îndura amenințarea unei slujnice [24], iar acum el singur se ridică cu atîta îndrăznire împotriva întregului popor iudeu? Și, în fața unei atît de mari mulțimi înfuriate, le grăiește cuvinte, care le putea ațîța și mai mult mînia. Ai văzut, iubite, că ceea ce-ți spuneam la început se vădește și acum? Cînd cineva e înflăcărat de dorul de Dumnezeu nu mai vrea să vadă cele ce cad sub ochii aceștia trupești. Are alți ochi, adică ochii credinței și privește necontenit numai la cele de sus și numai la acelea își are ațintită mintea; merge pe pămînt ca și cum ar trăi în ceruri; lucrează pe toate în așa chip, că nimic din cele omenești nu-i pune piedică pe drumul virtuții. Unul ca acesta nu se uită la strălucirile vieții acesteia, nici la cele grele și potrivnice; pe toate le trece cu vederea și se grăbește spre patria lui. Și după cum un om care aleargă cu multă iuțeală pe un drum nu vede pe nici unul din cei pe care-i întîlnește, chiar de s-ar izbi de mii de ori cu ei, ci își are gîndul ațintit numai la drum, trece cu ușurință pe lîngă toate și se grăbește spre scopul urmărit de el, tot așa și cel care se silește să meargă pe drumul virtuții, cel care dorește să se ridice de pe pămînt la cer, lasă jos pe toate cele ce se văd, se face una cu drumul și nu se oprește, nici nu e ținut de ceva din cele ce se văd, pînă ce nu ajunge sus pe culme. Un om cu un astfel de suflet disprețuiește ușor toate cele ce par înfricoșătoare în lumea aceasta. Unul ca acesta nu se teme nici de sabie, nici de prăpastie, nici de dinții fiarelor, nici de chinuri, nici de mîinile călăilor, nici de cele pline de tristețe din viață; de vede pe jos așternuți cărbuni aprinși sare pe ei ca și cum ar vedea livezi și grădini cu flori; de vede că i se aduce alt chip de chinuri, nu-și pierde răsuflarea la vederea lor, nici nu-și întoarce fața. Dorul de cele viitoare îi mută mintea de pe pămînt la cer; și, ca și cum ar avea în za-

23. *Fapte*, 3, 14—16
24. *Ioan*, 18, 17.

dar şi fără rost trup, aşa este mai presus de suferinţe; întrarmat cu harul cel de sus, nici nu simte durerile cele trupeşti.

De aceea, vă rog, să dorim mult pe Dumnezeu ca să putem îndura cu uşurinţă ostenelile virtuţii, să ne aţintim mintea la El, ca nimic din lumea aceasta să nu ne împiedice drumul, care duce către El; să ne gîndim la continua desfătare a bunătăţilor celor viitoare, ca să putem îndura în linişte toate necazurile din viaţa de aici; să nu ne întristăm că nu avem dregătorii de mare cinste, să nu ne simţim pierduţi de sîntem săraci. Boala trupului să nu ne slăbească tăria sufletului; dispreţul şi ocările mulţimii să nu ne facă trîndavi pentru săvîrşirea faptelor de virtute, ci ca pe praf să scuturăm de pe noi pe toate acestea şi să avem gînduri înalte şi pline de curaj, ca să înfruntăm astfel totul cu multă bărbăţie.

Şi după cum am rugat ieri dragostea voastră, să ne împăcăm cît mai grabnic cu duşmanii noştri şi să izgonim din sufletul nostru şi celelalte patimi. De ne necăjesc poftele ruşinoase, să le alungăm; de ne mînă mînia spre răzbunare, să potolim patima aceasta arzătoare cu rostirea sfaturilor celor duhovniceşti, arătînd cît de pierzătoare e patima aceasta. «*Omul mînios*, spune Scriptura, *nu este cu bună cuviinţă*»[25], şi iarăşi: «*Cel ce se mînie pe fratele său în deşert este vinovat gheenii focului*»[26]. De ne turbură sufletul pofta de averi, să ne silim să izgonim această vătămare pierzătoare, să o tăiem ca pe o rădăcină a tuturor relelor. Într-un cuvînt, să ne străduim să îndreptăm toate patimile care ne supără, pentru ca, depărtîndu-ne de cele vătămătoare şi urmărind faptele bune, să putem fi învredniciţi de iubirea de oameni a lui Dumnezeu în ziua cea înfricoşătoare, cu harul şi cu îndurările Unuia-Născut Fiul Lui, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

---

25. *Prov.*, 11, 25.
26. *Matei*, 5, 22.

OMILIA A XXIX-a

«Şi a început Noe a fi om lucrător de pămînt ; şi a sădit vie şi a băut din vin şi s-a îmbătat» [1]

I

Am ajuns la sfîrşitul istorisirii vieţii dreptului Noe. De aceea, vă rog, încordaţi-vă mintea şi ascultaţi cu atenţie cuvintele mele. Nu sînt neînsemnate, nici întîmplătoare roadele ce le vom culege din cuvintele citate astăzi din Scriptură. Dacă sîntem cu mintea trează, putem învăţa foarte multe lucruri din viaţa bărbaţilor din vechime. Asta e pricina că s-au scris nu numai faptele mari ale sfinţilor, ci şi păcatele lor, pentru ca de unele să fugim, iar pe altele să le urmăm. Nu numai atît! Dumnezeiasca Scriptură ne arată şi oameni drepţi, care au greşit de multe ori, şi oameni păcătoşi, care s-au întors la credinţă, pentru ca să primim şi de la unii şi de la alţii îndestulătoare întărire ; pentru ca nici cel care stă să nu se încreadă, văzînd că şi unii drepţi au căzut, dar nici cel cu păcate să nu-şi piardă nădejdea, văzînd că mulţi păcătoşi s-au ridicat şi au putut ajunge chiar pe cele mai înalte culmi. Aşadar, vă rog, nimeni să nu se încreadă, chiar dacă se ştie cu multe fapte bune, ci să se teamă şi să audă pe fericitul Pavel, care spune şi îndeamnă : *«Aşa că cel căruia i se pare că stă, să ia aminte să nu cadă»* [2] ; şi nici cel care a căzut în adîncul păcatelor să nu se deznădăjduiască de mîntuirea lui, ci, gîndindu-se la bunătatea nespusă a lui Dumnezeu, să audă iarăşi pe Dumnezeu, care spune prin profet : *«Oare cel ce cade nu se scoală sau cel ce se abate nu se întoarce?»* [3] ; şi iarăşi : *«Nu voiesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu»* [4]. Ai văzut, iubite, că nu pentru altă pricină se face pomenire de cei scrişi în Dumnezeiasca Scriptură, ci pentru folosul nostru şi pentru mîntuirea neamului omenesc? Gîndindu-ne, dar, la acestea, fiecare din noi să-şi ia din Scriptură doctoria potrivită. Doctoriile stau la îndemîna tuturora şi

1. *Fac.*, 9, 20—21.
2. *I Cor.*, 10, 12.
3. *Ier.*, 8, 4.
4. *Iez.*, 18, 23.

poate, oricine vrea, să-și ia doctoria corespunzătoare patimii ce-l supără, ca să se vindece iute. Numai să nu respingă ajutorul ce i-l dau doctoriile și să nu fie nerecunoscător. Că nu este patimă sufletească sau trupească, din cele care supără pe oameni, care să nu-și poată găsi leacul în Sfînta Scriptură.

— Cum ? spune-mi, te rog.

— Iată ! Intră aici în biserică un om sugrumat de necazuri și de împrejurări vitrege ; tristețea îi înăbușă sufletul ; dar intrînd aici, aude îndată pe profet zicînd : *«Pentru ce ești mîhnit, suflete al meu, și pentru ce te turburi ? Nădăjduiește în Dumnezeu, că-L voi lăuda pe El. Mîntuirea feței mele, Tu ești, Dumnezeul meu»* [5], capătă îndestulătoare mîngîiere și pleacă de aici cu toată tristețea alungată din sufletul lui. Un altul este strivit de cea mai neagră sărăcie și se turbură văzînd că altora le curge în valuri bogăția, că se mîndresc și sînt înconjurați de mare lux. Aude și acesta pe profet zicînd : *«Aruncă spre Domnul grija ta și El te va hrăni»* [6] ; și iarăși : *«Să nu te temi cînd se îmbogățește omul sau cînd se înmulțește slava casei lui, că la moarte nu va lua toate»* [7]. Un altul iarăși este dușmănit și calomniat ; i se pare viața un chin și nu poate găsi nicăieri ajutor omenesc. Și pe acesta îl învață fericitul profet ca, în niște împrejurări ca acestea, să nu dea fuga la ajutor omenesc, că aude și el spunîndu-i-se : *«Ei mă cleveteau, iar eu mă rugam»* [8]. Ai văzut unde caută ajutorul ? «Ceilalți, spune unul ca acesta, urzesc viclenii, calomnii și curse ; dar eu alerg la zidul cel nebiruit, la ancora cea tare, la limanul cel neînviforat, la rugăciune, care îmi face lesnicioase și ușoare pe toate cele grele». Un altul iarăși este nesocotit și disprețuit de oamenii care-l cinsteau mai înainte ; este părăsit de prieteni și asta îi turbură și-i zdruncină mai cu seamă cugetul. Dar și acesta, dacă vrea, va auzi, venind aici, pe fericitul profet zicînd : *«Prietenii mei și vecinii mei în preajma mea s-au apropiat și au stătut și cei de aproape ai mei departe au stătut ; și se sileau cei ce căutau sufletul meu ; și cei ce căutau mie rele grăiau deșertăciuni și vicleșuguri toată ziua cugetau»* [9]. Ai văzut că urzeau vicleșuguri pînă acolo să-l omoare, că îi duceau neîntrerupt război ? Cuvintele *«toată ziua»* asta arată : toată viața. Dar ce a făcut acesta împotriva celor ce-l vicleneau și-l dușmăneau ? *«Eu,* spune profetul, *ca un surd ce nu-și deschide gura sa ;*

5. *Ps.*, 41, 6—7.
6. *Ps.*, 54, 25.
7. *Ps.*, 48, 17—18.
8. *Ps.*, 108, 3.
9. *Ps.*, 37, 11—13.

și m-am făcut ca un om ce nu aude și nu are în gura lui mustrări» [10]. Ai văzut ce înaltă filosofie? Învinge pe căi cu totul potrivnice. Dușmanii urzeau vicleșuguri, iar el își astupa urechile, ca nici să nu audă; aceia toată vremea nu încetau să-și ascută limba și să grăiască deșertăciuni și vicleșuguri, iar el cu tăcerea potolea furia lor.

— Dar pentru ce se purta așa, cînd aceia urzeau atîtea împotriva lui? Pentru ce stătea ca un surd, ca un mut, ca unul fără urechi și fără limbă?

— Ascultă că spune și pricina unei așa de mari filosofii! *«Că în Tine am nădăjduit, Doamne!»* [11]. «Pentru că mi-am pus nădejdea mea în Tine, spune profetul, nici nu mă mai interesează ce fac aceia. Ajutorul Tău e îndestulător să risipească totul, să facă fără putere vicleniile și uneltirile lor și să nu se împlinească cele puse la cale de ei».

II

Ați văzut că este cu putință să plecăm de aici cu leac potrivit pentru fiecare necaz ce turbură inima omenească? Ați văzut că putem scutura de pe noi orice tristețe și că nu ne pot zdrobi necazurile ce cad peste noi? De aceea, vă rog, veniți des la biserică și fiți cu luare aminte la citirea Dumnezeieștilor Scripturi. Nu numai cînd sînteți aicea, dar și cînd sînteți acasă, luați în mîini dumnezeieștile cărți și primiți cu rîvnă folosul cuprins în ele. Mare este cîștigul ce ni-l dau ele! Mai întîi, prin citirea Scripturilor, ni se îmbogățește limba; apoi sufletul se întraripează și se înalță; se luminează cu lumina Soarelui dreptății; scapă totodată de vătămarea gîndurilor rele și se bucură de tihnă și liniște multă. Ceea ce este hrana trupească pentru menținerea tăriei noastre trupești, aceea este pentru suflet citirea Dumnezeieștilor Scripturi. Este hrană duhovnicească; întărește cugetul, face puternic sufletul, îl face mai tare și mai înțelept și nu-l lasă să alunece spre patimi rușinoase; îi dă aripi ușoare și, ca să spun așa, îl mută în cer. Să nu disprețuiți, vă rog, un cîștig atît de mare! Cînd sîntem acasă, să ne sîrguim să citim cu luare aminte Dumnezeieștile Scripturi; iar cînd sîntem aici, să nu ne cheltuim timpul stînd la taifas și vorbind deșertăciuni, ci să ne îndreptăm gîndurile noastre pentru cele ce am venit, să fim cu luare aminte la cele ce se citesc, ca să plecăm acasă cu mai mare cîștig. Dacă e vorba să veniți aici ca să vă pierdeți timpul vorbind vrute și nevrute, fără să plecați acasă cu vreun cîștig, atunci ce

10. *Ps.*, 37, 13—14.
11. *Ps.*, 37, 15.

folos? Nu-i, oare, o prostie ca aceia care se duc la iarmaroacele cele lumeşti să se silească să ia din iarmaroc la întoarcerea acasă tot ce le trebuie şi să dea bani pentru ce iau, iar cei care vin la iarmarocul acesta duhovnicesc să nu-şi dea nici o silinţă să ia ceva din cele ce le sînt de folos, să le pună în suflet şi aşa să se întoarcă acasă? Şi asta mai cu seamă cînd n-au nici nevoie să cheltuiască bani, ci le trebuie numai rîvnă şi minte încordată. Deci, ca să nu fim mai răi decît cei care se duc la iarmaroc, să ne sîrguim să avem mare grijă şi să fim cu mintea trează, ca să plecăm de aici aşa de încărcaţi, încît să avem nu numai pentru noi, ci să avem de dat şi altora, ca să putem pune pe calea cea dreaptă şi pe femeie şi pe slugi şi pe vecini şi pe prieteni şi chiar pe duşman. Aşa sînt învăţăturile cele duhovniceşti! Se dau îndeobşte tuturora fără nici o deosebire; deosebirea vine atunci cînd cineva ascultă învăţăturile cu mintea încordată şi cu zel clocotitor; atunci îl întrece pe cel de alăturea de el.

Aşadar pentru că e atît de mare cîştigul învăţăturilor de aici, haide să vă pun în faţă cuvintele citite astăzi din Scriptură, ca să plecăm acasă cu cîştigul ce-l vom scoate din ele.

«Şi a început Noe a fi om lucrător de pămînt; şi a sădit vie şi a băut din vin şi s-a îmbătat» [12].

Uită-te cît folos ne dau chiar cuvintele de la început! Cînd auzim că dreptul Noe, omul cel desăvîrşit, omul care a primit mărturia cea de sus, a băut şi s-a îmbătat, cum să nu ne silim noi să fugim cu toată puterea de vătămare a beţiei, noi care sîntem cufundaţi în atît de multe păcate? Cu toate că nu-i acelaşi lucru să fie prins dreptul Noe de această patimă şi să cădem noi în ea! Că multe fapte mari a făcut Noe, ca să merite iertare dreptul acesta! Nu spun aceasta ca să scuz beţia, ci ca să arăt că dreptul Noe n-a păcătuit din pricina neînfrînării, ci mai degrabă din neştiinţă. Că Noe n-a băut vin ca să se îmbete, ascultă ce spune Scriptura, care-i ia apărarea prin cele ce grăieşte: *«Şi a început Noe a fi om lucrător de pămînt; şi a sădit vie şi a băut din vin şi s-a îmbătat»*. Însuşi cuvîntul *«a început»* arată că el este cel dintîi om care a băut vin şi că a ajuns să se îmbete din pricina marii lui neştiinţe, din pricină că nu ştia cît trebuie să bea. Şi nu numai atît; Noe a voit să găsească în vin mîngîiere marii lui tristeţi care-i stăpînea sufletul, aşa cum spune şi un bărbat înţelept: *«Daţi vin celor ce sînt în supărări, daţi vin să bea celor ce sînt în dureri»* [13], ca să arate că nu poate fi

12. *Fac.*, 9, 20—21.
13. *Prov.*, 31, 6.

un leac mai bun pentru tristețe ca folosirea vinului; numai lipsa de măsură să nu vatăme folosul vinului. Poate spune cineva că dreptul Noe nu era supărat și întristat, cînd se vedea într-o pustietate atîta de mare, cînd avea înaintea ochilor lui stîrvuri de oameni aruncate la un loc cu stîrvurile dobitoacelor și necuvîntătoarelor, cînd vedea că pămîntul ajunsese mormînt obștesc al tuturora? Nu! Profeții și toți drepții obișnuiesc să simtă durere nu numai pentru ei, ci și pentru ceilalți oameni. Dacă ai vrea să te gîndești, ai vedea că toți își vădesc mila aceasta. Vei auzi pe Isaia că spune: *«Nu mă veți putea mîngîia din pricina supărării fiicei neamului meu»* [14]; îl vei auzi pe Ieremia: *«Cine va da apă capului meu și ochilor mei izvoare de lacrimi?»* [15]; îl vei auzi pe Iezechiel: *«Vai, Doamne, vei pierde Tu rămășița lui Israil?»* [16]; vei auzi și pe Daniel plîngînd și spunînd: *«Ne-ai împuținat mai mult decît toate neamurile!»* [17]; vei auzi pe Amos: *«Pară-Ți rău, Doamne, de asta»* [18]; vei auzi pe Avacum: *«Pentru ce mi-ai arătat mie osteneli și dureri?»* [19]; și iarăși: *«Și vei face pe oameni ca pe peștii mării»* [20]; iar pe fericitul Moise îl vei auzi zicînd: *«Dacă le vei ierta lor păcatul, iartă-l! Iar de nu, șterge-mă și pe mine!»* [21]; și iarăși, cînd Dumnezeu îi făgăduiește lui Moise că are să-i încredințeze conducerea unui popor mai mare, spunîndu-i: *«Lasă-mă să-i șterg pe oamenii aceștia și te voi face pe tine neam mare»*, [22] Moise n-a vrut, ci a socotit că e mai bine să rămînă în fruntea lor; în sfîrșit, dascălul lumii, fericitul Pavel, spune: *«Aș fi dorit să fiu eu însumi anatema de la Hristos pentru frații mei, cei de un neam cu mine după trup»* [23].

III

Ați văzut că drepților le e milă de semenii lor? Gîndiți-vă acum la dreptul Noe! Gîndiți-vă cît suferea și cît era apăsat de tristețe, cînd vedea că pustietatea se întinde peste tot, cînd vedea că însuși pămîntul, plin mai înainte cu multă verdeață și împodobit cu flori, a ajuns dintr-odată pustiu și gol, ca și cum i s-ar fi tuns toată podoaba! Așadar, pentru că era apăsat de tristețe atît de mare, s-a gîndit să-și ușu-

14. *Isaia*, 22, 4.
15. *Ier.*, 9, 1.
16. *Iez.*, 9. 8.
17. *Dan.*, 11, 23.
18. *Amos*, 7, 3.
19. *Avac.*, 1, 3.
20. *Avac.*, 1, 14.
21. *Ieș.*, 32, 32.
22. *Ieș.*, 32, 10.
23. *Rom.*, 9, 3.

reze puţin tristeţea şi s-a pus să lucreze pămîntul. De aceea spune Scriptura : *«Şi a început Noe a fi om lucrător de pămînt şi a sădit vie»*.

Dar merită să cercetăm dacă acum a fost descoperită viţa de vie sau era mai înainte, de la început. Negreşit, viţa de vie a fost creată de la început, în ziua a şasea, cînd *«a văzut Dumnezeu toate cîte a făcut şi iată bune foarte»* [24] — că *«s-a odihnit Dumnezeu,* spune Scriptura, *în ziua a şaptea de toate lucrurile Lui, pe care le-a făcut»* [25] —, numai că nu era cunoscută folosirea viţei de vie. Dacă ar fi fost cunoscută viţa de vie mai înainte şi la început sau dacă s-ar fi ştiut fructul ei, apoi negreşit Abel ar fi stropit şi cu vin jertfa pe care o adusese. Dar pentru că nu cunoştea folosirea rodului viţei, de aceea nici nu l-a folosit. Noe, însă, a fost un om căruia îi plăcea să lucreze pămîntul ; poate că a gustat din rodul viţei, a zdrobit strugurii, a făcut vin şi a băut. Dar pentru că nici el nu gustase pînă atunci vin şi nici nu văzuse pe altul bînd, de aceea nu ştia cît vin trebuie să bea şi nici cum se cuvine să bea ; aşa că, din neştiinţă s-a îmbătat. De altfel cînd oamenii au început să mănînce carne, atunci au început să bea şi vin. Uită-te, iubite, lumea păşeşte încetul cu încetul tot mereu înainte, că viaţa începe să se organizeze, că oamenii, unul cîte unul, descoperă, cu ajutorul înţelepciunii date de Dumnezeu firii omeneşti, tot felul de arte şi meserii ; şi aşa au apărut în lume artele şi meseriile. Cel dintîi om a descoperit lucrarea pămîntului [26], altul păstoritul [27], altul creşterea vitelor [28], altul muzica [29], altul lucrarea fierului şi a aramei [30], iar dreptul Noe, cu ajutorul învăţăturii sădite în sufletul lui de Dumnezeu, a descoperit lucrarea viţei de vie. *«Şi a început Noe,* spune Scriptura, *a fi om lucrător de pămînt ; şi a sădit vie şi a băut din vin şi s-a îmbătat»*. Ai văzut că leacul tristeţii, dătătorul sănătăţii [31], nu i-a folosit la nimic, ba l-a şi vătămat, pentru că, din neştiinţă, a depăşit măsura ?

Dar poate că mă vei întreba :

— Pentru ce a mai fost adusă pe lume viţa de vie, dacă e plină de atîtea rele ?

— Nu grăi, omule, tot ce-ţi trece prin minte ! Nu e rea viţa de vie, nu e rău vinul, ci băutul de vin peste măsură ! Nu vinul dă naş-

24. *Fac.*, 1, 31.
25. *Fac.*, 2, 2.
26. *Fac.*, 4, 2.
27. *Fac.*, 4, 2.
28. *Fac.*, 4, 20.
29. *Fac.*, 4, 21.
30. *Fac.*, 4, 22.
31. *I Tim.*, 5, 23.

tere la păcate plorzătoare, ci voința și gîndul stricat; lipsa de măsură pîngărește folosul pe care-l dă vinul. De aceea îți arată Scriptura acum că după potop s-a folosit vinul, tocmai ca să știi că și înainte de folosirea vinului, cînd încă nu se văzuse vinul, și atunci oamenii alunecaseră în covîrșitoarea desfrînare și făcuseră mari și multe păcate. Aceasta, pentru ca atunci cînd vezi că se bea vin, să nu dai toată vina pe vin, ci pe voința stricată a omului, care-l împinge spre păcat. De altfel, gîndește-te la ce se întrebuințează vinul și cutremură-te, omule! Prin el se săvîrșește temeiul bunurilor mîntuirii noastre. Cei botezați știu ce vreau să spun!

«Și a început Noe a fi om lucrător de pămînt; și a sădit vie și a băut din vin și s-a îmbătat și s-a dezgolit în casa sa» [32].

Cumplit lucru, iubite, cumplit lucru e beția! E în stare să betejească simțurile, să întunece mintea! Face mort și fără de putere pe omul înzestrat cu rațiune, pe omul care a primit stăpînirea peste toate, îl doboară la pămînt, legîndu-l cu lanțuri de nedezlegat. Dar mai bine spus omul beat e mai rău decît un mort. Omul mort nu poate face nici rău, nici bine; omul beat, însă, bine nu poate face, ci numai rău; face de rîs pe toți: și pe femeie și pe copii și chiar pe slugi. Prietenii se ascund și se rușinează, gîndindu-se la rușinea lui; dușmanii se bucură, își bat joc de el, îl blestemă și aproape că-i spun aceste cuvinte: «Trebuie, oare, să mai trăiască? Vita! Porcul!». Și rostesc și alte cuvinte mai grele ca acestea. Bețivii sînt într-o stare mai rea decît cei care se întorc din bătălii cu mîinile mînjite de sînge și purtați pe sus. Probabil că pe aceia mulțimea îi laudă din pricina trofeelor, a victoriilor, a rănilor și a loviturilor de moarte primite; pe bețivi, însă, îi nefericesc, îi numesc ticăloși și-i blestemă în fel și fel de chipuri. Poate fi, oare, om mai ticălos ca bețivul, care e mereu cu capul amețit de băutură, care toarnă vin în el în fiecare zi, de-și strică judecata gîndurilor? De aceea un bărbat înțelept sfătuia, zicînd: *«Temeiul vieții omului este pîinea și apa și haina și casa, ca să-i acopere urîțenia»* [33]; pentru ca omul, atunci cînd se îmbată, să nu se arate, să nu fie văzut de lume, ci să stea în casa lui, ca să nu ajungă de rîsul tuturora și să fie temei de urîțenie.

«Și a început Noe să fie om lucrător de pămînt; și a sădit vie și a băut vin și s-a îmbătat».

---

32. *Fac.*, 9, 20—21.
33. *Înț. Sir.*, 29, 24.

IV

Cuvîntul beţie, iubite, nu este întrebuinţat totdeauna, în Sfînta Scriptură, ca să arate beţia, ci uneori ca să arate şi săturarea. Aşa că se poate spune despre dreptul Noe că s-a îmbătat, nu din pricină că era neînfrînt, ci din pricină că a băut pînă s-a săturat. Ascultă că David spune: *«Se vor îmbăta din grăsimea casei Tale»* [34], în loc de: «Se vor sătura» [35]. De altfel cei cărora le place să bea nu se satură niciodată, ci cu cît toarnă în ei mai mult vin cu atît ard mai mult de sete, iar băutul le întreţine necontenit setea; plăcerea li se pierde, setea le e nepotolită; şi ajunşi robii băuturii, cad în prăpastia beţiei.

«Şi a sădit vie, spune Scriptura, *şi a băut din vin şi s-a îmbătat şi s-a dezgolit în casa lui».*

Vezi că Noe nu s-a îmbătat undeva afară, ci în casa lui. De aceea Dumnezeiasca Scriptură scrie: *«În casa lui»,* tocmai pentru ca să vezi din cele ce vor urma cît de mare e răutatea celui ce a vădit goliciunea lui Noe.

«Şi a văzut, spune Scriptura, *Ham, tatăl lui Canaan, goliciunea tatălui lor şi ieşind afară a spus celor doi fraţi ai lui»* [36].

Poate că dacă mai erau şi alţi oameni, Ham le-ar fi vestit şi acelora urîţenia tatălui lui! Atît de mare era răutatea lui! De aceea ca să ştii că voinţa lui era stricată de la început, Scriptura n-a spus atît, că Ham a văzut goliciunea tatălui lui.

— Dar ce?

— *«Şi a văzut Ham, tatăl lui Canaan».*

Te întreb: pentru ce Scriptura pomeneşte şi aici numele lui Canaan, fiul lui Ham? Ca să afli că era un neînfrînat, un desfrînat. Acelaşi gînd care îl împinsese să facă copii pe vremea cumplită a potopului l-a împins şi acum să facă de ocară pe tatăl lui.

«Şi ieşind afară a spus celor doi fraţi ai lui».

Vezi, iubite, din aceste cuvinte că răutatea nu stă în firea omului, ci în gîndul lui, în voinţa lui, în libera sa voie. Iată ceilalţi doi fraţi! Erau de aceeaşi fire cu el, au avut acelaşi tată, au avut aceeaşi mamă, au avut parte de aceeaşi creştere, dar n-au avut acelaşi gînd şi aceeaşi voinţă! Unul s-a îndreptat spre păcat, ceilalţi au dat tatălui cinstea cuvenită. Poate că Ham a spus fraţilor săi ca să-şi bată joc şi să rîdă de urîţenia tatălui său.

34. *Ps.*, 35, 8.
35. Traducătorii Bibliei noastre aşa au şi tradus.
36. *Fac.*, 9, 22—23.

— Şi-a bătut joc, mi s-ar putea spune, pentru că nu auzise pe înţeleptul care spune : *«Nu te mări întru necinstea tatălui tău»* [37].

— Bine ! Dar fraţii ceilalţi nu s-au purtat aşa !

— Dar cum ?

— Cînd au auzit aceasta,

«Sim şi Iafet, luînd o haină, au pus-o pe cei doi umeri ai lor şi s-au dus cu spatele înainte şi au acoperit goliciunea tatălui lor ; şi feţele lor căutau înapoi şi n-au văzut goliciunea tatălui lor» [38].

Ai văzut sufletul nobil al acestor copii ? Unul a trîmbiţat goliciunea tatălui lor, iar ceilalţi nici n-au vrut s-o vadă ; au mers cu spatele şi s-au dus să acopere goliciunea tatălui lor. Pe lîngă sufletul lor nobil, uită-te şi la bunătatea lor. Nu l-au ţinut de rău pe fratele lor, nu l-au bătut, ci, cînd au auzit, au făcut un singur lucru : să acopere repede pe tatăl lor şi să cinstească pe părintele lor.

«Şi feţele lor căutau înapoi şi n-au văzut goliciunea tatălui lor».

Mare a fost evlavia acestor fii ! Şi asta o vedem nu numai de acolo că au acoperit pe tatăl lor, ci şi de acolo că n-au vrut să-i vadă goliciunea.

Să învăţăm, deci, şi de aici, să cîştigăm şi de la unii şi de la celălalt ; pe cei doi fraţi să-i imităm, iar de fapta celuilalt să fugim. Dacă cel care a trîmbiţat goliciunea tatălui său a căzut sub blestem, a pierdut cinstea pe care o aveau fraţii lui şi a fost osîndit să fie rob, chiar dacă nu el, urmaşii lui, ce nu vor păţi cei care trîmbiţează păcatele fraţilor lor, care nu numai că nu le acoperă, ci le fac chiar mai mari şi cu asta săvîrşesc multe păcate ? Cînd trîmbiţezi păcatele fratelui tău, îl faci poate nu numai mai neruşinat şi mai trîndav de a se întoarce la virtute, dar îi faci mai trîndavi şi pe cei care te aud şi-i împingi spre nebunească mîndrie. Nu numai atît ! Mai faci să fie hulit şi Dumnezeu ! Şi ştie toată lumea cîtă pedeapsă vine peste cei care ajung altora pricină de poticnire. Să fugim, dar, rogu-vă, de fapta lui Ham şi să urmăm sfiala arătată de cei doi fraţi înţelepţi faţă de goliciunea tatălui lor. Aşa, vom căuta să acoperim păcatele fraţilor noştri, nu ca să-i îndemnăm spre trîndăvie, ci ca mai cu seamă prin asta să le dăm mai mult prilej de a scăpa repede de vătămarea adusă de păcate şi de a se întoarce pe calea virtuţii. După cum lipsa de mulţi martori ne ajută să ne depărtăm mai uşor de păcatele noastre, dacă sîntem cu mintea trează, tot aşa cu greu ne desprindem de păcate, cînd pierdem ruşinea

37. *Inţ. Sir.*, 3, 10.
38. *Fac.*, 9, 23.

și știm că toată lumea cunoaște faptele rele săvîrșite de noi; atunci cădem în adînc și, trași în jos de nenumărate valuri, cu greu putem să ne mai ridicăm; și odată căzuți în deznădejde, întoarcerea ne e zăgăzuită.

V

De aceea să nu trîmbițăm, vă rog, păcatele semenilor noștri; iar cînd le aflăm de la alții, să nu ne grăbim să le vedem goliciunea; ci, întocmai ca și acești fii cu suflet mare, să le ascundem, să le acoperim păcatele; să ne străduim să îndreptăm, cu sfaturi și îndemnuri, pe cei căzuți în păcate, vorbindu-le despre măreția iubirii de oameni a lui Dumnezeu, despre covîrșitoarea Lui bunătate și despre nemăsurata Lui milostivire, ca să ne bucurăm de mai mare binecuvîntare decît ei de la Dumnezeul universului, Care vrea *«ca toți oamenii să se mîntuiască și la cunoștința adevărului să vină»* [39], Care nu vrea *«moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu»* [40].

«Și goliciunea tatălui lor n-au văzut-o».

Iată că acești doi fii de la început, luînd-o înainte, au împlinit, prin legea sădită în firea lor de Dumnezeu, cele legiuite în legea scrisă, dată spre învățătura neamului omenesc. Și ceea ce spunea legea: *«Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie ție bine»* [41]; și: *«Cel ce va grăi de rău pe tatăl său și pe mama sa, cu moarte să moară»* [42], aceea au împlinit-o ei cu fapta. Ai văzut că firea noastră omenească avea mai dinainte îndestulătoare învățătură?

«Și s-a trezit Noe din vin și a cunoscut cîte i-a făcut lui fiul lui cel mai tînăr» [43].

«Și s-a trezit», spune Scriptura. Să audă cît de mare este această alunecare cei care zi și noapte benchetuiesc, ca să fugă de vătămarea adusă de beție.

«S-a trezit».

— Ce înseamnă: *«S-a trezit»*?

— Scriptura vrea să spună prin aceste cuvinte ceea ce obișnuim noi să spunem despre un îndrăcit care își vine în sine, cînd scapă de tirania demonului.

Într-adevăr beția este o îndrăcire de bună voie. Beția întunecă mintea mai cumplit decît îndrăcirea și lipsește pe omul beat de orice

39. *I Tim.*, 2, 4.
40. *Iez.*, 18, 23.
41. *Ieș.*, 20, 12.
42. *Ieș.*, 21, 16.
43. *Fac.*, 9, 24.

judecată. Adeseori cînd vedem pe un îndrăcit avem milă de el, suferim pentru el și-i arătăm multă simpatie; cu bețivul, însă, ne purtăm cu totul altfel; ne revoltăm, ne supărăm, îl blestemăm în fel și chip. Pentru ce? Pentru că un om chinuit de demonul cel rău face fără voia lui ceea ce face; merită iertare fie de izbește cu picioarele, fie de-și sfîșie hainele, fie de rostește cuvinte de rușine; bețivul, însă, nu merită iertare pentru ceea ce face; este învinuit cumplit și de rude și de prieteni și de vecini, de toți, pentru că de bună voie a ajuns așa de rău, pentru că de bună voie s-a dat în mîinile beției. Spun asta, nu ca să învinovățesc pe Noe; că multe sînt pricinile care îi dau iertare; și pe lîngă toate celelalte, aceea că niciodată nu s-a mai îmbătat; dovada cea mai mare este că și păcatul acesta nu l-a săvîrșit din slăbiciune, ci din neștiință. Dacă l-ar fi făcut din slăbiciune, ar fi trebuit să se mai îmbete; dar n-a mai făcut-o. Dacă s-ar mai fi îmbătat, Scriptura n-ar fi tăcut, ci ne-ar fi spus. Că unul este scopul, unul este țelul Dumnezeieștii Scripturi: să nu lase deoparte nimic din cele ce se-ntîmplă drepților, ci să ne spună adevărul. Scriptura nu se pleacă invidiei, ca să treacă cu vederea virtuțile drepților, și nici dorul de părtinire n-o îndeamnă să le acopere păcatele; dimpotrivă, ne pune în față toate faptele lor, ca să ne fie pildă și învățătură; pentru ca atunci cînd, din pricina slăbiciunii, cădem în vreun păcat, să ne întărim să nu mai cădem iarăși în el. Nu-i atît de cumplit să păcătuim; cumplit este cînd continuăm să păcătuim. Nu te uita, dar, la aceea că dreptul Noe s-a îmbătat, ci la aceea că n-a mai făcut a doua oară asta. Gîndește-mi-te acum la cei care se îmbată în fiecare zi, care aproape că mor în fiecare zi. Chiar cînd se trezesc din beție, nici atunci nu fug de prăpădul ce-l aduce peste ei beția, ci se îmbată mai departe ca și cum ar face cine știe ce faptă de curaj.

Să ne mai gîndim iarăși și la aceea că dreptul Noe, dacă s-a îmbătat, s-a îmbătat din neștiință, din pricină că nu știa cît trebuia să bea; totuși era drept și făcuse multe fapte bune, care-i puteau acoperi păcatul săvîrșit. Dar, te întreb eu, ce mîngîiere mai putem avea noi, cînd pe lîngă celelalte mii și mii de patimi care ne asaltează, ne mai cufundăm și în beție? Cine ne va învrednici de iertare, cînd nici însăși viața nu ne înțelepțește?

«Și s-a trezit Noe din vin și a cunoscut cîte i-a făcut lui fiul său cel mai tînăr».

— De unde a cunoscut?

— Poate că i-au spus cei doi frați; nu ca să pîrască pe fratele lor, ci ca să-i arate cum s-au petrecut lucrurile, pentru ca acela să primească un leac potrivit rănii.

«Și a cunoscut Noe, spune Scriptura, *cîte i-a făcut lui fiul său cel mai tînăr».*

— Ce înseamnă : *«Cîte i-a făcut lui» ?*

— Înseamnă că i-a făcut un rău mare, de nesuferit. Gîndește-te că Ham a văzut goliciunea tatălui său înăuntru, în casă; că ar fi trebuit să-l acopere; dar el a ieșit afară și a trîmbițat-o; și-a bătut joc și a rîs de tatăl său cît a putut și a vrut să facă părtași gîndului său celui rău și pe frații lui; dacă avea de gînd să le spună lor, ar fi trebuit să-i cheme în casă și acolo să le vorbească de goliciunea tatălui lor; dar el a ieșit afară și le-a spus; dacă ar fi fost și alți oameni acolo, apoi și pe ei i-ar fi făcut martori rușinii tatălui lui. De aceea Scriptura spune : *«cîte i-a făcut»*; adică a adus ocară tatălui său, a uitat de cinstea pe care o datorează copiii părinților, a trîmbițat păcatul și a vrut să atragă și pe frații lui, ca să-i facă și pe ei părtași ocării.

«Cîte i-a făcut lui fiul său cel mai tînăr».

Și nu era Ham fiul cel mai tînăr; era al doilea, mai în vîrstă decît Iafet; dar chiar dacă era mai în vîrstă decît Iafet, totuși cu voința și cu gîndirea era mai tînăr; ușurința l-a făcut să cadă. Pentru că n-a voit să rămînă în granițele sale firești, a pierdut cinstea dată lui de fire. Și după cum Ham a pierdut prin răutatea voinței și gîndului lui ceea ce avea de la fire, tot așa Iafet a primit prin voința și gîndul lui cel bun ceea ce nu avea de la fire.

VI

Ai văzut că nu se găsește nimic scris la întîmplare și fără rost în Dumnezeiasca Scriptură ?

«Cîte i-a făcut lui fiul său cel mai tînăr. Și a zis : «Blestemat să fie Canaan copilul; să fie slugă fraților lui» [44].

Iată am ajuns la întrebarea pe care și-o pun mulți. Că pe mulți îi auzi spunînd : «Pentru ce a blestemat copilul, cînd tatăl a păcătuit, cînd tatăl a trîmbițat goliciunea ?». De aceea, vă rog, ascultați-mă cu atenție, ca să primiți răspuns la această întrebare. Vă voi spune ceea ce-mi va da harul lui Dumnezeu spre folosul vostru.

«Și a zis : «Blestemat să fie Canaan copilul; să fie slugă fraților lui».

---

44. *Fac.*, 9, 24—25.

Nu fără rost, nici la întîmplare a pomenit Scriptura de Canaan, ci pentru o pricină ascunsă. Noe n-a vrut să-l mustre pe Ham pentru păcatul săvîrşit şi pentru ocara pe care i-a adus-o, ca să nu fie vătămată binecuvîntarea lui Dumnezeu. Că «*Dumnezeu*, spune Scriptura, *a binecuvîntat pe Noe cînd a ieşit din corabie şi pe fiii lui*» [45]. Deci Noe, ca să nu pară că blestemă pe cel care primise odată binecuvîntarea lui Dumnezeu, blestemă pe fiul aceluia.

— Da, mi se poate spune, răspunsul acesta arată că nu l-a blestemat pe Ham, pentru că acesta fusese binecuvîntat de Dumnezeu! Dar pentru ce e pedepsit fiul pentru păcatul tatălui?

— Nici asta nu s-a făcut fără rost. Ham n-a fost pedepsit mai puţin decît fiul lui, nici n-a simţit mai puţin durerea pedepsei. Ştiţi doar, ştiţi că adeseori părinţii se roagă să fie pedepsiţi ei în locul fiilor lor; ştiţi că părinţii sînt pedepsiţi mai greu, cînd văd pe copiii lor pedepsiţi, decît atunci cînd ar fi ei înşişi pedepsiţi. Deci a fost pedepsit copilul lui Ham, ca tatăl să sufere mai mare durere din pricina dragostei sale părinteşti pentru copil, ca binecuvîntarea lui Dumnezeu să rămînă întreagă şi ca fiul, care a fost blestemat, să ispăşească prin asta propriile lui păcate. Da, acum este blestemat pentru păcatul tatălui său, totuşi se înţelege că pedeapsa aceasta este şi pentru păcatele lui proprii. N-a fost blestemat numai pentru păcatul tatălui său, ci şi pentru ca prin el să primească tatăl lui o mai mare pedeapsă. Că nici părinţii nu sînt pedepsiţi pentru păcatele copiilor, nici copiii pentru păcatele părinţilor, ci fiecare răspunde pentru păcatele lui, aceasta o spun profeţii în multe locuri. De pildă cînd spun: «*Celui ce a mîncat aguridă i se vor strepezi dinţii*» [46]; şi: «*Sufletul celui ce păcătuieşte, acela va muri*» [47]; şi iarăşi: «*Să nu fie omorîţi părinţii pentru copii, nici copiii pentru părinţi*» [48]. Vă rog, dar, ca nimeni din voi, cînd nu cunoaşte scopul Dumnezeieştii Scripturi, să nu îndrăznească să hulească cele scrise în ea, ci să primească cu suflet înţelegător cele spuse, să se minuneze de preciziunea celor scrise în Dumnezeiasca Scriptură şi să se gîndească ce rău mare e păcatul. Iată, intrînd păcatul într-un frate, care a avut aceeaşi mamă, care a ieşit din acelaşi pîntece ca şi ceilalţi doi, păcatul l-a făcut rob, i-a luat libertatea şi l-a supus celorlalţi. Păcatul a pus început robiei. Înainte nu se abătuse asupra lumii nenorocirea aceasta; oamenii nu se moleşiseră atîta, ca să aibă nevoie să

45. *Fac.*, 9, 1.
46. *Ier.*, 31, 30.
47. *Iez.*, 18, 20
48. *Deut.*, 24, 16.

fie slujiți de alții; fiecare se slujea singur; toți oamenii erau de aceeași cinste și nu era deosebire între ei. Dar cînd a intrat păcatul, s-a pierdut libertatea, s-a stricat vrednicia naturală a omului și a venit pe lume robia, ca robia să fie omenilor un permanent dascăl și o continuă învățătură, să-i învețe să fugă de robia păcatului și să se întoarcă la libertatea dată de virtute. Și robul și stăpînul pot, dacă vor, avea de aici mare folos; robul să se gîndească, că a ajuns rob, pentru că Ham a alunecat spre o atît de mare nerușinare; stăpînul să se gîndească, iarăși, că robia n-a venit pe lume pentru altă pricină decît pentru aceea că Ham a avut voință rea, și că voința aceasta l-a făcut să piardă cinstea ce-o avea împreună cu frații săi.

VII

Dar dacă sîntem cu mintea trează, nu ne pot vătăma cu nimic nenorocirile venite peste noi din pricina păcatelor strămoșilor noștri. Ele rămîn numai niște nume. Cel dintîi-zidit, din pricina călcării de poruncă, a adus pe pămînt moartea și o viață chinuită și plină de dureri; Ham a adus robia. După venirea Stăpînului Hristos, însă, putem, dacă vrem, să facem ca aceste rele să fie numai niște simple nume. Acum moartea nu mai este moarte; este numai un nume; dar, mai bine spus, chiar numele a pierit. Acum nu mai numim moarte moartea, ci adormire și somn. De aceea Însuși Hristos spunea: *«Lazăr, prietenul nostru, a adormit»* [49]; iar Pavel, în Epistola către Tesaloniceni, spune: *«despre cei ce au adormit, nu vreau să nu știți voi, fraților»* [50]. Robia, la fel, este tot un nume. E rob acela care păcătuiește. Că Hristos, la venirea Lui, a desființat și robia, și ea a rămas numai un nume; dar, mai bine spus, că a făcut să-i piară și numele. O spune Pavel! Ascultă: *«Iar cei care au stăpîni credincioși să nu-i disprețuiască, sub cuvînt că sînt frați»* [51]. Vezi că, odată cu venirea virtuții, virtutea a făcut frați pe cei care mai înainte erau robi.

«Și să fie Canaan copilul slugă fraților lui» [52].

«Pentru că nu te-ai folosit cum trebuie de cinstea pe care o aveai, îi spune Noe lui Ham, nici n-ai voit binele ce ți-l dădea cinstea ce o aveai împreună cu frații tăi, de aceea vreau ca să te înțelepțească robia».

49. *Ioan*, 11, 11.
50. *I Tes.*, 4, 13
51. *I Tim.*, 6, 2.
52. *Fac.*, 9, 25.

Aceasta s-a întîmplat la început şi cu femeia. Era de aceeaşi cinste cu bărbatul; dar pentru că nu s-a folosit bine de cinstea dată, de aceea i s-a luat puterea şi a auzit: *«Către bărbatul tău întoarcerea ta şi el te va stăpîni»* [53]. «Pentru că n-ai ştiut să te foloseşti bine de conducerea ce ţi-am dat-o, îi spune Dumnezeu, învaţă să fii condusă bine decît să conduci rău».

Aşa şi acum; Ham primeşte pedeapsa, ca să se înţelepţească; şi suferă prin fiul său pedeapsa, ca să cunoşti că, chiar dacă atunci Ham era bătrîn, totuşi pentru că pedeapsa a trecut asupra fiului său, el a dus o viaţă amară şi plină de dureri, gîndindu-se că chiar după moartea lui copilul său va continua să sufere pentru fapta săvîrşită de el. Că şi copilul acesta era rău prin el însuşi şi că şi toţi urmaşii lui au fost nişte ticăloşi şi au înclinat spre păcat, ascultă că o spune Scriptura în chip de blestem: *«Tatăl tău Amoreu şi mama ta din sămînţa lui Canaan»* [54]; şi iarăşi un alt profet îi ocărăşte: *«Sămînţa lui Canaan şi nu a lui Iuda»* [55].

Dar, după blestemul pe care l-a primit cel ce a trîmbiţat goliciunea tatălui său, se cade să auzim de ce răsplăţi s-au învrednicit cei care au dat tatălui atîta cinste şi respect.

«Şi a zis: «Binecuvîntat să fie Dumnezul lui Sim; şi-i va fi Canaan slugă» [56].

Poate că va spune cineva:

— Dar asta nu-i o binecuvîntare a lui Sim.

— Dimpotrivă, e o foarte mare binecuvîntare. Cînd Dumnezeu este binecuvîntat de oameni şi I se aduc mulţumiri, atunci Dumnezeu revarsă mai din belşug binecuvîntarea Sa peste cei de care e binecuvîntat. Binecuvîntînd, deci, pe Dumnezeu, Noe l-a făcut pe Dumnezeu dator cu o şi mai mare binecuvîntare şi pricina unei mai mari răsplăţi pentru Sim, pe care nu i-ar fi putut-o da, dacă l-ar fi binecuvîntat el. După cum cînd Dumnezeu este binecuvîntat din pricina noastră, Dumnezeu ne învredniceşte de multa Lui bunăvoinţă, tot aşa cînd alţii Îl hulesc pe Dumnezeu din pricina noastră, ne atragem mai mare osîndă, pentru că noi sîntem pricina hulirii lui Dumnezeu. Să ne sîrguim, dar, vă rog, să trăim în aşa chip şi să facem atîtea fapte de virtute, ca aceia care ne văd să înalţe imne de binecuvîntare Stăpînului Dumnezeu. Dumnezeu, fiind bun şi iubitor de oameni, vrea să fie slăvit de noi, nu pen-

53. *Fac.*, 3, 16.
54. *Iez.*, 16, 3.
55. *Sus.*, 56.
56. *Fac.*, 9, 25.

tru că aceasta ar adăuga ceva la slava Sa — că El n-are nevoie de nimic —, ci ca să-I dăm noi prilej ca să merităm să ne facă și mai mult bine.

«Binecuvîntat să fie Domnul Dumnezeul lui Sim ; și-i va fi Canaan slugă».

Ai văzut că pedeapsa pe care o dă un tată este înțelepțire mai mult decît pedeapsă ? Noe era tată și un tată care-și iubea copiii ; de aceea nici nu voia atît să dea o pedeapsă meritată, cît voia să curme pentru viitor răul. De aceea spune : «Te osîndesc la robie, ca să-ți aduci aminte necontenit de păcatul săvîrșit !».

Apoi Noe spune mai departe :

«Înmulțească Dumnezeu pe Iafet și să locuiască în lăcașurile lui Sim ; și să-i fie Canaan slugă» [57].

Foarte mare este iarăși și binecuvîntarea aceasta ; poate are ascunsă în ea comoară.

«Înmulțească, spune Noe, *Dumnezeu pe Iafet».*

Nu greșești dacă spui că binecuvîntările dreptului Noe sînt o profeție. Dacă tatăl său nu i-a pus la întîmplare și fără rost numele Noe, ci ca prin numele dat lui să prooroocească potopul ce avea să fie, apoi, cu mult mai mult, dreptul Noe n-a făcut aceste binecuvîntări în zadar și fără rost. Prin binecuvîntarea lui Sim și Iafet, Noe a vrut să arate chemarea celor două popoare. Prin binecuvîntarea lui Sim a arătat chemarea iudeilor — că din el a ieșit patriarhul Avraam și neamul iudeilor —, iar prin binecuvîntarea lui Iafet, chemarea neamurilor. Lucrul acesta vrea să-l spună binecuvîntarea dată de Noe celor doi fii ai săi : *«Înmulțească Dumnezeu pe Iafet și să locuiască în lăcașurile lui Sim».* Și vedem că aceasta s-a întîmplat cu neamurile. Prin cuvîntul *«înmulțească»* a arătat pe toate neamurile ; iar prin cuvintele : *«să locuiască în lăcașurile lui Sim»*, arată că neamurile se vor bucura de cele pregătite și făgăduite iudeilor.

«Și să-i fie Canaan slugă».

VIII

Ai văzut ce răsplată au primit cei doi fii pentru purtarea lor frumoasă și la ce necinste a fost osîndit celălalt pentru nerușinarea lui ?

Să avem înscrise necontenit în mintea noastră pe acestea toate, ca să putem fi următorii și rîvnitorii celor doi frați și să fugim și de gîndul cel rău al celuilalt frate și de nerușinarea lui.

---

57. *Fac.*, 9, 26.

«*Și a trăit,* spune Scriptura, *Noe după potop trei sute cincizeci de ani. Și au fost toate zilele lui Noe nouă sute cincizeci de ani ; și a murit*» [58].

Să nu socotești că Dumnezeiasca Scriptură a însemnat fără rost anii lui Noe, ci ca să vezi și de aici înfrînarea dreptului Noe ; că Noe nici după ce s-a bucurat de atîta liniște și tihnă, că a trăit după ce a ieșit din corabie un atît de mare număr de ani, totuși n-a vrut să mai facă copii ; Scriptura nici n-a amintit că a avut alți copii, în afară de cei trei. De la Noe du-te cu mintea iarăși la marea neînfrînare a lui Ham ; el nu s-a cumințit nici cînd a văzut că tatăl lui este atît de înfrînat, ci a făcut cu totul dimpotrivă. De aceea au și fost, pe bună dreptate, pedepsiți la robie cei din neamul lui, ca să se pună frîu voinței celei rele.

Dumnezeiasca Scriptură istorisește apoi mai departe despre cei născuți din fiii lui Noe și zice :

«*Ham a născut pe Hus*» ; și iarăși : «*Hus a născut pe Nevrod. Acesta a început a fi uriaș pe pămînt. Acesta era uriaș vînător înaintea Domnului*» [59].

Unii spun «împotriva Domnului» în loc de : «*înaintea Domnului*» ; dar eu nu socot că Dumnezeiasca Scriptură a vrut să spună lucrul acesta, ci că Nevrod era puternic și viteaz. Cuvintele «*înaintea lui Dumnezeu*» vor să spună sau că Nevrod a fost adus de Dumnezeu, sau că a primit binecuvîntare de la Dumnezeu, sau că Dumnezeu avea să fie admirat datorită lui Nevrod, că a adus și a arătat pe pămînt un astfel de om. Dar și el, mergînd iarăși pe urma înaintașului lui, nu s-a folosit cum trebuie de însușirile firii și a descoperit un alt fel de robie : a încercat să ajungă conducător și împărat. Că nu poate fi nicicînd împărat, dacă nu sînt supuși. Împărăția pare a fi libertate ; dar este cea mai cumplită robie cu chip de libertate, întrucît stăpînește și pe cei liberi. Uită-te acum cîte face lăcomia ! Uită-te că puterea trupească a lui Nevrod nu rămîne în hotarele ei proprii, ci dorește totdeauna mai mult, dorește și slavă. Nu i-a supus pe oameni ca să-i apere el pe oameni, ci ca oamenii să zidească orașe și să supună pe dușmani.

«*De acolo,* spune Scriptura, *din pămîntul acela, a ieșit Asur și a zidit Ninevi*» [60].

---

58. *Fac.*, 9, 27—28.
59. *Fac.*, 10, 6, 8, 9.
60. *Fac.*, 10, 11.

Vezi-mi iarăşi şi din aceste cuvinte că păcatele înaintaşilor noştri nu aduc nici o vătămare firii noastre. Ninevitenii aceştia, care, prin pocăinţa lor, au atras asupră-le iubirea de oameni a lui Dumnezeu şi au schimbat hotărîrea Stăpînului, aceştia au avut mai întîi strămoş pe Ham, cel care a batjocorit pe tatăl său; apoi au avut strămoş pe Nevrod, om tiran şi mîndru, care a avut de urmaş pe Asur. Se spune că au fost poate printre ei şi alţii răi şi stricaţi, care au dus o viaţă urîtă şi păcătoasă, care s-au dedat la beţii, la rîs, la petreceri şi vorbe pline de ruşine; dar pentru că ninevitenii s-au hotărît să se pocăiască cu adevărat, păcatele strămoşilor nu i-au vătămat cu nimic; dimpotrivă, au atras asupra lor atît de mult ajutorul cel de sus, că pînă azi se cîntă fapta pocăinţei lor.

Să mergem, dar, şi noi pe urmele ninevitenilor. Să ştim că nici păcatele strămoşilor nu ne vatămă, dacă voim să fim cu mintea trează, dar nici virtutea lor nu ne poate fi de folos, dacă ne trîndăvim; să ne străduim mult să facem fapte de virtute şi să avem voinţă, plină de înţelepciune, ca să ne bucurăm de binecuvîntarea lui Sim şi Iafet şi să scăpăm de blestemul şi robia venită peste Ham. Să fim liberi, să nu ajungem robi păcatului; să dobîndim adevărata libertate, ca să avem parte de bunătăţile cele nespuse, cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

OMILIA A XXX-a

«Și era tot pămîntul o buză și un glas în toți» [1]

I

Iată am ajuns la sfîrșitul sfîntului post de patruzeci de zile; am terminat bogăția postului și cu harul lui Dumnezeu am ajuns la liman. Asta, însă, să nu ne facă să ne trîndăvim, ci să ne sîrguim și să priveghem încă și mai mult. Pentru că și corăbierii, după ce au străbătut nenumărate mări, cu pînzele întinse și cu corabia plină pînă sus de mărfuri, își dau mai multă osteneală și au mai multă grijă, atunci mai cu seamă, cînd e vorba să intre în port, ca nu cumva să izbească corabia de vreo stîncă și să facă nefolositoare toată munca lor de mai înainte. Tot așa fac și alergătorii în stadion; atunci aleargă mai iute, cînd ajung la sfîrșitul cursei, ca să ajungă la țintă și să dobîndească premiul. Atleții, apoi, după nenumărate lupte și victorii luptă mai cu îndîrjire cînd se dă lupta pentru cunună, ca să plece încununați din stadion. Așadar după cum corăbierii, alergătorii și atleții își măresc străduința și luarea aminte atunci cînd ajung la sfîrșit, tot așa se cade să facem și noi, pentru că am ajuns și noi, cu ajutorul lui Dumnezeu, în săptămîna mare. Acum mai cu seamă să postim mai mult, să ne rugăm cu mai multă tărie, să ne mărturisim din inimă păcatele, să facem fapte bune, să dăm bogate milostenii, să fim buni și blînzi, să facem orice faptă de virtute, pentru ca, ajungînd în ziua învierii cu aceste fapte bune, să ne bucurăm de dărnicia Stăpînului. Numim săptămîna aceasta săptămîna mare, nu pentru că zilele ei au mai multe ceasuri, că sînt alte săptămîni în care zilele sînt mai lungi, nici pentru că are mai multe zile, că și aceasta are același număr de zile ca și toate celelalte săptămîni.

— Atunci pentru ce numim săptămîna aceasta săptămîna mare?

— Pentru că mari și nespuse sînt bunătățile care ne stau în față în această săptămînă. În săptămîna aceasta războiul cel de veacuri s-a sfîrșit, moartea s-a stins, blestemul a pierit, tirania diavolului s-a sur-

1. *Fac.*, 11, 1.

pat, armele lui s-au sfărîmat, Dumnezeu cu oamenii s-a împăcat, cerul s-a deschis, oamenii s-au amestecat cu îngerii, cele despărțite s-au unit, zidul s-a luat, încuietorile s-au zdrobit, Dumnezeul păcii a împăcat pe cele de sus cu cele de pe pămînt. Așadar pentru aceasta numim noi săptămîna de acum săptămîna mare, pentru că în ea ne-a dăruit Stăpînul daruri foarte bogate. Asta e pricina că mulți în săptămîna asta își înăspresc postul, prelungesc privegherile sfinte și fac multe milostenii, arătînd, prin cele ce fac, cinstea pe care o dau acestei săptămîni. Dacă Stăpînul ne-a dăruit în ea bunătăți atît de mari, nu se cuvine, oare, ca și noi să-I arătăm, cu ce putem, cinste și respect ? Chiar și împărații, prin hotărîrile ce le dau, își arată și ei respectul pentru aceste sfinte zile : poruncesc să fie suspendate toate treburile publice, să se închidă tribunalele, să fie oprite pricinile și procesele, pentru ca toată lumea să se poată grăbi, în liniște și tihnă, spre săvîrșirea faptelor duhovnicești. *Și nu numai atît ! Împărații mai fac și un alt dar* : liberează pe cei închiși în temnițe și imită, după omeneasca lor putere, pe Stăpînul lor. Că spun ei : «După cum Stăpînul nostru ne-a slobozit din temnița cumplită a păcatelor și ne-a dăruit nenumărate bunătăți, tot așa se cuvine ca și noi să fim, pe cît putem, imitatorii iubirii de oameni a Stăpînului». Vedeți că fiecare din noi își arată, prin tot ce face, cinstea și respectul, pe care îl poartă zilelor acestea, care ne-au adus bunătăți atît de mari ? *De aceea, vă rog, acum mai mult decît oricînd, să alungați de* la voi orice gînd lumesc, și să aveți curat și treaz ochiul minții voastre. Așa să veniți aici ! Nimeni din cei ce vin la biserică să nu tîrască cu el grijile lumești, pentru ca atunci cînd se întoarce acasă, să ia cu el răsplată vrednică de ostenelile sale.

Haide, așadar, să vă întind obișnuita masă și să ospătez dragostea voastră cu cuvintele citite de curînd ale fericitului Moise ; să vi le pun în față și să vă arăt preciziunea Dumnezeieștii Scripturi.

După ce Scriptura a terminat de istorisit viața lui Noe, începe genealogia urmașilor lui Sim și zice :

«S-au născut și lui Sim și însuși tatălui tuturor fiilor lui Ever, fratelui lui Iafet, fiului celui mai mare» [2].

Apoi după ce a făcut catalogul numelor, Scriptura zice :

«Iar lui Ever i s-au născut doi fii : numele unuia Falec, pentru că în zilele lui s-a împărțit pămîntul» [3].

2. *Fac.*, 10, 21.
3. *Fac.*, 10, 25.

Uită-te că prin numele lui Falec a proorocit semnul care avea să se întîmple nu după multă vreme [4], pentru ca atunci cînd vei vedea că fapta se împlinește, să nu te mai minunezi, știind dintru început că numele lui Falec aceasta a prezis-o.

După ce Scriptura a făcut catalogul celor ce s-au născut din ei zice :

«Și era tot pămîntul o buză și un glas în toți» [5].

Nu despre pămînt vorbește Scriptura, ci despre neamul omenesc, pentru a ne spune că toți oamenii vorbeau o singură limbă.

«Și era, spune Scriptura, *tot pămîntul o buză și un glas în toți».*

Buză, grai și glas arată același lucru ; Scriptura vrea să spună că toți vorbeau aceeași limbă, toți aveau același grai. Că despre grai vorbește Scriptura cînd spune : *«Și era tot pămîntul o buză»*, ascultă ce zice în altă parte : *«Venin de aspidă sub buzele lor»* [6]. Așa obișnuiește Scriptura ca prin cuvîntul *«buză»* să arate graiul.

«Și a fost că, mișcîndu-se ei de la răsărit au găsit un șes în pămîntul Senaar și au locuit acolo» [7].

II

Vezi că omul nu vrea să rămînă în hotarele lui firești, ci mereu dorește mai mult. Lucrul acesta mai cu seamă îi pierde pe oameni, că nu vor să cunoască măsura propriei lor firi, ci totdeauna doresc mai mult și se duc cu gîndul la lucruri care depășesc vrednicia lor. Așa se face că cei îndrăgostiți de lucrurile din lumea aceasta, cînd adună în jurul lor multă bogăție și putere — ca și cum și-ar uita propria lor fire — vor să se ridice pînă la atîta înălțime încît cad în adîncul prăpastiei. Și asta o poți vedea întîmplîndu-se în fiecare zi ; dar aceasta nu-i înțelepțește pe ceilalți ; se opresc pentru cîtăva vreme, dar dintr-o dată uită totul și o pornesc cu toții pe aceeași cale pînă se prăvălesc în prăpastie. Așa cum s-a întîmplat și pe vremea urmașilor celor trei fii ai lui Noe.

«Și a fost că, mișcîndu-se ei de la răsărit, au găsit un șes în pămîntul Senaar și au locuit acolo».

---

4. E vorba de împărțirea limbilor.
5. *Fac.*, 11, 1.
6. *Ps.*, 139, 3.
7. *Fac.*, 11, 2.

Vezi că Scriptura ne arată încetul cu încetul nestatornicia gîndului lor. «Cînd au văzut un şes, spune Scriptura, au părăsit locul în care locuiau mai înainte, s-au mutat şi au locuit acolo».

Scriptura spune mai departe :

«Şi a zis fiecare către vecinul său: «Veniţi să facem cărămizi şi să le ardem în foc». Şi le-a fost cărămida în loc de piatră şi lutul[8] *le era în loc de var. Şi au zis: «Veniţi să ne zidim nouă cetate şi turn, al cărui vîrf să fie pînă la cer; şi să ne facem nouă nume, înainte de a ne împrăştia peste tot pămîntul»* [9].

Ai văzut că n-au folosit graiul lor comun cum trebuia şi că voinţa deşartă de această viaţă a ajuns pricină de nenorociri.

«Veniţi, spun ei, *să facem cărămizi şi să le ardem în foc». Şi le-a fost cărămida în loc de piatră şi lutul în loc de var».*

Uitaţi-vă cîtă trăinicie vor să dea zidirii, neştiind că *«de n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce o zidesc»* [10].

«Să ne zidim nouă cetate». Nu lui Dumnezeu, ci *«nouă»*. Vezi cît de mult a crescut pămîntul? Aveau încă în urechi amintirea prăpădului aceluia şi au alunecat spre o atît de mare nebunie!

«Să ne zidim nouă cetate şi turn, al cărui vîrf să fie pînă la cer». Prin cuvîntul *«cer»*, Dumnezeiasca Scriptură a voit să ne arate cît de mare era îndrăzneala lor.

«Şi să ne facem nouă nume».

Ai văzut rădăcina păcatului? «Ca veşnică să ne fie pomenirea noastră, spun ei; ca să se vorbească necontenit de noi! Fapta şi lucrarea noastră să fie de aşa fel încît să nu fim niciodată daţi uitării. Să facem asta *înainte de a ne împrăştia pe faţa întregului pămînt.* Să facem lucrul acesta spre slava noastră cîtă vreme sîntem la un loc, ca să lăsăm generaţiilor viitoare neîntreruptă amintire».

Sînt şi azi mulţi oameni care fac la fel ca aceia, oameni care vor să fie pomeniţi pentru astfel de fapte; îşi clădesc case strălucitoare, băi, portice, locuri de plimbare. Dacă ai întreba pe fiecare din ei de ce se ostenesc şi se chinuie, de ce cheltuiesc mulţime de bani pentru ce nu trebuie, n-ai să auzi altceva decît aceste cuvinte: «Ca să ni se păstreze veşnic numele, ca să se ştie că această casă e a cutăruia, moşia asta a cutăruia». Dar o faptă ca asta nu merită pomenită, ci mai de-

8. Textual: asfalt. Traducătorii români, inclusiv pînă la Biblia din 1914, au tradus cuvîntul prin *«lut»*, cei mai noi prin *«smoală»* sau prin *«catran»*. În traducerea pe care o fac, am acceptat lectura veche: *«lut»*, pentru raţiuni lesne de înţeles.

9. *Fac.*, 11, 3—4.

10. *Ps.*, 126, 1.

grabă hulită. Că îndată după aceste cuvinte vin alte mii și mii de cuvinte cu îndreptățite învinuiri: «Casa și moșia aceasta e a cutărui om lacom, a cutărui răpitor, care a jupuit văduvele și orfanii». Cuvintele acestea nu fac să te bucuri că ești pomenit! Dimpotrivă, te acoperă cu acuzații veșnice; te țintuiesc și după moarte la stîlpul infamiei; ascut limba celor ce te văd, ca să te hulească și să te acuze că ai avut aceste averi. Dar dacă dorești cu orice chip să fii necontenit pomenit, îți voi arăta o cale prin care vei putea să fii și pomenit veșnic și să-ți aducă, în afară de multă laudă, și multă îndrăznire în veacul ce va să fie. Dar cum vei putea fi și pomenit în fiecare zi, și încărcat de laude și după mutarea din această viață? Dacă pui banii aceștia în mîinile săracilor și lași și pietrele și casele mari și moșiile și băile. Această pomenire este nemuritoare; această pomenire îți aduce nenumărate comori; această pomenire te ușurează de povara păcatelor și-ți dă multă îndrăznire înaintea Stăpînului. Gîndește-te și la cuvintele pe care fiecare le va spune! «Ce om milostiv, ce iubitor de oameni, ce bun, cu cîtă dărnicie a împărțit averea!» *«A împărțit,* spune Scriptura, *a dat săracilor; dreptatea lui rămîne în veac!»* [11] Așa e bogăția de bani! Banii atunci rămîn, cînd îi împarți; cînd îi ții strîns și închiși, pier împreună cu stăpînul lor. *«A împărțit, a dat săracilor».* Dar ascultă și cele ce urmează! *«Dreptatea lui rămîne în veac».* Și-a împărțit avuția lui într-o singură zi, dar dreptatea lui rămîne pe toată întinderea veacurilor și-i face nemuritoare pomenirea.

III

Ai văzut pomenire, care se întinde de-a lungul veacurilor? Ai văzut pomenire, care e plină de mari și nespuse bunătăți? Să ne silim să fim pomeniți pentru zidirea unor astfel de case! Clădirile de piatră nu numai că nu ne pot folosi la nimic, ba dimpotrivă strigă cu glas puternic împotriva noastră întocmai ca o coloană veșnică. Păcatele strînse, odată cu zidurile și casele pe care le-am înălțat, le luăm cu noi cînd plecăm, pe cînd zidurile și casele le lăsăm aici și nu sîntem învredniciți nici de o searbădă și netrebnică pomenire. Acuzațiile le purtăm, iar numele zidurilor și caselor trece îndată de la unul la altul; și așa este; trece de la unul la altul și de la acela iarăși la altul. Astăzi se spune: «Casa asta e a cutăruia»; mîine: «E a cutăruia»; mai tîrziu iarăși că e a cutăruia. Ne înșelăm pe noi înșine de bună voie, socotind că o stăpînim; nu ne dăm seama că noi numai ne folosim de ea; și, cu voia sau fără voia noastră, o trecem altora. Deocamdată nu mai spun că o dăm

11. *Ps.*, 111, 8.

chiar cui nu vrem. Dar dacă ţii neapărat să ţi se pomenească numele, ascultă cum au pomenit văduvele pe Tavita, cum l-au înconjurat pe Petru plîngînd şi arătîndu-i hainele şi cămăşile pe care le făcea Căprioara, pe cînd era cu ele [12]. Ai văzut case însufleţite, care dau drumul la glasuri şi au atîta putere că readuc de la moarte la viaţă? După ce văduvele l-au înconjurat pe Petru şi au vărsat lacrimi fierbinţi, amintindu-şi de hrana şi ajutorul primit de la Tavita, Petru, spune Scriptura, i-a scos pe toţi afară, a îngenunchiat şi s-a rugat. După ce a înviat-o, a chemat pe sfinţi şi pe văduve şi le-a dat-o lor vie [13]. Deci dacă vrei să fii pomenit, dacă iubeşti adevărata slavă, imit-o pe Tavita, fă astfel de case! Nu cheltui bani cu clădiri neînsufleţite, ci arată multă dărnicie cu cei de o fire cu tine! Pomenirea aceasta este plină de laudă şi aducătoare de cîştig.

Dar să ne întoarcem iarăşi la subiect şi să vedem îndrăzneala oamenilor de atunci. Suferinţele lor ne pot înţelepţi, dacă voim să fim cu mintea trează.

«*Să ne zidim,* spun ei, *nouă cetate şi turn, al cărui vîrf să fie pînă la cer; să ne facem nouă nume, înainte de a ne împrăştia pe pămînt*».

Ai văzut că fiecare cuvînt arată voinţa lor stricată? «*Să ne zidim nouă cetate*»; şi iarăşi: «*să ne facem nouă nume*». Ai văzut că iarăşi nu încearcă să-şi micşoreze păcatele chiar după prăpădul acela atît de mare?

Ce se va întîmpla, deci? Cum va fi înfrînată nebunia lor? Dumnezeu, mergînd pe urmele iubirii Sale de oameni, făgăduise să nu mai aducă potop pe pămînt. Pe oamenii aceia, însă, nu i-au înţelepţit nici pedepsele şi nici binefacerile nu i-au făcut mai buni.

De aceea ascultă ce spune Scriptura mai departe, ca să cunoaşteţi măreţia nespusei iubiri de oameni a lui Dumnezeu.

«*Şi s-a pogorît,* spune Scriptura, *Domnul Dumnezeu să vadă cetatea şi turnul pe care îl zideau fiii oamenilor*» [14].

Ai văzut că Scriptura vorbeşte pe măsura înţelegerii noastre omeneşti?

«*Şi S-a pogorît,* spune Scriptura, *Domnul Dumnezeu*».

Să nu înţelegem omeneşte cuvintele acestea; dimpotrivă, să ne gîndim că Scriptura vrea să ne înveţe prin ele să nu judecăm niciodată pe fraţii noştri în grabă şi nici să-i osîndim din auzite, dacă nu avem mai dinainte deplină încredinţare. Dumnezeu nu urmăreşte altceva

12. *Fapte*, 9, 39—41.
13. *Fapte*, 9, 40—41.
14. *Fac.*, 11, 5.

decît învățătura noastră și prin cele ce face și prin cuvintele Scripturii, rostite pe măsura înțelegerii minții noastre.

«Și S-a pogorît, spune Scriptura, *Domnul Dumnezeu să vadă cetatea și turnul».*

Iată că Dumnezeu nu oprește de la început nebunia lor! Dumnezeu se folosește de multă răbdare; așteaptă ca oamenii să înfăptuiască toată răutatea lor și numai atunci pune capăt încercării lor. Ca să nu poată spune cineva că ei au plănuit, dar n-au înfăptuit cele hotărîte. Dumnezeu așteaptă ca ei să-și împlinească gîndurile lor și atunci le arată că încearcă lucruri nebunești.

«Și S-a pogorît Domnul Dumnezeu să vadă cetatea și turnul, pe care-l zideau fiii oamenilor».

Uită-te la covîrșitoarea iubire de oameni a lui Dumnezeu. Îi lasă să muncească, să se ostenească, tocmai pentru ca însăși viața să le fie dascăl. Dar cînd a văzut Dumnezeu că răul crește și că boala se întinde, nu i-a lăsat să-și ducă pînă la capăt gîndul, ci își arată bunătatea Sa; și întocmai ca un doctor prea bun, cînd a văzut că boala se înrăutățește și că buboiul ajunge de nevindecat, îl taie iute, ca să înlăture cu totul pricina bolii.

«Și a zis Domnul Dumnezeu: «Iată ei sînt un popor și o buză în toți — în loc de: o singură limbă, un singur glas —. *Și aceasta au început să facă; și acum nu vor înceta din toate cîte s-au apucat să facă»* [15].

IV

Uită-te la iubirea de oameni a Stăpînului! Dumnezeu caută să se justifice înainte de a pune capăt relelor porniri. Le arată cît de mare este păcatul lor, cît de covîrșitoare e nesocotința lor, că nu s-au folosit cum trebuie de înțelegerea ce era între ei.

«Iată, spune Dumnezeu, *ei sînt un popor și o buză. Și aceasta au început să facă; și acum nu vor înceta din toate cîte s-au apucat să facă».*

Așa obișnuiește să facă Dumnezeu! Cînd vrea să pedepsească pe cineva îi arată mai întîi cît de mari îi sînt păcatele, ca să-și alcătuiască prin asta o apărare; și numai după aceea face îndreptarea. Pe timpul potopului, cînd Dumnezeu a vrut să aducă amenințarea aceea cumplită, Scriptura a spus: *«Văzînd Domnul Dumnezeu că s-au înmulțit răutățile oamenilor și că fiecare cugetă în inima lui cu deadinsul la cele rele*

15. *Fac.*, 11, 6.

din tinerețe» [16]; ai văzut că atunci mai întîi a arătat cît de mare era răutatea lor și apoi a spus Dumnezeu: *«Voi pierde pe om!»* [17]; tot așa și acum spune: *«Iată sînt un popor și o buză toți. Și aceasta au început să facă»*. «Dacă acum cînd se bucură de atîta unire între ei, spune Dumnezeu, dacă acum, cînd se înțeleg unul cu altul, au alunecat spre o nebunie atît de mare, nu vor săvîrși, oare, fapte și mai rele cu trecerea vremii? Da, *nu vor înceta din toate cîte s-au apucat să facă!* Nimic nu le va putea opri pornirea lor! Se vor sili să facă tot ce gîndesc, dacă nu vor fi pedepsiți îndată pentru cele îndrăznite pînă acum!» Vei vedea că același lucru l-a făcut Dumnezeu și cu cei întîi-zidiți. Atunci, cînd a fost să-i izgonească din viețuirea din paradis, Dumnezeu i-a spus lui Adam: *«Cine ți-a spus că ești gol?»* [18] Și iarăși: *«Iată Adam a ajuns ca unul din Noi cunoscînd binele și răul! Și acum, ca nu cumva să-și întindă mîna lui și să ia din pomul vieții și să mănînce și să trăiască în veci, l-a scos pe el Domnul Dumnezeu din rai»* [19]. Așa și acum, Dumnezeu zice: *«Iată sînt un popor și o buză toți. Și aceasta au început să facă; și nu vor înceta din toate cîte s-au apucat să facă.*

Veniți și pogorîndu-Ne să amestecăm acolo limba lor, ca să nu înțeleagă nici unul glasul semenului său» [20].

Iată iarăși cuvinte grăite pe măsura înțelegerii omenești!

«Veniți, spune Dumnezeu, *și pogorîndu-Ne»*.

Ce vor să spună cuvintele acestea? Are, oare, nevoie Stăpînul de ajutorul cuiva pentru a îndrepta ceva? Are, oare, nevoie să-i ajute cineva, pentru a-i pierde pe oamenii aceia? Nu, Doamne ferește! Ci după cum Scriptura spusese mai înainte: *«S-a pogorît Domnul»*, ca să ne arate prin aceste cuvinte că Dumnezeu cunoștea cum nu se poate mai bine cît de mare era răutatea lor, tot așa și acum spune: *«Veniți și pogorîndu-Ne»*. Vorbește ca și cum ar vorbi cu unul de aceeași cinste cu El: *«Veniți și pogorîndu-Ne să amestecăm limba lor, ca să nu înțeleagă nici unul glasul semenului său»*. «Să le fie, spune Dumnezeu, pedeapsa, pe care le-o dau lor, ca o coloană veșnică, întinsă de-a lungul tuturor veacurilor, ca să nu se uite niciodată. Pentru că n-au vrut să se folosească așa cum trebuie de limba comună pe care o vorbeau, vreau să se înțelepțească prin împărțirea limbilor». Așa obișnuiește să facă Dumnezeu de fiecare dată. Așa a făcut la început și cu femeia. Femeia nu

16. *Fac.*, 6, 5.
17. *Fac.*, 6, 7.
18. *Fac.*, 3, 11.
19. *Fac.*, 3, 22—23.
20. *Fac.*, 11, 7.

s-a folosit cum trebuia de cinstea dată ei și de aceea Dumnezeu a supus-o bărbatului ei. La fel și cu Adam. Pentru că n-a cîștigat nimic din fericirea și din viețuirea din rai, ci prin călcarea poruncii s-a făcut vinovat de pedeapsă, Dumnezeu l-a scos din rai și i-a dat o pedeapsă veșnică, spunîndu-i : «*Spini și pălămidă să-ți răsară ție pămîntul*» [21]. Așa și cu oamenii aceștia ! Pentru că au folosit la rău cinstea ce li s-a dat de a vorbi cu toții aceeași limbă, Dumnezeu le împarte limbile, ca să oprească pornirea lor spre rău. «*Să amestecăm limbile lor, ca să nu înțeleagă nici unul glasul semenului său*». După cum limba comună, spune Dumnezeu, i-a făcut să locuiască împreună, tot așa împărțirea limbilor să-i facă să se despartă ! Cum ar putea locui la un loc oameni care nu înțeleg ce-și spun unii altora ?

«*Și i-a împrăștiat pe ei,* spune Scriptura, *Domnul Dumnezeu de acolo pe fața întregului pămînt și au încetat a zidi cetatea și turnul*» [22].

Uită-te la iubirea de oameni a Stăpînului ! La cîtă neputință i-a adus ! Păreau, deci, niște nebuni : unul poruncea una, celălalt făcea alta ; așa că toată munca lor era zadarnică. De aceea «*au încetat a zidi cetatea și turnul*».

«*Pentru aceea s-a chemat numele locului aceluia Amestecare, pentru că acolo a amestecat Domnul Dumnezeu limbile întregului pămînt ; și de acolo i-a risipit pe ei Domnul Dumnezeu pe tot pămîntul*» [23].

Uite cîte fapte se întîmplă, ca să se prelungească de-a lungul veacurilor pomenirea împărțirii limbilor ! Mai întîi, împărțirea limbilor ; dar mai bine spus, chiar înainte de asta, numele copilului Falec, nume pe care Ever l-a pus copilului său, care înseamnă împărțire [24]. Apoi, numele locului ; locul a fost numit Amestecare, adică Babilon. În sfîrșit, Ever a continuat să vorbească aceeași limbă, pe care o vorbea și mai înainte, pentru ca limba lui să fie semn vădit al împărțirii limbilor. Ai văzut prin cîte fapte a voit Dumnezeu să păstreze veșnică amintirea celor petrecute atunci, ca să nu fie date uitării niciodată ? Din acel timp, deci, tatăl trebuia să spună copiilor săi pentru care pricină sînt atît de felurite limbi pe pămînt, iar copiii căutau să afle de la tatăl lor pentru care pricină locul a primit numele acela. Că Babilonul, care înseamnă amestecare, a primit acel nume, din pricină că acolo Domnul Dumnezeu a amestecat limbile întregului pămînt și că de acolo i-a împrăștiat pe oameni. După părerea mea, numele locului înseamnă și

21. *Fac.*, 3, 18.
22. *Fac.*, 11, 8.
23. *Fac.*, 11, 9.
24. *Fac.*, 10, 25.

una și alta ; și că a amestecat limbile, și că de acolo au fost împrăștiați oamenii.

V

Ați auzit, iubiților, pentru care pricină au fost împrăștiați oamenii și pentru care pricină li s-au împărțit limbile. Să fugim, vă rog, de fapta acelor oameni și să folosim cum trebuie darurile date nouă de Dumnezeu. Gîndindu-ne că sîntem oameni, să luăm acele hotărîri pe care se cade să le ia niște muritori, cum sîntem noi oamenii. Gîndindu-ne că viața aceasta este trecătoare și că e scurt timpul vieții noastre, să căutăm să căpătăm multă îndrăznire înaintea lui Dumnezeu prin săvîrșirea de fapte bune. Să nu înăsprim în aceste zile numai postul, ci să facem și bogate milostenii și stăruitoare rugăciuni. Totdeauna trebuie să fie rugăciunea unită cu postul. Că acesta e adevărul, ascultă-L pe Hristos că spune : *«Acest neam de draci nu iese decît cu rugăciune și post»* [25] ; iar despre apostoli se spune : *«Rugîndu-se și postind, i-au încredințat pe ei Domnului, în Care crezuseră»* [26] ; și iarăși, apostolul spune : *«Să nu vă lipsiți unul de altul decît numai pentru rugăciune și post»* [27]. Ai văzut că postul are nevoie de ajutorul dat de rugăciune ? Cînd rugăciunile se fac cu mintea trează, atunci mai ales sufletul este mai ușor, pentru că nu-l îngreunează nimic, nici nu-i strivit de povara cea rea a desfătării. Mare armă e rugăciunea, mare întărire, mare comoară, mare liman, loc fără de primejdii ; cu o singură condiție, să ne apropiem de Stăpîn cu mintea trează, să ne strîngem de pretutindeni gîndurile ! Să ne apropiem de Stăpîn în așa chip, ca să nu-i lăsăm dușmanului mîntuirii noastre nici o portiță de intrare. Dușmanul mîntuirii noastre știe că în timpul rugăciunii putem vorbi cu Dumnezeu de cele ce țin de mîntuirea noastră, că în timpul rugăciunii ne răscumpărăm păcatele, că în timpul rugăciunii arătăm doctorului rănile, ca să ne tămăduim ; de aceea mai cu seamă atunci diavolul ne atacă, face și uneltește totul, ca să ne pună piedică să ne trîndăvim. Pentru aceasta, vă rog, să fim cu mintea trează ! Știindu-i vicleniile lui, să ne străduim ca mai ales în timpul rugăciunii, ca și cum diavolul ar fi de față și l-am vedea stînd înaintea ochilor noștri, să-l punem pe fugă, ca să alungăm orice gînd care ne turbură mintea, să ne adunăm gîndurile și să ne facem rugăciunea așa cum trebuie făcută, ca nu numai limba să grăiască, ci ca și mintea să însoțească gîndurile. Că dacă limba noastră rostește

25. *Matei*, 17, 21.
26. *Fapte*, 14, 23.
27. *I Cor.*, 7, 5.

cuvintele rugăciunii, dar mintea colindă pe afară, dacă se duce să vadă ce e pe acasă sau se gîndește ce se petrece în tîrg, apoi nu vom avea nici un folos, ba poate chiar mai multă osîndă. Dacă atunci cînd ne apropiem de un om, pentru a-l ruga ceva, sîntem atît de concentrați, că de multe ori nu vedem nici pe cei ce stau alăturea; dacă atunci mintea noastră ne este atît de încordată încît vede numai pe acela de care ne apropiem, apoi cu mult mai mult se cuvine să facem asta, cînd ne apropiem de Dumnezeu, cu mult mai mult se cuvine să stăruim neîntrerupt și adeseori în rugăciune. De aceea spunea și Pavel în epistolele sale: *«Rugîndu-vă în toată vremea, rugați-vă și în Duhul»* [28]. «Nu numai cu limba, spune Pavel, nici numai chiar cu priveghere continuă, ci și cu tot sufletul, în *Duhul.* Cererile voastre să vă fie duhovnicești, spune Pavel; gîndul vostru să vă fie treaz, mintea voastră să însoțească spusele voastre. Cereți acele lucruri, pe care e firesc să le cereți de la Dumnezeu, pentru ca să și dobîndiți cele ce cereți. Privegheați în rugăciune cu mintea trează, fiți treji, fiți concentrați, nu stați cu gurile căscate, scărpinîndu-vă, și cu gîndurile ici și colo, ci cu frică și cu cutremur lucrați la mîntuirea voastră!» *«Fericit este cel ce se teme de toate pentru evlavie»* [29]. Mare bun e rugăciunea! Dacă te folosești mult cînd vorbești cu un om virtuos, cîte bunătăți nu vei dobîndi cînd ești învrednicit să vorbești cu Dumnezeu? Că rugăciunea este vorbire cu Dumnezeu. Și ca să afli, ascultă pe proorocul ce spune: *«Dulce să-I fie lui Dumnezeu vorba mea»* [30], adică vorbirea mea să fie plăcută lui Dumnezeu.

— Oare Dumnezeu nu poate să-mi dea înainte de a-I cere?

— Poate, dar așteaptă ca noi să-I dăm prilej, ca pe bună dreptate să fim vrednici de purtarea Sa de grijă. Să stăruim, deci, în rugăciune, fie de dobîndim ce cerem, fie de nu dobîndim. Să-I mulțumim lui Dumnezeu nu numai cînd dobîndim cererile, ci și cînd nu le dobîndim. A nu dobîndi ce cerem, cînd Dumnezeu o vrea, nu-i mai puțin decît a dobîndi. Nu știm noi atît ce ne este de folos, cît știe Dumnezeu. Deci se cuvine să-I mulțumim fie de dobîndim ce cerem, fie de nu dobîndim. Și pentru ce te minunezi dacă noi nu știm ce ne este de folos? Pavel, omul acela atît de mare și atît de înzestrat, care a fost învrednicit de acele taine nespuse, nu știa și cerea ceea ce nu-i era de folos. Se vedea înconjurat de necazuri și de încercări nenumărate și se ruga să scape de ele; și s-a rugat nu o dată, nici de două ori, ci de nenumărate ori: *«De trei*

28. *Efes.*, 6, 18.
29. *Prov.*, 28, 14.
30. *Ps.*, 103, 35.

ori L-am rugat pe Domnul» [31], spune el. Cuvîntul «de trei ori» înseamnă că L-a rugat pe Dumnezeu de mai multe ori, dar n-a dobîndit ce cerea. Să vedem, însă, cum s-a purtat Pavel! S-a supărat oare? S-a trîndăvit oare? I-a amorțit sufletul oare? Nu!

— Dar ce i-a spus Dumnezeu?

— Dumnezeu i-a spus: *«De ajuns îți este harul Meu, că puterea Mea în slăbiciune se desăvîrșește»* [32]. Nu numai că Dumnezeu nu l-a slobozit de necazurile ce-l apăsau, dar l-a lăsat să le îndure mai departe.

— Bine! Dar de unde știm că Pavel nu s-a supărat?

— Ascultă ce spune Pavel după ce a aflat cele hotărîte de Dumnezeu: *«Deci cu mare plăcere mă voi lăuda cu slăbiciunile mele»* [33]. «Nu numai că nu caut, spune Pavel, să scap de necazuri, dar cu și mai multă bucurie mă voi lăuda cu ele!»

Ai văzut ce suflet înțelept? Ai văzut ce dor de Dumnezeu? Ascultă ce spune Pavel! *«Nu știm cum trebuie să ne rugăm»* [34]. «Nu-i cu putință, spune el, ca noi, care sîntem oameni, să le știm bine pe toate!» Se cuvine, deci, să lăsăm aceasta pe seama Creatorului firii noastre și să primim cu bucurie și cu multă plăcere pe acelea pe care le vrea El; să nu ne uităm la înfățișarea celor ce ni se întîmplă, ci la cele hotărîte de Stăpînul. Dumnezeu, știind mai bine decît noi ce ne este de folos, știe și cum trebuie să lucreze mîntuirea noastră.

VI

Grija noastră să ne fie, deci, una singură: să stăruim necontenit în rugăciune și să nu ne supărăm dacă Dumnezeu întîrzie cu împlinirea cererilor noastre; dimpotrivă, să arătăm și mai multă răbdare. Dumnezeu nu amînă împlinirea cererilor ca să ne refuze, ci o face pentru că vrea să ne învețe să stăruim în rugăciune, pentru că vrea să ne atragă necontenit la El. La fel face și un tată, care-și iubește copiii; de multe ori nu împlinește cererea copilului lui, nu pentru că nu vrea să-i dea, ci pentru că vrea să-l aibă prin asta pe copil necontenit lîngă el.

Cunoscînd, deci, acestea, niciodată să nu ne descurajăm, nici să încetăm de a ne apropia de Dumnezeu pentru a ne ruga. Dacă pe judecătorul cel crud și fără de milă, care nici de Dumnezeu nu se teme, stă-

31. *II Cor.*, 12, 8.
32. *II Cor.*, 12, 9.
33. *II Cor.*, 12, 9.
34. *Rom.*, 8, 26.

ruința femeii l-a silit și l-a făcut să o ajute[35], apoi cu mult mai mult noi, dacă am voi să facem ce a făcut femeia, vom îndupleca spre ajutorul nostru pe Stăpînul nostru cel blînd și iubitor de oameni, pe Stăpînul nostru cel milostiv, Care aleargă spre mîntuirea noastră! Să ne învățăm, dar, să nu ne desprindem de Dumnezeu; să stăm necontenit țintuiți în rugăciune; și ziua și noaptea, dar mai cu seamă noaptea, cînd nu ne turbură nimeni, cînd gîndurile ne sînt potolite, cînd este multă liniște, cînd zgomotul e alungat din cameră, cînd nimeni nu ne poate bate în ușă, cînd nimeni nu se apropie de casa noastră, cînd mintea ne e trează și poate spune cum trebuie totul Doctorului sufletelor noastre. Dacă fericitul David, care era și împărat și profet, care era înconjurat de atîtea griji, care purta purpură și diademă, dacă fericitul David spunea: *«La miezul nopții m-am sculat, ca să Te laud pe Tine pentru judecățile dreptății Tale»*[36], ce putem spune noi, niște oameni de rînd și fără atîtea griji, cînd nu facem ce făcea David? David în timpul zilei era hărțuit de multe griji; mulțimea treburilor era mare, turburarea multă, așa că nu găsea timp potrivit pentru rugăciune; de aceea împăratul, care era prins de atîtea griji, prefăcea în timp de rugăciune timpul de odihnă, timpul pe care alții îl dau somnului, întinzîndu-se pe așternuturi moi și întorcîndu-se pe o parte și pe alta; atunci împăratul, cel prins de atîtea griji; prefăcea noaptea în timp de rugăciune și sta de vorbă îndeosebi cu Dumnezeu; și făcînd rugăciuni curate și stăruitoare, dobîndea ce voia. Cu aceste rugăciuni biruia în războaie, ridica trofee și adăuga victorii la victorii. Avea o armă nebiruită, ajutorul cel de sus, îndestulătoare nu numai în războaiele cu oamenii, ci și cu oștile demonilor. Să mergem, dar, și noi pe urmele lui! Noi, niște oameni de rînd, pe urmele împăratului; noi, care ducem o viață liniștită și lipsită de griji, pe urmele celui cu purpură și diademă, care a întrecut viețuirea monahilor! Ascultă-l că spune iarăși în altă parte: *«Făcutu-mi-s-au mie lacrimile mele pîine, ziua și noaptea»*[37]. Ai văzut că sufletul lui era într-o necontenită zdrobire de inimă? «Hrana mea, spune el, pîinea mea, mîncarea mea nu sînt decît lacrimile mele, ziua și noaptea» Și iarăși: *«Ostenit-am întru suspinul meu, spăla-voi în fiece noapte patul meu»*[38]. Ce vom spune noi sau ce cuvînt de apărare vom avea cînd nu vrem să ne zdrobim inima nici atît cît și-o zdrobea împăratul acesta, care era asaltat de atîtea griji și treburi? Spune-mi, sînt, oare, ochi mai frumoși decît ochii aceia plini necontenit de lacrimi, îm-

35. *Luca*, 18, 2—8.
36. *Ps.*, 118, 62.
37. *Ps.*, 41, 3.
38. *Ps.*, 6, 6.

podobiţi ca de nişte mărgăritare? Ai văzut pe împăratul David rugîndu-se zi şi noapte cu lacrimi în ochi! Vezi-l acum şi pe Pavel, dascălul lumii, închis în temniţă, cu picioarele legate în butuc, împreună cu Sila, rugîndu-se toată noaptea! Nici durerile, nici lanţurile nu-l împiedicau; dimpotrivă, tocmai ele îi făceau şi mai mare şi mai înflăcărat dorul de Stăpîn. «*Pavel şi Sila*, spun Faptele Apostolilor, *la miezul nopţii rugîndu-se, lăudau pe Dumnezeu*» [39]. David, pe tron împărătesc şi cu coroană pe cap, şi-a petrecut toată viaţa în lacrimi şi rugăciuni; apostolul, omul care a fost răpit în al treilea cer, omul care a fost învrednicit de tainele cele nespuse [40], cînd era în lanţuri, la miezul nopţii, se ruga şi înălţa imne Stăpînului. Şi împăratul, deştept la miezul nopţii, lăuda pe Dumnezeu, şi apostolii, tot la miezul nopţii, făceau rugăciuni stăruitoare şi înălţau imne.

Aşa să facem şi noi! Cu rugăciuni neîncetate să ne întărim viaţa! Să nu ne stea în cale nici o piedică! Nimic nu ne poate împiedica de sîntem cu mintea trează! Avem, oare, nevoie de loc sau de timp? Orice loc şi orice timp ne este potrivit pentru o astfel de faptă. Ascultă-l iarăşi pe dascălul lumii spunînd: «*În orice loc, ridicînd mîini cuvioase, fără mînie şi fără şovăire*» [41]. De ţi-i inima curată de patimi ruşinoase, vei putea, de ai fi în piaţă, în casă, pe cale, la tribunal, pe mare, în han, în atelier, oriunde ai fi, vei putea, rugînd pe Dumnezeu, să capeţi ce ceri.

Ştiind asta, vă rog ca, odată cu postul, să ne facem cum trebuie şi rugăciunile, ca să avem ajutor de pe urma lor; pentru ca, învredniciţi de ajutorul lui Dumnezeu, să putem termina viaţa aceasta aşa cum îi place lui Dumnezeu, iar în cea viitoare să fim învredniciţi de oarecare iubire de oameni, cu harul şi îndurările Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Duhul Sfînt, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

39. *Fapte*, 16, 25.
40. *II Cor.*, 12, 2—4.
41. *I Tim.*, 2, 8.

OMILIA A XXXI-a

«Şi a luat Terah pe Avram şi pe Nahor, fiii lui, şi pe Lot, fiul lui Haran, nepotul lui, şi pe Sara, nora lui, femeia lui Avram, fiul lui ; şi i-a scos pe ei din ţara caldeilor, ca să meargă în pămîntul Canaan; şi a venit pînă la Haran şi a locuit acolo» [1]

I

Vă mulţumesc mult că aţi primit ieri cu plăcere cuvintele mele despre rugăciune şi că alergaţi cu atît de mare rîvnă să-mi ascultaţi cuvîntul. Asta îmi dă aripi şi mie şi mă face ca masa aceasta duhovnicească, ce v-o întind acum, să fie şi mai îmbelşugată. Aşa face şi plugarul. Cînd se uită la ţarină şi vede că seminţele aruncate răsar cu zecile de mii, cînd vede înverzit ogorul semănat, nu încetează a face în fiecare zi tot ce trebuie făcut ; îl lucrează cu grija cuvenită şi-l cercetează, zi şi noapte, ca să nu-i vatăme ceva ostenelile sale. Tot aşa şi eu, cînd văd înflorit acest ogor duhovnicesc, cînd văd că sămînţa cea duhovnicească este pusă în sînurile minţii voastre, mă bucur şi mă veselesc în acelaşi timp ; dar mă cuprinde şi mare nelinişte, cunoscînd răutatea vrăjmaşului şi pizmaşului mîntuirii noastre. După cum piraţii pun la cale pe mare atacuri, atunci mai cu seamă cînd văd corabia plină cu mărfuri, cînd văd că are în ea bogăţii nespuse, ca să ia toată încărcătura şi să lase goi şi lipsiţi pe cei de pe corabie, tot aşa şi diavolul muşcă şi scrîşneşte din dinţi cînd vede strînsă la un loc multă bogăţie duhovnicească, cînd vede clocotitoare rîvnă, cînd vede minte trează, cînd vede că bogăţia creşte pe fiecare zi ; ca un pirat se învîrte, născocind mii şi mii de viclenii ca să găsească o intrare cît de mică, şi să ne lase goi şi săraci, jefuindu-ne toată bogăţia noastră cea duhovnicească.

De asta vă rog să fim cu mintea trează ! Cu cît ne creşte bogăţia cea duhovnicească cu atît să ni se mărească şi grija ! Să stăvilim din toate părţile atacurile diavolului. Să ducem viaţă curată, ca să atra-

1. *Fac.*, 11, 31.

gem asupră-ne bunăvoinţa lui Dumnezeu şi prin asta să ajungem mai presus de săgeţile vicleanului. Rea este fiara, iar vicleniile ei meşteşugite. Cînd nu ne poate tîrî direct spre păcat, ne momeşte prin înşelăciune. Nu ne forţează, nici nu ne sileşte — Doamne fereşte! — ci numai ne înşală; iar cînd vede că ne trîndăvim, ne pune piedică. În sfîrşit, cînd nu ne poate vătăma pe faţă prin păcate mîntuirea noastră, ne-o vatămă de multe ori chiar prin faptele de virtute pe care le facem; ne strecoară pe nesimţite momeala şi ne fură toată bogăţia.

Ce vreau să spun cu aceste cuvinte? Că trebuie neapărat să vă grăiesc mai lămurit, pentru ca, aflîndu-i vicleniile, să scăpăm de vătămarea lui. Cînd diavolul ne vede că nu facem cu uşurinţă păcatul, ci că fugim de desfrînare şi îmbrăţişăm castitatea, şi iarăşi cînd ne vede că întoarcem spatele lăcomiei, că urîm nedreptatea, că ne batem joc de desfătări, că postim şi ne rugăm, că facem milostenii cu inimă largă, atunci unelteşte o altă viclenie, prin care să ne poată vătăma bogăţia noastră şi să facă fără folos toate faptele noastre bune. Diavolul îi face să se laude cu faptele lor bune pe cei care au biruit cu multă putere toate vicleniile lui; îi face să umble după slava de la oameni, ca să piardă slava cea adevărată. Da, cel care face o faptă bună, dar o face ca să fie slăvit de oameni, îşi şi primeşte aici plata şi nu mai are pe Dumnezeu datornic. A căutat să fie lăudat de oameni, s-a bucurat de laudele lor, aşa că s-a lipsit singur de făgăduinţele Stăpînului. A preferat lauda cea trecătoare, cea de la oameni, în locul celei de la Creatorul universului. Însuşi Creatorul ne-a arătat mai înainte aceasta, grăindu-ne şi despre rugăciune şi despre milostenie şi despre post, zicînd aşa: *«Cînd posteşti unge-ţi capul tău şi spală-ţi faţa ta, ca să nu te arăţi oamenilor că posteşti, ci Tatălui tău Celui întru ascuns; iar Tatăl tău, Cel Ce vede întru ascuns, îţi va răsplăti ţie»* [2]; şi iarăşi: *«Cînd faci milostenie, să nu trîmbiţezi înaintea ta, cum fac făţarnicii în sinagogi şi pe uliţe, ca să fie slăviţi de oameni. Amin zic vouă, că îşi iau plata lor»* [3]. Ai văzut că acela care caută slava de la oameni pierde slava cealaltă, iar cel care face o faptă bună şi vrea să nu fie ştiut de oameni, va primi răsplată de la Stăpînul în văzul tuturora în ziua cea înfricoşătoare? *«Că Tatăl Meu,* spune Domnul, *Care vede întru ascuns, îţi va răsplăti ţie la arătare»* [4]. «Nu te gîndi la aceea, îţi spune Stăpînul, că nimeni dintre oameni nu te-a lăudat şi că fapta ta virtuoasă a rămas ascunsă! Gîndeşte-te la aceea, că nu după multă vreme dărni-

2. *Matei*, 6, 17—18.
3. *Matei*, 6, 2.
4. *Matei*, 6, 4.

cia Stăpînului va fi atît de mare, că te va lăuda, te va încununa și-ți va răsplăti ostenelile virtuții tale, nu pe tăinuite, nici întru ascuns, ci în fața întregului neam omenesc de la Adam și pînă la sfîrșitul lumii. De ce cuvînt de apărare mai sînt vrednici, oare, cei care au îndurat osteneli pentru virtute, dar singuri s-au lipsit de cinstea cea de sus de dragul slavei celei trecătoare, mici și deșarte de la oameni?

II

Să ne întărim dar, rogu-vă, și să ne străduim ca orice faptă bună, pe care am fost învredniciți s-o facem, s-o ascundem cu orice chip în tainițele inimilor noastre, ca să ne laude ochiul cel neadormit al lui Dumnezeu. Să nu ne facem singuri nevrednici de lauda Stăpînului de dragul laudei oamenilor, de dragul laudelor care de cele mai multe ori ni se aduc numai pentru ca oamenii să ne facă pe plac. Sînt pierzătoare și vătămătoare mîntuirii noastre și una și alta: și a face fapte duhovnicești, pentru a fi slăviți de oameni, și a ne lăuda cu faptele bune, pe care le putem face. De aceea trebuie să priveghem, să fim cu mintea trează; să luăm necontenit doctorii din Dumnezeiasca Scriptură, ca să nu fim prinși de aceste patimi pierzătoare. De-ai face mii și mii de fapte bune, de-ai săvîrși toată virtutea, dar dacă te lauzi cu faptele tale bune, ai ajuns cel mai nenorocit și cel mai ticălos om. Și aceasta se vede bine din cele ce-a suferit fariseul acela, care s-a lăudat față de vameș și a ajuns dintr-o dată mai prejos de vameș [5]; cu limba și-a pierdut toată bogăția virtuții; a ajuns gol și sărac, suferind un naufragiu nemaivăzut și nemaiauzit; și-a pierdut toată încărcătura, chiar cînd a ajuns în port. Să pățești ce-a pățit fariseul, din pricina unei rugăciuni, pe care n-a făcut-o cum trebuie, înseamnă să ți se înece corabia în mijlocul portului. De aceea și Hristos, poruncind ucenicilor Săi, spunea: *«Cînd veți face toate spuneți: «Slugi netrebnice sîntem»* [6]. Prin aceste cuvinte Hristos voia să-i întărească și să-i țină departe tare de această patimă pierzătoare.

Ați văzut, iubiților, că n-are nici un folos omul care se dă în vînt după slava omenească și face fapte de virtute de dragul ei? Ați văzut că dacă se laudă cu ele, după ce le-a săvîrșit, rămîne gol și lipsit de toate? Deci să fugim, vă rog, de aceste patimi pierzătoare și să căutăm numai la ochiul cel neadormit! Să nu ne uităm la ce spun semenii noștri, să nu căutăm laudele lor, ci să ne mulțumim cu laudele Stăpî-

5. *Luca*, 18, 9—14.
6. *Luca*, 17, 10.

nului, «*A Cărui laudă nu este de la oameni, ci de la Dumnezeu*» [7]. Cu cît facem mai multe fapte de virtute cu atît mai mult să căutăm să ne smerim și să ne micșorăm. Dacă am compara cu multă înțelepciune faptele noastre bune cu binefacerile primite de la Stăpîn, atunci am vedea lămurit că, chiar de-am fi ajuns pe culmile virtuții, n-am făcut nici cea mai mică parte din cele ce ne-a făcut nouă bunul Dumnezeu. Prin aceasta au bineplăcut sfinții înaintea lui Dumnezeu. Și ca să afli, ascultă pe dascălul lumii, pe omul care a ajuns cu sufletul său pînă la cer! [8] După atîtea fapte mari, după ce a primit de sus mărturia aceea atîta de mare — «*Vas ales Îmi este Mie acesta*» [9] — Pavel tot n-a uitat propriile lui păcate, ci mereu vorbește de ele; nu vrea să le uite, deși era încredințat că prin botez îi fuseseră iertate toate. Nu le-a uitat, ci strigă și spune: «*Sînt cel mai mic dintre apostoli și nu sînt vrednic să mă numesc apostol*» [10]. Apoi, ca să cunoaștem covîrșitoarea lui smerenie, a adăugat: «*Pentru că am prigonit Biserica lui Dumnezeu*» [11].

— Ce faci, Pavele? Stăpînul, cu dărnicia Lui, te-a iertat și ți-a șters toate păcatele tale, iar tu mereu vorbești de ele?

— «Da, știu, spune Pavel. Știu că Stăpînul m-a dezlegat de păcate! Dar cînd mă gîndesc la cele făcute de mine și cînd văd și oceanul iubirii de oameni a lui Dumnezeu, atunci știu bine că prin harul și iubirea Lui de oameni sînt ceea ce sînt».

De aceea, după ce a spus: «*Nu sînt vrednic să mă numesc apostol, pentru că am prigonit Biserica lui Dumnezeu*» [12], a adăugat: «*Dar cu harul lui Dumnezeu sînt ceea ce sînt*» [13]. «Eu, spune Pavel, am fost atîta de nebun; dar nespusa Lui bunătate și harul Lui mi-a dăruit iertare».

Ai văzut suflet zdrobit? Are necontenit în minte păcatele săvîrșite înainte de botez!

Să-l imităm și noi pe Pavel! Să ne aducem aminte în fiecare zi de păcatele ce le-am săvîrșit după botez; să le purtăm necontenit în suflet și să nu îngăduim cîndva să se piardă în uitare. Acesta ne va fi un frîu în stare să ne facă să ne smerim și să ne micșorăm.

Dar pentru ce spun eu să facem ce-a făcut Pavel, omul acesta atît de mare și cu atîtea însușiri? Vrei să vezi că și bărbații din Vechiul Testament mai cu seamă prin smerenie au bineplăcut lui Dumnezeu,

7. *Rom.*, 2, 29.
8. *II Cor.*, 12, 2.
9. *Fapte*, 9, 15.
10. *I Cor.*, 15, 9.
11. *I Cor.*, 15, 9.
12. *I Cor.*, 15, 9.
13. *I Cor.*, 15, 10.

că au fost smeriți și după ce au săvîrșit mii și mii de fapte mari și după ce au dobîndit nespusă îndrăznire înaintea lui Dumnezeu? Ascultă ce spune patriarhul Avraam, după ce a vorbit cu Dumnezeu, după ce i s-a făcut făgăduința : «*Eu sînt pămînt și cenușă* !»[14].

III

Dar dacă vreți, pentru că am amintit de patriarh, să pun înaintea dragostei voastre cele citite astăzi, ca cercetîndu-le să vedem covîrșitoarea virtute a dreptului Avram.

«*Și a luat*, spune Scriptura, *Terah pe Avram și pe Nahor, fiii lui, și pe Lot, fiul lui Haran, nepotul lui, și pe Sara, nora lui, femeia lui Avram, fiul lui. Și i-a scos pe ei din țara caldeilor, ca să meargă în pămîntul Canaan ; și a venit pînă la Haran și a locuit acolo. Și au fost toate zilele lui Terah în Haran ani două sute cinci și a murit Haran*»[15].

Să fim, vă rog, cu mare luare aminte la cele citite, ca să putem înțelege sensul celor scrise.

Iată se pare că chiar începutul cuvintelor acestora pune o problemă.

Acest fericit profet, adică Moise, spune : «*A luat Terah pe Avram și pe Nahor și i-a scos din pămîntul caldeilor, ca să meargă în pămîntul Canaan ; și a venit pînă la Haran și a locuit acolo*» ; iar fericitul Ștefan, lăudînd pe iudei, spune : «*Dumnezeul slavei s-a arătat părintelui nostru Avram pe cînd era el în Mesopotamia, înainte de a locui el în Haran*[16] *și de acolo, după ce a murit tatăl lui, l-a mutat pe el*»[17]. Ce este ? Se contrazice, oare, Dumnezeiasca Scriptură ? Doamne ferește ! Din aceste texte trebuie să vedem că Avram, fiul lui Terah, era om iubitor de Dumnezeu și că lui i s-a arătat Dumnezeu, Care i-a poruncit să se mute de acolo. Terah, tatăl lui, cînd a aflat de asta, deși era necredincios, totuși, din dragoste de fiul său, a primit să se mute cu fiul lui. A venit, deci, în Haran, a locuit acolo și acolo a și murit. După moartea lui, Dumnezeu a poruncit patriarhului Avram să se mute în Canaan. Fără îndoială Dumnezeu nu l-a mutat de acolo înainte de moartea lui Terah, tatăl său. Atunci, după moartea lui, Scriptura spune :

«*A zis Domnul lui Avram : «Ieși din pămîntul tău și din rudenia ta și din casa tatălui tău și vino în pămîntul pe care ți-l voi arăta. Și te voi face pe tine neam mare și te voi binecuvînta și voi mări nu-*

14. *Fac.*, 18, 27.
15. *Fac.*, 11, 31—32.
16. *Fapte*, 7, 2.
17. *Fapte*, 7, 4.

mele tău și vei fi binecuvîntat. Și voi binecuvînta pe cei ce te vor binecuvînta și voi blestema pe cei ce te vor blestema. Și se vor binecuvînta întru tine toate neamurile pămîntului» [18].

Să cercetăm cu de-amănuntul fiecare cuvînt, ca să cunoaștem sufletul cel iubitor de Dumnezeu al patriarhului. Să nu trecem cu ușurință pe lîngă aceste cuvinte, ci să ne gîndim cît de mare a fost porunca lui Dumnezeu.

«*Ieși*, îi spune Dumnezeu, *din pămîntul tău și din rudenia ta și din casa tatălui tău și vino în pămîntul pe care ți-l voi arăta*».

«Părăsește, îi spune Dumnezeu, pe cele ce le vezi, pe cele pe care le cunoști! Preferă pe cele pe care nu le știi, pe cele pe care nu le vezi!».

Ai văzut că de la început dreptul Avram s-a deprins să prefere pe cele nevăzute în locul celor văzute, pe cele viitoare în locul celor ce-i stăteau înaintea ochilor. Nu era un lucru mic ce i s-a poruncit să facă; să părăsească adică pămîntul în care locuise atîta vreme, să părăsească toate rudele și toată casa tatălui său și să se ducă într-un loc pe care nu-l știa și nici nu-l cunoștea. Dumnezeu nu-i spusese în care țară voia să-l mute; ci, printr-o poruncă lipsită de precizie, pune la încercare dragostea de Dumnezeu a patriarhului. «*Vino*, îi spune Dumnezeu, *în pămîntul pe care ți-l voi arăta*». Gîndește-te, iubite, de ce suflet tare avea nevoie această poruncă! Trebuia să nu fie stăpînit nici de patimă, nici de obișnuință! Dacă acum, după ce s-a răspîndit credința, mai sînt încă mulți oameni atît de legați de obișnuință, încît preferă să sufere orice decît să se mute din locurile în care au locuit mai înainte, chiar dacă i-ar sili mare nevoie — și asta o poți vedea nu numai la bărbați de rînd, ci la oameni care au fugit de lume, care au ales viața monahală —, apoi cu mult mai mult era firesc atunci ca dreptul acesta să se lase greu și să pregete în fața unei astfel de porunci! «*Ieși*, îi spune Dumnezeu, părăsește-ți neamurile și casa părintească *și vino în pămîntul pe care ți-l voi arăta*». Pe cine n-ar fi turburat cuvintele acestea? Nu i-a spus nici locul, nici țara; ci, printr-o poruncă neprecisă, pune la încercare voința patriarhului. Dacă un alt om, unul din cei mulți, ar fi primit porunca aceasta, ar fi spus: «Fie! Îmi poruncești să părăsesc pămîntul în care locuiesc acum, să părăsesc rudele și casa părintească! Dar pentru ce nu-mi spui locul în care îmi poruncești să mă duc, ca să pot ști cît e de departe? De unde aș putea cunoaște că pămîntul acela e mai bun și mai mănos decît acesta pe care-l

18. *Fac.*, 12, 1—3.

părăsesc ?» Dar dreptul nici n-a spus, nici n-a gîndit așa, ci, uitîndu-se la măreția poruncii, a ales pe cele nevăzute în locul celor care îi stăteau în față. Deși, dacă n-ar fi avut suflet mare și voință de filosof, dacă n-ar fi fost învățat să asculte în totul de Dumnezeu, i-ar fi stat în cale și altă piedică, nu mică : însăși moartea tatălui său. Știți doar că adeseori mulți oameni, din pricina mormintelor rudelor lor, preferă să moară în acele locuri în care părinții lor și-au terminat viața.

IV

Era firesc, dar, ca și dreptul acesta, dacă n-ar fi iubit tare pe Dumnezeu, să fi gîndit așa : «Tata, din dragoste pentru mine, a părăsit casa, n-a ținut seama de toate obișnuințele lui vechi, nu s-a mai uitat la nimic ! Aproape că aș putea spune că pentru mine și-a sfîrșit viața în pămînt străin. Iar eu nici după moartea lui să nu mă străduiesc să-i dau o egală răsplată, ci plec, părăsind odată cu rudele și mormîntul tatălui meu ?». Dar nici un gînd ca acesta n-a putut să-i slăbească rîvna, ci dragostea de Dumnezeu făcea să i se pară toate ușoare și lesnicioase. Da, Avram s-ar mai fi putut gîndi și altfel, dacă ar fi voit să-și încredințeze viața lui gîndurilor omenești : «Unde să mă duc, și-ar fi putut spune, cînd am ajuns la vîrsta asta și sînt, deci, la adînci bătrîneți ? Nu mă însoțește un frate, nu am cu mine o rudă ! Mă despart de toate neamurile mele ! Cum să mă duc într-un pămînt străin și necunoscut, cînd sînt atît de singur și străin, cînd nici nu știu unde va fi capătul rătăcirii mele ? Dacă se va întîmpla să mor la mijlocul drumului, care va fi folosul tuturor acestor necazuri ? Cine va îngropa pe un bătrîn, pe un străin, pe un om fără țară, fără casă ? Poate că femeia mea va ruga pe vecini să facă milă cu mine, să strîngă de la unul și de la altul, ca să acopere cheltuielile de înmormîntare. Nu-i mai bine, oare, ca această puțină vreme, cît mi-a mai rămas de trăit, să o petrec aici, și aici să-mi sfîrșesc viața, decît să umblu la bătrînețe de colo pînă colo, să fiu batjocura tuturora, că nici la o vîrstă ca aceasta n-am putut să mă liniștesc, ci schimb loc după loc, fără să mă opresc undeva ?» Dar nici un gînd de acesta nu i-a trecut prin minte dreptului acestuia ! Dimpotrivă, s-a grăbit să asculte de poruncă.

Dar poate că cineva ar spune :

— Cuvintele acestea : «*Vino în pămîntul pe care ți-l voi arăta și te voi face neam mare și te voi binecuvînta*», ar fi fost îndestulătoare ca să-l îndemne pe Avram să plece !

— Dar tocmai cuvintele acestea ar fi fost îndestulătoare să-l facă pe Avram să n-asculte de poruncă, dacă Avram n-ar fi fost iubitor de Dumnezeu. Dacă el ar fi fost un om, așa cum sînt mulți oameni, ar fi putut să spună: «Pentru ce mă duci într-o țară străină? Pentru ce-mi poruncești să mă statornicesc într-un pămînt străin? Pentru ce nu mă faci mare aici, dacă vrei să mă faci mare? Pentru ce nu mă învrednicești de binecuvîntarea Ta, rămînînd în casa părintească? La ce-mi folosesc făgăduințele, dacă se va întîmpla să mă șubrezesc din pricina oboselilor călătoriei, să mă îmbolnăvesc și să mor înainte de a ajunge în locul în care-mi poruncești?». Dreptul, însă, nici n-a vrut ca vreunul din aceste gînduri să-i treacă prin minte, ci, ca o slugă supusă, a ascultat de poruncă; n-a iscodit, n-a cercetat, ci s-a supus. Și s-a încredințat că nemincinoase sînt făgăduințele lui Dumnezeu!

«Și te voi face neam mare și te voi binecuvînta și voi mări numele tău și vei fi binecuvîntat».

Mare este făgăduința! *«Și te voi face neam mare,* îi spune Dumnezeu, *și te voi binecuvînta și voi mări numele tău.* Nu numai că te voi face neam mare și-ți voi mări numele, dar și *te voi binecuvînta și vei fi binecuvîntat».* Să nu socotești, iubite, că sînt o repetare de cuvinte cuvintele: *«Și te voi binecuvînta și vei fi binecuvîntat»*! Nu! Că îi spune Dumnezeu: «Te voi învrednici de o binecuvîntare atîta de mare, încît binecuvîntarea se va întinde de-a lungul veacurilor. *Vei fi binecuvîntat* în așa fel încît fiecare va socoti prietenia cu tine drept cea mai mare cinste».

Vezi că Dumnezeu de la început i-a prezis slava în care-l va pune? *«Te voi face neam mare și voi mări numele tău și te voi binecuvînta și vei fi binecuvîntat».*

De asta și iudeii, mîndrindu-se cu patriarhul Avram, voiau să și-l facă rudă cu ei și spuneau: *«Sîntem fiii lui Avraam»* [19]. Dar ca să afle iudeii că, din pricina răutății purtărilor lor, au ajuns nevrednici de această înrudire, Hristos le spune: *«Dacă ați fi fiii lui Avraam, ați face faptele lui Avraam»* [20]. Iar Ioan, fiul lui Zaharia, le-a spus iudeilor, cînd aceștia curgeau cu duiumul, grăbindu-se la Iordan ca să se boteze: *«Pui de viperă, cine v-a arătat să fugiți de mînia cea viitoare? Faceți, dar, rod vrednic de pocăință și să nu vi se pară că puteți spune: «Avem tată pe Avraam»; că vă spun vouă, că Dumnezeu poate și din pietrele aces-*

19. *Ioan*, 8, 33.
20. *Ioan*, 8, 39.

tea să ridice fii lui Avraam» [21]. Ai văzut că era mare numele lui Avram printre toţi iudeii ?

Dar deocamdată, înainte de desfăşurarea faptelor, Scriptura ne arată dragostea de Dumnezeu a dreptului Avram. Ne arată că el a crezut în cuvintele lui Dumnezeu şi a primit cu uşurinţă toate cele ce păreau a fi împovărătoare.

«Şi voi binecuvînta pe cei ce te vor binecuvînta şi voi blestema pe cei ce te vor blestema ; şi se vor binecuvînta întru tine toate neamurile pămîntului».

Uită-te la pogorămîntul lui Dumnezeu ! Uită-te cîtă dovadă de dragoste îi dă, că îi spune : «Îmi vor fi prieteni cei care te vor iubi şi duşmani cei care te vor urî !». Mare este, deci, iubite, dragostea lui Dumnezeu pentru patriarhul Avram ! *«Voi binecuvînta,* îi spune Dumnezeu, *pe cei ce te vor binecuvînta şi voi blestema pe cei ce te vor blestema».*

«Şi se vor binecuvînta întru tine toate neamurile pămîntului».

Iată adaosul unei alte dărnicii ! «Toate neamurile pămîntului, îi spune Dumnezeu, se vor strădui să se binecuvinteze cu numele tău, ca să-şi facă mai de cinste numele lor cu numele tău».

V

Aţi auzit, iubiţilor, cîte porunci i-a dat Dumnezeu haldeului, bătrînului, celui care nici nu cunoştea legea, nici nu citise pe profeţi, nici nu avusese parte de vreo altă învăţătură ? Aţi văzut greutatea poruncilor, pentru împlinirea cărora era nevoie de un suflet tare, de un suflet tînăr ? Uitaţi-vă acum şi la înţelepciunea patriarhului, aşa cum ni-l înfăţişează Scriptura.

«Şi s-a dus, spune Scriptura, *Avram precum i-a grăit lui Domnul Dumnezeu. Şi s-a dus cu el Lot»* [22].

Scriptura n-a spus atît : *«S-a dus Avram»*, ci : *«precum i-a grăit lui Domnul Dumnezeu»*. «Avram, spune Scriptura, a făcut toate cîte îi poruncise Dumnezeu. I-a spus să lase totul, şi rude şi casă, şi le-a lăsat. I-a spus să se ducă într-un pămînt pe care nu-l cunoştea, şi a primit. I-a făgăduit că are să-l facă neam mare şi l-a binecuvîntat, şi Avram a crezut că va fi şi asta. *«Şi precum i-a grăit lui Domnul Dumnezeu, aşa s-a dus»*. Adică a crezut în cuvintele lui Dumnezeu, n-a pregetat,

21. *Matei,* 3, 7—9.
22. *Fac.,* 12, 4.

nici nu s-a îndoit, ci, cu inimă tare și gînd hotărît, așa s-a dus. De aceea s-a și bucurat de multă bunăvoință din partea Stăpînului.

«Și s-a dus, spune Scriptura, *și Lot cu el».*

— Dar pentru ce l-a mai luat și pe acesta, cînd Dumnezeu îi spusese : *«Ieși din pămîntul tău și din rudenia ta și din casa tatălui tău»* ?[23]

— Nu pentru că nu L-a ascultat pe Dumnezeu, ci poate pentru că Lot era tînăr și-i ținea loc de tată ; iar Lot, din pricina gingășiei lui sufletești și din pricina purtărilor lui frumoase, se lipise de dreptul Avram. Acestea au fost pricinile care l-au făcut pe Avram să-l ia și pe Lot cu el. În sfîrșit, Lot era ca și copilul lui, pentru că el, din pricina vîrstei, nu mai putea avea copii, iar Sara era stearpă. De altfel și purtările copilului nu se depărtau mult de purtările dreptului Avram. Dar faptul că dintre cei doi unchi Lot s-a lipit de dreptul Avram, nu arată, oare, priceperea lui, nu arată, oare, că el și-a dat seama căruia dintre unchi să-și încredințeze viața ? O altă dovadă a frumoaselor lui purtări este și faptul că a preferat să plece cu unchiul său. Chiar dacă mai tîrziu se pare că Lot a greșit în unele privințe, de pildă atunci cînd s-a repezit să ia partea cea mai mănoasă de pămînt[24], totuși s-a străduit să meargă pe urmele dreptului Avram. De asta și Avram l-a luat tovarăș de călătorie, iar Lot cu dragoste a schimbat casa cu străinătatea.

Apoi, ca să vedem că Avram nu era tînăr cînd Stăpînul i-a dat aceste porunci, ci era de acum bătrîn, la o vîrstă cînd cei mai mulți oameni cu greu pleacă într-o călătorie așa de mare, Scriptura spune :

«Iar Avram era de șaptezeci și cinci de ani cînd a ieșit din Haran»[25].

Ai văzut că nici vîrsta, nici altceva din cele ce-l puteau ține lipit de casa părintească nu i-a fost piedică, ci dorul de Dumnezeu a fost mai puternic decît toate ? Cînd sufletul ți-i hotărît și treaz, înfrîngi toate piedicile, te faci una cu ceea ce dorești, și nu te împiedică nici una din aparentele greutăți ; pe toate le învingi și nu te oprești pînă nu dobîndești tot ce dorești. Așa și dreptul acesta. Ar fi putut fi împiedicat și de bătrînețe și de alte multe piedici, dar a rupt toate lanțurile, și, ca un tînăr, ca un bărbat în putere, ca un om pe care nu-l împiedică nimic, așa a pornit cu grabă să împlinească porunca Stăpînului. Nici un om, care vrea să facă vreo faptă mare și de curaj, nu o poate săvîrși, dacă mai întîi nu se întrarmează împotriva tuturor piedicilor ce i-ar putea sta în calea gîndului său. Dreptul Avram știa bine lucrul acesta ; de aceea n-a mai ținut seamă de nimic ; nici de traiul cu care era obiș-

23. *Fac.*, 12, 1.
24. *Fac.*, 13, 11—12.
25. *Fac.*, 12, 4.

nuit, nici de rude, nici de casa părintească, nici de mormintele strămoșilor, nici de vîrsta sa înaintată; spre un singur lucru îi era îndreptată mintea: cum să împlinească porunca Stăpînului. Și puteai vedea un lucru plin de mirare! Un om la adînci bătrîneți, împreună cu femeia lui, și ea bătrînă, pornind-o la drum cu o mulțime de slugi, fără să știe unde are să se termine rătăcirea lui. Mai gîndiți-vă acum cît de grea era călătoria pe vremea aceea! Pe atunci nu puteai, ca acum, să te alături pe drum cu înlesnire de alți călători, ca să-ți faci ușoară călătoria; pămîntul apoi era împărțit pe atunci în mici voievodate, așa că drumeții erau siliți să treacă din țara unui voievod în țara altui voievod, erau siliți să treacă aproape în fiecare zi dintr-o împărăție în altă împărăție. Aceasta, deci, ar fi fost o piedică mare în calea dreptului, dacă el n-ar fi fost însuflețit de un mare dor și dacă n-ar fi fost hotărît să asculte în totul de poruncă. Dar el a sfărîmat toate aceste piedici ca pe o pînză de păianjen; și întărindu-și mintea cu credința și fiind încredințat de vrednicia de credință a Celui Ce i-a făgăduit, a pornit la drum.

«*Și a luat,* spune Scriptura, *Avram pe Sara, femeia lui, și pe Lot, fiul fratelui lui, și toate averile lor cîte le agonisiseră în Haran și a ieșit, ca să meargă în pămîntul Canaan*» [26].

VI

Uită-te la precizia Scripturii! Ne istorisește totul, ca prin toate să cunoaștem dragostea de Dumnezeu a dreptului Avram.

«*Și a luat,* spune Scriptura, *pe Sara, femeia lui, și pe Lot, fiul fratelui lui, și toate cîte agonisiseră în Haran*».

N-a spus fără rost «*toate cîte agonisiseră în Haran*», ci ca să aflăm că patriarhul n-a luat nimic din cele ce avea în Haldeea, ci a lăsat fratelui său toată averea părintească și a plecat numai cu ceea ce putuse agonisi în Haran. Și acest minunat bărbat a făcut lucrul acesta, nu pentru că ținea la averi, nici că era zgîrcit, ci ca să poată arăta tuturor, cu averea lui, cîtă purtare de grijă a avut Dumnezeu de el. Cel Care l-a ridicat din pămîntul caldeilor și iarăși i-a poruncit să se mute și de aici, tot Acela a fost Cel Care i-a mărit averea de fiecare dată și a înlăturat orice greutate. Dar aceasta este, în același timp, și dovada sufletului iubitor de Dumnezeu al lui Avram, că a luat cu el pe toate, cu toate, ca să meargă o cale atît de lungă. Negreșit, orice om care-l vedea voia să cunoască pricina călătoriei dreptului Avram; și cînd afla că la porunca lui Dumnezeu s-a mutat într-o țară străină, părăsin-

26. *Fac.*, 12, 5.

du-şi propria sa ţară, afla chiar prin fapte şi ascultarea plină de dragoste de Dumnezeu a dreptului Avram, dar cunoştea şi covîrşitoarea purtare de grijă a lui Dumnezeu.

«Şi a ieşit, ca să meargă în pămîntul Canaan».

— De unde ştia Avram că în pămîntul Canaan avea să se termine călătoria lui, cînd în porunca lui Dumnezeu nu se vorbea de aşa ceva, ci i se spusese : *«Vino în pămîntul pe care ţi-l voi arăta»* ?

— Poate că Dumnezeu i-a spus şi asta, indicîndu-i minţii lui pămîntul în care avea să-l aşeze. De aceea, cînd i-a poruncit, i-a spus neprecis : *«Vino în pămîntul pe care ţi-l voi arăta»*, ca să ne descopere virtutea dreptului. Apoi pentru că dreptul Avram a făcut cu multă grabă tot ce depindea de el, Dumnezeu i-a pus îndată în minte şi pămîntul, în care voia să-l aşeze. Dumnezeu ştia mai dinainte cît de mare este virtutea dreptului ; de aceea l-a mutat din pămîntul părintesc şi i-a poruncit să nu ia cu el pe fratele său, pentru că voia ca Avram să fie dascăl celor ce locuiau în Palestina, iar după puţină vreme şi celor din Egipt.

Ai văzut că virtutea sau păcatul nu stă în firea noastră, ci în voinţa noastră ? Iată, în ce priveşte firea şi patriarhul Avram şi Nahor erau fraţi, dar în ce priveşte voinţa nu erau fraţi. Nahor a rămas tot în rătăcire, deşi fratele său ajunsese la o atît de mare virtute ; Avram, însă, prin faptele lui, arăta tuturor că sporeşte zi de zi în virtutea după Dumnezeu.

«*Şi a venit,* spune Scriptura, *în pămîntul Canaan ; şi a străbătut Avram pămîntul în lungimea lui pînă la locul Sihem, la stejarul cel înalt*» [27].

Scriptura ne face cunoscută partea de ţară în care locuieşte acum dreptul. Apoi ca să aflăm cum stăteau lucrurile în ţara aceea, Scriptura spune :

«Şi cananeenii locuiau atunci pămîntul acela» [28].

Nu fără rost a însemnat şi lucrul acesta fericitul Moise, ci ca să aflăm şi de aici sufletul de filosof al patriarhului ; că fiind încă ocupate de cananeeni locurile acelea, patriarhul a fost silit să se oprească acolo, aşa cum s-a întîmplat, ca un vagabond, ca un străin, ca un om de nimica, un om de aruncat, un om care nu avea nici adăpost. Cu toate acestea, Avram nici aşa nu s-a supărat, nici n-a zis : «Ce înseamnă asta ? Eu care am trăit înconjurat de atîta cinste şi respect în Haran,

---

27. *Fac.*, 12, 6.
28. *Fac.*, 12, 6.

să fiu silit acum să vagabondez ca un cerșetor, ca un om fără patrie, ca un străin, ca un venetic, să fiu silit să caut un adăpost nenorocit, pe care nici așa nu-l pot găsi, să fiu silit să stau în corturi și în colibe și să îndur și toate celelalte necazuri ale unei astfel de vieți? Asta au vrut să spună cuvintele: *«Vino și te voi face neam mare»*? Bun început am făcut! La ce bine mă mai pot aștepta?». Dar dreptul Avram nici n-a vrut să spună asta și nici n-a pregetat, ci cu toată inima și cu desăvîrșită credință s-a încrezut în făgăduințele lui Dumnezeu și a avut cugetul necontenit neclintit. De aceea a și fost învrednicit iute de mîngîierea cea de sus.

VII

Dar ca să nu lungesc mult cuvîntul de învățătură, să mă opresc aici, rugînd dragostea voastră să aveți aceeași voință și același suflet ca și dreptul Avram. Ar fi o nebunie să nu facem asta. Dreptul acesta a primit poruncă să se mute dintr-un pămînt în altul și a fost atît de supus, că nici bătrînețea, nici toate celelalte piedici pe care le-am enumerat, nici vitregia vremurilor, nici altceva din cele ce-l puteau opri, nu l-au făcut să nu asculte; dimpotrivă, rupînd toate lanțurile, alerga și se zorea bătrînul, ca un tînăr plin de vigoare, împreună cu femeia, cu nepotul și slugile sale, să aducă la îndeplinire porunca lui Dumnezeu. Noi, însă, n-am primit poruncă să ne mutăm dintr-un pămînt în alt pămînt, ci de la pămînt la cer, și totuși nu ne supunem acestei porunci cu graba cu care se supunea dreptul Avram, ci de multe ori punem înainte scuze zadarnice și neîntemeiate; nu ne atrage nici măreția făgăduințelor, nici lipsa de preț al celor de pe pămînt — că sînt pămîntești și vremelnice — și nici vrednicia Celui Ce ne poruncește! Sîntem atît de trîndavi, încît preferăm întotdeauna pe cele vremelnice în locul celor veșnice, preferăm pămîntul în locul cerului, pe cele care zboară înainte de a se ivi în locul celor care nu pot avea sfîrșit niciodată. Vă întreb, pînă cînd ne vom înnebuni cu strîngerea de averi? Ce înseamnă furia asta, care ne asediază în fiecare zi cu pofta ei cumplită, care nu mai are saț și e mai rea decît pofta bețivilor? Da, după cum bețivii cu cît beau mai mult cu atît ard mai mult de sete și aprind și mai cumplit cuptorul, tot așa și cei robiți de tirania poftei după bani nu-și potolesc niciodată pofta, ci cu cît adună mai mult cu atît li se mărește mai mult văpaia și aprind și mai cumplit cuptorul. Nu-i vedem, oare, pe cei dinaintea noastră, că după ce cuprinseseră, ca să spun așa, întreaga lume, au plecat de aici goi și sărmani, cîștigînd de pe urma ostenelilor lor atîta numai cît să dea socoteală și să fie osîndiți pentru

toate cele făcute de el? Averile rămase de la el le-au împărţit unii şi alţii, dar păcatele săvîrşite cu strîngerea averilor le-au luat cu ei, ca să sufere pedeapsa marii mînii dumnezeieşti, negăsind de nicăieri nici o mîngîiere. Spune-mi, pentru ce stăm atît de nepăsători cînd e vorba de mîntuirea noastră şi luăm hotărîri despre sufletul nostru, ca şi cum ar fi vorba de ceva străin? Nu auzi pe Hristos spunînd: *«Ce va da omul în schimb pentru sufletul său?»* [29]; şi iarăşi: *«Ce ar folosi omul de ar cîştiga toată lumea, dar şi-ar pierde sufletul?»* [30]. Ai, oare, ceva la fel de valoros ca sufletul? De mi-ai vorbi de întreaga lume, nu mi-ai spus nimic! Ce-ai folosi, după cum a spus Hristos, de-ai cîştiga întreaga lume, dar ţi-ai pierde sufletul, decît care nimic nu-i mai de preţ? Şi totuşi acest suflet, care-i aşa de scump, care trebuie să ne fie atît de drag, îl dispreţuim şi-l sfîşiem atîta în fiecare zi! Uneori îl asaltăm cu pofta de bani şi îl sfîşiem cu desfrînarea, iar alteori îl facem de ruşine cu mînia noastră şi-l chinuim cu fel de fel de patimi! Niciodată nu ne îngrijim de el! Ce iertare mai merităm, oare, sau cine ne va scăpa de pedeapsa care ne ameninţă? De aceea, vă rog ca, atîta vreme cît mai avem timp, să spălăm cu bogate milostenii murdăria sufletului nostru şi să stingem cu ajutorul milosteniei văpaia păcatelor noastre. Că spune Scriptura: *«Apa stinge focul arzător, iar cu milosteniile se curăţesc păcatele»* [31]. Nimic, da, nimic altceva nu ne poate scăpa de focul gheenei ca milosteniile bogate! Dacă vom face milostenie, aşa cum cer legile date de Dumnezeu, nu de ochii oamenilor, ci de dorul de Dumnezeu, vom putea să ne curăţim şi murdăria păcatelor şi să ne învrednicim şi de iubirea de oameni a lui Dumnezeu, cu harul şi cu îndurările Unuia-Născut Fiului Lui, cu Care Tatălui împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

---

29. *Matei*, 16, 26.
30. *Matei*, 16, 26.
31. *Înţ. Sir.*, 3, 29.

OMILIA A XXXII-a

«Şi s-a arătat lui Avram Domnul şi i-a zis lui : «Seminţiei tale voi da pămîntul acesta». Şi a zidit acolo altar Domnului, Celui Ce i s-a arătat lui» [1]

I

Mare şi nespusă este, iubiţilor, comoara acestor cuvinte citite de curînd ! Şi e nevoie de minte încordată, de cuget treaz şi veghetor, ca să nu scăpăm nimic din cele ascunse în aceste scurte cuvinte ! De aceea şi iubitorul de oameni Dumnezeu n-a făcut lesne de înţeles, de la simpla citire, toate cuvintele Sfintei Scripturi şi nici n-a lăsat să ne fie clare şi lămurite toate, tocmai ca să ne trezească din trîndăvie şi să fim cu mare luare aminte, ca aşa să culegem folosul din ele. De obicei rămîn mai bine înfipte în mintea noastră cele pe care le găsim cu greu şi după multă cercetare, pe cînd cele pe care le descoperim uşor zboară iute din inima noastră.

Aşadar să nu ne trîndăvim, vă rog ! Să trezim mintea noastră şi să privim bine în adîncul celor scrise în Scriptură, ca să avem din ele cît mai mult cîştig şi aşa să plecăm acasă. Da, iarmaroc duhovnicesc este Biserica lui Dumnezeu ! Este spital al sufletelor ! Şi trebuie, întocmai ca în iarmaroc, să facem şi în Biserică multe tîrguieli şi aşa să ne ducem acasă ! Şi iarăşi, ca de la spital să plecăm şi noi de-aici, încărcaţi cu leacuri potrivite patimilor noastre ! Că nu pentru aceasta venim la biserică în fiecare zi numai ca să ne întîlnim unii cu alţii şi apoi să ne despărţim, ci ca fiecare să învăţăm ceva folositor, ca să plecăm acasă după ce am primit doctoria pentru patima care ne supără. N-ar fi, oare, una din cele mai mari prostii, ca noi să cerem în fiecare zi copiilor noştri, care se duc la şcoală, să ne spună ce-au mai învăţat şi nici nu ne gîndim să-i lăsăm să se ducă fără folos şi degeaba la şcoală, dacă nu vedem că au vreun cîştig, iar noi, oameni în toată firea, care venim la această şcoală duhovnicească, să nu fim măcar la fel de silitori ca şi copiii noştri, mai ales cînd cîştigul priveşte mîn-

---

1. *Fac.*, 12, 7.

tuirea sufletului nostru? Așadar, vă rog, ca fiecare din noi să cerceteze în fiecare zi ce a cîștigat din predica de azi, ce a cîștigat din predica de ieri, ca să nu părem că am venit aici în zadar și fără de folos. Eu n-am nici o vină dacă veniți în zadar aici; mi-am făcut datoria și n-am lăsat nimic din ce puteam să fac; dar voi, dacă vă supărați de cele ce spun, dacă nu sînteți cu mare luare aminte, dacă nu vreți să vă folosiți de pe urma cuvintelor mele, veți fi pricina unei mai mari osînde! Ascultă că o spune Hristos celui ce a îngropat talantul în pămînt: «*Slugă vicleană, trebuia să dai argintul meu la zarafi și venind eu aș fi luat al meu cu dobîndă*» [2]; iar iudeilor le spune: «*De n-aș fi venit și nu le-aș fi grăit, păcat n-ar avea; dar acum n-au dezvinovățire*» [3]. Eu nu urmăresc atît ca să scap eu de pedeapsă, cît doresc ca voi să propășiți! Chiar de-aș fi de mii de ori nevinovat, socot știrbită fericirea mea dacă rîvna voastră nu-i la înălțimea ostenelilor mele. Atunci mi-i deplină fericirea cînd vă văd propășind în cele duhovnicești. Știu că voi, cu ajutorul lui Dumnezeu, sînteți plini de înțelegere și că puteți sfătui și pe alții; dar, după cuvîntul fericitului Pavel [4], vă aduc aminte, vă trezesc zelul și rîvna, vă îndemn necontenit, vrînd să fiți desăvîrșiți. Nu mică dovadă a propășirii voastre în Dumnezeu îmi este mie și venirea voastră cu atîta dragoste la biserică în fiecare zi și că nu vă săturați de ascultarea învățăturii celei duhovnicești. După cum pofta de mîncare este nespus de mare semn de sănătate, tot așa și pofta după învățătura cea duhovnicească este dovada cea mai puternică a sănătății sufletești. De aceea și eu, cunoscîndu-vă dorul și știind că nu pot să vă plinesc pofta, nici să vă satur de această duhovnicească hrană, chiar de-aș vorbi de mii și mii de ori, nu voi înceta a vă grăi, după puterea mea, acelea pe care harul lui Dumnezeu mi le va da a le grăi, de a vi le pune înainte în fiecare zi spre folosul vostru și de a sădi în sufletele voastre învățăturile dumnezeieștilor Scripturi.

II

Haide, așadar, și astăzi să rog pe Stăpînul cel iubitor de oameni să-mi călăuzească limba spre găsirea celor căutate, și să vă rostesc obișnuitul cuvînt de învățătură, după ce mai întîi voi pune înaintea dragostei voastre cuvintele citite din Scriptură!

2. *Matei*, 25, 26—27.
3. *Ioan*, 15, 22.
4. *Rom.*, 15, 14—15.

«Şi S-a arătat, spune Scriptura, *Domnul Dumnezeu lui Avram şi i-a zis lui»* [5].

Nu spuneam eu bine, la început, că mare comoară se află în aceste puţine cuvinte? Iată, chiar de la început, ce noi şi străine cuvinte!

«Şi S-a arătat Domnul Dumnezeu lui Avram».

Acum întîlnim pentru întîia oară în Scriptură cuvîntul *«s-a arătat»*. Dumnezeiasca Scriptură n-a folosit acest cuvînt nici cu Adam, nici cu Abel, nici cu Noe, nici cu altcineva. Ce înseamnă, dar, aceste cuvinte: *«şi s-a arătat»*? Pentru ce atunci Scriptura spune în altă parte: *«Nimeni nu va vedea pe Dumnezeu şi va trăi»*? [6] Ce putem gîndi, dar, de aceste cuvinte ale Scripturii, care spun că Dumnezeu *«S-a arătat»*? Cum S-a arătat dreptului Avram? Oare a văzut Avram fiinţa lui Dumnezeu? Nu! Doamne fereşte!

— Dar ce?

— Dumnezeu S-a arătat aşa cum numai El singur ştie şi atît cît putea Avram să vadă. Iscusit este înţeleptul şi bunul nostru Stăpîn! Se pogoară spre firea omenească şi se înfăţişează celor care se pregătesc în chip vrednic. Şi asta o arată prin profetul Osie, cînd spune: *«Eu am înmulţit vedeniile şi în mîinile proorocilor m-am asemănat»* [7]. Isaia L-a văzut şezînd pe scaun [8]; dar cuvintele acestea sînt nevrednice de Dumnezeu, că Dumnezeu nu şade. Cum ar putea şedea pe scaun firea aceea netrupească şi nepieritoare? Daniil iarăşi L-a văzut ca vechi de zile [9]. Zaharia apoi L-a văzut într-un fel, iar Iezechiil în alt fel. De asta Dumnezeu a spus: *«Eu am înmulţit vedeniile»*, în loc de: «M-am arătat aşa, după vrednicia fiecăruia». Şi acum, dar, cînd l-a ridicat Dumnezeu pe dreptul Avram din pămîntul său şi i-a poruncit să se ducă într-un pămînt străin, care era încă locuit de cananeeni, acum, cînd a ajuns şi rătăcea ca un vagabond şi un străin, căutînd un loc unde să-şi facă un sălaş potrivit lui, acum, bunul Stăpîn vrea să-l mîngîie, să-i întărească rîvna, ca să nu i se slăbească şi ca să nu pună la îndoială făgăduinţa ce i-o făcuse, cînd i-a spus: *«Vino şi te voi face neam mare»* [10] — da, într-adevăr dreptul Avram vedea că faptele sînt potrivnice făgăduinţei, vedea că el rătăceşte de colo-colo ca un om fără căpătîi, ca un om de lepădat şi fără nici un sprijin şi că nu are unde se opri — deci ca să-i întărească cugetul, Scriptura spune:

---

5. *Fac.*, 12, 7.
6. *Ieş.*, 33, 20.
7. *Osie*, 12, 10.
8. *Isaia*, 6, 1.
9. *Dan.*, 7, 22.
10. *Fac.*, 12, 2.

«Şi S-a arătat Domnul lui Avram şi i-a spus lui: «Seminţiei tale voi da pămîntul acesta» [11].

Mare este făgăduinţa aceasta! Este urmarea făgăduinţei, pe temeiul căreia îl ridicase Dumnezeu pe Avram din pămîntul lui. Mai înainte îi spusese: *«Voi mări numele tău»*; de aceea acum îi spune: *«Seminţiei tale voi da pămîntul acesta»*. Avram era bătrîn, era fără copii, pentru că Sara era stearpă. Şi Dumnezeu îi făgăduieşte că va da pămîntul acela copilului lui! Dar uită-te la iubirea de oameni a lui Dumnezeu! Dumnezeu ştia mai dinainte virtutea dreptului şi de aceea vrea să-l facă tuturora cunoscut, să-l arate tuturora ca pe un mărgăritar ascuns. Adaugă făgăduinţă lîngă făgăduinţă; îi face mari făgăduinţe; dar amînă iarăşi împlinirea lor, ca să arate mai ales cu asta iubirea de Dumnezeu a patriarhului; ca să arate că acest fericit bărbat nu s-a turburat, nu s-a descurajat, deşi vedea că cele ce i se întîmplă sînt potrivnice făgăduinţelor făcute, ci a rămas neclintit în cugetul său, fiind încredinţat că cele odată făgăduite de Dumnezeu sînt sigure şi neschimbătoare.

Dar să cercetăm cu de-amănuntul pe toate, ca să vedem şi înţelepciunea iscusită a bunului Dumnezeu, şi grija lui de dreptul Avram, dar şi dragostea patriarhului pentru Stăpîn!

«Şi S-a arătat, spune Scriptura, *Domnul Dumnezeu lui Avram»*.

— Cum s-a arătat?

— Cum numai însuşi Dumnezeu ştie şi atît cît patriarhul putea să vadă. N-am să încetez a grăi aşa! Chipul în care i s-a arătat nu-l ştiu; ştiu atît, că Scriptura spune: *«S-a arătat Domnul Dumnezeu lui Avram şi i-a spus: «Seminţiei tale voi da pămîntul acesta»*.

Căutaţi să ţineţi bine minte făgăduinţele făcute de Dumnezeu lui Avram, pentru ca atunci cînd îl veţi vedea căzînd în felurite încercări, să vă daţi seama de covîrşitoarea lui filosofie, de tăria bărbăţiei lui şi de dragostea lui tare şi neclintită de Dumnezeu; să luaţi lecţie din cele întîmplate dreptului acestuia, ca niciodată să nu socotiţi că este părăsit de Dumnezeu un om virtuos, cînd îl vedeţi asaltat de încercări şi de necazuri. Dimpotrivă, gîndindu-vă că sînt multe chipurile în care rînduieşte Dumnezeu viaţa oamenilor, să lăsaţi totul pe seama proniei Lui, care depăşeşte puterea noastră de înţelegere. Dacă Dumnezeu îngăduie ca dreptul acesta, care era atît de iubitor de Dumnezeu şi atît de ascultător, să fie supus la atîtea încercări, după cum veţi afla îndată, apoi n-o face din dispreţ pentru slujitorul Său, ci pentru că vrea

11. *Fac.*, 12, 7.

să descopere tuturor celorlalţi virtutea lui Avram. — Dumnezeu are obicei să facă lucrul acesta cu drepţii. Toţi cîţi sînteţi destoinici în citirea Dumnezeieştilor Scripturi veţi putea vedea că chiar din cele dintîi pagini ale Scripturii aşa rînduieşte Dumnezeu viaţa robilor Săi. — N-ar fi, oare, cea mai mare lipsă de judecată să socotiţi îngăduinţa această părăsire, în loc să vedeţi în ea mai degrabă semnul celei mai mari purtări de grijă a lui Dumnezeu şi a nespusei Lui iubiri de oameni? Arătîndu-şi, dar, Dumnezeu covîrşitoarea Lui putere, face cu aceasta două lucruri: arată tuturora răbdarea şi bărbăţia robilor Săi, dar şi iscusita Sa purtare de grijă de cei care sînt în mijlocul încercărilor, în aşa fel încît, atunci cînd aproape nu mai este nici o nădejde de izbîndă, Dumnezeu întoarce lucrul aşa cum voieşte El, fără să fie împiedicat de greutăţile care Îi stau în cale.

«Şi S-a arătat, spune Scriptura, *Domnul Dumnezeu lui Avram şi i-a zis lui: «Seminţiei tale voi da pămîntul acesta»*.

Mare este făgăduinţa! Dorită mai cu seamă de dreptul Avram! Ştiţi doar cum doresc să aibă copii cei care au ajuns la bătrîneţe, mai ales cînd şi-au dus tot timpul fără de copii! Stăpînul, deci, îl răsplăteşte pe Avram pentru ascultarea sa. Cînd Dumnezeu i-a spus la început: *«Ieşi din pămîntul tău»* [12], Avram a ascultat de poruncă, n-a pregetat, n-a amînat, ci a împlinit ce i s-a poruncit; de aceea şi Dumnezeu îi spune acum: *«Seminţiei tale voi da pămîntul acesta»*.

III

Uită-te cum Dumnezeu îi deşteaptă cugetul cu aceste cuvinte şi-i dă îndestulătoare răsplată ostenelilor sale! De aceea şi dreptul Avram, arătîndu-şi recunoştinţa, caută să-I mulţumească îndată lui Dumnezeu.

«Şi a zidit acolo, spune Scriptura, *altar Domnului, Celui Ce i s-a arătat lui»* [13].

Iată dovada sufletului lui iubitor de Dumnezeu! Avram afieroseşte lui Dumnezeu însuşi locul în care a fost învrednicit să vorbească cu Dumnezeu! Acolo Îi mulţumeşte lui Dumnezeu după puterea sa. Că acesta este înţelesul cuvintelor: *«a zidit altar»*, în loc de «a mulţumit pentru cele făgăduite». Şi după cum unii oameni, cînd sînt stăpîniţi de dragoste, clădesc de multe ori case în locurile în care s-au întîlnit cu prietenii lor, iar alţii adeseori înalţă chiar oraşe şi le dau numele ce-

12. *Fac.*, 12, 1.
13. *Fac.*, 12, 7.

lor care i-au ajutat și le-au fost de folos, tot așa și dreptul acesta *«a zidit altar Domnului, Celui Ce i s-a arătat lui»* în locul în care a fost învrednicit de vederea lui Dumnezeu.

«Și s-a dus de acolo» [14].

— Ce înseamnă : *«S-a dus de acolo»* ?

— A plecat de acolo și s-a mutat în alt loc, pentru că locul ajunsese sfînt, pentru că fusese afierosit lui Dumnezeu.

«În munte, către răsăritul Betelului și și-a întins acolo cortul lui» [15].

Și-a făcut, spune Scriptura, un sălaș făcut în grabă.

Vezi ce viață simplă ducea dreptul ? Vezi cît de puține nevoi avea, că putea să se mute cu atîta ușurință cu femeia și cu slugile ? Să audă bărbații, să audă femeile ! Adeseori, cînd dorim să ieșim la cîmp, născocim mii și mii de nevoi, ne zbatem în fel și chip, ca să tîrîm cu noi o mulțime de lucruri, de care nu avem neapărată trebuință, lucruri de prisos și nefolositoare ; le cărăm, însă, și le luăm cu noi, pentru lux și fală. Dar dreptul Avram n-a făcut așa.

— Dar cum ?

— După ce a fost învrednicit de vorbirea aceea a lui Dumnezeu, a afierosit lui Dumnezeu locul, a zidit altar și s-a mutat cu toată ușurința în altă parte.

«Și și-a întins acolo cortul lui, în Betel, care era spre mare și Anghe, care era spre răsărit ; și a zidit și acolo altar Domnului și a chemat numele Domnului» [16].

Vezi că toate arată cugetul iubitor de Dumnezeu al lui Avram ? Dincolo a zidit altar pentru făgăduința pe care i-o făcuse Dumnezeu ; și după ce a afierosit lui Dumnezeu locul, a plecat ; aici, iarăși, după ce și-a întins cortul, *«a zidit altar Domnului și a chemat numele Domnului»*. Ai văzut minte de filosof ? Ai văzut că ceea ce lăuda în epistole fericitul Pavel, minunatul dascăl al lumii, spunînd : *«În tot locul ridicînd mîini cuvioase»* [17], aceea, luîndu-o înainte, a împlinit-o cu fapta patriarhul, zidind în fiecare loc altar, ca să înalțe mulțumiri Stăpînului ? Știa, știa bine că nimic altceva nu cere de la om Dumnezeul universului, după nenumăratele și nespusele Lui binefaceri, decît suflet recunoscător, care să știe să-I mulțumească pentru binefacerile primite.

Vedem, însă, că dreptul Avram se mută și de aici.

14. *Fac.*, 12, 8.
15. *Fac.*, 12, 8.
16. *Fac.*, 12, 8.
17. *I Tim.*, 2, 8.

«Şi s-a ridicat Avram şi plecînd şi-a pus tabăra în pustie» [18].

Uită-te iarăşi la sufletul lui iubitor de Dumnezeu şi la multa lui filosofie! Scriptura ne spune iarăşi că a plecat de acolo *«şi şi-a pus tabăra în pustie»*.

— Pentru ce a plecat de acolo?

— Poate pentru că a văzut că locuitorii locului aceluia nu vedeau cu ochi buni şederea lui printre ei. De aceea Avram se duce în pustie; şi cu asta îşi arată marea lui bunătate; arată că doreşte liniştea şi că nu vrea să aibă de-a face cu ei.

«Şi plecînd şi-a pus tabăra în pustie».

Străin cuvînt întrebuinţează Dumnezeiasca Scriptură! Precum este obiceiul să se vorbească despre războinici, tot aşa vorbeşte şi aici Scriptura despre dreptul Avram: *«şi-a pus tabăra»*, ca să arate că patriarhul ducea o viaţă simplă; că după cum ostaşii îşi aşază tabără cu uşurinţă cînd ici, cînd colo, tot aşa şi dreptul acesta se muta cu mai mare uşurinţă decît ostaşii, deşi avea cu el soţie, nepot şi atîtea slugi. Ai văzut ce viaţă simplă ducea Avram la bătrîneţe cu soţia şi slugile sale? Pe mine, însă, mă face să mă minunez mai cu seamă de curajul femeii. Cînd mă duc cu gîndul la slăbiciunea firii femeieşti şi mă gîndesc că Sara se muta cu uşurinţă cu dreptul Avram, că nu se supăra, nici nu-i era piedică dreptului, mă minunez şi socot că nu mai puţin decît dreptul avea şi ea un suflet tot atît de tare ca şi soţul ei. Şi aceasta o vom putea şti cînd vom tîlcui cuvintele Scripturii.

Ai văzut că după ce Avram a auzit: *«Seminţiei tale voi da pămîntul acesta»*, nu s-a liniştit într-un loc, ci s-a mutat de ici-colo şi de acolo iarăşi dincolo. Dar iată că este alungat iarăşi şi din pustie, nu de oameni, ci de foamete.

«Şi s-a făcut, spune Scriptura, *foamete pe pămînt»* [19].

Să audă cei care grăiesc la întîmplare şi fără să se gîndească, cei care ghicesc, cei care spun că pentru că a venit cutare s-a făcut foamete; sau pentru că s-a întîmplat cutare lucru, s-a întîmplat cutare lucru. Iată foamete şi la venirea dreptului Avram; şi foamete mare; dar dreptul nu se turbură, nu gîndeşte ce gîndesc oamenii şi nici nu pune foametea pe seama venirii lui.

Cînd Avram a văzut că firea îi este împotrivă şi că foametea este mare,

«S-a pogorît Avram în Egipt, ca să locuiască acolo, pentru că se întărise foametea pe pămînt» [20].

---

18. *Fac.*, 12, 9.
19. *Fac.*, 12, 10.
20. *Fac.*, 12, 10.

IV

Iată că luptele dreptului Avram se prelungesc! Rînduise Stăpînul ca Avram să fie dascăl nu numai celor din Palestina, ci și celor din Egipt, ca să fie cunoscută de toți lumina virtuții lui. Ca pe o lumină tăinuită și ascunsă în pămîntul caldeilor, Stăpînul îl ridicase din Caldeea ca să povățuiască pe calea adevărului pe egipteni, pe cei ce ședeau în întunericul rătăcirii.

Dar poate că cineva mă va întreba:

— Dar pentru ce nu i-a adus pe calea credinței pe cei din Caldeea?

— Poate că Dumnezeu avea să se îngrijească prin alții de mîntuirea lor. De altfel ascultă că Hristos spune: «*Nu este profet disprețuit decît în patria sa*» [21].

Deci, Dumnezeu, ca să aducă la îndeplinire făgăduința ce i-o făcuse, spunîndu-i: «*Și voi mări numele tău*» [22], îngăduie să vină foametе, ca să-l silească pe Avram să se ducă în Egipt, ca să cunoască și cei de acolo cît este de mare virtutea bărbatului. Foametea, ca un călău, legîndu-l cu lanțuri, l-a ridicat din pustie și l-a tîrît în Egipt.

Dar să vedem ce i s-a întîmplat acolo, să vedem în cîte încercări a căzut dreptul Avram, ca să cunoaștem și curajul lui, dar și sufletul de filosof al femeii sale.

După ce au mers cale lungă și au ajuns în apropierea Egiptului, a început dreptul să se neliniștească și să se teamă, ca să spun așa, de viața lui; și tremurînd vorbește cu femeia lui.

«*Și a fost*, spune Scriptura, *cînd se apropia Avram să intre în Egipt, a zis Sarei, femeii sale: «Știu că ești femeie frumoasă la chip. Va fi, dar, că dacă te vor vedea egiptenii vor zice: «Aceasta este femeia lui»; și pe mine mă vor omorî, iar pe tine te vor cruța; să le spui, dar: «Sînt sora lui», ca să-mi fie mie bine pentru tine și să trăiască sufletul meu din pricina ta*» [23].

Ai văzut din aceste cuvinte cîtă frică și neliniște îl cuprinsese pe dreptul Avram! Dar nu i s-a turburat deloc cugetul, nici nu i s-a întunecat mintea, nici n-a gîndit și nici n-a spus: «Ce este aceasta? Am fost, oare, părăsit? Am fost, oare, înșelat? Ne-a lăsat, oare, Stăpînul lipsiți de purtarea Sa de grijă? Ne-a lăsat, oare, acum să ne temem

21. *Matei*, 13, 57.
22. *Fac.*, 12, 2.
23. *Fac.*, 12, 11—13.

de cele mai mari nenorociri și să cădem în vădită primejdie El, Care ne-a spus : *«Te voi mări*[24] *și voi da seminției tale pămîntul acesta»* ?[25] Dreptul Avram, însă, n-a vrut să-i treacă prin minte un astfel de gînd, ci unul îi era gîndul lui : să poată găsi un mijloc iscusit, ca să-și potolească și foamea și să scape și din mîinile egiptenilor.

«Știu că ești femeie frumoasă la chip», i-a spus Avram soției lui.

Iată cît de frumoasă era femeia lui Avram ! Ajunsese bătrînă și rămăsese încă în floare după atîta număr de ani ! Chipul îi mai era frumos, cu toate că trecuse prin atîtea necazuri și supărări îndurate pe cale, mutîndu-se din loc în loc ; din Caldeea în Haran ; de aici în Canaan ; de aici iarăși în Cananea, și de acolo aici și acum în Egipt. Niște călătorii atît de dese n-ar fi doborît, oare, și pe un bărbat puternic ? Dar această minunată femeie strălucea încă prin frumusețea chipului ei chiar după atîtea greutăți și umplea de cumplită teamă sufletul dreptului Avram. De aceea și spunea : *«Știu că ești femeie frumoasă la chip. Va fi, dar, că dacă te vor vedea egiptenii vor zice : «Aceasta este femeia lui» ; și pe mine mă vor omorî, iar pe tine te vor cruța».*

Uită-te cîtă încredere are în purtarea femeii lui ! Nu s-a temut că are s-o facă să se îngîmfe cu laudele ce i le aducea, ci o sfătuiește, zicînd așa : *«Ca nu cumva pe mine să mă omoare, iar pe tine să te cruțe, să le spui : «Sînt sora lui», ca să-mi fie mie bine și să trăiască sufletul meu pentru tine».* Pentru că nu-i poruncea un lucru obișnuit, de aceea a vrut s-o înduplece cu cuvintele ce le spunea, pentru ca s-o plece spre milă și s-o convingă să facă cu dragă inimă ceea ce pusese la cale.

«Va fi, dar, dacă te vor vedea egiptenii vor zice : «Aceasta este femeia lui» ; și pe mine mă vor ucide, iar pe tine te vor cruța».

N-a spus : «Te vor necinsti» ; nu voia deocamdată s-o înfricoșeze cu cuvintele sale ; de altfel se temea și de făgăduința lui Dumnezeu. De aceea i-a spus : *«Pe tine te vor cruța. Spune-le dar : «Sînt sora lui».*

Gîndiți-vă ce se petrecea în sufletul dreptului Avram, cînd dădea astfel de sfaturi femeii sale ! Știți, doar, știți bine că nimic nu-i mai greu unui bărbat, decît să-și bănuiască femeia ! Iar dreptul acesta se străduia, făcea totul ca femeia lui să facă desfrînare ! Dar să nu osîndești, iubite, pe dreptul Avram fără chibzuială, ci, chiar din această faptă a lui, caută de-i cunoaște priceperea și curajul lui cel mare ! Curajul, pentru că atît de curajos s-a împotrivit gîndului și a biruit turburarea

24. *Fac.*, 12, 2.
25. *Fac.*, 12, 7.

sufletului său cînd îi dădea astfel de sfaturi. Că nu este patimă mai grea decît gelozia ascultă pe Solomon, care spune: *«Plină de gelozie este inima bărbatului ei; va fi fără milă în ziua judecății; nu va schimba dușmănia nici cu multe daruri»* [26], și iarăși: *«Crudă ca iadul este gelozia»* [27].

V

Într-adevăr, vedem că mulți oameni, din pricina geloziei, sînt cuprinși de atîta furie că nu cruță pe femeile lor, ci de multe ori le omoară și pe ele și pe cel ce le-a necinstit casa și se omoară și ei. Atît de cumplită este această patimă, atît de greu de stăpînit este gelozia, încît îl face pe gelos să nu țină seamă nici chiar de viața lui. Deci de aici putem cunoaște curajul lui Avram. Priceperea lui cea mare, însă, o putem cunoaște de acolo că, aflîndu-se într-o încurcătură ca aceea, prins ca în niște lanțuri, a putut găsi această cale, ca nenorocirea să nu fie atît de mare. Dacă ar fi spus că e femeia lui și n-ar fi pus la cale să o dea drept soră a lui, i-ar fi fost luată și Sara, din pricină că frumusețea chipului ei ar fi împins pe egipteni spre desfrînare, și ar fi fost ucis și el, ca să nu fie o dovadă a nelegiuirii lor. Deci cînd îi amenințau aceste două mari nenorociri venite asupra lor din pricina desfrînării egiptenilor și a tiraniei împăratului, Avram, ca să poată găsi oarecare ușurare marii sale neliniști, îi spune femeii lui: *«Spune-le: «Sînt sora lui»*. «Răspunsul acesta, îi spune Avram, mă va scăpa poate de primejdie. În ce te privește pe tine, fie de spui că ești sora mea, fie de spui că ești soția mea, tot te vor lua — asta mai presus de orice îndoială — din pricina frumuseții trupului tău; eu, însă, voi scăpa de primejdie, dacă le vei spune că ești sora mea». Ai văzut priceperea dreptului Avram? Ai văzut că în strîmtorarea în care se găsea a putut găsi o cale prin care putea scăpa de uneltirile egiptenilor? Dar cu acest prilej, gîndește-te și la răbdarea lui Avram și la sufletul mare al femeii sale. La răbdarea dreptului, că nu s-a supărat, nici n-a zis: «Pentru ce să duc cu mine pe femeia aceasta, care mi-i pricina unei atît de mari primejdii? Ce folos am că sînt căsătorit cu ea, cînd din pricina ei mi-i viața în primejdie? Ce cîștig am cînd ea nu numai că nu-mi ușurează cu nimic viața, dar mai aduce peste mine și moartea din pricina frumuseții ei?». Avram, însă, n-a spus, nici n-a gîndit asta, ci a îndepărtat de la el un astfel de gînd și n-a pus la îndoială nici o clipă făgăduința făcută lui de Dumnezeu! La un singur lucru se gîndea: Cum poate să scape de primejdia care-l amenința? Gîndește-te acum, iu-

26. *Prov.*, 6, 34—35.
27. *Cînt.*, 8, 6.

bite, și la nespusa și îndelungata răbdare a lui Dumnezeu! Gîndește-te că nici nu-l ajută, nici nu-l mîngîie pe dreptul Avram, ci așteaptă să se strîngă și să crească necazurile dreptului; îl lasă să-l ducă la deznădejde și numai atunci își arată purtarea Sa de grijă!

«Spune-le: «Sînt sora lui», ca să-mi fie mie bine pentru tine și să trăiască sufletul meu din pricina ta». Dreptul Avram n-a grăit aceste cuvinte pentru că se gîndea că-i va muri sufletul său — că spune Scriptura: *«Nu vă temeți de cei ce omoară trupul, dar nu pot omorî sufletul»* [28] —, ci a grăit soției sale aceste cuvinte în înțelesul lor obișnuit: *«Ca să-mi fie mine bine pentru tine,* îi spune el, *și să trăiască sufletul meu din pricina ta»*. Aproape că i-a grăit așa: *«Spune-le: «Sînt sora lui»*, ca nu cumva, fugind de foametea din Cananea, să mă faci să cad în mîna egiptenilor. Fii mie pricină de mîntuire, *ca să-mi fie mie bine pentru tine!»*.

Cuvinte pline de durere! Mare-i era frica lui Avram, din pricina furiei egiptenilor! Îi era tare frică de moarte, pentru că nu fusese încă surpată tirania morții! Pentru aceea Avram e și de părere să ia parte la adulterul femeii sale, să slujească aproape celui care avea să-i necinstească soția, numai ca să scape de moarte. Da, chipul morții era încă înfricoșător; porțile cele de aramă nu erau încă sfărîmate; boldul morții nu era încă tocit!

Ai văzut ce strînsă era legătura dragostei dintre bărbat și femeie? Ai văzut ce sfat a îndrăznit să-i dea bărbatul femeii sale și ce sfat a putut primi femeia? Și femeia nu-l respinge, nici nu se supără, ci face totul ca să tăinuiască drama.

Să audă bărbații și femeile și să imite înțelegerea dintre aceștia doi! Să imite legătura dragostei lor, evlavia lor puternică, cumințenia vrednică de invidiat a Sarei! Chiar la bătrînețe, frumusețea Sarei atîta strălucea că se lua la întrecere cu virtuțile bărbatului ei. De aceea a și fost învrednicită de atîta purtare de grijă din partea lui Dumnezeu și de răsplata cea de sus. Nimeni, dar, să nu dea vină pe frumusețea trupului, nici să spună acele cuvinte fără rost: «Pe cutare femeie a pierdut-o frumusețea ei!», «Cutărei femei, frumusețea i-a fost pricina prăbușirii!». Nu este frumusețea pricina prăbușirii! Doamne ferește! Că și frumusețea este opera lui Dumnezeu. Nu! Pricina tuturor relelor este voința cea rea. Ai văzut că această minunată femeie strălucea și într-o privință și în alta: și prin frumusețea sufletului și prin frumusețea feței? În toate mergea pe urmele bărbatului ei. Pe Sara s-o imite femeile! Iată că nimic nu i-a turburat sufletul: nici frumusețea

28. *Matei*, 10, 28.

chipului, nici nerodirea pîntecelui, nici timpul îndelungat, nici multa avuţie, nici mutatul din loc în loc, nici călătoriile, nici repetatele şi necontenitele încercări! Nimic n-a turburat-o, ci a rămas nezdruncinată. De asta a şi primit o răsplată vrednică de răbdare! A putut naşte la adînci bătrîneţi dintr-un pîntece amorţit, dintr-un pîntece mort.

«Ca să-mi fie mie bine pentru tine şi să trăiască sufletul meu din pricina ta».

«Nimic altceva nu mi-a mai rămas ca să scap, i-a spus Avram, decît să vrei să spui: *«Sînt sora lui»*. Aşa poate voi scăpa de primejdia, care mă pîndeşte, şi voi trăi datorită ţie! Viaţa mea de acum înainte mi se datoreşte ţie».

Îndestulătoare au fost cuvintele acestea ca să înduplece şi să convingă pe femeia lui!

VI

Atunci este cu adevărat căsnicie, cînd cei doi soţi se înţeleg nu numai cînd le merge bine, ci şi cînd trec prin primejdii. Prin asta se vădeşte dragostea adevărată! Prin asta se cunoaşte prietenia trainică! Nu-l face pe împărat atît de strălucitor coroana de pe cap, cît de strălucitoare şi de vestită a făcut-o pe Sara ascultarea pe care a dat-o sfatului soţului ei, sfatul dreptului Avram. Cine nu se va minuna, gîndindu-se la supunerea ei? Cine va putea lăuda după vrednicie pe această femeie care, după ce dusese o viaţă atîta de curată, la o vîrstă ca a ei, pentru a-şi scăpa bărbatul, a acceptat, atît cît stătea în voia ei, să facă adulter şi să trăiască cu un barbar?

Dar aşteaptă puţin şi vei vedea iscusita purtare de grijă a lui Dumnezeu. Că de asta a aşteptat atît de mult Dumnezeu, tocmai ca să-l facă şi pe drept mai slăvit şi să şi arate, prin cele petrecute atunci, nu numai egiptenilor, ci şi locuitorilor Palestinei, de cîtă bunăvoinţă se bucura patriarhul înaintea Stăpînului universului.

«Şi a fost după ce a intrat Avram în Egipt, că au văzut egiptenii că femeia era frumoasă foarte. Şi au văzut-o căpeteniile lui Faraon şi au lăudat-o lui Faraon şi au dus-o pe ea în casa lui Faraon. Şi lui Avram i-au făcut bine pentru ea. Şi avea el oi şi viţei şi asini şi slugi şi slujnice şi catîri şi cămile» [29].

Iată că s-a întîmplat tot ce bănuise dreptul Avram mai înainte!

Cînd au ajuns în Egipt, *«au văzut egiptenii că femeia era frumoasă foarte»*.

29. *Fac.*, 12, 14—16.

Nu era numai frumoasă, ci, așa de frumoasă, că atrăgea privirile tuturor celor ce-o vedeau.

«Și au văzut-o pe ea căpeteniile lui Faraon și au lăudat-o lui Faraon».

Să nu treci cu ușurință, iubite, pe lîngă aceste cuvinte, ci minunează-te că nici un egiptean n-a pus mîna pe ea ca pe o femeie străină, venită din altă parte, nici n-a disprețuit pe Avram, ci s-au dus la împărat de l-au vestit. S-a întîmplat lucrul acesta ca faptele să ajungă mai cunoscute, ca răzbunarea lui Dumnezeu să nu se îndrepte spre un om de rînd, ci spre însuși împăratul, ca astfel cele întîmplate să se răspîndească pretutindeni.

«Și au dus-o pe ea la Faraon».

Îndată i s-a luat lui Avram femeia; și a fost dusă la Faraon. Uită-te cît de mare e îndelunga așteptare a lui Dumnezeu! Nu-și arată de la început purtarea Sa de grijă, ci lasă să se întîmple totul, o lasă pe Sara să cadă aproape în gîtlejul fiarei și numai atunci face tuturora cunoscută puterea Sa.

«Și au dus-o în casa lui Faraon».

Ce se petrecea, oare, în sufletul femeii în vremea aceea? Cît de turburată îi era mintea! Cum se înălțau valurile în inima ei! Cum de nu s-a înecat, ci a rămas neclintită, ca o stîncă, căutînd la ajutorul cel de sus? Dar pentru ce vorbesc eu de Sara? Este firesc să ne gîndim ce se petrecea în sufletul lui Avram, cînd femeia lui a fost dusă în casa lui Faraon!

«Și lui Avram i-au făcut bine pentru ea», ca unui frate adică. *«Și avea el oi și viței și asini și slugi și slujnice și cămile și catîri».*

Ce vîlvătaie n-au aprins în sufletul lui Avram toate aceste daruri, pe care Faraon i le-a dat ca să-l bucure și să-l slujească? Nu-i pîrjolea, oare, inima, nu-i ardea, oare, mintea, cînd se gîndea la pricina acestor daruri?

Ai văzut că necazurile au ajuns aproape de sfîrșit? Ai văzut că, după judecata omenească, nu mai era nici o nădejde de îndreptare? Ai văzut că, după judecata omenească, situația era deznădăjduită? Ai văzut că femeia căzuse chiar în gîtlejul fiarei? Dar iată acum și nespusa iubire de oameni a lui Dumnezeu și minunează-te de covîrșitoarea Lui putere!

«Și l-a certat, spune Scriptura, *Dumnezeu pe Faraon și casa lui cu certări mari și rele pentru Sara, femeia lui Avram»*[30].

30. *Fac.*, 12, 17.

— Ce înseamnă *«L-a certat»* ?

— L-a certat pentru îndrăzneala lui și pentru fapta lui cea rea.

«Cu certări mari».

Nu l-a certat puțin pe împărat, ci cu *«certări mari»*, pentru că și fapta îndrăzniță de el nu era mică, ci foarte mare. De aceea și pedeapsa i-a fost mare.

«Și casa lui».

L-a certat nu numai pe el, ci *«și casa lui»*.

— Dar pentru ce au fost pedepsiți și toți cei ai casei împăratului, cînd a păcătuit numai împăratul ?

— Nu s-a întîmplat nici asta fără rost, ci ca să potolească nebunia împăratului. Era nevoie de o lovitură mai puternică, pentru ca împăratul, spăimîntat de lovitură, să se depărteze de nelegiuire.

— Este, oare, drept, aș putea fi întrebat, ca din pricina împăratului să fie pedepsiți cei din casa lui ?

— Aceia au fost pedepsiți nu numai din pricina împăratului, ci și din pricina lor, pentru că au luat poate parte și au ajutat la săvîrșirea nelegiuirii. Ai auzit doar ce spusese Scriptura mai înainte : *«Văzînd-o pe ea căpeteniile, au lăudat-o lui Faraon și au dus-o în casa lui Faraon»*. Ai văzut că ei au făcut cu femeia dreptului Avram o faptă pe placul împăratului ? Au fost pedepsiți, deci, toți cei apropiați ai lui Faraon, și nu numai el, tocmai pentru ca să afle toți că au făcut o faptă nelegiuită, nu unui străin oarecare, unui om de rînd, ci unui bărbat drag lui Dumnezeu, de care Dumnezeu are multă grijă. Asta e pricina că i-a zguduit sufletul lui Faraon cu pedeapsă mare ; pedeapsa l-a făcut să se depărteze de fapta lui spurcată, a pus frîu pornirii lui necugetate, i-a scos din minte gîndul desfrînării, i-a alungat din suflet pofta neîmblînzită, i-a înfrînat nebunia furiei.

VII

De aceea vezi-l pe împărat ! Cît de blînd vorbește împăratul, tiranul cu un străin, cu un om care umbla de colo-colo ca un vagabond, a cărui femeie îndrăznise să o ia ! Bine a spus Scriptura că *«a certat Dumnezeu pe Faraon și casa lui pentru Sara, femeia lui Avram»*. Pedeapsa îl face să-și dea seama că Sara era femeia dreptului Avram. Da, chiar dacă a fost dusă în casa lui Faraon, totuși ea a continuat să fie femeia lui Avram !

«*Şi chemînd*, spune Scriptura, *Faraon pe Avram, i-a zis lui : «Pentru ce mi-ai făcut mie asta ?»* [31].

Uită-te la cuvintele pe care le rosteşte împăratul !

— *«Pentru ce mi-ai făcut mie asta ?»*, îi spune împăratul.

— Eu, îi răspunde Avram, eu ţi-am făcut ţie, eu străinul, un om pe care nu-l cunoaşte nimeni, pe care foametea l-a adus aici ? Eu, împăratului, tiranului, stăpînului Egiptului ? Ce ţi-am făcut eu ţie ? Nimic ! Tu mi-ai luat soţia ! M-ai nesocotit ca pe un străin, m-ai dispreţuit, m-ai socotit o nimica ! Ai fost cuprins cu totul de poftă şi ai vrut să împlineşti ce-ai hotărît ! Ce ţi-am făcut, dar, ţie ?

— Mare rău mi-ai făcut, îi răspunde împăratul. Mare nenorocire ai adus peste mine !

Ai văzut cît s-au schimbat lucrurile ! Împăratul îi spune unui om de rînd : «*Pentru ce mi-ai făcut mie asta ?* Ai pus pe Dumnezeu să-mi ducă război, ai adus peste mine urgia Lui, m-ai făcut vinovat de pedeapsă, ai făcut să fie pedepsită toată casa mea pentru cele îndrăznite faţă de tine».

«Pentru ce mi-ai făcut mie asta, că nu mi-ai spus că este femeia ta ? Pentru ce ai spus că «Este sora mea», şi au luat-o pe ea femeie mie ?» [32].

«Eu, spune împăratul, am vrut s-o iau de femeie, ştiindu-ţi-o soră !».

— Dar de unde ai aflat, împărate, că este femeia dreptului Avram ?

— Mi-a spus-o Cel Ce pedepseşte fărădelegea aceasta. *Pentru ce mi-ai făcut mie asta şi nu mi-ai spus că este femeia ta şi mi-am luat-o femeie, ca să fac păcat ?* Am căutat să fac asta ştiind că-ţi este soră !

Uită-te cît i-a zguduit mintea tăria pedepsei, încît caută să-şi găsească o scuză înaintea dreptului Avram şi să-l slujească în orice chip. Dacă n-ar fi fost mîna lui Dumnezeu, care să-i înmoaie sufletul şi să-l înfricoşeze, ar fi fost firesc să se mînie şi mai mult pe Avram, să se răzbune pe drept că l-a înşelat, să-l pedepsească şi să aducă asupra lui cea mai cumplită primejdie. Dar n-a făcut nimic din acestea ; frica de pedeapsă i-a potolit mînia şi se gîndea numai la un singur lucru, cum să-i intre în voie dreptului Avram. Ştia doar că nu poate fi un om de rînd, un om care se bucură de o bunăvoinţă atît de mare din partea lui Dumnezeu.

---

31. *Fac.*, 12, 18.
32. *Fac.*, 12, 18—19.

«Şi acum, iată femeia ta înaintea ta; ia-o şi pleacă» [33].

«Acum, spune Faraon, pentru că ştiu că-ţi este femeie, nu soră, iată o ai! Cu nimic n-am pîngărit căsnicia voastră, nici nu te-am lipsit de femeia ta. *Iată, femeia ta este înaintea ta! Ia-o şi te du!*».

Care minte ar putea admira după vrednicie cele petrecute sau care limbă ar putea istorisi minunea? O femeie, frumoasă la chip, cade în mîinile unui bărbat egiptean, ale unui împărat, ale unui tiran, în mîinile unui om înnebunit de patimă şi desfrînat; şi iată că scapă neatinsă, păstrîndu-şi întreagă curăţenia. Da, precum spuneam şi mai înainte, aşa sînt toate cele rînduite de Dumnezeu! Mai minunate şi prea mărite! Cînd îţi pierzi orice nădejde, atunci Dumnezeu îşi arată puterea Lui, nebiruită de nimic. Minunat şi prea mărit a fost, de pildă, să vezi pe bărbatul doririlor, pe Daniel [34], stînd în mijlocul fiarelor acelora, fără să păţească ceva! Ca şi cum ar fi fost înconjurat de oi, aşa a ieşit nevătămat din groapă! [35] Mai minunat şi preamărit a fost să vezi pe cei trei tineri stînd în cuptor, ca într-o livadă sau grădină, fără să-i vatăme focul! Şi au ieşit de acolo ca nişte statui! [36] Tot aşa, trebuie să te minunezi şi de cele petrecute acum! Femeia dreptului Avram a ieşit nevătămată, fără să fie necinstită de împăratul Egiptului, de tiranul, de desfrînatul! Dumnezeu a fost Cel Ce a lucrat pe toate! El, Care poate totdeauna găsi ieşire în cele fără de ieşire; El, Care poate da bune nădejdi în lucruri fără de nădejde.

«Şi acum, iată femeia ta înaintea ta! ia-o şi *te du!»*.

«Să nu socoteşti, îi spune Faraon, că ţi-am făcut vreun rău! Din neştiinţă am făcut tot ce-am făcut. Dar iată acum ştiu ce fel de apărător ai! Mînia Lui împotriva mea mi-a arătat de cîtă bunăvoinţă te bucuri înaintea Dumnezeului universului. Ia-ţi, dar, femeia şi te du!». Dreptul Avram i-a înspăimîntat atunci pe toţi. De asta s-au şi grăbit să-l slobozească, încărcîndu-l cu daruri, ca să îmblînzească pe Stăpînul lui.

VIII

Ai văzut, iubite, cîtă putere are răbdarea şi stăruinţa? Adu-ţi aminte acum de cuvintele rostite de patriarh, pe cînd se apropia de Egipt: *«Ştiu că eşti femeie frumoasă la chip; va fi, dar, dacă te vor vedea egiptenii, pe mine mă vor omorî, iar pe tine te vor cruţa»*. Avînd aceste cuvinte în minte, uită-te la cele petrecute acum şi minunează-te

33. *Fac.*, 12, 19.
34. *Dan.*, 9, 23.
35. *Dan.*, 6, 16—23.
36. *Dan.*, 3, 8—28.

și de răbdarea dreptului, și de puterea iubitorului de oameni Dumnezeu. Uită-te cu cîtă slavă l-a făcut să se întoarcă din Egipt pe Avram, care venise acolo cu atîta frică și teamă!

«Și a poruncit, spune Scriptura, *Faraon oamenilor săi pentru Avram, ca să-l petreacă de acolo pe el și pe femeia lui și pe toate cîte erau cu el și pe Lot cu el»* [37].

Cu mare slavă și cu multă bogăție se întoarce, deci, din Egipt dreptul Avram; prin cele întîmplate ajunge dascăl nu numai egiptenilor, ci și tuturor celor din drumul său și celor ce locuiau în Palestina. Cei care îl văzuseră, cînd se cobora în Egipt mînat de foame, cu teamă și cutremur pogorîndu-se, îl văd acum iarăși întorcîndu-se cu slavă și avere; și au aflat cu asta ce grijă mare a avut Dumnezeu de el. Cine a mai văzut asta? Cine a mai auzit? A plecat ca să-și ostoiască foamea și se întoarce plin de bogăție și slavă nespusă! Să nu fii, oare, uimit, iubite, și să nu te minunezi de cele întîmplate? Dar mai bine spus, minunează-te, uimește-te și slăvește puterea Stăpînului de obște al nostru al tuturora! Și vezi-i și pe strănepoții lui Avram coborîndu-se la fel în Egipt, tot mînați de foamete, și întorși iarăși de acolo, după multă robie și necaz, cu multe averi. Atît de iscusit este Stăpînul nostru! Îngăduie să se îngrămădească necazurile pe capetele noastre; dar cînd s-au îngrămădit mai multe, atunci împrăștie furtuna, face vreme bună și schimbă lucrurile cu totul, arătîndu-ne măreața Lui putere.

«Și s-a suit Avram din Egipt, el și femeia lui și toate ale lui și Lot cu el, în pustie» [38].

Foarte bine se potrivesc dreptului Avram cuvintele acelea pe care le spusese fericitul David despre cei întorși din robia babilonică: *«Cei ce au semănat cu lacrimi, cu bucurie vor secera. Mergînd mergeau și plîngeau aruncînd semințele lor. Dar venind au venit cu bucurie, purtînd snopii lor»* [39]. Ai văzut că pogorîrea a fost plină de neliniște și teamă? Le era teamă că moartea îi așteaptă. Iată, însă, că întoarcerea este plină de măreție și de strălucire. De toți era, deci, respectat dreptul Avram: și de cei din Egipt și de cei din Palestina. Într-adevăr, cine n-ar fi respectat pe un om așa de păzit de Dumnezeu și învrednicit de atîta purtare de grijă? Negreșit nimănui nu-i erau tăinuite cele petrecute împăratului și în casa lui. Dumnezeu a îngăduit toate acestea și a lăsat de au mers atît de departe încercările dreptului Avram, tocmai

37. *Fac.*, 12, 20; 13, 1.
38. *Fac.*, 13, 1.
39. *Ps.*, 125, 6—8.

pentru ca răbdarea lui să ajungă mai strălucitoare, ca să se ducă vestea de el pînă la marginile lumii, ca să nu rămînă unul care să nu audă de virtutea dreptului Avram.

IX

Aţi văzut, iubiţilor, cît de mare e cîştigul încercărilor? Aţi văzut cît de mare e răsplata răbdării? Aţi văzut şi pe bărbat şi pe femeie, pe bătrîn şi pe bătrînă? Aţi văzut cîtă filosofie au arătat în viaţa lor, cît curaj, cîtă dragoste între ei şi cît de strînsă le era legătura dragostei lor? Să păşim, dar, cu toţii pe urmele lor! Să nu ne întristăm niciodată şi nici să socotim venirea încercărilor drept dovadă că Dumnezeu ne-a părăsit sau că ne-a trecut cu vederea! Dimpotrivă, tocmai aceasta să fie dovada cea mai puternică pentru noi că Dumnezeu ne poartă de grijă. De avem poveri de păcate în spatele nostru, vom putea să le uşurăm, dacă arătăm răbdare în încercări şi dacă-I mulţumim lui Dumnezeu; iar dacă nu avem multe păcate, iarăşi şi aşa ne vom bucura de şi mai mare bunăvoinţă din partea lui Dumnezeu, dacă îndurăm încercările, mulţumind lui Dumnezeu. Darnic fiind Stăpînul nostru şi cu grijă mare de mîntuirea noastră, pune adeseori înaintea noastră, ca o şcoală, valuri de încercări şi de lupte, pentru ca, făcînd şi noi tot ce depinde de noi, să ne bucurăm din belşug de purtarea Sa de grijă.

Ştiind acestea, să nu pierdem nădejdea cînd sîntem încercaţi, nici să ne întristăm cînd vin necazuri peste noi; dimpotrivă, chiar să ne bucurăm, aşa cum spune fericitul Pavel: «*Acum mă bucur în suferinţele mele*» [40]. Ai văzut suflet plin de recunoştinţă? Dacă se bucura cînd suferea, cînd mai putea fi trist? Dacă pentru el era pricină de bucurie ceea ce întrista pe alţii, gîndeşte-te cum era sufletul său? Şi ca să afli că nu este cu putinţă să dobîndeşti bunătăţile făgăduite şi să fii învrednicit de împărăţia cerurilor altfel decît suferind în această viaţă, ascultă ce spun apostolii celor ce veniseră de curînd la credinţă: «*Şi învăţînd pe mulţi s-au întors în Listra, în Iconia şi în Antiohia, întărind sufletele ucenicilor şi îndemnîndu-i să stăruiască în credinţă şi zicînd că prin multe necazuri trebuie să intrăm în împărăţia cerurilor*» [41].

Ce cuvînt de apărare ne mai rămîne, dar, dacă nu voim să îndurăm cu curaj, cu bărbăţie şi cu mulţumire, toate greutăţile care vin peste noi, cînd vedem că nici nu-i cu putinţă să ne mîntuim altfel decît mergînd pe calea aceasta? Că nu e un lucru nou şi străin ca toţi drepţii

40. *Col.*, 1, 24.
41. *Fapte*, 14, 21—22.

să sufere în timpul vieții acesteia, ascultă că o spune Hristos: *«În lume necazuri veți avea, dar îndrăzniți»* [42]. Și ca ucenicii să nu piardă nădejdea la auzul acestor cuvinte, le dă îndată curaj, făgăduindu-le ajutorul Său: *«Dar îndrăzniți, că Eu am biruit lumea!»* [43]. «Ai, ne spune Hristos, pe Cel Care-ți ușurează suferința, pe Cel Care nu te lasă să te îneci sub năvala încercărilor, pe Cel Care-ți dă odată cu încercarea și scăparea din încercări, pe Cel Care nu îngăduie să vină peste noi încercări mai presus de puterile noastre». Pentru ce te întristezi? Pentru ce te superi? Pentru ce te necăjești? Pentru ce ești mic la suflet? Crezi, oare, că are să îngăduie Dumnezeu să ne lase în părăsire cînd facem tot ce trebuie și stă în puterea noastră să facem, adică să răbdăm, să stăruim, să mulțumim lui Dumnezeu pentru toate? Crezi, oare, că nu biruie înțelepciunea Stăpînului nostru chiar atunci cînd lucrurile ar ajunge la deznădejde? Noi să facem tot ce depinde de noi și să avem credință curată, încredințați fiind că iscusit este Apărătorul sufletelor noastre. Și negreșit, Cel Care știe mai bine decît noi folosul nostru va rîndui lucrurile așa cum se cuvine, după cum este și Lui cu cuviință și nouă de folos, ca să primim și răsplata răbdării, și să fim învredniciți și de iubirea Sa de oameni, cu harul și îndurările Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

---

42. *Ioan*, 16, 33.
43. *Ioan*, 16, 33.

OMILIA A XXXIII-a

«Iar Avram era bogat foarte în dobitoace, în argint şi aur. Şi au mers de unde au venit în pustiu pînă la Betel, pînă la locul în care mai înainte a fost cortul lui, între Betel şi Anghe, la locul altarului, pe care l-a făcut acolo la început» [1]

I

Văzînd că aţi venit azi cu drag la biserică şi că vi-i mare dorul de ascultarea cuvîntului meu, vreau să vă plătesc datoria ce-o datoram dragostei voastre. Îmi dau seama că mulţi poate aţi uitat că vă eram dator, din pricina zilelor multe ce s-au scurs între timp, iar cuvîntul meu a fost atras spre alte subiecte. Sărbătorile Paştilor au întrerupt şirul tîlcuirii. Nici nu era cu cale ca de sărbătoarea crucii Stăpînului să vă vorbesc de altceva; trebuia să întind masă potrivită acestei împrejurări. De aceea cînd a sosit ziua vînzării Domnului, am întrerupt şirul tîlcuirii şi, obligat de vînzare, mi-am ascuţit limba împotriva vînzătorului şi iarăşi am vorbit de cruce. Apoi, cînd a venit ziua învierii, trebuia neapărat să vorbesc dragostei voastre de învierea Stăpînului; şi iarăşi în zilele următoare am căutat să vă fac dovada învierii cu minunile săvîrşite după înviere; atunci am tîlcuit şi din Faptele Apostolilor; şi din ele am întins obişnuitul ospăţ şi am făcut în fiecare zi cuvînt de sfătuire celor de curînd învredniciţi de harul botezului.

Acuma, dar, trebuie neapărat să vă aduc aminte de datoria ce v-o datorez şi să caut s-o plătesc. Voi, într-adevăr, prinşi de multe griji, nici nu mai ştiţi ce vă datorez, pentru că aveţi grijă de soţii, purtaţi grijă de copii, vă îngrijiţi de hrana cea de toate zilele şi sînteţi asaltaţi şi de alte multe griji lumeşti; eu, însă, nefiind supărat de nici una din acestea, vă amintesc de datorie şi mă pregătesc să v-o plătesc. Să nu vă minunaţi că sînt un platnic atît de bun! Datoria aceasta este cu totul altfel decît datoria de bani. Cînd cineva datorează bani, nu se grăbeşte atît de mult să-şi plătească datoria, pentru că ştie că

1. *Fac.*, 13, 2—4.

plata datoriei îi împuținează lui banii și-i crește avuția celui care primește banii; cu datoria cea duhovnicească nu se întîmplă așa, ci cu totul dimpotrivă: datornicul ajunge mai bogat, cînd își plătește datoria și sporește și averea celui care o primește. Aceasta e pricina că datoriile bănești dau naștere la nemulțumiri, iar datoriile duhovnicești sînt cu cîștig pentru amîndoi: și pentru cel ce plătește datoria, și pentru cel ce o primește. Lucrul acesta ne îndeamnă fericitul Pavel să-l facem cu dragoste, spunînd: *«Nu fiți datori nimănui cu nimic decît cu dragostea unuia către altul»* [2]. Prin aceste cuvinte, Pavel ne arată că datoria aceasta nu se termină niciodată; ea trebuie necontenit plătită. Nici voi nu trebuie să neglijați a fi gata s-o primiți. Asta mă va face pe mine, datornicul, mai bogat, iar pentru voi plata datoriei va fi temei de mai mult folos.

Așadar pentru că așa e natura acestei datorii, pentru că sporește avuția cu cît o plătești mai repede, haide, deci, să vă spun ce vă datorez, pentru ca și voi să-mi primiți cu mai mult drag cuvintele; și văzîndu-mă că sînt bun platnic, să mă răsplătiți cu rîvna ascultării celor ce am să vă spun.

Care-i, dar, datoria ce v-o datorez? Știți și vă amintiți că vă vorbeam de patriarhul Avram; că din pricina foametei s-a pogorît în Egipt, și că Sara femeia lui i-a fost luată de Faraon. V-am vorbit apoi de mînia lui Dumnezeu împotriva lui Faraon și a întregii lui case pentru grija pe care Dumnezeu o avea de Avram; și, în sfîrșit, că Dumnezeu a făcut ca Avram să se întoarcă din Egipt plin de multă slavă. *«Și a poruncit Faraon oamenilor săi, ca să-l petreacă pe el și pe femeia lui și pe toate cîte erau ale lui și pe Lot cu el»* [3]. Și s-a suit Avram din Egipt în pustie, el și femeia lui și toate cele ale lui și Lot cu el. Aici am oprit cuvîntul, pentru că în zilele ce au urmat am ținut cuvînt de învățătură la sărbătorile ce veneau. De aceea azi trebuie neapărat să continui tîlcuirea și să leg, ca într-un singur trup, cele ce-au fost spuse pînă acum cu cele ce voi spune. Așa vă va fi mai ușor de înțeles cuvîntul meu de învățătură. Dar ca să fie mai lămurite spusele mele, se cade să vă pun înainte începutul cuvintelor Scripturii citite azi dragostei voastre.

«Avram era bogat foarte în dobitoace, în argint și aur. Și au mers de unde au venit în pustie pînă la Betel, pînă la locul în care a fost mai înainte cortul lui, între Betel și Anghe, la locul altarului, pe care

2. *Rom.*, 13, 8.
3. *Fac.*, 12, 20.

l-a făcut acolo la început și a chemat acolo Avram numele Domnului Dumnezeu» [4].

Să nu trecem cu ușurință peste cele citite, ci să căutăm să aflăm bine înțelesul lor, pentru că Scriptura nu istorisește nimic de prisos.

Scriptura a spus: *«Avram era bogat foarte»*.

Uită-te că acum, pentru întîia oară, face Scriptura lucrul acesta; nu l-a spus la întîmplare și nici nu-l numește în zadar pe Avram bogat. Că nicăieri în altă parte Scriptura n-a amintit de Avram că era bogat, ci acum pentru întîia oară.

— Pentru ce, cu ce scop?

— Ca să cunoști iscusita înțelepciune a lui Dumnezeu, ca să-I cunoști covîrșitoarea și nemărginita Lui putere și deosebita purtare de grijă, pe care a avut-o de dreptul Avram. Omul acesta, care n-avea cu ce trăi în Cananea, care, mînat de foamete, s-a dus în Egipt, a ajuns dintr-o dată bogat; și nu un bogat oarecare, ci foarte bogat, nu numai în dobitoace, ci și în argint și aur.

II

Ai văzut cît de mare e purtarea de grijă a lui Dumnezeu? Avram a plecat ca să-și potolească foamea; și s-a întors nu numai cu foamea potolită, ci și încărcat de multă bogăție și de slavă nespusă; ajunsese cunoscut tuturora cine era. Locuitorii din Cananea au cunoscut mai bine acum virtutea dreptului Avram, văzîndu-l dintr-o dată într-o stare atît de schimbată și cu atît de multă bogăție pe străinul care rătăcea de ici-colo, care se pogorîse în Egipt ca un fugar și vagabond. Uită-te și la Avram! Bogăția lui cea mare și buna lui stare nu-l moleșesc, nici nu-l fac trîndav, ci îl mînă iarăși spre locul acela în care fusese mai înainte de pogorîrea în Egipt. *«A venit,* spune Scriptura, *în pustie, pînă la locul în care a fost mai înainte cortul lui, la locul altarului, pe care l-a făcut acolo la început și a chemat numele Domnului Dumnezeu»*.

Gîndește-mi-te cît de îndrăgostit era Avram de liniște și de o viață lipsită de turburări, cît de mult se străduia să slujească necontenit lui Dumnezeu! Scriptura ne spune că din Egipt s-a dus acolo unde zidise mai înainte altarul și unde chemase numele lui Dumnezeu. Și Avram, luînd-o înainte, a împlinit dintru început cuvintele spuse de David: *«Ales-am a fi lepădat în casa Dumnezeului meu mai vîrtos decît a locui în locașurile păcătoșilor»* [5]. Din pricină că chemase acolo numele lui

4. *Fac.*, 13, 2—4.
5. *Ps.*, 83, 11.

Dumnezeu, lui Avram îi era mai dragă pustia decît orașele. Știa Avram, știa că frumusețea orașelor și a clădirilor n-o face măreția lor, nici mulțimea locuitorilor, ci virtutea celor ce le locuiesc. De aceea și pustia a ajuns mai de cinste decît orașele și mai strălucitoare decît lumea locuită, pentru că era împodobită cu virtutea dreptului Avram.

«Și Lot, spune Scriptura, *care mergea împreună cu Avram, avea și oi și boi și dobitoace. Și nu-i încăpea pe ei pămîntul, ca să locuiască împreună, pentru că averile lor erau multe și nu puteau să locuiască împreună»* [6].

Nu numai patriarhului Avram îi crescuse averea; ci și *«Lot avea,* spune Scriptura, *oi și boi și dobitoace».* Se poate ca unele din bogății să le fi dăruit Avram nepotului său, pentru că era darnic, iar alte bogății să i le fi dăruit alții în cinstea patriarhului.

«Și nu-i încăpea pe ei pămîntul, pentru că averile lor erau multe».

Iată că mulțimea averilor ajunge îndată pricină de neînțelegere și de despărțire; mulțimea averilor strică unirea, rupe legătura rudeniei.

«Și s-a făcut ceartă între păstorii vitelor lui Avram și păstorii lui Lot. Iar cananeii și ferezeii locuiau atunci pămîntul acela» [7].

Uită-te că slugile fac începutul certei! De aici se nasc totdeauna toate răutățile, de la răutatea slugilor.

«Și s-a făcut, spune Scriptura, *ceartă între păstori».*

Ei au dat prilej de ceartă; ei au stricat pacea; ei s-au arătat plini de nerecunoștință.

«Iar cananeii și ferezeii locuiau atunci pămîntul acela».

— Pentru ce ne-a spus Scriptura lucrul acesta?

— Pentru că spusese: *«Nu-i încăpea pe ei pămîntul, ca să locuiască împreună».* Dumnezeiasca Scriptură a vrut să ne arate pricina pentru care nu-i încăpea pe ei pămîntul: pentru că pămîntul era ocupat mai înainte de aceste popoare.

Dar să vedem sufletul iubitor de Dumnezeu al patriarhului. Prin blîndețea lui, caută să stingă văpaia ce avea să se nască.

«Și a zis Avram lui Lot: «Să nu fie sfadă între mine și tine și între păstorii mei și păstorii tăi, că frați sîntem» [8].

Ce covîrșitoare smerenie! Ce filosofie înaltă! Bătrînul Avram, omul în vîrstă, îl numește frate pe cel tînăr, pe nepotul său, îi dă cinstea pe care el însuși o are și nu face nici o deosebire între el și celălalt,

6. *Fac.*, 13, 5—7.
7. *Fac.*, 13, 8.
8. *Fac.*, 13, 9.

ci spune: *«Să nu fie sfadă între mine şi tine, între păstorii mei şi păstorii tăi.* Nici nu se cade să ne sfădim; sîntem doar fraţi». Ai văzut că patriarhul împlineşte legea apostolică, ce spune: *«Este, deci, oarecum o lipsă a voastră, că aveţi judecăţi între voi. Pentru ce nu suferiţi mai degrabă nedreptatea? Pentru ce nu răbdaţi mai degrabă paguba? Voi, însă, faceţi nedreptate şi aduceţi pagubă, şi aceasta fraţilor»?* [9]. Toate acestea le-a împlinit patriarhul cu fapta, cînd a spus: *«Să nu fie sfadă între păstorii mei şi păstorii tăi, că fraţi sîntem»*. Poate fi un suflet mai iubitor de pace ca acesta? Nu în zadar, deci, nici fără rost, spuneam la început că Avram a preferat pustia locurilor locuite, tocmai pentru că iubea liniştea şi viaţa lipsită de turburări! Iată-l şi acum! Cînd a văzut că păstorii sînt pe cale să se certe, îndată, chiar de la început, încearcă să stingă flacăra ce avea să se aprindă şi pune capăt sfezii. Trebuie ca el, care venea pentru toţi locuitorii Palestinei ca dascăl al unei vieţi pline de filosofie, trebuia să nu dea nici un prilej, trebuia să nu i se găsească nici o vină, ca să-i înveţe, mai puternic ca o trîmbiţă, pe toţi cu frumuseţea purtărilor lui şi să-i facă pe toţi să meargă pe urmele virtuţii lui.

«Să nu fie sfadă între mine şi tine şi între păstorii mei şi păstorii tăi, că fraţi sîntem».

Mare e dulceaţa acestor cuvinte: *«Între mine şi tine»!*

III

Uită-te că Avram îi vorbeşte ca unui egal, deşi, după părerea mea, sfada n-a început din altă parte decît de acolo că păstorii lui Lot n-au îngăduit ca păstorii patriarhului să se ducă cu turmele lor pe unde se duceau ei. Patriarhul, însă, caută să facă pace, arătîndu-şi covîrşitoarea lui înţelepciune şi învăţîndu-i nu numai pe cei de atunci, ci şi pe noi toţi cei de mai tîrziu, ca niciodată să nu îngăduim slugilor noastre să se certe cu slugile vecinilor noştri. Pentru că cearta dintre slugi ne pricinuieşte nouă mari nemulţumiri, iar cele întîmplate între slugi nu se pun în sarcina lor, ci ocara se întoarce asupra noastră. Este, oare, cu cale ca noi oamenii, care sîntem fraţi, care sîntem de aceeaşi fire, care sîntem uneori rude, care sîntem trecători pe acest pămînt, este, oare, cu cale să ne certăm, cînd sîntem datori să fim buni, blînzi şi dascăli ai întregii filosofii pentru toţi cei din jurul nostru?

Să audă aceste cuvinte toţi cei care se socot fără vină cînd îngăduie, şi mai ales încuviinţează, celor ce ţin de casa lor să fure, să ia

9. *I Cor.*, 6, 7—8.

dreptul altora, să facă nenumărate rele, atît în orașe cît și la țară; să ia de la vecinii lor unuia ogorul, altuia casa. Da, răul îl face altul, dar iau parte și ei la săvîrșirea lui, nu numai prin aceea că încuviințează lucrul acesta și că socot că prin asta le crește averea și li se înmulțește bogăția, ci și prin aceea că nu împiedică răul pus la cale. Cel care poate împiedica pe cineva să săvîrșească un rău, dar n-o face, nu-i pedepsit mai puțin decît cel care săvîrșește răul.

Să nu ne înșelăm, dar, rogu-vă, pe noi înșine, ci să fugim și noi de răpirea averilor altora și de lăcomie; să nu căutăm să ne sporim din furturi averea noastră și nici să învățăm pe cei din casa noastră să facă una ca asta. Nu rămînem fără vină dacă cei ce țin de casa noastră săvîrșesc astfel de rele, ba, dimpotrivă, adunăm pe capul nostru mai mare osîndă, pentru că ei săvîrșesc aceste nedreptăți, vînzîndu-și mîntuirea lor, ca să ne fie nouă pe plac, dar prin asta se pierd și pe ei și ne pierd și pe noi împreună cu ei. Dacă voim să fim cu mintea trează, vom putea scăpa și noi de vătămarea aceasta și vom putea feri și pe cei ce țin de casa noastră de astfel de rele încercări. Nu-mi spune mie cuvintele acelea fără socoteală: «Nu-mi pasă! Am luat eu, oare, averea altuia? Nu știu nimic! Altul a făcut-o! N-am luat parte la nedreptatea asta!». Acestea sînt pretexte și șiretlicuri. Dacă vrei să-mi arăți că n-ai luat parte la nedreptate, că n-ai luat parte la răpire, că n-ai săvîrșit tu lăcomia, îndreaptă fapta, mîngîie pe cel nedreptățit, dă-i înapoi cele luate. Așa vei scăpa și tu de păcat și vei face dreptate și celui nedreptățit, dacă arăți că cele săvîrșite de aceia nu s-au făcut cu voia ta, dacă îl chemi pe sărac și nu-l lași să fie doborît de tristețea pe care avea să i-o aducă răpirea averii lui.

«Să nu fie sfadă între mine și tine, între păstorii mei și păstorii tăi, că frați sîntem».

Ai văzut bunătate? Ai văzut blîndețe? Ascultă și cuvintele celelalte, ca să vezi covîrșitoarea filosofie a lui Avram! Să vezi cum Avram a pus capăt sfezii, cum a stins cearta.

«*Iată*, spune Avram, *tot pămîntul este înaintea ta! Desparte-te de mine! De o iei tu la stînga, eu o iau la dreapta; de o iei tu la dreapta, eu o iau la stînga*» [10].

Uită-te la filosofia și la marea smerenie a dreptului Avram! Dar, înainte de asta, gîndește-te, iubite, ce mare prăpăd este bogăția și cît de mult desparte pe oameni multa avuție! S-au înmulțit turmele, a crescut mult bogăția; și îndată s-a stricat buna înțelegere. Acolo unde

10. *Fac.*, 13, 10.

era pace și legătura dragostei, acolo au venit sfada și cearta. Da, acolo unde este vorba de «al meu» și «al tău», acolo e tot felul de ceartă, acolo e pricină de sfadă. Unde nu e vorba de «al meu» și «al tău», acolo domnește desăvîrșit buna înțelegere și pacea. Și ca să vezi că așa stau lucrurile, ascultă ce spune fericitul Luca despre cei dintîi creștini : «*Sufletul și inima tuturora era una*» [11] ; nu pentru că toți aveau un suflet — cum ar fi putut, cînd erau diferite trupuri ? —, ci ca să ne arate cît de desăvîrșită pace trebuie să fie între noi. Dacă dreptul Avram n-ar fi fost mult îndelung-răbdător, dacă n-ar fi știut să gîndească ca un filosof, s-ar fi aprins de mînie și i-ar fi spus lui Lot : «Ce înseamnă nebunia asta ? Cum de au îndrăznit slugile tale să deschidă gura împotriva slugilor mele ? N-au înțeles ele, oare, cîtă deosebire este între noi ? De unde ai tu averea asta ? Nu datorită purtării mele de grijă ? Cine te-a făcut pe tine om ? N-am fost cu totul pentru tine ? Nu ți-am fost în toate tată ? Așa îmi răsplătești pentru atîta purtare de grijă ? Cu nădejdea asta te-am purtat pretutindenea cu mine ? Fie ! Să nu fi ținut seamă de tot ce am făcut pentru tine ! Dar ar fi trebuit să-mi respecți bătrînețile, să-mi cinstești părul meu alb ! Dar nu ! Ai lăsat să se certe păstorii mei cu păstorii tăi ! Nu știai, oare, că ocările lor sînt ocărîrea mea, iar obrăznicia lor se ridică la tine ?».

IV

Dar nici unul din aceste gînduri n-a trecut prin mintea dreptului Avram și nici n-a lăsat să-i treacă, ci pe toate le-a îndepărtat. A urmărit un singur lucru : să stingă cearta ce avea să se aprindă și să găsească un mijloc ca despărțirea dintre ei să se facă fără durere și fără turburare. Și i-a spus lui Lot : «*Iată, nu este tot pămîntul înaintea ta ? Desparte-te de mine ! Dacă tu o iei la dreapta, eu o iau la stînga ; dacă tu o iei la stînga, eu o iau la dreapta*». Uită-te la bunătatea dreptului Avram ! Îi arată lui Lot prin fapte că nu face de bunăvoie asta și nici nu vrea să se despartă de el : o face silit de ceartă, ca să nu fie război necontenit în familia lor. Uită-te la Avram cum caută prin cuvinte să-i potolească mînia ; îl lasă pe Lot să facă alegerea ; îi pune înainte tot pămîntul și-i spune : «*Iată, nu este tot pămîntul înaintea ta ?* De vrei, alege-l pe acela care îți place, iar eu îl voi lua cu multă plăcere pe acela pe care tu mi-l vei lăsa !». Mare e filosofia dreptului ! Nu vrea să-l supere cu nimic pe nepotul său. «Pentru că se întîmplă ce nu vreau, îi spune Avram lui Lot, sînt silit să mă despart de tine,

11. *Fapte*, 4, 32.

ca să pun capăt certei. De asta, alege tu; îți dau ție toată puterea, ca să alegi pămîntul pe care-l socotești mai bun și mie să mi-l lași pe celălalt». Care om ar fi vorbit așa cu un frate de aceeași vîrstă, cum a vorbit patriarhul cu nepotul său? Chiar dacă Avram ar fi făcut alegerea, chiar dacă ar fi luat el întîi pămîntul și ar fi lăsat celuilalt restul, oare, n-ar fi fost o faptă mare fapta lui? Totuși, vrînd să-și arate virtutea lui covîrșitoare și să împlinească pofta tînărului, ca despărțirea lor să nu fie pricină de tristețe, Avram îi dă lui Lot toată puterea și-i spune: *«Iată, tot pămîntul este înaintea ta!* Desparte-te de mine și alege partea ce o vrei!». Ar fi trebuit ca nepotul, văzînd atîta bunătate, să răspundă patriarhului cu aceeași cinste și să-i lase patriarhului alegerea. Cu toții obișnuim, cînd vedem că dușmanii noștri sînt în ceartă cu noi și caută să ne-o ia înainte, să nu ne lăsăm micșorați, nici biruiți de ei; dar cînd îi vedem că se dau în lături și, cu cuvinte smerite, ne dau toată stăpînirea, rușinați oarecum de multa lor bunătate, lăsăm la o parte ambiția și, făcînd cu totul contrarul, le dăm lor toată puterea, chiar dacă cel care se lua la ceartă cu noi era mai mic decît noi. Ar fi trebuit, dar, ca și Lot să facă așa cu patriarhul; dar pentru că era tînăr, mînat de pofta de a avea mai mult, sare asupra pămîntului celui mai bun, după cum i se părea, și alege el.

«Și ridicînd Lot ochii lui, a văzut toată împrejurimea Iordanului, că toată era udată de ape, înainte de a distruge Dumnezeu Sodoma și Gomora, ca raiul lui Dumnezeu și ca pămîntul Egiptului, pînă la Zogora. Și și-a ales Lot tot ținutul cel dimprejurul Iordanului și s-a tras înapoi Lot de la răsărit și s-a despărțit fiecare de fratele lui» [12].

Ai văzut covîrșitoarea virtute a dreptului Avram! Nici n-a lăsat să răsară rădăcina răutății, ci îndată a strivit și a tăiat de jos cele ce aveau să răsară. Avram s-a purtat cu multă blîndețe. Din pricina virtuții sale nespuse a disprețuit pe toate celelalte, ca să arate tuturora că trebuie stinsă cearta, pentru că pacea este mai de preț decît orice avere. Mai mult, ca să nu-l osîndească cineva pe dreptul Avram, că nu s-a purtat omenește cu Lot, că l-a luat de acasă, că l-a dus printre străini și că apoi l-a izgonit din casă, deci, ca să nu socotească cineva că se poartă cu el vrăjmășește, ci ca să aflăm cu toții că Avram n-a urmărit altceva decît pacea, de aceea îi dă lui Lot să aleagă pămîntul care-i place. N-a socotit neplăcut și greu să-i dea lui Lot întîietatea de alegere, pentru ca toți să putem ști ce suflet bun și iubitor de pace avea Avram.

12. *Fac.*, 13, 11—12.

De altfel în toate aceste fapte este preînchipuită și o taină. Că aici multe s-au făcut cu următorul scop : și ca să-l învețe pe Lot prin fapte că n-a făcut cum trebuia alegerea, și ca să afle sodomenii virtutea lui Lot, și, în sfîrșit, ca să arate, prin despărțirea dintre ei, că s-a împlinit făgăduința făcută de Dumnezeu patriarhului, care spunea : *«Ție și seminției tale voi da pămîntul acesta»* [13]. Dar pe acestea le vom vedea încetul cu încetul, înaintînd cu tîlcuirea, pentru că dumnezeiasca Scriptură ni le va lămuri pe toate.

«Și s-a așezat Avram, spune Scriptura, *în pămîntul Canaan ; iar Lot s-a așezat în cetatea, care era în ținuturile din jurul Iordanului, și s-a așezat în Sodoma. Iar oamenii din Sodoma erau răi și păcătoși înaintea lui Dumnezeu foarte»* [14].

Ai văzut că Lot s-a uitat la atît numai ca pămîntul să fie bun ? N-a ținut seamă de răutatea locuitorilor. Spune-mi, te rog, este vreun folos că pămîntul e mănos și roditor, cînd cei ce-l locuiesc sînt cu purtări rele ? Și iarăși, aduce, oare, vreo pagubă pustia și un pămînt rău, cînd locuitorii sînt buni ? Nu, deoarece capul bunătăților este bunătatea locuitorilor. Dar Lot n-a urmărit decît un singur lucru : rodnicia pămîntului. De aceea Scriptura, voind să ne arate răutatea locuitorilor de acolo, spune : *«Iar oamenii din Sodoma erau răi și păcătoși înaintea lui Dumnezeu foarte»*. Scriptura spune că nu erau numai *«răi»*, ci și *«păcătoși»* ; și nu atîta : *«păcătoși»*, ci *«înaintea lui Dumnezeu»*, adică păcatele lor erau mari și răutatea lor covîrșitoare ; de aceea Scriptura a și adăugat : *«înaintea lui Dumnezeu foarte»*.

Ai văzut mărimea răutății ? Ai văzut ce rău este să umbli după întîietăți și să nu urmărești folosul ? Ai văzut ce bun lucru este blîndețea, smerenia și să cedezi altora cele dintîi locuri ? Și vom vedea, înaintînd cu cuvîntul nostru de învățătură, că Lot, care a ales pămîntul cel mai de frunte, n-a avut nici un folos de pe urma lui, iar Avram, care a ales pe cel mai prost, a ajuns din zi în zi mai strălucit, mai respectat de toți, iar averea lui i-a crescut mereu.

V

Dar, ca să nu lungesc prea mult cuvîntul de învățătură, mă opresc aici, păstrînd pentru mai tîrziu cele ce-au rămas. Aceea, însă, vă rog, să aveți aceeași rîvnă ca și patriarhul Avram ! Să nu umblați niciodată după locurile de frunte, ci să ascultați de fericitul Pavel, care spune :

---

13. *Fac.*, 12, 7.
14. *Fac.*, 13, 13.

«Luînd înainte unul altuia cu cinstirea»[15], învingîndu-vă pe voi înşivă şi silindu-vă să fiţi smeriţi în toate. Asta înseamnă a avea întîietatea, aşa precum spune şi Hristos: *«Cel ce se smereşte se va înălţa»*[16]. Cu cine putem fi noi, oare, egali, cînd, dînd altora locurile cele dintîi, noi înşine ne bucurăm de mare cinste, cînd, dînd altora cinstea, ne urcăm pe noi înşine la cea mai înaltă cinste? Să ne străduim, aşadar, vă rog, ca şi noi cei din har să imităm smerenia patriarhului şi să păşim pe urmele celui care, înainte de lege, a arătat o filosofie ca aceasta! Într-adevăr, smerenie este smerenia aceea pe care a arătat-o acest minunat bărbat faţă de cel ce era cu mult mai prejos de el, nu numai în ce priveşte virtutea, ci şi în ce priveşte vîrsta şi în toate celelalte. Gîndeşte-te că bătrînul a cedat tînărului locul, unchiul nepotului, omul, care se bucura de atîta de mare preţuire din partea lui Dumnezeu, unuia care nu făcuse nici o faptă deosebită. Şi cele ce ar fi trebuit să le spună nepotul, ca un tînăr, unui om bătrîn şi unchi, acelea le-a spus patriarhul tînărului. Şi noi, dar, să cinstim nu numai pe cei care sînt mai în vîrstă ca noi sau pe cei care sînt egali cu noi! Nu e smerenie atunci cînd eşti silit de datorie să cinsteşti pe altul; asta nu-i smerenie, ci datorie. Adevărata smerenie este atunci cînd dăm locul celor care par mai mici decît noi, cînd dăm cinste celor pe care-i socotim a fi cu mult mai prejos decît noi. Dacă, însă, sîntem cu mintea luminată, nu socotim pe nimeni mai prejos decît noi, ci pe toţi oamenii superiori nouă. Şi aceasta n-o spun despre noi, care sîntem cufundaţi în mii şi mii de păcate, ci o spun chiar celui care se ştie încărcat cu mii de fapte bune; şi acela, dacă nu socoteşte că este în urma tuturor, n-are nici un folos de pe urma tuturor faptelor sale bune. Atunci eşti smerit, cînd, deşi ai pricină să te lauzi, totuşi te micşorezi pe tine însuţi, te smereşti, te umileşti. Atunci te urci la înălţimea cea adevărată, după făgăduinţa Domnului, Care spune că *«cel ce se smereşte se va înălţa»*.

Să ne sîrguim, dar, vă rog, să ajungem toţi prin smerenie la înălţime, ca să ne bucurăm din partea Stăpînului de aceeaşi preţuire ca şi dreptul Avram şi să ne învrednicim şi de bunătăţile cele nespuse, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

---

15. *Rom.*, 12, 10.
16. *Luca*, 14, 11

CUPRINSUL

Redactor : CORNELIU ZĂVOIANU
Tehnoredactor : Preot VALENTIN BOGDAN

Dat la cules : 10 aug. 1987. Bun de tipar : 10 martie 1988. Format 16/70×100. Legat 1/1. Coli de tipar 27,5. Comanda nr. 245

TIPOGRAFIA INSTITUTULUI BIBLIC
ŞI DE MISIUNE
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE